STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
NO. 09005

ESTER HA-MALKEH

Saul Saphire

THE MAX PALEVSKY
YIDDISH LITERATURE COLLECTION

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

•

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

•

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified. If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

אסתר המלכה

ביבלישער ראָמאַן

פון

שאול ספיר

מחבר פון: קאַליף פון קאָרדאָווא, צווישען רוים און ירושלים,
דוד המלך, שלמה המלך, אברהם׳ס אייניקלעך און פרינץ פון מצרים.

Queen Esther

Biblical Romance by Saul Saphire

Author of "Caliph of Cordova," "Between Rome and Jerusalem,"
"King David," "King Solomon," "Abraham's Grandchildren"
and "Prince of Egypt"

Published and copyrighted, 1932,

by Saul Saphire

77 Bowery, New York

צום אַנדענקען פון מיין שווער

אהרן שלמה רובין ז״ל.

ערשטער קאפיטעל

די קעניגין ושתי

א גליקליכער קעניג איז אחשורוש געווען. דורך אזא קורצער צייט איז ער דערהויבען געווארען צו ווערען דער הערשער איבער פיעלע מדינות. צו ווערען דער קעניג פון פערסיע האט ער שוין לאנג געשטרעבט, יעצט איז ער דער קעניג פון פרס און מדי און אויך איבער פיעלע אנדערע לענדער.

אין זיין פאלאץ קומען יעדען טאג פארשיעדענע קעניגען און פרינצען, זיי ברייגען איהם צינזען און מתנות, צו צייגען זייער אונטערטעניגקייט צו איהם. פיעלע פון זיי שעצען זיך גליקליך צו פארבלייבען ביי איהם אלס בעאמטע אין זיין קעניגרייך... און פארוואס נישט? זייערע לענדער האט ער איינגענומען, זייער הערשאפט איז באגרעניצט און זייער גאלד און זילבער מוזען געבראכט ווערען צו איהם, אנצופילען זיינע אוצרות...

אחשורוש איז געווען עטליכע און פערציג יאהר אלט. ער איז געווען זעהר פעסט געבויט. זיין פנים איז באדעקט געווען מיט א ברייטער בארד. אויף זיין קאפ האט ער געטראגען א גאלדענע קרוין. ער איז געזעסען אויף זיין טראן און אין דער רעכטער האנט האט ער געהאלטען א בעכער גוטען וויין, וואס זיין שר־המשקים האט נאר־וואס אנגעפילט. ער האט געזופט פון דעם וויין און באטראכט זיינע שרים און לייב־וועכטער מיט א צופרידענעם שמייכעל. פיעלע פון זיי זיינען נישט לאנג צוריק אליין געווען הערשער און יעצט שעצען זיי זיך גליקליך צו זיין זיינע קנעכט... אט שטעהט נעבען איהם בגתן, זיין הויפט לייב־וועכטער, וועלכער שטאמט פון דער קעניגליכער משפחה פון נבוכדנאצר. יע, בגתן גערעדנקט נאך איהם ווען ער איז געווען דער הויפט אויפזעהער פון אויל מרודכ׳ס (עוויל מרוידאכ׳ס) פערד. ער האט דאן שטאלצירט געגען איהם. אוי ווי שטארק ער האט בגתנ׳ען דאן מקנא געווען, ווען ער פלעגט באמערקען, אז ער רעדט מיט דער וואונדערשעהנער פרינצעסין ושתי, די טאכטער פון אויל מרודך. ער האט דאן אפילו נישט געוואגט צו טראכטען פון איהר.

אט דערמאנט זיך אחשורוש פון יענער צייט, ווען דער קעניג אויל מרודך האט איהם דערהויבען, נאכדעם ווי ער האט זיך אויסגעצייכענט אין א שלאכט מיט די פרסים. ער האט איהם געמאכט פאר א הויפט איבער אן ארמעע און דאן האט ער שוין געקענט אריינקומען אין פאלאץ פון קעניג און גאנץ אפט האט ער דארטען געזעהן די פרינצעסין ושתי. אבער זי, די שעהנע, שטאלצע טאכטער פון קעניג, האט זיך אויף איהם אפילו נישט געוואלט אומקוקען!

זיין שמייכעל ווערט ברייטער, ווען ער באטראכט ווי שטייף בגתן שטעהט נעבען דעם אריינגאנג. אט דעם זעלבען בגתנ׳ען האט ער מיט עטליכע יאהר צוריק געקענט פאררעכענען פאר זיין קאנקורענט צו ושתי׳ס האנט. אין יענער צייט איז בגתן געווען א סך מעהר געהויבען אין ושתי׳ס אויגען ווי ער. מיט בגתנ׳ען פלעגט זי גאנץ אפט פארברייגגען. ער האט אפט מאל באמערקט ווי זי שמייכעלט צו איהם, און דאן פלעגט אין איהם דאס בלוט אויפזידען. ער האט געפלאנט נקמה צו נעהמען, כאטש ער האט געוואוסט, אז דאס וועט איהם קיין טובה נישט טהאן... אין ושתי׳ס אויגען וועט ער אימער פארבלייבען איהר פאטער׳ס הויפט אויפזעהער פון זיינע פערד... ער האט דאן געפלאנעוועט, געזוכט צו שטייגען וואס העכער, כדי נושא חן צו זיין אין איהרע אויגען.

אחשורוש האט א וואונק געטהאן צו דעם שר המשקים און יענער האט ווידער אנגעפילט דעם בעכער.

עס איז שוין באלד דריי יאהר, האט ער געגומען ווייטער טראכטען, א זופ טהוענדיג פון דעם וויין, זינט ער איז ארויף אויף זיין טראן און זינט ושתי איז געווארען זיין פרוי און אלעס איז נאך אזוי פריש אין זיין זכרון, אזוי ווי עס וואלט ערשט נעכטען פאסירט. ער איז דאן געווען פארנומען אין א מלחמה, פון וואנען ער איז ארויסגעקומען זיעגרייך. פלוצלונג דערוויסט ער זיך פון דעם גרויסען אויפשטאנד, וואס איז פארגעקומען אין אויל מרודכ׳ס פאלאץ. זיין שוואגער, נרגל שר אצר, האט דעם קעניג ערמארדעט. ער געדענקט ווי דאס הארץ האט איהם דאן געגומען שרעקען פאר ושתי׳ן, ווענען דער נייער קעניג האט געהאלטען אלס געפאנגענע.

איינינע יאהר צייט האט ער, אחשורוש, געהאלטען זיין ארמעע אין שושן, די הויפטשטאדט פון פרס, און זי פארגרעסערט ביז וואנען ער האט באשלאסען צו געהן אויף בבל. די מלוכה האט זיך שוין געהאט עטליכע מאל געביטען און דער לעצטער קעניג, נאבונעד, האט געגומען פארשפרייטען זיין ממשלה. דאן האט אחשורוש געהערט, אז נאבונעד וויל נעהמען ושתי׳ן פאר זיין פרוי און דאס האט איהם באוואויגען צו געהן מלחמה האלטען מיט נאבונעד׳ן.

פינף יאהר האט די מלחמה געדויערט, ביז וואנען ער האט איהם באזיעגט. ער געדענקט, וואס פאר א גרויסע אויפנאהמע ער האט געקראגען פון פאלק, וועלכעס האט שטארק געהאסט די פריהערדיגע קעניגע פון בבל. דאס פאלק איז געווען זעהר גליקליך איהם צו קרוינען פאר קעניג און איידער ער האט איבער־געפיהרט זיין מלוכה אין שושן, די הויפשטאדט פון פרס און מדי, האט ער חתונה געהאט מיט ושתי׳ן. ער געדענקט ווי ושתי האט פון איהם פארלאנגט ער זאל באגנאדיגען בגתנ׳ען און איהם אנשטעלען אלס א בעאמטער אין דער מלוכה. ער האט איהר פארלאנג ערפילט און יעצט איז בגתן זיין הויפט לייב־וועכטער.

— וואס זאל דאס באדייטען? — האט פלוצלונג א בליץ געטהאן א געדאנק אין אחשורוש׳ס מוח. — פארוואס האט ושתי געוואלט ער זאל מקרב זיין בגתנ׳ען? — ער דערמאנט זיך ווי מיט יאהרען צוריק פלעגט ער טרעפען ושתי׳ן פארברייגגענדיג מיט בגתנ׳ען און די אייפערזוכט האט איהם גענומען ברענען.

— זאל מען רופען אהער די קעניגין! — האט אחשורוש אויסגעשריען.

באלד האבען זיך זיבען בעאמטע פארנייגט פאר׳ן קעניג.

— ניין, נישט איהר ,ועט היינט געהן רופען די קעניגין! — האט אחשורוש אויסגערופען. — בגתן וועט געהן!

בגתן איז צוגעגאנגען צום קעניג און האט זיך פארנייגט מיט'ן פנים ביז דער ערד.

— געה אריבער צו ושתי'ן און זאג איהר, אז דער קעניג פארלאנגט זי זאל גלייך קומען.

— יא, מיין האר קעניג! — האט בגתן זיך ווידער פארנייגט און זיין פנים איז רויט געווארען. ער איז ארויס פון פאלאץ און מיט שנעלע טריט געגאנגען צו דעם פאלאץ וואו ושתי האט זיך געפונען.

בגתן איז געווען שטארק צעטומעלט. ער האט נישט געקענט פארשטעהן פארוואס דער קעניג האט נישט געשיקט רופען ושתי'ן דורך די זיבען בעאמטע, ווי ער טהוט עס שטענדיג און ווי עס פאסט פאר דעם כבוד פון דער קעניגין. זאל עס זיין, אז ער איז ושתי'ן חושד, דאס זי ליעבט איהם? א שוידער געהט דורך זיין לייב. ווען אחשורוש זאל נאר האבען דעם מינדסטען פארדאכט וועט ער איהם גלייך הייסען אויפהענגען. אבער פון וואנען וועט ער זיך דערוויסען? אט ער זיך גענומען בארוהיגען. זיי זיינען דאך אזוי פארזיכטיג... דער איינציגער, וואס ווייסט פון זיין סוד, איז תרש, זיין בעסטער איבערגעבענסטער פריינט, ועמען די קעניגין האט מיט א כיוון אנגעשטעלט אלס איהר קוטשער און ער וועט דאך איהם געוויס נישט פאררעטען.

בגתן איז צוגעקומען צו ושתי'ס פאלאץ און געלאזט וויסען די קאמער־מיידלעך, אז ער איז צו דער קעניגין געשיקט געווארען מיט א שליחות פון דעם קעניג.

ושתי האט איהם געהייסען אריינקומען און זי האט ארויסגעשיקט אלע איהרע דינסטען פון צימער.

— בגתן! — האט ושתי אויסגערופען. — ווי קומסטו יעצט אהער? ווייסטו דען נישט אין וואס פאר א געפאהר דו שטעלסט אייז אונזערעביידע לעבענס? שטעל זיך פאר, אז אחשורוש, מיין פאטער'ס "פערד־אויפזעהער", וועט זיך דערוויסען, אז דו האסט מיר פלוצלונג געמאכט א באזוך... דאן זיינען מיר ביידע פארלוירען!

— אבער מיין הארינטע! — האט בגתן איהר געענטפערט. — דער קעניג ווייסט שוין פון דעם באזוך. ער האט מיך אליין געשיקט דיך צו רופען, דו זאלסט באלד קומען צו איהם.

— ער האט דיך געשיקט?! — האט ושתי זיך אפגערופען מיט פארוואונדערונג. — פארוואס האט ער נישט געשיקט זיינע זיבען משרתים מיך צו רופען, ווי ער איז זיך שטענדיג נוהג?

— דאס וואונדערט מיך אויך! — האט בגתן געזאגט. — איך בין געשטאנען נעבען טיר צוזאמען מיט די איבעריגע לייב־וועכטער, פלוצלונג דערהער איך דעם קעניג'ס שטימע: "זאל מען רופען אהער די קעניגין!" דאן זיינען צו איהם צוגע־גאנגען די זיבען משרתים און ער האט זיי אוועקגעשיקט פון זיך, זאגענדיג, אז איך וועל געהן. מיין הארץ שרעקט מיך, טייערע קעניגין! זאל עס זיין, אז עפעס האט דערגרייכט זיינע אויערען?!

— בארוהיג זיך, בגתן! — האט ושתי זיך אויפגעשטעלט פון איהר פלאץ.

— דער קעניג האט געמוזט זיין שכור'לער און דעריבער איז איהם איינגעפאלען געדאנק, אז ער זאל מיך שיקען רופען דורך דיר.

— אמת, ער האט געטרונקען וויין און ווען ער האט מיך צוגערופען האט ער נאך אין זיין האנט געהאלטען א בעכער מיט וויין.

— זעהסטו שוין, בגתן, אז איך בין גערעכט? ער איז שכור, אבער ער האט קיין כונה נישט געהאט דערמיט. יא, ווען איז אחשורוש ניכטער? אבער איך קען ביי איהם אלעם אויסווירקען און דו מעגסט רוהיג זיין, אז קיין בייזעס וועט דיר נישט געשעהן, — האט ושתי איהם א קוש געטהאן. — איך האף נאר, אז עס וועט לאנג נישט דויערען און דו וועסט פארנעהמען זיין פלאץ.

— איך האב מורא, אז איך האב גאר קיינע אויסזיכטען נישט. אלע לייבּ־וועכטער זיינען אחשורוש'ן געטריי מיט זייער לייב און לעבען, און ווען איך זאל מאכען דעם קלענסטען פארזוך זיך דורכצוזעצען מיט וועמען עס איז וועגען דעם, דאן וואלט יענער מיך גלייך פאראטען.

— דו דארפסט אבער נישט פארגעסען, אז ושתי'ס מוח איז נאך נישט אויסגעדארט, — האט זי זיך אפגערופען. — איך האב אחשורוש'ן געהאסט, ווען ער איז געווען דער שומר פון מיין פאטער'ס פערד, איך האב איהם געהאסט דאן, ווען ער איז געווארען דער הויפט פון מיין פאטער'ס ארמעען און אפילו יעצט, ווען אחשורוש איז געווארען קעניג איבער אזוי פיעל מדינות, איז מיין שנאה צו איהם נישט קלענער געווארען. דו ווייסט דאך, בגתן, אז איך האב דיך ליעב און איך הער נישט אויף צו טרוימען פון יענער צייט, ווען דיר וועט גע־לינגען ארונטערצואווארפען אחשורוש'ן פון זיין טראן און ווערען קעניג אנשטאט איהם.

— לויט ווי איך זעה, האלט עס נאך גאנץ ווייט דערפון! — האט בגתן א זיפץ געטהאן.

— און איך גלויב, אז עס איז שוין נישט ווייט! — האט ושתי געזאגט. — געדענקסט, ווען אחשורוש איז געווארען קעניג, האסטו מורא געהאט, ער זאל דיך נישט טויטען. און איך האב דיך פארזיכערט, אז דו האסט נישט וואס מורא צו האבען? און וואס איז געווען? נישט נאר האט ער דיך נישט געטויטעט, נאר ער האט מיין פארלאנג ערפילט און דיך אנגעשטעלט אלס זיין הויפט לייבּ־וועכטער.

— יא, ושתי! מיין לעבען האב איך דיר צו פארדאנקען! — האט בגתן איהר א קוש געטהאן אין האנט.

— דו ווייסט דאך ווי שטארק ליעב אחשורוש האט מיך? און איך קען מיט איהם טהאן וואס איך וויל. דעריבער דארפסטו פאר קיין זאך קיין מורא נישט האבען. איך וועל שוין פון איהם אלעס דערגעהן...

—אבער מיין הארינטע, מיר האבען זיך פאררעדט! — האט בגתן אויס־גערופען. — און דערווייל ווארט דאך אויף דיר דער קעניג!

— גוט, לאמיר געהן!

ושתי איז ארויסגעגאנגען פון איהר פאלאץ אין דער באגלייטונג פון איהרע קאמערמיידלער. בגתן איז אפריהער אריין אין פאלאץ און געמאלדען אחשורוש'ן, אז די קעניגין קומט אן, און ער האט זיך געשטעלט נעבען טיר פון פאלאץ, ווי זיין פליכט איז געווען.

ווען אחשורוש האט דערזעהן ושתי׳ן, האט ער צו איהר אויסגעשטרעקט זיין גאלדענע רוט, אלס צייכען, אז ער איז צופרידען מיט איהר קומען.

ושתי האט זיך פארנייגט, זיך געזעצט אויף דעם צווייטען שטול, וואס איז געווען נעבען קעניג׳ס טראן און האט צו איהם א שמייכעל געטהאן.

אחשורוש האט באטראכט ושתי׳ן... איהר שמייכעל האט איהם אימער באַ־צויבערט. איהרע פערלדיגע צייהן האבען א בליאסק געטהאן און צוויי חן־גרי־בעלעך האבען זיך באוויזען אויף איהרע שעהנע באקען. דאס פייער פון איהרע וואונדערשעהנע אויגען האט איהם דערוואַרימט... ער האט שוין באלד געהאט פארגעסען צוליעב וואס פאר א צוועק ער האט נאך איהר געשיקט.

— מיין האר קעניג! — האט ושתי זיך אפגערופען צו אחשורוש׳ן און בריט פאנאנדערגעעפענט איהרע אויגען. — פארוואס האסטו מיך געשיקט רופען היינט דורך בגתנ׳ען? האב איך דען ביי דיר פארדיענט, דו זאלסט מיך אזוי ערנידעריגען? יעדעס מאל, ווען דו שיקסט מיך רופען, שיקסטו דיינע זיבען ג׳נגעשטעלטע פאר דיעזען צוועק און היינטיגעס מאל נעהמסטו און שיקסט בלויז איין מאן, און דערצו נאך בגתנ׳ען, ווען איך קען זעהר נישט דולדען...

— און איך האב געמיינט, אז בגתן האט געפונען חן אין דיינע אויגען! — האט אחשורוש זיך אפגערופען. — האסטו זיך דען פאר איהם נישט משתדל געווען, איך זאל איהם מאכען פאר א בעאמטען אין מיין פאלאץ?

— אמת, איך האב עס געטהאן דאן אויס רחמנות פאר איהם, ער האט פאר מיר געוויינט מיט ביטערע טרעהרען און איך האב איהם פארשפראכען צו פועל׳ן ביי דיר. נאכאלעמען איז ער דאך דער איינציגער, וועלכער איז פארבלי־בען לעבען פון מיין משפחה. האב איך איהם די טובה געטהאן, אבער איך האב איהם קיינמאל נישט געקענט דולדען.

— אבער געדענקסטו, ושתי, יענע צייטען, ווען דו פלעגסט פארברייגגען מיט בגתנ׳ען אין דיין פאטער׳ס פאלאץ?

— דאן בין איך נאך זעהר יונג געווען און איך האב קיין שכל ניט געהאט. אבער ווען איך בין אונטערגעוואקסען האב איך אנגעפאנגען דיך צו ליבען און זייט דאן איז מיין גאנצער לעבען, מיין גליק פארבונדען מיט דיין נשמה.

אחשורוש האט זיך געפיהלט לייכטער. יעצט זעהט ער, אז זיין חשד איז געווען אומבאגרינדעט. און ער האט באשלאסען מעהר צו איהר ניט רעדען וועגען בגתנ׳ען.

— דו ווייסט פארוואס איך האב דיך געשיקט יעצט רופען? — האט ער צו איהר געזאגט. — איינגיכען ווערט דריי יאהר זינט איך בין ארויף אויף מיין טראן און זינט דו ביסט געווארען מיין קעניגין, און איך האב באשלאסען צו מאכען א גרויסארטיגע פייערונג. יא, איך וועל איינלאדען אלע קעניגע פון די ארומיגע לענדער, זאלען זיי אלע זעהן מיין גרויסקייט, מיין רייכטום און אלעס, וואס איך פארמאג. און דו, ושתי, קענסט מאכען א באזונדערע פייערונג פאר די קעניגינען און אנדערע גרויסע הארינטעס.

— איך וועל טהאן ווי דו ווינשסט! — האט זיך ושתי פארנייגט פאר׳ן קעניג און זיך צוריקגעקעהרט צו איהר פאלאץ.

ושתי האט געוואוסט אז אחשורוש האט איהר זעהר ליעב און ער וועט

ערפילען אלע איהרע פארלאנגען. און כאטש זי האט איהם נישט ליעב געהאט, איז זי דאך געווען זעהר אייפערזיכטיג אויף יעדער שעהנער מיידעל, וועלכע האט זיך געפונען אין פאלאץ. זי האט זיי אלעמען דערוויטערט. ווען זי האט דערהערט, אז אחשורוש פלאנעוועט צו מאכען א גרויסע פייערונג, האט זי געוואוסט, אז אזוי ווי קיין גוטע וויינען וועלען נישט פעהלען אויף דעם מאלצייט, אזוי וועלען דארטען נישט פעהלען קיין שעהנע מיידלעך, וועלכע וועלען אונטערהאלטען דעם קעניג און זיינע געסט מיט טענץ און געזאנג. דאס האט איהר שטארק באאומרוהיגט. זי האט געהערט אז אין שטאדט שושן געפינען זיך פיעלע גרויסע שעהנהייטען און ווען אחשורוש זאל נאר ווארפען אן אויג אויף זיי, וועט עס פאר איהר קיין גרויסע טובה נישט זיין. זי וועט באלד פארלירען איהר גרויסען איינפלוס איבער איהם...

ושתי האט גענומען פלאנעווען וואס צו טהאן און זי האט דורך איהר קוטשער, תרש'ן, זיך בעראטען מיט בגתנ'ען ווי אזוי צו פארמיידען, אז די שעהנסטע מיידלעך פון שושן זאלען נישט זיין ביי דער פייערונג פון דעם קעניג.

בגתן האט איהר דורך תרש'ן געענטפערט, אז וועגען דעם וועט זי זיך דארפען בעראטען מיט המנ'ען, וועלכער איז איינער פון אחשורוש'ס זיבען משרתים. ער איז א געבוירענער פון שושן. ער קען אלע משפחות און איבערהויפט ווייסט ער וואו א שעהנע מיידעל געפינט זיך.

דעם זעלבען טאג האט ושתי געשיקט רופען המנ'ען. עס האט לאנג נישט גענומען און המן האט שוין געווארט אין די פאדערשטע צימערען אויפגענומען צו ווערען פון דער קעניגין.

המן איז געווען פון מיטעלען וואוקס. זיין פנים איז געווען עטוואס אויסגעצויגען. ער האט געטראגען א רונדע בארד, זיינע אויגען האבען אימער זיך זומרוהיג באוועגט, זיין נאז איז געווען שפיציג און זיין האלז איז געווען לאנג.

המן האט מיט גרויס אומגעדולד געווארט ווען די קעניגין וועט איהם אויפנעהמען. וואס זאל עס בעדייטען אז פון די זיבען משרתים וועלכע קומען איהר איבערגעבען דעם קעניג'ס פערלאנג, האט זי איהם אליין איינגעלאדען צו זיך. דאס ווייזט אז ער ווערט חשוב אין איהרע אויגען... ער ווייס שוין פון לאנג אז פרויען האלטען פון איהם זעהר פיעל... און יעצט האט זיך אפילו די שעהנע קעניגין ושתי אין איהם פאראינטערעסירט... ווען זיין ווייב, זרש, וועט זיך דערפון דערוויסען, וועט זי שוין אליין אויך קריגען פאר איהם מעהר דרך ארץ. זי וועט שוין מעהר אויף איהם קיין גרויס מויל נישט עפענען.

א קאמער־מיידעל איז צו איהם צוגעגאנגען און געמאלדען אז ער קען אריינקומען צו דער קעניגין.

המן האט זיך אויסגעגלייכט, צורעכט געמאכט זיין בארד און איז אריין אין דעם גרויסען זאאל וואו ושתי איז געזעסען.

איהרע קאמער־מיידלעך זיינען געשטאנען נעבען טיהר גאנץ ווייטליך פון דעם פלאץ וואו המן און די קעניגין זיינען געווען.

— המן, — האט ושתי זיך אפגערופען און איהם געבעטען זיך צו זעצען, — איך האב געהערט אז דו ביזט זעהר א קלוגער מאן, און דאריבער וויל איך זיך מיט דיר וועגען עפעס בעראטהען.

א ברייטער שמייכעל האט זיך צוגאסען איבער המן׳ס פנים. ער האט זיך פערנייגט און אויסגערופען:

— איך דאנק דיר, קעניגין, וואס דו האסט אזא געהויבענע מיינונג פון דיין קנעכט.

— ווי איך פארשטעה, המן, ביזטו א געבארענער פון שושן, און דו קענסט זיכער אלע משפחות פון דיזער שטאדט.

— א פראגע צי איך קען זיי אלעמען? — האט המן מיט שטאלץ געזאגט.

— קענסטו אויך די שעהנע מיידלעך פון שטאדט? — האט ושתי איהם געפרעגט, האלב אין ערנסט און האלב אין שפאס.

— געוויס קען איך זיי! — האט המן אויסגערופען, — איך האב כמעט מיט יעדער איינער גערעדט.

— זיינען דא זעהר פיעל שעהנע מיידלעך אין שושן? — האט די קעניגין איהם געפרעגט מיט אן ערנסטע שטימע.

— דעם אמת זאגענדיג, — האט המן א זיפץ געטהאן, — איז זעהר זעלטען צו געפינען א שעהנע טאכטער ביי אונז, ביי די פרסים... אונזערע זיהן זיינען שוין א סך שעהנער פון די טעכטער, און איך דאנק און לויב די געטער פון פרס וואס מיין פרוי, זרש, האט מיר געבארען צעהן זיהן און בלויז צוויי טעכטער.

— אבער דו האסט דאך מיר נאר וואס געזאגט, אז עס זיינען יא פאראן שעהנע מיידלעך אין שושן?

— יא, גנעדיגע קעניגין, עס זיינען פאראן זעהר שעהנע מיידלעך אין שושן, אבער נישט די פערסישע טעכטער!

— וואס מיינסטו, המן? — האט ושתי איהם אנגעקוקט.

—איך מיין, — האט המן געענטפערט, — אז מיר, די פרסים זיינען נישט געבענשט מיט קיין שעהנע טעכטער, אבער אין שושן געפינען זיך זעהר פיעל יהודים, וועלכע זיינען אהער געקומען פון בבל און זיך בעזעצט אין דער הויפט־שטאדט און אויך אין פיעלע אנדערע שטעדט. ביי זיי געפינען זיך זעהר פיעל שעהנע טעכטער. יא, די אידישע טעכטער האבען א נאמען אין שושן פאר זייער שעהנקייט.

— זיינען זיי זעהר שעהן? — האט ושתי איהם איבערגעפרעגט, און א פייער׳ל פון אייפערזוכט האט זיך אנגעצונדען אין איהרע אויגען.

— יא, זעהר שעהן! איך מיין, אז פיעלע פון זיי זיינען זעלטענע שעהנ־הייטען.

— און דו קענסט זיי אלעמען?! — האט ושתי געפרעגט, און דאס בלוט האט איהר א זעץ געטהאן אין פנים.

המן האט פארשטאנען פון איהרע בליקען אז די קעניגין איז זעהר אייפער־זיכטיג און דאריבער האט ער געזוכט איהר א חנפה צו טהאן.

— יא, עס איז אמת, זיי זיינען גאנץ שעהנע, אבער ווען מען זאל פארגלייכען די שעהנסטע פון זיי מיט אונזער ליעבענסווירדיגער קעניגין וועט יענע אויסקוקען ווי אן אפע געגען אונזער וואונדערשעהנע קעניגין ושתי, מיט וועמען אונזער מעכטיגער קעניג אחשורוש איז געבענשט.

א שמייכעל האט זיך באוויזען אויף ושתי'ס ליפען ווען זי האט געהערט המן'ס לעצטע באמערקונג.

— איך זעה, המן, אז דו ביזט טאקע זעהר קלוג, — האט זי זיך אפגערופען,

— און דאריבער האף איך אז איך קען מיט דיר ריידען גאנץ אפען און זיך בע־ראטהען וואס צו טהאן. אבער דו דארפסט מיר פארשפרעכען דאס צו האלטען דערוויילע בסוד.

— זאל אזוי מיין ווייב זרש לעבען און זיין געזונד ווי איך וועל דאס פאר קיינעם נישט דערצעהלען, גנעדיגע קעניגין, — האט המן אויסגערופען, — המן ווייס ווי צו האלטען א סוד!...

— אויב אזוי רוק צו דיין שטוהל עטוואס נעהענטער צו מיינעם, — האט ושתי געזאגט, — איך וויל נישט אז אפילו מיינע קאמער־מיידלעך זאלען דערפון וויסען.

המן האט זיך צוגערוקט עטוואס נעהנטער און ושתי האט זיך אפגערופען:

— דער קעניג אחשורוש פלאנעוועט צו פייערען מיט גרויס פאראד דעם ד'יטען יאהרעספעסט פון זיין ארויפשטייגען דעם טראהן, און אויך דעם דריטען יאהרעספעסט פון אונזער הייראט. די פייערונג וועט זיך פארציהען זעהר לאנג או' איך בין זיכער אז אחשורוש וועט קריגען די שעהנסטע מיידלעך פון שושן זיי זאלען איהם און זיינע געסט אונטערהאלטען מיט טענץ און געזאנג... דו דארפסט אויך וויסען, אז אחשורוש האט א גוט אויג פאר שעהנע מיידלעך און ווען ער נעהמט אביסעל וויין, קריגט ער אויך א שוואכקייט צו זיי... און דאריבער וואלט איך וועלען פארמיידען ווי ווייט מעגליך אז קיין איינציגע שעהנע מיידעל זאל זיך נישט געפינען אויף דעם מאלצייט פון דעם קעניג, פארשטעהסטו, המן, וואס איך מיין?!...

— איך פארשטעה גאנץ גוט, גנעדיגע קעניגין, — האט המן געענטפערט, — איך זעה אז דו האסט רעכט... יא, עס זיינען פאראן ביי די אידען אזעלכע שעהנע מיידלעך וועלכע וועלען שטעלען אין געפאהר... המ... איך מיין, אז ווען דער קעניג וועט זיין עטוואס בערוישט פון וויין, קען ער' נאך דענקען אז איינע פון זיי איז אזוי שעהן ווי די קעניגין... ווען דער קעניג איז ניכטער וועט ער קיינמאל אזא טעות נישט מאכען, — האט זיך המן פארכאפט, — אבער ווען ער נעהמט אן איבריג ביסעל וויין, הויבען די אויגען אן שווינדלען, קען ער נאך מיינען אז...

— אז עס איז פאראן א שעהנערע פון מיר! — האט ושתי פארענדיגט.

— א, ניין, קעניגין! — האט המן געזאגט, — דאס קען אפילו א בלינדער גלייך זעהען, אז קיין שעהנערע ווי די קעניגין ושתי איז נישט צו געפינען נישט נאר אין פרס און אין מדי, נאר אויך איבער דער גאנצער וועלט... אבער דאך וועט זיין בעסער, ווען פאר דעם קעניג'ס אויגען וועלען זיך נישט באווייזען קיין אנדערע שעהנע מיידלעך.

— נו, יעצט גיב מיר אן עצה, המן, וואס צו טהאן און ווי אזוי דאס פאר־מיידען! — האט ושתי זיך צו איהם אפגערופען.

המן האט דערוויילע א טראכט געטהאן, ער האט א קנייטש געטהאן זיין שטערען און פלוצלינג אויסגערופען מיט פרייד:

— יא, מעכטיגע הערשערין, איך האב אן עצה און טאקע א גוטע עצה!

— נו, זאג מיר שנעלער! — איז ושתי אומגעדולדיג געווארען.

— ווי איך האָב דיר שוין פריהער געזאָגט, האָסטו זיך גאַרנישט וואָס צו שרעקען פאַר די פערסישע מיידלעך. זיי זיינען ווייט פון צו זיין שעהנהייטען... אָבער די אידישע מיידלעך... זיי זיינען עפּעס אנדערש... צווישען זיי געפינען זיך זעלטענע שעהנהייטען, דאַריבער איז מיין עצה, אז די קעניגין זאָל זיי איינלאַדען צו זיך, און ווען זיי וועלען אַלע קומען זאָלסטו זיי פאַרשפּאַרען אין געפענגניס ביז וואַנען די פייערונג וועט פאַראיבערגעהן.

— אָבער איך וועל דאָך זיי נישט קענען פאַרשפּאַרען אין געפענגניס אהן קיין שום אורזאַכע, — האָט ושתי געזאָגט.

— איך וועל שוין פאַר דיר קריגען אַן אורזאַכי — האָט המן אויסגערופען מיט צופרידענהייט — די קעניגין זאָל איינלאַדען אַלע אידישע שעהנע מיידלעך צו קומען אין איהר פּאַלאַץ, פרייטאָג, און דערווייל וועט זי זעהן זיי צו פערהאַל־טען ביז שבת, און ווי עס וועט ווערען דער אידישער שבת, זאָל די קעניגין געבען יעדער איינער עפּעס אַן אַרבייט צו טהאָן... די אידישע מיידלעך וועלען זיכער נישט וועלען טהאָן קיין אַרבייט אום שבת, ווייל זייער רעליגיאָן ערלויבט עס נישט, און דאַן וועסטו האָבען אַ גוטע אורזאַכע זיי צו בעשטראָפען פאַר נישט פאָלגען דער קעניגין...

— דיזע עצה, המן, געפעלט מיר זעהר! — האָט ושתי אויסגערופען אַ צופרידענע, — יעצט איז די פראַגע, ווי אזוי דאָס צו טהאָן. ווען איך וועל איינ־לאַדען אַלע שעהנע מיידלעך אין אַלגעמיין קען דאָך זיין אַז פיעלע פון זיי וועלען נישט קומען.

— איך וועל שוין זעהן אַז אַלע שעהנע מיידלעך זאָלען קומען צו דער קעניגין, — האָט המן זיך אָפּגערופען, — איך ווייס יעדע אידישע הויז וואו עס געפינט זיך אַ שעהנע מיידעל, און איך וועל דאָרטען אַליין קומען מיט דער איינלאַדונג... איך בין זיכער אַז יעדע אידישע מיידעל וועט זיך שעצען גליקליך ווען זי וועט אויסגעפינען אַז די קעניגין האָט זי איינגעלאַדען...

— ביזטו אויך זיכער, המן, אַז דו וועסט קיין איינציגע אידישע שעהנע מיידעל נישט פאַרפעהלען איינצולאַדען? — האָט איהם ושתי ווידער געפרעגט.

— פאַר דעם קען איך גאַראַנטירען! — האָט המן געזאָגט, — איך בין געוועזן כמעט אין יעדען אידישען הויז וואו עס געפינט זיך אַ שעהנע מיידעל... אַ, ווען נישט זרש — האָט ער אַ זיפץ געטהאָן — אָ, זיינען זיי דאָס שעהנע מיידלעך! די איינציגע זאַך איז וואָס זיי זיינען צו גרויסע צנועות, די אידישע מיידלעך, אָבער אין דערזעלבער צייט וועט זיך יעדע פון זיי שעצען גליקליך ווען זיי וועלען קריגען אַן איינלאַדונג פון דער קעניגין ושתי צו ערשיינען אין פּאַלאַץ. וועלכע מיידעל וועט זיך נישט ליעב האָבען צו באַריהמען אַז די קעניגין האָלט איהר פאַר אַ שעהנע?

— וויפיעל אַן ערך שעהנע מיידלעך, גלויבסטו, געפינען זיך אין שושן? — האָט ושתי איהם געפרעגט.

— המ... — האָט המן דורכגעפיהרט זיינע פינגער דורך זיין באָרד — שעהנע אידישע מיידלעך זיינען פאַראַן אין שושן גאָר אַ סך... אָבער זעלטענע שעהנהייטען ווען דער קעניג... איך מיין, וועלכע וועלען קענען אונטערהאַלטען דעם קעניג און צוציהען זיין אויפמערקזאַמקייט, אַזוינע מיידלעך קען איך אין שושן אַן ערך פון עטליכע און צוואַנציג... אָבער, אוי, זיינען זיי דאָס שעהנע —

האט זיך המן געגומען בעשמאקעווען. — עס איז א מחיה אויף זיי צו קוקען... זיי ווע‍לען מיר אפילו נאכהער אלע פארהאסען פאר דעם... אבער פאר דער קעניגין בין איך גרייט צו טהאן אלעס.

— און פאר א באלוינונג, — האט ושתי זיך אפגערופען מיט א שמייכעל,

— וועל איך דיר לאזען אויסקלייבען איינע פון די אידישע מיידלעך און טהאן מיט איהר וואס דו וועסט וועלען...

המן'ס אויגען האבען גענומען אויפלייכטען. אין זיינע געדאנקען האט ער שוין גענומען זיך פארשטעלען אז פון אלע שעהנע אידישע מיידלעך וועט ער אויסקלייבען פאר זיך הדסה'ן, וועלכע רופט זיך אויך אסתר... זי איז די איינציגע אידישע מיידעל מיט וועמען ער האט נאך קיין געלעגענהייט נישט געהאט צו ריידען... איהר פעטער מרדכי איז זעהר א בייזער און שטאלצער איד, און ער האט איהם נאך קיינמאל קיין געלעגענהייט נישט געגעבען אויסצוריידען א ווארט מיט זיין פלימעניצע... יעצט, ווען זי וועט קומען צו דער קעניגין און אלס שטראף פאר נישט וועלען פאלגען די קעניגין וועט זי פארשפארט ווערען אין געפענגנים, וועט זי שוין זיין צופרידען ווען ער וועט קומען און אנבאטען זי צו באפרייען, דאן וועט ער שוין מיט איהר קענען טהאן וואס ער פערלאנגט.

— איך זעה, המן, אז דו ביזט גאנץ צופרידען מיט מיין באלוינונג?! האסטו שוין ביי זיך אפגעמאכט וועמען אויסצוקלייבען?...

— יא, — האט המן געריבען זיינע הענט פון גרויס פרייד, — עס איז פאראן איין יונגע מיידעל וועלכע איז די שעהנסטע אין גאנץ שושן...

— אפילו אויך שעהנער פון מיר! — האט ושתי איהם דורכגעשטאכען מיט איהרע בייזע בליקען.

—אה, ניין, גנעדיגע קעניגין, איך האב דאך שוין לאנג געזאגט, אז אזא זעלטענע שעהנהייט ווי אונזער קעניגין איז נישט צו געפינען איבער דער גאנצער וועלט... איך מיין, אז יענע מיידעל איז שעהנער פון אלע אנדערע אידישע שעהנע מיידלעך פון שושן, אט דאס וואס איך מיין.

— און ווער איז זי? — איז ושתי נייגעריג געווארען.

— זי איז א יתומה, — האט המן געענטפערט, — זי איז אויפגעהאדעוועט געווארען ביי א פעטער.

— אויב אזוי, זאל זי זיין די ערשטע איינגעלאדען צו ווערען! — האט ושתי איהם באפוילען. איך וואלט איהר טאקע וועלען זעהן! איך וועל שוין זיי אלעמען אזוי פיעל פייניגען אז זיי וועלען פארלירען זייער שעהנקייט מיט זייער חן...

— א חוץ הדסה'ן! — האט המן געזאגט מיט א שמייכעל.

— הדסה? ווער איז זי? — האט ושתי איהם אנגעקוקט.

— דאס איז די שעהנע יתומה וועלכע איך האב אויסגעקליבען אלס מיין באלוינונג.

—גוט, לאמיך איהר נאר פריהער אנקוקען און נאכהער וועל איך שוין וויסען וואס צו טהאן מיט איהר! — האט ושתי געזאגט — אויב דו וועסט דורכפיהרען מיין גאנצען פלאן און איך וועל זיין צופרידען, וועסטו שוין קיין חרטה נישט האבען. יעצט קענסטו געהן!

המן איז ארויס א צופרידענער און גליקליכער פון ושתי'ס פאלאץ... זאל די קעניגין אויך וויסען ווי קלוג ער איז. דאן וועט זי מעגליך ריידען פאר איהם

א גוט וואָרט פאַר'ן קעניג, און ער וועט איהם דערהויביין צו א העכערען ראנג... אָבער מעהר פון אַלעם איז המן געווען צופרידען מיט זיין שליחות... יעצט וועט ער קענען אריינקומען אין יעדען אידישען הויז וואו עס געפינט זיך א שעהן מיידעל... די פאַטערס פון די שעהנע טעכטער וועלען דאָך זיין שטאַרק צופרידען וואָס די קעניגין האָט זיי אויסגעקליבען אַלס איהרע געסט... און אפילו מרדכי, וועלכער האָט איהם איינפאַך פאַריאָגט פון זיין הויז ווען איהם האָט זיך פאַרגלוסט בלויז איינמאָל א קוק צו טהאָן אויף דער שעהנער אסתר, אפילו ער וועט יעצט זיין צופרידען ווען ער וועט איהם איבערגעבען אז די קעניגין האָט איהם געשיקט איינצולאַדען אסתר'ן צו קומען אין איהר פאַלאַץ!

יאָ, ער וועט טאַקע גלייך געהן אהין. עס איז שוין לאַנג אז ער איז אפילו נישט פאַרבייגעגאַנגען מרדכי'ס הויז. זינט יענעם מאָל ווען מרדכי האָט איהם פון דאָרט פאַרטריבען, סטראַשענדיג איהם אז אויב ער וועט נישט צו־רוה לאָזען אסתר'ן וועט ער געהן דערצעהלען זיין ווייב, זרש'ן. יעצט אָבער וועט ער נישט דאַרפען מורא האָבען טאָמער וועט ער דערצעהלט זרש'ן. ער געהט דאָך בלויז אויספיהרען די קעניגין'ס שליחות, — האָט המן ביי זיך בעשלאָסען, און האָט גענומען פאַרשנעלערען זיינע טריט אין די ריכטונג וואו מרדכי'ס הויז האָט זיך געפונען.

צווייטער קאַפּיטעל

מרדכי און אסתר

אין אן אָפּגעזונדערטען ווינקעל, אין איינער פון די שעהנע גאַסען פון שושן, איז געשטאַנען מרדכי'ס הויז. אין יענער גאַס האָבען געוואוינט אַמ־מעהרסטען די רייכע אידען פון שושן.

דאָרטען איז אויך אויפגעבויט געוואָרען א פּראַכטפולע גרויסע שוהל, וואו אַלע אידען פון שושן פלעגען זיך צוזאַמענקומען שבת און יום טוב אָפּצוריכטען זייער גאָטעסדיענסט.

מרדכי איז געווען אן אָנגעזעהענער און חשוב'ער בעל הבית און איז געווען באַליעבט ביי אַלע אידען פון שטאָדט. זיין שעהנער פּאַטריאַרכאַלישער פּנים, וואָס איז געווען באַציערט מיט א בריים־גרוילִיכער באָרד און זיינע מילדע ליעב־ליכע אויגען האָבען צוגעצויגען צו איהם פיעלע פריינד אויך צווישען די פּרסים. מרדכי איז געווען עטליכע און פופציג יאָהר אַלט און איז געקומען קיין שושן פון בבל מיט צעהן יאָהר צוריק.

די אידען אין בבל האָט זיך געלעבט דאָן זעהר גוט, ביז וואַנען די פיעלע מלחמות און רעוואָלוציעס, וואָס האָבען אויסגעבראָכען אין לאַנד און פיעלע פון זיי האָבען גענומען אויסוואַנדערען מיט זייער האָב און גוטס נאָך פּרס און מדי.

מרדכי האָט געשטאַמט פון זעהר א בכבוד'יגער משפּחה פון דעם שבט בנמין. זיין יחוס האָט זיך געצויגען ביז דער משפּחה פון דעם ערשטען אידישען קעניג שאול. מרדכי'ס פאָטער, יאיר, איז געווען איינער פון די, וועמען נבוכדנצר דער קעניג פון בבל האָט פאַרטריבען פון ירושלים.

גאַנץ רייך איז מרדכי געווען אין בבל. געהאַט זיינע פיעלע פעלדער און

גערטנער, שאַף און רינדער, גאָלד און זילבער. אָבער ער האָט קיין קינדער נישט געהאַט.

די אידען פון בבל האָבען זעהר ליעב געהאַט מרדכי׳ן און ער איז געוואָרען זייער פיהרער. און ווען זיי האָבען געדאַרפט אַנקומען מיט אַ בקשה צום קעניג, איז מרדכי געווען זייער שליח. זיינען אָבער אָנגעקומען פיעלע צרות אויפ׳ן לאַנד. דאָס קעניגרייך פון בבל האָט אָנגעפאַנגען פאַנאַנדערצופאַלען און דורך די גרויסע אומרוהען און מהומות זיינען פיעלע אידען אומגעקומען. צווישען זיי אויך אביחיל, מרדכי׳ס אָנקעל, און זיין פרוי, איבערלאָזענדיג זייער איינציגע טאָכטער, הדסה, אַ יתומה.

דיעזער גרויסער אומגליק, וואָס איז באַפאַלען די משפחה פון זיין אָנקעל, האָט מרדכי׳ן אַזוי ערשיטערט, אַז ער האָט באַשלאָסען אויסצוואַנדערען פון בבל. ער האָט די אַכט-יעהריגע הדסה צוגענומען פאַר זיין אייגענער טאָכטער, און אויספאַרקויפענדיג זיינע פעלדער און הייזער, האָט ער אויסגעוואַנדערט נאָך שושן, די הויפטשטאָדט פון פרס. דאָרטען האָט ער שוין געפונען אַ גאַנץ גרויסע אידישע קהלה. עס האָט לאַנג נישט געדויערט און מרדכי איז געוואָרען ערפאָלגרייך אויך אין שושן...

פיעלע פון די איינגעוואַנדערטע אידען האָבען איהם נאָך געקענט פון בבל און ער איז גלייך באַריהמט און געאַכטעט געוואָרען פון אַלעמען. זיין הויז איז געוואָרען אַ פּלאַץ, וואו אַלע געלערענטע און בכבוד׳יגע איינוואוינער פון שושן פלעגען זיך צוזאַמענקומען צו פאַרברייינגען אין לערנען די תורה און איהרע געזעצען. קציעה, מרדכי׳ס פרוי, האָט געזעהן, אַז די געסט זאָלען זיך פיהלען באַקוועהם אין איהר הויז.

קציעה איז געווען אין דעם זעלבען עלטער פון איהר מאַן און כאָטש זי האָט פיעל געליטען פון דעם, וואָס זי האָט קיין קינדער נישט געבוירען צו מרדכי׳ן, האָט זיך יעצט געפיהלט גאַנץ גליקליך מיט דער קליינער הדסה, די טאָכטער פון איהר מאַנ׳ס אָנקעל, וועמען זיי האָבען ערצויגען אַלס זייער אייגענע טאָכטער.

הדסה איז אַלט געווען אַכט יאָהר, ווען מרדכי האָט זיך באַזעצט אין שושן. זי איז געווען אַזוי באַצויבערענד שעהן, אַז יעדער איינער, וועלכער האָט זי צום ערשטען מאָל דערזעהן, האָט פון איהר די אויגען נישט געקענט אָרונטערנעהמען. ווי אַ בליהענדע שעהנע רויז אין אַ פּראַכטפולע גאָרטען איז הדסה געוואַקסען אין מרדכי׳ס הויז. וואָס עלטער זי איז געוואָרען, אַלץ שעהנער האָט זי זיך ענטוויקעלט.

ווען זי פלעגט אַרויסגעהן אויף אַ שפּאַציער מיט מרדכי׳ן און קציעה׳ן איבער די גאַסען פון שושן, פלעגען די דורכגעהער אָנצייגען אויף איהר מיט׳ן פינגער און אויסרופען: "אָט געהט דער ליכטיגער שטערען פון פרס!"

מרדכי האָט ערצויגען הדסה׳ן אין דעם אידישען גייסט. ער פלעגט זי לערנען די תורה און איהר דערצעהלען די געשיכטע פון איהר פאָלק.

זעהר ליעב האָט הדסה געהאַט איהרע אָנגענומענע עלטערען און איז זיי געווען געטריי און איבערגעגעבען. איבערהויפּט האָט זי ליעב געהאַט מרדכי׳ן און פלעגט מיט איהם פאַרברייינגען דעם גאַנצען טאָג.

אין מרדכי׳ס הויז פלעגען אויך אַריינקומען זיינע פיעלע נישט-אידישע

גוטע פריינד, וועלכע פלעגן ליעב האבן צו פארברייינגען מיט איהם און צו הערען זיינע קלוגע רייד. איינער פון מרדכי'ס בעסטע פערסישע פריינד איז געוועזן חרבונה, א בעאמטער אין דעם פאלאץ פון דעם קעניג אחשורוש.

יעדען אווענט, ווען חרבונה פלעגט פריי ווערען פון זיינע פליכטען אין פאלאץ, פלעגט ער קומען באזוכען מרדכי'ן און איהם איבערגעבען אלע פאסירונגען פון דעם קעניגליכען הויף. אפטמאל פלעגט חרבונה קומען צו מרדכי'ן מיט זיינע טעכטער, ווייל ער האט געוואלט, אז זיינע טעכטער זאלען זיך חבר'ן מיט דער שעהנער און באשיידענער הדסה'ן.

— דו ווייסט, מרדכי! — האט זיך איינמאל חרבונה צו איהם אפגערופען. — דיין טאכטער איז די שעהנסטע מיידעל אין גאנץ פרס און מדי. אין שטאדט רופען זי אלע "אסתר", וואס מיינט אין אונזער פערסישער שפראך "א ליכטי־גער שטערען". זי שיינט ווירקליך ווי א ליכטיגער שטערען אויף די בלויע הימ־לען פון פרס.

— געלויבט איז גאט! — האט מרדכי צו איהם געזאגט — וואס איך האב א רעכט צו שטאלצירען מיט מיין טאכטער נישט בלויז צוליעב איהר שעהנ־קייט, נאר אויך צוליעב איהרע פיעלע אנדערע מעלות, וואס דער באשעפער האט איהר באגאבט מיט א ברייטער האנט.

— די טעכטער פון ישראל זיינען אלע באשאנקען מיט שעהנקייט, אבער יעדער איינער, וועלכער דערזעהט דיין טאכטער, קען זיך נישט געוונג אנלויבען פון איהר. זי וואלט געפאסט צו זיין די קעניגין איבער זיי אלעמען. און איך מוז דיר באדאנקען פון מיין טיעפסטען הארצען, וואס דו האסט ערלויבט אסתר'ן זיך צו חבר'ן מיט מיינע טעכטער.

— אסתר'ן? — האט מרדכי א שמייכעל געטהאן. — ביי מיר הייסט זי נאך אלץ הדסה.

— מיינע טעכטער אבער, ווען זיי רעדען פון איהר, רופען זיי זי מיט'ן נאמען אסתר און איך גלויב, אז דער נאמען אסתר פאסט זיך צו איהר א סך מעהר ווי הדסה.

— איך בין אויך איינשטימיג מיט חרבונה'ן! — האט זיך קציעה אריינ־געמישט, — אז אסתר איז א מעהר פאסענדער נאמען פאר אונזער טאכטער. אין גאס רופען זי אלע אסתר. פארוואס זאלען מיר אין הויז זי אויך נישט רופען מיט דיזען נאמען?

— אויב דיר געפעלט דער נאמען "אסתר" בעסער, קענסטו זי רופען מיט דיזען פערסישען נאמען, אבער איך וועל זי רופען מיט איהר פריהערדיגען נאמען הדסה! — האט מרדכי זיך אפגערופען מיט א שמייכעל.

— ווען איהר נאמען וועט אומגעביטען ווערען אויף אסתר, וועט פאר איהר נישט זיין איבעריג שווער צו ווערען איינע פון ושתי'ס קאמער־מיידלעך! — האט חרבונה געזאגט.

— אויב דו ווילסט אנהאלטען מיין פריינדשאפט, חרבונה, — האט מרדכי זיך אפגערופען מיט אן ערנסטער שטימע, — זאלסטו אין מיין הויז קיינמאל נישט רעדען וועגען דער מעגליכקייט, אז מיין טאכטער זאל ווערען דער קעני־גינ'ס קאמער־מיידעל, ווייל נישט איך און נישט הדסה האבען ווען עס איז אזעלכע געדאנקען!

— דו מוזט מיר ענטשולדיגען, מרדכי! — האָט חרבונה זיך צו איהם אפּגערוי־פען. — איך האָב נישט געמיינט קיין שלעכטס. איך ווייס, אז יעדער מיידעל פון פּרס וואָלט זיך געשעצט גליקליך אָנגענומען צו ווערען אין ושתי׳ס פּאלאַץ. איך ווייס אויך פון אייניגע אידען, וועלכע האָבען מיך געבעטען איך זאָל זיך משתדל זיין פאַר זייערע טעכטער, פּיעלייכט וועט ושתי זיי וועלען אָננעהמ.. פאַר איהרע קאַמער־מיידלעך.

— אויב אלע אידישע מיידלעך האָבען אזא פאַרלאַנג, בין איך דאָך אָבער זיכער, אז מיין הדסה איז גאַנץ ווייט פון אזעלכע געדאַנקען. און אויב דו ווילסט זיך איבערצייגען, וועל איך זי באַלד אריינרופען און פרעגען אין דיין אַנוועזענ־הייט.

מרדכי האָט א וואונק געטהאָן צו קציעה׳ן און זי האָט גלייך אריינגערופען הדסה׳ן.

— הדסה! — האָט זיך מרדכי צו איהר אָפּגערופען. — חרבונה האָט מיר נאָר וואָס דערצעהלט אז כמעט יעדע אידישע מיידעל וואָלט זיך געשעצט גליקליך אָנגעשטעלט צו ווערען אין ושתי׳ס פּאלאַץ. און אויב דו פאַרלאַנגסט, וועט חרבונה רעדען א גוט וואָרט פאַר דיר און דו וועסט אריינגעבראַכט ווערען אין איהר פּאלאַץ אָהן קיינע שוועריגקייטען.

— אָה ניין! — האָט הדסה אויסגערופען. — איך האָב נישט קיין פאַר־לאַנג צו געהן אין דער קעניגינ׳ס פּאלאַץ! איך וועל אהין קיינמאָל נישט געהן!

א שמייכעל האָט זיך באַוויזען אויף מרדכי׳ס ליפּען און ער האָט זיך אָפּגערופען:

— אויב דו ווילסט נישט, וועט דיך קיינער נישט צווינגען. איך מוז דיר זאָגען דעם אמת, אז איך האָב אזוי פיעל חשק ווי דו, אָבער ווען איך האָב גע־הערט, אז פיעלע פון די אידישע מיידלעך שטרעבען דערצו, האָב איך געדענקט, אז דו ביזט אויך איינע פון זיי.

הדסה׳ס פּנים איז באַדעקט געוואָרען מיט א רויטקייט. זי האָט פאַר־שעהמטערהייט ארונטערגעבויגען איהר קאָפּ. חרבונה האָט זי אָנגעקוקט מיט ערשטוינונג.

— דאָס איז דאָס ערשטע מאָל, וואָס מיר קומט אויס צו זעהן, אז א יונגע מיידעל זאָל זיך ענטזאָגען פון אזא כבוד! — האָט ער זיך אָפּגערופען צו מרדכי׳ן, ווען זי האָט פאַרלאָזען דעם צימער.

אויב מרדכי איז געווען גאַנץ צופרידען פון חרבונה׳ס באַזוכען אין זיין הויז, איז איהם אָבער געוועז גאַנץ דערוווידער די באַזוכען פון א צווייטען קעניג־ליכען בעאַמטען און דאָס איז געווען המן, דער זוהן פון המדתה.

נישט נאָר מרדכי אליין איז געווען אומצופרידען, ווען המן האָט זיך באַ־וויזען אין דער אידישער נאַכבאַרשאַפט, נאָר אויך די איבעריגע אידען פון שושן, איבערהויפּ. די עלטערען פון שעהנע טעכטער. אלע האָבען געוואוסט די מאָטי־ווען פון המנ׳ס באַזוך אין דער אידישער גאַס. ער פלעגט נישט דורכלאָזען קיין שעהנע אידישע מיידעל, מיט וועלכער ער פלעגט זיך נישט פאַרטשעפּען. און דעריבער, ווען המן פלעגט זיך באַווייזען אין גאַס, פלעגען די מיידלעך זיך באַ־האַלטען אין זייערע היימען. המן פלעגט זיך ארומדרעהען א היבשע צייט אין דער אידישער גאַס און נאָכהער אוועקגעהן. אזוי פלעגט פּאַסירען, ווען המן

איז געווען אן איינפאכער בירגער. דאן פלעגט ער נישט וואגען ארייגצוגעהן אין א אידיש הויז. ווי אבער המן האט געקראגען אן אמט ביי אחשורוש׳ן, ער האט איהם געמאכט פאר איינעם פון די זיבען משרתים, וועלכע פלעגען קומען רופען די קעניגין, ווען דער קעניג פלעגט פארלאנגען, דאן האט שוין המן גאנץ אנדערש געהאנדעלט. ער פלעגט אנטהאן די קליידער, וואס ער פלעגט טראגען אין קעניגליכען פאלאץ און אזוי אוועקשפאצירען אין דער אידישער גאס. יעצט האט המן געפיהלט, אז די אידען האבען געקראגען דרך ארץ פאר איהם. ער פלעגט זעהן ווי כמעט יעדער איינער פון זיי באגריסט איהם מיט א הכנעה׳דיגען שמייכעל. דאס האט איהם געגעבען מעהר מוטה און ער פלעגט אויך אנפאנגען ארייגצוקומען אין די אידישע הייזער, וואו עס פלעגט זיך געפינען א שעהנע מיידעל. פיעלע פון די אידען האבען זיך דערפון געפונען גאנץ געשמייכעלט, וואס א בעאמטער פון קעניג קומט זיי באזוכען און מען פלעגט המנ׳ען מכבד זיין מיט פארשיעדענע זיסע כבודים. אבער די, וועלכע האבען המנ׳ען געקענט פון פריהער און האבען גאנץ גוט געוואוסט זיין יחוס, פלעגען איהם גאנץ קאלט אויפנעהמען.

דאך זיינען געווען איניגע אידען, וועלכע פלעגען זיך באריהמען פאר זייערע פריינד אין שוהל:

— דו ווייסט ווער עס איז ביי מיר געווען אין הויז פאר א באזוך? — פלעגט זיך א איד אפרופען צו א צווייטען, נישט מיט ווינציג שטאלץ, — המן האט ביי מיר היינט פארבראכט א היבשע צייט.

— וואס איז מיט דיר די גדולה, אז המן האט באזוכט דיין הויז?

— וואס רעדסטו? ווייסטו דען נישט ווער המן איז? ער איז דאך א איינער פון די זיבען משרתים, וועלכע געפינען זיך אין פאלאץ און דורך וועמען דער קעניג שיקט רופען די קעניגין ושתי!

— און ביי מיר וועט המן פארבלייבען דער זעלבער בעדער, וואס ער איז אמאל געווען... איך געדענק איהם נאך, ווען ער פלעגט מיך ארומשערען און ארומוואשען אין בית המרחץ... ניין, מיין פריינד! המן קען נישט שטאלצירען מיט זיין יחוס פאר מיר!

— וואס עס איז געווען אמאל איז עפעס אנדערש. יעצט אבער איז המן א גאנץ חשוב׳ער מאן און זיינס א ווארט האט געוויכט! אט האט ער מיר נישט לאנג צוריק פארשפראכען, אז ער וועט זיך זעהן משתדל זיין פאר מיין טאכטער זי זאל ארייגענומען ווערען אין ושתי׳ס פאלאץ. „אזא שעהנע טאכטער ווי דו האסט, פאסט פאר איהר זיך צו געפינען אין פאלאץ פון דער קעניגין“, האט מיר המן געזאגט. יא, דו דארפסט נישט פארגעסען, אז המן זעהט זיך מיט דער קעניגין כמעט יעדען טאג און אז ער זאל וועלען זאגען איין גוט ווארט פאר מיין טאכטער, וועט מיין גאנצע משפחה גליקליך זיין.

— אויב דו דענקסט, אז בלויז דיין טאכטער האט המן געריהמט און פארשפראכען זי פארצושטעלען פאר דער קעניגין, מאכסטו אויך א טעות! — האט זיך א דריטער איד, וועלכער האט זיך אונטערגעהערט צו זייער געשפרעך, ארייגגעמישט. — ווען המן האט דערזעהן מיין טאכטער, איז ער אזוי ענטציקט געווארען פון איהר שעהנקייט און ווען איך וואלט איהם נאר געבעטען, וואלט ער זי גלייך אוועקגעפיהרט צו דער קעניגין.

— נאר וואס האט דיך אפגעהאלטען? — האט דער ערשטער איד א שמייכעל געטהאן.

— מען זאגט, אז די קעניגין האט די אידישע טעכטער נישט איבעריג ליעב.

— נו, געוויס! אידישע טעכטער, וועלכע זיינען ווייט פון שעהנהייטען, האט ושתי נישט ליעב. און פארוואס זאל זי זיי ליעב האבען? ווייניג נישט קיין שעהנע מיידלעך קען זי קריגען פון די פערסישע טעכטער? יא, מיין פריינד, ווען דיין טאכטער וואלט געווען אזוי שעהן ווי דו דענקסט, דאן וואלסטו נישט געהאט וואס מורא צו האבען.

— נישט נאר איך דענק, אבער המן דענקט אויך אזוי און אויף איהם קען מען זיך פארלאזען... ער איז א מבין!

— המן איז א מבין אויף א שעהן מיידעל?! ביי איהם איז יעדע מיידעל, אבי זי איז עטוואס שעהנער פון זיין פרוי, זרש'ן, איז זי שוין א יפת תואר... יא, ברודער, איך געדענק נאך ווען המן פלעגט פארטיג ווערען מיט זיין ארבייט אין בית המרחץ, פלעגט ער זיך אוועקשטעלען אין גאס, וואו דער פרויען בית המרחץ געפינט זיך, און זיך פארטשעפען מיט יעדער יונגער פרוי, וועלכע איז געווען אויפ'ן וועג אהיים פון בית המרחץ. ביז וואנען מען האט איהם גע'מסר'ט פאר זיין פרוי זרש... כא־כא־כא! ווען איך דערמאן זיך יענע סצענע, ווען זרש איז אנגעקומען אויף דעם פלאץ... איך בין גראדע דאן דארטען פארבייגעגאנגען. זרש איז א ווילע געשטאנען באוועגלאז אויף איהר פלאץ און אנגעווענדעט איהרע בליקען אויף איהר טייערען מאן. המן האט, ווי עס ווייזט אויס, זי נישט באמערקט. קומט דאן ארויס א גאנץ שעהנע אידישע מיידעל פון בית המרחץ און איילט זיך אהיים. אהא! המן איז דא! ער פארלויפט איהם דעם וועג... דאס מיידעל זוכט איהם אויסצומיידען, אבער המן שטערט איהר. "הויב אויף דיין פנים, שעהנע מיידעל!" רופט המן אויס גאנץ הויך, "לאמיך מיינע בליקען אנזעטיגען מיט דעם ליכט פון דיינע שעהנע אויגען! אה, ווי שעהן זי איז! מיין זרש מעג זיין די כפרה פאר דיין מינדעסטען נאגעל!" דאס מיידעל האט מיט כעס אומגעדרעהט איהר פנים און פארשנעלערט איהרע טריט. המן אבער האט אנגעפאנגען איהר נאכצוגעהן. פלוצלונג דערהערט זיך א הויכע קוויטשענדיגע שטימע: "המן!" איך האב באמערקט ווי המן איז געבליבען שטעהן בלייך ווי דער טויט. ער האט זיך פון ארט נישט גערירט. ער האט אפילו מורא געהאט אומצודרעהען זיין קאפ.

— המן, קום נאר אהער! — האט זרש זיך פאנאנדערגעקוויטשעט.

באלד האבען זיך אלע פארבייגעהער אפגעשטעלט. יעדער האט געוואוסט, אז דא וועט באלד פארקומען עפעס אמוזירענדעס. און די פרויען האבען טאקע געוואלט זעהען נקמה אן איהם.

המן איז נאך אלץ געשטאנען ווי א געפלעפטער. ווי עס ווייזט אויס, האט ער זיך קיינמאל נישט געריכט, אז זיין זרש זאל אהער קומען. מיר האבען געקענט באמערקען ווי עס טרייסעלט איהם א ציטער אן א צאהל. זרש'ס צארן האט אין איהר נאך מעהר געברענט און ווען זי האט איהם נאך א פאר מאל א רוף געטהאן און געזעהן, אז ער דיהרט זיך נישט פון ארט, האט זי אויפגעהויבען א דיקען צווייג, וואס איז געלעגען אויף דער ערד נישט ווייט פון איהר און זי איז צו איהם צוגעגאנגען און האט איהם דערלאנגט! אה, ווי מיר אלע האבען

דאן אנגעקוואלעז. המן האט זיך געקארטשעט און גערדעהט אין דרייעז פון יסורים און די געזונטע זרש האט געהאקט אויף רעכטס און אויף לינקס: "ווארט המן, איך וועל דיר צייגען ווי אזוי איך מעג זיין די כפרה פאר דעם מיידעל'ס מינדעסטען נאגעל!"

— און וואס האט המן דאן געטהאן?

— וואס זאל ע" טהאן? ער האט אין זיך ארייגענומען די קלעפ און גע־שוויגען... נאך שעהנער איז געוועז ווי זרש האט איהם געהאלטען פאר'ן קאל־נער און געשלעפט אהיים. אזוי ווי א קעלבעל, וואס געהט צו דער שחיטה, אזוי איז ער איהר נאכגעגאנגען.

— איך קען זיך פארשטעלען וואס פאר א פארציע ער האט פון זרש'ן געהאט אין דער היים! — האט נאך א איד געלאכט.

זינט דאן איז המן געווארען אוים בעדער! און ער האט אויך אויף א קורצע צייט אויפגעהערט צו בעלעסטיגען די אידישע פרויען.

— ווער האט עס געקענט מסר'ן זרש'ן?

— המן ווייס עד היום נישט ווער עס האט איהם פאר'מסר'ט. זרש האט איהם קיינמאל נישט דערצעהלט, געוועהנליך פארשטעהט ער אז עס שטאמט פון די אידען.

— וואס דען, די פערסער וואלט א סך געארט אויב המן וואלט זיך פאר־טשעפעט מיט זייערע פרויען.

— ווי עס ווייזט אויס, דארף אט די זרש זיין א שטארקע פרוי. איך האב איהר נאך קיינמאל נישט געזעהן.

זי האט איהם געבוירען צעהן זיהן און צוויי טעכטער, און געזונט איז דאס ווי אן אייזען... המן ציטערט פאר איהר ווי פאר פייער... און אפילו נישט לאנג צוריק ווען אימיצער האט געוואלט אז המן זאל אויפהערען איהם צו בע־לעסטיגען מיט זיינע בעזוכען, פלעגט מען איהם בלויז דארפען געבען א וואונק, אז מען וועט איבערגעבען זרש'ן די מאטיוועז פון זיינע בעזוכען אין דעם אדער אין יענעם הויז, און דאס איז געוועז גענוג אז המן זאל זיך דארטען נישט ווייזען פאר מאנאטען לאנג.

— נו, יא, אט דאס איז דער המן מיט וועמען דו בעריהמסט זיך אזוי, אז ער האלט דיין טאכטער פאר א יפת תואר! — האט ער דעם ערשטען אידען א קיבעץ געטהאן.

— יעצט אבער איז המן אין גאנצען אנדערש... א קלייניגקייט אזא חשוב אין דער מלוכה... געהט פון דעם קעניג צו דער קעניגין און פון דער קעניגין צום קעניג... יעצט האט שוין אפילו מרדכי געקראגען דרך ארץ פאר איהם.

— און איך האב געהערט, — האט זיך נאך א איד ארייגעמישט, — אז מרדכי האט טאקע דא נישט לאנג ארויסגעטריבען המן'ען פון זיין הויז, סטרא־שענדיג איהם, אז אויב ער וועט נישט צו־רוה לאזען הדסה'ן וועט ער דער־צעהלען זיין ווייב זרש'ן.

— דאס קען זיך נאר מרדכי ערלויבען אזא זאך... א קלייניגקייט זיך איינ־צורייסען מיט אזא הויכען בעאמטען פון קעניג.

— נו, און וואס דען, לאזען איהם קריכען אויפ'ן קאפ!? אויב ער איז

א בעאמטער ביי אחשורוש׳ן זאל מיט איהם זיין ווייב שטאלצירען... ער האט קיין רעכט נישט צו קומען בעזוכען א הויז וואו מען דולדעט איהם נישט...

— איך גלויב, אז יעצט האט ער שוין פאר זרש׳ן נישט אזוי מורא ווי פריהער... זרש וואלט יעצט נישט געוואגט צו שלאגען המן׳ען אין מיטען גאס מיט א דיקען צווייג.

— אויב אזוי, קענסטו נישט זרש׳ן... זי וואלט זיך אפילו נישט געשראָקען צו קומען אין פאלאץ פון דעם קעניג אנצוברעכען המן׳ען די ביינער... המן וויים דאָס גאנץ גוט, און דאריבער אז מען זאגט איהם, אז מען וועט דערצעהלען זרש׳ן, וועט ער שוין מעהר נישט וואגען צו טהאָן דאס וואס מען וויל נישט...

— איהר מעגט זיך אלע זאגען וואָס איהר ווילט, — האט דער ערשטער איד ווייטער זיך אָפּגערופען, — אבער יעצט אז המן קומט אריין אין א אידישע הויז, איז עס טאקע א גרויסער כבוד!... שטעלט זיך פאר, איך זיץ מיר אזוי מיט דעם זעלבען מאן וועלכער געפינט זיך אין קעניג׳ס פאלאץ, און טרינק מיט איהם וויין... ער דערצעהלט מיר וואס עס איז היינט פארגעקומען אין פאלאץ, וואס דער קעניג האט מיט איהם גערעדט, וואס ער האט געדארפט איבערגעבען דער קעניגין... ער וויים אפילו וואס פאר א מאכלים דער קעניג און די קעניגין האבען געגעסען... ער זעהט אפילו ווי אחשורוש שמייכעלט צו ושתי׳ן, אלעם זעהט ער און וויים... נו, איז עס דען נישט קיין פארגעניגען צו פארברייגגען מיט אזא מאן... בפרט ווען ער זאגט נאך מיר צו, אז ער וועט זיך זעהן סטארען אז מיין טאָכטער זאל אריינגענומען ווערען אין ושתי׳ם פאלאץ...

— דענק נישט אז דו ביזט דער איינציגער צו וועמען המן רעדט אזוי! מיר האָבען שוין עטליכע דערצעהלט אז המן פארשפרעכט זיי פארצושטעלען פאר דער קעניגין.

— זאג איך דען אז מיין טאָכטער איז די איינציגע שעהנע מיידעל אין שושן? אבער זי איז דאך פארט א שעהנע.

— לאמיר זאגען, אז מרדכי׳ס טאָכטער הדסה, איז אביסעל שעהנער פון דיין טאָכטער, און פון דעסטוועגען איז מרדכי גארנישט אזוי נייגעריג אז זיין טאָכטער זאל זיך געפינען אין ושתי׳ס פאלאץ.

— זי איז אזוי זיין טאָכטער, אזוי ווי דו ביזט מיין זוהן!... הדסה איז נאָר די טאָכטער פון מרדכי׳ס אָנקעל...

— וואָס פאר א נייעס דערצעהלסטו? מיר אלע ווייסען דאס, אבער ער האָט איהר אָנגענומען פאר זיין טאָכטער און יעצט איז זי טאקע פארדרעכענט ווי זיין אייגען קינד. און אז זי איז אביסעל שעהנער פון דיין טאָכטער, ווערסטו דאָך אליין צוגעבען?!...

דער איד האָט איהם גאָרנישט געענטפערט... ער איז גלייך אוועקגעגאנגען זיין וועג.

ווען המן האט פארלאָזען ושתי׳ס פאלאץ און איז געגאנגען אין דער ריכטונג וואו מרדכי׳ס הויז איז געשטאנען דורכצופיהרען דער קעניגינס שליחות, האָט ער זיך געפיהלט ברייטער ווי לענגער... ער האָט גענומען טראכטען פון דער מעגליכקייט אז די שעהנע אסתר וועט אין גאנצען איבערגעגעבען ווערען אין זיינע הענד, איז א ווארימקייט דורכגעגאנגען זיין קערפער... יעצט אז ער איז

געווארען אויך א חשוב ביי דער קעניגין, דארף ער שוין נישט אזוי שטארק מורא האבען פאר זיין זרש'ן... ער קען איהר זאגען, אז אזוי איז ושתי'ס פארלאנג, און דאס וועט איהר שויז איינשטילען... און אפילו ווען ער זאל וועלען נעהמען אסתר'ן פאר זיין פרוי, וועט זי איהם שוין אויך מעהר נישט שטערען, אויב ער וועט דערצו האבען ושתי'ס צושטימונג.

זיינע פיס האבען איהם פלינק געטראגען און זיינע געדאנקען זיינען נאך פלינקער געפלויגען אין זיין מח... ווי שטארק מקנא ער איז געווען חרבונה'ן, וועלכער טראגט דעם זעלבען אמט וואס ער אין דער מלוכה... ער האט געוואוסט אז חרבונה איז מרדכי'ס א גוטער פריינד און קומט איהם אפט בעזוכען... דערצו האט נאך חרבונה דערוואקסענע טעכטער וועלכע קענען זיך חבר'ן מיט אסתר'ן... יעצט אבער וועט ער זיי אלעמען ווייזען אז ער איז קליגער פאר זיי און ער וועט קריגען אלעס וואס זיין הארץ געלוסט... יא, ער וועט אסתר'ן בלומרשט קומען באַ־פרייען פון געפענגנים, און דאמיט איהר איבערצייגען ווי שטארק ער האט זיך בעמיהט פאר איהר אז די קעניגין זאל איהר בעגנאדיגען... דורכדעם וועט ער געפינען חן אין איהרע אויגען... און טאמער וועט זי נישט וועלען צושטימען, וועט ער איהר סטראשען אז זי וועט פאר איהר פארברעכען געגען דער קעניגין, פארבלייבען אין געפענגנים איהר גאנצען לעבען... דאן וועט זי שויז צושטי־מען...

א פרעהליכער און מונטערער איז המן צוגעקומען צו מרדכי'ס הויז... א וויילע איז ער געשטאנען און בעטראכט די וואהנונג, נאכהער האט ער זיך געפאסט מוטה און איז אהיין אריינגעגאנגען.

מרדכי און קציעה האבען אנגעקוקט, מיט עטוואס ערשטוינונג, דעם אונ־געוואונשטען און אונגעבעטענעם גאסט.

המן האט זיך אויסגעגלייכט און מיט א שמייכעל אויסגערופען:

— איך בין געקומען ריידען מיט אסתר'ן!

— וואס מיינסטו ? ! — האט מרדכי קוים געקענט באהערשען זיין כעס, — האב איך דיר שוין לאנג נישט אנגעזאגט אז דו זאלסט מיין טאכטער צו־רוה לאזען.

— אבער דיזען מאל קום איך צו ריידען צו איהר, אין נאמען פון דער קע־ניגין ושתי — איז המן'ס שמייכעל נאך ברייטער געווארען.

— האט די קעניגין ושתי דיך געשיקט צו ריידען צו אונזער אסתר'ן ? — האט קציעה געפרעגט המן'ען.

— געוויס! — האט המן אויסגערופען, — די קעניגין גרייט זיך צו מאכען א גרויסע פייערונג און זי וויל אויסקלייבען די שעהנסטע מיידלעך פון שושן, וועלכע זאלען בעשיינען איהר מאלציית, און זי האט מיך געבעטען איינצולאדען אלע שעהנע מיידלעך אלס די געסט פון דער קעניגין... און איך האב איהר געזאגט אז די טאכטער פון מרדכי'ן איז די שעהנסטע אין גאנץ פרס, האט זי מיר געהייסען איהר איינלאדען די ערשטע צו איהר פאלאץ.

—צום בעדויערען איז מיין טאכטער יעצט נישטא אין דער היים, — האט מרדכי געזאגט.

— איך דאנק דיר, המן, — האט קציעה זיך אפגערופען, — ווען אסתר וועט זיך אומקעהרען אהיים, וועל איך איהר איבערגעבען אז זי איז איינגעלא־

דען געוואָרען צו קומען און איך בין זיכער, אז זי וועט זיין צופרידען צו הערען פון דער גרויסער עהרע וואָס די קעניגין טהוט צו איהר.

— און גלויבסטו אז זי וועט געווים קומען? — האָט איהר המן איבער־געפרעגט.

— געווים, וועט זי קומען! — האָט קציעה געענטפערט.

— דאן זאָלסטו איהר זאָגען, אז זי זאָל קומען דעם קומענדען פרייטאָג אין־דער־פריה, דאן וועט ושתי אלע שעהנע מיידלעך פון שטאָדט אויפנעהמען.

— האָט המן געזאָגט און פארלאָזען דאָס הויז.

ווען המן איז אוועקגעגאנגען, האָט זיך מרדכי אָפּגערופען צו זיין פרוי.

— איך זעה נישט איין, קציעה, פארוואָס דו ביזט געווען אזוי דאנקבאר צו המנ׳ען פאר זיין יעצטיגען בעזוך...

— און איך זעה נישט איין פארוואָס דו זאָלסט זיין אנדערש פון די איבע־ריגע אידען! — האָט קציעה אויסגערופען עטוואָס ברוגז — שטעל זיך פאָר, די קעניגין אליין, שיקט איינלאדען אונזער טאָכטער, איז עס דען פאר אונז אליין ניט א גרויסער כבוד? ! וועלכע אידישע מיידעל וואָלט זיך ניט געשעצט גליקליך אזא איינלאדונג צו בעקומען?... און וועלכע אידישע עלטערען וואָלטען נישט גע־שטאָלצירט, ווען המן קומט צו זיי אריין אין נאָמען פון דער קעניגין און זאָגט זיי אז ושתי האָט זיך פאראינטערעסירט אין זייער טאָכטער? און יעצט אז המן קומט און זאָגט אונז אז ער האָט איבערגעגעבען דער קעניגין דאָס אונזער אסתר איז די שעהנסטע אין גאנץ פרס, און ושתי האָט איהם דערפאר איהר געהייסען איינלאדען די ערשטע! זאָל איך דען נישט זיין צופרידען און דאנק־באר צו המנ׳ען?...

— און איך וואָלט המנ׳ען אויך מוחל געווען דיזען כבוד נאָר ער זאָל צו מיר אין הויז מעהר נישט קומען! — האָט מרדכי איהם געענטפערט — ווען איך בעמערק ווי המן נעהמט דורכדרינגען הדסה׳ן מיט זיינע בליקען, ווינש איך אז זיין פוס זאָל מעהר נישט אריבערטרעטען מיין שוועל.

— איך גלויב, מרדכי, אז דו מאכסט א טעות, המן איז שוין נישט דער זעלבער וואָס ער איז געווען פריהער... ער איז יעצט א חשוב ביי דעם קעניג, און מיר דוכט זיך אז ער האָט מעהר איינפלוס איבער דער קעניגין אפילו ווי חרבונה, דיין פריינד... זעהסטו דען נישט אז ושתי האָט איהם אויסגעקליבען איינצולאדען איהרע געסט... יע, זי פערלאָזט זיך אויף זיין געשמאק און אז ער איז געקומען גלייך צו אונז, מעגען מיר זיכער שטאָלצירען מיט אונזער אסתר׳ן... איך זאָג דיר אז אסתר וועט שטארק נושא חן זיין ביי דער קעניגין... זי וועט בעשיינען און בעלייכטען איהר מאָהלצייט...

— און דאָס איז טאקע די אורזאכע וואָס איך בין נישט איבעריג צופרידען דערפון. איך וויל ניט אז הדסה זאָל צוציהען צופיעל אויפמערקזאמקייט אין דעם קעניגליכען הויף... איך ווייס גאנץ גוט וואָס פאר אן איבלען עס דראָהט א שעהנע מיידעל אין פאלאץ.

— ביז ווי לאנג מרדכי וועסטו זיך ארומטראָגען מיט דיינע אלטע בעגרי־פען פון בבל... דאָרטען, אין בבל איז געווען א גרויס געפאהר פאר א אידישע טאָכטער זיך צו געפינען אין קעניגליכען פאלאץ... דאָ, אין פרס איז דאָך אנדערש. מיר אידען געניסען אלע פרייהייטען.... פארוואָס זאָלען מיר זיין אָפּגעזונדערט.

מען זאָגט אז צווישען די אריינגעהער אין קעניגליכען פּאַלאַץ געפינען זיך אויך אייניגע אידען... עס איז זיכער א גרויס כבוד צו האָבען די מעגליכקייט אריינ־צוקומען אין פּאַלאַץ.

— דו פערגעסט, קציעה, אז עס איז געווען א צייט ווען די אידען אין בבל האָבען זיך אויך געלעבט גאַנץ רוהיג. זיי האָבען גענאָסען אַלע פריַיהייטען און האָבען זיך געפונען אין קעניגליכען פּאַלאַץ; דניאל, חנניה, מישאל און עזריה זיינען אויפגעהאָדעוועט געוואָרען אין קעניגליכען הויף פונדעסטוועגען האָבען זיי זיך ווינציג אַנגעליטען?! איך גלויב אז מיר אידען דאַרפען ווייכען פון דעם קעניגליכען הויף...

— עס וועט פאַר אסתר'ן קיין רעה ניט זיין אויב זי וועט אַננעהמען די קעניגין'ס איינלאַדונג — האָט קציעה געזאָגט. איך זאָג נישט אז זי זאָל דאָרטען פערבלייבען... אָבער אויף א בעזוך קען זי דאָך דאָרטען קומען, און בפרט ווען עס וועלען דאָרטען זיין די שעהנסטע אידישע טעכטער פון שטאָדט.

— אויב הדסה וועט וועלען אַננעהמען דער קעניגין'ס איינלאַדונג וועל איך איהר נישט שטערען. אָבער לויט ווי איך קען איהר, איז הדסה נישט אזוי שטאַרק בעגייסטערט צו בעזוכען די קעניגין'ס פּאַלאַץ.

— געוועהנליך ווען דו וועסט איהר ראַטהען דאָס ניט צו טהאָן, וועט זי דיך פּאָלגען — האָט קציעה זיך אָפּגערופען. דו ווייסט דאָך אז אסתר וועט קיין זאַך נישט טהאָן ווען זי ווייס אז עס איז דיר נישט צום הארצען. אָבער איך זאָג דיר, אז דו האָסט איהר נאָך געדאַרפט צורידען דערצו, ווייל אויב די אַנדערע מיידלעך וועלען דאָרטען זיין, וועט אסתר'ן שטאַרק פערדריסען וואָס זי איז אהין נישט געגאַנגען.

— עס איז שוין צייט, קציעה אז דו זאָלסט בעסער קענען אונזער טאָכטער, זי איז גאַנץ אַנדערש פון די אַנדערע מיידלעך פון שטאָדט... אין דער צייט ווען פיעלע מיידלעך האָבען ליעב צו געהן און זיך בעווייזען אין די גאַסען, ציהט הדסה פאָר צו פערבלייבען אין הויז...

ווען אסתר איז אהיים געקומען איז קציעה איהר אנטקעגען געגאַנגען און מיט א פרעהליכע שטימע זיך צו איהר אָפּגערופען:

דו ווייסט, אסתר, דו ביזט דאָך איינגעלאַדען אלס גאַסט צו דער קעניגין אין פּאַלאַץ... המן איז נאָר וואָס געווען און ער האָט אונז איבערגעגעבען אז די ערשטע איינלאַדונג האָט די קעניגין געשיקט צו דיר... קענסטו דען בעגרייפען וואָס פאַר א כבוד דאָס איז פאַר דיר.

— יע, מוטער, איך ווייס! — האָט אסתר געענטפערט — צביה, אליפלט'ס טאָכטער, האָט מיר נאָר וואָס איבערגעגעבען אז המן איז געווען אין איהר הויז און זי איינגעלאַדען צו ושתי'ס פייערונג...

— און איך בין זיכער אז צביה שעצט זיך גליקליך צו קריגען דיזע איינ־לאַדונג — האָט קציעה געזאָגט און בעטראַכט אסתר'ן — יע דיזען קומענדען פרייטאָג וועסטו טרעפען פיעלע שעהנע מיידלעך פון בכבודיגע עלטערען אין ושתי'ס פּאַלאַץ.

— איך וועל אָבער נישט אַננעמען המן'ס איינלאַדונג, האָט אסתר זיך אָפּגערופען — איך וויל נישט געהן אהין און בפרט ווען די איינלאַדונג קומט דורך המנ'ען.

— דו דארפסט נישט פערגעסען, מיין טאכטער, אז המן איז געווארען א זעהר וויכטיגער מאן אין קעניגליכען הויף, און איך קען דיר נישט פערשטעהן פארוואס דו זאלסט זיך ענטזאגען צו זיין א גאסט פון דער קעניגין!

— מיין הארץ ציהט מיר נישט אהין! און אפילו ווען אלע אנדערע מיידלעך וועלען דארט זיין, וועל איך גלייכער בלייבען אין דער היים!

— אבער דו קענסט נאך דאמיט דערצארנען די קעניגין — האט קציעה זיך אפגערופען — ווען ושתי לאדעט דיך איין טארסטו איהר נישט ענטזאגען.

די קעניגין קען מיך נישט און זי האט געוויס קיינמאל נישט געהערט, און אויב המן האט איהר דערמאהנט מיין נאמען, וועט זי אבער זיך שטארק נישט נעהמען צום הארצען אויב איך וועל דארטען ניט קומען... ניין! איך האב בעשלאסען נישט צו געהן.

— נו, האב איך דיר דען נישט געזאגט, אז הדסה וועט נישט געהן! — האט מרדכי זיך אפגערופען מיט א שמייכעל פון נצחון.

— פונדעסטוועגען האף איך, אז זי וועט נאך ענדערען דעם בעשלוס! — האט קציעה געזאגט — נישט אלע טאג פאסירט עס אז די קעניגין זאל איינלאדען א אידיש מיידעל צו איהר מאהלצייט.

— ניין, איך וועל מיין בעשלוס נישט ענדערען! — האט אסתר געזאגט, און אויב המן וועט נאך אמאל אהער קומען קענסטו איהם זאגען אז איך וועל דארטען נישט זיין!

קציעה האט נאך געמאכט איינינגע פערזוכען איהר איינצורעדען אז זי זאל אננעמען די קעניגין׳ס איינלאדונג, אבער אהן ערפאלג. דערפאר אבער האט זי אויסגעפיהרט אז אפילו מרדכי זאל אנפאנגען צו רופען הדסה׳ן מיט דעם נאמען אסתר. מרדכי האט איהר נאכגעגעבען, ווען ער האט אויסגעפונען, אז יעדער איינער רופט איהר אסתר.

דריטער קאפיטעל

ושתי צייגט איהר רשעות

צוויי טעג האט המנ׳ען געדויערט איינצולאדען אלע שעהנע אידישע מיידלעך צו קומען אין פאלאץ פון דער קעניגין דעם קומענדען פרייטאג. אין וועלכע אידישע הויז ער איז נאר אריינגעקומען האט מען איהם פיין אויפגענומען.

גרויס איז געווען די שמחה פון יענע עלטערען וועמענס טאכטער המן האט אויסגעקליבען צו בעזוכען די קעניגין... מען האט זיך גענומען גרייטען צו דער גרויסער פאסירונג... מען האט גלייך בעשטעלט צו מאכען שעהנע קליידער פאר זייערע טעכטער. יעדער האט זיך געפלייסט אויסצופוצען זיין טאכטער שעהנער ווי די איבעריגע מיידלעך... אין הארצען האט יעדער געהאפט אז זיין טאכטער וועט נושא חן זיין אין די אויגען פון דער קעניגין מעהר ווי די איבעריגע.

— דו ווייסט וואס צביה האט מיר געזאגט — האט זיך אליפלט אפגערופען צו זיין פרוי — מרדכי׳ס טאכטער, אסתר, וועט נישט געהן צו דער קעניגין.

— און דו ביזט וועגען דעם שטארק בעזארגט? — האט זיין פרוי א שמייכעל געטהאן — איך בין זיך מודה אז איך בין דערפון מעהר צופרידען... יעצט

בין איך זיכער אז די קעניגין וועט קיין שעהנערע ניט געפינען פון אונזער צביה׳ן!

— וואס איך האב נאר מורא, איז, אסתר זאל אקארשט נישט חרטה האבען און יע קומען אהין... עס איז דאך ביי קיינעם קיין צווייפעל נישט, אז אזא שעהנע ווי אסתר איז ניט צו געפינען אין אונזער גאנצער שטאדט!

— אז גאט וועט אונז העלפען און אונזער צביה וועט אפגעשטעלט ווערען אין פאלאץ אלס די קעניגין׳ס קאמער מיידעל — וועלען מיר דאך ווירקליך זיך דארפען שעצען גליקליך! האסטו געזעהן אליפלט ווי שעהן זי קוקט אוים אין איהר נייע קלייד?!

המן האט אויך מיט גרוים אומגעדולד געווארט אויף דעם טאג ווען זיין פלאן וועט דורכגעפיהרט ווערען... זאל די קעניגין וויסען ווי קלוג ער איז... ער איז אוועק צו ושתי׳ן אין פאלאץ און איהר איבערגעגעבען, אז ער האט נישט דורכגעלאזען קיין איינציגע שעהנע אידישע מיידעל.

— זיי האבען זיך אלע זעהר גליקליך געשעצט! — האט המן מיט א שמייכעל געזאגט צו ושתי׳ן — יעדע פון זיי גלויבט אז די קעניגין וועט איהר אפשטעלען אין פאלאץ... איך האב די עלטערען פון יענע מיידלעך געגעבען אנצוהערען פון אזא מעגליכקייט, און יעצט איז ביי מיר קיין ספק נישט אז אלע וועלען קומען אויף דעם בעשטימטען טאג.

— דו וועסט שוין דיין בעלוינונג קריגען! — האט ושתי איהם געזאגט — יעצט זעה איך אז בגתן איז געווען גערעכט ווען ער האט מיר געהייסען זיך בעראטען מיט דיר...

— קיין איינציגע שעהנע מיידעל וועט אין שטאדט נישט איבערבלייבען — האט המן געלאכט — און אפילו אסתר׳ס מוטער איז אויך געווען שטארק צופרידען דערפון.

— דאס איז יענע מיידעל וועלכע דו האסט אויסגעקליבען אלס דיין בעלוינונג? — האט איהם ושתי געפרעגט.

— יע, גנעדיגע קעניגין — אסתר איז די שעהנסטע פון אלע אידישע טעכטער און איהר האב איך די ערשטע איינגעלאדען.

— וויפיעל מיידלעך האסטו איינגעלאדען, המן?

המן האט זיי גענומען איבערעכענען יעדע ביי איהר נאמען.

— צוואמען וועלען זיין אכט און צוואנציג מיידלעך! — האט המן געענטפערט.

— און דו ביזט זיכער אז מעהר קיין שעהנע מיידלעך וועלען נישט בלייבען אין שושן?

— עס וועלען נאך בלייבען שעהנע מיידלעך — האט המן א שאקעל געטאן מיט׳ן קאפ — אבער נישט אזעלכע פאר וועמען די קעניגין זאל דארפען... איך מיין, וועלכע זאלען קענען צוציהען דעם קעניג׳ס אויפמערקזאמקייט...

— איך וויל אז דו המן, זאלסט שטעהן ביי דעם טויער פון מיין פאלאץ אין דער צייט ווען די מיידלעך וועלען צונויפקומען — האט ושתי געזאגט — דו וועסט זעהן אויב אלע מיידלעך זיינען געקומען, און דערצו וועסטו ריידען צו

זייערע בעגלייטער און זיי זאגען, אז עס איז מעגליך אז די קעניגין וועט זיי פערהאלטען אויף אייניגע טעג...

— איך וועל טהאן די קעניגין׳ס פערלאנג! — האט זיך המן פערנייגט.

יענעם פרייטאג האט אין פיעלע אידישע הייזער פון שושן געהערשט א פרייד... פאטער און מוטער האבען געשעפט נחת פון זייערע שעהנע טעכטער, וועלכע זיינען געווען אויסגעפוצט אין טייערע זיידענע קליידער און בעהאנגען מיט ציערונג פון גאלד און קאסטבארע שטיינער.

די שטאלצע עלטערען האבען זייערע טעכטער בעגלייט צו ושתי׳ס פאלאץ... ווי גרויס איז געווען די קנאה פון די אנדערע מיידלעך, וועלכע זיינען נישט פארעכענט געווארען פאר קיין גרויסע שעהנהייטען...

קציעה האט ארויסגעקוקט דורך איהר פענסטער און בעמערקט די מיידלער, וועלכע מארשירען צום פאלאץ אין דער בעגלייטונג פון זייערע עלטערען, און איהר האט נאך יעצט מעהר פערדראסען פארוואס אסתר האט זיך ענטזאגט צו זיין צווישען די גליקליכע.

— אסתר איז שוין צו פיעל בעשיידען — האט זי זיך געטראכט — זי קען נאך יעצט נישט בעגרייפען ווי אזוי אזא יונגע שעהנע מיידעל זאל זיך ענטזאגען פון אזא כבוד. זי איז זיכער אז יעדע מיידעל וואס איז יעצט אוועק צו דער קעניגין, וועט זיך אומקעהרען מיט פיעלע מתנות... אייניגע פון זיי וועלען געוויס אויסגעקליבען ווערען פון דער קעניגין צו פערבלייבען אין פאלאץ.

— אסתר! — האט קציעה אויסגערופען — קום אהער, און גיב א קוק ווי די מיידלער געהן יעצט צום פאלאץ — וואס פאר א שעהנע קליידער זיי טראגען.

אסתר איז צוגעגאנגען צום פענסטער און אויך ארויסגעקוקט.

— דיך דארף געוויס פערדריסען וואס דו האסט דורכגעלאזען אזא וואונדערבארע געלעגענהייט.

אסתר האט געשוויגען. זי האט אויך בעטראכט די פערבייגעהענדע מיידלעך... פיעלע פון זיי זיינען געווען איהרע פריינדינס.

קציעה האט אנגענומען אסתר׳ס שווייגען אלס א צייכען פון חרטה און זי האט ווייטער געזאגט:

— אויב דו ווילסט, אסתר קענסטו נאך יעצט געהן. איך האב פאר דיר צוגעגרייט זעהר א שעהנע קלייד... דו קענסט אנטהאן מיינע ציערונג... עס וועט נישט שאדען אויב דו וועסט זיך עטוואס פערשפעטיגען... איך וועל דיך בעגלייטען... און אפילו דיין פאטער וועט נאך אויך מיטגעהן.

— אבער מוטער, איך האב מיין מיינונג נישט געביטען! — האט אסתר געזאגט. — איך וועל גלייכער נישט געהן.

— גיב נאר א קוק אויף אביגיל׳ן, נתן׳ס טאכטער, — האט קציעה אנגעצייגט מיט איהר פינגער אויף א פארבייגעהענדע מיידעל, — זעה ווי שעהן זי איז אויסגעפוצט! עס איז גארנישט דיזעלבע אביגיל! ווער וואלט עס גאר געטראכט אז המן האט איהר אויך אריינגערעכענט צווישען די שעהנהייטען.

— אביגיל איז א גאנץ שעהנע מיידעל! — האט אסתר געזאגט. — זי בעזיצט א סך אידישען חן.

— נו, אויב זי איז שעהן בין איך שוין אויך שעהן! — האָט קציעה געלאַכט.

— לאָמיך דיר זאָגען אסתר, איך שטעה און בעטראַכט יעדע פאַרבייגעהענדע מיידעל און קוועטש מיט די פּלייצעס... עפּעס דוכט זיך מיר אז געגען דיר זיינען זיי אלע מיאוסקייטען.

— און אין זייערע מוטערס אויגען איז פּונקט פאַרקעהרט, — האָט אסתר א שמייכעל געטהאָן.

— יאָ, יאָ, אסתר! איך בין זיך מודה אז איך בין שטאַרק ענטטוישט וואָס דו געהסט נישט צו דער קעניגין... איך שטעל זיך פאָר ווי אזוי ושתי וואָלט דיך אויפגענומען... דו וואָלסט זיכער געוואָרען דער געשפּרעך פון פּאַלאַץ!... די קעניגין וואָלט דאָך נישט געוואוסט וואָס צו טהאָן מיט דיר!... און דו ביזט אזוי נאַריש און נעהמסט און ענטזאָגסט זיך צו קומען... דו ביזט דאָך געוועזן די ערשטע וועמען המן איז געקומען איינלאַדען צו דער קעניגין.

— איך בין זיכער אז המן האָט יעדער מיידעל אזוי געזאָגט, אז זי איז די ערשטע — האָט אסתר געלאַכט.

— זעה, נאָר זעה! — האָט קציעה ווידער אויסגערופען, — דאָרט געהט דאָך בת שוע, עמיאל׳ס טאָכטער... גיב נאָר א קוק מיט וואָס פאַר א שטאָלץ איהרע עלטערען באַגלייטען איהר?!... איך האָב געהערט אז עמיאל איז דער רייכסטער איד פון שטאָדט, פון דעסטוועגען איז ער אויך נייגעריג זיין טאָכטער זאָל זיך געפינען אין ושתי׳ס פּאַלאַץ... ווי עס ווייזט אויס, זיינען אלע מיידלעך פון שושן איינגעלאַדען געוואָרען צום פּאַלאַץ.

—זי איז ווירקליך א זעלטענע שעהנהייט! — האָט אסתר באַמערקט.

— נו, יאָ, בת שוע איז שעהנער פאַר די איבריגע, אָבער דאָך קומט זי נישט צו מיין אסתר׳ן! — האָט קציעה איהר א קוש געטהאָן, — אָבער וואָס שטעה איך דאָ? עס איז דאָך היינט ערב שבת און איך האָב נאָך אזוי פיעל ארבייט!

— איך וועל דיר העלפען מיט דער ארבייט, מוטער! — האָט אסתר זיך אָפּגערופען און איז אריין מיט קציעה׳ן אין קיך.

באַלד איז מרדכי אָנגעקומען פון בית המרחץ און ער האָט דערצעהלט פאַר קציעה׳ן און אסתר׳ן וועגען דעם טומעל וואָס די קעניגינ׳ס איינלאַדונג האָט ארויסגערופען אין שטאָדט.

— פיעלע יונגע לייט וועלכע האָבען געהאַט כלות צווישען די אויסגע־קליבענע מיידלעך זיינען יעצט שטאַרק צושראָקען, אז זייערע כלות זאָלען אָקאָרשט נישט חרטה האָבען... זיי וועלען זעהן אז זיי האָבען נושא חן געווען ביי ושתי׳ן וועלען זיי ביי זיך ווערען צו שטאָלץ — האָט מרדכי געלאַכט.

— עס איז אָהן צווייפעל איינע פון די וויכטיגסטע פּאַסירונגען וואָס האָט ווען פּאַסירט אין שושן אויף דער אידישער גאַס! — האָט קציעה אויסגערו־פען, — אָבער ווי עס שיינט, ווייס אסתר נישט ווי אָפּצושאַצען די וויכטיגקייט דערפון.

— און איך בין שטאַרק צופרידען און שטאָלצער מיט אסתר׳ן פאַר איהר האַנדלונג! — האָט מרדכי געזאָגט, — איך האָב זיך נישט געוואָלט אריינמישען אָבער יעצט מעג איך דאָך דיר זאָגען אסתר, אז איך האָב זעהר שטאַרק גע־וואונשען דו זאָלסט נישט אָננעהמען ושתי׳ס איינלאַדונג...

— און איך זעה נישט איין וואָס עס וואָלט אסתר׳ן געשאַדט, ווען זי נעהט

יא, — האט קציעה געזאגט, — דו דארפסט אלע מאל זיין אנדערש ווי די אנדערע. זיינען מיר דען נישט בארעכטיגט צו עטוואס פארגעניגען?

— דעם אמת זאגענדיג, קציעה, איז מיר די גאנצע זאך אויפפאלענד... איך האב פון ושתי'ן שוין לאנג געהערט אז זי איז ווייט פון צו זיין א צדקנית. פון דער נאטור איז זי נישט קיין איבריגע גוטע... זאל זיך איהר פלוצים פארוועלען צו האבען אלס איהרע געסט די שעהנע אידישע מיידלעך... דאס איז מיר שווער צו פארשטעהן און בפרט נאך ווען המן האט א האנד דאריין... יא, איך בין זיכער, אז קיינער פון אונז וועט קיין חרטה נישט האבען וואס אסתר איז אהין נישט געגאנגען.

המן האט זיך געשטעלט נעבען טויער פון ושתי'ס פאלאץ און געווארט מיט אונגעדולד אויף דעם אנקומען פון די שעהנע אידישע מיידלעך... ער האט די גאנצע צייט נישט אויפגעהערט צו טראכטען פון דער שעהנער אסתר . . . באלד וועט זי אנקומען. ער וועט האבען צום ערשטען מאל א גוטע געלעגענהייט מיט איהר צו ריידען און פארברייננגען... זי וועט זעהן ווי שטארק געהויבען ער איז אין ושתי'ס אויגען און זי וועט פאר איהם אויך קריגען מעהר דרך ארץ... ער וועט זיך ציינען אלס איהר ארויסהעלפער אין דער צייט פון איהר נויט... מען וועט איהם צו איהר צולאזען ווען זי וועט זיין איינגעשפארט אין געפענגנים און דאן וועט ער איהר ערקלעהרען אז ער איז גרייט פאר איהר זיך משתדל צו זיין ביי דער קעניגין כדי זי זאל איהר בעפרייען פון געפענגנים.

המן האט געהאט נאך פיעלע פלענער וועגען דער שעהנער אסתר... ער האט געוואוסט אז ושתי וועט איהם אין דעם ארויסהעלפען און אפילו ווען זיין ווייב זרש וועט דערפון נישט וועלען ליידען וועט איהר אויך גארנישט העלפען, כל זמן די קעניגין וועט האלטען מיט איהם.

פון ווייטען האט המן באמערקט ווי די מיידלעך קומען אן. יעדע פון זיי איז אנגעטהאן אין שעהנע קליידער און אין בעגלייטונג פון זייערע עלטערען.

אט קומט אן די ערשטע מיידעל, אליפלט'ס טאכטער. המן באגריסט איהר מיט א פריינדליכען שמייכעל.

— בין איך עטוואס צו פריה? — האט צביה זיך אפגערופען צו המן'ען, און א רויטקייט האט באגאסען איהר פנים.

— דו ביזט זעהר פינקטליך, — האט המן איהר געענטפערט, און ווענדענדיג זיך צו איהר פאטער, האט ער געזאגט.

— נו, האט המן וועמען עס איז געגארט? די קעניגין האט מיך ארויסגעשיקט צו באגריסען די אנקומענדע געסט, און אייך איבערצוגעבען די בעגלייטערס אז זיי זאלען נישט זארגען אויב זייערע טעכטער וועלען פערהאלטען ווערען אין פאלאץ אויף איינינע טעג.

— איך ווייס אז מען קען זיך אויף דיר פארלאזען! — האט איהם אליפלט א חנפה געטהאן, — און איך בעט דיך המן, אז דו זאלסט גוט אכטונג געבען אויף מיין טאכטער... און אויב מיין טאכטער וועט אויסגעקליבען ווערען ביי דער קעניגין אלס איהרע א קאמער־מיידעל, וועל איך שוין וויסען ווי אפצושאצען דיין גוטסקייט צו מיר!

— איך וועל שוין זעהן טהאן פאר דיי; טאכטער אלעס וואס וועט נאר זיין

מעגליך! — האט המן איהם פארזיכערט און צוגעפיהרט צביה'ן צו דעם ארייננאנג פון פאלאץ, וואו זי איז אויפגענומען געווארען ביי א הויף־דאמע.

המן איז ווידער ארוים צום טויער און אזוי האט ער אויפגענומען יעדע אנקומענדע מיידעל.

— וואו איז אסתר? — האט המן א טראכט געטהאן, וועז ער האט באַמערקט ווי די זון האלט ביים אונטערגעהן, — פארוואס האט זי זיך אזוי פארשפעטיגט?!... מעגליך אז זי וועט באלד אנקומען, — האט ער זיך געטרייסט, און נאך אלץ געווארט ביי די טויערען פון פאלאץ.

די מיידלעך זיינען אלע פערזאמעלט געווארען אין א גרויסען זאאל פון פאלאץ, וואו יעדע איז געזעסען און מיט גרוים אונגעדולד געווארט אויפגענומען צו ווערען ביי דער קעניגין.

א היבשע ווײלע האבען די אידישע מיידלעך געווארט. אין זאאל האט געהערשט א שטילקייט. יעדע מיידעל איז געזעסען פארזונקען אין איהרע מחשבות און געשוויגען...

א הויף־דאמע איז אריינגעקומען. די מיידעלשע יונגע הערצער האבען אנגעהויבען פעסטער צו קלאפען... יעדע איינע האט ביי זיך געטראכט אז זי וועט זיין די ערשטע פארגעשטעלט צו ווערען פאר דער קעניגין.

די הויף־דאמע האט זיי אלעמען בעטראכט, זיי איבערגעציהלט מיט איהרע בליקען און נישט זאגענדיג קיין איינציג ווארט, איז זי צוריק ארוים פון זאאל און אריין אין דעם צימער פון דער קעניגין.

וויפיעל זיינען געקומען? — האט ושתי איהר געפרעגט.

— איך האב איבערגעציהלט זיבען־און־צוואנציג פון זיי, גנעדיגע קעניגין, — האט זיך די הויף־דאמע פארנייגט.

—און וואו איז המן? — האט ושתי געפרעגט.

— ער איז ביי דעם טויער פון פאלאץ... ווי עס ווייזט אוים ערווארט ער נאך ווערמען עס איז.

— רוף איהם אריין! — האט ושתי באפוילען.

די הויף־דאמע האט זיך פארנייגט און ארוים. באלד איז אריין המן.

— זיינען אלע מיידלעך געקומען! — האט ושתי איהם טרוקען א פרעג געטהאן.

— איין מיידעל איז נאך נישט געקומען! — האט המן געזאגט מיט א שטימע פון ענטשולדיגונג.

— נו, וועט זיין רעכט אהן איהר! — האט ושתי א זאג געטהאן.

— אבער, מעכטיגע קעניגין! — האט המן אויסגערופען, — אסתר איז די וועלכע איז נישט געקומען.

—אה, איך פארשטעה, זי האט עס געזאלט זיין דיין באלוינונג! אבער נעהם זיך נישט צום הארצען, המן, דו וועסט שוין אויסקלייבען איינע צווישען אזוי פיעל שעהנהייטען, — האט ושתי א שמייכעל געטהאן, — פון דעסטוועגען קענסטו מיר נישט זאגען פארוואס זי איז נישט געקומען?!...

— איך קען דאס אליין אויך נישט פארשטעהן! — האט המן א קוועטש געטהאן מיט די פלייצעס, — צו איהר ביז איך געקומען דער ערשטער און איהר

מוטער האט מיר פארזיכערט אז זי וועט קומען... זי האט געשיינט צו זיין זעהר צופריעדען דערפון... זאל איך איהר געהן רופען?

— ווארט! איך וועל פריהער אריינגעהן אין צימער וואו דיינע "שעהנ־היטען"ווארטען. איך וועל זיי בעטראכטען און זעהן דיין געשמאק, וועל איך דיר דאן קענען זאגען אויב דו זאלסט געהן רופען אויך יענע וועלכע דו האלטסט פאר די שעהנסטע פון זיי אלעמען.

ושתי האט געשיקט פריהער איהרע הויף דאמען אנצוזאגען די מיידלעך אז זי קומט אן. און באלד איז זי אליין אריינגעגאנגען.

די מיידלעך האבען זיך גלייך אויפגעשטעלט פון זייערע פלעצער און זיך פערנייגט מיט זייערע פניב'ער ביז דעם באדען.

ושתי האט א מאך געטהאן מיט איהר האנט, און אלע האבען זיך אויפגע־שטעלט. זי האט זיי גוט בעטראכט און גלייך זיך צוריקגעקערט אין איהר צימער.

— יע, המן איך מוז צוגעבען אז דו האסט זעהר א גוטען געשמאק... זיי זיינען דאך ווירקליך שעהנע מיידלעך... און ווי שטארק צופרידען איך וועל דארפען זיין אז אחשורוש וועט זיי נישט אנקוקען! און דו דענקסט אז יענע מיידעל וועלכע איז נישט געקומען איז נאך שעהנער פון זיי?

— געוויס, גנעדיגע קעניגין! — האט המן אויסגערופען. זי איז די שעהנסטע מיידעל נישט נור פון שושן, נאר אויך פון גאנץ פרס און מדי...

— און זי איז אויך שעהנער פון מיר? — האט זיך א פייערעל פון איי־פערזוכט אנגעצונדען אין ושתי'ס אויגען.

— אה, ניין! — האט המן אויסגערופען — אויב אסתר איז די שעהנסטע מיידעל פון פרס און מדי, איז דאך די קעניגין די שעהנסטע אין דער גאנצער וועלט!

— גוט, אויב דו ווילסט קענסטו נאך יעצט אריבערגעהן און ברייגנען אסתר'ן! — האט ושתי איהם בעפוילען — איך וועל דאך אלץ איינס ווארטען ביז מארגען... ווען איך וועל זיי הייסען טהאן פאר מיר ארבייט! דערווייל האב איך פערזאגט די הויף־דאמען צו בעזארגען א פלאץ פאר יעדע מיידעל איבערצונעכטיגען די נאכט... היינטיגע נאכט וועלען זיי נאך נעכטיגען אין מיין פאלאץ... די איבעריגע נעכט וועלען זיי זיך אלע געפינען אין געפענגנים... יע, המן, איך האב זיך נאר וואס דערמאנט, וואס וועל איך טהאן מיט די יעניגע, וועלכע וועלען מיר פאלגען און טהאן די ארבייט וואס איך וועל זיי הייסען, דאן וועל איך דאך נישט האבען קיין אורזאכע יענע צו בעשטראפען.

— איך בין זיכער אז קיינע פון זיי וועט נישט וועלען מחלל שבת זיין — האט המן געענטפערט — און אויב עס וועלען זיך געפינען איינינע וועלכע וועלען די קעניגין'ס בעפעהל אויספאלגען, איז מיין עצה אז די קעניגין זאל הייסען מען זאל זיי דערלאנגען חזיר פלייש צו עסען. דאס בין איך זיכער וועלען זיי נישט וועלען פאלגען... ווייל אין כשרות זיינען זיי נאך מעהר אפגעהיט ווי אין אלע אנדערע זאכען... קיינע פון זיי וועט זיך נישט וועלען צוריהרען צו חזיר פלייש, און דאס וועט אויך זיין א גענוגענדע אורזאכע זיי צו בעשטראפען...

— דו ביזט גערעכט המן. איך וועל שוין געפינען א סיבה זיי צו בע־שטראפען, דערווייל גיי אריבער און זעה אז אסתר זאל אויך קומען.

המן איז גלייך אוועק צו מרדכי'ס הויז... עס איז שוין געווען גוט פינ־סטער. די שטערן האבען געפינקעלט אין הימעל... ער האט אריינגעקוקט דורכ'ן פענסטער און בעמערקט ווי מרדכי, קציעה און אסתר זיצען ארום א פיין געדעק־טען טיש... פערשיעדענע מאכלים געפינען זיך אויף דעם טיש וואס רייצען המן'ס אפעטיט... אט בעמערקט ער א פרישע ווייסע חלה... פיש, פלייש און וויין... המן בעשמאקעוועט זיך... ער דערמאהנט זיך אז יעצטט פראווען אלע אידען א מאל־צייט לכבוד זייער שבת, און ער איז במעט ווי זיכער אז מרדכי וועט אסתר'ן נישט לאזען יעצט געהן צו דער קעניגין פון דעסטוועגען האט ער געפאסט מוטה און איז אריין אין הויז...

— איך בין ווידער געקומען אהער אין דער שליחות פון דער קעניגין! — האט המן זיך אפגערופען ווען ער איז אריין אין הויז. די קעניגין ושתי האט אויסגעדריקט איהר ערשטוינונג פארוואס אסתר האט נישט אנגענומען איהר איינלאדונג און נישט געקומען צו בעזוכען אין איהר פאלאץ.

— דו ווייסט דאך, המן, אז מיין טאכטער האט ליעב צו פארבלייבען אין דער היים... זי זוכט נישט קיין כבוד און טראכט נישט פון דער מעגליכקייט צו ווערען איינע פון דער קעניגין'ס קאמער מיידלעך.

— אבער אלע מיידלעך וועלכע איך האב איינגעלאדען זיינען דאך געקור־מען! — האט המן זיך אפגערופען — און די קעניגין וויים אז אסתר איז די שעהנסטע פון זיי אלעמען און דעריבער איז זי זעהר בייגעריג זי צו זעהן.

— ביי א צווייטער געלעגנהייט, וועט זי איהר פיליכט זעהן! — האט מרדכי אויסגערופען — זי וועט יעצט אליין איינס נישט קענען געהן, ווייל עס איז אונזער שבת, און זי וועט אין מיטען שבת פון אונז נישט אוועקגעהן.

— יא, איך זעה, — האט המן זיך בעשמאקעוועט מיט זיינע ליפען פון אזא שעהנעם מאהלצייט וואלט געווען שווער פאר יעדען איינעם זיך אפצוריי־סען... א, ווי ליעבליך און אנגענעהם איז דער ריח פון אייערע שבת'דיגע מאכלים...

— וואלסטו פיליכט געוואלט עפעס צובייסען, המן! — האט איהם קציעה א פרעג געטהאן.

— המ... — האט המן דורכגעפיהרט זיין האנט דורך זיין בארד — איך איל זיך צוריק צו דער קעניגין. דארטען ווארט אויך אויף מיר א גוטער, גע־שמאקער מאהלצייט... אבער... ווי איך האב שוין געזאגט אז די מאכלים האב־בען מיין אפעטיט צורייצט.

— אויב אזוי, זעץ זיך צו אויף א קליינער וויילע, — האט קציעה איהם געזאגט, — און דו וועסט פארזוכען אונזערע מאכלים.

המן האט זיך לאנג נישט געלאזט בעטען און זיך געזעצט ביים טיש פונקט געגען אסתר'ן.

קציעה האט איהם דערלאנגט פון די שבת'דיגע מאכלים און המן האט זיך קוים צוגעכאפט דערצו.

— בלויז די אידישע פרויען קענען אזוי גוט קאכען, — האט המן א חנפה געטהאן קציעה'ן — אונזערע פערסישע פרויען שטעהען א סך נידריגער פון די אידישע, סיי אין שעהנקייט און סיי אין פיעלע אנדערע זאכען... אט נעהמט צום ביישפיעל, מיין אייגענע פרוי זרש, אלע וועלען צוגעבען אז זי איז ווייט

פון צו זיין א שעהנהייט, און דאך קען זי אפילו נישט אפקאכען א ריכטיגע מאלצייט... וויפיעל מאל פלעג איך זיך לעגען שלאפען א הונגעריגער.

קציעה האט איהם אנגעגאסען א גלאז וויין, און המן האט עס שנעל אויסגעטרונקען און פארטגעזעצט:

— ווען איך האב געהייראט מיט מיין זרש'ן, בין איך דאן געווען א גארנישט. המ... איהר ווייסט דאך מסתמא אלע... איך בין געווען א בעדער און א שעהרער... ווען דאס וואלט נישט געווען דער ווילען פון די געטער פון פרס, וואלט איך נאך בין איצט פארבליבען דערזעלבער בינדער און שעהרער... קיינער האט פון מיר קיין סך נישט געהאלטען און ווינציגער פון אלעמען האט מיין אייגענע זרש פון מיר געהאלטען... זי איז זעהר שלעכט און גרויזאם, און זי האט נישט געוואלט זעהן מיינע גרויסע פעהיגקייטען... איך האב אלע מאל געוואוסט, אז איך בין ניט געבארען געווארען צום שעהרען יענעם די האר און בארד... און באטש קיין אנדערע נעמען ווי "שלים־מזל", "שוטה" און "דומער אייזעל" האט זרש פאר מיר נישט געהאט, בין איך דאך ביי זיך נישט געווען געפאלען.. איך האב געוואוסט אז איך בין זעהר קלוג און קען אויפטהאן זעהר פיעל, אבער איך קריג נישט די געלעגענהייט... מאכט זיך איינמאל אז איינער פון אחשורוש'ס מיניסטארען מיט'ן נאמען מרס (מערעס) האט מיך געשיקט רופען אז איך זאל איהם ארומשעהרען, האב איך מיטגענומען מיין שעהר און גאל־מעסער און בין שנעל אוועק צו איהם אין הויז און זיך גענומען צו דער ארבייט.

מרס איז זעהר צופרידען געווען, און איך בין געווארען א שטענדיגער אריינגעהער אין זיין הויז... איך האב איהם געבעטען ער זאל ריידען א פאר גוטע ווערטער וועגען מיר פאר דעם קעניג. מרס האט טאקע אזוי געטהאן. און אין א קורצע צייט ארום בין איך שוין געשטאנען און געשארען דעם קעניג... איך געדענק ווען איך האב דערצעהלט מיין זרש'ן אז איך האב געשארען דעם קעניג האט זי מיך גערופען "ליגנער" און "פוסטער בעריהמער".

דער קעניג אחשורוש האט אבער באלד איינגעזעהן אז איך בין קלוג, איך האב געפונען חן אין זיינע אויגען און עס האט לאנג נישט גדויערט און איך בין געווארען א שטענדיגער אריינגעהער אין זיין פאלאץ, און ווען ער האט אויסגעקליבען זיבען שטענדיגע שלוחים פאר דער קעניגין ושתי, בין איך געווארען איינער פון די זיבען.

המן האט געגעסען און גערעדט מיט א זעלבסט־באפרידיגונג... אין דער זעלבער צייט האט ער פון אסתר'ן זיינע אויגען נישט ארונטערגענומען. ער האט אין זיך אריינגעגאסען עטליכע גלעזער וויין און דאס האט איהם נאך שטארקער צוואורעמט.

— און מיינט איהר דאך אז בלויז ביי דעם קעניג בין איך געווארען א חשוב, מאכט איהר א טעות! — האט המן זיך אפגערופען. — אויך די קעניגין ושתי האלט זעהר שטארק פון מיר, און ווען זי דארף זיך בעראטהען, רופט זי מיך! און אט האט זי דא נישט לאנג מיין עצה אנגענומען.

— וואס פאר אן עצה האסטו איהר געגעבען? — האט מרדכי איהם געפרעגט.

המן האט זיך באלד געכאפט אז ער האט זיך צופיעל פאנאנדערגערעדט, און נאך א האר וואלט ער שוין געהאט ארויסגעגעבען ושתי'ס סוד... ער האט

דאריבער געזוכט זיך ארויסצודרעהען פון צו געבען אן ענטפער אויף מרדכי׳ס פראגע.

— אה, זי האט שוין מיינע פיעלע עצות אנגענומען. זי פרעגט מיך, צום ביישפיעל, וועמען זי זאל אנשטעלען אלס איהרע דיענער און אפילו ווען זי וויל איינלאדען שעהנע אידישע מיידלעך פאר איהר מאלצייט. פארלאזט זי זיך אויך אויף מיין געשמאק... יא, איך האב איהר געזאגט, אז אסתר איז נישט נאר די שעהנסטע מיידעל פון פרס און מדי, נאר אויך פון דער גאנצער וועלט און דערפאר איז זי אזוי נייגעריג איהר צו זעהן...

אסתר, וועלכע איז די גאנצע צייט געזעסען און געשוויגען, האט זיך גע־פיהלט זעהר אונבאקוועם פון המן׳ס דורכדרינגענדע בליקען און נאך מעהר פון זיינע קאמפלימענטען.. זי האט אומגעדרעהט איהר קאפ און געקוקט אין א אנדער ריכטונג.

קציעה האט שטארק אנגעקוואלען פון המן׳ס רייד און זי האט זיך אפגע־רופען:

— עס איז ביי מיר קיין צווייפעל נישט, המן, אז ווען אסתר וואלט פאר־געשטעלט געווארען פאר דער קעניגין, וואלט זי איהר גלייך ליעב בעקומען און איהר געווים געמאכט פאר איהר הויפט קאמער־מיידעל... שטעל זיך פאר, מרדכי! — האט זי זיך געווענדעט צו איהר מאן, און איהרע באקען האבען געפלאמט, — ווען אסתר ווערט אריינגענומען אין דער קעניגינ׳ס הויף, וואלט איך דאך אויך געהאט דארטען א צוטריט... איך וואלט געקענט קומען צו יעדער צייט און ושתי וואלט מיט מיר אפילו גערעדט. וואס פאר א כבוד דאס וואלט פאר אונז אלעמען געווען און ווי שטארק מיינע שכנות וואלטען מיר מקנא געווען.

מרדכי האט געווארפען אן אונצופרידענעם בליק אויף קציעה׳ן, און זי איז געבליבען שטיל.

— אט דאס וואס איך זאג דאך אלע מאל, — האט המן צוגעגעבען, — ווען אסתר זאל אריינגעבראכט ווערען אין פאלאץ, וואלט עס פאר אייך אלעמען געווען א גליק... די קעניגין האט זעהר ליעב שעהנע מיידלעך.. און זי וואלט אסתר׳ן געווים געמאכט פאר איהר פריינדין... און ווי איך וויים, איז דאך דיין אסתר בעגאבט אויך מיט אנדערע מעלות. דאן וואלט זי דאך געווים ביי איהר אויסגענומען און זי וואלט גאר אין גיכען געווארען די ערשטע הויף־דאמע פון ושתי׳ס פאלאץ... יא, עס איז נאך נישט צו שפעט! אסתר קען נאך יעצט מיט מיר געהן, איהר קענט איהר ביידע בעגלייטען ביז דעם פאלאץ.

— דו הערסט, מרדכי, עס איז נאך ניט צו שפעט!... געה טהו אן דיין שעהנע קלייד און נעהם מיין ציערונג און איך און דיין פאטער וועלען דיר בעגלייטען... נישקשה, גאט וועט דיר מוחל זיין... דו וועסט דאך אפילו נישט דארפען מחלל שבת זיין.. ווי ווייט איז עס פון דאנען צו ושתי׳ס פאלאץ?...

— אה, ניין, איך וויל נישט געהן! — האט אסתר אויסגערופען, — איך האב מיין מיינונג נישט געביטען.

— מען צווינגט דאך דיך נישט! — האט קציעה געזאגט, — איך האב געמיינט...

— וועסטו איהר פיעלייכט צורוה לאזען ! — האט מרדכי זיך אפגערופען מיט א ברוגז׳ן טאן צו זיין פרוי, — אסתר האט דאך דיר שוין געזאגט, אז

זי האָט קיין חשק נישט צו געהן אהין... פאַרוואָס זאָלסטו איהר ווידער אמאָל באַלעסטיגען.

קציעה איז געבליבען זיצען אויף איהר פּלאַץ און מעהר קיין וואָרט נישט ארויסגערעדט.

— איך בין געשטאַנען ביי דעם טויער פון ושתי׳ס פּאַלאַץ און באַגעגענט אַלע אידישע מיידלעך וועלכע זיינען אהין אַנגעקומען, — האָט המן געזאָגט, — און איהר דאַרפט וויסען זיין, אז די רייכסטע אידישע מיידלעך פון שטאָדט זיינען אהין צוגעקומען. אפילו בת שוע, עמיאל׳ס טאָכטער, איז געקומען אין בעגלייטונג פון איהרע עלטערען! און נאָך פיעלע מיידלעך... עס איז מיר שווער צו פאַרשטעהען ווי אזוי א מיידעל זאָל זיך ענטזאָגען פון אזא כבוד...

— מיין אסתר וועט קיינמאָל נישט געהן אין פּאַלאַץ! — האָט מרדכי אויסגערופען מיט כעס, — אסתר בייט נישט איהר מיינונג.

המן האָט זיך אויפגעשטעלט פון זיין פּלאַץ... ער האָט נאָך אַלץ געקוקט אויף אסתר׳ן און געקוועטשט מיט די פּלייצעס... ער איז געבליבען שטעהן אין א פאַרלעגענהייט און נישט געוואוסט וואָס צו טהאָן. ער זאָל דערצעהלען דער קעניגין אז זי ענטזאָגט זיך צו קומען, וועט זי אויף איהם ווערען אין כעס, און ער וועט נאָך פאַרלירען דעם חן אין איהרע אויגען. זי וועט איהם בעשולדיגען דאָס ער וויל אויסהיטען אסתר׳ן פון בייזעס... ער וועט מוזען אָפּנאַרען דער קעניגין און זאָגען אז אסתר פיהלט נישט גוט און זי קען נישט קומען.

מיט וואַקלענדע טריט איז המן אוועק צוריק צו ושתי׳ס פּאַלאַץ, און ער האָט איבערגעגעבען דער קעניגין אז ווען ער איז געווען אין מרדכי׳ס הויז, האָט ער געפונען אסתר׳ן קראַנק אין בעט.

— דו האָסט מיר געזאָגט, אז זי איז די שעהנסטע מיידעל, — האָט ושתי אויסגערופען, — און יעצט ווי וועל איך זיין געזיכערט אז זי וועט נישט קומען צו אחשורוש׳ס מאַלצייט?

— איך וועל זיין פעראַנטוואָרטליך פאַר דעם! — האָט המן זיך פאַרנייגט פאַר דער קעניגין, — איך וועל שוין זעהן אז זי זאָל זיך דאַרטען אפילו נישט בעווייזען.

איבערגליקליך האָבען זיך די מיידלעך געפיהלט יענע נאַכט אין ושתי׳ס פּאַלאַץ, ווען די הויף־דאַמע האָט זיי געלאָזט וויסען אז זיי אַלע האָבען געפונען חן אין די אויגען פון דער קעניגין, און זי ווינשט אז זיי זאָלען בלייבען איבער־נעכטיגען אין פּאַלאַץ. ווען זיי זיינען אריינגעבראַכט געוואָרען אין די צימערען האָבען זיי זיך נישט געקענט אָפּוואונדערען פון די גרויסאַרטיגע בעטען וואָס דאָרטען איז געשטאַנען. זייער פרייד איז געווען זעהר גרויס און זיי האָבען ביז האַלבע נאַכט פאַרבראַכט אין ריידען.

— ווער וואָלט עס ווען געקענט גלויבען אז די קעניגין זאָל זיך פאַראינטע־רעסירען אין אונז? — האָט אביגיל, נתן׳ס טאָכטער, זיך אָפּגערופען, — זי האָט נאָר אויסערוועהלט אידישע טעכטער.

— ווי עס ווייזט אויס, איז זי זעהר גוטהאַרציג! — האָט צביה זיך צוגע־רוקט נעהנטער צו איהר פריינדין אין בעט, — זי אונטערשיידעט נישט צווישען איד און נישט־איד און כאָטש נישט אַלע פון אונז וועלען זיין גליקליך גענוג

אויסגעקליבען צו ווערען פאר דער קעניגין׳ס קאמער־מיידלעך, וועלען מיר דאך מעגען שטאלץ זיין אונזער גאנצען לעבען צו וויסען אז מיר זיינען געווען איהרע געסט.

— און דאס אלעס האבען מיר צו פערדאנקען המן׳ען! — האט נאך א מיידעל זיך אפגערופען, — ווער וואלט זיך דאס געקענט ריכטען אז המן זאל זיין אזא איבערגעבענער פריינד צו אונז. מיינע עלטערען האבען לכתחילה געמיינט אז ער נארט אונז אפ, אבער ער האט אנגעהויבען צו שווערען, האט מיין מוטער געזאגט: "וואס וועסטו פארלירען, טהו אז דיין נייע קלייד און געה".

— איך האב געוואוסט אז המן זאגט דעם אמת! — האט בת שוע זיך אפגערופען צו די איבריגע, — ער וועט מיין פאטער קיין ליגען נישט זאגען... דאך וואונדערט מיך וואס אסתר איז נישט געקומען.

— אסתר מעג טאקע זיין א שעהנע, אבער שכל פעהלט איהר! — האט צביה זיך אפגערופען, — זי געהט דאך אין ערגעץ נישט... ווען איך האב איהר באגעגענט מיט אייניגע טעג צוריק און איהר געזאגט וועגען דעם גרויסען גליק, איז זי ווינציג וואס נתפעל געווארען דערפון, און איך האב באלד פארשטאנען אז זי וועט נישט געהן. זי האט מסתמא געמיינט, אז די קעניגין וועט זיך ביי איהר בעטען און שיקען המן׳ען נאך אמאל צו איהר הויז... יעצט מוז זי געווים חרטה האבען...

— און אונז דארף זיכער ניט פארדריסען אז אסתר איז נישט געקומען!

— האט אן אנדער מיידעל געזאגט, — זי וואלט געמיינט אז זי טהוט אונז די גרעסטע טובה וואס זי איז צוזאמען מיט אונז... ניין, איך האב איהר נישט איבריג ליעב. זי איז ביי זיך צו שטאלץ.

— זעהסטו, דאס וועל איך אויף אסתר׳ן קיינמאל נישט זאגען! — האט בת שוע זיך אפגערופען, — גראדע פארקעהרט! אסתר איז שוין גאר נישט שטאלץ ביי זיך... נאר וואס דען, זי איז שוין אביסעל צו בעשיידען... זי האט נישט ליעב צו ווארפען זיך פאר די אויגען.

— איהר ווייסט, אז איך פיהל זיך עטוואס הונגעריג, — האט זיך אביגיל אפגערופען, — איך בין דעם גאנצען טאג געווען אזוי פארנומען אין צוצוגרייטען זיך, אז איך האב גאר פארגעסען צו עסען... יעצט האט מיר אנגעפאנגען א ציה טהאן דאס הארץ.

— נו, מיר וועלען שוין מוזען ווארטען ביז מארגען אין דער פריה, — האט צביה איהר געטרייסט, — מיר ציהט אויך דאס הארץ. איך האף נאר אז די עסענס זאל קיין פלייש ניט זיין.

— וואס מיינסטו, די קעניגין ווייסט נישט אז אונז אידען איז נישט ערלויבט צו עסען טרפות? און אויב זי ווייס דאס נישט, האט איהר המן געווים געזאגט דערפון... איך בין זיכער, אז מען האט שוין פאר אונז אנגעגרייט אפילו נייע געשיר. זי וועט דאך וועלען איהרע געסט צופרידענשטעלען.

— ווער וואלט עס געקענט אפילו טראכטען דערפון, אז איך זאל זיין א גאסט פון דער קעניגין?! — האט נאך א מיידעל זיך אפגערופען מיט גרויס פרייד.

— עס איז מיר טאקע שווער צו פארשטעהן פארוואס זי האט געהייסען המן׳ען איינלאדען בלויז פון די אידישע שעהנע מיידלעך.

— גאנץ איינפאך, ווייל צווישען די פערסישע מיידלעך זיינען איבערהויפּט קיין שעהנע נישטאָ.

— ווי עס ווייזט אויס, האָט די קעניגין זעהר ליעב א שעהנעם פּערזאָן.

— און ווער האָט נישט ליעב א שעהנעם מענשען? — האָט צביה אויסגערופען, — איך ווייס ווי שטאַרק די איבריגע מיידלעך האָבען אונז מקנא געווען ווען זיי האָבען אויסגעפונען אז מיר זיינען געלאָדען צו דער קיניגין... עס איז געווען פּשוט א רחמנות צו קוקען אויף זיי... וואָס איז זייער שולד אויב גאָט האָט זיי נישט געבענשט מיט שעהנקייט?...

— אָבער נאָר אַלעמען קען דאָך די גאַנצע שטאָדט מיידלעך נישט זיין דער קעניגינס געסט. נישקשה מען קען זיך פאַרלאָזען אויף המן'ס בעשמאַק, ער ווייס וועלכע מיידעל עס איז א שעהנע.

אזוי האָבען די מיידלעך צווישען זיך געשמועסט ביז האַלבע נאַכט, ביז וואַנען זיי זיינען איינגעשלאָפען געוואָרען מיט זיסע חלומות...

אויף מאָרגען אין דער פריה זיינען זיי אויפגעוועקט געוואָרען. און די הויף־דאַמע האָט זיי אָנגעצייגט א פּלאַץ וואו זיך ארומוואַשען, און ווען זיי זיינען שוין אַלע געווען גרייט, האָט זי זיי אריינגערופען אין דעם גרויסען גאַסט־צימער.

א היבשע ווייַלע האָבען די מיידלעך דאָרטען געוואַרט... זיי האָבען פאַרשטאַנען אז באַלד דאַרף די קעניגין אריינקומען, און יעדע מיידעל האָט מיט גרויס אומגעדולד געוואַרט אויף איהר... די מינוטען האָבען זיך זעהר לאַנג געצויגען... זיי זיינען שוין אַלע געווען גאַנץ הונגעריג... דאָס האַרץ האָט אָנגעפאַנגען צו חלש'ן...

די טיהר האָט זיך ברייט פאַנאַנדערגעעפענט. פריהער האָבען זיך באַוויזען עטליכע קאַמער־מיידלעך אָנגעטהאָן אין ווייסע קליידער. זיי האָבען געהאַלטען פּעקלעך אין זייערע הענט נאָך זיי זיינען אריין די הויף־דאַמען און געבליבען שטעהן ביי דעם אריינגאַנג.

אין א ווייַלע ארום איז אריינגעקומען ושתי אין דער בעגלייטונג פון איהרע נאָהענטע קאַמער־מיידלעך. זי איז געווען אָנגעטהאָן אין איהרע שעהנסטע קליידער און בעהאַנגען מיט גאָלד און קאָסטבאַרע שטיינער. אויף איהר קאָפּ האָט זי געטראָגען א גאָלדענע קרוין איינגעפאַסט מיט פּערל.

ווען אַלע האָבען דערזעהן די קעניגין האָבען זיי זיך פאַרנייגט מיט זייערע פּנים'ער צו דער ערד.

ושתי האָט א וואונק געטהאָן צו דער הויף־דאַמע און יענע איז גלייך צוגעגאַנגען צו די אידישע מיידלעך און זיי אויסגעשטעלט אין א גלייכע שורה, מיט זייערע פּנים'ער צו דער קעניגין.

—עס איז דער וואונש פון דער קעניגין ושתי, — האָט די הויף־דאַמע זיך געווענדעט צו די אידישע מיידלעך, — אז אַלע איהרע געסט וועלכע וועלען זיין אנוועזענד אויף איהר מאַלצייט, זאָלען זיין געקליידעט אין ווייסען לייווענט. און דעריבער איז יעדע פון אייך אויפגעפאָדערט גלייך אנצופאַנגען אויפצוּנעהען די קליידער פון דעם לייווענט וואָס איז געבראַכט געוואָרען פאַר יעדע פון אייך.

די קאמער־מיידלעך זיינען צוגעגאנגען און דערלאנגט יעדער אידישער מיידעל א שטיק לייווענט, א שערה, א נאדעל און פאדים.

— אבער, גנעדיגע קעניגין, — איז בת שוע צוגעגאנגען עטוואס נעהנטער צו ושתי׳ן און זיך פערנייגט, — היינט איז ביי אונז א היילינגער טאג, היינט איז אונזער שבת, און עס איז אונז פארבאטען צו טהאן אן ארבייט אום שבת.

— מיין פארזאג איז אז איהר זאלט זיך גלייך נעהמען צו דער ארבייט, — האט ושתי אויסגערופען און איהר פנים האט געברענט פון צארן.

די אידישע מיידלעך זיינען געשטאנען און זיך נישט גערידהרט פון ארט.

— דער וואס איז מחלל שבת ביי אונז אידען קומט זעהר א גרויסע שטראף, — האט זיך בת שוע נאך אמאל געווענדעט צו דער קעניגין מיט טרעהרען אין איהרע אויגען.

— און די שטראף וואס איהר וועט בעקומען פאר נישט אויספאלגען דעם באפעהל פון דער קעניגין, וועט זיין נאך א גרעסערע! — האט ושתי אויסגע־רופען מיט כעס.

— גנעדיגע קעניגין! — האט זיך אביגיל פארנייגט פאר ושתי׳ן, — איז אוועקט ווי נאר די שטערען קומען ארויס איז אונז שוין ערלויבט צו טהאן אז ארבייט, און דאריבער וועלען מיר אלע אנפאנגען אונזער ארבייט, היינט אין אוועקט, און מיר וועלען זיך ניט לעגען שלאפען ביז וואנען מיר וועלען דאס ענדיגען.

— איך באפעהל אייך אלעמען גלייך אנצופאנגען די ארבייט! — האט ושתי א געשריי געטהאן.

א ציטער האט דורכגענומען אלע אידישע מיידלעך ווען זיי האבען דער־הערט ושתי׳ס שטרענגע און בייזע שטימע... ווי עס ווייזט אויס, וויל זיך ושתי נישט רעכענען מיט זייער רעליגיע... זיי האבען זיך איבערגעווארפען מיט בליקען.

— דאס איז פאר אונז אונמעגליך, גנעדיגע קעניגין, — האט בת שוע גע־זאגט מיט א ציטערנדע שטימע — מיר קענען נישט מחלל זיין אונזער היילינגען טאג שבת.

— און נישט פאלגען די קעניגין קענסטו! — האט ושתי אויף איהר א געשריי געטהאן. — ווער פון אייך וועט אויספאלגען מיין באפעהל? — האט זיך ושתי געווענדעט צו די איבריגע מיידלעך.

א שטילקייט האט געהערשט אין צימער. צושראקענע, מיט בלאס געווארענע פנים׳ער זיינען די אידישע מיידלעך געבליבען שטעהן ווי צוגעשמידט צו זייערע פלעצער.

ושתי׳ס כעס איז נאך גרעסער געווארען. זי האט א קריץ געטהאן מיט די צייהן און אויסגעשריען:

— עס איז דאך א נישט־געהערטע חוצפה פון אידישע מיידלעך ווידערצו־שפעניגען דעם באפעהל פון דער קעניגין! ווער פון אייך עס וועט נישט וועלען אויספאלגען מיין באפעהל וועט בעשטראפט ווערען.

— אויב די קעניגין וועט מיר ערלויבען, ווינש איך צוריקצוגעהן אהיים, צו מיינע עלטערען, — האט בת שוע זיך אפגערופען און ווידער א נייג געטהאן זיך פאר ושתי׳ן.

— נישט אהיים, נאר אין געפענגניס וועסטו געהן פאר דיין חוצפה! איך

וועל דיר צייגען ווי אזוי מיך ניט צו פאָלגען! יעצט וויל איך זעהן ווער פון אייך וועט טהאָן ווי איך באפעהל? — האט זי זיך געווענדעט צו די איבריגע.

די מיידלעך האבען געשוויגען.

— ווי איך זעה זייט איהר אלע פער'עקשן'ט! — האט די קעניגין געשטורעמט, — איהר וועט אלע איינגעשפארט ווערען אין געפענגניס ביז וואנען אייער עקשנות וועט געבראָכען ווערען... אה, ווי אומווירדיג די אידישע מיידלעך זייגען. מיינע רייד האט אויף זיי קיין ווירקונג נישט... וואלטען די פערסישע מיידלעך אויך אזוי געהאנדעלט געגען זייער קעניגין? — האט זי זיך אפּגערופען צו איהר הויפּט הויף־דאמע.

— אָ, ניין, מעכטיגע און שעהנע קעניגין! — האט די הויף־דאמע זיך א נייג געטהאָן, — אלע ווייסען דאך אז ווער עס פאָלגט נישט אוים דעם באפעהל פון דער קעניגין קען בעקומען טויט־שטראָף.

— יעצט האָט איהר געהערט וואס איך קען טהאָן מיט אייך פאר נישט אויספאָלגען מיין באפעהל?! — האט ושתי אויסגערופען, — און דאס איז מיין לעצטע ווארנונג צו אייך אלעמען. אויב איהר וועט נישט טהאָן ווי איך פארזאָג אייך, וועל איך אייך בעשטראָפען מיט די הארבסטע שטראָפען.

— איך וועל טהאָן ווי די קעניגין הייסט! — האט א צושראָקענע מיידעל היסטעריש אויסגערופען.

— און איך וועל אויך טהאָן דער קעניגינס באפעהל, — האט א צווייטע מיידעל זיך אָפּגערופען מיט א ציטערנדע שטימע.

— גוט, קומט צו נעהנטער צו מיר! — האט ושתי געזאָגט.

די צוויי מיידלעך זיינען צו איהר צוגעקומען און ושתי האט זיי בעטראַכט, און געהייסען זיי איבערגעבען די לייוועגט און די נאדעל און פאדים.

— דערפאר וואס איהר פאָלגט מיך וועט איהר גלייך קריגען אייער פריהשטיק... און די איבריגע מיידלעך וועלען געהן אין געפענגניס אהן פריהשטיק.

מען האָט גלייך אריינגעטראָגען צוויי גרויסע טעלער מיט פלייש און אנדערע שפּייז.

— איז דאס פריש? — האט ושתי זיך געווענדעט צו די דינסטען.

— יא, גנעדיגע קעניגין, — האָט די עלטערע דינסט געענטפערט. — היינט אין דער פריה איז דער חזיר'ל אָפּגעבראָטען געוואָרען...

— אויב אזוי, זעצט זיך גלייך און עסט אייער פריהשטיק פאר די אויגען פון די איבריגע פער'עקשן'טע מיידלעך. — האט ושתי זיך געווענדעט צו די צוויי נאָכגיביגע מיידלעך.

— אה, ניין, ניין.. דאס איז דאך טרפה, — האבען די צוויי מיידלעך אויסגערופען מיט עקעל! מיר וועלען עסען בלויז טרוקען ברויט.

— איהר וועט עסען אלעם וואס מען האט אייך געבראכט! — האט ושתי א געשריי געטהאָן. — זעצט זיך גלייך און עסט.

— מיר קענען נישט עסען קיין חזיר פלייש! אה, מיר טארען דאס ניט טהאָן. אונזער תורה פארבאָט אונז...

—אייער תורה, האָט איהר מיר פריהער געזאָגט, פאַרבאָט אייך צו טהאָן אַ ארבייט אום שבת, פון דעסטוועגען האָט איהר צוגעשטימט אויף דעם, און יעצט ווילט איהר מיך ווידער נישט פאָלגען! ניין, קיין זאך וועט אייך נישט העלפען. איהר וועט מוזען עסען דאָס חזיר פלייש, אויב נישט וועט איהר אויך מוזען געהן אין געפענגניס צוזאַמען מיט די איבריגע מיידלעך וועלכע ווילען מיך נישט פאָלגען.

— איך וועל בעסער געהן אין געפענגניס איידער צו עסען חזיר! — האָט די ערשטע מיידעל זיך אָפגערופען.

— און איך אויך! — האָט די צווייטע געזאָגט.

— איך וועל אייך אַלעמען ציינען ווי אַזוי מיך נישט צו פאָלגען! — האָט ושתי אַ געשריי געטהאָן, — איהר וועט אַלע געהן אין געפענגניס! אַבער דאָס איז נאָך נישט אייער גאַנצע שטראָף... איהר ווילט זיך ארויסצייגען פאַר פרומע און בעשיידענע מיידלעך... וועט איהר אַלע מאַרשירען אין געפענגניס אין חוה׳ס קליידער... דאָס וועט זיין אייער שטראָף פאַר נישט וועלען מיך פאָלגען.

אַ טויט־שרעק איז זיי אַלעמען באַפאַלען... וואָס האָט דאָ מיט זיי פּאַסירט... פאַרוואָס קומט זיי אַזוי בעשטראָפט צו ווערען...

— ציהט ארונטער פון זיי די קליידער! — האָט ושתי באַפוילען איהרע קאַמער־מיידלעך... — און אויך המן וועט באַקומען זיין שטראָף... — האָט זי געזאָגט מיט אַ ביטערן וואונק צו איהר הויף־דאַמע, — ווייל המן האָט צו מיר געבראַכט אַזעלכע אומווירדיגע מיידלעך וועלכע ווילען ניט פאָלגען דער קעניגינס באַפעהל, דערפאַר זאָל זיין שטראָף זיין צו באַגלייטען אָט די אַלע אידישע מיידלעך ביז צום געפענגניס...

אַ גרויס געוויין און אַ יללה האָט אויסגעבראָכען צווישען אַלע מיידלעך, ווען זיי האָבען דאָס דערהערט...

פריהער ווען זיי האָבען געדענקט אַז בלויז די קאַמער־מיידלעך וועלען זיי בעגלייטען ביז דעם געפענגניס, האָבען זיי די שטראָף מקבל באהבה געווען... יעצט אָבער אַז די קעניגין סטראַשעט זיי דאָס אויף המן וועט זיי בעגלייטען, האָבען זיי זיך אַלע יאָמערליך פאַנאַנדערגעוויינט... זיי זיינען געפאַלען מיט די פּנים׳ער צום באָדען און זיך גענומען בעטען ביי ושתי׳ן זי זאָל אויף זיי רחמנות האָבען און זיי נישט אָנטהאָן די אונערהערטע שאַנדע.

— אַזוי וועט עס געשעהן! — האָט ושתי אויסגערופען מיט רשעות, — המן וועט אייך מוזען בעגלייטען ביז דעם געפענגניס.

די קאַמער־מיידלעך זיינען צוגעקומען צו די אידישע מיידלעך און האָבען גענומען ארונטערציהען פון זיי די קליידער.

דער געוויין האָט זיך פאַרשטאַרקט... פיעלע פון זיי האָבען זיך געוועהרט אָבער צו יענע האָט ושתי צוגעשיקט נאָך עטליכע קאַמער־מיידלעך וועלכע האָבען פון זיי גענומען ארונטעררייסען זייערע קליידער מיט געוואַלד.

— מיר וועלען טהאָן וואָס די קעניגין באַפעהלט! — האָבען איינינע מיידלעך זיך אָפגערופען צו די קאַמער־מיידלעך, — נאָר טהוט אונז נישט אָן אַזאַ שאַנדע! מיר וועלען שוין נעהמען נעהען די קליידער, גיט אונז די לייווענט מיט נאָדעל און פאָדים.

א קאמער־מיידעל האט איבערגעגעבן ושתי'ן די רייד פון יענע מיידלעך, אבער די קעניגין האט אויסגערופן מיט כעס:

— יעצט איז שוין צו שפעט! יעצט וועלען זיי פריהער דארפען עסען חזיר... אויב זיי וועלען צושטימען צו עסען חזיר, דאן קענען זיי דא פארבלייבען.

די קאמער־מיידעל האט צוגעטראגן די חזיר פלייש צו יענע מיידלעך וועלכע האבען שוין געהאט צוגעשטימט צו ארבייטען אום שבת, אבער ווי זיי האבען דערזעהען דאס חזיר פלייש האבען זיי מיט עקעל אויסגערופען:

— דאס וועלען מיר קיינמאל נישט טהאן. מיר וועלען בעסער שטארבען און קיין טרפות נישט עסען.

דאן האט ושתי באפוילען מען זאל זיך מעהר צו זייערע געוויינען און געבעטען נישט צוהערען.

— רייסט ארונטער פון זיי די קליידער און זאל מען שיקען רופען המן'ען, — האט זי אויסגערופען.

ושתי איז געשטאנען און אנגעקוואלען ווי אזוי די אידישע מיידלעך דרעהען און קארטשען זיך אין דרייען פון יסורים און שאנדע... טויב זיינען איהרע אויערען געווען צו זייערע געשרייען און געוויינען... אה, ווי זי האט זיי געהאסט, יעדע איינע פון זיי. אלע זיינען דאך אזוי שעהן... זי וועט זיי אלעמען אזוי פיעל פייניגען ביז וואנען זיי וועלען ווערען אויסגעצעהרט און השפליך.

דורך דעם לאנגען קארידאר וואס עס פיהרט פון ושתי'ס פאלאץ צו דעם געפענגנים פאר די פארזינדיגטע דינסטען און קאמער־מיידלעך, זיינען די מיידלעך געפיהרט געווארען אין דער בעגלייטונג פון המן... אויף זיין פנים האט זיך באוויזען א ציניזשער שמייכעל... דאס האט ער אויסגעדריקט זיין צופרידענהייט מיט ושתי'ס בעלוינונג פאר זיין קלוגע עצה...

פיערטער קאפיטעל

די בהלה צווישען אידען אין שושן

אחשורוש האט געגעבען א באפעהל צו זיין געגרייט צו דער גרויסער פייערונג וואס ער האט בעשטימט צו זיין דריטען יאהרעספעסט. ער האט ארויסגעשיקט איינלאדונגען צו פארשידענע קעניגע, צו אלע פירסטען, און הארען פון זיין מדינה.

זיין באפעהל צו ברייגנען די בעסטע וויינען און די טהייערסטע מאכלים פאר דעם פאלאץ, איז מיט גרוים פינקטליכקייט דורכגעפיהרט געווארען.

אחשורוש האט זיך בעראטהען מיט זיינע מיניסטארען ווי אזוי צו באשעהנען און פארהערליכען זיין פייערונג. און עס איז בעשלאסען געווארען צו פייערען דעם גרויסען מאלצייט אין דעם קעניגליכען גארטען. טישען זיינען אויפגעשטעלט געווארען אין גארטען, געדעקט מיט וואונדער־שעהנע געשטריקטע טיש־טוכער, שטוהלען בעצויגענע מיט טהייערע טעפיכער, און בעטלער מיט גאלדענע און זילבערנע ראהמען איז דארטען געווען פאר די וויכטיגסטע געסט, כדי זיי זאלען זיך קענען אויסרוהען נאך א שווערען מאלצייט.

דער קעניג אחשורוש האט ארויסגעגעבען א באפעהל צו פייערען דעם יום־

טוב פאר זעהר א לאנגע צייט. אין יעדער שטאָדט וואס איז געווען אונטער זיין הערשאפט האָט ער געהייסען געבען וויין און שפייז צו יעדען איינעם אומזיסט.

דער בעשטימטער טאָג איז געקומען. אלעס איז געווען געגרייט פאר דעם גרויסארטיגען מאָלצייט אין פאלאץ. די קעניגע און די גובערנאטארען זיינען אָנגעקומען אין דער הויפט־שטאָדט שושן.

אחשורוש האָט יעדען געגעבען זעהר א פיינע אויפנאהמע און זיינען באלד איינגעלאדען געווארען צו זיצען ארום דעם קעניגליכען טיש.

אין פארשיעדענע טיילען פון שטאָדט האָט דער קעניג געהייסען מאכען בעזונדערע מאָלצייטען פאר די איינוואהנער פון שושן, פאר ארים און רייך, אלע זיינען געווען ווילקאָמען צו געניסען פון די קעניגליכע סעודות.

צווישען די געהויבענע געסט פון פרס זיינען אויך געווען איינינע אנגעזעהענע און רייכע אידען פון שושן און אנדערע שטעדט, וועלכע האבען געהאָלפען אחשורוש׳ן ארויפשטייגען אויף דעם טראָהן... פאר זיי האָט דער קעניג בעשטימט א באזונדערען פלאץ, ווייל אזוי איז געווען זייער פארלאנג.

אין די ערשטע עטליכע טעג פון מאָלצייט, האָט אחשורוש געוויזען פאר אלע קעניגע זיין אונגעהייערען גרויסען רייכטום... ער האָט פאר זיי געעפענט זיינע אוצרות... ער האָט פאר אלעמען געוויזען די פיעלע גאָלד און וואונדערליכע קאָסטבארע שטיינער וואס ער בעזיצט. ער האָט זיי אויך געצייגט די פארשידענע קונסט־זאכען און די גאָלדענע שעהנע כלים וואס נבוכדנצר, דער קעניג פון בבל, האָט אוועקגערויבט פון דעם בית המקדש, און יעצט זיינען זיי אריינגעפאלען אין די הענד פון אחשורוש׳ן.

גרויס איז געווען די בעגייסטערונג און ענטציקונג פון די קעניגע און הארען וועלכע האבען צוגעזעהען די אלע וואונדערליכע זאכען וואס האבען זיך געפונען אין אחשורוש׳ס אוצרות. נישט קלענער אָבער איז געווען זייער קנאה... און ווען עטליכע קעניגע זיינען פארבליבען אליין, האבען זיי זיך דורכגערעדט צווישען זיך:

— די געטער פון פרס זיינען געווים זעהר גוט געווען צו אחשורוש׳ן. בלויז דריי יאָהר זיינען פאָראיבער זינט ער איז געווארען קעניג, און ער איז שוין דער רייכסטער קעניג פון אונז אלעמען, — האָט זיך איינער אפגערופען.

— איז עס דען א וואונדער אז ער איז רייך... — האָט א צווייטער א קוועטש געטהאָן מיט די פלייצעס, — ער האָט איינגענומען אזוי פיעל מדינות און אלע צאהלען איהם שווערע צינזען און דערצו מוזען די אונטערטהעניגע מלוכות ברייגנען איהם זייערע קאָסטבארע זאכען אלס מתנות...

—דאָס בעווייזט אונז אלעמען אז מען טאָר נישט ארויסצייגען קיין רחמנות צו די באזיגטע... האָסטו איינגענומען א לאנד, דארפסטו זעהן אז אלעס וואס געפינט זיך אין לאנד זאָל געהערען צו דיר... אחשורוש האָט אזוי געטהאָן און יעצט קען ער בעהויפטען צו שטאָלצירען געגען אונז אלעמען.

— און מיר אלע ווייסען דאָך אז קיין קעניגליכע בלוט פליסט נישט אין זיינע אָדערען... ער איז געווען — אזוי האָב איך געהערט — א קנעכט ביי איינעם פון די קעניגע פון בבל.

— איך וויים אפילו ווער דער קעניג איז געווען! — האָט זיך אן אנדער

קעניג אַנגערופען, — ער איז געווען אויך מרודף, דער פאטער פון אחשורוש'ם יעצטיגער קעניגין.

— מען זאָגט אז זי איז זעהר א שעהנע.

— ווען זי וואָלט געווען אין אמת'ן א שעהנע, וואָלט אחשורוש איהר גע־ציינט פאר אונז... ווי ער האָט אונז געציינט די איבריגע זאכען.

— יא, דו האָסט רעכט, די קעניגין מוז געוויס זיין נישט איבריגענס שעהן, דאריבער איז זי אַפגעזונדערט. און אַט זיינען שוין עטליכע טעג אוועק און זי איז נאָך אלץ ניט איינגעלאַדען געוואָרען זיך צו בעטייליגען אין זיין שמחה.

— ווי עס ווייזט אויס, האָט אחשורוש גענומען די קעניגין צוליעב איהר יחוס, ווייל זי איז געווען די טאָכטער פון א קעניג, און ער האָט עס געטהאָן כדי צו באפעסטיגען זיין מלוכה, עס זאָל מיינען אז צוליעב איהר זאָל ער שוין במילא האָבען א רעכט צו טראָגען די קרוין.

— עס וואָלט כדי געווען איהר צו זעהן! — האָט זיך אָנגערופען דער קעניג פון ארם.

— עס וועט נישט זיין צו שווער איבערצורייידען דעם קעניג אחשורוש ער זאָל דאָס טהאָן.

— און איך קען זיך מיט אייך וועטען אז איך קען ווירקען אויף אחשורוש'ן ער זאָל פאר אונז פארשטעלען זיין קעניגין אין די קליידער פון אונזער געטין אפראדיטע, ווען זי געהט ארוים פון ים, — האָט דער קעניג פון די גריכען זיך אָפגערופען.

א שמייכעל האָט זיך באוויזען אויף די ליפען פון די איבריגע מלכים.

— איך נעהם אָן דעם וועט, — האָט דער קעניג פון קיפרן זיך אָפגערופען.

— אויב דיר וועט עס געלינגען צו טהאָן, דאן גיב איך דיר אָפּ איינעם פון מיינע אינזלען.

— גוט, — האָט דער קעניג פון יון געענטפערט, — איהר זייט אלע אונ־זערע עדות, אז ווען מיר געלינגט צו ווירקען אויף דעם קעניג ער זאָל פאר אונז פאָרשטעלען זיין קעניגין אין די קליידער פון די גריכישע געטין אפראדיטע, דאן דארף ער מיר אָפגעבען אן אינזעל.

— און וואָס וועט זיין, אז דיר וועט דאָס נישט געלינגען? — האָט דער קעניג פון קיפערן געפרעגט.

א שטילקייט האָט א ווייל געהערשט צווישען אלע קעניגע.

באלד אָבער האָט זיך דער גריכישער קעניג אוועקגעשטעלט און אויס־גערופען:

— אויב מיר געלינגט נישט צו ווירקען אויף אחשורוש'ן ער זאָל טהאָן ווי איך האָב פריהער געזאָגט, גיב איך דיר אָפּ איינעם פון די יאָנישע אינזלען.

— אָפגעמאכט.

— גוט!

— ווען וועסטו עס טהאָן?

— דאָס וועל איך שוין זעהן לויט דער שטימונג פון אחשורוש'ן, אָבער איהר מוזט מיר פארשפרעכען מיר אין דעם ארויסהעלפען.

— אויב מיר וועלען דיר ארויסהעלפען, טאָ ווי אזוי וועסטו זיך קענען בעריהמען אז דיר אליין איז דאָס געלונגען צו ווירקען אויף אחשורוש'ן?

— פארשטעהט איהר, איך וויל בלויז אריינציהען אחשורוש'ן אין א געשפרעך פון שעהנע פרויען. יעדער פון אייך זאל זיך בעריהמען אז ער בעזיצט די שעהנסטע קעניגין, און דאן וועל איך שוין טהאן דאס איבריגע.

— פונדעסטוועגען גלייב איך אז דער ווייזן רעדט אין דיר — האט זיך נאך א קעניג אפגערופען צום קעניג פון יון — דו האסט היינט אביסעל איבערגעבאפט די מאס, דוכט זיך דיר אז דיר וועט געלינגען צו טהאן אן אונמעגליכע זאך. פארגעס נישט אז ושתי שטאמט נישט פון די פערסישע פרויען, וועלכע זיינען מעהר אדער ווניגער פריי זיך צו געפינען אין דער געזעלשאפט פון מענער. ושתי שטאמט פון די באבילאנישע קעניגע און די פרויען פון בבל זיינען מעהר פערצוימט ווי די פערסישע.

— דאך קען איך נישט פארשטעהן, דו זאגסט אז די פערסישע פרויען מישען זיך געזעלשאפטליך גאנץ פריי מיט די מענער, און אט פארברייננען מיר אויף אחשורוש'ס מאלצייט עטליכע טעג און מיר האבען נאך נישט אנגעקוקט דעם פנים פון א פרוי.

— דאס איז ווייל די קעניגין מאכט א בעזונדערען מאלצייט פאר די פרויען.

— זיינען אבער דען ווינציג שעהנע פרויען פארבליבען אין שושן. פארוואס זעהט מען זיי נישט אין דעם קעניגליכען גארטען?

— אמת, עפעס מאכט אויף מיר אן איינדרוק אז די שטאדט שושן האט גאר קיין פרויען נישט!

— דאס איז ווייל אחשורוש איז די ערשטע עטליכע טעג פון מאלצייט געווען פארנומען אין אויספיינען זיך פאר אונז מיט זיין רייכטום.

— איצט דארפען מיר דאך געווים ווענען דעם נישט זארגען. אויב די רייד פון גריכישען קעניג וועלען פארווירקליכט ווערען, דאן וועלען שוין אונזערע אויגען זיך אנזעטיגען... — האט דער ארמ'ישער קעניג ציניש א שמייכעל געטהאן.

אזוי האבען די מלכים צווישען זיך געשמועסט ביז שפעט אין דער נאכט, ביז וואנען יעדער איז אוועק צו זיין צימער צו שלאפען.

זעהר צופריעדען איז המן געווען מיט זיין באלוינונג וואס ער האט געקראגען פון ושתי'ן פאר זיין געלונגענער עצה... ער איז געווען אזוי גליקליך אז איהם האט זיך געוואלט טיילען זיין שמחה מיט אנדערע... ער ווייס אז זרש, זיין פרוי, טאר דערפון נישט וויסען... ער וואלט פון איהר דערפאר געכאפט א שווארצען סוף. ער האט אבער נישט געקענט זיך באהערשען. און דעם ערשטען צו פערטרויען זיין ערפאהרונג מיט די אידישע שעהנע מיידלעך, האט ער דערצעהלט בגתנ'ען... ער איז געווען דער יעניגער וועלכער האט איהם געשיקט צו ושתי'ן און דאריבער מעג ער פאר איהם אלעס דערצעהלען.

בגתן האט הארציג געלאכט און זיך אפגערופען צו איהם:

— ווען דו, המן, וואלסט עס דערצעהלט צו אימיצען אנדערש, וואלט מען דיר נישט געגלויבט... איך אבער קען ושתי'ן זעהר גוט נאך פון די צייטען ווען זי איז געווען אין איהר פאטער'ס פאלאץ... און איך ווייס אז זי איז זעהר מסוגל צו מאכען אזעלכע שפאסען.

— א, ווען דו, בגתן, וואלסט געזעהן וואס פאר א שעהנהייטען זיי זיינען!

— האָט המן געלאַכט, — ווי זיי האָבען געיאָמערט און געקלאָגט, און זיך גע־בויגען און געקאָרטשעט פון שאנדע.

— מערקווירדיג וואָס פאַר א מאָדנע פאָלק זיי זיינען די אידען... ביי די מיידלעך איז רעכט געווען צו ליידען די גרעסטע יסורים און שאנדע אבי נישט עובר צו זיין אויף די געבאָטען פון זייער תורה!...

— אָט דאָס האָב איך דאָך פריהער געוואוסט, — האָט המן מיט שטאָלץ אויסגערופען, — און דאריבער האָב איך געראַטהען די קעניגין און איהר גענגע־בען מיין עצה... און ווי באַלד אַז די אידישע מיידלעך האָבען זיך ענטזאָגט איהר צו פאָלגען, האָט זי דאָך געהאַט דאָס פולע רעכט זיי שווער צו בעשטראָפען.

המן האָט זיך נישט בענוגענט מיט דעם וואָס ער האָט דערצעהלט בגתן'ען. ער האָט זיך געוואָלט בעריהמען פאַר זיינע איבריגע פריינד מיט וועמען ער געהט צוזאַמען איינצולאַדען די קעניגין ושתי צום קעניג, און ווען זיי זיינען אַלע געזעסען ביי א גלעזעל ווייז האָט זיך המן אויפגעשטעלט און געזאָגט:

— מיר זיינען דאָך זיבען גלייכע שרים, שלוחים פון קעניג צו דער קעניגין, פונדעסטוועגען קען די קעניגין גלייך דערזעהן ווער עס איז דער קליגסטער פון אונז אַלעמען! — האָט המן זיך גענומען בעריהמען.

— איין זאַך איז זיכער, אַז דו ביזט עס נישט דער יעניגער, — האָט חרבונה איהם גלייך געענטפערט.

— אַזוי זאָגסטו! — האָט המן זיך פאַנאַנדערגעלאַכט, — דאָס ציינט טאַקע אַז דו בעזיצט אַזוי פיעל שכל ווי א בהמה! דו קענסט אפילו נישט באַגרייפען אַז איך בעזיץ מעהר קלוגשאַפט פון אייך אַלעמען צוזאַמענגענומען.

— די קעניגין מוז אַזוי האַלטען פון דיין קלוגשאַפט אַזוי ווי דיין ווייב זרש, — האָט איהם נאָך א בעאַמטער מיט'ן נאָמען כרכס געענטפערט, — דו קענסט זיך בעריהמען פאַר די וועלכע קענען דיך נישט, אָבער מיר אַלע קענען דיך זעהר גוט און מיר ווייסען אויף זיכער אַז דו וואָלסט געווען דער לעצטער אויסגעקליבען צו ווערען ביי דער קעניגין פאַר דעם קליגסטען צווישען אונז.

— און וואָס וועט זיין, אַז איך וועל אייך איבערצייגען אַז נישט נאָר בעראַטהע זיך די קעניגין מיט מיר, נאָר זי נעהמט אויך אָן אַלע מיינע עצות! — האָט המן אָנגעפילט א בעכער פול מיט וויין און דאָס גלייך איז זיך אריינ־געגאָסען.

— ביז וואַנען דו וועסט אונז טאַקע נישט איבערצייגען, וועלען מיר דיך האַלטען פאַר א פּוסטען בעריהמער! — האָט חרבונה געלאַכט.

דאָס האָט המן'ען זעהר שטאַרק אויפגערעגט.

— איך בעריהם זיך שוין גאָר נישט! — האָט ער אויסגערופען, — יעדעס וואָרט וואָס איך דערצעהל אייך איז ריכטיג.

— דערווייל האָסטו אונז נאָך גאָרנישט דערצעהלט! — האָט חרבונה איהם אַ זאָג געטהאָן.

— יאָ, וואָס פאַר אַן עצה האָסטו דער קעניגין געגעבען און זי האָט עס אָנגענומען?

— דאָס קען איך אייך נישט זאָגען, ווייל דאָס איז א סוד! — האָט המן זיך אָפּגערופען.

— דאמיט וואס דו קענסט אונז נישט זאגעז, צייגסטו אונז נאך אלץ נישט איבער אז די קעניגיז האט זיך מיט דיר בעראטהעז.

— אבער איך שווער ביי די געטער פוז פרס אז איך זאג נישט קייז ליגעז, און אז די קעניגיז האט זיך מיט מיר בעראטהעז און אנגענומעז מייז עצה איז נישט קייז פוסטע בעריהמעריי.

— דאס קעז דאך אבער יעדער פוז אונז אזוי זאגעז, און כל זמז דו קענסט אונז נישט איבערצייגעז, האבעז מיר א רעכט דיר יא צו גלויבעז אדער נישט!

— האסטו דעז נישט געהערט אז אלע אידישע מיידלעך זיינעז איינגעלאדעז געווארעז איז ושתי'ס פאלאץ?... ווער דענקסטו האט זיי איינגעלאדעז?

— נו, און וואס איז מיט דיר אזוי די גדולה אז דו האסט זיי איינגעלאדעז... דאס האט געקענט געטהאז ווערעז דורך אירגענד וועלכעז אנדער מאז... איז וואס בעשטעהט דא דייז חכמה!...

— מייז חכמה באשטעהט איז דעם וואס איך האב דער קעניגיז געגעבעז א פלאז ווי אזוי, ע... אבער נייז, איך קעז דאס נאך נישט דערצעהלעז... איך האב מורא אייך צו געטרויעז... איהר קענט נאך איבעררייידעז פאר אנדערע און דאס וועט מיר זעהר שטארק שאדעז.

—איך זעה נישט איין, המן, פארוואס דו האסט מורא פאר אונז צו דער־צעהלעז דיינע סודות — האט אגבתא זיך צו איהם אפגערופעז, — מיר זיינעז אלע גלייכע שרים ביי דעם קעניג אחשורוש און מיר דארפעז זייז איבערגעבענע פריינד איינער צום צווייטעז.

— ווען איהר וואלט מיר קענעז פארזיכערעז אז איהר וועט פאר קיינעם נישט דערצעהלעז דיזעז סוד, וואלט איך אייך שויז אלעס איבערגעגעבעז, — האט המן אויסגערופעז.

— מיר זאגעז דיר צו אז מיר וועלעז קיינעם נישט דערצעהלעז פוז דעם וואס דו וועסט אונז זאגעז.

— אויב אזוי, שווערט מיר צו ביי די געטער פוז פרס, אז איהר וועט מייז סוד האלטעז, אם ווייניגסטעז ביז איבער דער פייערונג פוז דעם קעניג'ס דריטעז יאהרעספעסט.

פינף פוז די זעקס אנדערע שרים האבעז צוגעשווארעז, און חרבונה האט נישט געוואלט שווערעז.

— פארוואס שווערסטו נישט! — האט זיך המן צו איהם געווענדעט.

— ווייל מיר קימערט נישט אויב דו וועסט מיר גארנישט דערצעהלעז, איך אינטערעסיר זיך גאנץ ווינציג אויב די קעניגיז האלט דיך פאר א חכם אדער פאר א נאר!

— דו מעגסט דערצעהלעז, המן! — האבעז די איבריגע זיך אפגערופעז, — חרבונה וועט אונז אלעמעז נאכפאלגעז, און אזוי ווי מיר וועלעז פאר קיינעם דייז סוד נישט ארויסגעבעז. אזוי וועט ער דאס אויך נישט טהאז.

המן האט אויסגעטרונקעז נאך עטליכע בעכער וויין. ער איז געווארעז עט־וואר שיכור'לעך, און אזוי ווי די איבריגע זיינעז צו איהם צוגעשטאנעז, האט ער צוגעשטימט זיי אלעס צו דערצעהלעז.

— אונזער קעניגיז ושתי האט זעהר נישט ליעב א מיידעל וועלכע זאל זיך קענעז פארגלייכעז איז שעהנקייט מיט איהר, — האט המן אנגעפאנגעז, —

און בפרט ווען זי דענקט אז יענע איז נאך שעהנער פון איהר... זי האט פשוט מורא אז דער קעניג זאל נישט ווארפען אן אויג אויף איינע, וועלכע איז שעהנער פון איהר... און ווען ושתי האט דערהערט אז אחשורוש וויל מאכען א גרויסע פייערונג, האט זי זיך געשראקען, טאמער וועט ער איינלאדען די שעהנע מיידלעך פון שטאדט אונטערצוהאלטען דעם קעניג און זיינע געסט מיט טענץ... טא מיט וועמען מיינט איהר, האלט זיך די קעניגין אן עצה, אויב נישט מיט מיר?... יא, מיינע פריינד, ושתי האט פארשטאנען אז פון מיר קען זי קריגען די ריכטיגע קלוגע עצה, שיקט זי מיר רופען און זאגט צו מיר: "המן! איז מיינע אויגען ביזטו דער קלוגסטער מאן פון גאנץ שושן"...

א שמייכעל האט זיך באוויזען אויף די פנים'ער פון המן'ס חברים, און חרבונה האט באמערקט:

— מערקווירדיג ווי שנעל ושתי האט אויסגעפונען אז דו ביזט אזא חכם! דוכט זיך אז אהן אונז ביזטו קיינמאל נישט געווען ביי דער קעניגין, און ווען אחשורוש פלעגט אונז שיקען איהר רופען האסטו דאך קיין איבריגען ווארט נישט גערעדט, א חוץ די ווערטער וואס דער קעניג האט אונז אנגעזאגט, און שוין ביזטו אין איהרע אויגען פארערעכענט געווארען פאר א חכם!?

— ביי א קלוגען מענש ליגט די חכמה אויף זיין פנים! — האט המן מיט שטאלץ געענטפערט, — און די קעניגין מיט איהרע שארפזיניגע אויגען האט עס גלייך באמערקט... יא, די קעניגין שיקט מיך רופען און זאגט צו מיר: המן, דו ביזט דער גרעסטער חכם פון מיין גאנץ קעניגרייך, און איך וויל זיך מיט דיר אן עצה האלטען וואס צו טהאן כדי צו פארמיידען אז די שעהנע מיידלעך פון שטאדט זאלען נישט קומען אין אחשורוש'ס פאלאץ בעת דעם מאלצייט... איך האב א קנייטש געטהאן מיין שטערען אויף א קליינע ווייל און גלייך איהר געזאגט מיין פלאן: און ווי איך האב איהר געראטהען אזוי איז דאס געווען... יעצט געפינען זיך די שעהנסטע מיידלעך פון שושן אין ושתי'ס פאלאץ...

— איך זעה נאך אלץ נישט איין וואס פאר א גרויסען אויפטהו דו האסט אויפגעטהאן פאר דער קעניגין... — האט זיך חרבונה גענומען מעהר פאראינטערעסירען און געזוכט ארויסצוקריגען פון דעם שכור'ן המן'ען מעהר איינצעלהייטען, — אויב די מיידלעך זיינען איינגעלאדען געווארען אלס די געסט פון דער קעניגין, וועלען זיי דאך פריהער אדער שפעטער געהן צוריק אהיים, און דאן וועט נאך אלץ זיין א מעגליכקייט פאר זיי צו קומען פאר אחשורוש'ן.

— אט זעהסטו, אט דאס באווייזט אז המן'ס מח איז נאך נישט אויסגעדארט, — האט המן נאך אמאל אנגעפילט דעם בעכער וויין, — לויט מיין עצה וועלען די שעהנע מיידלעך פארבלייבען אין ושתי'ס פאלאץ אזוי לאנג ביז אחשורוש'ס פייער־טעג וועלען פאראיבערגעהן.

— אבער ווי אזוי איז דאס מעגליך? זיי זיינען דאך בלויז געסט!

— ביי המן'ען קען אלעס מעגליך זיין, — האט ער א שמייכעל געטהאן און אויסגעטרונקען דעם גאנצען בעכער וויין — אלע שעהנע מיידלעך זיינען פארשפארט געווארען אין געפענגניס.

— אין געפענגניס! — האט חרבונה אויסגערופען, — מיט וואס פאר א רעכט.

— די אידישע שעהנע מיידלעך האבען פארזינדיגט געגען ושתי'ן. זיי

האבען נישט געוואלט אויספאלגען איהר באפעהל... און דאס איז אלעם געטהאן געווארען לויט מיינע קלוגע עצות. איך האב איהר געראטהען זי זאל הייסען די אידישע מיידלעך טהאן אן ארבייט אום שבת... איך האב גלייך געוואוסט אז זיי וועלען נישט וועלען פאלגען דער קעניגין און פאר נישט פאלגען האט זי דאך א רעכט זיי צו בעשטראפען... און אה, וואס פאר א שטראף!...

המן האט זיך שטארק פאנאנדערגעלאכט.

— אה, מיינע פריינד, ווען איהר וואלט נאר געוואוסט וואס פאר א "באלוי־נונג" איך האב געקראגען פון דער קעניגין פאר מיינע קלוגע עצות, וואלט איהר מיך אלע שטארק מקנא געוועז. כא־כא־כא...

— נו, דערצעהל אונז שוין, המן, — האט כרכס זיך אפגערופען, — צייג אונז שוין די בעלוינונג וואס דו האסט געקראגען פון ושתי'ן!

— צייגען אייך! כא־כא־כא... יא, איהר וואלט עס אלע געוואלט זעהן! כא־כא־כא... אבער ניין... נאר המן'ס אויגען האבען דאס צוגעזעהן... — האט המן גענומען פלאנטערען מיט זיין צונג. — איך האב געפיהרט די מיידלעך אין געפענגנים אין... אין... כא־כא־כא...

— אה, דער ווייז רעדט שוין אין דיר, המן! — האט זתר זיך אפגערופען.

— איך בין ניכטער, איך האב קיין סך ווייז נישט געטרונקען... זאל אזוי מיין פרוי זרש לעבען און געזונט זיין ווי איך בין ניכטער... יא, ושתי האט די שעהנע אידישע מיידלעך נאך מעהר בעשטראפט... זי האט זיי באפוילען צו מארשירען אין חוה'ס קליידער, און איך האב דאס אלעם גדארפט צוזעהן... כא־כא־כא!...

אין א ווייל ארום איז המן געזעסען מיט זיין קאפ אנגעשפארט אויף דעם טיש און ער האט געכראפעט...

— נו, און איהר גלויבט אלעם וואס המן האט אונז דערצעהלט, — האט איינער פון זיי זיך אפגערופען.

— אז ער האט איינגעלאדען אלע אידישע מיידלעך פון שושן, דאס ווייסען מיר אלע... און פאר וואס זאלען מיר נישט גלויבען אויך די איבריגע זאכען וואס המן האט אונז דערצעהלט.

— אבער דאס איז דאך אן אונערהערטע זאך אזוי שענדליך צו בעהאנדלען די טעכטער פון בירגער פון שטאדט! — האט חרבונה זיך אפגערופען, — אויב עס זאל זיין אמת!...

— ביי מיר איז גאר קיין צווייפעל נישט אז עס איז אמת... — האט כרכס געזאגט, — ווייל איך האב זיך געזעהן מיט א פאטער וועמעס טאכטער איז איינגעלאדען געווארען אין ושתי'ס פאלאץ, און ער האט מיר מיט גרויס שמחה דערצעהלט אז זיין טאכטער האט געווים שטארק נושא חן געווען ביי דער קע־ניגין, ווייל עס איז שוין עטליכע טעג ווי די קעניגין האט איהר פערהאלטען.

— אה, די ארימע עלטערען, — האט חרבונה ביי זיך געטראכט, — ווען זיי וואלטען נאר געוואוסט דעם אמת...

באלד איז חרבונה'ן ארויפגעקומען אויף זיינע געדאנקען וועגען זיין פריינד מרדכי... געווים איז אסתר אויך פון המן'ען פארנארט געווארען צו קומען אין פאלאץ... אה, ער מוז זעהן העלפען זיין פריינד אין נויט, — האט חרבונה

בעשלאסען, און איבערלאזענדיג זיינע איבריגע פריינד און דעם כראפענדען המן, איז ער גלייך אוועקגעגאנגען צו מרדכי'ס הויז.

ווען עטליכע טעג זיינען פאראיבער געגאנגען און אייניגע פון די עלטערע וועלכע האבען געהאט דאס "גליק" זייערע טעכטער זאלען איינגלאדען ווערען צו דער קעניגין, זיינען געווארען עטוואס אומרוהיג. פארוואס פארהאלט זיי דארטען ושתי אזוי לאנג?... איז מען גלייך געלאפען צו המן'ען, איהם פרעגען די אורזאכע.

המן אבער, האט זיי אלעמען פארזיכערט אז דאס וואס די מיידלעך ווערען לענגער פערהאלטען ביי דער קעניגין, איז א סימן, אז זיי האבען געפונען חן אין איהרע אויגען.

— יא, — האט המן זיי געענטפערט מיט אן איינגעהאלטענעם שמייכעל, — אייערע טעכטער האבען גאנץ גוטע אויסזיכטען צו פארבלייבען אויף שטענדיג מיט דער קעניגין.

יעדען פאטער בעזונדער האט המן פארטרויט א סוד אז לויט ווי די קעניגין האט איהם איבערגעגעבען, וועט זיין טאכטער ווערען די הויפט פון איהרע קאמער־מיידלעך.

— דו דארפסט אבער עס פאר קיינעם נישט דערצעהלען, ווייל דו קענסט נאך קאליע מאכען.

די פאטערס פלעגען קומען אהיים פרעהליכע, פול מיט האפנונג און איבערדערצעהלען דעם סוד פאר זייערע פרויען. און די מוטערס זיינען געווארען פול מיט שטאלץ און אין הארצען געבעטען גאט אז זייערע טעכטער זאלען וואס לענגער פארבלייבען אין ושתי'ס פאלאץ.

עמיאל, וועמעס טאכטער בת שוע, איז אויך געווען צווישען די וועלכע זיינען אוועק צו דער קעניגין, איז געווארען עטוואס אומגעדולדיג און ער איז אליין אריבער צו דעם פאלאץ פון דער קעניגין ושתי.

— איך בין געקומען זעהן מיין טאכטער! — האט עמיאל זיך אפגערופען צו די וועכטער, — וועט איהר פיעלייכט צו־וויסען געבען דער קעניגין אז בת שוע'ס פאטער איז דא... איך וועל אייך דערפאר שטארק באלוינען.

— קיינער פון אונז האט נישט קיין רעכט צו פארלאזען אונזער פאסטען, — האט איהם א וועכטער געענטפערט.

— אבער איך מוז זיך מיט איהר זעהן! — האט עמיאל אויסגערופען, — איך בין שטארק בעזארגט וועגען איהר געזונט.

עמיאל האט דעם הויפט־וועכטער געגעבען עפעס אין האנט.

— איך קען דיר גארנישט העלפען, — האט דער וועכטער געזאגט, צונעהמענדיג ביי איהם די מטבע, — דער באפעהל פון דער קעניגין איז קיינעם נישט אריינצולאזען אין דעם הויף פון איהר פאלאץ... אבער איך וואלט דיר געראטהען אפווארטען א קליינע ווייל ווען המן וועט זיך צוריקקעהרען, ער וועט דיר ווארשיינליך ראטהען וואס צו טהאן.

א היבשע ווייל איז עמיאל געשטאנען און געווארט אויף המן'ען, און ווען ער האט איהם פון ווייטען באמערקט, איז ער איהם אנטקעגען געלאפען.

— המן, איך בעט דיר! — האט עמיאל אויסגערופען קוים אפכאפענדיג

דעם אָטהעם, — המן, איך מוז זעהן מיין טאָכטער. מיין פרוי און איך זיינען שטארק בעזאָרגט וועגען איהר.

— איך מוז דיר פארטרויען א סוד! — האָט המן זיך צו איהם אָפגערופען.
— אָבער דו מוזט מיר פארזיכערען אז דו וועסט עס פאר קיינעם נישט ארויס־ריידען ביז וואנען עס וועט פאר אלעמען בעקאנט ווערען פון ושתי׳ס פאלאץ.

— געוויס וועל איך דיין סוד האלטען, — האָט עמיאל געזאָגט מיט גרויס אומגעדולד, — וואָס איז דאָס?

— איך האָב היינט איז־דער־פריה גערעדט מיט דער קעניגין און זי האָט מיר געזאָגט, אז פון אלע אידישע שעהנע מיידלעך האָט זי אויסגעקליבען בלויז דריי וועלכע וועלען ווארשיינליך פארבלייבען אלס איהרע בעגלייטערינס צום קעניג, און בת שוע איז איינע פון זיי. קענסטו זיך פאָרשטעלען וואָס דאָס בעדייט פאר דיין טאָכטער און פאר איהר גאנצער משפחה? ווארשיינליך וועט זי די אנדערע מיידלעך אויך האלטען ביי זיך ביז וואנען די פייער־טעג וועלען פאר־איבערגעהן... יעצט דארפסטו אָבער זיין זעהר פארזיכטיג נישט קאליע צו מאכען פאר דיין טאָכטער... ווייל ווען די קעניגין וועט זיך דערוויסען אז דו ביזט געקומען בעלעסטיגען די וועכטער, וועט דיין טאָכטער אין גאנצען פארלירען איהר אויסזיכט... די קעניגין האָט נישט ליעב קיין בעזוכער... דאריבער איז מיין עצה, אז דו זאָלסט געהן אהיים און דערציילען דיין פרוי וועגען דעם גרויסען גליק וואָס ערוואַרטעט דיין טאָכטער, און איהר מעגט ביידע רוהיג זיין... ווי נאָר אלעס וועט בעשטימט ווערען וועל איך דיר לאָזען וויסען.

עמיאל איז אוועק א גליקליכער און דערצעהלט זיין פרוי וואָס ער האָט נאָר וואָס געהערט פון המן׳ס מויל.

— קענסטו זיך פאָרשטעלען אז פון אלע מיידלעך זיינען בלויז דריי אויס־געקליבען געוואָרען, — האָט עמיאל געזאָגט, און זיינע אויגען האָבען געלויכטען מיט פרייד.

— מיך וואונדערט זעהר ווער עס זיינען די אנדערע צוויי מיידלעך? — האָט זיין פרוי זיך אָפגערופען, — דאָס איז דאָך נישט קיין קלייניגקייט... בעשטימט צו ווערען פאר דער קעניגין׳ס בעגלייטער... זי וועט כמעט זעהן דעם קעניג יעדען טאָג. איך שטעל זיך פאָר ווי גליקליך אונזער בת שוע מוז זיך פיהלען... און איך מוז דיר זאָגען עמיאל, אז איך זעה א שטיקעל נקמה אז קציעה׳ן, מרדכי׳ס ווייב... זי האָט מיר געוואָלט איינריידען אז המן איז זיך געקומען בעטען ביי איהר צוויי מאָל, נאָר אסתר האָט כלומרשט נישט גע־וואָלט געהן.

— פארוואָס זאָלסטו איהר נישט וועלען גלויבען אז המן איז אויך געקומען איינלאַדען אסתר׳ן? איז אמת׳ן איז זי דאָך פאָרט איינע פון די שעהנסטע מיידלעך פון שושן.

— איך האָב אָבער זעהר פיינט איהר באריהמען זיך... לויט איהרע ווערטער קומט אויס, אז נישט זי און נישט מרדכי האָבען נישט געוואָלט אז אסתר זאָל געהן אין פאלאץ... "מיין אסתר", — האָט זי מיר געזאָגט, — "איז נישט אזוי ווי די איבריגע מיידלעך"... אוי, וועט איהר דאָס יעצט פארדריסען ווען זי וועט זיך דערוויסען אז מיין בת שוע איז באשטימט געוואָרען ביי דער קעניגין אלס איהר בעגלייטערין... איך מוז נאָך היינט אריבערגעהן צו קציעה׳ן.

— אָבער איך בעט דיך, מיין פרוי, יעצט נאָך קיינעם נישט צו דערצעהלען, ווייל המן האָט מיר אנגעזאָגט עס זאָל דערווייל פארבלייבען א סוד.

— דו מעגסט זיך אויף מיר פארלאָזען, איך וועל שוין וויסען ווי צו ריידען מיט איהר... זאָל זי זיך אזוי נישט איבערנעהמען מיט אסתר׳ן... לויט איהרע רייד קומט אויס אז עס פאסט נישט פאר א אידישע טאָכטער זיך צו געפינען אין פּאַלאַץ... אפשר אלס דינסט טאַקע ניט, אָבער אלס א בעגלייטעריז צו דער קעניגין, דאָס איז דאָך א גרויסער כבוד פאר א אידישע טאָכטער.

און טאַקע באַלד איז עמיאל׳ס פרוי אוועק צו קציעה׳ן מיט עפּעס אַן אויסרייד.

— וואָס הערט זיך? — האָט איהר מרדכי׳ס פרוי געפרעגט, — האָסטו שוין עפּעס געהערט פון דיין טאָכטער, ווען קומט זי צוריק?

— געלויבט איז גאָט, מיין טאָכטער וועט שוין איצט גליקליך זיין!

— יאָ, וואָס האָט פּאַסירט? — איז קציעה נייגעריג געוואָרען, — די קעניגין האָט שוין אויסגעקליבען וועמען עס איז?

— עס איז שוין אזוי גוט ווי בעשטימט! — האָט בת שוע׳ס מוטער אויס־געדופען מיט שטאָלץ, — געוועהנליך מוז דאָס בלייבען דערווייל א סוד, קיינער טאָר דערפון נישט וויסען... אָבער איך וויים, אז דיר קען איך דאָס אנפערטרויען... בלויז דריי זיינען אויסגעקליבען געוואָרען ביי ושתי׳ן.

— בלויז דריי, און ווער זיינען זיי? — האָט קציעה׳ס נייגעריקייט גע־שטיגען.

— עס פארשטעהט זיך אז איינע איז בת שוע און די אנדערע צוויי וויים איך נאָך אליין נישט... עס איז ביי מיר קיין ספק נישט אז ווען אסתר וואָלט דאָן געגאַנגען, וואָלט זי אויך געווען איינע פון זיי.

— דעם אמת זאָגענדיג, — האָט זיך שוין קציעה אָפּגערופען מיט עטוואָס קנאה, — האָב איך אויך פריהער שטאַרק געוואָלט אז אסתר זאָל געהן, אָבער מרדכי האָט זיך איינגע׳עקשן׳ט... און אסתר ערפילט אַלע זיינע וואונשען... און אז ער שפּאַרט זיך איין וועט איהם שוין קיינער נישט קענען איבעררעדען.

— עס איז א שאָדען וואָס אסתר האָט נישט באגריפען די וויכטיגקייט דער־פון... זעהסטו, מיין טאָכטער האָט שוין מעהר שכל... זי האָט באַלד איינגעזעהן אז דיזען מאָל איז המן אויפריכטיג... און ווייסטו וואָס מיין טאָכטער׳ס פליכט וועט זיין?

— געוויס א קאַמער־מיידעל ביי דער קעניגין!...

— מאָכסטו טאַקע א טעות! — האָט זי א שמייכעל געטהאָן, — מיין טאָכטער וועט בעגלייטען ושתי׳ן צום קעניג!... דאָס איז שוין אביסעל העכער ווי צו זיין א קאַמער־מיידעל!... פארשטעהסטו, זי וועט זיין ווי א בוזים־פריינדין צו דער קעניגין!

— אָבער דו זאָגסט דאָך אז נאָך צוויי זיינען אויסגעקליבען געוואָרען ביי דער קעניגין!

— ווענען יענע צוויי וויים איך נישט וואָס זיי וועלען טהאָן. מעגליך אז די קעניגין וועט זיי מאַכען פאר קאַמער־מיידלעך, אָבער דאָס איז שוין זיכער, אז מיין בת שוע וועט ווערען די בעגלייטעריז פון דער קעניגין... און לאָמיר זיך טאַקע נישט נאַרען, קענען זיך דען די איבריגע מיידלעך פון שושן פערגלייכען צו

מיין טאַכטער אין שעהנקייט און אין קלוגשאַפט ? . . . נו, יאַ, דיין אסתר איז אויך שעהן, האָט זי דאָך אָבער קיין שכל נישט געהאַט אַנצונעהמען דער קעניגינס איינלאַדונג... איז עס אַ קליינינקייט אַז אַ קעניגין ווי ושתי זאָל זיך פּעראינטערעסירען אין אַ אידישע מיידלער און וועלען זיי אַנטהאָן אַזאַ כבוד ? !... איך גלויב אַז ווען בת שוע וועט דאַרטען ביי איהר אַפּזיין אַ היבשע צייט, וועל איך און עמיאל אויך שוין קענען קומען בעזוכען די קעניגין אין איהר פּאַלאַץ.

קציעה'ס צאָרן האָט געברענט אויף מרדכי'ן... זי האָט דאָך איצט אויך גע־קענט זיין אין דערזעלבער לאַגע... המן איז דאָך צוויי מאָל ביי איהר אין הויז געווען... ער האָט זיך געבעטען... יאַ, די קעניגין האָט איהם דעם צווייטען מאָל אַליין געשיקט, און ער איז געווען אַזאַ עקשן !... זי פאַרשטעהט דעם צוועק פון עמיאל'ס ווייב'ס קומען צו איהר... זי וויל זיך דאַס מיט איהר רייצען... עס וועט לאַנג נישט נעהמען און זי וועט ווערען אַן אריינגעהעריין אין ושתי'ס פּאַלאַץ... קיין כבוד וועט א הר שוין נישט פעהלען.

— איך האָף אַז ושתי וועט נאָך מאַכען אַן אַנדער מאַלצייט, און דאַן וועל איך שוין זעהן אַז אויך מיין אסתר וועט אהין געהן.

— איך האָב גערעדט מיט אייניגע פרויען וועמעס טעכטער געפינען זיך אין ושתי'ס פּאַלאַץ, — האָט עמיאל'ב פרוי ווייטער געזאָגט, — און זיי האָבען זיך אַלע געוואונדערט פאַר וואָס אסתר איז נישט געגאַנגען... זיי האָבען נישט געקענט פאַרשטעהן ווי אַזוי דו און מרדכי זאָלען פאַרביילאַזען אַזאַ געלעגענהייט. איינע האָט זאָגאַר געזאָגט, אַז ווען אסתר וואָלט אין אמת'ן געווען אייער טאָכ־טער וואָלט איהר דאַן אַנדערש געהאַנדעלט... איך האָב אָבער מיט יענער נישט איינגעשטימט... איך האָב איהר געזאָגט, אַז אסתר איז ביי אייך פאַררעכענט ווי אַן אייגענע טאָכטער און אַז איהר האָט איהר אַזוי ליעב ווי מיר האָבען ליעב אונזערע טעכטער... פון דעסטוועגען איז טאַקע שווער צו פאַרשטעהן אַזאַ זאַך.

— דו קענסט נאָך נישט אסתר'ן ! — האָט קציעה אויסגערופען, איינ־האַלטענדיג איהר צאָרן, — המן האָט דאָך נישט געוואָלט אַפּטרעטען... ער איז צו אונז געקומען פריטאָג־צו־נאַכט, ווען מיר האָבען געהאַלטען אין עסען אונ־זער מאַלצייט. ער האָט איינפאַך נישט געוואָלט אוועקגעהן ביז וואַנען אסתר וועט מיט איהם מיטגעהן... איך האָב איהם איינגעלאַדען צום טיש, און ער האָט זיך געזעצט עסען און די גאַנצע צייט האָט ער נישט אויפגעהערט צו רייעדן צו אסתר'ן און צו מרדכי'ן, אָבער זיי האָבען זיך אַזוי איינגעשפּאַרט און המן האָט געמוזט אוועקגעהן מיט ליידיגען.

— אָבער דו האָסט דאָך מיר פריהער דערצעהלט אַז אויך דו ביזט געווען דאַגעגען, — האָט זי איהר אַ שטאָך געטהאָן.

— נו, געוויינליך, ווען כ'האָב געזעהן אַז אסתר האָט קיין חשק ניט צו געהן אַהין האָב איך שוין אויך געזאָגט "ניין". איך וועל דאָך איהר נישט געהן צווינגען דערצו.

— ווען מיין טאָכטער וועט זיך צוריקקעהרען פון פּאַלאַץ אויף אַ קורצע ווייל וועל איך איהר גלייך אריינשיקען צו אסתר'ן, זאָל זי איהר דערצעהלען וועגען דעם פּאַלאַץ, און איך בין זיכער אַז דעם צווייטען מאָל וועט זי שוין אַזאַ נאַר נישט זיין.

— אָט קומט אַז חרבונה ! — האָט קציעה אויסגערופען, ווען זי האָט

ארויסגעקוקט דורכ'ן פענסטער, — איך בין זיכער אז דאס האט די קעניגין איהם געשיקט ער זאל פּרובירען איבעררייד'ען מיט מיין אסתר'ן. די קעניגין וויים שוין אז מיין אסתר איז די שענסטע מיידעל פון שושן, און ווען זי האט געזעהן אז המן איז נישט געווען ערפאלגרייך מיט זיין שליחות, שיקט זי עס יעצט חרבונה'ן...

— ווי אזוי קענסטו גאר ריידען אזא נארישקייט! — האט עמיאל'ס פרוי זיך אפגערופען, — מען זאגט דאך דיר אז די קעניגין האט שוין אויסגעקליבען ז' דריי מיידלעך... איך בין זיכער, אז זי איז גאנץ צופריעדען מיט איהר אויסוואהל און זי וועט מעהר נישט שיקען נאך קיין מיידלעך.

— דו מוזט מיר ענטשולדיגען, — האט קציעה געזאגט, — אבער חרבונה איז ביי אונז זעהר אן אנגעלעגטער גאסט... אויב ער איז טאקע געשיקט געווארען פון דער קעניגין צו אסתר'ן וועל איך דיר שוין קומען אנזאגען.

עמיאל'ס פרוי האט גלייך פארלאזען דאס הויז און חרבונה איז ארייננגעקומען.

— וואו איז מרדכי! — האט חרבונה אויסגערופען גלייך ווי ער האט נאר אויפגעעפענט די טיהר.

— וואס האט פּאסירט? — האט קציעה איהם א פרעג געטהאן מיט שרעק, ווען זי האט דערזעהן ווי צוטראגען ער איז.

— וואו איז מרדכי? — האט חרבונה ווידערהאלט זיין פראגע.

— אט וועל איך איהם געהן ארייגרופען. ער איז אין זיין צימער.

קציעה איז גלייך אריין אין צימער וואו מרדכי איז געזעסען און געלערנט מיט אסתר'ן די תורה.

— עס וועט שוין פיעלייכט זיין גענוג צו מוטשען דאס קינד! — האט קציעה אויסגערופען, — אלע אנדערע מיידלעך האבען פערשידענע פארגעניגענס און ביי איהר איז רעכט אפּזיצען דעם גאנצען טאג אין הויז און לערנען.

— אבער דאס איז מיין גרעסטער פארגעניגען, מוטער! — האט אסתר זיך אפּגערופען מיט א שמייכעל.

— דו געה אריין אין גאסט־צימער, מרדכי, עס ווארט אויף דיר חרבונה!... ווי עס ווייזט אוים האט ער זעהר וויכטיגעס דיר צו דערצעהלען.

מרדכי איז גלייך אריין און באגריסט חרבונה'ן.

— וואס איז, מיין פריינד, פארוואס ביזטו אזוי צוטראגען? — האט מרדכי גלייך געפרעגט.

—זאג מיר, מרדכי, ווי לאנג איז עס אז אסתר געפינט זיך אין ושתי'ס פאלאץ? — האט חרבונה זיך אפגערופען.

— וואס רעדסטו, מיין פריינד, ווי אזוי קומט אסתר אין ושתי'ס פאלאץ?

— האט מרדכי זיך פאנאנדערגעלאכט. — זי איז דאך גאר אין מיין הויז.

— אזוי? ווען האט זי זיך פון דארטען אומגעקעהרט?

— אסתר איז גאר קיינמאל אהין נישט געגאנגען.

חרבונה האט איהם אנגעקוקט מיט ערשטוינונג.

— איז זי דען נישט געווען איינגעלאדען צו דער קעניגין?

— יא, המן איז דא צוויי מאל געווען, אבער אסתר האט בשום אופן נים געוואלט געהן... איך בין זיך מודה אז איך אליין האב אויך נישט געהאט קיין

גרויס חשק... אָבער איך האָב איהר אין דעם נישט געוואָלט שטערען... און איך בין געווען צופרידען אז זי האָט בשום אופן זיך נישט געוואָלט צוהערען צו המן׳ס רייד.

— דו מענגסט זיכער שטאָלצירען מיט אסתר׳ן, — האָט חרבונה אויסגע־רופען מיט צופרידענהייט, — זי האָט זיך איינגעשפּאַרט א סך צרות און שאנדע און פאר דיר און קציעה׳ן האָט זי פארשפּאַרט א סך עגמת נפש.

— וואָס מיינסטו? — האָט מרדכי געפרעגט פערוואונדערט.

— איך מיין אז די מיידלעך וועלען שוין פארזאָגען א צעהנטען נישט צו געהן אין פּאַלאַץ פון דער קעניגין!

— האָט דען עפּעס פּאַסירט?

— געוויס האָט פּאַסירט! — האָט חרבונה אויסגערופען, — אַלע אידישע מיידלעך זיינען איינגעשפּאַרט געוואָרען אין געפּענגנים.

קציעה וועלכע איז געשטאַנען ביי דער צווייטער זייט פון טיהר מיט צוגענוויגטע אויערען, האָט דערהערענדיג חרבונה׳ס לעצטע ווערטער, האַסטיג אַן עפען געטהאָן די טיהר און שנעל צוגעהענדיג צו חרבונה׳ן, האָט זי אויס־גערופען:

— וואָס?! די מיידלעך זיינען איינגעשפּאַרט אין געפּענגנים.

— יאָ, אַלע זיבען און צוואַנציג מיידלעך זיצען אין געפּענגנים שוין עטליכע טעג.

— ווי אזוי איז דאָס געשעהן? — האָט קציעה׳ס פּנים גענומען אויפ־לויכטען.

חרבונה האָט זיי דערצעהלט אַלעס וואָס ער האָט געהערט פון המן׳ען, ווי אזוי די קעניגין האָט געזוכט צו פערנארען אַלע אידישע מיידלעך צו זיך און זיי גענומען צווינגען צו מחלל שבת זיין און צו עסען חזיר, און אויך וועגען דער גרויסער שאנדע וואָס זי האָט זיי אָנגעטהאָן... און יעצט זיצען זיי אַלע אין גע־פענגנים אונטער דער בעשולדיגונג אז זיי האָבען נישט אויסגעפאָלגט די באַ־פעהלען פון דער קעניגין.

— רעכט אויף זיי! — האָט קציעה אויסגערופען, — זיי האָט זיך פּלוצים פערוואָלט ווערען הארינטעס, בעגלייטערינס פון דער קעניגין, קאַמער־מיידלעך... אסתר!... אסתר!... קום נאָר אריין!...

אסתר איז גלייך אריינגעקומען און קציעה האָט איהר געקושט און געהאַלזט.

— דו דאַרפסט דאַנקען פריהער גאָט און דערנאָך דיין פאַטער וואָס ער האָט נישט געוואָלט דו זאָלסט געהן אין פּאַלאַץ פון ושתי׳ן.

— זי דאַרף זיך זעלבסט דאַנקבאַר זיין! — האָט מרדכי אויסגערופען, — זי האָט דאָך נישט געוואָלט געהן אהין!

קציעה האָט איהר שנעל איבערגעגעבען וואָס חרבונה האָט איהר דערצעהלט... און אריינשושקענדיג איהר אין אויער, האָט זי איהר דערצעהלט וועגען דער גרויסער חרפּה וואָס ושתי האָט אָנגעטהאָן צו אַלע אידישע מיידלעך.

אסתר׳ס פּנים איז בעדעקט געוואָרען מיט רויטקייט... א שוידער איז דורך איהר קערפּער.

— איך מוז גלייך אריבערלויפען צו בת שוע׳ס מוטער! — האָט קציעה געזאָגט, — איך וועל איהר אָנזאָגען די בשורה.

— פאַרוואָס זאָלסטו זיין די ערשטע צו ברײנגען די שלעכטע בשורה צו די עלטערען, — האָט מרדכי צו איהר זיך אָפּגערופען.

— זי איז נאָר וואָס ביי מיר געווען, זי האָט זיך איינפאַך צושמאָלצען פון נחת!... איהר טאָכטער איז א חכמה, א שעהנהייט. און מיין אסתר איז זעהר נאַריש... אזוי האָט זי מיר געזאָגט, יאָ... זי איז געקומען זיך מיט מיר אביסעל רייצען... זי האָט געמיינט אז איך וועל איהר מקנא זיין איהר גליק... זי וועט מאַכען בעזוכען ביי דער קעניגין און גאַנץ שושן וועט קניהען פאַר איהר... איך וועל איהר צייגען ווי אזוי צו קומען און צו ריידען צו מיר אזוי!... יאָ, זי וועט זיין די ערשטע וועמען איך וועל דאָס אָנזאָגען.

— אָבער דו דאַרפסט פאָרזיכטיג זיין נישט אריינצומישען מיין נאָמען אין דעם! — האָט חרבונה געזאָגט, — ווייל ווען די קעניגין וועט זיך דערוויסען אז איך האָב עס פאַרשפּרייט די נייעס, וועט זי מעגליך אויף מיר זיין אין כעס. כאָטש אין אמת'ן, האָט דאָך איהר המן פערראַטהען. ער האָט ארויסגעגעבען דעם גאַנצען סוד. ער האָט פאַר אונז אַלעמען זיך בעריהמט ווי די קעניגין נעהמט אָן זיינע עצות, און ווען ער האָט גענומען אביסעל וויין, האָט ער אונז אין גאַנצען דערצעהלט.

— אָה, ניין, חרבונה, איך וועל דיין נאָמען נישט דערמאָהנען! — האָט קציעה געזאָגט און איז שנעל ארוים פון הויז. זי איז האַסטיג געלאָפען צו עמיאל'ס הויז.

— ווי איך פאַרשטעה, האסטו טאַקע געטראָפען! — האָט עמיאל'ס פרוי זיך צו איהר אָפּגערופען, — חרבונה איז געקומען איינלאַדען דיין אסתר'ן צו דעם פּאַלאַץ.

— אָה, ניין, חרבונה איז געקומען צו מרדכי'ן... דו ווייסט דאָך, אז זיי ביידע פאַרברייגגען גאַנץ אָפט צוזאַמען.

— און אסתר איז נישט איינגעלאַדען געוואָרען נאָך אמאָל צו דער קע־ניגין? — האָט זי אויסגערופען מיט א שטימע פון פאַרלייכטערונג.

— ניין! מען האָט איהר מעהר נישט איינגעלאַדען! — האָט קציעה געזאָגט.

— נו, האָב איך דען נישט געזאָגט, אז ושתי האָט די דריי מיידלעך שוין אויסגעקליבען! — האָט עמיאל'ס פרוי אויסגערופען מיט נצחון.

— יאָ, יאָ, זי האָט אַלעמען אויסגעקליבען! — האָט קציעה א זאָג געטהאָן.

— אַלע אידישע "קלוגע" מיידלעך זיינען ביי ושתי'ן אויסגעקליבען געוואָרען.

— דו ווייסט נישט וואָס דו רעדסט, קציעה! מען זאָגט דאָך דיר אז בלויז דריי האָט זי אויסערוועהלט.

— און איך האָב זיך נאָר וואָס דערוואוסט, אז די קעניגין האָט איינגע־שפּאַרט אַלע אידישע מיידלעך אין געפענגנים.

— אין געפענגנים!! — איז עמיאל'ס פרוי אויפגעשפּרונגען פון איהר פּלאַץ, — ווער האָט עס אויסגעטראַכט אזא אומגעלומפּערטע און ווילדע זאַך... בלויז נישט פאַרגינער קענען אזוי ריידען.

— איך פאַרגין דיר מיט מיין גאַנצען האַרצען... איך בין דיר נאָר געקומען זאָגען וואָס איך האָב געהערט וועגען דעם.

— ווער האָט עס דיר דערצעהלט? — האָט עמיאל'ס פרוי אויסגערופען

מיט צאָרן, — עס איז א ליגען! עס איז א ליגען! עמיאל איז היינט אין דער פריה געווען אין פּאַלאַץ פון דער קעניגין און ער האָט זיך געזעהן מיט המן'ען... און המן האָט איהם ענטדעקט דעם סוד, אז בלויז דריי זיינען אויסגעקליבען געוואָרען, און בת שוע איז צווישען זיי.

—וואָס דען האָט המן איהם געזאָלט זאָגען? — האָט קציעה זיך אָפּגערופען, — ער זאָל איהם זאָגען אז דיין טאָכטער איז אין געפענגניס.

— אָבער דאָס איז דאָך אונמעגליך! פאַרוואָס זאָל די קעניגין וועלען זיי אַרעסטירען.

— ווייל זיי האָבען זיך ענטזאָגט איהר צו פאָלגען... איך וויים שוין אַלעס... די מיידלעך האָבען זיך שטאַרק בענאַרישט ווען זיי האָבען אָנגענומען ושתי'ס איינלאַדונג... אָבער בלויז מיין אסתר איז געווען א חכמה... זי האָט בשום אופן נישט געוואָלט געהן... און לאָמיר דיר זאָגען, די שאַנדע וואָס די מיידלעך האָבען דאָרטען אויסגעשטאַנען.

— דאָס רעדט די קנאה אין דיר! — האָט זי אויסגערופען, — עס איז א ליגען; פאַרוואָס זאָל מיין טאָכטער נישט וועלען פאָלגען דער קעניגין?...

— ווייל ושתי האָט פון זיי פערלאַנגט זיי זאָלען טהאָן אַן אַרבייט אום שבת, און דערצו האָט זי נאָך געוואָלט אַז די אידישע מיידלעך זאָלען עסען חזיר... דענק נישט, אַז איך האָב דאָס אַלעס אויסגעטראַכט פון קאָפּ... איך האָב דאָס געהערט פון א מאַן וואָס וויים... המן אַליין האָט זיך פאַר איהם באַריהמט אַז דאָס האָט ער אויסגעאַרבייט דעם פּלאַן... יאָ, דיין טאָכטער איז נישט די איינציגע, אַלע מיידלעך זיינען יעצט אין געפענגניס און ווער וויים וואָס זיי ערוואַרטעט?!...

— עס איז אונמעגליך!! עס קען נישט זיין!! — איז עמיאל'ס פרוי געוואָרען היסטעריש, — אַה, מיין ליעבע טאָכטער, גאָט וויים וואָס עס האָט פּאַסירט!

— יעצט זעהסטו אַז דיין טאָכטער איז געווען די חכמה און מיין אסתר האָט זיך בענאַרישט! — האָט קציעה אויסגערופען און פערלאָזען איהר הויז.

די נייעס אַז די אידישע מיידלעך וועלכע זיינען געקומען פול מיט האָפנונג אין ושתי'ס פּאַלאַץ, זיצען אין געפענגניס, האָט זיך שנעל פאַרשפּרייט צווישען די אידען אין שושן. פיעלע פון זיי האָבען עס גלייך נישט געוואָלט גלויבען... זיי זיינען גלייך געלאָפען צו המן'ען... אָבער זיי האָבען איהם נישט געפונען... זיי האָבען געמאַכט א פאַרזוך צוצוקומען צום פּאַלאַץ, אָבער מען האָט זיי פון דאָרט פאַרטריבען.

עמיאל און זיין פרוי זיינען אַרומגעלאָפען ווי צודולטע פון פּאַלאַץ צו המן'ס הויז און פון דאָרטען צוריק צום פּאַלאַץ. אָבער זיי האָבען איהם נישט געטראָפען.

— בערוהיג זיך מיין פרוי! — האָט עמיאל געמאַכט א פערזוך איהר צו טרייסטען, — עס איז גאַנץ מעגליך אַז בייזע צינגער האָבען פאַרשפּרייט א פאַלשען קלאַנג... איך קען זיך גאָר נישט פאָרשטעלען אַז אַזא זאַך זאָל טרעפען אין פּאַלאַץ פון דער קעניגין... בפרט יעצט, ווען דער קעניג און די קעניגין פייערען אַזא גרויסען יום טוב.

— אָבער זעהסטו דען נישט ווי די וועכטער בעהאַנדלען די עלטערען פון די מיידלעך!... מסתמא איז עס אמת.

— פאַרוואָס זאָל די קעניגין פערלאַנגען זיי זאָלען אַרבייטען אום שבת?... און וואָס קימערט איהר אויב זיי וועלען נישט עסען קיין חזיר?...

— אָט דאָס האָט זיך מיר אויך געוואונדערט. — האָט זיין פרוי זיך אָפּגערופען מיט טרעהרען אין די אויגען. — אָבער יעצט איז ביי מיר קיין ספק נישט, אַז דאָס וואָס קציעה האָט מיר דערצעהלט איז ריכטיג. אויף המן'ען קען מען אַלעס גלויבען... ער איז דאָך אַן אויסוואַרף... אוי, אויב עס זאָל אַלעס זיין אמת וואָס איך האָב געהערט וועלען מיר זיך דאָך נישט קענען וויזען פון שאַנדע און וועהטאָג. מייז האַרץ האָט מיר אָבער געזאָגט, אַז איך זאָל נישט דערלאָזען אַז בת שוע זאָל געהן אין פּאַלאַץ!

— האָסטו דען איהר נישט אַליין געשיקט? — האָט עמיאל אויסגערופען.

— דו ביזט דאָך געווען העכסט צופריעדען ווען המן איז געקומען מיט זיין איינלאַדונג...

— אָה, יעצט זעה איך אַז איך האָב זיך בענאַרישט. — האָט זי געוויינט.

— איך מוז ווייטער אַריבערגעהן צום פּאַלאַץ! — האָט עמיאל געזאָגט. — איך וועל וואַרטען דאָרטען אַזוי לאַנג ביז וואַנען איך וועל זעהן המן'ען.

— איך וועל מיט דיר מיטגעהן! אָה, ווי מיין האַרץ ציטערט אין מיר. וועד וויים וואָס די מרשעת, די קעניגין, קען נאָך טהאָן צו אונזער טאָכטער.

עמיאל און זיין פרוי זיינען שוין צום דריטען מאָל, אין איין טאָג, געשטאַנען נעבען די טויערען פון ושתי'ס פּאַלאַץ.

— איך בעט דיר, זאָג מיר, איז המן שוין היינט געווען אין פּאַלאַץ פון דער קעניגין? — האָט עמיאל געפרעגט דעם הויפּט-וועכטער און איהם אין האַנט אַריינגערוקט אַ גאָלדענע מטבע.

— המן איז נאָך נישט געווען. ער וועט זיכער באַלד צוקומען... אויב דו ווענסט זיך אָוועקשטעלען אַז אַ זייט וועסטו נאָך קענען איבערוואַרטען, ווייל דער בעפעהל פון דער קעניגין איז, אָוועקצוטרייבען יעדען איינציגען אידען וועלכער וועט נאָר מאַכען אַ פּערזוך צוצוגעהן צו דעם טויער.

עמיאל און זיין פרוי האָבען אָפּגעטראָטען אַז אַ זייט און געוואַרט אַ היבשע ווײלע ביז וואַנען זיי האָבען פון ווייטען בעמערקט המן'ען... מיט שנעלע טריט זיינען זיי איהם אַנטקעגען געקומען. המן האָט זיך געמאַכט נישט זעהענדיג און גענומען גלייך געהן צום פּאַלאַץ.

זיי זיינען איהם אָבער פאַרלאָפען דעם וועג.

— אָה, המן, המן! — האָט עמיאל אויסגערופען. — זאָג מיר וואָס האָט פּאַסירט מיט מיין טאָכטער?!... איך וויל זי זאָל גלייך אַהיים קומען.

— דו ווילסט זי זאָל אַהיים קומען? — האָט המן זיך אַ קרים געטהאָן. — וועד איז איהר שולדיג?! פאַרוואָס זאָלען די אידישע מיידלעך זיין אַזוי פער'עקשנ'ט, וואָלט אַ פּערסישע מיידעל געוואָגט צו ווידערשפּעניגען די שטימע פון דער קעניגין און נישט פאָלגען איהרע באַפעהלען?...

— אָבער ווי איך פאַרשטעה האָט זי פערלאַנגט פון זיי צו אַרבייטען אום שבת! — האָט עמיאל געזאָגט.

— וואָס איז דער אונטערשיעד... די אידישע מיידלעך האָבען נישט געוואָלט

פאלגעז דער קעניגין און זי האט זיי דערפאר בעשטראפט. זיי האבעז די שטראף פערדיענט. צוליעב זיי איז די קעניגין אויך אויף מיר איז כעס געווארעז... ווייל איך האב איינגעלאדעז אזעלכע שלעכטע איינגעשפארטע מיידלעך !... יעצט קעז איך אייך גארנישט העלפעז... זיי וועלעז מוזעז אפקומעז זייער שטראף.......

— אה, המז, איך בעט דיך, ברייננ אריין מיין טאכטער, איך וועל דיר דיין חסד קיינמאל נישט פארגעסעז.

— איך האב דאך דיר געזאגט, — האט המז בייז א זאג געטהאז, — אז איך קעז דיר אין דעם גארנישט העלפעז. דיין טאכטער האט צוזאמעז מיט די איבריגע אידישע טעכטער פארזינידגט געגעז דער קעניגין און זיי וועלעז זיכער מוזעז זייער שטראף באקומעז.

— אה, המז, האב אויף מיר רחמנות, — איז עמיאל׳ס פרוי געווארעז היס־טעריש, — העלף מיר באפרייעז מייז טאכטער, זי איז דאך אזוי אונשולדיג. זי האט קיין שלעכטעס נישט געטהאז. דו קענסט פוז אונז פערלאנגעז וואס דו ווילסט... מייז מאז איז רייך, ער וועט דיך באפרידיגעז מיט א ברייטער האנד.

— די איינציגע זאך וואס איך קעז טהאז, איז צו בעטעז דער קעניגין זי זאל פארגרינגערעז די שטראף פוז אלע מיידלעך, ווייל אלע האבעז גלייך געזינ־דיגט, אין זייערש טראף איז אויך א גלייכע, וואס איך קעז נאר טהאז איז, זיך משתדל זיין פאר אלעמעז און מעגליך אז אנשטאט זיי צו בעשטראפעז מיט געפענגנים פאר עטליכע יאהר וועלעז זיי בלויז אפקומעז מיט עטליכע וואכעז.

— וואס ? ! איז דעז מעגליך אז זיי זאלעז קריגעז אזא הארטע שטראף ?

— האט עמיאל׳ס פרוי אויסגעבראכעז איז א געוויין.

— עס איז זעהר ראטהזאם אז איהר זאלט זיך וואס וועניגער געפינעז ארום דעם פאלאץ ! — האט המז געזאגט, — איהר קענט ווייניג וואס העלפעז אייער טאכטער, אבער איהר קענט איהר א סך שאדעז בריינגעז. ווען די קעניגין זאל זיך דערוויסעז אז די עלטערעז פוז די מיידלעך מאכעז א טומעל נעבעז איהר פאלאץ וועט זי נאך הייסעז שטארקער בעשטראפעז די מיידלעך. איהר געהט יעצט אהיים און גיט איבער די אנדערע עלטערעז אז זיי זאלעז נישט וואגעז צוצוגעהז צו דעם פאלאץ...

מיט צואוויינטאגטע הערצער און צובראכענע געמיטהער איז עמיאל מיט זיין פרוי צוריק געגאנגעז אהיים. זייער צער איז געוועז גרויס און נישט קלענער איז געוועז זייער שאנדע.

באלד איז די נייעס שנעל פארשפרייט געווארעז איבער דער גאנצער שטאדט... עס איז געווארעז א מהומה און א בהלה צווישעז די עלטערעז וועמענס טעכטער זיינעז געוועז געלאדעז איז ושתי׳ס פאלאץ... און די מיידלעך וועלכע זיינעז נישט געוועז אזוי שעהן האבעז אין זייערע הערצער זיך שטארק געפרעהט : זיי האבעז געזעהז נקמה אז זיי.

פיעלע פוז זיי האבעז זיך נישט געקענט באהערשעז און געלאפעז צום פאלאץ. אבער ווען מעז האט זיי געזאגט, אז זיי קענעז נאך ערגער מאכעז, זיינעז זיי זיך שנעל צוגאנגעז מיט ביטערע געוויינעז און געשרייעז.

— לאמער געהן צו מרדכי׳ן, — האבעז אייניגע עלטערעז פארגעשלאגעז, — ער איז זעהר חשוב און ער האט פיעלע גוטע פריינד וועלכע זיינעז איינגעהער אין דעם פאלאץ, מעגליך אז ער וועט עפעס טהאז פאר אונזערע טעכטער.

— וואס וועט אונז מרדכי העלפען! — האבען אנדערע געזאגט, — לאמיר שיקען א בקשה צו דעם קעניג אחשורוש.

— דאמיט וועלען מיר נאך ערגער מאכען! מיר ווייסען דאך אז דער קעניג וועט ושתי׳ן נישט פארמיידען צו טהאן וואס זי וויל.

— מיר וועלען דאך נישט לאזען אונזערע טעכטער זאלען אפפינסטערען איז געפענגנים אומזיסט!

— א, פארשאלטען זאל ווערען דער טאג וואס איך האב זיך צוגעהערט צו המן׳ס רייד און געלאזען מיין טאכטער געהן צו ושתי׳ן!

— ווער וויים וואס זי קען נאך מיט זיי טהאן! — האט א מוטער אוים־געבראכען אין א יאמערליכען געוויין. — זי קען נאך אלעמען פארמוטשען צום טויט.

— לאמיר אוועקגעהן צו המן׳ס הויז און מיר וועלען איהם מאכען ווי די בלאטע.

— ניין, דאמיט וועלען מיר ערגער מאכען... המן זאגט דאך אז ער איז נישט שולדיג... פון וואנען האט ער געזאלט וויסען אז די קעניגין וועט זיי הייסען ארבייטען אום שבת און דערצו נאך עסען חזיר... ניין, מיר דארפען המן׳ען נישט דערצארענען, ער וועט פיעלייכט אונז זעהן א טובה צו טהאן.

אזוי זיינען די עלטערען פון די שעהנע מיידלעך און זייערע קרובים ארומ־געגאנגען צושראקענע און צוקלעמטע, מיט טרויעריגע פארזארגטע פנים׳ער און מיט צובראכענע הערצער.

פינפטער קאפיטעל

ושתי פאלגט ניט

אויף דעם פערטען טאג פון אחשורוש׳ם מאלציים, זיינען אלע קעניגע אויפגעשטאנען גאנץ פריה. כאטש זיי זיינען לעצטע נאכט געווען היבש שכור׳לעך, פון דעסטוועגען האט קיינער נישט פארגעסען דעם וועט וואס דער גריכישער קעניג האט געהאט מיט דעם קעניג פון קיפערן...

— דו דענקסט נאך אז דו וועסט דעם וועט געווינען? — האט דער קעניג פון ארם געפרעגט דעם קעניג פון יון, — יעצט אז דו האסט נאך קיין וויין איז דיין מויל נישט געטומען, וועסטו זיך פיעלייכט באזינען וועגען דיין שווערע און אומגלויבליכע אונטערנעהמונג!

— דער קעניג פון יון זיין וועט נישט בייטען! דורך די עטליכע טעג וואס מיר פארברייגגען מיט אחשורוש׳ן האב איך איהם גאנץ גוט דער־קענט... איך וויים אלע זיינע שוואכקייטען, און איך בין נאך יעצט מעהר איבער־צייגט ווי פריהער אז איך קען ווירקען אויף אחשירוש׳ן ער זאל באפעהלען זיין קעניגין ושתי צו ערשיינען פאר אונז אין די קליידער פון אונזער געטין אפראדיטע.

— אבער ווי אזוי וועט אחשורוש קענען קריגען אזוי שנעל קליידער פאר ושתי׳ן ווי די קליידער פון דיין געטין אפראדיטע? — האט א קעניג פון א גאנץ וויטע מלוכה נאאיוו געפרעגט.

א הילכיגער געלעכטער האט אויסגעבראכען צווישען די איבריגע קעניגע.

— פארוואס לאכט איהר?! — האט זיך דער קעניג געפינען בעליידיגט. —

איך האָב קיינמאָל נישט געזעהן די גריכישע געטין אפראדיטע, און פון וואנען זאָל איך וויסען וואס פאר א קליידער זי טראגט בעת זי געהט ארויס פון ים!

— אזעלכע קליידער ווי אונזער געטין טראגט ווען זי ערשיינט פון ים, קען מען אין ערגעץ נישט קריגען! — האט דער גריכישער קענח איהם גע־ענטפערט מיט א שמייכעל, — די נאטור אליין בעזאָרגט שוין מיט אזעלכע קליידער.

— אָה! — האט זיך דער נאאיווער קעניג פארכאפט, — יעצט פארשטעה איך שוין, — לעצטע נאכט בין איך געווען, ווי עס ווייזט אויס, גוט שכור, און איך האָב נישט געקענט באגרייפען די וויכטיגקייט פון אייער ווערט . . . ווען דו פיהרסט אוים אזא זאך, דאן וואָלטען מיר אלע געוואוסט ווי שטארק דיך אפצושאצען!

— צו זעהן אחשורוש'ם קעניגין אין אזעלכע קליידער, — האט נאך א קעניג געלאכט, — איז ווערטה נאך מעהר ווי איין אינזעל. אויב דו פיהרסט דורך דיין פלאן, דאן גיב איך דיר הונדערט שטיקער זילבער פון מיינע אוצרות.

— און איך גיב דיר אויך דאָס זעלבע... א קלייניגקייט! צו זעהן אחשורוש'ס קעניגין אין איהרע געבורטס־קליידער... מיר וואָלטען דאך דאס נישט געקענט פארגעסען כל זמן מיר וועלען לעבען.

—און יעצט וואלט איך טאקע געוואונשען אז די קעניגין ושתי זאָל זיין א זעלטענע שעהנהייט... זאָלען זיך אונזערע אויגען אנזעטיגען, — האט דער קעניג פון קיפערן געזאגט, — ווי באלד אז עס וועט מיר קאסטען אן אינזעל, זאל עס אם ווייניגסטען זיין ווערטה.

מיט א זעהר געשפאנטע שטימונג זיינען יענעם טאג די קעניגע צוזאמענ־געקומען אין קעניגליכען גארטען און זיך געזעצט ארום דעם טיש וואו דער קעניג אחשורוש איז געזעסען.

— נו, מיינע ליעבע געסט! — האט זיי אחשורוש באגריסט מיט א פריינד־ליכע שטימע, — האט איהר זיך אלע געפיהלט באקוועם.

זיי האבען זיך אלע א נייג געטהאן, און דער קעניג פון יון האט זיך אפ־גערופען:

— מיר האבען זיך געפיהלט אזוי באקוועם, אזוי ווי קעניגע קענען פיהלען אונטער די אומשעטענדען ווען זיי האבען שוין א היבשע צייט קיין פרוי נישט אנגעזעהן.

אחשורוש האט זיך פאנאנדערגעלאכט.

— פאר וואס האט איהר נישט מיטגענומען אייערע פרויען, די איינלאדונג צו מיין פייערונג איז דאך אויך געמיינט געווארען פאר אייערע קעניגינס...

— מיר האבען געמיינט אז מיר וועלען קומען אין פרס, וועלען מיר דארט זעהן אזוי פיעל פרויען אז מיר וועלען קענען בעהויפטען צו לאזען אונזערע פרויען אין דער היים, — האט דער קעניג פון יון אויסגערופען, און אויפגעהויבען זיין בעכער מיט וויין: "איך טרינק פאר די שעהנע פרויען פון גריכענלאנד!"

אחשורוש און די איבריגע קעניגע האבען אויסגעטרונקען זייערע פולע בעכערס וויין.

— און איך טרינק פאר מיין קעניגין, וועלכע איז די שעהנסטע פרוי אין גאנץ קיפערן, — האט דער קעניג אויסגעטרינקען נאך א בעכער וויין.

— די גריכישע פרויען זיינען די שעהנסטע אין דער וועלט! — האט דער קעניג פון יון ווידער אנגעפילט זיין בעכער מיט וויין, — און מיין קעניגין איז די שעהנסטע פון זיי אלעמען... יעצט קענט איהר זיך שוין פארשטעלען וואס פאר א זעלטענע שעהנהייט מיין קעניגין איז.

— דאס רעדסטו אזוי, ווייל דו האסט נאך נישט געזעהן די קעניגין ושתי! — האט אחשורוש אויסגערופען, — ווען די וואלסט נאר בלויז איין קוק געטהאן אויף מיין קעניגין, וואלסטו שוין מודה געווען, אז די פרויען פון גריכענלאנד און דיין קעניגרייך אריינגערעכענט, זיינען ווי פארזעהענישען נעגען ושתי'ן.

— דו מאכסט א טעות, מיין האר קעניג! — האט זיך דער גריכישער קעניג איינגעשטעלט, — עס זיינען פאראן פרויען וועלכע קענען פאררעכענט ווערען פאר שעהנע ווען מען בעטראכט בלויז זייער פנים, אבער מיין קעניגין איז נישט נאר שעהן אויף דעם פנים, נאר אויך יעדער גליעד איהרער איז ווי געשניצט און געטאקט דורך די הענט פון א קינסטלער... איהר לייב איז אזוי קלאהר ווי אלבאסטער, און דער פורעם פון איהר עלאסטישען בויגזאמען קערפער איז געפורעמט געווען פון די געטער אליין... יא, ביי אונז אין גריכענלאנד קען א פרוי מיט א שעהנעם פנים נאך נישט אנגערופען ווערען שעהן, דערצו דארף זי נאך בעזיצען א וואונדער־שעהנעם קערפער וואס זאל הארמאנירען מיט איהר פנים...

א שמייכעל האט זיך באוויזען אויף אחשורוש'ס פנים. ער האט אויסגעליידיגט נאך א בעכער וויין, און זיך אפגערופען:

— אזא זעלטענע שעהנהייט ווי מיין ושתי איז, קען מען אין ערגעץ נישט געפינען... און נישט נאר איז איהר פנים בעשאנקען מיט אויסערגעוויינליכע שעהנקייט און חן, נאר אויך איהר קערפער אזוי אזוי בעצויבערנד און פול מיט רייץ, אז אלע געטער פון פרס און גריכענלאנד צוזאמענגענומען וואלטען א שעהנערען קערפער פון ושתי'ס נישט געקענט אויספורעמען.

— געוויינליך קען יעדער פון אונז זאגען אז זיין קעניגין איז די שעהנסטע, — האט דער קעניג פון יון זיך אפגערופען, — אבער זאגען אליין איז נאך נישט גענוג, מען דארף זיין אימשטאנד איבערצוציינען אייך דעם צווייטען אין דעם... ווען מיין קעניגין וואלט יעצט דא געווען, וואלטען אלע מודה געווען אז זי איז די שעהנסטע אין דער וועלט... איך בין איבערצייגט אז ווען זי וואלט ערשיינט פאר דעם קעניג אחשורוש אין די קליידער פון אונזער געטין אפראדיטע, דאן וואלט ער שוין אויך געמוזט צוגעבען אז אפילו זיין ושתי באזיצט נישט אזא וואונדער־שעהנעם קערפער ווי מיין פרוי.

— אין ווען דו וואלסט בלויז איין בליק געטהאן אויף מיין קעניגין, וואלסטו זיכער געביטען דיין מיינונג! — האט אחשורוש אויסגערופען, — דאן וועט איהר אלע צוגעבען אז קיין קעניג אין דער וועלט בעזיצט נישט אזא שעהנע רייצענדע קעניגין ווי איך...

— ניין, און איך באשטעה נאך אלץ אז מיין קעניגין איז א שעהנערע, — האט דער גריכישער קעניג אויסגערופען.

— ווייסט איהר גאר וואס, — האט דער קעניג פון ארם זיך אפגערופען,.

— זאל דער קעניג אחשורוש הייסען ברייננען זיין קעניגין ושתי'ן אין איהר פארשטעלען פאר אונז, און זאל דער קעניג פון גריכענלאנד שיקען שלוחים צו

ברייגנגען זיין קעניגין, און דאן וועלען מיר האבען די מעגליכקייט צו אורטיילען וועלכע איז די שעהנסטע.

— ער איז גערעכט, — האט אחשורוש אויסגערופען, — איך וועל שיקען רופען ושתי'ן און זאל זי ערשיינען פאר אייך, און דאן וועט איהר אלעווארטען ביז וואנען די גריכישע קעניגין וועט אנקומען אין שושן און זי וועט פאר אונז ערשיינען.

— נאר בעסער ! — האט דער קעניג פון יון אויסגערופען, — איך וועל באפעהלען אז מיין קעניגין זאל פאר אייך אלעמען ערשיינען אין איהרע נאטירליכע קליידער וועט איהר אלע קענען זעהן וואס פאר א וואונדערבארען בעצויבערנדען קערפער זי בעזיצט.

— וועט זי דיר דען וועלען פאלגען און אזוי ערשיינען ווי דו פערלאנגסט ?

— האט איהם א צווייטער קעניג געפרעגט.

— מיין קעניגין האט מיך אזוי ליעב, אז זי וועט טהאן אלעס וואס איך וועל איהר הייסען.

— און איך וועל אייך אלעמען צייגען אז אויך מיין קעניגין ושתי וועט מיך פאלגען און ערשיינען פאר אייך בלויז מיט איהר קרוין אויף איהר קאפ !

א באוועגונג איז געווארען צווישען אלע קעניגע.

— און איך גלויב נישט, אז זי וועט וועלען אויספאלגען דיין באפעהל !... ווען א פרוי זאל נאכגעבען אזא פערלאנג פון איהר מאן, דארף זי איהם זעהר שטארק ליעב האבען...

— און איך וועל אייך אלעמען צייגען אז נישט נאר איז ושתי די שעהנסטע פרוי אין דער וועלט און זי בעזיצט דעם וואונדערבארסטען קערפער, נאר אז זי האט מיך אויך שטארק ליעב, און מיין ווארט איז ביי איהר הייליג... יא, זי וועט טהאן אלעס וואס איך הייס איהר...

— דאס איז אבער אומגלויבליך ! — האט דער קעניג פון ארם איהם אנגעצויגען, — איך פארשטעה אז זי וועט דיך פאלגען און ערשיינען פאר אונז אין איהרע קעניגליכע קליידער. אבער אז די קעניגין ושתי זאל פאר אונז ערשיינען און דער איינציגער צודעק צו איהר קערפער וועט זיין די קרוין אויף איהר קאפ... דאס וועט זיין אונמעגליך. און מיין עצה וואלט געווען, אז דער קעניג אחשורוש זאל צו אונז אזא פארשפרעכען נישט מאכען... ווייל מיר וועלען אלע ערווארטען צופיעל און דערנאך וועט אונזער ענטטוישונג זיין זעהר גרויס.

— וועגען דעם האב איך נישט וואס צו זארגען... ווען איהר וועט נאר בלויז איין בליק טהאן אויף ושתי'ן און אויף איהר וואונדערבארען געשניצטען קערפער. וועט שוין קיינער פון אייך נישט זיין קיין ענטטוישטער ! — האט אחשורוש זיך אפגערופען און אריינגעגאסען אין זיך נאך א פולען בעכער וויין.

— איך מיין נישט אז מיר וועלען זיין ענטטוישט אין איהר שעהנקייט, — האט דער קעניג פון ארם געזאגט, — איך מיין מיר זאלען נישט איז גאנצען זיין ענטטוישט, ווייל ושתי וועט נישט וועלען אויספאלגען אחשוריש'ס באפעהל.

— וועגען דעם דארפסטו זיך נישט זארגען ! — האט אחשורוש געענטפערט, — ווען איך זאג אז ושתי וועט ערשיינען פאר אייך אלעמען בלויז מיט איהר קרוין אויף איהר קאפ, מעגט איהר אלע זיכער זיין אז אזוי וועט עס געשעהן. יא, נאך היינט וועלען אייערע אויגען זיך נישט קענען אנזעטיגען מיט

דער שעהנקייט פון מיין קעניגין, און ווען די קעניגין פון גריכענלאנד וועט אנקו־מען וועלען מיר אלע אויך איהר אנקוקען און דאן וועלען מיר פארגלייכען און זעהן וועלכע איז שעהנער.

— ווען די וועסט קענען באווייזען אזא זאך, — האט א צווייטער קעניג זיך אפגערופען, — דאן וועלען מיר אלע וויסען אז דו ביזט דער מעכטיגסטער הערשער איבער דער גאנצער וועלט. ווייל כאטש דער קעניג פון יון האט גע־זאגט, אז ער וועט נאכדעם לאזען ערשיינען זיין קעניגין אין איהרע נאטירליכע קליידער, איז דאך מיר שווער צו גלויבען אז ושתי זאל דערצו איינשטימען.

— איך וועל מיינע ווערטער נישט ציהען צוריק! — האט דער האלב שכור'ער אחשורוש אויסגערופען, — אין א קורצע ווייל‏ע וועט מיין קעניגין פאר אייך שטעהן בלויז אין איהר קרוין און דאן וועט איהר אלע צוזעהן וואס פאר א וואונדערבארע שעהנע קעניגין איך האב.

— מיר זיינען טאקע זעהר נייגעריג עס צו זעהן, — האט דער קעניג פון קיפערן געזאגט.

— המן! חרבונה! — האט אחשורוש א געשריי געטהאן.

באלד איז המן און חרבונה און די איבריגע פינף שרים געשטאנען פאר אחשורוש'ן און האבען זיך פערנייגט.

— געהט אלע צו דער קעניגין אין פאלאץ און זאגט איהר אין מיין נאמען אז זי דארף באלד ערשיינען פאר מיר און פאר מיינע געסט, די מלכים, צו ווייזען איהר שעהנקייט.... זי דארף זיך נישט בעמיהען אנצוטהאן איהרע שעהנע קליי־דער... זאגט איהר אין מיין נאמען, אז זי דארף זיך איינהילען בלויז אין איהר אויבער־מאנטעל ביז וואנען זי וועט צוקומען צו מיר... און דאן וועט איהר איינ־ציגע קלייד זיין איהר קרוין אויפ'ן קאפ.

המן און די איבריגע בעאמטע זיינען געבליבען שטעהן באוועגלאז... זיי האבען באמערקט די נייגעריגע בליקען פון די איבריגע מלכים און ווי זייערע אייגען האבען געגלאנצט און זייערע פנים'ער האבען געפלאמט.

— וואס שטעהט איהר! פאר וואס ריהרט איהר זיך נישט פון ארט! — האט אחשורוש אויסגערופען, — אזוי איז מיין באפעהל... ושתי זאל גלייך קומען ווי איך האב אייך געזאגט... זאגט איהר, אז דאס איז דער ווילען פון דעם קעניג.

די זיבען בעאמטע האבען זיך פערנייגט און גענומען שטעלען לאנגזאמע טריט פון דעם גארטען וואו אחשורוש איז געווען.

בגתן, אחשורוש'ס לייב־וועכטער, וועלכער איז געשטאנען ניט ווייט פון דעם טיש וואו אחשורוש איז געזעסען מיט זיינע געסט, און זיך צוגעהערט צו זייער געשפרעך, איז אויפגעציטערט געווארען... ער האט געווארפען דורכדרינ־גענדע בליקען אויף המן'ען וועלכער איז איהם פארבייגעגאנגען. זיין כעס און אויפרעגונג האט אין איהם געברענט... ער וועט דערפאר טהייער בעצאהלען!

— האט זיך בגתן געטראכט — ער איז זיכער אז ושתי וועט אזא שענדליכען קאפריז פון דעם קעניג נישט נאכגעבען.

* * *

די קעניגין ושתי האט אויך געמאכט א מאלצייט פאר אלע הויף־דאמען און פאר די פרויען פון אחשורוש'עס הויכע בעאמטע און מיניסטארען. זי האט פאר

זיי אלעמען געוויזען איהר גרויסקייט, איהר טייערע ציערונג און די אויסער־געוועהנליכע קליידער וואס זי האט געהאט.

ושתי און איהרע געסט האבען אויך געטרינקען צו ביסלעך ווייז און ווען די קעניגין האט זיך גענומען פיהלען גאנץ פרעהליך האט זי זיך אפגערופען צו איהרע געסט:

— מיר ווּלען באלד האבען עטוואס שפאס מיט די אידישע טעכטער, וועלכע געפינען זיך אין דעם געפענגניס.... איך האב זיי איינגעלאדען זיי זאלען אונטערהאלטען מיינע געסט, אבער זיי האבען מיך ניט געוואלט פאלגען, דארי־בער האב איך זיי בעשטראפט.

ושתי האט גלייך באפוילען, און אלע אידישע מיידלעך זיינען געבראכט געווארען אין איהר פאלאץ.

— זאלען אלע טאנצען די פארשייטע טענץ פון פערסיע — האט ושתי באפוילען.

די מיידלעך זיינען געשטאנען צושראקענע און נישט געוואוסט וואס צו טהאן.

— פאר וואס ריהרט איהר זיך נישט פון ארט ! — האט די קעניגין אויס־געשריען און איהר פנים האט געברענט פון צארן. שנעלער פאנגט אן צו טאנצען !

צוקלעמטע, מיט פאריאמערטע פנים'ער האבען זיך די מיידלעך גענומען בעוועגען... דאס האט נא דאבער ושתי'ן מעהר אויפגעבראכט און זי האט בא־פוילען מען זאל זיי נעהמען שלאגען מיט בייטשען, זיי זאלען טאנצען וואס שנעלער און געשווינטער.

די אידישע מיידלעך האבען גענומען שפרינגען און לויפען איבער'ן גרוי־סען צימער היין און צוריק און געביסען זייערע ליפען פון יסורים.

ושתי און איהרע געסט האבען זיך הילכיג פאנאנדערגעלאכט.

— איך וועל זיי נאך אויסלערנען טאנצען ! — האט די קעניגין זיך אפגע־רופען צו איהרע געסט — זי האט זיי גענומען דערצעהלען ווי אזוי זיי זיינען געווען געצוואונגען צו מארשירען אהן זייערע קליידער צום געפענגניס.

דער געלעכטער איז נאך שטארקער געווארען.

— יעצט פערלאנג איך איהר זאלט מיר זינגען אייערע אידישע ליעדער !

— האט ושתי זיך ווייטער אפגערופען צו די אידישע מיידלעך.

א שטילקייט האט געהערשט אין פאלאץ... קיינע פון די מיידלעך האט נישט געקענט עפענען דאס מויל.

— אויב איהר וועט מיר נישט פאלגען און באלד אנפאנגען צו זינגען, וועט איהר ווידער מוזען מארשירען צום געפענגניס אהן קליידער, פאר המן'ען איז די אויגען, ווי איהר האט עס געטהאן מיט עטליכע טעג צוריק.

אייניגע מיידלעך האבען געמאכט א פארזוך צו זינגען. זיי האבען זיך אנגעשטריינגט. אבער באלד האבען זיי זיך פאנאנדערגעוויינט. עס איז נישט געגאנגען. זייערע הערצער זיינען געווען פארביטערט און די טרעהרען האבען זיי גענומען שטיקען אין האלז.

— איך וועל אייך אנלערנען ! — האט ושתי א געשריי געטהאן — איך וועל אייער שטראף נאך גרעסער מאכען.

פלוצלינג זיינען אריינגעקומען צוויי קאמער מיידלעך און פארנייגענדיג זיך פאר דער קעניגין האבען זיי געזאגט:

— המן איז דא!

— המן! — האט ושתי אויסגערופען, — גוט וואס ער איז געקומען... איך דארף איהם טאקע זעהן... ער וועט דארפען ווידער בעגלייטען די אידישע מיידלעך צום געפענגנים.

— אבער, גנעדיגע קעניגין, — האט זיך איין קאמער־מיידעל אפגערופען, — המן איז נישט אליין... ער איז געקומען צוזאמען מיט די איבריגע בעאמטע מיט א שליחות פון דעם קעניג, און זיי האבען אינז איבערגעגעבען, אז זיי ווינשען צו זעהן די קעניגין אין איהר אויפנאהם־צימער.

— געה, זאג זיי, אז איך וועל דארטען באלד אריינקומען! — האט ושתי געזאגט צו איינער פון די קאמער־מיידלעך.

המן, חרבונה, און די איבריגע שרים זיינען אריין אין צימער און געווארט אויף ושתי'ן.

— מיין הארץ שרעקט אין מיר! — האט המן זיך אפגערופען צו די איבריגע, — איך האב מורא אז די קעניגין וועט נישט וועלען טהאן דעם באפעהל פון דעם קעניג.

— דעם קעניג'ס באפעהל וועט אפילו די קעניגין ושתי אויך מוזען אויספאלגען! — האט זתר זיך אפגערופען, — עס האט נאך נישט געטראפען אז אימיצער זאל ווידערשפעניגען דעם קעניג און בלייבען לעבען.

באלד האט זיך די טיהר געעפענט און ושתי איז אריינגעקומען מיט דער בעגלייטונג פון איהרע קאמער־מיידלעך.

המן און די אנדערע שרים האבען זיך פערנייגט פאר דער קעניגין.

ושתי האט זיך אוועקגעזעצט אויף איהר שטוהל און ארויסגעשיקט איהרע בעגלייטערינס.

— צוליעב וואס האט אייך דער קעניג פלוצלונג יעצט געשיקט צו מיר? — האט ושתי אויסגערופען — וויים ער דען נישט, אז איך בין יעצט אויך פערנומען מיט מיינע געסט?

די זיעבען בעאמטע זיינען געבליבען שטיל... יעדער פון זיי האט מורא געהאט אנצופאנגען.

— פארוואס שווייגט איהר! — האט ושתי אויסגערופען מיט כעס. — איהר זייט געקומען צו מיר און געשטערט פון מיין פערגעניגען און איך וואס נאך אלץ נישט נאך וואס איהר זייט געקומען.

— מיין הארינטע, די מעכטיגע קעניגין ושתי! — האט זיך המן אפגערופען — דער קעניג אחשורוש האט אונז געשיקט צו זאגען די קעניגין, זי זאל קומען צום קעניג!

— האט ער דען נישט געקענט ווארטען ביז אין אווענד, — האט ושתי ווי צו זיך געמורמעלט... ער מוז זיין יעצט גוט שכור!... נו, גוט איך וועל קומען! ווארט דא צו, איך וועל געהן אנטהאן מיינע קעניגליכע קליידער.

— אבער גנעדיגע קעניגין! — האט חרבונה זיך אפגערופען — דעם קעניג'ס בעפעהל איז, דאס די קעניגין זאל גלייך קומען. ער האט אונז געשיקט מיט א דרינגענדע שליחות.

— וואס איז אזוי איין איילעניש ?—איז ושתי ביין געווארען.—עס וועט מיר געדויערען א היבשע ווײלע איידער איך וועל איבערבייטען מיינע קליידער...

— המ.... דער קעניג.... ער.... האט ע....—האט המן גענומען שטאמלען.

— וואס ווילסטו מיר זאגען, המן !—איז ושתי אומגעדולדיג געווארען.

— דער קעניג האט אנגעזאגט אז עס איז נישט נויטיג פאר דער קעניגין אנצוטהאן איהרע קעניגליכע קליידער !—האט המן קוים ארויסגערעדט.

— ניין, איך וועל מוזען אומבייטען מיינע קליידער, איך קען די זעלבע קליידער נישט טראגען !—האט ושתי א געשריי געטהאן... עס מאכט נישט, אויב ער וועט דארפען עטוואס צוזווארטען.

— אבער דעם קעניג'ס וואונש איז צו ציינען אלע מלכים, זיינע געסט, די שעהנקייט פון אונזער קעניגין !—האט המן געזאגט—ער וויל זיי ציינען, אז אזא שעהנהייט ווי די קעניגין ושתי איז נישט צו געפנען אין דער גאנצער וועלט...

א שמייכעל האט זיך בעוויזען אויף ושתי'ס ליפען, זי איז געווען גאנץ צו־פריעדען פון המן'ס קאמפלימענט.

אויב אזוי דארף איך דאך געווים אנטהאן מיינע שעהנסטע קליידער! — האט ושתי אויסגערופען...—עס וועט דעם קעניג גארנישט שאדען, אויב ער און זיינע געסט וועלען צוזווארטען עטליכע שטונדען ביז וואנען איך וועל פארטיג ווערען !...

די זיבען בעאמטע האבען זיך דורכגעווארפען מיט בליקען. קיינער האט ביי זיך נישט געקענט פועל'ן איבערצוגעבען ושתי דעם פערזאג... זיי וויי־סען אבער, אז זי וועט קומען נישט אזוי ווי אחשורוש פערלאנגט, דאן וועט ער נאך אויסגיסען זיין כעס אויף זיי אלעמען און זיי וועלען בעקומען די שטראף. יעדער פון זיי האט גענומען ווארפען זיינע בליקען אויף המן'ען... וויל לויט ווי ער האט זיך בעריהמט פאר זיי, איז די קעניגין מיט איהם גאנץ בעפריינדעט און זי נעהמט אן זיינע עצות.

המן האט פערשטאנען די בעדייטונג פון זייערע בליקען און וועלענדיג ארויסציינען פאר זיי זיין העלדישקייט, אז ער קען זיין דרייסטער צו ושתי'ן, איז ער נעהענטער צוגעגאנגען און זיך נאך אמאל פאר איהר פערנייגט :

— עס איז פאר אונז, ווירדיגע קעניגין, זעהר נישט אנגענעהם איבערצוגע־בען אלע איינצעלהייטען פון דעם קעניג'ס באפעהל, אבער מיר וועלען מוזען טהאן אונזער פליכט ! זיין מאיעסטעט, דער קעניג פערלאנגט, אז די קעניגין זאל ער־שיינען פאר זיינע געסט, אין גאנצען אהן קליידער, בלויז מיט איהר קרוין אויף דער קאפ.

— דו אומווירדיגער, אומפערשעהמטער המן !—איז ושתי אויפגערעגט געווארען—ווי וואגסטו נאר צו ריידען אזעלכע רייד צו מיר, דו מיינסט, אז איך בין איינע פון דיינע אידישע מיידלעך, וועמען דו האסט בעגלייט אין גפעננגנים !

— אומזיסט גיסט די קעניגין אויס איהר צארן אויף מיר—האט המן זיך ווידער פערנייגט—אזוי לויטעט דער בעפעהל פון דעם קעניג אחשורוש !

"געהט אלע צו דער קעניגין און זאגט איהר אין מיין נאמען, אז זי דארף באלד ערשיינען פאר מיר און פאר מיינע געסט די מלכים, צו ווייזען איהר שעהנקייט, זי דארף זיך נישט בעמיהען אנצוטהאן איהרע שעהנע קליידער, זאגט איהר אין מיין נאמען, אז זי דארף זיך בלויז איינהילען אין איהר אויבער מאנ־

טעל ביז וואנען זי וועט צוקומען צו מיר ?... און דאן וועט איהר איינציג קלייד זיין איהר קרוין אויפ'ן קאפ."

— און דו וואגסט נאך איבערצורײדען אזעלכע ווערטער !—האט ושתי געכאפט א וואזע בלומען און א שלײדער געטהאן אויף המן.

די וואזע האט איהם געטראפען און איז צובראכען געווארען איף זיין קאפ...

א ווײלע האט המן'ען געגומען שווינדלען אין די אויגען, אבער ער האט זיך געשטארקט און ווידער זיך פערנייגט פאר דער קעניגין, וועלכע האט נישט אויפגעהערט צו זידלען און שילטען אחשורוש'ען מיט המן'ען.

המן האט זיך געהאלטען פאר זיין קאפ און געקוקט אויף זיינע זעקס איבע־ריגע פריינד, זיי זאלען איהם קומען צו הילף.

— ווירדיגע קעניגין !—האט חרבונה זיך אפגערופען—עס איז ווירקליך נישט המן'ס שולד... אזוי זיינען געווען די רייד פון דעם קעניג !

— ער האט נישט געוואוסט, וואס ער רעדט, ער איז געווען שכור ! מען דארף דאך האבען חוצפה אין זיך אפילו איבערצוגעבען אזא זאך ! איך וועל נישט געהן ווי ער פערלאנגט ! אויב ער וויל איך זאל ערשיינען פאר זיינע געסט אין מיינע שעהנסטע קליידער, וועל איך קומען !...

— איז דאס די קעניגינ'ס ענטפער צו דעם קעניג ?—האט כרכס זיך אפ־גערופען.

— יע, דאס איז מיין ענטפער צו איהם, און ווען ער וועט זיך אויסניכטערען וועט ער זיך ארומזעהן, אז איך בין געווען גערעכט.

די זיעבען בעאמטע האבען פערלאזען ושתי'ס פאלאץ און צוריק געגאנגען צו אחשורוש'ן. יעדענס הארץ איז געווען אנגעפיהלט מיט שרעק. המן האט זיך די גאנצע צייט געהאלטען פאר זיין קאפ און געקרעכצט פון וועהטאג...

— מיין זרש, האט נאך מיר אזא ווייטאג קיינמאל נים פערארורזאכט !— האט המן זיך אפגערופען.

— דו דארפסט נאך דאנקבאר זיין די געטער פון פרס, אז זי האט דיר נישט געטראפען אין די אויגען—האט זתר געזאגט—וואס וואלסטו געטהאן ווען זי מאכט דיר בלינד, ווי אזוי וואלסטו געקענט בעגלייטען די אידישע מיידלאך צום געפענגניס.

אן אנדערש מאל וואלט המן איהם גוט געבען פאר זיין חוזק מאכען זיך איבער איהם, יעצט אבער איז איהם נישט געלעגען אין זינען.... ער האט מורא געהאט, אז דאמיט וועט ער נישט אפקומען. ער האט געקענט זעהן ווי א שטורעם קומט אן. ער ווייס ווי איינגעשפארט ושתי איז... און ער איז זיכער, אז אחשורוש וועט ארויסווייזען א גרעסערע עקשנות. ווען מען וועט איהם איבערגעבען ושתי'ס רייד... אבער וואס ארט איהם, אז דער קעניג וועט ושתי'ן בעשטראפען. ער וועט אן איהר זעהן א נקמה פאר דעם וועהטאג און שאנדע וואס זי האט איהם פערורזאכט.

— איך גלויב, אז ווען דער קעניג וועט זיך ארומזעהען, אז ושתי וויל נישט ערשיינען פאר זיינע געסט, ווי ער פערלאנגט, וועט ער פיליכט איהר נאכגעבען און הייסען קומען אין איהרע קליידער !—האט אבגתא זיך אפגערופען.

— דו מאכסט א טעות, מיין פריינד.—האט חרבונה איהם געענטפערט.—

אחשורוש בייט קאנמאל נישט זיין ווארט און בפרט ווען ער בעריהמט זיך פאר אנדערע קעניגען.

— דען וואס ווען מיר טהאן ?—האט זתר געפרעגט.

— מיר וועלען אלעס דארפען דערצעהלען דעם קעניג... און אויב ושתי וועט דארפען ליידען דערפאר, זאל זי ליידען, וועט זי וויסען נאכהער ווי אזוי בעסער צו בעהאנדלען דעם קעניג׳ס שלוחים צו איהר.

— עס איז א מערקווירדיגע זאך !—האט חרבונה זיך אפגערופען—איז דער צייט ווען די קעניגין האט אנגעטהאן אזא שאנדע צו די אידישע מיידלאך. פערלאנגט דער קעניג צו טהאן די זעלבע זאך צו איהר. עס קומט אויס, אז דער גאט פון די אידען וויל זיך אן איהר נוקם זיין.

— און איך גלויב אז אויך אין דיר המן, וועט זיך דער אידישער גאט נוקם זיין !—האט כרכם זיך אפגערופען מיט א שמייכעל—אזוי ווי דו האסט געקוקט אויף די אידישע מיידלעך, וועסטו נאך פילייכט זיין געצוואונגען צו קוקען אויף דער קעניגין ושתי׳ן !...

— צו בעקומען אזא שטראף וואלט איך שוין אויך וועלען !—האט זתר געלאכט .

— מיר מאכען שפאס דערפון—האט זיך בזתא אפגערופען—און מיר וויי־סען נאך נישט וואס דער קעניג וועט צו אונז טהאן אין זיין כעס.

— ווען מיר וועלען איהם דערצעהלען אלעס וואס די קעניגין האט געזאגט, וועט דער קעניג אנווענדען זיין כעס אויף ושתי׳ן און נישט אויף אונז !—האט המן געזאגט, ווען זיי האבען זיך שוין דערנעהענטערט צום קעניג׳ס גארטען.

אלע מלכים האבען מיט גרוים אומגעדולד ערווארטעט צו זעהן די קעניגין ושתי.... די שפאנונג און אויפרעגונג צווישען זיי האט געוואקסען מיט יעדער רגע און ווען זיי האבען פון ווייטען בעמערקט די זיבען בעאמטע וועלכע זיינען געשיקט געווארען צו ברענגען ושתי׳ן, האבען זיך אלע אויפגעהויבען פון זייערע פלעצער און געווארפען זייערע נייגיעריג בליקען אויף יענער ריכטונג, האפענדיג אז די קעניגין וועט אנקומען נאכהער.

די זיבען בעאמטע האבען זיך דערנעהענטערט צו אחשורוש׳ן און האבען זיך פערנייגט.

— וואו איז די קעניגין ?—האט אחשורוש גלייך געפרעגט.

— זי ענטזאגט זיך צו קומען !—האט המן אויסגערופען.

— וואס ? !—איז דער קעניג אויפגעשפרונגען פון זיין פלאץ.—זי וויל נישט טהאן מיין בעפעהל.

— ווען איך האב איהר איבערגעגעבען די רייד פון זיין מאיעסטעט דעם קעניג, האט זי מיר געווארפען א וואזע אין קאפ—האט המן אנגעצייגט מיט׳ן האנט אויף זיין קאפ —זי האט אנגעפאנגען צו זידלען און צו שילטען... און נאכהער האט זי געזאגט, אז אויב דער קעניג פערלאנגט זי זאל קומען אנגעטהאן אין איהרע שעהנסטע קליידער, וועט זי קומען... און אויב נישט וועט זי נישט קומען !

די מלכים זיינען געבליבען זיצען מיט אפענע מיילער. זיי זיינען געווארען שטארק ענטטוישט און האבען זייערע בליקען נישט ארונטערגענומען פון אחשורוש׳ן, וועמענס פנים האט געברענט ווי פייער.

— וואס, די קעניגין וועט נישט אויספאלגען מיין בעפעהל ! — האט אחשורוש א זעץ געטהאן מיט זיין גאלדענעם בעכער אין טיש ! געהט גלייך נאך אמאל אריבער צו איהר און זאגט איהר אין מיין נאמען. אז זי מוז טהאן מיין פערלאנג און גלייך קומען און ערשיינען פאר מיינע געסט בלויז אין איהר קרוין! איהר הערט ? ! אזוי איז מיין פערזאג, איך וועל מיין ווארט נישט ענדערען ! קיינע קליידער זאל זי ניט טראגען ! זי וועט מוזען ערשיינען פאר מיר און פאר מיינע געסט אין איהרע נאטירליכע קליידער, און אויב זי וועט מיר נישט וועלען פאלגען, וועט זי ערגער מאכען !

די זיבען בעאמטע האבען זיך שטארק דערשראקען פאר דעם קעניג׳ס צארן. זיי האבען נאך איהם קיינמאל אזוי נישט געזעהן אזוי אויפגערעגט און אין כעס . זיי האבען זיך פערנייגט פאר׳ן קעניג און ווידער אוועק צו ושתי׳ן אין פאלאץ.

ושתי איז געבליבען א ווײלע אליין אין איהר אויפנאהמס צימער און האט געביסען איהרע ליפען פאר כעס...

אה, ווי שטארק זי פערהאסט איהם, וועלכער איז געווען דער אויפזעהער איבער פאטער׳ס פערד ! ווען זי וואלט נאר געקענט זעהן בגתנ׳ען און פאר איהם אויסגיסען איהר הארץ. אבער עס איז שוין איינינע וואכען אוועק און זי האט איהם נישט געזעהן און פון איהם נישט געהערט... פריהער ווען תרש איז געווען איהר קוטשער, פלעגט זי דורך איהם קענען איבערגעבען צו בגתנ׳ן וואס זי האט געוואלט, יעצט אבער, אז אחשורוש האט תרש׳ן געמאכט פאר איינעם פון זיינע לייב־ווערטער, קען זי שוין בגתנ׳ען נישט דערגרייכען... זי ווייס אז בגתן מיידט אויס צו קומען צו איהר, ווײלע ער האט זיך דערוואוסט, אז אחשורוש איז נאך אלץ איפערזיכטיג פון יענע צייטען, ווען זייענדיג אין בבל, פלעגט ער מיט איהר פערברייננגען... אה, ווען זי זאל זיך נאר קענען יעצט טרעפען מיט בגתנ׳ן דאן וואלט זי זיך שוין בעראטהען, ווי אזוי אומצוברענגען דעם שכור׳ן קעניג, אחשורוש׳ן. זי וואלט געהאלפען בגתנ׳ען ארויפצושטייגען אויף דעם טהראן און וואלט פאר אלעמען ערקלעהרט איהר ווילען צו זיין בגתנ׳ס קעניגין. ווי אזוי קען זי איהם יעצט זעהן ?—האט ושתי גענומען טראכטען... אבער זי האט גע־וואוסט, אז אומזיסט איז איהר טראכטען. עס איז אומעגליך פאר בגתנ׳ען צו קומען אפילו ווען זי זאל איהם לאזען וויסען דורך א געהיימען שליח, דאס זי וויל זיך מיט איהם זעהען... ער וועט דאך דעם קעניג נישט קענען פערלאזען... אבער וואס זאל זי טהאן ? זאל זי נאכגעבען דעם קעניג׳ס פערלאנג ? ניין ! ! האט זי ביי זיך בעשלאסען, זאל דער קעניג אפילו אליין קומען צו איהר און בעטען זי זאל דאס טהאן, וועט זי איהם אויך נישט פאלגען !

ושתי איז אריין צוריק אין דעם גאסט צימער, וואו זי האט איבערגעלאזען איהרע געסט און די אידישע מיידלאך. זי האט זיך געשעהמט פאר איהרע געסט, און דעריבער האט זי אויסגעלאזען איהר גאנצען צארן אויף די אידישע מייד־לעך, וועלכע זיינען געזעסען דערשלאגענע און בעטריבטע.

— האבען זיי אייך אונטערהאלטען פאר דער צייט, וואס איך בין געווען ארויסגעגאנגען ?—האט די קעניגין געפרעגט איהרע געסט. און ווען מען האט איהר געענטפערט, אז נישט, האט זי בעפוילען זיי צו שלאגען.

— איך וועל זיי ציגען די אומפערשעהמטע מיידלער, ווי אזוי מיר נישט צו פאלגען !—האט ושתי אויסגעשריען און א כאפ געטהאן דעם בייטש מיט וואס איינע פון איהרע דינסטען האבען געשלאגען די מיידלאך און זי האט אליין, מיט איהר אגנצען כח גענומען שלאגען און שמייסען די אידישע מיידלאך.

די אומגליקליכע האבען זיך געקארטשעט און געדרעהט אין דרייען פון יסורים. און ושתי האט נישט אויפגעהערט צו שמייסען און שילטען און זידלען די אידישע מיידלאך.

די פרויען געסט האבען זיך אליין שטארק געוואונדערט פאר וואס ושתי שטראפט די מיידלאך מיט אזוי פיעל האס און אויפרעגונג.

ווען ושתי איז שוין מיעד געווארען שלאגענדיג זיי, האט זי בעפוילען מען זאל זיי צוריק פיהרען אין געפענגנים.

— איך וועל נאך זייער שטראף פערגרעסערען !—האט ושתי געקריצט מיט די צייהנער — איך וועל זיי איינציגווייז לאזען אויפהענגען.

א ביטערער געוויין און יללה האט אויסגעבראכען צווישען די מיידלאך, ווען זיי האבען דערהערט ושתי'ס לעצטע ווערטער... זיי זיינען געפאלען אויף זייערע קניע און גענומען בעטען די קעניגין זאל אויף זיי רחמנות האבען.

— נעהמט זי שנעלער אוועק פון מיינע אויגען !—האט ושתי בעפוילען איהרע קאמער מיידלאך !—איך וויל זיי מעהר נישט אנקוקען.

ווען מען האט ארויסגעפיהרט די יאמערנדע מיידלאך, האבען זיי זיך בעגעגענט מיט די זיבען בעאמטע פון קעניג, וועלכע זיינען צום צווייטען מאל געקומען פון'ם קעניג.

ווידער אמאל האט מען אנגעזאגט ושתי'ן, אז די זיבען בעאמטע זיינען צו איהר געקומען מיט א דרינגענדע שליחות פון קעניג, און ושתי האט זיי געהייסען נאך אמאל אריינקומען אין איהר אויפנאהמ'ס צימער.

— נו, האט זיך דער קעניג ארומגעזעהן, אז ער האט זיך בענארישט !—האט ושתי זיך צו זיי אפגערופען מיט א צארענדע שטימע.

די זיבען בעאמטע האבען געקוקט אויף דער קעניגין און געשוויגען. יעדער פון זיי האט זיך יעצט געשראקען אנצופאנגען צו ריידען.

— וואס איז אייער יעצטיגע שליחות ?—האט ושתי א געשריי געטהאן— פארוואס רעדט איהר נישט !

— דער קעניג האט זיין ווארט נישט געביטען—האט המן אויסגערופען און נישט ארונטערנעמען זיינע אויגען פון דער וואזע, וואס איז געשטאנען נישט וויט פון ושתי'ן...

— וואס מיינסטו ?—האט ושתי'ס פנים גענומען פלאמען.

— דער קעניג האט אינז געשיקט אנזאגען דער קעניגין, אז זי מוז באלד קומען און ערשיינען פאר זיינע געסט ווי ער האט איהר אנגעזאגט דורך אונז צום ערשטען מאל !

— געהט זאגט דעם קעניג, אז ער איז משוגע.—האט ושתי געקריצט מיט די צייהן. וואס מיינט ער, אז ער האט זיך אנגע'שכור'ט צוזאמען מיט זיינע געסט און איך וועל איהם געהן נאכגעבען זיין משוגעת ! ניין ! איך וועל נישט געהן !

— אבער גנעדיגע קעניגין, דער קעניג אחשורוש איז געווען זעהר בייז און

אויפגערעגט, און ער האט געזאגט, אז אין פאל ווען די קעניגין וועט נישט וועלען אויספאלגען זיין בעפעהל וועט זיין זעהר נישט קיין אנגענעהמע פאלגונגען !

— איך האב פאר איהם קיין מורא נישט !—האט ושתי געשטורעמט מיט כעס—איך בין די טאכטער פון א קעניג, מיינע עלטערען און עלטערנס עלטערען זיינען געווען קעניגע און ווער איז אחשורוש ? ער איז געווען ביים מיין פא־טער דער אויפזעהער פון זיינע פערד... איך וועל איהם נאך צייגען דעם טפט. ווי אזוי צו פערלאנגען פון מיר אזא אונערהערטע זאך !...

א טויט שרעק איז אנגעפאלען אויף די זיעבען בעאמטע. א שוידער איז דורכגעפלויגען זייערע קערפערס, ווען זיי האבען דערהערט פון ושתי אזעלכע רייד.

—אבער גנעדיגע קעניגין !—האט חרבונה זיך אפגערופען—ווי אזוי וועלען מיר קענען איבערגעבען דעם קעניג די רייד פון דער קעניגין ! ער איז דאך אזוי אויך געווען אויפגערעגט און צארענדיג...

— איך האב פאר איהם קיין מורא נישט!—האט ושתי שטייף געענטפערט—איהר קענט איהם איבערגעבען יעדען ווארט וואס איך האב געזאגט—און נאך מעהר אפילו ווען ער זאל אליין קומען צו מיר, וועל איך איהם דאס אלעס זאגען אין די אויגען ! און ווען ער וועט זיך אויסניכטערען, וועט ער נאך זאגען, אז איך בין געווען גערעכט !

— אויב די קעניגין וועט אויף מיר נישט זיין אין כעס—האט המן זיך אפ־גערופען,—וואלט איך איהר געראטהען זי זאל יע פאלגען דעם קעניג... ווייל ווי איך פערשטעהע איז דאס א וועט צווישען אונזער קעניג אחשורוש און די איבע־ריגע קעניגען. און אויב ושתי וועט נישט וועלען אויספאלגען זיין בעפעהל, איז שווער פאראויס צו זאגען, וואס עס קען פאסירען.

— מיר ארט נישט וואס עס וועט פאסירען !—האט ושתי מיט שטאלץ אויסגערופען—אויב אחשרוש'ן און די איבעריגע שכור'ע מלכים האט זיך פער־גלוסט צו זעהן פרויען אין זייערע נאטירליכע קליידער, וועל איך צו איהם שי־קען די אידישע מיידלעך, וועלכע געפינען זיך אין געפענגנים...

— ווי איך פערשטעהע איז דער וועט פון די מלכים, בעשטאנען אין דעם, ווער פון די קעניגען האט די שעהנסטע מלכה און דער קעניג פון גריכענלאנד, האט אויך פערשפראכען צו ברענגען זיין מלכה, וועלכע זאלען פאר אלעמען צייגען איהר שעהנקייט. און אונזער קעניג האט אויך צוגעזאגט, אז ושתי וועט פאר זיי ערשיינען צו צייגען די שעהנקייט פון איהר פנים און איהר קערפער!—האט המן געזאגט—און ווען די קעניגין ענטזאגט זיך יעצט צו קומען, וועט עס מאכען אונזער קעניג צו שאנד און צו שפאט אין די אויגען פון די איבעריגע מלכים.

— זאלען אלע פון איהם אפלאכען און אפשפאטען—האט ושתי א געשריי געטהאן — ער האט פערדיענט דער טפוש און דער שכור... ער קען טהאן מיט זיינע פערד, וואס ער וויל, אבער נישט מיט מיר. ניין, איך וועל נישט געהן !

יעדער איינער האט פרובירט איינריידען ושתי'ן, אז זי זאל דיזען מאל פאלגען דעם קעניג, אבער זי האט געזאגט, אז זי וועט איהם נישט פאלגען.

די בעאמטע האבען זיך שטארק געשראקען ווידער צו קומען צום קעניג מיט לידיגען. און זיי האבען נים געוואלט אפטרעטען פון ושתי'ן און נאך אלץ

געמאכט א פערזוך זי איבערצוציינגען, אז זי מוז פאלגען אחשורוש׳ן. אבער ושתי איז אזוי שטארק אויפגערעגט געווארען אויף זיי, אז זי האט זיי גענומען טרייבען פון זיך ווארפענדיג און שליידערענדיג וואס נאר עס איז איהר געקומען אין האנט.

שנעל האבען זיך די זיעבען בעאמטע אפגעטראגען פון ושתי׳ס פאלאץ... און צושראקענע זיינען זיי אוועק צו אחשורוש׳ן און איהם איבערגעגעבען שטילער־הייט אלעס וואס ושתי האט גערעדט.

אחשורוש האט געברענט פון כעס... זיין אויפרעגונג האט געשטיגען מיט יעדער רגע.

— דאס וועט איהר נישט געשאנקען ווערען! — האט ער אויסגערופען און פון זיינע אויגען האבען פייער פונקען געשפריצט.

אחשורוש איז גלייך אריין אין זיין פאלאץ איבערלאזענדיג די ענטטוישטע מלכים אין גארטען, און האט צוזאמען גערופען זיינע זיעבען מיניסטארען, וועל־כע זיצען צום ערשטען, נעבען זיין טהרא.

ער האט זיך געזעצט אויף זיין טראהן און אלע מיניסטארען האבען זיך פאר איהם פערנייגט, און דערנאך זיך געזעצט צוריק אויף זייערע פלעצער. זיי האבען אלע בעמערקט ווי אויפגערעגט דער קעניג איז, ווי רויט זיין פנים איז פון כעס, ווי נערוועזיש ער צופט זיין בארד און זיי האבען פערשטאנען, אז עפעס וויכ־טיגעס האט מיט איהם פאסירט.

אחשורוש האט געהייסען די זיעבען שרים, וועלכע זיינען געשיקט געווא־רען צו רופען ושתי׳ן, אויך אריינצוקומען אין פאלאץ. זיי האבען זיך געשטעלט נישט וויים פון טראהן.

— איהר זייט דאך מיינע ראטהגעבער! — האט אחשורוש אויסגערופען צו זיינע מיניסטארען — איהר מאכט דאך די געזעצען פאר׳ן לאנד — יעצט גיט מיר אן עצה וואס זאל איך טהאן מיט דער קעניגין ושתי, וועלכע האט זיך ענטזאגט אויסצופאלגען מיין בעפעהל. וואס זאל צו איהר געטהאן ווערען לויט׳ן געזעץ.

אחשורוש׳ן. זיי האבען נישט פערשטאנען אין וואס דא האנדעלט זיך.

מיט גרויס ערשטוינונג האבען די זיעבען מיניסטארען אנגעקוקט

— דארף די קעניגין פאלגען אלעס וואס דער קעניג הייסט איהר טאהן? — האט אחשורוש זיי געפרעגט.

— אלעס, מיין האר קעניג, — האט דער הויפט מיניסטער געזאגט.

— צוויי מאל האט איך געשיקט רופען די קעניגין ושתי צו ערשיינען פאר מיר און פאר מיינע געסט, די קעניגע, פון פארשידענע לענדער, אין איהר נאטיר־ליכע קליידער, כדי אלע זאלען זעהן איהר שעהנקייט, און ביידע מאל האט זי זיך ענטזאגט מיר צו פאלגען! — האט אחשורוש געדריקט זיינע פויסטען פון כעס. — און נישט נאר האט זי נישט געוואלט טהאן מיין באפעהל, אבער זי האט מיך אויך געזידעלט און בעליידיגט דורך מיינע שלוחים... המן, דו דערציעהל מיינע מיניסטארען וואס די קעניגין ושתי האט אייך אלעמען געענטפערט!

המן איז בלאס געווארען. עס איז איהם זעהר נישט אנגענעהם געווען איבער־צודערציעהלען ושתי׳ס רייד. באלד אבער האט ער זיך דערמאהנט ווי ושתי האט איהם שיער נישט דער׳הרג׳עט מיט דער וואזע וואס זי האט אויף איהם גע־ווארפען, און ער האט געקראגען מוטה און איבערגעגעבען פאר די מיניסטארען אלעס וואס די קעניגין האט גערעדט.

אין גרוים פֿאַרלעגנהייט זיינען די מיניסטאָרען געבליבען זיצען אויף זייערע פּלעצער. זיי האָבען געוואוסט אַז דער קעניג האָט זיי גערופֿען אום צו בעשטראָפֿען ושתי׳ן, און אויב זיי וועלען אַרויסגעבען אַ מילדען פּסק, וועט זיך ושתי מיט זיי נאָכהער אָפּרעכענען. דעריבער האָבען זיי געשוויגען און געוואַרט צו הערען נאָך אַמאָל פֿון קעניג.

אחשורוש׳ס צאָרן האָט זיך נאָך מעהר פֿאַרשטאַרקט ווען ער האָט געהערט ווי המן גיט איבער ושתי׳ס זידעל־ווערטער.

— נו, וואָס זאָל איך טהאָן מיט דער מלכה ושתי? — האָט דער קעניג אויסגערופֿען.

— זאָל דער מעכטיגער קעניג אחשורוש לעבען אויף אייביג! — האָט זיך ממוכן אויפגעשטעלט פֿון זיין פּלאַץ, — זעהר אַ גרויסען פֿאַרברעכען איז די קעניגין ושתי בעגאַנגען געגען זיין מאַיעסטעט. און נישט נאָר געגען דעם קעניג אליין האָט ושתי געזינדיגט, נאָר אויך געגען אַלע הארען און אפילו געגען אַלע מענער פֿון די לענדער וועלכע זיינען אונטער דער הערשאַפֿט פֿון דעם קעניג אחשורוש. די פֿרויען וועלען יעצט ווערען די הערשערינס איבער די מענער... זיי וועלען אַראָפּנעהמען אַ שלעכטען ביישפּיעל פֿון דער קעניגין. זיי וועלען זאָגען, אַז דער קעניג אחשורוש האָט געשיקט רופֿען די קעניגין און זי איז נישט געקומען, דאַרפֿען זיי אויך נישט פֿאָלגען זייערע מענער... יאָ, אויב ושתי וועט נישט בעשטראָפֿט ווערען מיט דער האַרבסטער שטראָף, דאַן וועלען די מענער פֿאַרלירען זייער מאַכט... די פֿרויען וועלען פֿאַראַכטען זייערע מענער און הערשען איבער זיי... קען זיך דען דער קעניג פֿאַרשטעלען אין וואָס פֿאַר אַ שרעקליכער לאַגע דאָס גאַנצע לאַנד וועט זיך געפֿינען... די פֿרויען וועלען טהאָן וואָס זיי ווילען און די מענער וועלען גאָר קיין דעה נישט האָבען... דעריבער איז מיין עצה,

— האָט ממוכן וויטער געזאָגט, — אויב עס געפֿעלט דעם קעניג, זאָל עס פֿאַרשריבען ווערען אין די געזעץ־ביכער פֿון פּרס און מדי, און דער געזעץ זאָל קיינמאָל ניט קענען צוריקגעצויגען ווערען, אַז וויל די קעניגין ושתי האָט נישט געוואָלט פֿאָלגען און קומען פֿאַר דעם קעניג, פֿאַרלירט זי די מלוכה... די קרוין וועט אָפּגעגעבען ווערען צו איינער וועלכע איז בעסער פֿאַר איהר. און ווען זי וועט ווערען איים קעניגין וועט זי ערשטע קענען גע׳משפּט ווערען פֿאַר דעם גרויסען פֿאַרברעכען וואָס זי איז בעגאַנגען געגען דעם קעניג. דיעזער נייער געזעץ זאָל גלייך בעקאַנט ווערען אין אַלע מדינות פֿון אחשורוש׳ס גרויסע קעניגרייך... און דאָס וועט זיין אַ גרוים געווינס פֿאַר אַלע מענער פֿון לאַנד. די פֿרויען וועלען זיין געטריי צו זייערע מענער. זיי וועלען זיי אָפּגעבען כבוד און פֿאָלגען יעדען באַפֿעהל וואָס וועט אַרויסקומען פֿון דעם מאַן׳ס מויל, און די קעניגרייך וועט זיין רוהיג און זיכער.

— דיין עצה געפֿעלט מיר זעהר, ממוכן, — האָט אחשורוש זיך אָפּגערופֿען. — שוין זאָל מען געהן און אַרונטערנעהמען די קרוין פֿון ושתי׳ן. זי האָט פֿאַרלאָרען דאָס רעכט צו זיין מיין קעניגין און זאָל זי נאָכהער גע׳משפּט ווערען דורך אייך, און אייער משפּט וועט דורכגעפֿיהרט ווערען.

— אַ בעפֿעהל אַרונטערצונעהמען די קרוין פֿון דער קעניגין קען דורכגעפֿיהרט ווערען בלויז דאַן, ווען דער קעניג וועט אַרויפֿלעגען זיין זיעגעל מיט זיין

צושריפט אויף דעם פארמעט, וואס מיר וועלען באלד צוגרייטען !—האט ממוכן זיך אפגערופען.

— —זאל מיין בעפעהל פערשריבען ווערען און איך וועל איהם חתמ׳ענען!

—האט אחשורוש א געשריי געטהאן—אה, ווי איך האס איהר, די אומווירדיגע ושתי ! צום טויט וועט איהר פער׳משפט׳ן די קעניגין !... און אפילו דיזע שטראף איז פאר איהר צו קליין פאר די בעליידיגונג וואס זי האט מיר פערורזאכט, פאר מיינע געסט !....

אין פאלאץ איז געווארען אן אנגעשטרענגטע שטילקייט. אייניגע דיענער האבען געבראכט א פארמעט, א פעדער און טינט און דאס איבערגעגעבען דעם הויפט־מיניסטער.

ממוכן האט גענומען שרייבען אויף דע ספארמעט און יעדער קריץ מיט דער פעדער, האט זיך געהערט איבער׳ן גאנצען צימער.. ווען ער האט געענדיגט שרייבען, האט ממוכן דעם פארמעט צוגעטראגען צום קעניג.

— לייען וואס דו האסט געשריעבען !—האט אחשורוש איהם בעפעהלען.

ממוכן האט זיך אויסגעגלייכט און אויפהויבענדיג דעם פארמעט, האט ער אנגעפאנגען צו לעזען.

— "איך, דער קעניג אחשורוש, פון פרס, מדי און פון אנדערע לענדער, וועלכער הערשט מיט אן אומבעגרענעצטע מאכט איבער פיעלע פעלקער, טהו בעפעהלען, און בעפאלמעכטיגען מיינע געטרייע דינער, זיי זאלען ארונטערנעמען די קרוין פון מיין קעניגין ושתי, זי זאל ארונטערגעזעצט ווערען פון איהר טראהן, און גלייך געבראכט ווערען פאר מיינע זיעבען מיניסטארען צום משפט, פאר איהר פערברעכען געגען מיר. דער משפט זאל זיין אן ענדגילטיגער און זאל קיינמאל נישט קענען צוריקגערופען ווערען".

אחשורוש האט ארויפגעלעגט זיין חתימה מיט זיין זיעגעל. און ער האט איבערגעגעבען דעם פאפיער צו המן, און זיך אפגערופען צו אלעמען :

— נעהמט מיט אייניגע בעוואפענטע וועכטער און ברייגנט גלייך ושתי׳ן און זאל זי גע׳משפט ווערען פון מיינע זיעבען מיניסטארען. אלס איינפאכע זינדיגע פרוי, וועלכע האט ווידערגעשפעניגט דעם בעפעהל פון קעניג.

המן האט גענומען דעם פארמעט מיט ציטערנדע הענט... ער האט זיך דערמאהנט, וואס ושתי האט צו איהם געטהאן, פריהער ווען זי איז איז כעס געווארען אויף איהם און א ציטער איז דורך זיין קערפער, ווען ער וועט איהר דערלאנגען דעם קעניג׳ס בריעף, קען זי נאך ווערען אזוי אויפגעבראכט אויף איהם, אז זי קען נאך כאפען א מעסער און איהם דערשטעכען.

— מיין פריינד, חרבונה !—האט זיך המן צו איהם אפגערופען, ווען זיי זיינען ארויס פון אחשורוש׳ס פאלאץ—טהו מיר די געפעליגקייט דיזען מאל, נעהם פון מיר דעם פארמעט... און גיעב איהם איבער אין די הענט פון ושתי, וויל איך האב מורא, אז ווען איך וועל דאס טהאן, וועט זי מאכען א סוף פון מיין לעבען.

— אה, און פאר מיין לעבען אר טדיר נישט !—האט כרבונה זיך אפגערופען מיט א שמייכעל—דו המן האסט זיך דאך בעריהמט, אז די קעניגין בעראטה זיך מיט דיר און אז דו האסט אויף איהר א גרויסען איינפלוס.

— אט טאקע צוליעב דעם, ציטערט אין מיר מיין הערץ !—האט המן אוים־

גערופען—ווייל זי איז מיט מיר פריהער געווען אזוי בעפריינדעט, וועט זי יעצט ארויסווייזען מעהר חוצפה געגען מיר, און זי קען נאך מיר ווידער אמאל וואר־ פען מיט עפעס אין קאפ.

— דער קעניג האט דאך געהייסען מיטנעהמען עטליכע בעוואפענטע וועכטער !—האט זיך זתר צו איהם אפגערופען—ועסטו דאך זיין בעשיצט פון איהר. מיר וועלען צוזאמען מיט די וועכטער אריינקומען און דאן וועט זי שוין זעהן, אז מיר זיינען ערנסט און זי וועט נישט וואגען דיך שלעכטעס צו טהאן.

המן האט מיטגענומען איניגע וועכטער און זיי אנגעזאגט אריינצוקומען אין ושתי׳ס פאלאץ מיט בלויזע שווערדען. מיט דעם פארמעט איז האנט איז המן אריינגעקומען אין פאלאץ אין די בעגלייטונג פון די איבעריגע שרים און די וועכטער.

ושתי האט רוהיג און געמיטליך פערבראכט מיט איהרע געסט... זי האט געמיינט ,אז אחשורוש האט זיך ארומגעזעהען, אז ער האט זיך בענארישט און ער וועט איהר מעהר נישט בעלעסטיגען. זי האט זיך גענומען בעריהמען פאר די הארינטעם פון פרס און מדי, וואס פאר א גרוים איינפלוס זי האט אויף דעם קעניג.

— אחשורוש גיט נאך אלע מיינע פערלאנגען.—האט זי געזאגט—ער האט מיך אזוי ליעב, אז ער וואלט אפילו אויפגעבען זיין קרוין פאר מיר !

— און פאר וואס זאל דער קעניג דיך נישט ליעב האבען ? !—האט איינע פון איהרע געסט זיך אפגערופען—ביזטו דען נישט די שעהנסטע צווישען אלע פרויען פון פרס און מדי ?

— פון פרס און מדי ?!—האט א צווייטע געזוכט איהר א חנפה צו טהאן— מיר דוכט זיך, אז אין דער גאנצער וועלט איז נישטא אזא וואונדערבארע שעהנ־ הייט, ווי די קעניגין ושתי !...

—און דא נישט לאנג, האט דער קעניג געשיקט מיך רופען... ער האט זיך געוואלט אויספיינען פאר די איבעריגע קעניגען. זיינע געסט און זיי צייגען, אז ער האט די שעהנסטע קעניגין, אבער איך האב איהם נישט געפאלגט !—האט ושתי געזאגט מיט א שמייכעל—איך האב איהם געענטפערט, אז איך בין יעצט פערנומען מיט מיינע געסט, און איך קען יעצט נישט קומען !

— אה, גנעדיגע קעניגין—האט זיך נאך איינע אפגערופען—צוליעב אונז האסטו דעם קעניג נישט געדארפט ענטזאגען... מיר וואלטען צוגעווארט... מיר וואלטען דאך אלע זעהר נייגיעריג געווען צו הערען וואס די מלכים האבען גע־ רעדט פון דיין שעהנקייט און ווי אזוי זיי האבען דיך אויפגענומען !

— איך וואלט אפשר שוין יע געגאנגען, אבער איך האב געוואלט אנטהאן מיין שעהנסטע קלייד, און אחשורוש האט געוואלט אז... איך זאל אנטהאן אן אנדער קלייד !....

— אה, מעכטיגע קעניגין, איך גלויב, אז דאס וואלט אויך נישט געדארפט זיין קיין אפהאלט ! די מענער האבען זיך זייערע קאפריזען און מיר פרויען דאר־ פען אפטמאל זיי נאכגעבען, אויב מיר ווילען זיי זאלען אונז נאכגעבען—האט די פרוי פון ממוכן זיך צו איהר אפגערופען—עס לוינט זיך נישט צוליעב אזא קליי־ ניגקייט איינצורייסען מיט דעם קעניג, ער זאל נאכהער קענען זאגען, אז די קעניגין האט זיך ענטזאגט איהם צו פאלגען !...

— און דו גלויבסט, אז א פרוי דארף פאָלגען איהר מאַן, אפילו ווען ער איז שכור און פערלאַנגט אומעגליכע זאכען....

— איך ווייס נאָר, אז איך וואלט נישט געוואגט ווידערצושפעניגען מיין מאַן, האָטש ער איז בלויז דעם קעניג׳ס מיניסטער, אבער ווען דער קעניג אליין פערלאַנגט עפּעס פון דער קעניגין, דארף זי אהן צווייפעל איהם גלייך פאָלגען.

— לויט ווי איך פערשטעהע דיך—האט ושתי זיך אפּגערופען—איז נישטאַ א זאך וואס דו וואלסט פאַר דיין מאַן נישט געטהאַן, אויב ער וואלט עס נאָר פון דיר פערלאַנגט.

— געוויס! איך וואלט געטהאַן אלעס אבי איהם נאָר צופריעדענצושטעלען.

— אויב אזוי זאג מיר, ווען דיין מאַן וואלט זיך פּלוצלונג פערגלוסט צו צייגען דיין שעהנקייט פאַר זייטע פריינד, און וואלט פון דיר פערלאַנגט, דו זאלסט פאַר זיי ערשיינען אין גאַנצען אהן קליידער, וואלסטו דאַן אויך זיין פערלאַנג אויסגעפאָלגט?...

—המ... אָבער... דאָס איז דאָך אַן אומעגליכע זאך— האט ממוכן׳ס פרוי געזאָגט—מיין מאַן וואלט דאָך נישט געוואָלט, אז זיינע פריינד זאָלען מיר זעהן אין אזא צושטאַנד... אויב ער האט מיך ליעב, וואלט ער געוויס נישט געוואָלט מיך אויסזעצען צו אזא שאַנדע....

— אָבער וואס וואָלסטו געטהאַן, ווען דיין מאַן איז אין א שכור׳ען צו־שטאַנד און פאָדערט פון דיר אזא זאך?—האט ושתי געפרעגט.

—דאַן וואָלט איך געוואַרט ביז וואַנען ער וועט זיך אויסניכטערען! איך בין זיכער, אז אין א ניכטערען צושטאַנד, וואלט ער געמוזט צוגעבען, אז איך בין גערעכט, וואס איך האָב איהם ניט געפאָלגט!

— און איך זאג דיר ווירדיגע קעניגין, אז ווען מיין מאַן זאָל פון מיר פער־לאַנגען אין א שכור׳ען צושטאַנד צו ערשיינען פאַר זיינע פריינד אין מיינע נאַ־טירליכע קליידער, וואלט איך איהם געפאָלגט.... זאָל ער זיך נאכהער שעהמען און נישט איך—איך וואלט דאָך געהאט א גוטען אויסרייד, אז כ׳האָב געטהאַן דעם ווילען פון מיין מאַן! וואס וואלט מיר געארט? זאָלען אויך אנדערע מענער בע־וואונדערען מיין שעהנקייט!

— יעצט קען איך אייך זאָגען, מיינע געסט!—האט ושתי אויסגערופען—אַז דער קעניג האט זיך אָנגע׳שכור׳ט און געשיקט מיך רופען איך זאָל ערשיינען פאַר די איבעריגע קעניגען אהן מיינע קליידער, בלויז מיט דער קרוין אויף מיין קאָפּ!

— וואס? !—האבען אלע אויסגערופען דערנעהענטערענדיג זיך צו ושתי׳ן.—און וואס האט די קעניגין געענטפערט?

— איך האָב דעם קעניג גוט אנגעזידעלט און איהם דורך זיינע זיעבעי־האַרען אָנגעזאָגט, אז ער זאָל זיך אויסניכטערען פון דעם וויין! ושתי קען בעהויפּטען נישט צו פאָלגען איהר מאַן, אפילו ווען ער איז א קעניג—האט זי מיט שטאָלץ געזאָגט....

— דאָס אָבער קען נאָך דעם קעניג אריינברענגען אין כעס.—האט ממוכן׳ס פרוי א זאָג געטהאַן.

— וואס ארט מיר, אויב ער וועט זיין אין כעס! ווען ער וועט מיר אריינ־ברענגען אין כעס, וועט איהם נאָך שטאַרקער פערדריסען. צו פערלאַנגען אזא

זאך פון מיר, דארפען האבען נענוג חוצפה... ווען איך האב געוואלט בעשטראַ־פען די אידישע מיידלעך, וועלכע האבען פאר מיר געזינדיגט, האב איך זיי גע־צוואונגען צו ערשיינען פאר המן'ען אין זייערע נאטירליכע קליידער, און יעצט זאָל דער קעניג פערלאנגען פון מיר אזא זאך! האב איך דען געגען איהם גע־זינדיגט! ניין! איך וועל דערצו קיינמאל נישט צושטימען אפילו ווען אחשורוש זאָל אליין קומען צו מיר און פאלען צו מיינע פיס. איך זאָל איהם פאָלגען, וועל איך דאס נישט טהאן!

די אלע געסט האבען אנגעווענדעט זייערע בליקען אויף דער טיהר, וואס האט זיך פּלוצלונג אויפגעעפענט. ושתי האט אויך אומגעדרעהט איהר קאָפּ און זי האט דערזעהן המן מיט די אנדערע שלוחים פון קעניג אריינקומענדיג אין דעם גאסט צימער. איידער זיי האבען זיך געמאלדען.

איהר כעס האט גענומען ברענען און כאפענדיג א פלאש וויין, וואס איז געשטאנען אויפן טיש, נישט ווייט פון איהר, האט זי גלייך א שליידער געטהאן אויף המן'ען.

המן האט זיך פלינק א נייג געטאן אן א זייט און די פלאש האט געטראפען אייעם פון די וועכטער, וועלכער איז געווען היטער המן אין בויך.

דער וועכטער האט זיך א קארטשע נעטהאן פון יסורים, אבער ער האט זיך באלד אויפגעשטעלט.

ווען ושתי האט דערזעהען די בעוואפענטע וועכטער, בעגלייטענדיג די זיעבען שרים, איז זי נאך מעהר אויפגערעגט געווארען....

— אחשורוש מיינט, אז איך וועל זיך דערשרעקען און וועל איהם פאלגען! —האט ושתי אויסגעשריען.—אבער יין! איך וועל נישט געהן!

— מיר זיינען געקומען דורכפיהרען דעם קעניג'ס בעפעהל!—האט המן פארנאנדערגעוויקעלט דעם פארמעט און אנגעהויבען פארצולייענען מיט א הויכע שטימע.

א ציטער האט אנגענומען אלע פרויען, ושתי'ס געסט, ווען זיי האבען גע־הערט, וואס המן האט נאר וואס פארגעלייענט.

— נעהמט ארונטער פון איהר די קרוין!—האט חרבונה זיך אפגערופען צו די וועכטער.

די וועכטער זיינען צוגעגאנגען צו ושתי'ן מיט זייערע בלויזע שווערדען.

ושתי האט גענומען שליידערען וואס עס איז איהר געקומען צום האנט.

— איך וועל זיך נאך מיט אייך אלעמען אפרעכענען—האט זי געשטורעמט און נישט געוואלט דערלאזען די וועכטער זאלען צו איהר צוקומען.

— כל זמן זי טראגט די קרוין אויף איהר קאפּ, זיינען אונזערע לעבענס איז גרויס סכנה!—האט המן זיך אפגערופען שטילערהייט צו חרבונה'ן, ווען ער האט בעמערקט, אז אויך די בעוואפענטע וועכטער האבען מורא צוצוגעהן גאנץ נאָהענט צו דער קעניגין.

— אין נאמען פון דעם קעניג בעפעהל איך אייך ארונטערצונעהמען די קרוין פון דער קעניגינ'ס קאפּ!—האט חרבונה אויסגערופען מיט א שטימע פון בעפעהל.

די וועכטער זיינען האסטיג צוגעגאנגען צו ושתי'ן און גענומען ארונ־טערייסען די קרוין פון איהר קאפּ. ושתי האט זיך געוועהרט, זי האט געשריען,

געבריקעט און געגראבעלט אבער ענדליך האבען זיי ארונטערגענומען איהר קרוין.

— יעצט—האט המן אויסגערופען מיט א פערלייכטערונג—איז שוין ושתי אוים קעניגין און דעריבער זאל זי גלייך ארעסטירט ווערען און פארגעבראכט ווערען פאר'ן קעניג, כדי זי זאל קענען גע'משפט ווערען פאר איהר פערברעכען.

די בעוואפענטע וועכטער האבען ושתי'ן אנגענומען און איהר ארויסגעפיהרט.... ושתי האט זיך שוין מעהר נישט געווערט, אבער האבען זיך געשאטען קללות אויף דעם חשבון פון דעם קעניג, המן, חרבונה'ן און די איבעריגע שרים.

איינציגווייז האבען זיך די איבעריגע פרויען, ושתי'ס געסט גענומען ארויסרוקען זיך פון איהר פאלאץ. זיי האבען זיך יעצט גענומען שרעקען פאר זייערע אייגענע לעבענס....

ושתי'ס קאמער מיידלאך און דינסטען, וועלכע האבען צוגעזעהן ווי זייער קעניגין ווערט ארעסטירט, זיינען א ווייל געבליבען שטעהן אויף זייערע פלעצער, ווי פערגליווערטע. זיי האבען זיך געוואונדערט, וואס דא האט פלוצלונג פאסירט. און ווען ושתי האט זיך שוין מעהר נישט געזעהן, האבען זיי זיך גענומען אנקוקען איינע דער צווייטער און געקוועטשט מיט זייערע פלייצעס.

— ושתי איז שוין אוים קעניגין!—האט א הויף דאמע זיך אפגערופען צו די איבעריגע.—ווי עס ווייזט אוים, וועט א צווייטע פערנעהמען איהר פלאץ.

— מען קען נאך נישט וויסען,—האט אן אנדערע געזאגט.—מעגליך, אז דער קעניג וועט נאך חרטה האבען אויף זיין גזרה און איהר צוריק קרוינען אלס זיין קעניגין.

— עס פאסירט זעהר זעלטען, אז א קעניג זאל צוריקנעהמען זיין ארונטערגעזעצטע קעניגין.

— אויב דער קעניג וועט איהר בעשטראפען,—האט זי זיכער איהר שטראף פארדיענט—זי איז צו אונז אלעמען געווען זעהר שלעכט!

— און איהר רשעות וואס זי האט ארויסגעוויזען צו די אומשולדיגע אידישע מיידלאך—האט די הויפט קאמער מיידעל זיך אבגערופען—איז אויך געווען זעהר גרויזאם און שרעקליך. מיין הארץ האט אין מיר געבלוטיגט צוצוקוקען דעם גרויסען צער, וואס זי האט צו זיי פערארזאכט.

— מיר איז אין גאנצען געווען אומפערשטענדליך, פארוואס ושתי האט פריהער געהייסען המן'ען איינלאדען די שעהנע אידישע מיידלאך און נאכהער האט זי זיי געצוואונגען צו ארבייטען, אום שבת און צו עסען חזיר, און ווען זיי האבען איהר נישט געפאלגט, האט זי זיי אזוי שענדליך בעשטראפט.

— יעצט קען איך אייך אלעמען ערקלעהרען די אורזאכע—האט די ערשטע הויף דאמע זיך אפגערופען—איך האב זיך צוגעהערט, ווען זי האט זיך מיט המן'ען בעראטהען. ושתי האט געהערט, אז צווישען די אידישע מיידלעך געפינען זיך זעהר שעהנע און מורא האבענדיג, אז דער קעניג זאל זיי נישט איינלאדען צו זיין מאהלצייט צו אונטערהאלטען זיינע געסט, און אויסגעפינען, אז עס זיינען פאראן שעהנערע מיידלעך פון איהר, האט זי לויט המן'ס עצה איינגעלאדען די מיידלאך צו זיך און געפונען א סיבה זיי צו פערשפארען אין געפענגניס...

— איך בין זיכער, אז דער אידישער גאט רעכענט זיך מיט איהר אפ דער־

פאר—האט א צווייטע הויף דאמע זיך אפגערופען—מען זאגט, אז דער אידישער גאט, בעווייזט גרויסע וואונדער, און די אלע וועלכע פאנגען זיך אן מיט די אידען, בעקומען א שלעכטען סוף.

— ווען איך וואלט געוואוסט, אז ושתי וועט שוין מעהר קיין קעניגין נים זיין, וואלט איך גלייך בעפוילען צו בעפרייען די מיידלאך פון געפענגניס—האט די ערשטע דאמע געזאגט.

— מיר קענען קיינמאל נישט זיין זיכער, אויב זי זאל זיך אומקעהרען. דאן וואלטען מיר אלע געווען פערלארענע!

פון ושתי'ס פאלאץ ביז דער פאלאץ פון אחשורוש'ן איז נישט געווען קיין גרויסער מרחק. מען האט געדארפט דורכגעהן דעם הויף און אן אלעע, וואס איז געווען געפלאנצט מיט פאלמען פון ביידע זייטען.

ושתי איז געגאנגען פאראיים מיט א געהויבענעם קאפ, מיט שטאלץ און זעלבסטזווירדע. נעבען איהר זיינען געווען די וועכטער מיט בלויזע שווערדען און הינטער איהר זיינען נאכגעגאנגען די זיבען שרים.

ווען זיי זיינען צוגעקומען צום גארטען, האט חרבונה זיך אפגערופען צו המן'ען:

— עס איז ביי מיר קיין צווייפעל נישט, אז דער קעניג וועט זיין צופרידען, ווען מיר וועלען ושתי'ן נישט דורכפיהרען דורך דעם גארטען, וואו זיינע געסט געפינען זיך!

— איך גלויב, אז דו ביזט גערעכט!—האט המן צוגעגעבען.—מיר וועלען איהר מוזען פיהרען ארום... זאלען די מלכים נאך אליין ווארטען מיט אומגעדולד.

מען האט ושתי'ן אריינגעפיהרט אין פאלאץ. איהרע בליקען האבען זיך באגעגענט מיט די בליקען פון בגתן'ען, וועלכער איז געשטאנען ווי א סטאטוע אין זיינע אויגען האט זי בעמערקט א פייער פון האס און נקמה, וואס ער האט געטראגען אויף דעם קעניג. זי האט צו איהם א וואונק געטהאן... איהר האט זיך געדוכט, אז באלד וועט בגתן א שפרונג טהאן פון זיין פלאץ און ארויפפאלען אויף אחשורוש'ן און איהם מיט זיין שווערד דערשטעכען... דאן וועט זי פאר אלעמען אויסרופען, אז בגתן איז דער קעניג... זי וועט איהם אנטהאן אחשורוש'ס קרוין און זיך זעצען צוזאמען מיט איהם אויפ'ן טראהן... זי זעהט אבער, אז בגתן שטעהט ווי א צוגעשמידעטער צו זיין פלאץ... ער ציטערט פאר זיין לעבען.

ושתי איז מיט דער זעלבער שטאלצקייט צוגעגאנגען צום קעניג, וועלכער איז געזעסען אויף דעם טהראן א פער'צארנ'טער, מיט א פאר'כמורעטעם פנים.. ער האט זיך אפילו אויף איהר נישט געוואלט אומקוקען.

— משפט איהר און פיהרט איהר אוועק פון מיינע אויגען! — האט אחשורוש זיך געווענדעט צו די זיבען מיניסטארען.

— ביז ווי לאנג וועסטו שכור'ן!—האט ושתי אויסגערופען און פון איהרע אויגען האבען פונקען פייער געשפריצט—האסטו פארגעסען די צייט, ווען דו ביזט פאר מיינע פיס געלעגען... דו ביזט דאן געווען בלויז מיין פאטער'ס פערד אויפזעהער און איך בין געווען א פרינצעסין.... מיין פאטער, זיידע און עלטער-זיידע זיינען געווען קעניגען! און דו מיט דיין פארגרעבטקייט ווי וואגסטו פון מיר אזא שענדליכע זאך צו פערלאנגען. ווען דו וועסט זיך אויסניכטערען וועסטו

זיך ארומזעהן צו וואס פאר א שאנדע די האסט געוואלט מיר און זיך זעלבסט אויסזעצען!

אחשורוש'עס בלוט האט איהם גענומען נאך מעהר אויפזיעדען, ווען ער האט דערהערט, ווי זי ווארפט איהם אויף, דאס ער איז געווען איהר פאטער'ס פערד אויפזעהער.

— פיהרט איהר אוועק פון מיינע אויגען! —האט ער א געשריי געטהאן.

די וועכטער האבען גלייך אוועקגעפיהרט ושתי'ן אין א זייט.

די זיבען מיניסטארען האבען זיך אויפגעהויבען פון זייערע פלעצער און אפגעטראָטען אין א זייט, און זיך גענומען בעראטהען וואס פאר א שטראף זיי זאָלען אויף ושתי'ן ארויפלעגען.

— איך וואלט פארגעשלאָגען מען זאל איהר איין גאנצען דערוווייטערען פון דעם פאלאץ—האט דער מיניסטער תרשיש זיך אפגערופען—זאל זי פערליערען די מלוכה און דאן וועט זי ליידען איהר גאנצען לעבען דערפאר!

—און וואס וועסטו טהאן, ווען דער קעניג וועט זיך ארומזעהען, אז קיין שעהנערע פון ושתי'ן וועט ער נישט קענען קריגען, און ער וועט איהר צוריק־רופען? וועט זי דען אונז שווייגען?! — האט ער זיך אפגערופען.

— דער קעניג האט דאך גע'חתמ'עט אז וואס אונזער משפט זאל נישט זיין, וועט ער נישט קענען צוריקגערופען ווערען!

— דאך וועלען אונזערע לעבענס שטענדיג זיין אין געפאהר, כל זמן ושתי וועט לעבען—האט אדמתא געזאגט.—קיינער וועט דעם קעניג נישט קענען זאגען קיין דעה, אויב ער וועט חרטה האבען און צוריקרופען ושתי'ן. און זי וועט איהר גאנצען צארן אויסגיסען אויף אונז.

— מיין עצה איז!—האט ממוכן געזאגט—מען זאל ושתי'ן פער'משפט'ן צום טויט פאר דיזען פערברעכען. און מיר וועלען קענען אריינשרייבען אין די געזעץ ביכער פון פרס און מדי, אז די פרוי מוז פאלגען דעם מאן. און די קעניגין, וועלכע האט ווידערגעשפעניגט דעם קעניג'ס בעפעהל איז בעשטראפט געווא־רען מיט'ן טויט.... דאמיט וועלען מיר טהאן גערעכטיגקייט צום קעניג און צו אונז זעלבסט.

— גוט!—האבען די איבעריגע מיניסטארען צוגעשטימט—ושתי וועט מו־זען געטויטעט ווערען.

ממוכן האט דעם משפט אויפגעשריעבען אויף פארמעט און עס צוגע־טראָגען צום קעניג ער זאל ארויפלעגען זיין חתימה אויף דעם.

— וואס איז אייער משפט?—האט אחשורוש געפרעגט מיט א שכור'ליכע שטימע.

— אונזער משפט איז,—האט ממוכן אויסגערופען—אז ושתי האט פער־דיענט דעם טויט, ווייל ישט איין פארברעכען איז זי בעגאנגען געגען דעם קעניג, נור צוויי; זי האט נישט אויסגעפאלגט זיין בעפעהל און דערצו נאך בעליידיגט זיין מאיעסטעט.

אחשורוש האט ארויפגעלעגט זיין חתימה און אויסגערופען:

—זאל דער משפט גלייך דורכגעפיהרט ווערען!

די וועכטער האבען גענומען ארויספיהרען ושתי'ן פון פאלאץ.

אין קעניגליכען הויף איז שוין אלעס געווען געגרייט, און ווען ושתי האט

געזעהן, אז מען געהט טאקע דורכפיהרען דעם משפט, האט זי זיך גענומען ראנג־לען און וועהרען.

המן איז אויך ארוים אין הויף און האט אויסגערופען מיט פרייד.

— דו וועסט שוין מיר מעהר נישט וואַרפען קיין וואזעס אין קאפ !... אח. ווען מיין זרש וואלט נאר געזעהן דיין סוף, וואלט זי זיך פון דיר געקענט אראפ־געהמען א מוסר !...

אין א ווייל ארום, דאט מען געמאלדען דעם קעניג אחשורוש, אז דער משפט איז דורכגעפיהרט געווארען.

— יעצט וועל איך זיך ווידער קענען בעוויזען פאר מיינע געסט !—האט אחשורוש אויסגערופען און זיך אויפגעהויבען פון זיין טהראן, און אין דער בע־גלייטונג פון זיינע לייבוועכטער איז ער אריין אין גארטען.

די קעניגע זיינען די גאנצע צייט געזעסען מיט גרוים אומגעדולד. זיי האבען געהערט, אז ושתי וויל נישט אויספאלגען אחשורוש'עם בעפעהל... זיי האבען בעמערקט ווי גרוים אחשרוש'עם צארן איז געווען... און זיי האבען געהאפט, אז ער וועט איהר צווינגען צו ערשיינען פאר זיי ווי ער האט פארשפראכען. באלד אבער האבען זיי זיך דערוואוסט, אז די קעניגין ושתי איז פער'משפט געווארען צום טויט. און צווישען זיי איז ענטשטאנען א קריעג, ווער פון זיי האט פערלא־רען דעם אינזעל, דער קעניג פון יון אדער דער קעניג פון קיפערן.

— איך האב געזאגט, אז ווען מיר וועט געלינגען איבערצוריידען דעם קעניג, ער זאל צושטימען צו ברייגגען די קעניגין פאר אונז—האט דער גריכישער קעניג זיך אפגערופען—בין איך דען נישט געווען ערפאלגרייך ? אחשורוש האט דאך צוגעשטימט און דעריבער דארפסטו מיר איבערגעבען דיין אינזעל.

— ניין !—האט דער קעניג פון קיפערן געענטפערט.—וויבאלד, אז די קעניגין האט פאר אונז נישט ערשיינט, האסטו פערלארען און דו דארפסט מיר אפגעבען דיין אינזעל.

אזוי האבען זיך די שכור'ע מלכים געאמפערט צווישען זיך, ביז וואנען אחשורוש איז אריינגעקומען.

די מלכים האבען אנגעפיהלט זייערע בעכערס וויין און האבען אויסגע־רופען :

— מיר טרינקען לכבוד דעם קעניג אחשורוש, וועלכער האט בעוויזען, אז דער מאן בלייבט הערשער איבער דער פרוי.

זעהר שנעל איז די נייעס פערשפרייט געווארען אין גאנץ שושן, וואס אחשורוש האט געטהאן צו ושתי'ן. א שטילע פרייד האט געהערט צווישען אלע אידען פון שטאדט, גרוים אבער איז די שמחה געווען צווישען די עלטערען וועמענס טעכטער זיינען געווען אין ושתי'ס געפענגנים. זייער האפענונג איז גרוים געווען, אז יעצט וועלען זייערע טעכטער בעפרייט ווערען.

גלייך זיינען די עלטערען אוועק צום פאלאץ פון דער קעניגין און גענומען ווארטען נעבען טויער. די וועכטער אבער האבען זיי פערטריבען.

— חרבונה וועט אונז העלפען !—האט זיך א פאטער אפגערופען—ער איז אונזערער א פריינד.

— אָבער ווי אזוי קען מען צו איהם יעצט צוקומען ?—האט א צווייטער געפרעגט מיט זארג.

—· אַט קומט אַן המן !— האט אימיצער אויסגערופען—לאָמיר זיך ווענדען צו איהם !

— ניין ! המן איז אונזער שונא, לאָמיר זיך אפילו אויף איהם נישט אומ־קוקען. ער האט פעראורזאכט אונזערע צרות !

מיט שטאָלצע טריט און א געהויבענעם קאָפּ איז המן צוגעגאנגען צו דעם טויער פון פּאַלאַץ. א שמייכעל האט זיך בעוויזען אויף זיינע ליפּען, ווען ער האט דערזעהען אלע עלטערען פון די מיידלעך... ער איז געווען זיכער, אז אַט באלד וועלען זיך אלע אידען צו איהם א לאָז טהאָן און בעטען זיין הילף. אָבער ווי ערשטוינט איז ער געוואָרען, ווען ער האט בעמערקט, ווי אלע האבען אומגעדרעהט זייערע קעפּ און אפילו איהם נישט געשאָנקען מיט א בליק.

— איהר זייט געווים געקומען זעהן אויב אייערע טעכטער זיינען באפרייט געוואָרען ? — האט המן זיך צו זיי אָפּגערופען מיט א שמייכעל, — יעצט ווענדעט זיך דאָס אַן מיר ! ווען איך זאָל נאָר וועלען קענען אייערע טעכטער נאָך היינט באפרייט ווערען.

קיינער האָט איהם נישט געענטפערט און דאָס האָט המן'ען שטארק אריינ־געבראכט אין כעס.

— דורך מיר איז די קעניגין ושתי געהאנגען געוואָרען, און אויב איהר וועט מיר גוט דערצאָרענען וועלען אלע אייערע טעכטער געהאנגען ווערען.

— דו ביזט א פאַלשער און א בעטריגער ! — האט עמיאל אויסגעשריען, — דו זוכסט נאָר אינז שלעכטס צו טהאָן.

— דו דארפסט נישט פארגעסען אז איך האָב בעגלייט דיין טאָכטער צום געפענגנים ! — האט המן זיך א רייץ געטהאָן מיט איהם.

— דו ווערסט דערפאר בעצאָהלען, דו רשע ! — האט זיך נאָך א פאטער אָפּגערופען דריקענדיג זיין פויסט. — דו וועסט נישט טארען אריינקומען אין דער אידישער גאס !

— איך שרעק זיך נישט, — האט המן אויסגערופען, — אַט וועל איך באלד געהן בעזוכען אייערע טעכטער !

— און איך וועל גלייך געהן אָנזאגען זרש'ן, דיין פרוי, — האט עמיאל זיך אָפּגערופען.

— המן האָט זיך שוין אויפגעהערט צו שרעקען אפילו פון זיין אייגענער ווייב זרש ! — האט ער זיך פאנאנדערגעלאכט, — און ווייל דו האָסט מיר גע־סטראשעט וועט דיין טאָכטער, בת שוע, זיין די ערשטע מיט וועלכער איך וועל פארבריינגען.

— אַט קומט אַן חרבונה ! — האָבען זיך דערהערט שטימען, אלע האבען זיך אומגעקוקט אין געוואָרט מיט גרויס אומגעדולד אויף חרבונה'ן. יעדער האָט געוואָלט פאר איהם אויסגיסען זיין הארץ.

די אידען זיינען איהם אנטקעגען געגאנגען.

— אומזיסט איז אייער שמחה ! — האט המן זיך אָפּגערופען, — חרבונה קען נאָרנישט טהאָן פאר אייך ! נישט אמת, מיין פריינד ? ! — האט ער זיך געווענדעט צו חרבונה'ן.

— דו האסט געדארפט האבען אביסעל מעהר שכל, המן, און נישט חוזק מאכען פון די וועמען דו האסט אזוי געמיין בעהאנדעלט.

— די פארפלוכטע אידען האבען קיין בעסערע האנדלונג פון מיר נישט פארדיענט. דאס איז נאך גארנישט, איך וועל זיי נאך ווייזען ווער המן איז, און וואס ער קען טהאן! איך וועל פאר דעם קעניג פאר׳מוסר׳ן אז די אידישע מיידלעך וועמען ושתי האט איינגעשפארט אין געפענגניש האבען פארזינדיגט נישט נאר געגען דער קעניגין, נאר אויך געגען קעניג, און דאן וועט נאך זייער שטראף פארגרעסערט ווערען.

צווישען די אידען איז געווארען א בעוועגונג... מען האט גענומען שרייען... די מוטערס האבען זיך שטארק פאנאנדערגעוויינט ווען זיי האבען דערהערט המן׳ס לעצטע רייד.

— בערוהיגט זיך! — האט חרבונה זיך אפגערופען צו די פארצווייפעלטע עלטערען, — איך קעהר זיך נאר וואס אום פון קעניג. איך האב איהם דער־צעהלט ווי אזוי ושתי האט פארשפארט פיעלע אידישע טעכטער אהן קיין סיבה און זי האט זיי געפייניגט. איך האב איהם געבעטען ער זאל מיר געבען די ער־לויבנים ארויסצולאזען פריי אייערע טעכטער. דער קעניג האט מיר די ערלויב־נים געגעבען. ווארט דא צו בלויז א קליינע ווייל, און אייערע טעכטער וועלען מיט אייך געהן אהיים.

המן איז געבליבען שטעהן א דערשלאגענער; אויף דעם האט ער זיך גאר נישט געריכט!... חרבונה זאל איהם פערלויפען דעם וועג און ארויסקריגען ביי אחשורוש׳ן אן ערלויבנים צו בעפרייען די מיידלאך! ער וועט זיך נאך ווען עס איז מיט איהם אפרעכענען.

די שמחה פון די אידישע עלטערען איז געווען זעהר גרויס. אלע האבען חרבונה׳ן געוואלט קושען פאר דער גרויסער טובה וואס ער האט מיט זיי געטהאן.

חרבונה איז אריין אין ושתי׳ס פאלאץ און ווייזענדיג די וועכטער פון גע־פענגנים דעם קעניג׳ס אונטערשריפט צו בעפרייען די אידישע מיידלעך, האבען זיי פאר איהם געעפענט די טיהרען פון געפענגנים.

ווען חרבונה איז אריין אינוויינינג האט ער געטראפען די אידישע מיידלאך זיצענדיג פארוויינטע און פארטרויערטע.

— איך בין צו אייך געקומען מיט א פרעהליכע בשורה!—האט חרבונה זיך צו זיי אפגערופען—איך האב געקראגען אן ערלויבנים פון דעם קעניג אחשורוש, אייך אלעמען צו בעפרייען.

א שטראם פון פרייד האט פלוצלונג אנגעפיהלט דעם טונקעלען צימער פון געפענגנים. די מיידלאך האבען זיך אויסגעשטעלט און אנגעקוקט חרבונה׳ן ווי זיי וואלטען זיך נישט געגלויבט אויף דיזען פלוצלונגען גליק.

— יע, אייער גאט האט זיך אפגערעכענט מיט ושתי׳ן!—האט חרבונה ווייטער געזאגט.—זי איז שוין טויט!

ושתי איז טויט!—האבען אלע מיט אן אטהעם פון פערלייכטערונג אויסגע־רופען.

— דער קעניג האט איהר פריהער ארונטערגעזעצט פון איהר טראהן און נאכהער איז זי צום טויט פער׳משפט געווארען, ווייל זי האט איהם נישט געוואלט פאלגען... אבער די אלע איינצעלהייטען וועט איהר זיך שוין באלד דערוויסען פון

אייערע עלטערען, וועלכע ווארטען אויף אייך נעבען טויער פון פאלאץ... יעצט
זייט איהר פריי ! איך האף, אז פון יעצט אן וועט איהר זיך שוין מעהר נישט
לאזען פערפיהרען פון המן, וועלכער האט זיך געוואלט פארשטעלען אלס אייער
פריינד ! איהר דארפט אלע דאנקען אייער גאט, וואס ער האט בעצאהלט ושתי'ן
ווי זי האט פערדיענט און איהר זייט דורכדעם בעפרייט געווארען. און ווער וויס
אויב אייערע לעבענס זיינען אין סכנה נישט געווען.

אין א ווײלע ארום זיינען שוין די אידישע מיידלאך געקושט און געהאלזט
געווארען פון זייערע עלטערען. טרעהרען פון פרייד האבען זיך אין זייערע אוי־
גען בעוויזען, ווען זיי זיינען געגאנגען אהיים דורך די גאסען פון שושן.

יעדער פאטער און מוטער האט אין זיין הויז געמאכט א באהלצייט, דאנ־
קענדיג גאט פאר דעם גרויסען חסד, וואס ער האט מיט זיי געטהאן און זיי צו־
ריקגעקעהרט זייערע טעכטער.

זעקסטער קאפיטעל

א קעניגין ווערט געזוכט.

איינינגע טעג זיינען פאריבער און אחשורוש האט זיך גענומען אויסניכטערען
פון זיין שכרות... ער האט זיך גענומען דערמאהנען וועגען ושתי'ן. ווי אזוי זי
האט איהם נישט געוואלט פאלגען און וועגען איהר שטראף, וואס זי האט בע־
קומען, און אויף זיין הארצען איז איהם געווארען גאנץ אומעטיג. זיין גאנצע
שמחה איז איהם צושטערט געווארען.... ער איז געלעגען אין זיין בעט און האט
אפילו מעהר קיין חשק ניט געהאט ארויסצוגעהן צו זיינע געסט, די מלכים,
וועלכע זיינען געווען שטארק ענטטוישט, וואס זיי האבען נישט געזעהען די שעה־
נע ושתי'ן אין איהרע נאטירליכע קליידער.

א וואלקען איז געווען פארצויגען איבער די פנים'ער פון אלע שרים פון
פאלאץ... יעדער האט מורא געהאט, אז אט באלד, באלד וועט אויסברעכען א
גרויסער שטורם און זיי אלעמען פערניכטען.

די קעניגע, די געסט פון אחשוריש, זיינען אויך אומרוהיג געווארען. זיי הא־
בען זיך צווישען זיך דורכגערעדט אין דער שטיל :

— די בעסטע זאך וואלט געווען פאר אונז, ווען מיר קעהרען זיך אום צו
אונזערע לענדער. אחשורוש קען נאך אויסלאזען זיין צארן אויף אונז... ער וועט
זאגען, אז מיר זיינען שולדיג אין דעם טויט פון זיין קעניגין.

— יע, וואס לענגער מיר פערבלייבען דא, אלץ גרעסער ווערט דער גע־
פאהר... מיר זיינען אלע יעצט אונטערטהעניג און געפינענדיג זיך גאנץ נאהענט
צו איהם, קען ער נאך פיליכט, ארויפלייגען גרעסערע צינזען אויף אונז.—האט
דער גריכישער קעניג געזאגט.

אחשורוש'עס געסט האבען געווארט נאך א טאג און מיט אן אויסרייד, אז
זיי איילען זיך אהיים, צו זייערע לענדער, האבען זיי פע. געוועזן ש...

א גאנצען טאג איז אחשורוש נישט ארויס פון בעט. די מוזיק שפיעלער
זיינען איינגעשטילט געווארען. די הויף נארען האבען אויפגעהערט צו ווייזען
זייערע "קונצען". די געסט זיינען זיך צוגאנגען.

די זיעבען מיניסטארען זיינען אריינגעקומען צו אחשורוש'ן אין שלאפצימער

איהם צו באגריסען, אבער דער קעניג האט זיי ניט געענטפערט... א קליינע ווײלע זיינען זיי געשטאנען נעבען זיין בעט און געשוויגען... א שרעק איז אויף אלעמען אנגעפאלען... זיי האבען פערשטאנען, אז דעם קעניג טהוט שטארק באנג וואס ושתי איז געטײט געווארען... און ווער ווייסט וואס ער קען נאך טהאן צו זיי, זיינע מיניסטארען, וועלכע האבען איהם געראטהען זי צו פאר׳משפט׳ן צום טויט.

די שטילקייט איז מעהר אנגעצויגען געווארען. אחשורוש האט זיינע מי־ניסטארען נישט געשאנקען אפילו קיין בליק.

— מיין האר קעניג! — האט ממוכן זיך געפאסט מוטה, און אונטערבראכען די שווערליבע שטילקייט פון אחשורוש׳ס שלאף־צימער — דער קעניג שיינט ניט צו זיין מיט אלעמען, זאלען פיליכט די רופאים אריינקומען?

— ניין! — האט אחשורוש בייז א זאג געטהאן — די רופאים דארפען יעצט צו מיר נישט אריינגעהן, אבער איהר קענט אלע פון דאנען ארויסגעהן!!

די זיבען מיניסטארען האבען זיך פערנייגט, און שווייגענדיג האבען זיי פערלאזען דעם קעניג׳ס צימער. זיי זיינען אריין אין גארטען. די טישען און די שטוהלען זיינען געווען ליידיג. אבער די שפורען פון דעם גרויסארטיגען מאהל־צייט, זיינען נאך פארבליבען ליידיגע קריגלעך וויין, זיינען געווען צוואווארפען די בעכער, גאלדענע און זילבערנע זיינען געשטאנען נישט אין גאנצען אויסגעליי־דיגט.

ארום דעם טיש, וואו זיי זיינען געזעסען דורך דער צייט פון מאהל־צייט האבען זיי זיך אנידערגעזעצט.

— מיר מוזען זיך בעראטהען וואס צו טהאן! — האט מרס זיך אפגערופען

— מיר האט אבער דאס הארץ געזאגט, אז מיר זאלען נישט זיין צו שטרענג מיט אונזער משפט איבער ושתי׳ן.... איך האב געוואוסט, אז דער קעניג וועט נאכהער חרטה האבען און עס וועט זיין צו שפעט!

— האבען מיר דען אנדערש געקענט האנדלען? — האט תרשיש איהם געענטפערט — ווען מיר וואלטען ושתי׳ן פער׳משפט בלויז צו זיצען אין געפענג־ניס, וואלט זי דאך באלד בעפרייט געווארען און דאן וואלט זי אז אונז אלעמען נקמה גענומען.

— און ווען מיר בעפרייען איהר אין גאנצען וואלט דער קעניג געווים אויף אונז אין כעס געווארען, ער וואלט געזאגט, אז מיר גרינגשעצען זיין כבוד, און מיר בעשטראפען נישט ושתי׳ן, ווען זי האט איהם בעליידיגט אזוי שטארק! — האט שתר אויסגערופען.

— יעצט איז נישט די צייט צו טראכטען, וואס וואלט געווען! — האט ממוכן געזאגט — מיר דארפען יעצט טראכטען פון דעם, וואס וועט זיין. דער קעניג איז זעהר בייז... און וואס ווייטער, קען נאך ערגער זיין... זיין בענקשאפט נאך ושתי׳ן וועט פערשטארקט ווערען, און דעריבער דארפען מיר זוכען מיטלען ווי אזוי אפצואווענדען זיינע געדאנקען פון ושתי׳ן... ווען עס וואלט געווען מעג־ליך איפצוזוכען א מיידעל, וועלכע זאל זיין אזוי שעהן ווי ושתי, דאן וואלט דער קעניג גאנץ צופריעדען געווען און ער וואלט אז ושתי׳ן פערגעסען!

— דאס גלויב איך דארף נישט זיין קיין שווערע אויפגאבע! — האט מרס געזאגט — אין דער מדינה פון אחשורוש׳ן זיינען פאראן פיעל שעהנע מיידלעך,

און ווען מיר וועלען שטארק זוכען וועלען מיר קענען געפינען איינע וועלכע איז שעהנער און איינגער פון ושתי'ן!

— דאס איז זעהר א גוטע עצה!—האט תרשיש אויסגערופען—אפילו ווען עס זאל אונז נישט געלינגען צו געפינען אזוי שנעל א פרוי, וועלכע זאל זיך קענען פערגלייכען אין שעהנקייט צו ושתי'ן, וועט עס דערווייל בערוהיגען דעם קעניג; ער וועט זיין פארנומען אין אויסקלייבען א קעניגין פון די אלע מיידלעך, וועלכע וועלען פארגעבראכט ווערען פאר איהם און ער וועט אפווענדען זיינע מחשבות פון ושתי'ן.

אויף מארגען זיינען די זיעבען מיניסטארען ווידער אריינגעקומען בעזוכען דעם קעניג אין זיין צימער, און האבען איהם נאך אלץ געטראפען אין שלעכטע שטימונג.

— פריעדען צו דעם קעניג!—האבען זיי זיך פערנייגט.

— ווי אזוי קען זיין פריעדען צו מיר!—האט אחשרוש אויסגערופען מיט א פארכמורעטען פנים — ווען מיין קעניגין איז טויט... יא, איהר אלע זייט שולדיג אין ושתי'ס טויט! אה, וואס פאר א זעלטענע שעהנהייט זי איז געווען! ווי בריליאנטען האבען איהרע אויגען געלויכטען. און איהר שמייכעל האט אין מיר אריינגעגעבען אזוי פיעל לעבען און פרייד... און יעצט איז זי שוין מעהר ניטא!

— האבען מיר דען אנדערש געקענט האנדלען גנעדיגער קעניג!—האט ממוכן זיך אפגערופען—די קעניגין ושתי האט נישט געוואלט אויספאלגען דעם בעפעהל פון זיין מאיעסטעט. און ווען זי וואלט דערפאר נישט בעשטראפט געווארען, וואלט זי דערפון געדרונגען, אז זי בעזיצט מעהר מאכט, ווי דער קעניג אליין און דאן ווער וויים אויב זי וואלט נאך נישט געטהאן פיעל ערגערע זאכען געגען דעם קעניג!

— ווען איך נעהם זיך יעצט בעטראכטען, זעה איך אז איך בין געווען אומגערעכט צו פערלאנגען אזא זאך פון דער קעניגין.... איך בין געווען בערוישט פון דעם וויין און איך האב זיך נישט ארומגעזעהן, אז איך פערלאנג פון איהר אן אונמעגליכע זאך!

— אבער נישט נאר צוליעב דעם, וואס די קעניגין האט נישט אויסגעפאלגט דעם קעניג'ס בעפעהל האבען מיר איהר פער'משפט צום טויט!—האט ממוכן ווידער געזאגט — זי האט דעם טויט פארדיענט צוליעב דער גרויסער בעלייגיגונג און די זידעל ווערטער, וואס ושתי האט גענוצט קעגען זיין מאיעסטעט. אבער יעצט מיין האר קעניג, דארפסטו זיך נישט זארגען.. .דיין מדינה איז גרויס און די שעהנע פרויען אין דיינע לענדער זיינען פאראן זעהר פיעל, מיין עצה דעריבער איז, אז דער קעניג זאל בעשטימען בעאמטע אין יעדער שטאדט, וועלכע וועלען צונויפזאמלען די שעהנסטע מיידלעך און דערנאך זאלען זיי געבראכט ווערען אין דער הויפט שטאדט שושן אונטער דעם אויפזיכט פון דעם קעניג'ס סרים, הגי, און יענע מיידעל וועלכע וועט געפעלען ווערען דעם קעניג, זאל געקרוינט ווערען אנשטאט ושתי'ן.

— דיין עצה געפעהלט מיר זעהר!—האט אחשורוש אויסגערופען—אבער איך צווייפעל אויב עס וועט מיר געלינגען צו געפינען צווישען אלע שעהנע מיידלעך אוונע וועלכע זאל קענען פערנעהמען ושתי'ס פלאץ.

— דאס איז ביי מיר קיין צווייפעל נישט. אז נישט נאר וועט דער קעניג

געפינען איינע, וועלכע איז שעהנער פון ושתי׳ן, נאר אויך איינע וועלכע וועט בעזיצען אויך אנדערע מעלות וואס ושתי האט נישט געהאט.

— גוט, איך נעהם אן אויך דיזע עצה פון דיר, און איך וועל זעהן אויב דו וועסט זיין ערפאלגרייך אין דיין אונטערנעהמונג !—האט אחשורוש געזאגט און איהם דערלאנגט זיין זיגעל־רינג.

ממוכן האט גענומען דעם זיגעל־רינג און זיך פארנייגט פאר׳ן קעניג, און האט מיט די איבעריגע מיינסטארען פערלאזען זיין צימער.

אין א קורצער צייט ארום איז אין יעדער שטאדט פון פרס און מדי בעוואוסט געווארען, אז שעהנע מיידלעך ווערען געזוכט פון וועמען דער קעניג אחשורוש וועט אויסקלייבען א קעניגין.

דעם קעניג׳ס בעאמטע וועלכע זיינען בעשטימט געווארען אין יעדער שטאדט בעזונדער צונויפצוזאמלען די שעהנע מיידלעך און זיי ברענגען צופיהרען אין שושן אונטער דער אויפזיכט פון הגי׳ן, זיינען בעלאגערט געווארען פון פיעלע יונגע מיידלעך, וועלכע האבען זיך געהאלטען פאר זעהר שעהנע. יעדע האט געזוכט צו געפעלען דעם בעאמטען, זיי האבען אנגעטהאן זייערע שעהנסטע קליידער און געשטאנען פיעלע טעג ארום דעם בעאמטענס הויז.

דער בעאמטער פלעגט ארויסגעהן און בעטראכטען די אלע מיידלעך און אויסקלייבען עטליכע פון זיי. די גליקליכע פלעגען אריינגעפיהרט ווערען אינעווייניג און זיי זיינען פערהאלטען געווארען ביז וואנען דער בעאמטער האט אויסגעקליעבען גענוג מיידלעך אפצושיקען אין שושן.

ווען זיי זיינען אנגעקומען אין דער הויפט שטאדט, פלעגען די מיידלאך פריהער פארגעבראכט ווערען פאר ממוכן און די איבעריגע מיניסטארען. זיי פלעגען אורטהיילען וועלכע פון זיי זיינען די שעהנסטע, און זי אויסקלייבען און זיי איבערגעבען צו הגי׳ן, דעם אויפזעהער איבער די פרויען. און די איבעריגע פלעגט מען צוריקשיקען צו זייערע היימען.

ווען המן האט זיך דערוואוסט, אז פערשיעדענע שעהנע מיידלאך ווערען געבראכט צו ממוכן און די איבעריגע מיניסטארען, זיי זאלען בעשטימען וועלכע זיינען ווערט פארגעפיהרט צו ווערען פאר דעם קעניג, האט איהם שטארק פערדראסען פאר וואס מען בעראטה זיך אויך נישט מיט איהם... ווער נאר, ווי ער, איז אזא מבין אויף שעהנע מיידלאך ! ער איז דעריבער גלייך אוועק צו ממוכן און זיך אפגערופען :

— מיין הארר, ווען די קעניגין ושתי האט געוואלט איינלאדען די שעהנסטע מיידלעך פון שטאדט צו איהר פאלאץ, האט זי מיר אויסגעקליעבען פאר דעם, וויי׳ל זי האט געוואוסט, אז אויף המן׳ען קען מען זיך פערלאזען ! ער ווייס וואו א שעהנע מיידעל געפינט זיך... און זי האט געוואוסט, אז איך בין א גרויסער מבין אויף שעהנע יונגע מיידלעך. דעריבער וואלט איך דיר געבעטען מיין הארר. דו זאלסט מיר בעשטימען פאר דיין געהילף, איך וועל דיר העלפען אויסקלייבעדי שעהנסטע מיידלעך, און דו מעגסט זיין זיכער, אז דעם קעניג וועט מיין געשמאק געפעהלען ווערען.

ממוכן האט בעטראכט המן׳ען מיט א שמייכעל און צו איהם געזאגט :

— איך האב געהערט פון אלעס וואס דו האסט געטהאן צו די אידישע

שעהנע מיידלעך פון שושן. איך ווייס, אז דו האסט זיי פערנארט אין ושתי׳ס פאלאץ, און דארטען זיינען זיי פון דער גרויזאמער ושתי׳ן געפייניגט געווארען. און יעצט, זינט איך האב בעקאנט געמאכט אין שושן אין נאמען פון דעם קעניג, אז די שעהנע מיידלעך פון שטאדט זאלען זיך קומען מעלדען צו מיר, איז שוין א היבשע צייט פאריבער, און דורך דער צייט איז נאך קיין איין איינציגע אידישע מיידעל געקומען מעלדען... און ווען איך האב אויסגעפארשט די אורזאכע, האט מיר חרבונה ערקלעהרט, אז די אידישע שעהנע מיידלעך האבען געהאט די בי טערע ערפאהרונג פון דיר און פון ושתי׳ן. יעצט איילען זיי זיך נישט צו קומען... און דיר איז דאך בעוואוסט המן, אז די אידישע מיידלעך זיינען די שעהנסטע פון שושן. איך טהו אלעס וואס מעגליך צו געווינען זייער צוטרויען, און יעצט ווען איך זאל דיר בעשטימען פאר מיין געהילף, וועט קיינע פון די אידישע מיידלעך נישט וועלען קומען!

— דו מעגסט זיך אויף מיר פערלאזען! —האט המן זיך אפגערופען— ווען דו וועסט מיר בעשטימען פאר דיין געהילף, וועל איך שוין זעהן, אז אלע אידישע מיידלעך וועלען זיך קומען מעלדען. איך קען דיר פיעל בעהילפיג זיין!

— ניין! —האט ממוכן אויסגערופען— איך דארף נישט דיין הילף, איך וועל זיין אימשטאנד אויסצוקומען אהן דיר.

המן איז אוועק פון ממוכן׳ס הויז אז אויפגערעגטער און אז ענטטוישטער. ער האט אין זיין הארצען געטראגען א גרויסע שנאה אויף ממוכן און נאכמעהר איז זיין האס גרוים געווען אויף חרבונה׳ן, וועלכער האט ארויסגעקראגען די ער־לויבנים פון דעם קעניג צו בעפרייען די אידישע טעכטער... ווען זיי וואלטען בעפרייט געווארען דורך זיין האנד, וואלטען זיי דאך אלע צוריקגעקראגען זייער צוטרוי צו איהם, אויסער דעם איז המן אויפגעבראכט געווארען אויף חרבונה פאר וואס ער האט פאר אלעמען דערצעהלט, אז ער האט די אידישע מיידלעך אריינגענארט אין ושתי׳ס פאלאץ...

— איך וועל נאך ממוכן ווייזען, אז דער קעניג וועט זיך רעכענען מיט מיין מיינונג! —האט ביי זיך המן געטראכט— ווען ער איז אוועק צו זיך אהיים.

— פאר וואס ביזטו היינט אזוי אויפגערעגט, המן? —האט איהם זיין פרוי זרש געפרעגט, ווען ער איז אריין צו זיך אין הויז.

— איך בין ארומגערינגעלט פון פיעלע שונאים! — האט המן זיך גענומען בעקלאגען פאר זיין פרוי— די קעניגין ושתי איז געווען מיין איינציגע גוטע פריינדין פון דעם פאלאץ און יעצט, אז זי איז טויט, פיהל איך זיך פערלאזען און איבעריג אין דעם קעניגליכען פאלאץ.

— עס איז פארשטענדליך המן, אז יעצט, ווען אחשורוש איז געבליבען אהן א קעניגין האבען זיינע זיעבען שרים גארנישט צו טהאן, אבער עס וועט לאנג נישט נעהמען און דער קעניג וועט אויסקלייבען א מלכה, דאן וועסטו ווידער זיין וויכטיג אין די אויגען פון דעם קעניג און זיינע שרים.

— איך האב זיך געוואלט בעטהייליגען אין העלפען ממוכן אויסצוקלייבען די שעהנסטע מיידלעך, אבער ער וויל מיך נישט דערלאזען... פארשטעהסטו, זרש, ממוכן וויל, אז דער קעניג זאל איהם בלויז בעלוינען... ער וויל נישט האבען קיין שותפים....

— אבער דערפאר דארפסטו זיין צופריעדען, וואס דער קעניג האט דיר

בעשטימט פאר דעם הויפט פון די זיעבען שרים, וועלכע פלעגען געהן איינלאדען די קעניגין; און אפילו ווען ער האט בעפוילען ארונטערצונעהמען די קרוין פון ושתי'ן, האט ער דיר עס געהייסען טהאן.

— איך צווייפעל נישט, אז איך האב געפונען חן אין דעם קעניג'ס אויגען! —האט המן געזאגט—און דעריבער וואלט איך טאקע געוואלט צייגען דעם קעניג מיינע מבינות אין אויסקלייבען פאר איהם א מלכה!

— אזוי לאנג ווי ממוכן האט צו זאגען וועלכע שעהנע מיידעל אויסצוקלייבען, ווערסטו גאר נישט האבען דערפון, אפילו ווען דו ווערסט איהם בעהילפיג זיין.

— אה ווי איך ווינש, אז דעם קעניג זאל נישט געפעהלען קיין איינציגע מיידעל, וועלכע ממוכן וועט פאר איהם אויסקלייבען, דאן וועל איך שוין וויסען וואס צו טהאן!—האט המן אויסגערופען.

— ווען דער קעניג זאל נישט געפינען קיין פאסענדע קעניגין, וועלכע זאל קענען פארנעמען ושתי'ס פלאץ—האט זרש געזאגט—האב איך מורא אז דו ווערסט זיך צוריק דארפען נעהמען צו דיין שער! איך זעה נישט איין פאר וואס דו זאלסט ווינשען דאס דער קעניג זאל צווישען אלע שעהנע מיידלעך נישט קענען פאר זיך אויסקלייבען א מלכה!

— דו האסט נאר מורא, אז איך זאל זיך נישט דארפען אומקעהרען צום שער! ווען איך וועל זעהן, אז דער קעניג קען נישט געפינען קיין שעהנע פרוי פאר זיין קעניגין, וועל איך איהם פארשלאגען, אז ער זאל דיר נעהמען פאר זיין קעניגין! — האט המן געזאגט מיט א סארקאסטישען שמייכעל.

— ווי איך זעה, בין איך דיר שוין אויך נישט געפעלען! — האט זרש אויסגערופען מיט כעס, — די וואלסט נאר געוואלט זיין א מבין איבער שעהנע מיידלעך! און איך קען דיר זאגען, המן, אז איידער איך האב דיך דערקענט, און איידער איך האב דיר געבוירען צעהן זיהן און צוויי טעכטער, וואלט זיך דער קעניג אויך נישט געדארפט מיט מיר שעהמען!

— אמת,—האט המן זיך גע'חכמ'עט—ווען דו וואלסט יעצט געווען מיט דרייסיג יאהר איינגער און געהאט אן אנדער פנים וואלסטו פילייכט געקענט זיין איינע פון די דינסטען פון דעם קעניג'ס קעבס-ווייבער!

זרש איז אזוי אויפגעבראכט געווארען פון המן'ס לעצטע בעמערקונג, אז זי האט זיך א לאז געטהאן צו איהם... המן אבער איז געווען פלינקער, און ער האט זיך א דרעה געטהאן צום טיהר און גלייך פארלאזען דאס הויז.

— איך וועל נאך איהר ווייזען, וואס המן קען!—האט ער ביי זיך געטראכט, ווען ער איז אוועקגעגאנגען צו דעם פאלאץ פון קעניג.—זי וועט שוין וויסען ווי מיר טייער צו האלטען!

ער איז צוגעקומען צו דעם הויז, וואו די שעהנע מיידלאך ווערען געהאלטען אונטער דעם אויפזיכט פון הגי'ן

א היבשע ווײלע איז המן געשטאנען אין הויף, וואו דאס הויז פון הגי'ן איז געווען און ער האט פערדיסען זיין קאפ צו די פענסטער. פילייכט וועט ער קענען דערזעהן איינינע שעהנע מיידלעך. אבער ווען ער האט אין די פענסטער קיינעם נישט בעמערקט, האט ער זיך געפאסט מוטה און האט זיך געמאלדען צו הגי'ן.

הגי, דער אויפזעהער פון די פרויען, איז צו המן'ען ארויס און איהם געפרעגט וואס ער פערלאנגט.

— זאג מיר מיין פריינד !—האט זיך המן צו איהם אפגערופען—איז פאראן צווישען אט די אלע מיידלעך איינע וועלכע געפעהלט דעם קעניג, אז ער זאל איינוויליגען איהר צו קרוינען אויף ושתי'ס פלאץ ?

— דערווייל וויזט אויס איז נאך קיינע פון דעם דעם קעניג נישט געפע־לען געווארען ! — האט הגי איהם געענטפערט, — צוועלף מאנאטען געדויערט איידער א מיידעל קען פארגעשטעלט ווערען פאר דעם קעניג. זיי ווע־רען אויפגעהאלטען אין דעם פאלאץ און ווערען בעהאנדעלט מיט פערשיעדענע איילען און פארפיומען. און כאטש פיעלע האבען שוין געקראגען די פולע בע־האנדלונגען און זיינען פארגעשטעלט געווארען פאר דעם קעניג, דאך האט נאך ביז יעצט קיינע נישט געפונען חן אין די אויגען פון קעניג ! איך האב מורא, המן, אז די גאנצע ארבייט פון ממוכן איז אומזיסט... אין דער גאנצער קעניגרייך פון פרס און מדי געפינט זיך נישט אזא מיידעל, וועלכע זאל קענען פערנעהמען ושתי'ס פלאץ... יעדעס מאל ווען איך פיהר פערביי א מיידעל פאר דעם קעניג, בעמערק איך ווי זיין פנים ווערט אנגעכמורעט... ער ווערט בייז, דאן פערשטעה איך שוין, אז יענע מיידעל מוז וואס שנעלער ארויסגעהן פון פאלאץ.

— ווי פיעל מיידלעך, אז ערך האט שוין דער קעניג פארבראקירט !—האט המן איהם געפרעגט.

— זעהר פיעל ! איך געדענק שוין אפילו נישט זייער צאהל !—האט הגי איהם געענטפערט—און ווי איך זעה, זיינען די נייע מיידלעך, וואס קומען צו מיט יעדען טאג, אויך נישט שעהנער פאר די פריהעריגע.

— וועסטו מיר פיעלייכט טהאן די געפעליגקייט, הגי, און מיר ערלויבען אריינצוגעהן אין דעם הויז פון די פרויען, איך וויל בעטראכטען די איבעריגע מיידלעך, וועלכע דארפען נאך פארגעבראכט ווערען פאר דעם קעניג !

— נייז, המן, דאס איז אומעגליך !—האט הגי איהם געענטפערט—עס איז געגען געזעץ, אז א פרעמדער מאנספערשוין זאל ערלויבט ווערען אריינצו־געהן אין דער הויז, וואו די מיידלעך ווערען אויפגעהאלטען.

— איך וויל דיר ענטדעקען א סוד !—האט המן געזאגט—און איך בין זי־כער, אז מירביידע וועלען דערפון א סך געניסען. איך האב אין זינען איין מיידעל, וועלכע געפינט זיך אין שושן, און צו וועלכער, מיר דוכט זיך, איז קיין גלייכען נישטא אין דער גאנצער קעניגרייך פון אחשורוש.... און יעצט ווען איך וועל בעטראכטען די איבערגעבליעבענע שעהנע מיידלעך, וועלכע וועלען נאך דארפען פארגעבראכט ווערען פאר דעם קעניג, וועל איך קענען אורטהיילען, אויב עס לוינט זיך צו זאגען דעם קעניג וועגען יענער מיידעל, וועמען איך האב אין זינען.

— און אויב זי איז לויט דיין מיינונג זעהר א שעהנע, פארוואס האט זי זיך נישט געמאלדען צוזאמען מיט די איבעריגע שעהנע.

— דאס איז דערווייליע א סוד, וואס איך קען דיר נישט ענטדעקען !—האט המן אויסגערופען—אבער איך קען דיר פערזיכערען הגי, אז דו וועסט חרטה נישט האבען, ווען דו וועסט מיר דיזע געפעליגקייט טהאן.

— גוט, איך וועל דיר ערלויבען אריינצוגעהן אין הויז. אבער דו מוזט מיר פערשפרעכען, אז מיט קיינעם פון זיי נישט אריינצוגעהן אין געשפרעך. און זיי ווייט מעגליך זיך האלטען פון דער ווייטען.

— איך דאנק דיר זעהר, הגי !—האט המן אויסגערופען מיט צופריעדענהייט,—זאג מיר אבער געפינט זיך יעצט צווישען די מיידלאך אויך אידישע ?

— ניין ! יעצט איז קיין איינציגע אידישע מיידעל נישטא צווישען זיי.—האט הגי געענטפערט.

— און זיינען דען פריהער געווען אידישע מיידלעך, וועלכע זיינען פארגעבראכט געווארען פאר דעם קעניג ?—האט המן ווייטער געפרעגט.

— יע, פיעלע אידישע מיידלאך זיינען דורך מיר אויסגעשטאטעט געווארען און פארגעשטעלט געווארען פאר דעם קעניג, אבער כאטש זיי זיינען אלע זעהר שעהנע געווען, איז דאך קיינע פון זיי דעם קעניג נישט געפעלען געווארען.

— וויבאלד אז יעצט געפינט זיך נישט צווישען זיי קיין אידישע מיידעל, וועל איך אפילו נישט דארפען פערשטעלען מיין פנים !—האט המן געזאגט און איז נאכגעגאנגען הגי'ן.

המן האט באטראכט די שעהנע מיידלעך, וועלכע זיינען געווען אויסגעשטאטעט אין קאלירדייכע קליידער. זייערע פנים'ער זיינען געווען אויסגעשמידט מיט שמינקע און פערשיעדענע דופטענדע אייל'ען.

הגי האט יעדער מיידעל גערופען ביי איהר נאמען און זי איז פערבייגעגאנגען המן'ען.

המן האט זיך גוט צוגעקוקט, ער האט בעטראכט יעדע בעזונדער מיט גרויס איפמערקזאמקייט און ווען ער איז פארטיג געווארען, האט ער א וואונק געטהאן צו הגי'ן און איז מיט איהם ארויס פון הויז.

— יעצט בין איך איבערצייגט נאך מעהר ווי פריהער אז יענע מיידעל וועגען וועלכער איך האב מיט דיר גערעדט, וועט אויסנעהמען ביי דעם קעניג, מעהר ווי אט די אלע, וועלכע איך האב נאר וואס בעטראכט—האט המן צו איהם געזאגט—און אויב דו ווילסט מיר טהאן די געפעליגקייט, ווען דו וועסט פארברענגען אט די אלע מיידלעך פאר דעם קעניג, און אויב קיינע פון זיי וועט איהם ניט געפעלען ווערען, זאלסטו ביי איהם בעטען ערלויבנים פאר מיר צו קומען און ריידען מיט איהם... פערשטעהסטו, מיר, זינט ושתי איז טויט האב איך קיין געלעגענהייט נישט געהאט מיט דעם קעניג צו ריידען, ממילא וויל מיר צו קיין זאך נישט דערלאזען... אבער איך ווייס פון א מיידעל, וועלכע איז פיעל שעהנער פון ושתי'ן, דו קענסט זיך אויף מיר פערלאזען, הגי ! און ווען איך וועל זיך מיט דעם קעניג דורכריידען, וועט יענע מיידעל געבראכט ווערען פאר דעם קעניג און איך בין זיכער, אז דער קעניג וועט איהר קרוינען, אנשטאט ושתי'ן... דאן וועט דער קעניג זיין שטארק צופריעדען און ער וועט טהאן גוטעס מיט מיר, און פערזיכער דיך הגי, אז איך וועל אז דיר נישט פערגעסען און איך וועל דיר אפטהאן א טובה !

— איך וועל אויך דיזען פערלאנג ערפילען !—האט חגי זיך צו איהם אפגערופען—אין איינ.נע טעג ארום וועל איך ווידער פארברייגגען די מיידלעך פאר דעם קעניג, און ווען איך וועל בעמערקען, אז קיינע פון זיי, איז איהם נישט געפעהלען, וועל איך איהם דאן זאגען וועגען דיר. עס איז ביי מיר קיין צווייפעל נישט, אז דער קעניג וועט דיר הייסען קומען.

— און איך וועל דיר אמאל אפטהאן א טובה ! — האט המן געזאגט און איז אוועק א צופריעדענער פון הגי'ן.

אין איינינע טעג ארום האט הגי אויסגעקליעבען די שעהנסטע מיידלעך און זיי פארגעברכאט פאר אחשורוש'ן. יעדע פון די מיידלאך זיינען שוין געווען אונטער הגי'ס אויפזיכט פאר צוועלף מאנאטען. זיי זיינען געשפייזט געווארען לויט די שפייזען וואס זיינען בעשטימט געווארען פון הגי'ן. די דיקליכע פון זיי האבען געקראגען אזעלכע שפייז וואס זאל זיי מאגער מאכען דורך דער גאנצען צייט, און די אויסגעצערטע האבען געקראגען אזעלכע שפייז פון וואס זיי האבען צוגענומען געוויכט.

יענעם טאג איז אחשורוש געווען זעהר אויפגעלעגט, און ער האט דעריבער בעטראכט יעדע פון די מיידלאך מיט דער גרעסטער אויפמערקזאמקייט.... ער האט געהייסען פאר זיי אלעמען ברענגען וויין. און נאכהער האט ער זיי געבעטען זיי זאלען טאנצען פאר איהם.

איינע פון די מיידלעך, וועלכע איז איהם אממעהרסטען געפעהלען געווארען, האט אחשורוש צוגערופען צו זיך. מיט גרוים קנאה האבען די איבעריגע מיידלאך געקוקט אויף דער גליקליכער. זיי האבען זייערע בליקען נישט ארונטערגענומען פון דעם קעניג... זיי האבען בעמערקט דעם פריינדליכען פנים וואס אחשורוש צייגט יענער ארויס און אין יעדער'ס הארץ האט זיך אנגעצונדען א פייער פון אייפערזוכט. לאנג אבער האט דאס פייער נישט געברענט. עס איז באלד אויסגעלאשען געווארען, ווען די איבעריגע מיידלעך האבען בעמערקט ווי דער קעניג פאנגט אן צו געהנעצען און צייגט ארויס אנדערע סימנים פון גלייכגילטיגקייט צו יענער גליקליכער. הגי האט באלד פערשטאנען, אז די געזעלשאפט פון אלע מיידלעך הויבען אן צו פאלען דעם קעניג צו לאסט, און ער האט דעריבער גלייך געהייסען די מיידלעך פערלאזען דעם פאלאץ.

ווי די מיידלאך זיינען ארויסגעפיהרט געווארען ביי די הויף דאמען, איז הגי צוגעגאנגען עטוואס נעהענטער צו אחשורוש'ן און זיך פערנייגט פאר איהם.

— וואס איז דיין פערלאנג, הגי — האט אחשורוש איהם געפרעגט — זעהסטו דען נישט, אז פון אלע מיידלעך, וועלכע דו האסט ביז איצט פארבייגעפיהרט איז נישטא קיין איינציגע וועלכע זאל זיך קענען פערגלייכען אין שעהנקייט מיט ושתי'ן! און ווען איך האב שוין אויסגעקליעבען איין מיידעל פון די וועלכע דו האסט פאר מיר היינט פארבייגעפיהרט, האט זי בלויז בעדארפט עפענען איהר מויל און א שמייכעל טהאן, און זי האט גלייך ביי מיר פערלארען דעם גאנצען חן...

— מיין האר קעניג! — האט הגי זיך אפגערופען — איך וויים אויך, אז צווישען אלע מיידלעך וועלכע קומען אן טעגליך אונטער מיין אויפזיכט, איז שווער צו געפינען איינע וועלכע זאל קענען פארנעהמען ושתי'ס פלאץ... אבער מיט איינינע טעג צוריק האב איך זיך געזעהן מיט המן'ען און ער האט מיר געבעטען איברצוגעבען דעם האר קעניג, אז ער וויים פון א מיידעל, וועלכע וואהנט אין שושן, און וועלכע איז לויט זיין מיינונג פיעל שעהנער פון ושתי'ן.

— פיעל שעהנער פון ושתי'ן! — האט אחשורוש א ביטערען שמייכעל געטהאן — ושתי האט צו איהר קיין גלייכען ניט געהאט און וועט נישט האבען!

— אויב עס וועט פאר דעם קעניג ניט זיין א צו גרויסער לאסט, האט המן געבעטען איך זאל ביי זיין מאיעסטעט קריגען ערלויבניס פאר איהם צו ערשיינען פאר דעם קעניג און זיך מיט איהם וועגען דעם דורכרעדען.

— זאָל ער קומען! — האָט אחשורוש געענטפערט — איך וועל הערען וואס ער האט צו זאגען.

— און פאר וועז זאָל המן'ס בעזוך בעשטימט ווערען?—האט הגי גע־פרעגט.

— זאָל ער אפילו היינט קומען!

הגי האט זיך פערנייגט און פערלאָזען דעם פּאַלאַץ.

המן האט אין דרויסען געוואַרט אויף הגי'ן און ווען ער האט איהם דערזעהן ארויסקומענדיג פון אחשורוש'עס פּאַלאַץ, איז ער גלייך צו איהם צוגעגאנגען.

— נו, מיין פריינד,—האט זיך המן צו איהם געווענדעט, האָסטו אַן מיר נישט פּערגעסען, און דערמאָהנט מיר פאר דעם קעניג?

— הגי פערגעסט קיינמאָל נישט זיינע פריינד!—האט הגי המן'ען געענט־פערט—איך האב מיט דעם קעניג גערעדט און איך האב געקראָגען די גוטיגע ערלויבעניש.... דו קענסט קומען אפילו היינט איהם זעהען!

— אפילו היינט!—האבען המן'ס אויגען אויפגעלויכטען—אַה, איך וועל דיר דיין חסד קיין מאָל נישט פערגעסען, איך וועל גלייך לויפען אהיים, אומצובייטען מיינע בגדים, און איך וועל זיך באלד צוריקקעהרען און זיך מעלדען פאר דעם קעניג.

מיט שנעלע טריט איז המן אוועק אהיים. ער איז געווען העכסט גליקליך, וואס ער וועט האבען א געלעגענהייט זיך היינט צו זעהן מיט דעם קעניג און מיט איהם ריידען.

— ברענג מיר גיכער מיינע נייע בגדים!—האט המן א זאג געטהאן צו זרש'ן ווי ער האט נאר אויפגעעפענט די טהיר פון זיין הויז.

— וואס איז דאס היינט פאר א יום טוב ביי דיר?!—האט זרש זיך א קרים געטהאן — דו געהסט פיללייכט א קוק טהאָן די שעהנע מיידלעך!... נישקשה, פאר זיי דארפסטו זיך נישט אויספּוצען!

אן אנדערש מאָל וואלט המן איהר נישט פערשוויגען, אָבער יעצט איז איהם אויפ'ן הארצען געווען גאנץ פרעהליך, ער איז צוגעגאנגען צו זרש'ן און איהר ארומגענומען:

— איך האב פאר דיר א גוטע בשורה! דער קעניג האט מיר איינגעלאַדען צו זיך, ער וויל זיך מיט מיר האלטען אן עצה... דו האסט גאר קיין בעגריעף נישט, מיין טהייערע זרש, וואס דאס מיינט פאר מיך... איך טראָג זיך ארום מיט א פּלאַן, אז ווען דאס זאָל מיר געלינגען דורכצופיהרען, וועל איך ווערען אחשורוש'עס הויפּט מיניסטער!

— וואס פאר א פּלאַן א שטייגער האסטו?—איז שוין זרש נייגיעריג גע־ווארען.

— איך קען דיר יעצט נישט זאגען וועגען דעם, זרש!—האט המן געענט־פערט—פריהער וועל איך ריידען מיט דעם קעניג און ווען איך וועל זעהען אז עס האלט שוין ביים וועג, וועל איך דיר אלעס דערצעהלען.

— וואס?...—האט זרש זיך ארויסגעריסען פון המן'ס הענט—סודות פער־באָרגען?!

— איך וועל זיך זעלבסט אויך נישט געטרויען!—האָט ער געזאָגט מיט א שמייכעל—און איך קען דאך דיר שוין, דו וועסט זיך נישט ווילענדיג ארויסריי־

דען פאר וועמען עס איז און דאס וועט גלייך צופויקט ווערען איבער דעם גאנ־צען שטאדט און פון מיינע אלע פלענער וועט זיך גארנישט אויסלאזען.... האב גערולד, זרש ! מיט דער צייט וועסטו פון אלעם וויסען !

— ווען איך וואלט דיר נישט געקומען צו הילף מיט ראטה און טהאט, וואלסטו נאך ביז יעצט געווען א בעדער און שעהרער—האט זרש אויסגערופען. —דו האלסט זיך פאר א גרויסען חכם.... פונדעסטוועגען וועט דיר גאר נישט שאדען אויב דו וועסט זיך מיט מיר האלטען א עצה, ווענגען וואס דו פלאנעוועסט צו טהאן... דיין ווייב'ס מח איז נאך נישט אויסגעדארט... צעהן זיהן און צוויי טעכטער האב איך דיר געבארען, און ביי דיר איז עס נאך אלעם נישט אנגעלעגט.

—זעהסטו, ווען איינע פון דיינע טעכטער וואס דו האסט מיר געבארען, וואלט געווען אזא שעהנע, אז דער קעניג וואלט איהר געוואלט נעהמען פאר זיין קע־ניגין, וואלסטו זיך דאן געקענט איבערנעהמען. אבער יעצט אזביידע טעכטער זיינען ווייט פון שעהנהייטען... יע, זיינען ביידע געראטהען אין דער מאמען !— האט המן א שמייכעל געטהאן—דארף איך זוכען אנדערע פלענער ווי אזוי איך זאל דערהויבען ווערען ביי דעם קעניג, איז טאקע א סך גלייבער, אז דו זאלסט באלד נישט וויסען פון אלע מיינע פלענער...

— איך זאג דיר א פריהער, אז דו וועסט נאך חרטה האבען פארוואס דו האסט זיך מיט מיר נישט בעראטהען—האט זרש אויסגערופען.

— דו האסט נישט וואס צו זארגען, זרש !—האט המן אויסגערופען א פרעהליכער—עס איז נאך מעגליך, אז גאר אין גיכען וועסטו פון אלעם וויסען, דערווייל גיב מיר מיינע נייע בגדים, איך וויל נישט קומען צו שפעט צום קעניג !

זרש האט געבראכט די בגדים און המן האט זיך איבערגעטהאן און איז גלייך אוועק צו אחשורוש'ן אין פאלאץ.

ער איז צוגעקומען צו דעם טויער פון פאלאץ, און ער האט געבעטען די דינער צו מעלדען אחשורוש'ן אז המן ווארט אין דרויסען.

א ווייל שפעטער זיינען די דינער ארויסגעקומען און געזאגט המן'ען, אז דער קעניג הייסט איהם אריינקומען. המן האט זיך אויסגעגלייכט און איז אריין גלייך צום קעניג, און זיך א נייג געטהאן מיט זיין פנים צו דער ערד.

—קום צו עטוואס נעהענטער, המן !—האט אחשורוש צו איהם געזאגט— דו ביזט געווען דער יעניגער, וועלכער פלעגט ברענגען מיין שליחות צו דער קע־ניגין ושתי, און צוריק... און יעצט זיינען שוין איניגע יאהר פאראיבער, און איך האב זיך מיט דיר נישט בענוצט... איך ווייס, אז עס איז נישט דיין שולד, וואס מיין ליעבע ושתי איז פער'משפט געווארען צום טויט. דו האסט צו איהר געווים נישט געטראגען קיין שנאה... ווי איך האב געהערט האט זי זיך מיר דיר בע־ראטהען וועגען פיעלע זאכען.

— יע, מיין האר קעניג, איך בין אימער צו געווען געגרייט צו דינען זיין מאיעסטעט, דעם קעניג און דער קעניגין, מיט מיין לייב און לעבען.

— און דו האסט פאר איהר איינגעלאדען אלע שעהנע מיידלעך פון שושן !

—האט אחשורוש אויסגערופען—זאג מיר המן, דו מוזט דאך געווים וויסען די אורזאכע פאר וואס ושתי האט געזוכט צו בעשטראפען אלע שהענע מיידלעך פון שושן !... פערלייקען פון מיר גארנישט און זאג מיר דעם גאנצען אמת.

— דאס איז געוועזן צוליעב ושתי'ס גרויסער ליעבע צו דעם קעניג !—האט המן געזאגט—ווען ושתי האט אויסגעפונען, אז דער קעניג פּלאַנעוועט צו מאַכען א מאַהלצייט, האט זי מורא געהאט טאָמער וועלען די שעהנסטע מיידלעך פון שטאָדט איינגעלאַדען ווערען צו דעם מאַהלצייט און דאן וועט פּיעלייכט דער קעניג דערזעהען איינע וועלכע איז שעהנער פון איהר... יע, דאס האט זי גע־טהאן צוליעב איהר גרויס איפערזוכט אויף דעם קעניג !

— יעצט בין איך נאָך מעהר ווי אימער איבערצייגט, אז ושתי האט מיך ליעב געהאט ! און איך האב זיך אזוי בענארישט... אזא וואונדערשעהנע קעניגין ווי ושתי איז געווען ! און זי, די אָרימע, האט נאך גערענקט, אז עס וועט זיך געפינען איינע א שעהנערע פון איהר ?

— אָבער מיין האר קעניג, דאס איז דאך שוין פערפאַלען ! עס איז דאך אומעגליך איהר צוריק צו מאַכען לעבעדיג ! און איך האב די גאַנצע צייט נישט אויפגעהערט צו טראַכטען וועגען איינער, וועלכע זאל זיין ווירדיג צו טראָגען ושתי'ס קרוין.

— און דו ביזט געבליבען ביים טראַכטען !—האט אחשרוש געזאגט.

— אַה, ניין, מעכטיגער קעניג !—האט המן א שמייכעל געטהאן—צוליעב דעם בין איך דאס יעצט געקומען... איך ווייס פון א מיידעל, וועלכע געפינט זיך אין שושן, וואס צו איהר שעהנקייט איז קיין גלייכען נישטאָ... איך בין זיכער, אז זי שטייגט אריבער אין שעהנקייט אפילו ושתי'ן.

— און ווער איז זי ?—האט אחשורוש איהם געפרעגט—איז זי דען נישט געקומען זיך מעלדען צו ממוכן ?

— ניין, מיין האר קעניג, זי איז נישט געקומען צו ממוכן, ווייל ווי גרויס איהר שעהנקייט איז, איז נאך גרעסער איהר בעשיידענהייט... און אין דער צייט, ווען אלע מיידלעך רייסען זיך צו געהן צו ממוכן'ען און זיי שעצען זיך גליקליך ווען מען פיהרט זיי אָפּ אין דעם הויז פון פרויען, אונטער הגי'ם אויפזיכט, זיצט יענע זעלטענע שעהנהייט אין דער היים. און דאס איז די אורזאַכע וואס קיינער האט פון איהר ביז יעצט נישט געהערט.

— אָבער ביזטו זיכער, אז זי איז שעהנער פון די אלע וועלכע זיינען פאר־געבראַכט געוואָרען פאר מיר ביז יעצט.

— אַה, גרויסער קעניג, **דיין** קנעכט המן איז א מבין אוי שעהנקייט און איך בין זיכער, אז זי וועט זיין מאַיעסטעט געפעהלען ווערען... און ער וועט אי'ז איהר געפינען א טרויסט נאך ושתי'ן.

— אויב אזוי זאָל זי קומען צו הגיא'ן, און איך וועל זעהן אויב מען קען לעגען געוויכט אויף דיינע רייד, המן—האט אחשורוש זיך אָפּגערופען.

— אָבער איך צווייפעל, אויב זי וועט וועלען קומען !—האט המן געזאגט.

— וואס מיינסטו, המן,—האט איהם אחשורוש אָנגעקוקט מיט ערשטיינונג—וועט זי דען נישט וועלען קומען, ווען זי וועט וויסען, אז זי האט א מעגליכקייט צו ווערען מיין קעניגין ! ! דו קענסט איהר אליין איינלאַדען אין מיין נאָמען !

— צוליעב דעם וואס די קעניגין ושתי האט געפייניגט די שעהנע מיידלעך פון שושן, וועלכע זיינען צו איהר געקומען דורך מיין איינלאַדונג, וועט זי יעצט מורא האבען אָנצונעהמען מיין איינלאַדונג !—האט המן געזאגט—און דעריבער איז מיין עצה, אז דער קעניג זאל ארויסגעבען א בעפעהל, אז אלע יונגע מייד־

לער פון שושן מוזען אין א בעשטימטע צייט ארויסגעהן אין גאס, און ווען זי וועט ארויסקומען, וועט זי צוגענומען ווערען צו הגי'ן. דעם אויפזעהער פון די פרויען.

— דו מיינסט, אז איך זאל צווינגען די מיידלער זיך צו קומען מעלדען צו ממוכן ?—האט אחשורוש א שמייכעל געטהאן—ניין, המן א געצוואונגענע קעני־גין וועל איך נישט נעהמען, סיידען... איך זאל זיין זיכער, אז זי שטייגט אריבער אין שעהנקייט אפילו ושתי'ן !

— אויב מיין הער קעניג וועט נישט צוגעבען, אז יענע מיידעל וועגען וועמען איך רייד יעצט, איז נישט שעהנער פון ושתי'ן, בין איך געגרייט צו בעצאהלען מיט מיין קאפ !—האט המן זיך פערנייגט.

— ווער איז זי דאס אט די זעלטענע שעהנהייט,—און ווי איז איהר נאמען.

— זי הייסט אסתר, זי איז א יתומה און זי ווערט ערצויגען ביי איינעם א רייכען מאן פון שושן מיט'ן נאמען מרדכי, אלס זיין אייגענע טאכטער... און זאלען אזוי די געטער פון פרס מיר צושיקען זייערע ברכות ווי איך האב נאך ביז יעצט קיין שעהנערע נישט געזעהן...

— גוט,—האט אחשורוש זיך אפגערופען—איך וועל זעהן אויב מען קען זיך אויף דיינע רייד פערלאזען! איך וועל ארויסגעבען א בעפעהל, אז אלע מיידלעך פון שטאדט זאלען זיך בעוויייזען אויף דער הויפט גאס פון שושן, און אויף ווע־מען עס וועט אנגעצייגט ווערען, אז זי איז שעהן גענוג וועט געבראכט ווערען צו הגי'ן.

אויף מארגען איז בעקאנט געווארען איבער דער גאנצער שטאדט, אז אלע מיידלעך מוזען ארויסגעהן אויף דער הויפט גאס פון שושן.

יענעם טאג האט המן זיך ארומגעדרעהט נישט ווייט פון מרדכי'ס הויז... ער האט מיט גרויס נייגיעריגקייט נאכגעקוקט אויב אסתר וועט ארויס פון איהר הויז אין דער בעשטימטער צייט.... אבער ווען עס איז שוין גאנץ טונקעל געווא־רען און אסתר איז פון איהר הויז נישט ארויסגעגאנגען, איז המן מיט א פער־ביטערט הארץ אוועק אהיים...

— וואס איז מיט דיר, המן ?—האט איהם זרש באגעגענט מיט נייגיערגיע בליקען—נעכטען ביזטו געקומען א פרעהליכער, פול מיט לעבענסלוסט און יעצט ביזטו געקומען מיט א זויערען פנים ! ווי עס ווייזט אויס, איז פון דיין פלאן גארנישט געווארען.... און רעכט אויף דיר ! ווען דו וואלסט מיר דערצעהלט וועגען וואס עס האנדעלט זיך דא, וואלט איך דיר פיליכט געקענט מיט עפעס בעהילפיג זיין !

— איך בין שטארק ענטוישט געווארען !—האט המן זיך אפגערופען צו זרש'ן מיט אן אומעטיגער שטימע—אז דער קעניג האט שוין יע מיין עצה אנגע־נומען שטעהט עפעס אנדערש אין מיין וועג.

— אבער זאג דאך מיר, המן ,וואס פאר אן עצה האסטו געגעבען דעם קעניג ?

— דו ווייסט דאך, אז ביז יעצט איז נאך נישט געפונען געווארען א מייד־דעל, וועלכע זאל זיין פאסיג צו פערנעהמען ושתי'ס פלאץ. איך בין אוועק צום קעניג און האב איהם דערצעהלט וועגען אסתר'ן. איך האב איהם פערזיכערט מיט מיין לעבען, אז אסתר איז שעהנער פאר ושתי'ן, און וויסענדיג, אז עס וועט

זיין שווער ארויסצוקריגען אסתר'ן ווייל זינט די שעהנע מיידלעך פערזאמלען זיך, כדי צוגענומען צו ווערען אין קעניגס פאלאץ, בעווייזט זיך אסתר נישט אין גאס, האב איך געראטהען דעם קעניג, אז ער זאל דורך א בעפעהל צווינגען אלע מיידלעך פון שושן ארויסצוגעהן אין גאס... איך האב געמיינט, אז אסתר וועט דאן געווים ארויסגעהן, או אידן וואלט שוין געזעהן דאס זי זאל געבראכט ווערען צו הגי'ן. אבער צו מיין גרויסע ענטטוישונג, איז היינט אסתר אויך נישט ארויס־געגאנגען פון איהר הויז... און יעצט שרעקט מיר מיין הארץ, אז אויב מיר וועט נישט געלינגען צו ברייגגען אסתר'ן פאר'ן קעניג, וועל איך שטארק בעשטראפט ווערען, ווייל איך האב ערב געוועזן מיט מיין לעבען.

— און פארוואס זאלסטו אליין צו איהר אין הויז נישט אריינגעהן? — האט איהם זרש געפרעגט — ווען דו וועסט איהר דערצעהלען דעם געשפרעך, וואס דו האסט געהאט מיט דעם קעניג וועגען איהר, וועט זי דיך דאנקבאר זיין און וועט געווים געהן.

— פערשטעהסטו מיר זרש! — האט המן זיך אפגערופען — ווען ושתי האט מיר געשיקט איינלאדען די שעהנע אידישע טעכטער פון שושן, בין איך ביי אסתר'ן צוויי מאל געוועזן און זי האט זיך צו מיר ניט געוואלט צוהערען, און דערצו האט זי אויסגעפונען, אז איך האב די אידישע מיידלעך אפגענארט, וועט זי דען יעצט זיך וועלען צוהערען צו מיר!

— אבער דעם קעניג'ס בעפעהל לויטעט דאך, אז אלע מיידלעך מוזען ארויסגעהן אויף דער הויפט גאס. פאר וואס זאלסטו ניט אריינשיקען אין מרדכי'ס הויז, צוויי בעאמטע, און זיי זאלען צווינגען אסתר'ן ארויס צו קומען.

— דו ביזט גערעכט, זרש! — האט המן אויסגערופען און זיין פנים האט געשטראהלט — יעצט זעה איך, אז דו ביזט א חכמה, פון היינט מאל אן וועל איך פאר דיר קיינע סודות נישט האבען, אזוי וועל איך טאקע מארגען טהאן, ווען איך וועל זעהן, אז אסתר מיידט אוים ארויסצוגעהן אין גאס, וועל איך שיקען צוויי בעאמטע, וועלכע וועלען איהר דערמאהנען אין דעם קעניגס בעפעהל...

ווען דעם קעניג'ס בעפעהל איז בעקאנט געווארען אין שושן איז פאר אלע יונגע מיידלאך געווארען א שמחה... אפילו די אידישע שעהנע מיידלאך, וועלכע האבען שטארק געליטען פון ושתי'ן, זיינען געוועזן זעהר צופריעדען... זינט יענער צייט זיינען שוין איינינע יאהר פאריבער און זיי האבען שוין אן דעם פער־געסען. אבער פיעלע עלטערען זיינען יעצט מעהר פארזיכטיג געוועזן און זיי האבען ניט דערלאזען, אז זייערע טעכטער זאלען זיך מעלדען צו ממוכן. יעצט אבער, אז דער קעניג האט ארויסגעגעבען א בעפעהל, האבען זיי שוין קיין אנדער ברירה נישט געהאט, ווי צו לאזען זייערע טעכטער. און טאקע דעם ערשטען טאג פון בע־פעהל, האבען זיך די זעלבע מיידלעך אויסגעפוצט אין זייערע שעהנסטע קליידער ארויסגעשפאצירט אויף דער הויפט גאס פון שושן. איינינע פון זיי זיינען גע־בעטען געווארען זיך צו מעלדען צו ממוכן און זיי זיינען דארטען פערהאלטען גע־ווארען ביז וואנען זיי זיינען אפגעפיהרט געווארען צו הגי'ן, אחשורוש סרים.

יענעם טאג ווען מרדכי איז געקומען אהיים פון שוהל האט ער בעמערקט ווי זיין פרוי איז זעהר אויפגערעגט.

— וואס האט פאסירט, קציעה? — האט ער זיך צו איהר אפגערופען.

— דו מאכסט זיך גאָר ניט ווימענדיג! — האָט קציעה אויסגערופען — האָסטו דען נישט געהערט דעם קעניג'ס בעפעהל?

— נו, און וואס אויב איך האָב יע געהערט!

— ווייסטו דאָך געוויס, אז די וועלכע וועלען דיזען בעפעהל נישט אויס־פאָלגען וועלען בעשטראָפט ווערען. און איך בין שוין מיעד געוואָרען איינ'טענה'ן מיט אסתר'ן דאס זי זאָל אנטהאָן איהרע יום טוב'דיגע קליידער און ארויסשפּא־ציערען אין גאס צוזאמען מיט די איבעריגע מיידלעך פון שושן. אָבער זי האָט ... איינגעשפּאַרט און וויל בשום אופן ניט פערלאָזען דאס הויז.

— און איך גלויב, אז אסתר איז גערעכט!—האָט מרדכי זיך אָפּגערופען—ווי עס ווייזט אויס, האָסטו שוין פערגעסען וואס עס האָט פּאסירט מיט איניגע יאָהר צוריק.... דאָן האָסטו אויך נאָר געוואָלט, אז אסתר זאָל געהן. און ווען זי וואָלט דיר געפאָלגט, וואָלט זי חרטה געהאט איהר גאנצען לעבען.

— וואָס פאר א גלייכעניש! — האָט קציעה אויסגערופען — ושתי, די מרשעת, האָט געפּלאָנעוועט צו טהאָן שלעכטעס בלויז צו די אידישע מיידלאך. אָבער דער בעפעהל פון קעניג איז דאָך פאר אלעמען.... און איך יעדער ווייס דאָך דעם צוועק פון דיזען בעפעהל, דער קעניג זוכט א נייע מלכה... די מיידלאך וועלכע געפינען שוין זיך אין פּאלאץ אונטער הגי'ס אויפזיכט שעצען זיך גליקליך און אפילו, אויב זיי ווערען נישט געפעהלען דעם קעניג, גיסט מען זיי גאָלד אין האַלז... מען גיבט נאָך אלע זייערע פערלאנגען, זיי קריגען די שעהנסטע קליידער און די טייערסטע מתנות. האָסטו דען געהערט, אז א מיידעל זאָל דארטען פער־האַלטען ווערען געגען איהר ווילען.... יעצט שטעל זיך פאר וואס פאר א גליק עס וועט טרעפען יענע מיידעל, וועלכע וועט געפעלען ווערען דעם קעניג? ! זי וועט דאָך ווערען די קעניגין... און אסתר, אז גאָט האָט איהר געשאָנקען מיט אזא שעהנעם פנים, אז יעדער איינער זאָגט מיר, אז אזא שעהנע ווי אסתר איז נישט צו געפינען.... שעהמט זי זיך גאָר... וואו איז דאס געהערט געוואָרען, אז א מיידעל זאָל זיך שעהמען מיט איהר שעהנקייט!

— עס איז שוין צייט, אז דו זאָלסט אסתר'ן בעסער פערשטעהען, קציעה,— האָט זיך מרדכי צו איהר אָפּגערופען — זי איז א בעשיידענע אידישע מיידעל, וועלכע יאָגט זיך ניט נאָך קיין כבוד, און טראָגט זיך נישט ארום מיט חלומות צו ווערען א קעניגין אדער א פּרינצעסין, אויב זי וויל נישט ארויסגעהן אין גאס אויף א שפּאציער כדי נישט צוציהען די אויפמערקזאמקייט פון דעם קעניג'ס בעאמטע, האָבען מיר קיין רעכט נישט איהר דערצו צו צווינגען... און דו האָסט נאָך ווינ־ציגער רעכט צו זיין אויף איהר אין כעס דערפאר!

— פערגעס אָבער נישט, מרדכי, אז מיר קענען נאָך בעשטראָפט ווערען פאר נישט אויספאָלגען דעם בעפעהל פון דעם קעניג!

— דו מיינסט געוויס, אז די בעאמטע ווייסען פון יעדער מיידעל פון שטאָדט... וועלכע געהט ארויס אין גאס און וועלכע עס פערבלייבען אין דער היים.

— עס איז ביי מיר קיין ספק נישט, אז זיי ווייסען פון יעדער שעהנער מיידעל!—האָט קציעה אויסגערופען—און א חוץ דעם וועלען זיך שוין געפינען מענשען, וועלכע וועלען דערצעהלען די בעאמטע, אז אסתר בעווייזט זיך נישט אין דרויסען.

— וועלען מיר דאָן זאָרגען, אויב מען וועט קומען פון אונז פערלאנגען

אסתר זאָל ארוים פון הויז, וועט זי דאָס טהאָן. איך וועל שוין געפינען א תירוץ פאר וואס זי איז ביז יעצט נישט ארויסגעגאנגען.

קציעה איז גלייך אריין אין אסתר׳ס צימער און זיך צו איהר אָפּגערופען.

— זעהסטו שוין, אסתר, אז איך בין גערעכט. אפילו דיין מוטער גיט צו, אז דו האָסט דיזען מאָל געדארפט מיך פאָלגען, ווייל אזוי איז דאָך דער בעפעהל פון קעניג. פאָלג מיר, מיין קינד, טהו זיך אָן און געה ארוים אין גאס.

— איך בין יעצט נישט אויפגעלעגט, מוטער, — האָט אסתר זיך אָפּגערופען—פארנאכט מעגליך, וועל איך ארויסגעהן.

ווען זיי האבען זיך געזעצט עסען, האָט מרדכי גענומען דערצעהלען ווי אזוי די הויפּט גאס פון שושן איז פול געוועזן מיט מיידלעך.

— עפּעס האט זיך געדוכט, אז א גרויסער יום טוב ווערט געפייערט איבער דער גאנצער שטאָדט—האט ער געזאגט—אלע זיינען געוועזן אויסגעפּוצט אין זייערע שעהנסטע קליידער און די טהייערסטע ציערונג....

— אלע אויסער אסתר !—האט קציעה אויסגערופען מיט פערדרוס.

— און דעריבער טאקע מעגען מיר מיט אסתר׳ן שטאָלצירען !—האט מרדכי געזאגט—זי איז אין גאנצען אנדערש פון די אנדערע מיידלאך ! לאָמיר זיך נישט נארען ! איז דען פאראן א מעגליכקייט אז א אידישע מיידעל זאָל אויסגעקליבען ווערען קעניגין !

— אויב צווישען די פערסישע מיידלעך איז נישטאָ קיין איין איינציגע וועלכע זאָל געפעהלען דעם קעניג, איז דאָך מעגליך, אז צווישען די אידישע זאָל זיך אזא יע געפינען ! און א חוץ דעם, זאג איך דען, אז אסתר זאָל ארויסגעהן, ווייל איך האָף, אז זי וועט ווערען די קעניגין ! איך בין נאָך גאר נישט אזא נאר, ווי דו האלסט מיך, מרדכי, איך זאג מעהר נישט, אז עס איז כדאי פאר יעדער מיידעל אויספּרובירען איהר מזל און אפילו ווען זי וועט בלויז צוגענומען ווערען אויף א קורצע צייט אונטער דעם אויפזיכט פון הגי׳ן, וועט זי דערצו אויך גאר נישט דערלעגען, די שעהנע קליידער, די קאָסטבארע מתנות וועלען איהר אלע מאָהל צוניץ קומען.

— אָבער איך האָב נישט קיין חשק צו אָט די אלע זאכען !—האָט זיך אסתר אָפּגערופען — איך דארף נישט קיין ציערונג, און איך וועל נישט זיין איבעריגס צופריעדען, ווען מען זאָל מיך אוועקנעמען צו הגי׳ן.

— איך בין אויך איינשטימיג מיט דיר !—האט מרדכי זיך אָפּגערופען—עס איז גלייכער, אז דו בלייבסט אין דער היים !

— וואס ? !...—איז שוין קציעה איז כעס געווארען—האָסטו דען מיר פריהער נישט צוגעגעבען, אז איך בין גערעכט.

— ניין ! איך האב בלויז געזאגט, אז ווען מען וועט זיך דערוויסען, אז אסתר פאָלגט נישט אוים דעם בעפעהל פון קעניג, און מען וועט קומען פון אונז פאָדערען, וועלען מיר דאן זעהן, אז זי זאָל ארויסגעהן פון הויז.

— אָבער איך האב מורא, אז דאן וועט שוין זיין צו שפּעט !—האט קציעה געזאגט א בעזארגטע—ביז דאן וועט שוין דער קעניג מעגליך האבען אויסגעקליבען א מלכה פאר זיך.

—אויב יע, וועט דאָך געוויס נישט זיין וואָס מורא צו האָבען!—האָט אסתר אויסגערופען—דאן וועט דאך דער בעפעהל מעהר נישט גילטיג זיין.

— יע, אבער פאר מיר וועט עס זיין זעהר א גרויסע ענטטוישונג !—האט קציעה געזאגט—אזא שעהנע מיידעל ווי דו ביזט, טאר אזא זעלטענע געלעגענ־הייט נישט לאזען פערביינעהען, ווער נאר אין שושן קען זיך צו דיר פערגלייכען אין שעהנקייט !

— אין דיינע אויגען, מוטער קוק איך אויס צו זיין די שעהנסטע, אבער ווען דו וואלסט דורך אנדערע אויגען געקוקט וואלסטו געזעהן ,אז אין שושן געפינען זיך א סך שעהנערע פון מיר.

מעהר האט קיינער נישט גערעדט. מרדכי, קציעה און אסתר האבען פארט־געזעצט צו עסען זייער מאהלצייט. א שטילקייט האט געהערשט אין צימער. אין איידער זיי זיינען פארטיג געווארען מיט'ן עסען, האבען זיי דערהערט טריט נעבען זייער טיהר, און באלד נאכדעם האט זיך די טיהר געעפענט און צוויי בע־אמטע זיינען אריינגעקומען.

אסתר איז בלאס געווארען. און מרדכי האט זיך אויפגעשטעלט פון זיין פלאץ און איז די בעאמטע ענטקעגען געגאנגען.

— אונז האט מען איבערגעגעבען, אז אין דיין הויז געפינט זיך א מיידעל, וועלכע פאלגט נישט דעם קעניג'ס בעפעהל.

— המ.... יע,—האט מרדכי זיך פערענטפערט—נעכטען האט זיך מיין טאכטער נישט געפיהלט אמבעסטען, און היינט האט זי זיך שוין טאקע געקליבען ארויסצוגעהען.... יע, מיינע הארען, זי וועט באלד ארויסגעהען.

— אויב דו ווילסט אויסמיידען א שווערע שטראף, זאלסטו זעהן, אז זי זאל גלייך צוקומען אויף דער הויפט גאס פון שושן, וואו אלע מיידלעך פערזאמלען זיך.

— געוויס וועט זי צוקומען !—האט קציעה אויסגערופען—יעצט פיהלט זי זיך א סך בעסער.

די צוויי בעאמטע האבען פערלאזען מרדכי'ס הויז און קציעה'ס פנים האט גענומען שטראהלען פון פרייד.

— וואס האב איך דיר געזאגט !—האט זי זיך געווענדעט צו מרדכי'ן— איך האב געוואוסט, אז מען וועט אהער קומען ! נישקשה, אלע ווייסען, אז די ביזט די שעהנסטע מיידעל פון שטאדט, און דיין אבוועזענהייט האט זיך שטארק געפיהלט צווישען די איבעריגע מיידלעך. יעצט, מיין קינד, טהו אן דיין שעהנסטע קלייד און געה גלייך ארוים.

— יע, אסתר דו האסט דאך נישט קיין אנדער ברירה !—האט מרדכי צוגע־געבען—לאמיר האפען, אז אלעס וועט זיך אויסלאזען צום בעסטען.

אסתר האט זיך שנעל איבערגעטהאן און האט באלד אוועקגעשפאצירט צו דער הויפט גאס פון שושן.

די גאס איז געווען פול מיט פערשידענע מענשען, וועלכע זיינען געקומען אנקוקען די שעהנע מיידלעך פון שטאדט וואס האבען דורכגעמארשירט אין זייערע שעהנסטע קליידער.

ממוכן איז געזעסען אויף זיין פערד, און ער האט בעטראכט יעדע איינע בעזונדער מיט פארשענדע בליקען. עטליכע בעאמטע זיינען געשטאנען נישט ווייט פון איהם און געווארט אויף זיין באפעהל.

ווען א מיידעל איז ממוכן'ען געפעלען געווארען, פלעגט ער א וואונס

טהאָן צו זיינע בעאַמטע און אָנצייגען אויף איהר מיט זיין פינגער. דאן פלעגען די בעאַמטע צוגעהן צו יענער מיידעל און איהר הייסען זי זאָל זיי נאָכגעהן.

ווען אַ היבשע צאָהל פלעגען זיך צונויפזאַמלען, דאן פלעגט מען זיי אָבפיהרען צו הגי'ן און ער האָט אויסגעקליבען די שעהנערע פון זיי, וועמען ער האָט אָפּגעשטעלט אין דעם הויז פון פרויען.

המן האָט זיך די גאַנצע צייט אַרומגעדרעהט איבער דער הויפּט־גאַס און געוואַרט מיט גרויס אומגעדולד אויף אסתר'ס אַרויסקומען. ער האָט געוואָלט אַז אסתר זאָל אַוועקגענומען ווערען צו הגי'ן דורך איהם און נישט דורך ממוכן... דער קעניג האָט דאָך איהם בעפאָלמעכטיגט דאָס צו טהאָן.

המן האָט די גאַנצע צייט אָנגעווענדעט זיינע בליקען אויף דער ריכטונג פון וואַנען אסתר האָט געדאַרפט אָנקומען, און ווען ער האָט איהר באַמערקט פון ווייטען האָט ער צוגערופען דיזעלבע צוויי בעאַמטע וועמען ער האָט פריהער געשיקט צו מרדכי'ן אין הויז און ער האָט זיי געהייסען גלייך צוגעהן צו אסתר'ן און איהר איינלאַדען צו קומען צו הגי'ן.

ווען ממוכן האָט עס בעמערקט, איז ער גלייך צוגעריטען צו המן'ען און איהם געפרעגט מיט כעס:

— וואָס בעדייטעט דאָס? ווער האָט דיר די ערלויבניש געגעבען צו בעפעהלען די בעאַמטע, און ווער איז יענע מיידעל?

— זי איז אַ זעלטענע שעהנהייט וועלכע איך, און נישט קיין אַנדערער, האָט ענטדעקט! — האָט המן איהם געענטפערט מיט שטאָלץ.

— און פאַרוואָס האָסטו מיר נישט אויפמערקזאַם געמאַכט וועגען איהר פריהער? — האָט ממוכן איהם געפרעגט.

— האָסטו דען מיר נישט לאַנג צוריק געזאָגט, אַז דו דאַרפסט נישט מיין הילף און אַז דו ביזט אימשטאַנד אויסצוקומען אָהן מיר!...

— אָבער ווי אַזוי וואָגסטו עס צו טהאָן אַזאַ זאַך אָהן מיין וויסען! — האָט ממוכן אַ געשריי געטהאָן.

— איך האָב די ערלויבניש פון דעם קעניג אויף דעם! — האָט המן איהם געלאַסען געענטפערט, — איך האָב איהם פערשפּראָכען אַז איך וועל יענע שעהנע מיידעל קריגען און איך האָב מיין פאַרשפּרעכען געהאַלטען.

— און די מיינסט געוויס, אַז פון אַלע שעהנע מיידלעך וועלכע ווערען פאַר איהם געבראַכט יעדען טאָג, וועט ער אויסקלייבען די וועלכע דו האָסט אויסערוועהלט, — האָט ממוכן געזאָגט מיט אַ ביטערען שמייכעל, — איך זאָג דיר, המן, אַז דער קעניג וועט זיך אויף איהר אפילו נישט וועלען אומקוקען.

— ווי עס ווייזט אויס, האָסטו יענע מיידעל נישט גוט בעטראַכט, — האָט המן געזאָגט, — ווען דו וואָלסט איהר געזעהן עטוואָס נעהנטער, וואָלסטו זיכער געענדערט דיין מיינונג.

ממוכן האָט זיך באַלד פון איהם אָפּגעקעהרט. זיין צאָרן האָט אין איהם געברענט.

— זאָל נאָר דער קעניג צוריקווייזען אויך זיין מיידעל, וועט ער זיך שוין מיט איהם אָפּרעכענען פאַר זיין חוצפה, — האָט ער זיך געטראַכט.

אסתר איז געבראַכט געוואָרען צו הגי'ן, און ווי ער האָט איהר נאָר דערזעהן, האָט ער איהר גלייך צוגענומען אין דעם הויז פון פרויען. און אַנשטאַט

צו לאזען איהר ווארטען ביז איהר רייהע וועט קומען, האט הגי גלייך געהייסען בריינגען די פארשידענע שמעקענדע אוילען, זי זאל זיך מיט זיי אויסשמירען. ער האט בעשטימט פאר איהר זיבען דינסטען וועלכע זאלען איהר בעדיענען, העלפען אנטהאן איהרע קליידער, צוקאמען איהרע האר און טהאן אלעס וואס זי וועט פארלאנגען.

אסתר איז געווען ווי צוטומעלט. זי האט באמערקט ווי די איבריגע מיידלעך קוקען אויף איהר מיט אייפערזיכטיגע אויגען... זי האט געזעהן ווי הגי טהוט אלעס אין זיין מעגליכקייט איהר צופרידענצושטעלען... ער שענקט צו איהר מעהר אויפמערקזאמקייט ווי צו אירגענד וועלכע אנדער מיידעל... ער האט פאר איהר אויסגעקליבען דעם שעהנסטען צימער, איהר געבראכט די טהייערסטע ציערונג... דאס אלעס האט איהר געמאכט פיהלען זעהר אונבאקוועם... און ווען הגי האט איהר געפרעגט אויב זי פערלאנגט עפעס, האט זי איהם גלייך געענטפערט אז זי פארלאנגט גארנישט.

המן האט זיך געפיהלט זעהר וויכטיג... ער איז ארויפגעקומען צו הגי'ן איינינגע מאל א טאג און זיך נאכגעפרעגט אויף אסתר'ן:

— ווי דענקסטו, מיין פריינד, זי וועט געפעלען ווערען דעם קעניג?

— איך צווייפעל נישט אין דעם, המן! — האט הגי זיך אפגערופען מיט א פרעהליכען פנים, — איך האב נאך אזא שעהנע ווי אסתר נישט געזעהן. איך טהו אלעס וואס איז מעגליך צו מאכען איהר נאך שעהנער און מעהר צוציהענד און ווען די צייט וועט קומען און זי וועט דארפען ערשיינען פאר דעם קעניג זאל זי איהם געפעלען... אבער איך מוז צוגעבען, המן, אז איך קען איהר בשום אופן נישט פארשטעהן, אסתר פערלאנגט נישט קיין מתנות... בשום אופן קען איך ביי איהר נישט פועל'ן אז זי זאל אנטהאן די פראכטפאלע קליידער אדער די ציערונג. איהרע דינסטען בעריכטען מיר, אז זי דערלאזט נישט זיי זאלען איהר שמירען מיט די שמעקענדע פארפיומען און אוילען... זי נעהמט אויך נישט די נאהר־האפטע שפייזען וואס איך האב פאר איהר בעשטימט... זינט זי געפינט זיך דא פערלאנגט זי פאר איהרע מאלצייטען בלויז גרינסען... זי האט נאך קיין פלייש נישט פערזוכט זינט זי געפינט זיך אונטער מיין אויפזיכט. איך וועל דיר זאגען דעם אמת, אז איך האב מורא זי זאל נישט אויסגעצעהרט ווערען אין זי וועט נישט קענען ערשיינען פאר דעם קעניג צו דער בעשטימטער צייט.

— פיעלייכט איז זי נישט צוגעוואוינט צו דיזע שפייזען! — האט המן געזאגט, — דאריבער וואלט איך דיר געראטהען זיך צו זעהן מיט מרדכי'ן, אסתר'ס ערציהער. ער קומט אהער יעדען טאג און ער געפינט זיך נעבען טויער פון פאלאץ. מעגליך אז ער וועט דיר צושטעלען די שפייז וואס זי גלייכט.

— ווילסטו מיר טהאן די געפעליגקייט, המן, און זיך מיט איהם דורכריידען וועגען דעם. איך בין זעהר פארנומען יעצט.

— צום בעדויערען וועל איך דיר דיזע געפעליגקייט נישט קענען טהאן!

— האט המן איהם געענטפערט — מרדכי טאר נישט וויסען אז איך האב א האנד אין דעם וואס אסתר איז אהער געבראכט געווארען... און איך טהו אלעס מעגליכעס איהם אויסצומיידען... איך קום אפילו אהער דורך אן אנדער ארייננאנג, כדי ער זאל נישט באמערקען אז איך האב א צוטריט צו דעם הויז פון די פרויען... דיר וועט עס לאנג נישט דויערען און דו קענסט זיך מיט איהם זעהן.

הגי האָט זיך געזעהן מיט מרדכי'ן און ער האָט זיך פאר איהם באקלאגט וועגען דעם וואָס אסתר עסט נישט אלעס וואָס מען ברייננט איהר.

— דאָס איז ווייל די שפּייזען זיינען נישט צוגעגרייט לויט ווי מיין רע־ליגיאָן פאָדערט, — האָט מרדכי איהם געענטפערט. — אויב דו וועסט מיר ערלויבען וועל איך יעדען טאָג ברייננען פאר איהר די שפּייזען וואָס זי האָט ליעב.

— איך וועל דיר נאָך דאנקבאר זיין דערפאר! — האָט איהם הגי געענט־פערט. — אָבער דיר וועט נישט זיין ערלויבט אליין איהר איבערצוגעבען די שפּייז, ווייל דער פאַרזאָג פון דעם קעניג איז נישט צוצולאָזען קיין מאַן נעבען די מיידלעך וועלכע דארפען פארגעשטעלט ווערען פאר דעם קעניג.

— דאַן גיב איבער אסתר'ן אין מיין נאָמען אז איך וועל איהר ברייננען שפּייז וואָס וועט צוגעגרייט ווערען אין מיין הויז, — האָט מרדכי געזאָגט. — און זי וועט שיקען אימיצען איבערצונעהמען די שפּייז פון מיר.

זינט יענעם טאָג פלעגט מרדכי צוברייננען שפּייז פאר אסתר'ן וואָס זיין פרוי קציעה האָט צוגעגרייט און דאָס איבערגעגעבען צו איינער פון אסתר'ס דינסטען.

ביסלעכווייז האָט זיך אסתר גענומען צוגעוואוינען צו איהר אומגעבונג. זי פלעגט מיט די איבריגע מיידלעך ארויסשפּאצירען אין דעם פּראכטפאלען גארטען וואָס האָט געהערט צו ושתי'ן... זי פלעגט בעטראכטען די וואונדערשעהנע בלומען און אָפטמאָל אויך ארייננעהן אין א געשפּרעך מיט די איבריגע מיידלעך.

— דו דארפסט זיך דאָך פיהלען די גליקליכסטע פון אונז אלעמען, — האָט א מיידעל זיך אָפּגערופען צו אסתר'ן מיט גרויס קנאה, — דו ביזט שעהנער פון אונז אלעמען, און לויט די בעהאנדלונגען וואָס דו קריגסט פון הגי'ן, שיינט אז דו האָסט בעסערע אויסזיכטען אויסגעקליבען צו ווערען די קעניגין.

— אָבער איך בין נישט איבריג נייגעריג פאר דיזען כבוד, — האָט איהר אסתר געענטפערט מיט א שמייכעל, — און א חוץ דעם ווייס איך אז דער קעניג וועט זיך אויף מיר נישט וועלען אומקוקען... שעהנערע פון מיר האָט דער קעניג אוועקגעשיקט.

— דו ביזט צופיעל בעשיידען אסתר, — האָט א צווייטע מיידעל זיך צו איהר געווענדעט. — ווען איך וואָלט באזעסען דיין שעהנקייט, וואָלט איך אנ־דערש געהאנדעלט... איך וואָלט שוין אזא נאר נישט געווען און נישט אָנגעטהאָן די שעהנע קליידער וואָס ווערט ארייגעבראכט צו דיר יעדען טאָג... יעדע פון אונז נעהמט אָן וויפיעל מתנות וואָס זי קען נאר קריגען, און דו, האָט מען מיר דערצעהלט, האָסט נאָך קיין איינציגע מתנה נישט געוואָלט אננעהמען.

— פארוואָס זאָל זי יעצט נעהמען די מתנות! — האָט א דריטע מיידעל אויסגערופען, — עס וועט שוין לאנג נישט דויערען און אלעס וועט געהערען צו איהר... יאָ, זי וועט טראָגען ושתי'ס קרוין!

— איך ווייס נישט פאר וואָס מען האַלט נאָך אונז דאָ! — האָט נאָך א מיידעל א זאָג געטהאָן, — יעצט דיכט זיך איז שוין מעהר קיין האָפנונג פאר קיינעם פון אונז נישטאָ...

— און וואָס דערלעגסטו דערצו אז מען פערהאַלט דיך אביסעל לייננער, — האָט די ערשטע מיידעל א זאָג געטהאָן, — דערווייל קריגסטו מתנות און אלעס וואָס דו פערלאַנגסט.

— וועט אבער דאן די ענטטוישונג נאך גרעסער זיין.

— בלויז איין קעניגין וועט דאך דער קעניג אויסקלייבען, און אפילו ווען אסתר וואלט נישט אנגעקומען אהער וואלטען אויך אונזערע שאנסען געווען גאנץ קליין, ווייל איך האב געהערט ווי הגי האט געזאגט, אז צווישען די פריהער־דיגע מיידלעך זיינען געווען א סך שעהנערע פון אונז.

— נישט אלע מאל קען א מיידעל מיט א שעהנעם פנים געפינען חן אין דעם קעניג׳ס אויגען, — האט די צווייטע מיידעל זיך אפגערופען, — א מיידעל מיט רייץ און צויבער קען פיעלייכט דעם קעניג מעהר געפעלען ווערען ווי אן אויסערגעוועהנליכער שעהנער פנים.

— און דו מיינסט געוויס אז דו בעזיצט עס אזא צויבער! — האט איינע פון די מיידלעך איהר א שטאך געגעבען, — קיינער פון אונז קען נישט אפלייקענען אז א חוץ איהר שעהנקייט בעזיצט אסתר אויך א וואונדערבארען רייץ און צויבער.

— ווען אסתר וואלט געהאט אביסעל מעהר שכל און אויסגעקליבען די שעהנסטע קלייד און זיך אנגעטהאן מיט די ציערונג וואס מען ברייננט איהר. דאן וואלט זי געוויס געקענט צוציהען דעם קעניג׳ס אויפמערקזאמקייט, — האט זיך איינע אפגערופען, ווען אסתר איז אוועק צוריק צו איהר צימער.

— און ווען דו וואלסט געוואוסט וואס עס איז בעסער פאר אונז אלעמען, וואלסטו אזוי אפט נישט גערעדט מיט אסתר׳ן וועגען איהרע קליידער... איז דען פאר אונז נישט בעסער ווען זי וועט ערשיינען פאר דעם קעניג אין אן איינפאכע קלייד?!...

— ווארום זאלען מיר זיך נארען, אסתר אין איהר איינפאכע קלייד, קוקט אוים א סך שעהנער פון אונז אלעמען אפילו ווען מיר פוצען זיך אוים אין אונזערע טהייערסטע קליידער.

אלע הכנות זיינען געמאכט געווארען פאר אסתר׳ס ערשיינען בעפאר דעם קעניג אחשורוש. הגי איז פאר די לעצטע עטליכע טעג געווען פארנומען. ער האט אסתר׳ן אנגעזאגט ווי אזוי זי זאל זיך אויפפיהרען ווען זי וועט פארגע־בראכט ווערען פאר אחשורוש׳ן.

— גלייך ווי דו וועסט דערזעהן דעם קעניג, זאלסטו זיך פארנייגען צוויי מאל פאר איהם, דיין שמייכעל פון דיינע ליפען זאלסטו טראגען די גאנצע צייט וואס דער קעניג וועט מיט דיר פארברייננגען... און איין זאך דארפסטו וויסען, אז וואס דער קעניג רעדט ארוים פון מויל דארף ערפילט ווערען.

הגי האט באמערקט אז אסתר האט קיין חשק נישט צו געהן צו דעם קעניג, און ער האט געמיינט, אז דאס איז צוליעב דעם וואס זי שעהמט זיך. ער האט איהר דאריבער פארשפראכען מיטצושיקען מיט איהר נאך אנדערע מיידלעך, וועלכע געפינען זיך דא פאר דעם זעלבען צוועק. ער האט דורך איהרע דינסטען אריינגעשיקט אין אסתר׳ס צימער פארשידענע שעהנע קליידער, אבער לויט ווי די דינסטען האבען איהם איבערגעגעבען האט אסתר קיינע פון די קליידער נית אנגעמאסטען. דאס האט הגי׳ן שטארק בעזארגט און ער האט זיך בעקלאגט פאר המן׳ען וועגען דעם.

— איך האב מורא אז אונזער גאנצע מיה וועט זיין אומזיסט, — האט ער

זיך אפגערופען צו המן'ען א טאג פאר דעם וואס איז בעשטימט געווארען פאר אסתר'ן אויפגענומען צו ווערען ביי אחשורוש'ן, — איך קען בשום אופן ביי איהר נישט פועל'ן זי זאל אנטהאן א נייע קלייד. זי דערלאזט נישט אז די דינסטען זאלען איהר שמירען מיט די איילען און פארפיומען... און איך האב מורא אז מארגען וועל איך האבען פיעל שוועריגקייטען איידער עס וועט מיר געלינגען איהר איבערצוריידען זי זאל אנטהאן די שעהנע קלייד וואס איך האב באשטעלט ספעציעל פאר איהר.

— וועגען דעם דארפסטו זיך נישט זארגען, הגי, כאטש אסתר איז צום אנפאנג נישט געווען אזוי נייגעריג צו געהן צו דעם קעניג, וועט זי טהאן אלעם מעגליכעם צו געפעלען דעם קעניג.

— ווען דו וואלסט געוואוסט ווי גלייכגילטיג אסתר איז צו אלעם, וואלסטו אליין אויך ניט געווען איבעריג זיכער, — האט הגי געזאגט, — מיין הארץ שרעקט מיך אז אויך פון אסתר'ן וועט זיך גארנישט אויסלאזען...

— דאס וואלט פאר מיר געווען זעהר א שווערער קלאפ, — האט המן זיך אפגערופען, — איך לעג אלע מיינע האפנונגען אויף דעם, אז דער קעניג זאל איהר אויסערוועהלען... יא, דאן וואלט איך זיך געקענט שעצען גליקליך. אבער ווען אסתר וועט דעם קעניג נישט געפעלען ווערען, וועט אלעס זיין פאר מיר פארלארען... ממילא וועט זיך מיט מיר אפרעכענען און איך וועל נישט קענען ווייזען מיינע אויגען פאר זרש'ן.

— דו ביזט דאך א קלוגער מאן, המן, אדרבא גיב מיר אן עצה ווי אזוי צו ווירקען אויף אסתר'ן אז זי זאל טהאן אלעס וואס איז גוט פאר איהר. מיר דוכט זיך, אז דו קענסט אסתר'ן שוין פון היבשע עטליכע יאהר, פיעלייכט ווייסטו אויף איהר קענען ווירקען... דאן וועל איך שוין מאכען אז דו זאלסט זיך מיט איהר זעהן און ריידען מיט איהר.

— איך האב מורא אז דאס וועט נאך ערגער מאכען די לאגע! — האט המן געזאגט, — איך ווייס אז דו ביזט מיין בעסטער פריינד, הגי, און פאר דיר קען איך דאך דעם אמת דערצעהלען... זינט איך האב אסתר'ן דערזעהן צום ערשטען מאל, האב איך איהר ליעב געקראגען. איך האב געטהאן אלעס מעג־ליכעס צו בעפעסטיגען מיין פריינדשאפט צו איהר. און ווען דער קעניג האט מיך דערהויבען צו זיין א בעאמטער, האב איך געקראגען מעהר מוטה און האב געמאכט איינינע פארזוכען אריינצוגעהן אין מרדכי'ס הויז... אבער מרדכי, וועלכער וויל אלעמען איינריידען אז ער איז איהר פעטער, איז מיר שטענדיג גע־שטאנען אין מיין וועג.

— וואס? איז דען מרדכי נישט איהר אמת'ער פעטער? — האט איהם הגי געפרעגט.

— איך צווייפעל אין דעם! — האט המן געענטפערט, — איך ביז זיכער אז אסתר שטאמט נישט פון די אידען. דאס האט מרדכי איהר געוויס אוועקגע־נומען פון איינעם פון די בבלים און איהר ערצויגען אלס זיין אייגען קינד... און אויב דער קעניג וועט מיר פרעגען פון וואנען זי שטאמט, וועל איך איהם געוויס נישט זאגען אז זי שטאמט פון די אידען. די איינציגע צרה איז, וואס אסתר איז אזוי געטריי און איבערגעבען צו דעם איד מרדכי, אז זי וועט טהאן אלעס וואס ער וועט איהר הייסען. שטעל זיך פאר, ווען נישט מיין זרש, וואלט

איך זיך גאנץ ווינציג געשראָקען פאר מרדכי'ן און אסתר וואָלט שוין לאנג געווען מיינע...

— מיר גלויבט זיך קוים אויב דו וואָלסט ווען עס איז געקענט אריינקריגען אסתר'ן פאר זיך! — האָט הגי א שמייכעל געטהאָן.

— דו זאָלסט וויסען זיין, מיין פריינד, אז עס איז נישטאָ א זאך וואָס איך זאָל נישט קענען דערגרייכען... פון דעסטוועגען זעהסטו דאָך, אז איך בין צופרידען צו זאָגען דעם קעניג וועגען איהר... מיך קימערט נישט אויב איך וועל מיין געלעגענהייט אויף אייביג פארלירען, אבי איך זאָל דעם קעניג קענען צו־פרידענשטעלען... איצט פארשטעהסטו פאר וואָס עס איז נישט ראטהזאם פאר מיר יעצט מיט איהר צו ריידען.. .

דער טאָג איז געקומען און אסתר האָט געדארפט ערשיינען פאר דעם קעניג אחשורוש. הגי האָט מיט גרויס אומגעדולד געווארט אויף איהר, ווען זי וועט ארויסגעהן פון איהר צימער. די איבריגע מיידלעך וועלכע האָבען דעם זעל־בען טאָג געדארפט ערשיינען זיינען שוין געווען אויסגעפוצט אין די שעהנסטע קליידער, זיי זיינען געווען בעהאנגען מיט גאָלד און בריליאנטען.

הגי האָט אריינגעשיקט איינע פון די דינסטען אנצוזאָגען אסתר'ן אז די צייט איז געקומען.

אסתר איז באלד ארויסגעקומען, און הגי איז געוואָרען ערשיטערט ווען ער האָט דערזעהן אסתר'ן אין דער זעלבער קלייד אין וועלכער זי איז צו איהם געקומען.

— עס וועט אונמעגליך זיין פאר דיר צו ערשיינען אין דיזע איינפאכע קלייד פאר דעם קעניג! — האָט הגי אויסגעריפען, — איך בעט דיר, טהו אָן יענע קלייד וואָס איך האָב פאר דיר בעשטעלט. די צייט איז קורץ... דער קעניג ערווארט אונז שוין...

— איך וועל געהן אין דעם קלייד, — האָט אסתר טרוקען געענטפערט.

הגי האָט גלייך פארשטאנען אז זיינע רייד וועלען זיין אומזיסט. ער האָט דאריבער מיט גרויס פארביטערונג זיך אפּגערופען:

— מיר געהען צו דעם קעניג!

צווישען די איבריגע מיידלעך איז געוואָרען א קליינע באוועגונג... זיי האָבען זיך איבערגעוואָרפען מיט בליקען... יעדע פון זיי איז ביי זיך אין הארצען געווען צופריעדען וואָס אסתר וועט אזוי ערשיינען פאר דעם קעניג. זיי זיינען געווען זיכער אז דער קעניג וועט זיך אויף איהר אפילו נישט אומקוקען... דאָס וועט דאריבער פארגרעסערען זייערע שאנסען.

הגי'ס צאָרן האָט געברענט אויף אסתר'ן. ער האָט אזוי פיעל מיהל געלעגט, ער האָט געטהאָן אלעס וואָס איז נאָר פאר איהם געווען מעגליך כדי זי זאָל געפעלען ווערען דעם קעניג און יעצט ווייזט אויס אז אלעס איז געווען אומזיסט.

מיט א קלאפּענדע הארץ איז המן געשטאנען און געווארט נעבען פּאלאץ פון קעניג אחשורוש. באלד וועלען די מיידלעך און אסתר אנקומען... פון ווייטען באמערקט ער ווי ממוכן און די איבריגע מיניסטאָרען דערנעהנטערען זיך צום פּאלאץ... ווען ממוכן זאָל זיעגען און דער קעניג וועט אויסערוועהלען איינע פון די מיידלעך וועלכע זיינען געבראכט געוואָרען דורך איהם, דאן וועט אלעס

זיין פארלארען פאר איהם... ער ווייס אז ממוכן וועט זיך מיט איהם אפרעכענען און ער וועט זעהן איהם איז גאנצען צו דערוויטערען פון פאלאץ.

ווען ממוכן איז צוגעקומען צום טויער, האט המן זיך א נייג געטהאן פאר איהם. אבער ממוכן האט איהם נישט געענטפערט, און ער איז גלייך אריין אינעווייניג.

אחשורוש איז געזעסען אויף זיין טראהן ווען מען האט איהם געמאלדען אז הגי און די מיידלעך ווארטען. ער האט זיי באלד געהייסען אריינגעהן.

הגי איז אריין א פריהער און זיך פארנייגט פאר דעם קעניג. באלד נאך איהם זיינען אריינגעקומען די מיידלעך און אסתר. יעדע פון זיי האט זיך פאר־נייגט און באלד זיך אוועקגעזעצט אויף דער ברייטער זאפא.

דער שר המשקים האט געבראכט וויין און אריינגעגאסען א פולען בעכער. אחשורוש האט פארזוכט דעם וויין, אבער ער האט נישט אויסגעטרונקען דעם גאנצען בעכער ווי זיין שטייגער איז געווען. ער האט אוועקגעשטעלט דעם וויין און ער האט גענומען בעטראכטען די מיידלעך.

הגי האט א וואונק געטהאן צו איינער פון די מיידלעך, און יענע האט זיך אויפגעשטעלט און צוגעגאנגען נאהענט צו דעם קעניג פארנייגענדיג זיך ביז׳ן באדען.

אחשורוש האט איהר באגריסט מיט א שמייכעל און איהר געבעטען זיך אוועקזעצען נעבען איהם... ער האט צו איהר אויסגערעדט עטליכע ווערטער, און באלד אומגעדרעהט זיין קאפ, און אנדערע געדאנקען האבען איהם פארנומען. ער האט ווידער גענומען טראכטען וועגען ושתי׳ן וואס פאר אן איינדרוק איהר בעזוך פלעגט אויף איהם אלע מאל מאכען. אן אנגענעהמע ווארעמקייט פלעגט איהם דורכנעהמען ווען זי פלעגט אנוועגדען איהרע שעהנע אויגען אויף איהם... איהר שטימע האט אזוי ליעבליך און זיס געקלונגען אין זיינע אויערען...

הגי האט זיינע אויגען פון קעניג נישט ארונטערגענומען. ער קוקט נאך יעדע באוועגונג וואס ער מאכט. און ווען ער באמערקט אז דער קעניג איז פאר־זונקען אין זיינע מחשבות, געהט ער לאנגזאם צו צו יענער מיידעל, און מיט א וואונק געהט זי ארונטער פון איהר פלאץ. א צווייטע מיידעל איז געבראכט גע־ווארען. אחשורוש האט געווארפען א בליק אויף איהר און אפילו קייןווארט צו איהר נישט אויסגערעדט.

הגי האט גענומען באמערקען א כמארע אויף דעם קעניג׳ס פנים. זיין הארץ האט איהם געשראקען ער זאל ווידער נישט ארייננפאלען אין א מרה שחורה... ווייל דאן וועט די סכנה זיין גרויס... ער האט א קוק געטהאן אויף אסתר׳ן... עפעס האט איהם א דריק געטהאן ביים הארצען... אלעס וואלט יעצט אנדערש געווען ווען זי וואלט איהם געפאלגט... אבער ווי אזוי וועט ער איהר גאר קענען פארשטעלען... דער קעניג וועט זיך געוויס געפינען בעליידיגט און ער וועט נאך איהם בעשולדיגען אין נאכלעסיגקייט... ער האט באמערקט ווי שעהן אסתר קוקט אויס... איהרע באקען זיינען רויט... איהרע אויגען גלאנצען ווי ליכטיגע שטערען... אבער איהר קלייד איז אזוי איינפאך... ער איז זיכער, אז דער קעניג וועט איהר אפילו מיט קיין בליק נישט שענקען... דאך האט ער געפאסט מוטה און איז צוגעגאנגען צו אסתר׳ן וועלכע איז געזעסען די לעצטע.

אסתר האט זיך אויפגעהויבען פון איהר פלאץ און איז נאכגעגאנגען הגי׳ן.

זי איז צוגעקומען גאנץ נאָהענט צו דעם טראָהן און האָט זיך פארנייגט...
אחשורוש האָט א קוק געטהאָן אויף איהר און איז זעהר ענטציקט געוואָרען פון
איהר שעהנקייט. ער האָט גלייך אויסגעשרעקט זיין גאָלדענע רוט צו איהר, און
איהר געבעטען זיך זעצען נעבען איהם.

הגי האָט באמערקט די פּלוצלינגע ענדערונג אויף דעם קעניג'ס פּנים...
ער זעהט ווי זיין פנים האָט גענומען שטראַהלען פון פרייד ווען ער בעטראַכט
אסתר'ן, ווי ער האָט זיך אין גאנצען אומגעדרעהט צו איהר זייט, און א בריי-
טער שמייכעל האָט זיך צוגאָסען אויף זיין פנים... ער זעהט דאָך אז טראָץ איהר
איינפאַכער קלייד געפעלט אסתר דעם קעניג מעהר ווי די איבריגע מיידלעך
וועלכע זיינען פאר איהם ביז יעצט געבראַכט געוואָרען.

גלייך האָט אחשורוש געגעבען א באפעהל אז הגי זאָל ארויספיהרען פון
פּאַלאַץ אלע איבריגע מיידלעך.

הגי האָט אזוי געטהאָן. ער האָט זיך פערנייגט פאר'ן קעניג און האָט א
וואונק געטהאָן צו די מיידלעך וועלכע האָבען געקוקט אויף אסתר'ן מיט אויגען
פול מיט קנאה... זיי האָבען זיך אויפגעהויבען פון זייערע פּלעצער און ענטווישטע
מיט פארביטערטע הערצער האָבען זיי נאָכגעפאָלגט הגי'ן.

ווען המן האָט באמערקט הגי'ן צוריקקעהרענדיג זיך פון פּאַלאַץ מיט די
מיידלעך, איז ער שנעל איהם אנטקעגען געקומען.

— נו, מיין פריינד, — האָט ער איהם געפרעגט מיט גרויס נייגעריגקייט.

— דו זעהסט דאָך אז אסתר איז פארבליבען מיט דעם קעניג! — האָט הגי
געזאָגט צו המן'ען.

— זי געפעלט איהם, — האָט המן געריבען די הענד פון פרייד.

— יא, המן, דער קעניג איז פּשוט בעצויבערט געוואָרען פון אסתר'ס
שעהנקייט. זיין מרה שחורה איז פון איהם אין גאנצען פערשוואונדען ווען ער
האָט איהר דערזעהן... אבי איך האָב זיך געשראָקען אז צוליעב איהר איינפאַכער
קליידונג וועט זיך דער קעניג אויף איהר אפילו נישט ווע־לען אומקוקען.

— איך מוז גלייך לויפען אנזאָגען זרש'ן, — האָט המן אויסגערופען מיט
בעגייסטערונג, — זי האָט פון מיר די גאנצע צייט געשפּאָט און געזאָגט אז איך
בין א לא יצלח און אז דער קעניג וועט מיר נאָך בעשטראָפען פארוואס איך האָב
זיך ארייגעמישט.

— נייז, המן, איי־ל זיך נישט צו געהן איצט צו זרש'ן, — האָט איהם הגי
געבעטהען, — מעגליך אז דער קעניג וועט דיך נאָך ווע־לען זעהן.

— דו ביזט גערעכט, מיין פריינד! — האָט המן אויסגערופען, — יעצט
האָף איך וועט ממוכן'ס צאָרן פון מיר ארונטער. איך וועל איך נאָך צייגען
אז המן בעזיצט מעהר שכל פון איהם.

אחשורוש האָט זיינע אויגען נישט געקענט אנזעטיגען מיט אסתר'ס שעהנ-
קייט... ער רעדט זיך מיט איהר פאַנאַנדער און איהר שטימע קלינגט אזוי אנ-
גענעהם צו זיינע אויערען.

— ווי איז דיין נאָמען? — האָט אחשורוש איהר געפרעגט.

— אסתר איז מיין נאָמען. — האָט זי איהם געענטפערט.

— אסתר! — האט אחשורוש אויסגערופען און זיך גענומען דערמאהנען וואו ער האט דיזען נאמען געהערט פריהער.

— דיין נאמען איז מיר בעקאנט, — האט אחשורוש געזאגט, — אבער איך געדענק נישט פון וועמען איך האב עס געהערט.

א בעשיידענער שמייכעל האט זיך באוויזען אויף אסתר׳ס ליפען.

אחשורוש האט פארטגעזעצט:

— אסתר, דו וועסט מיט מיר עסען היינט מיטאג, ווייל דו האסט געפונען חן אין מיינע אויגען.

אסתר האט זיך פערנייגט און אחשורוש האט פלוצלינג אויסגערופען:

— יעצט האב איך זיך דערמאהנט פון וועמען איך האב געהערט דער־מאהנענדיג דיין נאמען. יא, המן, ער האט מיר טאקע וועגען דיר געזאגט.

— וואו איז המן? — האט ער זיך געווענדעט צו איינעם פון זיינע לייב־וועכטער, — געה זוך איהם אויף, זאל ער באלד צו מיר קומען.

דער לייב־וועכטער איז ארויס פון פאלאץ און ער האט גלייך באמערקט המן׳ען שטעהענדיג נעבען דעם טויער.

— המן! — האט ער אויסגערופען, — דער קעניג וויל דיך זעהן!

— דער קעניג! — האט המן מיט פרייד א זאג געטהאן, און איז שנעל אריין אין פאלאץ.

ער איז נעהענטער צוגעקומען צו דעם טהראן און זיך פערנייגט פאר דעם קעניג.

— המן, זאג מיר, איז אסתר די יעניגע וועגען וועלכער דו האסט מיר דער־צעהלט.

— יע, מיין האר קעניג! איך האב די גאנצע צייט נישט אויפגעהערט צו טראכטען פון דעם, אז זי איז מעהר פאסענד צו טראגען די קרוין פון אלע אנ־דערע מיידלעך פון דעם קעניג׳ס מלוכה.

— דאן המן, מוז איך דיר בעגריסען פאר דיין גוטען געשמאק וואס דו בע־זיצסט! — האט אחשורוש זיך אפגערופען מיט א שמייכעל.

— איך בין העכסט גליקליך, אז איך האב מיט עפעס געקענט דיענען מיין האר קעניג!—האט המן זיך פערנייגט—ממוכן, דעם קעניג׳ס הויפט מיניסטער האט אנדערש געדענקט, ער האט בשום אופן נישט געוואלט אננעהמען מיין עצה און געלויבט זיינען די געטער פון פרס, וואס מיר איז געלונגען צו ריידען מיט זיין מאיעסטעט דעם קעניג...

— איך האב שוין לאנג איינגעזעהן, אז דו האסט מעהר שכל ווי ממוכן!— האט אחשורוש געזאגט—און מיט דיין יעצטיגען טהאט, האסטו מיר נאך מעהר איבערצייגט... פון היינט אן און ווייטער וועסטו אריינגערעכענט ווערען פאר איינעם פון מיינע מיניסטארען!

המן׳ס פנים האט גענומען שטראהלען פון גרויס פרייד. ער האט זיך אויף אזא פלוצלונגער דערהויבונג פון דעם קעניג נישט גערוכט... ער האט זיך ווידער א נייג געטהאן און געזאגט:

— איך דאנק דעם מעכטיגען קעניג פאר דעם חסד וואס ער טהוט מיט זיין קנעכט...

— יעצט קענסטו געהן, המן !—האט אחשורוש געזאגט—און מארגען וועס־טו זיך בעטייליגען אין דער זיצונג פון מיינע מיניסטארען.

א פרעהליכער און לוסטיגער האט המן פערלאזען דעם פאלאץ און בליץ שנעל איז ער געלאפען אהיים אנצוזאגען וועגען זיין גרויסען גליק. צו זיין פרוי זרש, און צו זיינע קינדער..

ווען ער איז צוגעקומען צו זיין הויז, האט ער בעשלאסען זיך צו בעהערשען און נישט ארויסציייגען גלייך, אז עפעס אויסערגעוועהנליכעס האט מיט איהם פאסירט. ער איז אריין ווי זיין שטייגער איז אין הויז און זרש האט איהם באגע־גענט מיט א זויערע מינע :

— איך קען שוין מעהר נישט דולדען דיין אויפפיהרונג המן. דו האסט גאר נישט וואס צו טהאן דעם גאנצען טאג, דו לויפסט ארום נאר צו קוקען אויף די שעהנע מיידלאך, און מיר דארפען אלע אויף דיר ווארטען מיט׳ן עסען, אבער איך האב בעשלאסען מעהר קיין נאר נישט צו זיין, און אויב דו קומסט נישט צו דער צייט, וועלען מיר עסען אהן דיר... די קינדער הונגערען און איהם ליעגט גאר אין זינען די שעהנע מיידלעך, וועלכע געפינען זיך אין דער הויז פון פרויען... מיין נישט המן, אז מען האט מיר נישט דערצעהלט, אז דעם גאנצען טאג דרעה־סטו זיך ארום הגי׳ן... א, ווי מקנא דו ביזט איהם זיין אמט...

— קען א טויבער האבען פערגעניגען פון שעהנע מוזיק !—האט המן גע־לאכט—אזוי קען הגי אפשאצען דעם טייערען אמט, וואס עס איז אריינגעפאלען אין זיין חלק, און פארוואס זאל איך איהם נישט מקנא זיין ! די שעהנסטע מיידלעך פון פרס געפינען זיך אונטער זיין אויפזיכט !

— המן !—האט זרש אויסגערופען מיט גרוים כעס—פון היינט אן וועל איך דיר נישט ארויסלאזען פון הויז ! דו האסט אלץ איינם נישט וואס צו טהאן אין דעם קעניג׳ס פאלאץ און אזוי לאנג ווי דער קעניג וועט נישט האבען אויסדער־וועהלט א מלכה, וועל איך נישט דערלאזען אז דו זאלסט זיך גאנצענע טעג ארומ־דרעהען ארום הגי׳ס הויז, פאר די פרויען.

— מיין ליעבע, געטרייע זרש !—האט המן געמאכט א פערזוך איהר ארומ־צונעהמען—דו וועסט דאך אזוי נישט טהאן צו דיין מאן, וועלכער איז דעם קע־ניג׳ס מיניסטער.

— גענוג שוין צו שפאסען !—האט זרש איהם פון זיך אפגעשטויסען—איך שווער ביי די געטער, אז מעהר וועל איך נישט דערלאזען דו זאלסט פער־שווינדען פון דער היים דעם גאנצען טאג !

— יעצט, מיין טייערע, אויב דו ועסט זיך עטוואס בערוהיגען, וועל איך דיר דערצעהלען אזעלכע נייעס, וואס וועט דיר דערפרעהען דיין הארץ און וועט אין גאנצען ענדערען דיין מיינונג וועגען דיין מאן המן !

זרש האט איהם אנגעקוקט מיט פארשענדע בליקען און זי האט אומגעדול־דיג אויסגערופען :

— נו, זאג מיר, המן, וואס האט פאסירט, וואס מאכט דיר היינט אזוי פרעהליך ?

— איך האב דאך דיר שוין געזאגט, זרש, דער קעניג האט מיר באשטימט פאר זיין מיניסטער !

— וואס רעדסטו, המן ? !—האט זרש נאך אלץ נישט געקענט בעשליסען אויב המן שפּאסט אדער ער איז ערענסט.

— ביי די געטער פון פּרס שווער איך דיר, זרש, אז אלעס וואס איך דערצעהל דיר איז ריכטיג. איך מוז אבער צוגעבען, אז א סך האב איך דיר צו פערדאנקען, מיט דיין עצה האסטו פערשנעלערט מיין זיעג איבער ממוכן.

—וואס ? !—האט זרש אויסגערופען—דער קעניג איז פּעראינטערעסירט אין אסתר'ן ? !

— אסתר האט מיט איהר שעהנקייט בעצויבערט דעם קעניג !—האט המן אויסגערופען און זיין פּנים האט געשטראהלט פון פרייד—און איצט איז שוין זיכער, אז אסתר וועט אויסערוועהלט ווערען אלס די קעניגין.... אחשורוש האט מיר געשיקט רופען און האט מיר בעגריסט פאר מיין גוטען געשמאק, וואס איך האב ארויסגעוויזען ווען איך האב איהם דערצעהלט וועגען אסתר'ן. און פאר איהר אין די אויגען, האט ער צוגעגעבען, אז איך בין קליגער פון ממוכן. און מיר גלייך בעשטימט צו זיין איינער פון זיינע מיניסטארען. יע, זרש, מארגען וועל איך זיך דארפען בעטייליגען אין דער זיצונג פון די מיניסטארען.

— אַה, המן ! —איז זרש איהם ארויפגעפאלען אויפ'ן האלז און איהם גענומען קושען...—דו ביזט געווארען דעם קעניג'ס מיניסטער ! ווי גליקליך איך בין ! איך האב אלע מאל געזאגט אז מיין מאן המן, וועט נאך ווען עס איז זיין א גרויסער מאן און יעצט ווערען מיינע ווערטער פערווירקליכט !

— דו וועסט נאך זעהן, מיין טייערע זרש !—האט המן מיט שטאלץ געזאגט—אז נאך גאר אין גיכען וועל איך פערנעהמען ממוכן'ס פּלאץ... יע, איך וועל נאך ווערען דעם קעניג'ס הויפט מיניסטער.

—איך צווייפעל נישט אין דיינע רייד, המן, קום שנעלער אריין אין עס צימער, וואו אונזערע קינדער געפינען זיך, איך וויל זיי גלייך דערצעהלען וועגען דעם גרויסען גליק, וואס אונז האט געטראפען.

המנ'ס גאנצע הויז האט אנגענומען א יום־טוב'דיגען אויסזעהן. ער האט פאר זיינע זיהן און טעכטער ווידערהאלט וועגען זיין גרויסקייט.

— ווארט נאך מיינע קינדער !—האט המן אויסגערופען — עס וועט לאנג נישט געדויערען און איהר אלע וועט ווערען חשוב'ע בעאמטע אין קעניג'ס הויף!

— זאג מיר מיין טייערער מאן—האט זרש זיך צו איהם אפּגערופען—דאס איז שוין מעהר נישט קיין סוד און איך וועל דאס קענען דערצעהלען פאר אלע מיינע שכנות און בעקאנטע.

— געוויס !—האט המן אויסגערופען—דער קעניג וועט דאך זיין ווארט נישט בייטען ! דו מעגסט עס נאך היינט פאר אלעמען דערצעהלען זאלען זיי אונז אלע מקנא זיין... דו קענסט זיך פארשטעלען וויפיעל מתנות איך וועל נאך ארייננקריגען ווען דער קעניג וועט פייערען זיין חתונה מיט אסתר'ן...

— איהר הערט, קינדער !—האט זרש אויסגערופען—איהר קענט פאר אלעמען דערצעהלען וועגען דער גרויסקייט פון אייער פאטער... זאל די גאנצע שטאדט שושן וויסען וואס פאר א וויכטיגען פאטער איהר האט ! זאל אייך יעדער איינער פון אייערע פריינד מקנא זיין !

זיבעטער קאפיטעל

אסתר ווערט קעניגין

יענעם טאג האט אחשורוש צום ערשטען מאל, אין פיער יאהר, געגעסען זיין מאהלצייט אין דער געזעלשאפט פון א פרוי. זיינע אויגען האבען געשיינט פון גליק, ווען ער האט א קוק געטהאן, אויף דער וואונדערשעהנער אסתר... ער האט אין זיין הארצען גענומען פערגלייכען איהר שעהנקייט מיט ושתי'ס, און ער איז געקומען צום בעשלוס, אז המן איז טאקע גערעכט: אסתר איז פיעל שעהנער פון ושתי'ן. די גאנצע צייט האט זיך אזא טייערער אוצר געפונען אין זיין לאנד און ער האט נישט געוואוסט!

אחשורוש איז געזעסען נעבען טיש און געגעסען מיט גרויס אפעטיט. אסתר איז געזעסען פונקט ענטקעגען דעם קעניג. זי האט געפיהלט זיינע דורכדרינגענדע בליקען אויף איהר און דאס האט איהר עטוואס אונבעקוועם געמאכט.... איהר פנים איז בעדעקט געווארען מיט א רויטקייט און דאס האט איהר שעהנקייט שטארק פערגרעסערט. זי איז געווען פול מיט חן און מיט צויבער. וואס מעהר אחשורוש האט אויף איהר געקוקט אלץ מעהר האט ער זיך געוואונדערט ווי אזוי ער האט פערבעבענט ושתי'ן פאר די שעהנסטע פרוי אין זיין לאנד...

— אסתר!—האט זיך אחשורוש צו איהר אפגערופען—ווי איך האב דיך דערזעהן, האסטו שוין געפונען חן אין מיינע אויגען. די געטער האבען דיך בעשאנקען מיט אלעם; דו ביזט שעהן, בעשיידען און קלוג... צו דיר בעלאנגט דיר קרוין פון ושתי. און דו קענסט נאך מעהר פון מיר פערלאנגען!

א בעשיידענער שמייכעל האט זיך בעוויזען אויף אסתר'ס ליפען. זי האט געווארפען א ליעבליכען בליק אויף אחשורוש'ן און זיך א נייג געטהאן:

— איך וויים נישט פארוואס דיין דינסט האט געפונען חן אין דיינע אויגען, אה, מעכטיגער קעניג!...

— ווייל דו האסט מיין הארץ געוואונען, אסתר!—האט אחשורוש זיך אפגערופען—איך וועל נאך היינט לאזען בעקאנט מאכען אין אלע שטעדט פון מיין קעניגרייך, אז דו, אסתר, וועסט ווערען די קעניגין אנשטאדט ושתי'ן. יע, דאס גאנצע לאנד, וועט יובעלען און זיך פרעהען, מיט דער וואונדערבארער שעהנער קעניגין, וואס וועט פערנעהמען ושתי'ס פלאץ.

א לייכטער ציטער איז דורכגעגאנגען אסתר'ס קערפער... זי זעהט ווי ערנסט דער קעניג איז... איז דאס מעגליך, אז זי וועט געקרוינט ווערען אלס קעניגין אנשטאט ושתי'ן! זי די יתומה, וועט ווערען קעניגין איבער דעם גאנצען לאנד... א אידישע קעניגין! זי וועט זוכען צו בעשיצען איהרע ברידער און קומען צו זייער הילף, ווען זיי וועלען זיך נויטיגען אין איהר שטיצע... אבער דאס וועט דאך מיינען, אז זי וועט זיין אפגעזונדערט פון איהר ליעבען אנקעל מרדכי, וועלכער איז צו איהר ווי אן אייגענער פאטער געווען. זי האט דאך איהם אזוי ליעב. זי קען זיך גארנישט פארשטעלען, אז עס וועט פאר איהר מעגליך זיין צו פערלאזען מרדכי'ס הויז... זי וויים, אז יעדע אנדערע מיידעל וואלט זיך געשעצט העכסט גליקליך צו הערען פון דעם קעניג אזעלכע רייד... אבער דאך שרעקט איהר דאס הארץ... זי וואלט געווען א סך מעהר צופריעדען, ווען ער לאזט איהר צוריקגעהן צו איהר אנקעל... זי וויל נישט זיין אפגעפרעמדעט פון איהר אייגענער

משפחה, פון איהר פאלק! אסתר דערמאנט זיך, אז מרדכי האט איהר אנגעזאגט, דאס דערווייליגע זאל זי דעם קעניג נישט זאגען פון וואנען זי שטאמט... מעגליך, אז ווען אחשורוש, וועט נישט וויסען, ווער זי איז און פון וואס פאר א פאלק זי שטאמט, וועט ער איהר נישט וועלען נעהמען פאר זיין פרוי, און דאן וועט זי זיך קענען אומקעהרען צו מרדכי'ן און קציעה'ן...

— וועגען וואס טראכסטו יעצט, מיין ליעבע אסתר? !—האט אחשורוש איהר געפרעגט מיט א שמייכעל אויף זיינע ליפען—דו האסט מעהר וועגען גארנישט וואס צו זארגען... דו ברויכסט נאר אויסשפרעכען דיין וואונש און דיין פערלאנג וועט גלייך ערפילט ווערען!

— מיין שטארקער וואונש און פערלאנג איז, אז דער קעניג זאל זיין געזונט און גליקליך!—האט אסתר געענטפערט און איהר פנים איז נאך רויטער געווארען.

א שמייכעל האט זיך בעוויזען אויף אחשורוש'עס ליפען, ווען ער האט געהערט פון אסתר'ן דיזע ווערטער.

— יע, אסתר—האט ער זיך אפגערופען—איך וועל זיין זעהר גליקליך ווען דו וועסט מיין קעניגין זיין, ווייל איין בליק פון דיינע שעהנע אויגען האט די מעגליכקייט צו פערטרייבען פון מיר אלע מיינע טרויעריגע געדאנקען און בייזע מחשבות...

בליץ שנעל איז די נייעס פערשפרייט געווארען אין דער הויפטשטאדט, שושן, אז אסתר'ן האט דער קעניג אויסדערוועהלט צו פערנעהמען ושתי'ס פלאץ.

קציעה, מרדכי'ס ווייב, איז דאן געווען אין גאס און ווען דיזע בשורה האט דערגרייכט איהרע אויערען, איז צו איהר גליק קיין גרענעץ ניט געווען... זי האט גענומען שטעלען שנעלע טריט אהיים, אנצוזאגען מרדכי'ן דערפון. אבער זי איז עטליכע מאל אפגעשטעלט געווארען אויף דער גאס, פון איהרע שכנות.

— אה, קציעה, איך ווינש דיר גליק!—האט איהר א שכנה אפגעשטעלט—דיין אסתר וועט דאך ווערען די קעניגין! איך האב גלייך געוואוסט, אז אזוי וועט געשעהן. איז דען פאראן א שעהנערע פון דיין אסתר'ן.. איך האב דא נישט לאנג געזאגט צו מיין מאן, אז ווען דער קעניג וועט נאר דערזעהן אסתר'ן, וועט ער שוין מעהר נישט וועלען זוכען קיין אנדערע!

— איך דאנק דיר!—האט קציעה איהר געענטפערט און שוין געוואלט געהן אבער באלד איז א צווייטע שכנה צוגעקומען און איהר בעגריסט:

— פון טיעפסטען הארצען גראטוליר איך דיר, קציעה, עס וועט דאך זיין א כבוד פאר אונזער גאנצען פאלק. א קלייניגקייט, א אידישע קעניגין... און נאך אזא ווי דיין אסתר, מיר מעגען דאך אלע שטאלצירען מיט איהר...

— כל זמן עס איז נאך נישט געווען די חתונה, קען מען נאך נישט וויסען!—האט קציעה נאך אלץ נישט געקענט זיך פארשטעלען דעם גרויסען גליק, וואס איז איהר פלוצלונג ענטקעגען געקומען. זי זעהט דאך, ווי גרויס די קנאה פון אלע אידישע פרויען פון שושן איז... פיעלע פון די מוטערס וועמענס טעכטער זיינען געפיניגט געווארען דורך ושתי'ן, האבען איהר בעגריסט... און זי פערשטעהט ווי יעדע איינע פיהלט זיך... זיינען דען זייערע טעכטער אויך נישט פארגעבראכט

געווארען פאר דעם קעניג! אבער ער האט זיך אויף זיי אפילו נישט געוואלט אומ־קוקען! און פון אלעמען איז גאר אסתר, וועלכע האט אין גאנצען קיין חשק נישט געהאט צו געהן, אויסגעקליעבען געווארען צו טראגען ושתי׳ס קרוין... קציעה האט געזוכט אויסצומיידען די איבעריגע פרויען, וועלכע האבען געמאכט א פער־זוך איהר אפצושטעלען, און איז שנעל אריין אין הויז און אויסגערופען מיט א פרעהליכע שטימע:

— מרדכי, האסטו שוין געהערט, די פרעהליכע נייעס?

מרדכי האט איהר אנגעקוקט מיט ערשטוינונג און א קוועטש געטהאן מיט זיינע פלייצעס.

— אויב אזוי מעגסטו וויסען, אז אונזער אסתר איז אויסגעקליעבען געווא־רען ביי אחשורוש׳ן צו פערנעהמען ושתי׳ס פלאץ.

—ווער האט עס דיר געזאגט?—האט מרדכי געפרעגט און זיין פנים איז בלאס געווארען.

— ווער האט מיר געזאגט! !—האט קציעה אויסגערופען — די גאנצע שטאדט קלינגט מיט דעם און דו פרעגסט מיר, ווער האט מיר געזאגט?! איך בין קוים דערגאנגען אהיים, אלע פרויען מיינע שכנות און בעקאנטע, האבען מיר ארומגערינגעלט און האבען מיר איינפאך נישט אפגעלאזען... קענסטו זיך פאר־שטעלען אזא גליק!... וויפיעל שעהנע מיידלעך עס זיינען פאר דעם קעניג פאר־געבראכט געווארען און קיינע פון זיי איז דעם קעניג נישט געפעלען געווארען. נור אסתר! אונזער אסתר וועט זיין די קעניגין פון פרס און מדי!... יעצט זעהס־טו שוין מרדכי ווער עס איז געוועזן גערעכט... די גאנצע צייט האב איך צו דיר גע׳טענה׳ט: שיק אסתר׳ן ארויס, זאל זי שפאציערען צוזאמען מיט די איבעריגע מיידלעך... אבער דו ביזט געוועזן איינגע׳עקשנ׳ט... דו האסט מיך נישט געוואלט פאלגען.

— איך זעה נישט איין, קציעה, וואס די שמחה איז אזוי גרויס ביי דיר!

— וואס?!—האט קציעה אויסגערופען מיט ערשטוינונג—דו ביזט נאך נישט צופריעדען?!—האסטו דען אסתר׳ן נישט ליעב ווי זי וואלט געוועזן דיין אן אייגענע טאכטער!

— טאקע דעריבער, בין איך נישט איבעריגס צופריעדען!—האט מרדכי מיט אן אומעטיגער שטימע געזאגט—איך קען אסתר׳ס נאטור און איך ווייס, אז זי וועט זיך נישט פיהלען גליקליך אין פאלאץ.

—וואס רעדסטו?! קען דען געמאלט זיין א גרעסערען גליק פאר א מיי־דעל, ווי צו ווערען געקרוינט די קעניגין פון אזא מעכטיגער מלוכה?! זעהסטו, ווען דו זאגסט מיר, אז אסתר וואלט זיך נישט געפיהלט גליקליך צו זיין אין פא־לאץ אלס א קאמער מיידעל אדער א הויף דאמע, וואלט איך דיר נאך געקענט פארשטעהען, אבער א קעניגין! ניין, מרדכי, אזוי נאריש איז אסתר נישט!

— און דו מיינסט ,אז אסתר ווערט שוין זיכער א קעניגין?—האט מרדכי זיך צו איהר אפגערופען—איך גלויב נאך נישט אויב אסתר וועט דערצו דער־לאזען.

— וואס מיינסטו?—האט קציעה איהם אנגעקוקט מיט פערוואונדערונג— אסתר וועט נאך נישט וועלען! וואס הייסט זי וועט נישט וועלען: וועט זי דען געהן געגען דעם קעניג׳ס ווילען.

— דאס האב איך שוין לאנג בעזארגט !—האט מרדכי געענטפערט—איך האב אסתר'ן אנגעזאגט, אז אין פאל זי וועט געבראכט ווערען פאר דעם קעניג און זי וועט איהם געפעהלען ווערען, איז אויב זי וועט וועלען, אז דער קעניג זאל איהר צוריקשיקען אהיים, זאל זידעם קעניג ניט זאגען פון וואנען זי שטאמט... זי קען איהם זאגען, אז זי איז א יתומה און איז אויפגעהאדעוועט געווארען פון איהר קינדהייט און זי ווייס ניט פון וואנען זי שטאמט. פארשטעהסט, ווען דער קעניג וועט פון איהר נישט קענען דערגעהן ווענען איהר אפשטאמונג, וועט ער מיט איהר געווים נישט הייראטען ! ווייל עס פאסט דאך נישט פאר א קעניג צו נעהמען א קעניגין איינע וועמענס אפשטאמונג איז צו איהם נישט בעוואוסט... פיעלייכט שטאמט זי פון זעהר א נידעריגע משפחה ? און יעצט קען דאך זיין, אז אסתר האט איהם ניט אויסגעזאגט פון וואנען זי שטאמט און פון דעם אלעם וועט זיך גארנישט אויסלאזען !

— ווי אזוי האסטו איהר געקענט אנזאגען אזא זאך ?—איז קציעה אומרוהיג געווארען—אבער דאך, איך גלויב נישט, אז אסתר וועט באגעהן אזא נארישקייט און פערביילאזען אזא גרויסען גליק.

— דאס וועלען מיר זעהן, אויב דער קעניג וועט טאקע מיט איהר חתונה האבען, איז א סימן, אז אסתר איז צופריעדען דערפון און האט איהם אויסגעזאגט פון וואנען זי שטאמט, אבער ווען דו וועסט זעהן, אז אסתר קומט צוריק וועסטו שוין וויסען די אורזאכע.

— אויב דאס וואלט אזוי פאסירט וואלט איך דיר קיינמאל נישט מוחל געווען, מרדכי !—האט קציעה אויסגערופען—די גאנצע שטאדט איז אונז מקנא און דו ווינשסט אז פון דעם אלעם זאל זיך גארנישט אויסלאזען.

אין א קורצע וויילע זיינען אין מרדכי'ס הויז אנגעקומען פיעלע אידען מיט זייערע פרויען און טעכטער צו בעגריסען מרדכי'ן און צו דערזעלבער צייט בעטען, אז מרדכי זאל זיך זעהן משתדל זיין, אז די קעניגין אסתר זאל זייערע טעכטער אריינגעהמען צו זיך אין פאלאץ, אלס איהרע קאמערמיידלעך.

— מיין טאכטער האט פון שטענדיג אן זעהר ליעב געהאט אסתר'ן, זי פלעגט נישט אויפהערען צו ריידען פון איהר—האט איין פאטער זיך אפגערופען צו מרדכי'ן—און איך בין זיכער, אז ווען דו זאלסט נאר דערמאהנען מיין טאכטער'ס נאמען פאר אסתר'ן, וועט זי איהר גליך איינלאדען צו זיך אין פאלאץ.

— און מיין טאכטער האט מיר דערצעהלט אז נישט איינמאל האט זי צוגערעדט אסתר'ן, דאס זי זאל ארויסגעהן און זיך בעווייזען פאר די הארעז, וועלכע האבען צו טהאן מיט אויסקלייבען א קעניגין פאר דעם קעניג, און ווי עס ווייזט אויס, האט זי איהר טאקע געפאלגט... יעצט וועט זיך מיין טאכטער שעצען גליקליך, אויב זי וועט קענען זיין מיט אסתר'ן און איהר בעדינען.

—עס איז נאך אין גאנצען צו פריה צו ריידען וועגען דעם — האט מרדכי זיי אלעמען געענטפערט—עס איז נאך גאר נישט זיכער אויב מיין אסתר וועט טאקע זיין די קעניגין !

— מיין מאן דענקט, אז כל זמן עס איז נאך נישט געווען די חתונה, קען מען נאך נישט זאגען בעשטימט—האט קציעה זיך אפגערופען.

— אבער דער קעניג האט דאך שוין בעקאנט געמאכט איבער דער גאנצער

שטאָדט !—האט א שכנה אויסגערופען—איז עס דען מעגליך, אז א קעניג זאל בייטען זיין ווארט ?...

— אלעס איז מעגליך ביי גאט!—האט מרדכי געזאגט און א שטילען זיפץ געטהאן.

— זאלען מיר שוין אלע זיין אזוי זיכער מיט ישועות, ווי זיכער עס איז, אז מיין אסתר וועט ווערען קעניגין !—האט קציעה מיט שטאָלץ געזאגט—נא־וואס דען, איך וואלט אייך אלעמען דערציילט, נאר איך וויל נישט... מיר וועלען שוין וויסען ווענען אסתר וועט נאכהער פערלאנגען פאר איהרע קאמער־מיידלער. פארוואָס זאלען מיר זיך אין דעם מישען...

— אָבער קציעה זאל דיר גאט געבען געזונט—דו ווייסט דאך מיר נישט ענטזאגען צו טהאָן דיזע טובה... ווען דו וואלסט נאר געוואוסט, וואס פאר א טאָכטער איך האָב... אזא דימענט נישט נאר פאסט פאר איהר צו זיין די קא־מערמיידעל פון דער קעניגין... זי פאסט אפילו... איך ווייס.... זי איז דאך אזא זעלטענע שעהנהייט... עס איז מעהר נישט וואס מיר האבען קיין מזל נישט... יע, קציעה, צו אלעס דארף מען האבען מזל... איך זאג נישט חלילה, אז דיין אסתר איז פלוצלונג אזוי אויפגעריכט געווארען נאר דורך מזל... אָה, ניין, א הוץ מזל איז אסתר טאקע די שעהנסטע אין שטאָדט... אָבער ווען זי וואלט קיין מזל נישט געהאט... וואלט זיך אפשר אויסגעלאָזען אנדערש, וואלט זי פיעלייכט נישט פאָרגעשטעלט געווארען פאר דעם קעניג.

— און מיר דוכט זיך, אז אויך דיין טאָכטער איז געבראכט געווארען אונ־טער הגי'ס אויפזיכט

— נו, יע, אז עס איז קיין מזל נישטאָ, קען גאר נישט העלפען !—האט יענע א זיפץ געטהאן—דו קענסט זיך פארשטעלען ווי שטארק אונזערע הערצער האבען געקלאפט, ווען מיר האבען זיך דערוואוסט אז אין א בעוואוסטען טאג וועט זי פאָרגעשטעלט ווערען פאר דעם קעניג... מיר האבען שוין אונזערע אויגען אויסגעקוקט... אָבער אז עס איז פארט נישטאָ קיין מזל... מאכט זיך, אז מען ברייננגט מיין טאָכטער צוזאמען מיט נאך עטליכע מיידלעך, וועלכע זיינען געווען אזעלכע פערזעהענישען, אז ווי נאר דער קעניג האט זיי בעמערקט, איז ער שטארק אין כעס געווארען און געהייסען אלעמען אוועקנעהמען פון זיינע אויגען... און צוליעב זיי האט מיין טאָכטער אויך געמוזט ליידען... ער האט איהר אפילו גאר נישט ב[illegible] !

— און מיר דוכט זיך, אז עס האט גראדע געדארפט זיין פערקעהרט—האט זיך נאך א שכנה אריינגעמישט—אויב דיין טאָכטער איז טאקע אזא פארשוין, האט זי געדארפט דעם קעניג נאך מעהר געפעהלען ווערען, ווען ער האט איהר פערגליכען מיט די איבעריגע.

— זאג איך דאך, אז צוליעב דעם, וואס ער איז אויפגעבראכט געווארען אויף די מיאוס'ע האט ער אפילו מיין טאָכטער נישט בעמערקט... דאס בעווייזט, אז זי האט קיין מזל נישט ! און דו קציעה — האט זי זיך צו איהר געווענדעט—דו ווייסט מיר דעריבער טאקע נישט אפזאגען און ביי דער ערשטער געלעגענ־הייט וועסטו ריידען מיט אסתר'ן וועגען מיין טאָכטער.

— דאָס וועל איך שוין זעהן שפעטער, — האָט קציעה געענטפערט מיט אן איינגעהאלטענעם כעס — דערווייל האָב איך וועגען אנדערע זאכען צו טראכטען.

דער טאָג פון דעם קעניג׳ס חתונה מיט אסתר׳ן איז בעשטימט געווארען. איבער׳ן גאנצען לאַנד האט דער קעניג ארויסגעשיקט שלוחים צו ערקלעהרען יענעם טאָג פאַר א גרויסען יום טוב. ער האט אויך בעפוילען, אז אין יעדער שטאָדט וואו דיזע נייעס וועט בעוואוסט ווערען, זאָל געפייערט ווערען דורך א גרויסאַרטיגען מאָהלצייט, וואס זאָל אָנגערופען ווערען דער "מאָהלצייט פון אסתר". אויך האָט דער קעניג געלאָזט וויסען דורך זיינע שלוחים, אז צוליעב זיין גרויסער שמחה וועט ער דיזען יאָהר בעפרייען אלע זיינע אונטערטאנען פון צינזען. גרויס פרייד און בעגייסטערונג האט ארומגענומען אלע אונטערטאנען פון אחשורוש׳עס מדינות.

די שמחה אין שושן איז געווען אונגעהויער גרויס... די גאסען זיינען אָנגעפיהלט געווארען מיט מענשען, וועלכע זיינען נייגיעריג געווען צו הערען עפּעס נייעס פון פּאַלאַץ.

נאָך גרעסער איז די פרייד געווען אין דער אידישער גאס פון שושן... יעדער איינער האט זיך געפיהלט ווי א מחותן צו אחשורוש׳עס חתונה... א קלייניגקייט, א אידישע קעניגין.

המן וועלכער האט ליעב געהאט אריינצורוקען זיין נאָז און זיך צוהערען צו אלעס, וואס ווערט גערעדט און געטהאן אין דער אידישער גאס, איז געווארען שטארק אויפגעבראכט געגען די אידען. ער האט נישט געקענט פערלייד ען, ווי די אידען נעהמען זיך איבער דאמיט, וואס אסתר איז א אידישע מיידעל. און איז דאריבער צוגעגאנגען צו עטליכע אידען וועלכע זיינען געשטאנען אין א גרופּע און גערעדט מיט גרויס בעגייסטערונג, וואס פאר א טייערע אידישע טאָכטער אסתר איז.

— ביי אייך קומט אויס, אז אסתר איז א אידישע טאָכטער !—האט המן זיי אריינגעלאכט אין פּנים מיט א ציניש געלעכטער — און וואָס וועט איהר זאָגען אויף דעם, ווען איך וועל אייך דערצעהלען, אז אסתר האט פערלייקענט איהר אפּשטאמונג פאר דעם קעניג ! יע, אין מיין אנוועזענהייט, האט דער קעניג איהר געפרעגט פון וואנען זי שטאמט, און זי האט איהם געענטפערט, אז זי ווייס נישט... זי איז א יתומה—האט זי געזאגט און איז אויפגעהאָדעוועט געווארען ביי מרדכי׳ן און לויט איהרע רייד קען זיין, אז זי איז אזא אידישע טאָכטער, ווי זי איז א פּערסישע אדער א באבילאָנישע !

— עס איז נישט אמת !—האט איין איד אויסגערופען מיט ענטריסטונג— אסתר איז א שטאָלצע אידישע טאָכטער און זי וועט איהר אפּשטאמונג נישט פערלייקענען !

— מיר קענען אסתר זעהר גוט און דעריבער גלויבען מיר דיר נישט !— האט א צווייטער איד אויסגערופען.

— און איך שווער אייך ביי דער קרוין פון אונזער קעניג און ביי די געטער פון פּרס, אז דאס וואס איך האב אייך נאָר וואס דערצעהלט איז ריכטיג !—האט המן אויסגערופען מיט א שמייכעל, זעהענדיג וואס פאר א טיעפען איינדרוק זיינע ווערטער האבען אויף די אידען געמאכט—זעהט איהר דען נישט אז דער קעניג האט אייך, אידען בעזונדער אפילו נישט דערמאָנט... און שטעלט זיך פאָר, ווען דער קעניג וואלט געוואוסט, אז אסתר שטאמט פון אידען, וואלט דען דער קעניג נישט געשיקט ספּעציעלע מתנות פאר אייערע שוהלען !

די אידען זיינען געבליבען שטעהן, ווי געלעהמטע. יעצט זעהען זיי טאקע, אז המן איז גערעכט! דער קעניג ווייס ניט, אז אסתר, זייער אסתר שטאמט פון אידען... אסתר האט פערלייקענט איהר אפשטאמונג...

המן איז געווען צופריעדען וואס איהם איז געלונגען צו ענטטוישען די אידען... ער האט באמערקט די גרויסע ענדערונג אין זייערע פנים'ער און איהם האט עס גרוים הנאה געטהאן. ער האט געווארפען אויף זיי בליקען פון פער־אכטונג און איז פון זיי שנעל אוועקגעגאנגען.

— עס איז אונמעגליך! — האט א איד זיך אפגערופען צו די איבריגע, — דאס זוכט המן צוצושטערען אונזער שמחה. ער איז אלע מאל געווען אונזער שונא! איך גלויב נישט אז אסתר זאל פארלייקענען איהר אפשטאמונג!

— אבער פארוואס האט טאקע אחשורוש די אידען בעזונדער נישט דער־מאהנט?... און אפילו צו אונזערע שוהלען גארנישט געשיקט.

— מעגליך אז דער קעניג האט איהר אפילו נישט געפרעגט פון וואנען זי שטאמט... ער איז אין איהר אזוי פארליעבט אז ער האט פארגעסען איהר צו פרעגען וועגען דעם. יעדענפאלס ווייסען מיר דאך אלע אז המן איז א גרויסער ליגנער און מיר דארפען זיינע רייד נישט נעהמען ערנסט.

— דער איינציגער פארדרוס איז, אז צוליעב אסתר'ן איז המן אזוי אויפ־געריכט געווארען... א קלייניגקייט, ער איז געווארען אחשורוש'ס מיניסטער.

— פון א בעדער און א שערער צו דעם פלאץ פון מיניסטער! דאס איז זעהר א גרויסער שפרונג... יעצט האט המן א גרויסען איינפלוס איבער'ן קעניג און איך גלויב אז עס וואלט פאר אונז אלעמען געווען א סך מעהר ראטהזאם איהם מעהר נישט צו דערצארענען.

— כל זמן מיר האבען א אידישע קעניגין דארפען מיר פאר קיינעם קיין מורא נישט האבען! — האט נאך איינער אויסגערופען מיט שטאלץ, — ווען אסתר זאל נאר וועלען ווערט המן ווידער אוים מיניסטער.

— אבער אויב עס זאל זיין אמת אז אסתר האט פארלייקענט איהר אפ־שטאמונג וואלט עס פאר אלע אידען געווען זעהר א שטארקער קלאפ... פון איהר וואלטען זיך די איבריגע אידישע טעכטער פון לאנד אפגעלערנט אז זיי דארפען זיך שעהמען מיט אידישקייט... נישט גענוג וואס זיי ענדערען זייערע אידישע נעמען אויף פערסישע וועלען זיי יעצט אין גאנצען וועלען פארלייקענען אז זיי זיינען אידישע טעכטער.

— איך בין זעהר נייגעריג צו הערען וואס מרדכי האט וועגען דעם צו זאגען, — האט א הויכער דארער איד זיך אפגערופען, — איך וועל זיך פאר איהם ניט שעהמען און איהם פרעגען נאך היינט אין שוהל.

— מיר וועלען איהם טאקע איבערגעבען וואס המן האט אונז דערצעהלט און זעהן וואס פאר א ווירקונג דאס וועט אויף איהם מאכען.

אין אבענד ווען אלע אידען פון מרדכי'ס נאכבארשאפט האבען זיך פער־זאמעלט אין שוהל, האבען די אידען נאכ'ן דאווענען ארומגערינגעלט מרדכי'ן און איהם באגריסט.

— מארגען דארף פארקומען די חתונה און די קרוינונג פון אסתר'ן, — האט אימיצער צו איהם א זאג געטהאן, — און דערווייל האט נאך די אידישע געמיינדע פון שושן גארנישט געהערט פון קעניג.

— וואס מיינסטו ? — האט מרדכי איהם אנגעקוקט פערוואונדערט, — איז עס דען נישט בעקאנט געווארען פאר אלעמען גלייך איבער'ן גאנצען לאנד ? זיינען דען נישט די אידען פטור פון צו צאהלען צינזען גלייך מיט די איבריגע פעלקער פון לאנד ?

— איך מיין, — האט דער איד געענטפערט — אויב אסתר איז אזוי שטארק געפעלען אחשורוש'ן, האט ער געדארפט מאכען בעזונדערע הנחות פאר דעם פאלק פון וועמען זי שטאמט.

— המ... — האט נאך איינער זיך אפגערופען, — פארוואס זאלען מיר דארפען ריידען צוויי־דייטיגע רייד ! המן האט אונז איבערגעגעבען אז אסתר האט פאר דעם קעניג פארלייקענט איהר אפשטאמונג. ער האט אונז דערצעהלט, אז אין זיין אנוועזענהייט האט דער קעניג געפרעגט אסתר'ן פון וואנען זי שטאמט און זי האט איהם געענטפערט אז זי וויים נישט... ווייל זי איז אויפגעבראכט געווארען אלס יתומה.

— אזוי האט זי דעם קעניג געענטפערט ? ! — האט מרדכי אויסגערופען, און זיינע אויגען האבען גענומען שטראהלען פון פרייד, — זאל זי זיין גע־בענשט פאר דעם...

— מרדכי ! איז ביי דיר רעכט אז אסתר זאל זיך שעהמען מיט איהר פאלק ! ווען זי האט דערגרייכט צו אזא גדולה דארף זי דען פארדעקען פון קעניג אז זי שטאמט פון אידען ?

— מיין פריינד ! — האט מרדכי איהם געענטפערט, — אסתר האט בלויז געפאלגט מיין פארזאג, איך האב איהר אזוי געהייסען זאגען דעם קעניג.

די אידען וועלכע זיינען געשטאנען נעבען מרדכי'ן האבען געקוועטשט מיט די פלייצעס. זיי האבען ניט געקענט פארשטעהן פארוואס מרדכי זאל אזוי אנזאגען אסתר'ן. יעצט איז נאך פאר אלעמען די זאך מעהר קשה'דיג געווארען.

די חתונה פון אחשורוש'ן און אסתר'ן איז געפייערט געווארען מיט'ן גרעסטען גלאנץ און פראכט... הונדערטע געסט, פארשידענע קעניגע, פרינצען און וויכטיגע פערזענליכקייטען האבען זיך בעטייליגט אין אחשוריש'ס שמחה.

גלייך נאכדעם ווי די חתונה איז פארגעקומען איז אסתר געקרוינט געווארען פאר דער קעניגין פון פרס און מדי. דאס גאנצע פאלק האט געיובעלט... מען האט געטרונקען און זיך געלאזט וואויל־געהן ווייל עס איז ווירקליך געווען א פרייד ביי אלעמען צו זעהן אסתר'ן אלס זייער נייע קעניגין.

צווישען די פיעלע חשוב'ע אידען וועלכע זיינען איינגעלאדען געווארען מיט אנדערע גרויסע פערזענליכקייטען האט זיך אויך געפונען מרדכי, אסתר'ס אנקעל.

מרדכי האט נישט געזוכט קיין בעזונדערע אנערקענונג. און ער האט אפילו קיינעם פון דעם קעניג'ס בעאמטע נישט געזאגט אז ער איז אסתר'ס אנקעל. די איינציגע זאך וואס ער האט פערלאנגט איז געווען מען זאל איהם ערלויבען צו זיצען נעבען דעם טויער פון דעם קעניג'ס פאלאץ...

ווען מען האט איהם געפרעגט פארוואס ער וויל זיצען נעבען דעם טויער פון פאלאץ, האט מרדכי זיי ערקלעהרט, אזוי ווי די קעניגין, אסתר, האט זיך ערצויגען ביי איהם אין הויז און עס איז מעגליך אז זי וועט פון איהם עפעס פערלאנגען, וויל ער נישט זיין ווייט פון איהר.

די בעאמטע האבען מרדכי'ן ערלויבט צו זיצען נעבען דעם טויער, און איין סרים פון קעניג, מיט'ן נאמען התך, האט געקראגען ערלויבניס אוועקצושטעלען א שטוהל פאר מרדכי'ן.

— מיין האר !— האט התך זיך אפגערופען צו מרדכי'ן, — דו וועסט דאך זיין מיעד אפצושטעהן אזא לאנגע צייט אויף דיינע פיס, און דאריבער האב איך דיר געבראכט א שטוהל דו זאלסט נישט דארפען שטעהן.

— איך דאנק דיר זעהר, מיין פריינד, — האט מרדכי איהם געזאגט, — איך וועל דיין חסד קיינמאל נישט פארגעסען. זאג מיר דאך, ווי איז דיין נאמען און אין וואס באשטעהט דיין אמט ?

— מיין נאמען איז התך, און דער קעניג האט מיר יעצט בעשטימט צו זיין איינער פון די זיבען שלוחים וועלכע דארפען קומען איינלאדען די קעניגין. איך פארנעהם דאס יעצט דעם פלאץ פון המן'ען.

— געלויבט איז גאט, וואס דו אין נישט המן, וועסט דארפען סומען רופען אסתר'ן, — האט מרדכי געזאגט מיט צופרידענהייט.

— יא, איך ווייס אז המן איז דיר נישט קיין פריינד ! — האט התך זיך אפגערופען, — ער איז שטארק נישט צופרידען וואס דו, מיין האר, געפינסט זיך דא ביי דעם טויער יעדען טאג, און ווען ער האט זיך דערוואוסט אז איך האב בדעה צו ברייגנען א שטוהל פאר דיר, איז ער אויף מיר שטארק בייז געווארען און מיר געזוכט צו שטערען. אבער ווי עס ווייזט אויס, האט ער מורא געהאט איך זאל וועגען דעם נישט דערצעהלען דער קעניגין, האט ער מיר נישט גע־שטערט.

— אויב אזוי, מיין פריינד, — האט מרדכי צו איהם געזאגט, — וועל איך פון דיר פערלאנגען א בקשה. איך וועל אנשרייבען עטליכע ווערטער און דו זאלסט עס איבערגעבען דער קעניגין.

— איך וועל דיין בקשה ערפילען מיט'ן גרעסטען פארגעניגען ! — האט התך געזאגט.

מרדכי האט געשריבען צו אסתר'ן א בריעף אין וועלכען ער האט איהר געראטהען אז זי זאל אנשטעלען התך'ן אלס איהר ספעציעלען שליח. צווישען אנדערע זאכען האט ער איהר געשריבען פאלגענדעס :

"אויף התך'ן וועסטו זיך קענען פארלאזען. ער שיינט צו זיין זעהר אן עהרליכער מאן, און דורך איהם וועסטו מיר קענען איבערגעבען אלעס וואס מיט דיר האט פאסירט, און איך וועל אויך קענען דיר איבערגעבען דורך איהם אלעס וואס עס וועט נויטיג זיין".

זינט דאן איז התך בעשטימט געווארען פון אסתר'ן אלס פערטרויעטער שליח און יעדען טאג פלעגט ער ברייגנען א גרוס צו מרדכי'ן פון אסתר'ן און צו אסתר'ן פון מרדכי'ן.

אכטער קאפיטעל

די פארשווערונג פון בגתן און תרש

אין דער צייט ווען אלע בעאמטע זיינען געווען העכסט צופרידען מיט דעם וואס ענדליך האט דער קעניג אויסגעקליבען א מלכה, האט בגתן, אחשורוש'ס הויפט־לייבוועכטער די גאנצע צייט געברענט מיט כעס.

זינט ושתי'ס טויט, האט בגתן נישט אויפגעהערט פלאנעווען נקמה צו נעהמען אן אחשורוש'ן... ער האט געוואוסט אז עס איז אן אונמעגליכע זאך פאר איהם אליין דאס דורכצופיהרען. דאריבער האט ער געזוכט אריינצוקריגען זיין פריינד תרש'ן אין דער פארשווערונג.

תרש, וועלכער איז פריהער געווען ושתי'ס קוטשער און דערנאך דורך בגתן'ס שתדלנות געווארען א לייבוועכטער, איז געווען זעהר בעפריינדעט מיט בגתן'ען. ער פלעגט זיין דער טרעגער פון די סודות שליחות צווישען איהם און ושתי'ן. תרש האט געוואוסט אז ושתי האט ליעב בגתן'ען, ער האט אויך געוואוסט פון פיעלע פלענער מיט וואס ושתי און בגתן פלעגען זיך ארומטראגען.

ווען דער משפט איבער ושתי'ן איז ארויסגעגעבען געווארען, האט בגתן געזוכט איבערצורייידען תרש'ן ער זאל איהם העלפען בעפאלען דעם קעניג, אבער תרש האט דערצו נישט צוגעשטימט.

— דער קעניג ווערט אזוי שטארק בעוואכט, און איידער מיר וועלען מאכען דעם פערזוך וועלען מיר שוין ביידע ליגען טויטע, — האט איהם דאן תרש אפגערעדט דערפון, — דו ווענסט ושתי'ן גארנישט קענען העלפען און מיר ביידע וועלען אויך אונזערע לעבענס פארלירען. ניין, ניין, מיין פריינד, איצט איז נאך נישט געקומען די צייט!

— דו ביזט גערעכט, מיין פריינד, יעצט איז נאך נישט געקומען די צייט. אבער ווי אזוי קען מען ראטעווען ושתי'ן פון אחשורוש'עס הענט? קענסטו מיר פיעלייכט געבען אן עצה? — האט בגתן דאן זיך צו איהם געווענדעט מיט גרוים פארצווייפלונג, — האסטו דען א בעגריף וואס ושתי מיינט צו מיר?... יעצט קען איך דיר דאך דערצעהלען אז ווען ושתי איז געווען א פרינצעסין האט זי מיך ליעב געהאט, איך בין דאך פון איהר משפחה, און מיין ליעבע צו איהר איז אויך זעהר גרוים געווען... דאן איז נאך אחשורוש געווען דער אויפזעהער פון איהר פאטער'ס פערד... מיר ביידע פלעגען פון איהם אפשפאטען און אפלאכען... ווער האט זיך געקענט ריכטען אז עס וועט זיך אזוי אויסלאזען... אחשורוש איז געווארען קעניג. ושתי איז געצוואונגען געווארען צו ווערען זיין פרוי, און איך האב געדארפט זיך גליקליך שעצען אז אחשורוש האט מיר פאר זיין לייבוועכטער געמאכט... און יעצט? אה, תרש, ווי קען איך העלפען ושתי'ן?

— ווען עס וואלט נאר מעגליך געווען צוצוקומען צו איהר!... דאן וואלט איך איהר געראטהען זי זאל פאלען צו אחשורוש'ס פיס און בעטען ער זאל איהר מוחל זיין... דאס איז די איינציגע זאך וואס קען איהר ראטעווען.

— דאס איז אונמעגליך! — האט בגתן געזאגט מיט פארצווייפלונג, — איין פאלשען טריט פון מיר, וועט אויך מיין לעבען קאסטען.

נאכדעם ווי מען האט דעם משפט דורכגעפיהרט, און ושתי איז הינגעריכטעט געווארען, האט בגתן געשווארען פאר תרש'ן אז ער וועט נישט רוהען ביז וואנען ער וועט אחשורוש'ן טויטען.

— איך וועל פאר ושתי'ס פארגאסענע בלוט נקמה נעהמען, — האט בגתן זיך אפגערופען צו תרש'ן... — און ווען דאס וועט מיר געלינגען, דאן וועלען מיר ביידע גליקליך זיין, איך וועל פערכאפען דעם טראהן און דו ווערסט זיין מיין משנה למלך.

אזוי זיינען אוועק עטליכע יאהר ביז וואנען מען האט אנגעפאנגען צו

זוכען א קעניגין פאר אחשורוש'ן. און כאטש בגתן איז געווארען דער הויפט פון דעם קעניג'ס לייבוועכטער וועלכע היטען דעם אריינגאנג צו אחשורוש'עם פאלאץ, האט ער דאך איינגעזעהן אז עס וועט פאר איהם זיין גאנץ שווער דורכצופיהרען זיין פלאן. ווען אחשורוש זיצט אויף דעם טראהן איז ער ארומגערינגעלט מיט פיעלע בעוואפענטע העלדען, וועלכע בעגלייטען איהם וואוהין ער געהט... און בגתן מוז שטעהן שטענדיג אויף זיין פלאץ, און ווי נאר ער זאל זיך א ריהר טהאן וועט דער חשד פאלען אויף איהם.

בגתן'ס שנאה און כעס איז צוריק אויפגעפלאקערט געווארען ווען אחשורוש האט געקרוינט אסתר'ן אנשטאט ושתי'ן. ער האט געהערט ווי ער לויבט אסתר'ן און זאגט, אז זי איז פיעל שעהנער פון ושתי'ן. זיין בלוט האט אין איהם אויפגעקאכט.

יענעם אבענד האט ער מיט תרש'ן ווידער גענומען ריידען וועגען זיין נקמה־פלאן.

— נישט נאר וואלט איך געטויטעט דעם קעניג! — האט בגתן געזאגט שטילערהייט צו תרש'ן, — נאר איך האב אויך א פערלאנג צו טהאן צו זיין נייער קעניגין אזוי ווי עס איז געטהאן געווארען צו ושתי'ן.

— זעהסטו, — האט תרש געזאגט מיט א שמייכעל, — איך האב צו אסתר'ן גארנישט. און ווען דו וועסט ווערען קעניג און וועסט נישט ועלען מאכען אסתר'ן פאר דיין קעניגין זאלסטו איהר איבערגעבען אין מיינע הענד...

— אפגעמאכט! — האט בגתן אויסגערופען, — נישט נאר וועסטו ווערען מיין שני למלך, נאר דו וועסט קענען טהאן מיט אחשורוש'ס קעניגין וואס דו וועסט ווינשען... מיר דארפען נאר אויסארבייטען א גוטען פלאן... אה, ווען מיר וואלטען געקענט אריינגעהמען המן'ען אין אונזער פארשווערונג... דאן וואלט ער אונז געקענט ראטהען וואס צו טהאן... ושתי האט איהם געהאלטען פאר זעהר א קלוגען...

— און איך וואלט המן'ען אזא זאך קיינמאל נישט אנגעטרויעט, — האט תרש געזאגט — ער וואלט אונז גלייך פערראטהען. סיידען מיר וואלטען איהם געקענט פארזיכערען אז ער וואלט געווארען קעניג.

— נו, יעצט אז ער איז דערהויבען געווארען צו זיין אחשורוש'ס מיניסטער דארפען מיר וועגען איהם פארגעסען, און א חוץ דעם האלט איך אז ער האט א שטיקעל שולד אין ושתי'ס טויט.

— איך בין נישט זיכער אויב המן איז שולדיג אין ושתי'ס טויט, אבער איין זאך ווייס איך, אז דער קעניג האט איהם דערהויבען צוליעב דעם וואס ער האט איהם געראטהען צו מאכען אסתר'ן פאר זיין קעניגין.

— און איך מעג דיר יעצט זאגען, אז ווי איך האב פארשטאנען פון ושתי'ס רייד, איז המן געווען שטארק פארליעבט אין א מיידעל מיט'ן נאמען אסתר, און איך בין זיכער, אז דאס איז דיזעלבע אסתר, — האט בגתן זיך אפגערופען.

— אויב אזוי וואלט געווען זעהר גרינג פאר אונז צו קריגען המן'ס צוטרוי, — האט תרש געזאגט, — אויב ער האט טאקע אסתר'ן ליעב וואלט ער דאך זיכער געוואלט פטור ווערען פון דעם קעניג.

— ניין, המן איז א צו גרויסער פייגלינג, און בפרט יעצט ווען דער קעניג האט איהם בעלוינט. מיר טארען איהם נישט אנפערטרויען אונזער סוד.

— אבער ווי עס ווייזט אויס וועלען מיר מוזען בלייבען ביי אונזערע פּלע־נער! — האָט תרש זיך אָפּגערופען, — עטליכע יאָהר זיינען פאַראיבער און מיר האָבען מיט קיין איינציגען שריט זיך נישט דערנעהנטערט צו אונזער ציעל.

איין פריהמאָרגען ווען בגתן און תרש האָבען געדאַרפט געהן אומבייטען די אנדערע בעאַמטע, האָבען זיי זיך ביידע בעגעגענט ביי דעם טויער פון פּאַלאַץ און האָבען ווידער אָנגעהויבען צו ריידען אין דער שטיל וועגען זייערע פּלענער.

— רייד נישט אַזוי הויך, — האָט תרש זיך אָפּגערופען צו בגתן׳ען. — דאַרטען נישט ווייט זיצט דער איד מרדכי און ער קען נאָך דערהערען.

— אויב אַזוי, לאָמיר ריידען אויף אונזער באַבילאָנישע שפּראַך. ער פאַר־שטעהט דאָך געוויס נישט דיזע שפּראַך און מיר וועלען קענען ריידען אונגע־שטערט.

מרדכי וועלכער איז געווען פערטיעפט אין זיינע געדאַנקען, איז שטאַרק פעראינטערעסירט געוואָרען וואָס פאַר א סודות די צוויי בעאַמטע פון דעם קעניג האָבען צווישען זיך. ער האָט אָנגעשטרענגט זיינע אויערען און זיך גענומען צוהערען.

א שמייכעל האָט זיך באַוויזען אויף זיינע ליפּען ווען ער האָט דערהערט אז זיי ריידען באַבילאָניש כדי ער זאָל נישט פאַרשטעהן. די באַבילאָנישע שפּראַך קען ער ריידען א סך בעסער אפילו ווי די פּערסישע. ער איז געבליבען זיצען בעוועגלאָז אויף זיין פּלאַץ און מיט גרויס אויפמערקזאַמקייט זיך גענומען צוהערען צו זייער געשפּרעך אין דער באַבילאָנישער שפּראַך:

— איך האָב א פּלאַן, — האָט ער געהערט ווי בגתן רופט זיך אָפּ צו תרש׳ן, — דער פּלאַן איז מיר אַרויפגעקומען אויף מיין זינען נאָר־וואָס ווי איך האָב פון ווייטען באַמערקט דעם שר המשקים.

— און וואָס איז דיין פּלאַן? — איז תרש אומגעדולדיג געוואָרען.

— מיין פּלאַן איז, אז מיר ביידע זאָלען מאָרגען אין־דער־פריה אָפּוואַרטען נעבען דעם צימער פון דעם שר המשקים, און ווי ער וועט זיך באַווייזען ביים טיהר וועלען מיר ביידע אויף איהם אַרויפפאַלען און פאַרשטאָפּען זיין מויל ער זאָל נישט קענען שרייען. מיר וועלען איהם בינדען ער זאָל זיך נישט קענען ריהרען פון אָרט. נאָכהער וועל איך צוריקגעהן צו מיין פּאָסטען און מעלדען דעם קעניג אז דער שר המשקים איז פּלוצים קראַנק געוואָרען, און דו, תרש, וועסט דערווייל אָנפילען זיין בעכער מיט וויין. עס איז ביי מיר קיין צווייפעל נישט, אז דער קעניג וועט דערצו צושטימען, דאַן וועסטו אריינטהאָן א טויטליכען סם אין דעם וויין און דערלאַנגען דעם קעניג. און ווי נאָר ער וועט אויסטרינקען וועט ער פאַלען טויט... און אין גרויסען טומעל וועל איך זיין טויטען קערפּער אַרונ־טערשליידערען פון טראָהן און אָנטהאָן זיין קרוין און דו וועסט אויסשרייען: "לאַנג לעבען זאָל דער קעניג בגתן!"...

— דאָס איז א וואונדערבאַרע עצה! — האָט תרש אויסגערופען, און זיינע אויגען האָבען געשטראַהלט פון פרייד. — אַזוי וועט עס טאַקע געשעהן. איך וועל דאַן שוין דעם טויטליכען סם צוגרייטען. אָבער געדענק וואָס איך האָב מיט דיר אָפּגעמאַכט, אסתר וועט בעלאַנגען צו מיר!

— געוויס! — האָט בגתן געענטפערט, — דו וועסט ווערען מיין משנה

למלך און טהאן מיט אסתר'ן וואס דו ווילסט... דו ווייסט דאך, אז איך טראג א האס אויף אסתר'ן און איך וועל איהר זיכער נישט וועלען מאכען פאר מיין קעניגין.

— איך בין געגרייט, — האט תרש געזאגט, — און דו וועסט צוגרייטען די שטריק מיט וואס מיר וועלען דעם שר המשקים בינדען... איך קען זיך פאר־שטעלען ווי ער וועט זיך דערשרעקען ווען ער וועט זעהן אז מיר בעפאלען איהם פלוצלינג... ער וועט מיינען אז מיר וועלען איהם טויטען.

— יא! מיין פריינד, מארגען אין דיזער צייט וועט שוין זיין נאך אלעמען... איך וועל טראגען אחשורוש'ס קרוין און זיין קערפער וועל איך הייסען ארויס־שליידערען אין דרויסען... בלויז דאן וועט מיין דורשט נאך נקמה איינגעשטילט ווערען.

— יעצט דארפען מיר געהן צו אונזערע פאסטענס, — האט תרש זיך אפגערופען, — דו געה פריהער און נאכהער וועל איך אונטערקומען.

ווען בגתן און תרש זיינען שוין אוועק פון דעם טויער פון פאלאץ, האט זיך מרדכי אויפגעשטעלט פון זיין פלאץ און ער איז גלייך אוועק צו זיך אהיים. דארטען האט ער אנגעשריבען אין א בריעף אלעס וואס ער האט געהערט ביי דעם טויער און צוגעגעבען: "אסתר, דו מוזט גלייך געהן צום קעניג און איהם איבערגעבען וועגען דעם גרויסען געפאהר וואס דראהעט איהם".

מרדכי האט פאר'חתמ'עט דעם בריעף און איז צוריק געגאנגען צו זיין פלאץ. ער האט געווארט אויף התך'ן.

באלד איז התך צוגעקומען און איבערגעגעבען מרדכי'ן א גערוס פון אסתר'ן.

— מיין פריינד, — האט מרדכי זיך אפגערופען צו התך'ן, — איך האב זעהר א וויכטיגען בריעף פאר אסתר'ן. נעהם דעם בריעף און גיב עס גלייך איבער אסתר'ן, זעה אז זי זאל עס גלייך לעזען און דו בריינג מיר א תשובה.

התך האט גענומען דעם בריעף און איז אוועק צו דער קעניגין אין פאלאץ.

אסתר איז געווען פארנומען. אבער ווען מען האט איהר איבערגעגעבען אז התך קומט נאר וואס פון מרדכי'ן האט זי איהם געהייסען גלייך אריינקומען.

התך איז אריינגעקומען, זיך פארנייגט, און גלייך איהר איבערגעגעבען מרדכי'ס בריעף.

אסתר האט דאן גלייך איבערגעלייענט דעם בריעף, און איהר פנים איז בלאס געווארען פון שרעק.

— געה זאג מרדכי'ן, — האט אסתר זיך אפגערופען צו התך'ן, — אז איך וועל גלייך טהאן וואס ער ראטה מיר.

התך איז ארויסגעגאנגען און אסתר האט צוגערופען איהרע קאמער־מיידלעך און זיי געהייסען שנעל בריינגען איהרע קעניגליכע קליידער.

באלד האבען די קאמער־מיידלעך געבראכט אסתר'ס שעהנע קליידער און איהר געהאלפען זיך אנטהאן.

אסתר איז אין דער בעגלייטונג פון איהרע קאמער־מיידלעך אוועק צו אחשורוש'ן.

גראדע איז ער דאן געווען פערנומען מיט זיינע מיניסטארען. אבער ווי נאר מען האט איהם געמאלדען אז די קעניגין איז געקומען, האט ער גלייך זיינע מיניסטארען אוועקגעשיקט און געהייסען אסתר'ן אריינקומען.

אסתר האט זיך פארנייגט פאר'ן קעניג און אחשורוש האט אויסגעשטרעקט זיין גאלדענע רוט.

אסתר האט אנגעריהרט די רוט, און זי האט זיך געזעצט נעבען קעניג.

— מיין קעניג, איך האב דיר זעהר א וויכטיגע זאך צו זאגען, — האט אסתר אויסגערופען מיט א נידעריגער שטימע.

אחשורוש האט א וואונק געטהאן צו אלע זיינע לייבוועכטער און דיענער און זיי זיינען גלייך ארויס פון צימער.

— אה, מיין הער קעניג! דיין לעבען איז אין גרוים געפאהר! — האט אסתר אויסגערופען מיט טרערען אין די אויגען.

אחשורוש האט איהר אנגעקוקט מיט שרעק.

— וואס האט פאסירט, מיין טהייערע אסתר! — האט ער זיך צו איהר אפגערופען, אננעהמענדיג איהר האנט.

אסתר האט איבערגעגעבען אלעס וואס מרדכי האט איהר געשריבען וועגען בגתן און תרש, וועגען זייער פלאן ווי צו פארנעהמען דעם שר המשקים'ס פלאץ און וועגען דעם טויטליכען סם... אלע איינצעלהייטען האט זי איהם דערצעהלט, און פארענדיגט: "דאס האט געהערט דער איד מרדכי, ער פארשטעהט פיעלע שפראכען און זיי האבען געמיינט אז ער וועט זייער שפראך נישט פארשטעהן, דאריבער האבען זיי זיך נישט געהיט פאר איהם".

— איך דאנק דיר, אסתר! — האט אחשורוש איהר געקושט, — איך וועל שוין זיין דערצו געגרייט און איך וועל די זאך אויספארשען, און אויב עס איז ריכטיג, וועלען די צוויי פערדעטהער בעקומען זייער שטראף.

ווי אסתר האט פארלאזען דעם קעניג, האט ער גלייך צוגערופען זיינע געטרייעסטע דיענער און איבערגעגעבענע העלדען און ער האט זיך צו זיי אפגערופען:

— איך וויל איהר זאלט האלטען אייערע אויגען אויף בגתן און תרש... זיי ביידע זאלען נישט ארייגלאזען ווערען אינעווייניג אהן מיין ערלויבניס.

יענעם טאג האט דער קעניג מעהר קיין וויין נישט געטרונקען. ווען זיין שר המשקים האט איהם געבראכט וויין, האט ער געמאכט ווי ער טרינקט, אבער ער האט דאס בלויז צוגעריהרט צו זיינע ליפען.

אויף מארגען אין־דער־פריה האבען זיך בגתן און תרש ווידער באגעגענט נעבען דעם טויער... שטיל אהן רייד זיינען זיי אריין אינעווייניג אין הויף און צוגעגאנגען צו דעם פלאץ וואו דער שר המשקים האט זיך געפונען.

אריינצוקומען אינעווייניג וואו דער שר המשקים פלעגט מישען די געטראנקען פאר דעם קעניג איז געווען פארבאטען, דאריבער האט תרש זיך אוועקגעשטעלט נעבען פענסטער און ער האט דעם שר המשקים ארויסגערופען פון זיין וואהנונג.

דער שר המשקים האט געמיינט אז דער קעניג האט נאך איהם געשיקט און איז גלייך ארויסגעקומען.

בגתן איז געלעגען בעהאלטען אין א טונקעלען פלאץ פון קארידאר.

תרש איז דעם שר המשקים אנטקעגען געקומען און זיך צו איהם אפגערופען:

— איך האב פאר דיר זעהר א וויכטיגע שליחות פון דעם קעניג. אויב קיינער געפינט זיך נים דא נישט וועל איך דיר זאגען.

— דו קענסט מיר זאגען, — האט דער שר המשקים אויסגערופען, — דו

וויסט דאָך אז אינעווייניג טאָר זיך קיין שום מענש נישט געפינען, א חוץ מיר.

פלוצלונג האָט בגתן פון הינטען זיך א וואָרף געטהאָן אויף דעם שר המשקים און גלייך גענומען פארשטאָפּען זיין מויל.

דער שר המשקים האָט זיך גענומען ראנגלען, אָבער תרש איז גלייך גע־קומען בגתן'ען צו הילף און זיי ביידען האָבען איהם געבונדען הענט און פיס.

— אויב דו וועסט וויסען ווי צו שווייגען וועט דיר קיין שלעכטס נישט געשעהן, — האָט בגתן זיך צו איהם אָפּגערופען, פארשטאָפּענדיג זיין מויל מיט א טוך.

בגתן און תרש האָבען דעם געבונדענעם שר המשקים ארייננעטראָגען אין זיין צימער, און זיי האָבען זיך גלייך גענומען צומישען דעם געטראַנק.

תרש האָט ארייננעשאָטען דעם טויטליכען סם אין דער פלאש וויין, און אויך אין אחשורוש'ס בעכער, און ער האָט געזאָגט צו בגתן'ען: "דו געה גלייך אוועק אין פאַלאַץ און גיב איבער דעם קעניג אז דער שר המשקים איז פלוצלינג קראנק געוואָרען, און ער האָט מיך געבעטען צו פארנעהמען זיין פלאַץ. איך וועל שוין זיין גרייט".

בגתן האָט צורעכט געמאכט זיינע קליידער און ער איז אריין אין פאַלאַץ און זיך געשטעלט אויף זיין פּאָסטען. ער האָט געבעטען מען זאָל פאר איהם קריגען ערלויבניש פון דעם קעניג ער זאָל קענען אריינקומען אינעווייניג, ווייל ער וויל דעם קעניג עפּעס זאָגען.

אחשורוש האָט איהם די ערלויבניש געגעבען און בגתן איז אריינגעקומען און זיך פארנייגט.

— מיין האר קעניג, — האָט ער אויסגערופען, — ווען איך און תרש זיינען פארבייגעגאנגען די וואָהנונג פון דעם שר המשקים, האָט ער דורך זיין פענסטער צוגערופען תרש'ן און איהם געזאָגט, אז ער איז פלוצלינג קראנק געוואָרען און עס וועט פאר איהם נישט זיין מעגליך היינט צו טהאָן זיין פליכט און ברייננען דעם וויין פאר דעם קעניג ווי זיין שטייגער איז. יעצט בין איך געקומען פרעגען דעם קעניג אויב ער וועט נישט האָבען דאגעגען אז תרש זאָל פארנעהמען בלויז אויף היינטיגען טאָג דעם פלאַץ פון שר המשקים.

— פאר וואָס זאָל איך זיין דאגעגען? — האָט אחשורוש א שמייכעל געטהאָן, — תרש איז מיר געטריי און איבערגעבען אזוי ווי דו, און דאריבער קענסטו איהם איבערגעבען אין מיין נאָמען אז ער מעג מיר היינט ברייננען דעם וויין...

בגתן האָט זיך ווידער פארנייגט און איז גלייך ארויסגעגאנגען און מיט שנעלע טריט געלאָפען אנזאָגען תרש'ן.

— אח, תרש! געלויבט זיינען די געטער! זיי פיהרען אונז אויף דעם ריכ־טיגען וועג. אחשורוש איז געווען זעהר צופרידען וואָס דו פארנעהמסט היינט דעם פלאַץ פון דעם שר המשקים! שנעלער ברייננ דעם וויין פאר דעם קעניג... שטאַרק זיך מיין פריינד, פארליר נישט דיין מוט! געדענק וואָס דאָס מיינט פאר אונז ביידען! דערמאָהן זיך אן אסתר'ן... יא, זי וועט זיין דיינע!

בגתן האָט זיך צוריקגעשטעלט אויף דעם פּאָסטען און תרש איז אריינגע־קומען מיט א טאַץ אויף וואָס עס איז געשטאַנען א פלאש רויטער וויין מיט דעם קעניג'ס גאָלדענעם בעכער.

תרש איז נעהענטער צוגעקומען צום טראָהן און האָט זיך א נייג געטהאָן.

— דו ביזט ווילקאָמען אלס מיין נייער שר המשקים! — האָט אחשורוש אויסגערופען מיט א שמייכעל, — איך זעה אז דו ווייסט ווי צו טהאָן דיין ארבייט ווי א געניטער שר המשקים. איך מוז בעדאַנקען אויך בגתן'ען ווייל ער האָט דיך רעקאָמענדירט צו מיר.

— רופט איהם אריין! — האָט ער זיך געווענדעט צו זיינע לייבוועכטער, וועלכע זיינען געשטאַנען ביים טיהר פון אינעווייניג.

באַלד איז בגתן אריינגעקומען.

— דו קענסט צוקומען גאַנץ נאָהענט, בגתן!... איך האָב נאָר וואָס געטראַכט וועגען דיר און תרש'ן... איהר האָטביידע פאַרדיענט דערהויבען צו ווערען צו העכערע עמטער. ביידע זייט איהר מיר זעהר געטריי און איך האָב בעשלאָסען אייך אָנצוטהאָן א גרויסען כבוד... איהר וועט צוזאַמען מיט מיר טרינקען פון דעם וויין... יאָ, פון דעם זעלבען בעכער וועט איהר טרינקען... און זאָלען מיינע איבריגע קנעכט וויסען אז דער קעניג ווייס וואָס פאַר א כבוד אנצוטהאָן זיינע געטרייע דיענער!...

— מיין האַר קעניג! — האָט בגתן אויסגערופען און זיין פנים האָט זיך געביטען קאָלירען, — מיר האָבען זיכער אזא כבוד נישט פאַרדיענט.

תרש'עס הענט האָבען אָנגעהויבען ציטערען און דער טאָץ מיט דעם וויין־בעכער האָבען זיך גענומען טרייסלען.

— פיל אָן דעם בעכער מיט וויין! — האָט אחשורוש זיך אָפּגערופען צו תרש'ן, — איך וועל טרינקען א פריהער און דערנאָך וועל איך אייך מכבד זיין פון דעם זעלבען בעכער.

בגתן האָט געוואָרפען א בליק אויף תרש'ן און תרש האָט גלייך אָנגעפילט דעם בעכער מיט וויין און דערלאַנגט דעם קעניג.

אחשורוש האָט דעם בעכער גענומען אין האַנד און האָט געמאַכט א פּאַרזוך איהם צוצוטראָגען צו זיינע ליפּען... אָבער ער האָט זיך אָפּגערופען:

— איך האָב בעשלאָסען אייך ביידען אָנצוטהאָן א פיעל גרעסערען כבוד... איהר וועט ביידע טרינקען פון דעם וויין איידער איך וועל טרינקען... דאָס איז א כבוד וואָס קיינער פון מיינע דיענער האָט נאָך ביז איצט נישט געקראָגען.

— אָה, ניין, מיין האַר קעניג! ווי אזוי וועלען מיר קענען טהאָן אזא זאַך און טרינקען פון דעם וויין איידער דער קעניג האָט געטרונקען... עס איז נאָך נישט געפונען געוואָרען אזא מאַן אין אַלע מדינות פון דעם קעניג וועלכער זאָל ווערטה זיין צו האָבען אזא כבוד פון דעם קעניג.

— דו און תרש האָבען עס אָבער פאַרדיענט! — האָט אחשורוש אויסגערופען, דערלאַנגענדיג בגתן'ען דעם בעכער, — דו דאַרפסט נישט זיין ביי זיך נעפאַלען, טרינק פון דעם וויין...

בגתן האָט מיט ציטערנדע הענד גענומען דעם בעכער און איהם א ווייל געהאַלטען. זיין פנים איז בלאַס געוואָרען.

— פאַר וואָס טרינקסטו נישט?! — האָט אחשורוש איהם געפרעגט.

— אָה, מעכטיגער קעניג! זאָל תרש טירנקען פריהער! ער האָט דיזען כבוד פאַרדיענט מעהר ווי איך!

— ניין, ניין! זאָל בגתן טרינקען! — האָט תרש אויסגערופען, און ער האָט גענומען נאָך מעהר ציטערען.

— איך האָב דיזען גרויסען כבוד נישט פארדיענט! — האָט בגתן אויס־גערופען מיט א ציטערנדע שטימע, — נישט שטענדיג בין איך געווען אזוי געטריי דעם קעניג ווי יעצט... יאָ, עס איז געווען א צייט ווען איך בין שטארק אייפערזיכטיג געווען אויף דעם קעניג... אָה, ניין! איך האָב אזא כבוד נישט פארדיענט... איך האָב ליעב געהאַט די קעניגין ושתי... איך האָב פיעלע מאָל אין מיין הארצען געזינדיגט געגען זיין מאַיעסטעט! אָבער מיין פריינד תרש, ער איז ריין פון זינד, ער פארדיענט צו האָבען דעם כבוד און צו טרינקען פריהער פון דעם קעניג׳ס וויין.

— לויט זיינע רייד, איז ער גערעכט! — האָט אחשורוש זיך געווענדעט צו תרש׳ן, — דו האָסט קיינמאָל נישט געהאַט קיין שלעכטע געדאַנקען וועגען מיר, און דאריבער האָסטו פארדיענט דיזען כבוד צו טרינקען דער ערשטער פון מיין וויין.

— אָה, גנעדיגער קעניג! איך האָב אויך זעהר פיעל געזינדיגט געגען קעניג, איך בין געווען דער פערמיטלער צווישען בגתן׳ען און ושתי׳ן, איך האָב זייערע ליעבעס צעטעלעך געפיהרט פון איינעם צום צווייטען. יאָ, איך האָב א סך געהאָלפען בגתן׳ען אין זיין ליעבע צו ושתי׳ן, דאריבער האָב איך געוויס אזא כבוד נישט פארדיענט.

פּלוצלינג האָט זיך די טיהר פון צימער אויפגעעפענט און עטליכע פון אחשורוש׳ס העלדען האָבען אויף זייערע הענד אריינגעטראָגען דעם געבונדענעם שר המשקים.

ווען בגתן און תרש האָבען דערזעהן דעם שר המשקים האָבען זיךביידע שנעל א לאָז געטהאָן צום טיהר... זיי זיינען אָבער דאָרטען גלייך פארהאַלטען געוואָרען... די לייבוועכטער האָבען זיי געבונדען לויט דעם קעניג׳ס באפעהל אין זיי צוגעפיהרט צום טראָהן.

מען האָט גלייך ארויסגענומען די טוך פון שר המשקים׳ס מויל און איהם אויפגעבונדען.

— אָה, מיין האר קעניג! — איז דער שר המשקים געפאַלען מיט׳ן פּנים צו דעם באָדען, — געלויבט זיינען די געטער פון פּרס... קיין שלעכטעס איז דעם קעניג נישט געשעהן.

דער שר המשקים האָט דערצעהלט אַלעס וואס מיט איהם האָט פּאסירט, און ער האָט פארענדיגט:

— אָה, ווי שלעכט און ביטער איך האָב געפיהלט ווען איך האָב געהערט וועגען זייער שוידערליכען פּלאַן... איך האָב געוואוסט, אז אַט באַלד, באַלד וועלען זיי מאַכען א סוף צו דעם קעניג׳ס לעבען... איך האָב זיך אָבער פון מיין פּלאַץ נישט געקענט ריהרען... אָה, די געטער האָבען בעשיצט דעם קעניג.

— מיין ליעבע און געטרייע קעניגין אסתר זי האָט מיין לעבען גערעטעט! — האָט אחשורוש זיך אָפּגערופען, — זי איז צו מיר געקומען און מיך געוואָרנט וועגען דער פארשווערונג... און יעצט האָב איך זיך דורך דעם דערוואוסט פון נאָך א זאַך פון גרויס וויכטיגקייט... איך האָב זיך דערוואוסט פון דיזע צוויי פער־רעטהער אז ושתי איז מיר די גאנצע צייט געווען אונגעטריי... יעצט וועט מיר

שוין מעהר מיין געוויסען נישט פלאגען, אז פיעלייכט האב איך בעגאנגען אז אומרעכט געגען ושתי'ן... יא, זי האט דעם טויט פערדיענט, און דיזע פעררעטער וועלען יעצטביידע געהן צו איהר... נאר איידער זיי געהן בעזוכען ושתי'ן, וועלען זיי זיך אָנ'שכור'ן מיט דעם טהייערען וויין וואס תרש האט נאר וואס פאר מיר געבראכט... יא, זיי מוזען טרינקען פון דעם וויין... — האט אחשורוש אויסגערופען.

באלד זיינען צוגעקומען צוויי דיענער און צוגעטראגען דעם בעכער וויין צו בגתן'ען.

בגתן האט פארמאכט זיין מויל און נישט געוואלט טרינקען. אבער די צוויי דיענער האבען זיין מויל אויפגעעפענט און מיט געוואלד אריינגעגאסען דעם וויין אין זיין מויל. דיזעלבע זאך האבען זיי געטהאן צו תרש'ן.

ביידע האבען זיך גענומען ווארפען אין קאנוואולסיען... זיי האבען גענומען שרייען און זיך קארטשען פון יסורים.

— זאל מען זיי ביידע אויפהייננגען אויף א בוים נעבען פאלאץ! — האט אחשורוש באפוילען, — און זאלען אלע וויסען וואס עס ווערט געטהאן צו פעררעטהער.

מען האט בגתן'ן און תרש'ן ארויסגעפיהרט פון פאלאץ און זיי ביידע אויפ־געהאנגען אויף א בוים.

יענעם אבענד האט אחשורוש געמאכט א מאלצייט און איינגעלאדען זיין קעניגין אסתר.

— דו האסט מיין לעבען געראטעט, מיין ליעבע אסתר! — האט איהר אחשורוש געקושט, — איך בין דער גליקליכסטער קעניג וואס דו ביזט מיין קעניגין... זאג דאך מיר, אסתר, ווי אזוי האסטו זיך פון דעם אלעם דערוואוסט?

— איך האב דיר שוין גלייך געזאגט, אז דער איד מרדכי וועלכער זיצט אין דעם טויער פון דיין פאלאץ, האט געהערט וועגען דער גאנצער פארשווערונג און ער האט מיר וועגען דעם געשיקט אנזאגען און איך האב קיין רגע נישט פארלארען און געלאזט מיין האר וויסען פון דעם.

— זאל דאס אלעס פארשריבען ווערען אין די צייט־ביכער! — האט אחשורוש זיך אפגערופען צו דעם שרייבער וועלכער פארצייכענט אין די ביכער אלע פאסירונגען פון טאג.

דער שרייבער האט געבראכט די ביכער און דארט גענומען אריינשרייבען די גאנצע פאסירונג.

— און שרייב דארטען צו, אז מיין געטרייע קעניגין אסתר האט געראַ־טעוועט דעם קעניג'ס לעבען.

— ניין! — האט אסתר אויסגערופען מיט א שמייכעל, — דאס וועט זיין דאס איינציגע מאל וואס איך וועל דיך ווידערשפרעכען, מיין האר קעניג, אבער זאל דער שרייבער אריינשרייבען אין די ביכער אז דער איד מרדכי, וועלכער זיצט אין דעם טויער פון דעם קעניגליכען פאלאץ, האט דעם קעניג געראטעוועט פון טויט!

— שרייב ווי די קעניגין הייסט דיר! — האט אחשורוש געזאגט, און א גליקליכער שמייכעל האט זיך צושפיעלט איבער זיין פנים.

דער שרייבער האט אזוי געטהאן... ער האט אריינגעשריבען אין צייט־בוך וואס אסתר האט איהם געהייסען.

ניינטער קאפיטעל

המן ווערט דערהויבען

זעהר ווייניג האט מען אין שושן גערעדט וועגען די צוויי פאררעטער, בגתן און תרש און ווי אזוי מרדכי האט געראטעוועט דעם קעניג'ס לעבען. שטאָלץ און זיכער זיינען איצט די אידען געווען. זיי האבען געפיהלט, אז זייער מצב אונטער אחשורוש'עס הערשאפט איז שטארק באפעסטיגט... יע, צוויי פעס־טונגען פארמאגען זיי איצט געגען זייערע שונאים, מרדכי און אסתר, און וואס וועט אחשורוש נישט טאָן צוליב זיי?

אויך המן האט פיל שטאלצירט מיט דעם, וואס דער קעניג פאררעכענט איינגאנצען אוי תזיין חשבון דאס, וואס אסתר איז געווארען זיין קעניגין.

— ווען נישט איך, וואו וואלט איצט אחשורוש געווען? — האט המן זיך אפגערופען צו זיין פרוי זרש'ן און צו זיינע קינדער בעת זיי זיינען געזעסען ביים טיש און געטרונקען וויין. — בגתן און תרש האבען איהם געוואָלט פאר־סמ'ען, אבער איז געקומען אסתר... די זעלבע אסתר, וועמען איך האב גע־בראכט צום קעניג, און איהם פון טויט געראטעוועט.

— פארוואס זאגסטו דאס נישט צו דעם קעניג! — האט זרש זיך צו איהם אפגערופען. — זאל ער וויסען, אז ער האט דיר צו באדאנקען פאר זיין לעבען.

— וואס דען, ער ווייס דאס נישט? — האט ער געזאָגט מיט א שמייכעל, דו האסט געדארפט זעהן מיט וואס פאר א דאנקבארע אויגען ער האט אויף מיר געקוקט, בעת ער האט געלויבט אסתר'ן פאר איהר איבערגעבענהייט.

— דאס איז נאך אלץ נישט גענוג! — האט זרש אויסגערופען. — דו דארפסט זעהן איבערצוצייגען אחשורוש'ן, אז דו ביזט דער איינציגער אחוץ אסתר'ן, וועלכער פארדינט דעם קעניג'ס אנערקענונג... ווייל אויב דו וועסט אויפהערען צו ריידען וועגען דעם, קען דאך נאך זיין, אז מרדכי, דער איד, זאל דערמאנט ווערען צום גוטען... און דאס טארסטו נישט דערלאזען...

— וועגען דעם, זרש, דארפסטו גארנישט זארגען! — האט המן גע־שמייכעלט. — דער קעניג האט שוין לאנג פארגעסען אין מרדכי'ן. אמת, אין די ביכער זיינען פארשריבען געווארען, אז דעם קעניג'ס לעבען איז געראטעוועט געווארען דורך דעם אידען מרדכי, אבער ביז איצט האט דער קעניג אפילו זיין נאמען מעהר נישט דערמאנט.

— דערפאר טאקע זאג איך, אז דו זאלסט יעדען טאג דערמאנען אחשורוש'ן וועגען דעם, און זאגען איהם ווי גליקליך דו ביזט, ווען דו טראכסט, אז דו האסט א חלק אין ראטעווען דעם קעניג פון א זיכערען טויט.

— איך וועל דיר פאלגען, זרש! — האט המן אויסגערופען. — איך וואלט זעהר געוואלט שטייגען... איך בין נישט צופרידען דערמיט וואס אחשורוש האט מיך געמאכט פאר זיין מיניסטער, ממוכן איז נאך אלץ זיין הויפט־מיניס־טער און דו ווייסט דאך ווי שטארק איך קען איהם נישט לײדען... יעדעם מאָל

ווען ער קען נאָר, זאָגט ער א שטעכווערטעל אויף מיין חשבון... יא, איך האָב זעהר א גרויסען חשק צו פאַרנעמען ממוכנ'ס פּלאַץ, און איהם זאָל דער קעניג איינגאַנצען אראָנטערזעצען פון זיין גדולה.

— דאָס דאַרף דיר נישט זיין גאַנץ שווער דורכצופיהרען, מיין ליבער המן!

— האָט איהם זרש א קוש געטאָן. — איז דען פאַראַן איינער צווישען אלע באַאמטע פון קעניג, וועלכער זאָל זיין אַזוי קלוג ווי דו... זאָרג נישט, דער קעניג ווייס, אז צו דיין חכמה איז קיין גלייכען נישטאָ.

המן האָט זעהר ליב געהאַט צו הערען פון זרש'ן אַזעלכע חניפה רייד... זעלטען פלעגט איהם אויסקומען צו הערען פון איהר א גוטען וואָרט, אָבער לעצטענס האָט זיך זרש איינגאַנצען געענדערט. המן האָט זיך געפיהלט מעהר תקיפ'ער און זעהר וויכטיג אין הויז. זיינע זיהן און טעכטער האָבען שטאָלצירט מיט זייער פאָטער און געזוכט עס אַרויסצוצייגען פאַר אלע זייערע באַקאַנטע. איבערהויפּט האָבען המנ'ס צוויי עלטערע זיהן, פרשנדתא און דלפון, געזוכט זיך אויסצופּיינען צווישען זייערע באַקאַנטע אידישע שכנים. המנ'ס זיהן האָבען גענומען נאָכגעהן אין די פוסטריט פון זייער פאָטער. זיי האָבען אויך געוואוסט, אז די אידישע מיידלעך זיינען די שעהנסטע אין שטאָדט אין דעריבער האָבען זיי געזוכט זיך צו געפינען אין זייער געזעלשאַפט, און נישט איינמאָל פלעגען זיי באַלעסטיגען די אידישע מיידלעך מיט זייערע ליבעס-ערקלערונגען.

די אידישע פאָטערס אָבער, זיינען געווען נישט איבעריג צופרידען פון די אַפּטע באַזוכען פון המנ'ס זיהן. זיי האָבען זיך געפרעהט, אז המן האָט זיי שוין אויפגעהערט צו באַלעסטיגען, און איצט קומט גאָר אויף זיי א נייע אַנשיקעניש — המנ'ס זיהן! וועגען דעם האָבען די אידען נישט איינמאָל גערעדט צווישען זיך.

— ווי אַזוי ווערט מען פּטור פון זיי? — האָט זיך איין איד אָפּגערופען

— ווען איך קום אהיים, אַזוי געפין איך איינעם פון המנ'ס זיהן שטעהענדיג נעבען מיין הויז. מיינע טעכטער האָבען מורא אַרויסצוגעהן אין דרויסען צוליב דעם. נישט איינמאָל האָב איך זיך ביי איהם געבעטען ער זאָל אויפהערען צו באַלעסטיגען מיין טאָכטער, אָבער עס העלפט נישט... מיין פרוי איז אויך שטאַרק פאַרצווייפעלט. איך האָב שוין געהאַט ביי זיך אָפּגעמאַכט איך זאָל איהם פאַריאָגען פון מיין הויז, זאָגט מיר אָבער מיין פלונית'טע, אז מיר טאָרען זיך איצט נישט אָנפאַנגען מיט המנ'ס א זוהן. המן איז דאָך געוואָרען אחשורוש'עס א מיניסטער, און ער קען אונז נאָך שלעכטס טאָן.

— איך האָב אויך א סך געליטען פון המנ'ס צוויי עלטערע זיהן, — האָט א צווייטער איד זיך אָפּגערופען. — איך האָב זיך ביי זיי געבעטען מיט גוטען זיי זאָלען מיינע טעכטער צורוהלאָזען, אָבער עס האָט נישט געהאָלפען. זיי פלעגען קומען יעדען טאָג און שטעהן אונטער דעם פענסטער און רופען מיינע טעכטער. ביז איך איינמאָל צו זיי צוגעגאַנגען און...

—וואָס, דו האָסט געשלאָגען המנ'ס זיהן?! — האָט דער ערשטער איד איהם אונטערבראָכען.

— ניין, איך האָב זיי דוקא נישט געשלאָגען, איך האָב זיך צו זיי אָפּגערופען:

— זאָגט מיר, וואָס פאַרלאַנגט איהר?

— מיר זיינען געקומען פאַרברייינגען מיט דיינע טעכטער, — האָבען זיי מיר געענטפערט. — דיינע טעכטער זיינען די שעהנסטע פון שטאָדט.

— און ווער זייט איהר? — האָב איך זיך ניש וויסענדיג געמאַכט.

— ווער מיר זיינען?! — האָבען מירביידע אָנגעקוקט מיט ערשטוי־נונג, — ווייסטו דען נישט, אז מיר זיינען המנ'ס זיהן!!

— המן? המן! — האָב איך גענומען קנייטשען דעם שטערען, — לאָמיר זיך דערמאַנען ווער איז אַט דער המן?

איך האָב באַמערקט ווי דאָס בלוט האָט א זעץ געטאָן אין זייערע פּנימ'ער.

— וואָס דו האָסט נישט געהערט פון המן דעם זוהן פון המדתא, דער אגגי?! ער איז דאָך...

— אַה, יע! — האָב איך זיי פאַרכאַפּט, — איצט האָב איך זיך דער־מאָנט, דאָס איז געווים דער המן, וואָס איז געוועזן א בעדער אין אונזער באָד... ריכטיג, נישט איינמאָל האָט ער מיר געשאָרען!.... איצט ווייס איך שוין ווע־איהר זייט, איהר זייט די זיהן פון המן דעם בעדער!

מיינע טעכטער, וועלכע זיינען געשטאַנען נעבען פענסטער און זיך צוגע־הערט צו מיין געשפּרעך מיט זיי האָבען אויסגעשאָסען אין א געלעכטער און די פּנימ'ער פון המנ'ס ביידע זיהן האָבען זיך געביטען קאָלירען... זיי האָבען געקריצט מיט די צייהן, געדריקט זייערע פויסטען און זיי האָבען זיך גלייך אָפּגעטראָגען. זינט דאַן זיינען שוין עטליכע וואָכען אַוועק און מעהר באַווייזען זיי זיך נישט אפילו אין דער זעלבער גאַס... יע, דער איינציגער מיטעל ווי אַזוי פּטור צו ווערען פון זיי. אַה, האָבען זיי פיינט ווען מען דערמאָנט זיי, אז זייער פאָטער איז געוועזן א בעדער!

— לאָמיר טאַקע אָפּמאַכען צווישען זיך, אז ווי נאָר המנ'ס זיהן וועלען זיך באַווייזען אין אונזערע גאַסען, וועט יעדער איינער זיי באַגריסען אלס די זיהן פון דעם בעדער!

— ניין, — האָט זיך נאָך א איד אָפּגערופען, — אומזיסט דאַרפען מיר זיי דאָך נישט באַליידיגען, אָבער ווען זיי וועלען זוכען אונזערע טעכטער צו באַלעסטיגען, דאַן קענען מיר זיך דערמיט באַנוצען, אָבער אויך נישט צו אָפט, ווייל מיר קענען נאָך דערמיט אויפרייצען המנ'ען אויף אונז, און מיר ווייסען דאָך, אז קיין גאַנץ גוטער פריינד איז המן אונז קיינמאָל נישט געווען! און איצט, אז ער האָט געקראָגען אַזוי פיל מאַכט, וועט ער אונז געווים נישט שיינקען!

— לויט דיינע רייד קומט אויס, אז מיר דאַרפען זיך בויגען פאַר המנ'ען און זיינע זיהן! — האָט זיך אַן עלטערער איד אָפּגערופען. — מיר זיינען נישט מחוייב צו באַליידיגען המנ'ס זיהן ווען זיי לאָזען אונז צורוה, אָבער ווען זיי קומען צו אונז אומגעבעטען און ווילען נישט אָפּטרעטען פון אונזערע היי־זער, מעגען מיר אָנווענדען אַלע מיטלען, כדי צו פאַרטרייבען זיי. ווינציג האָבען זיך פילע פון אונזערע טעכטער אָנגעליטען פון המנ'ען אַליין... נישקשה קיי־נער פון אונז האָט נאָך נישט פאַרגעסען, ווי אַזוי ער האָט פאַרנאַרט די אידישע מיידלעך צו ושתי'ן... ניין, מיר טאָרען נישט אַרויסצייגען, אז מיר האָבען

מורא פאר המנ׳ען... ווען איינער פון המנ׳ס זיהן וואלט געקומען באלעסטיגען מיין טאכטער, וואלט איך איהם מיט שטעקענס פון מיין הויז פארטריבען!

— געה פאנג זיך אן מיט המנ׳ס צעהן בנים! — האט נאך איינער א זאג געטאן. — ווען דו ווערסט זיי צייגען א שטעקען וועלען זיי דיין הויז מיט שטיינער פארוואַרפען. ווינציג היזק האבען זיי פאראורזאכט אונזער שוהל. ווען זיי זיינען גאנץ יונג געווען.... דער איינציגער מיטעל איז צו ריידען מיט זיי גאנץ געלאסען און זיי דערמאנען, אז המן האט דיר אמאל ארומגעוואשען אדער ארומגעשארען... ווען זיי וועלען דערהערען אזעלכע דבורים, וועלען זיי שוין ווייכען פון דיין הויז.

ווען פרשנדתא און דלפון זיינען צום ערשטען מאל באליידיגט געווארען פון דעם אידען, וועלכער האט זייער פאטער גערופען בעדער, האבען זיי בעת מעשה געברענט פון כעס. זיי האבען גערעכענט זיך נוקם צו זיין אן איהם... באלד אבער האבען זיי זיך ארומגעזעהן, אז ווען זיי וועלען דערצעהלען זייער פאטער וועגען דעם וועט פאר זיי ווייטער זיין אונמעגליך אריינצוקומען אין דער אידישער נאכבארשאפט. און זיי האבען באשלאסען דערוויל צו פאר־שווייגען און ארונטערשלינגען דיזע באליידיגונג.

— ווען נישט צוליב זיינע צוויי שעהנע טעכטער, וואלט איך שוין דיזע פארפלוכטע אידען געוויזען מיין מאכט! — האט פרשנדתא זיך אפגערופען צו זיין ברודער דלפון. — ער וואלט געזעהן, אז המנ׳ס א זוהן באליידיגט מען נים.

— האסטו געהערט דעם געלעכטער פון זיינע טעכטער? — האט דלפון געזאגט. — זיי האבען זיך אונטערגעהערט אלעס וואס זייער פאטער האט צו אונז געזאגט. מיר וואלט נישט געארט ווען ער זאגט אונז דאס אין דער שטיל, אבער ער האט געשריען אזוי הויך, אז יעדער פארבייגעהער האט געקענט הע־רען. איצט וועל איך זיך שעהמען די אויגען צו ווייזען אין יענעם געגענד.

— דו ביזט א נאר, דלפון! וואס האסטו זיך וואס צו שעהמען? איז נים אונזער פאטער דער מיניסטער פון אחשורוש׳ן? זעהסטו דען נישט, ווי יעדער איינער איז אונז מקנא! מיר דארפען געווים ביי זיך נישט זיין געפאלען, ווען א איד האט געוואלט פון אונז חוזק מאכען... עס זיינען פאראן גענוג שעהנע מיידלעך אין שושן צווישען די אידען און מיר דארפען זעהן, אז קיין זאך זאל אין אונזער וועג נישט שטעהן.

איינינע טעג האבען די צוויי ברידער זיך נישט באוויזען אין די אידישע גאסען פון שושן, מעהר האבען זיי זיך נישט געקענט באהערשען און זיי האבען גענומען ווידער אפשטאטען באזוכען אין דער אידישער גאס.

— דו זעהסט יענע הויז, וואס שטעהט ביי דער ענד פון גאס? — האט זיך דלפון אפגערופען צו זיין ברודער, — דארטען געפינט זיך א זעלטען שעהנע מיידעל.

— פון וואנען ווייסטו עס? — האט איהם פרשנדתא געפרעגט.

— מיר האט ויזתא דערצעהלט, — האט דלפון געענטפערט. — ער האט זיך פאר מיר באריהמט, אז ער האט מיט יענער מיידעל א היבשע צייט פאר־בראכט און זי האט איהם איינגעלאדען ווידער צו קומען.

— און דו גלויבסט עס איהם? — האט פרשנדתא געזאגט. — דו קענסט

נישט ווזתא׳ן, ער איז דאָך אזא באריהמער. איך בין זיכער, אז ער איז אפילו נאָהענט נישט צוגעקומען צו איהר הויז... ער האָט איהר פיליכט פון ווייטען באמערקט און ער האָט זיך פאָרגעשטעלט ווי זי רעדט צו איהם און הייסט איהם קומען א צווייטען מאָל...

— איך האָב איהם אויך נישט געגלויבט. אָבער ער האָט זיך געשוואָרען ביי די געטער פון פרס, אז ער האָט מיט איהר גערעדט.

— אלעס הייסט גערעדט! — האָט פרשנדתא געלאַכט. — זי האָט איהם וואַרשיינליך גוט אויסגעזידעלט און איהם פארטריבען פון זיך. וואָס רען, ווער וועט זיך דאָס אויף איהם אומקוקען, אויף אזא קאַרליק און אזא פאַר־זעהעניש.

— פונדעסטוועגען וואָלט נישט געשאַדט ווען מיר געהען אהין אריבער זאָגען, אז מיר זוכען אונזער איננסטען ברודער, פיליכט האָט זי איהם געזעהן. און זעהען זיך מיט איהר... מיר וועלען שוין געפינען אן אויסרייד. מיר וועלען דאָן הערען וואָס זי זאָגט, אין דער זעלבער צייט וועלען מיר זוכען מיט איהר צו פארברייננען.

א היבשע ווייל׳ע האָבען זיך המנ׳ס צוויי עלטערע זיהן ארומגעדרעהט ארום דער הויז ביז וואַנען זיי האָבען באמערקט א יונגע מיידעל ארויסקומענדיג.

—זי איז ווירקליך זעהר שעהן! — האָט דלפון זיך אָפּגערופען צו זיין ברודער. — איצט איז אונזער געלעגענהייט צוצוקומען צו איהר.

— גוט, לאָמיר צוגעהן! — האָט פרשנדתא איהם געענטפערט, — אָבער לאָז מיר פריהער אָנפאַנגען צו ריידען צו איהר, ווייל איך ווייס בעסער ווי אזוי צו פאַרפיהרען א שמועס מיט א שעהנער מיידעל.

— דו האָסט שוין פיל ערפאַהרונג, מיין ברודער! — האָט דלפון גע־שמייכעלט. — נישט איין מיידעל האָט דיך שוין פון זיך פאַריאָגט.

— דו וועסט באלד זעהן ווי אזוי מען פאַריאָגט מיך! — האָט פרשנדתא מיט שטאָלץ געזאָגט. — ווי שעהן א מיידעל זאָל נישט זיין טו איך איהר א גרויס כבוד ווען איך רייד צו איהר.

— דערוויי׳ל ווייס איך, אז יעדעס אידישע מיידעל מיט וועמען דו האָסט געמאַכט א פאַרזוך אריינצוגעהן אין א געשפרעך, איז דיר שטאַרק מוחל דיזען כבוד וואָס דו געהסט איהר אָנטאָן און איז דיר משלח אזוי שנעל ווי מעגליך!

— אויב אזוי וועסטו באלד בייטען דיין מיינונג, דלפון — האָט פרשנדתא זיך אָפּגערופען און איז גלייך געגאַנגען דער מיידעל אנטקעגען.

— ענטשולדיג מיר, דו שעהנע, דופטענדענדע בלום פון שושן! — האָט ער זיך העפליך א נויג געטאָן. — וועסטו מיר פיליכט קענען זאָגען, אויב דו האָסט געזעהן מיין ברודער!

— דיין ברודער! און ווער ביזטו? — האָט איהם די שעהנע מיידעל אָנגעקוקט.

— איך?! מיר וואונדערט זיך וואָס דו ווייסט נישט ווער איך בין?! איך בין דאָך דער זוהן פון קעניג׳ס מיניסטער, המן.

— אָה, המנ׳ס זוהן... יע, איצט ווייס איך! ער איז דאָך געווען מיין פאָטער׳ס שערער!... ווער קען דאָס נישט המנ׳ען דעם בעדער?! אָבער־צום באדויערען מוז איך דיר זאָגען, אז איך ווייס גאָרנישט וועגען דיין ברודער.

— מיין אינגערער ברודער, ויזתא! — האט פרשנדתא גענומען שטאמ־לען און דאס בלוט האט איהם א זעץ געטאן אין פנים. — ער האט מיר גע־זאגט, אז ער פארברייננט מיט דיר... און איצט בין איך איהם געקומען זוכען...

— איך האב מיט דיין ברודער קיינמאל נישט גערעדט, — האט זיך דאס מיידעל אפגעקעהרט פון איהם און איז איהר וועג געגאנגען.

דלפון איז צוגעגאנגען צו זיין ברודער און איהם אריינגעלאכט אין פנים:

— ווי עס ווייזט אויס, וועל איך שוין מיין מיינונג נישט בייטען.

— וואס לאכסטו! — האט פרשנדתא זיך צו איהם אפגערופען. — זעה־סטו נישט ווי אלע אידען באליידיגען אונזער פאטער. דאס איז דאך שוין דאס צווייטע מאל, ווי מען רעדט פון אונזער פאטער אלס א בעדער. דאס וואס ער איז איצט געווארען אחשורוש'עס מיניסטער, דאס דערמאנט קיינער נישט. מען מאכט דאך חוזק פון איהם, "ער איז געווען מיין פאטער'ס שערער!"

— ווי עס ווייזט אויס, איז ביי אלע אידען אן אפגעמאכטע זאך! — האט דלפון זיך אפגערופען. — זיי ווילען פון אונז פטור ווערען... אבער, ניין, איך וועל זיך מאכען נישט וויסענדיג און זעהן פארברייננען מיט די שעהנע מייד־לעך! איך וויים פון איין מיידעל, וועלכע איז זעהר צופרידען, ווען איך קום צו צו איהר.

— ניין, איך גלויב, אז מיר דארפען דערצעהלען אונזער פאטער וועגען דעם. זאל זיי דאס נישט פארשוויגען ווערען.

— אבער דערווייל וועט אונזער פאטער מעגליך אונז פארבאטען צו געהן צו פארברייננען מיט די אידישע מיידלעך, — האט דלפון מיט זארג געזאגט.

— און אז דו געהסט שוין יע, טא וואס האסטו פון זיי? — האט פרשנדתא זיך אפגערופען. — מעהר ווי באליידיגונג קריגען מיר פון זיי נישט!

— ווער הייסט דיר זיך נעהמען צום הארצען, — האט דלפון געלאכט. — מיר ארט נישט אויב זיי זאגען, אז מיין פאטער איז אמאל געווען א בעדער, אבי די מיידעל איז א שעהנע. אלע ווייסען דאך, אז אונזער פאטער איז איצט זעהר חשוב ביים קעניג!

— און אין מיר ברענט דער כעס אויף די פארפלוכטע אידען, וועלכע וואגען צו ריידען אזוי וועגען מיין פאטער! איך וואלט אן זיי אלעמען געוואלט זעהן א נקמה! — האט פרשנדתא אויסגערופען מיט אויפרעגונג. — ניין, איך וועל זיי דאס נישט שענקען. איך וועל אלעס דערצעהלען דעם פאטער... איך האב איהם איינמאל געהערט ווי ער האט גערעדט צו אונזער מוטער און איהר געזאגט, אז ער האסט אלע אידען פון שושן! און אויב ער וועט זיך צו זיי נעהמען וועט ער זיי קענען גוט אנלערנען.

— און איך וואלט דיך געראטהען מיר זאלען פריהער דערצעהלען אונזער מוטער און הערען וואס זי האט צו זאגען. זי וועט אונז זאגען אויב מיר זאלען דערצעהלען דעם פאטער וועגען דער בעליידיגונג... ווייל נאך אלעמען קענען מיר פאר זיך אליין ערגער מאכען... אויב מיר האבען נאך א קליינע געלעגענהייט אמאל צו פארברייננען מיט א שעהנער מיידעל, וועלען מיר עס זיכער פארלירען.

— דו ווייסט וואס איך דענק? — האט פרשנדתא אויסגערופען, — דאס וואס די אידען ריידען מיט אזא גרינגשעצונג וועגען אונזער פאטער, איז עס פיעלייכט צוליעב דעם וואס נישט אלע ווייסען וועגען זיין גרויסקייט, מעגליך

אז פיעלע ווייסען נאך נישט אז אונזער פאטער איז יעצט איינער פון דעם קעניג'ס מיניסטארען, דאריבער וואלט נישט געשאדעט ווען מיר מאכען די זאך מעהר בעקאנט.

— דו רעדסט נארישקייטען, מיין ברודער, — האט דלפון געזאגט, — ווער ווייסט דען נישט, אין שושן, אז אונזער פאטער איז אויסגעקליבען געווארען פאר אחשורוש'ס מיניסטער? איך וועל דיר זאגען וואס די אורזאכע איז. אלע אידען פון שושן ווייסען אז דער קעניג האט איהם דערהויבען צוליעב אסתר'ן און אזוי ווי אסתר שטאמט פון אידען, דאריבער האבען זיי פאר איהם קיין מורא נישט.

— אבער דער פאטער האט זיי שוין נישט איינמאל געלאזט וויסען, אז אסתר לייקענט דאס זי שטאמט פון אידען! דארפען זיי שוין, דוכט זיך, נישט איבערנעהמען זיך מיט דער קעניגין.

— און טאקע צוליעב דעם וועט נישט אנקומען גאנץ שווער זיך מיט זיי אפצורעכענען, — האט דלפון צוגעגעבען, — נאר מיר וועלען נאך אפווארטען און זעהן וואס ווייטער וועט זיין איידער מיר וועלען מיט דעם פאטער ריידען וועגען דעם.

— דו האסט מיר פריהער געזאגט, אז דו ווייסט פון א מיידעל וועלכע איז זעהר צופרידען אז דו קומסט צו איהר, — האט פרשנדתא זיך אפגערופען, — זאג מיר, ווער זי איז און וואו וואהנט זי?

— דו ביזט נייגעריג צו וויסען, — האט דלפון געשמייכעלט, — האסטו דען ווען עס איז מיר געזאגט ווער דיינע מיידלעך זיינען?

— איך וויים אליין ווער זי איז, — האט פרשנדתא א וואונק געטהאן מיט אן אויג, — זי איז עדה, די טאכטער פון דעם שמיעד, וועלכער וואהנט נישט ווייט פון אונז.

— ווער האט עס דיר געזאגט?

— איך האב דיר איינמאל געזעהן ריידענדיג מיט איהר.

— יא, איך בין זיך מודה אז זי איז דאס מיידעל, — האט דלפון געזאגט, — זי איז גאנץ שעהן און איז געווען גאנץ צופרידען מיט מיר צו פארברייננגען.

— פונדעסטוועגען בין איך זיכער אז ווען דו וועסט צוקומען א צווייטען מאל וועט זי זיך מאכען אז זי ווייסט נישט ווער דו ביזט. און דערנאך וועט זי א קנייטש טהאן מיט איהר שטערען און זיך דערמאנען, אז "המן איז געווען א בעדער".

— וועגען דעם בין איך אויך נישט בעזארגט! — האט דלפון איהם גע־ענטפערט, — ווייל עדה האט מיר געזאגט, אז איך דארף שטאלצירען צו האבען אזא פאטער וועלכער איז א מיניסטער ביי אחשורוש'ן.

— און דעם צווייטען מאל וועט זי דיר זאגען אז דו דארפסט שטאלצירען מיט דיין פאטער ווייל ער איז פון א בעדער געווארען א מיניסטער.

— עדה איז נישט אזוי ווי די אנדערע אידישע מיידלעך! — האט דלפון געזאגט, — איהר פאטער איז א איד און איהר מוטער איז א פערסישע פרוי.

— פון וואנען ווייסטו עס אלעס? — האט פרשנדתא איהם געפרעגט מיט א שטיקעל קנאה.

— זי האט מיר אליין אלעס דערצעהלט, — האט דלפון געזאגט, — און

דאריבער טאקע וואהנט זי נישט אין דער אידישער נאכבארשאפט פון שושן! ווייל די אידען האבען אויף איהר פאטער זעהר קרום געקוקט... יעצט זעהסטו שוין מיין ברודער אז כאטש זי איז אזוי שעהן ווי די איבריגע אידישע טעכטער איז זי דאך אין גאנצען אנדערש פון זיי... זי האט א גרויסען חשק צו ווערען דער קעניגינ'ס א קאמער־מיידעל אדער דינסט, און איך האב איהר פארשפראכען אין דעם באהילפיג צו זיין.

— דו וועסט איהר באהילפיג זיין? — האט פרשנדתא געלאכט, — און זי, די נארישע מיידעל גלויבט עס דיר?!... אויב עס וועט געלינגען אונזער פאטער אריינצונעהמען איינעם פון זיינע זיהן אין פאלאץ, וועל איך דאס זיין דער יעניגער און נישט דו. טא ווי אזוי קענסטו זיך גאר באריהמען פאר איהר אז דו וועסט איהר העלפען אין דעם!

— און איך בין זיכער אז דער פאטער וועט זעהן אז אייניגע פון אונז זאלען אריינקומען אין פאלאץ. איך האב איהם נישט איינמאל געהערט ריידען פון דעם. עס וועט איהם נישט שווער אנקומען צו קריגען פאר עטליכע פון אונז באשעפטיגונג אין פאלאץ.

—אויב דו וועסט מיר צוזאגען פארצושטעלען פאר איהר, וועל איך דיר נישט שטערען, — האט פרשנדתא געזאגט, — מעגליך אז זי האט אויך א שוועסטער.

— דאס ווייס איך נישט, אבער זי איז זעהר פריינדליך, און אויב דו ווילסט, קענסטו מיט מיר יעצט אהין צוגעהן. איך וועל דיך פארשטעלען פאר איהר. אויב דו וועסט מיר פארשפרעכען דערוויל דעם פאטער נישט דערצעהלען וועגען דער בעליידיגונג וואס עס איז אונז ביידען אויסגעקומען אויסצושטעהן פון די אנ־דערע אידישע מיידלעך.

פרשנדתא האט איהם פארשפראכען און זיי זיינען ביידע אוועק צו דער קוזניע. דארטען האבען זיי געטראפען ירוחם דעם שמיעד ביי זיין ארבייט, און זיי האבען איהם באגריסט.

— איהר זייט אימער ווילקאמען אין מיין הויז, איהר זיהן פון המן — האט ירוחם זיך צו זיי אפגערופען.

— איז דיין טאכטער צו הויז? — האט איהם דלפון געפרעגט.

— יא, זי געפינט זיך אין הויז! — האט ירוחם געענטפערט, — איהר קענט ביידע אריינקומען.

— נו, יעצט זעהסטו שוין ווי פריינדליך ער איז צו מיר, — האט דלפון זיך אפגערופען, — און זיין טאכטער איז נאך מעהר פריינדליכער צו מיר.

זיי זיינען אריין צום שמיעד אין הויז און דארטען האבען זיי געטראפען עדה'ן מיט איהר מוטער, די פרסית.

ביידע ברידער זיינען גאנץ ווארעם אויפגענומען געווארען פון דער פרסית.

דלפון האט פארגעשטעלט פרשנדתא'ן פאר עדה'ן און זי האט מיט זיי פארבראכט א היבשע צייט.

ווען זיי האבען פארלאזען איהר הויז, האט זיך פרשנדתא אפגערופען צו דלפון:

— מערקווירדיג, דאכט זיך זי וואהנט נישט ווייט פון אונזער נאכבאר־שאפט, און איך האב איהר געוויס פיעלע מאל געזעהן, אבער זי איז קיינמאל

נישט געווען אזוי צוציהענד שעהן ווי יעצט. זי איז דאך ווירקליך א זעלטענע שעהנהייט. זי האט גאר קיין עהנליכקייט צו איהר מוטער.

— און זי איז געווען אזוי פריינדליך צו אונז, נישט אזוי ווי די איבריגע אידישע טעכטער.

— ווי איך פארשטעה, — האט זיך דלפון אפגערופען צו זיין ברודער, — פיהלט זיך עדה גאנץ איינזאם. די אידען פון שושן האבען מיט איהר פאטער נישט קיין מגע ומשא, און דאריבער לעבען זיי אפגעזונדערט פון זיי.

פרשנדתא האט יענע נאכט נישט געקענט רוהיג שלאפען. פאר זיינע אויגען האט פארביינעשוועבט די שעהנע געשטאלט פון עדה'ן. ער האט זיך נישט געקענט מוחל זיין פארוואס ער האט זיך מיט איהר נישט געזעהן פאר זיין ברודער.

אויף מארגען גאנץ פריה האט פרשנדתא גענומען זיין פערד און איז אוועק־געריטען צום שמיעד.

— איך וואלט וועלען דו זאלסט אויסשמידען נייע פאדקאוועס פאר מיין פערד, — האט ער זיך געווענדעט צו ירוחם'ן און אריינגעפיהרט זיין פערד צו איהם אין קוזניע.

אין דער צייט וואס דער שמיעד איז געווען פארנומען מיט זיין ארבייט, האט פרשנדתא פערבראכט מיט עדה'ן... ער האט איהר דערצעהלט פון זיין פאטער'ס גרויסקייט, ווי אזוי דער קעניג בעראטה זיך נור מיט איהם.

— ווען נישט מיין פאטער, וואלט אחשורוש ביז יעצט פארבליבען אהן א מלכה, — האט פרשנדתא געזאגט, — סיידען ער וואלט דיך דערזעהן!

— פאר וואס זאלסטו פון מיר אפשפאטען, — האט עדה זיך אפגערופען און איהר פנים איז רויט געווארען.

— איך מאך ניט קיין שפאס! — איז פרשנדתא געווארען דרייסטער, — דאן, מיט עטליכע יאהר צוריק, ווען די שעהנע מיידלעך פלעגען זיך פערזאמלען אין פאלאץ אונטער הגי'ס אויפזיכט, ביזטו נאך צו יונג געווען, אבער ווען עס וואלט יעצט פאסירט אזא זאך, וואלסטו זיכער געווען פון די ערשטע אויסגע־קליבען צו ווערען פאר דעם קעניג.

עדה'ס מוטער, די פרסית, האט שטארק אנגעקוואלען ווען זי האט געזעהן וואס פאר א כבוד המן'ס זיהן פארשאפען איהר טאכטער... זי האט שוין גע־טרוימט וועגען דעם אז איינער פון המן'ס זיהן זאל הייראטען מיט איהר טאכ־טער... א קלייניגקייט א מיניסטער'ס א זוהן... זי האט גענוצט מיט אלע איהרע מעגליכקייטען צו ווירקען אויף איהר מאן ער זאל זיין זעהר פריינדליך צו זיי.

— דו ווייסט נישט וואס דאס מיינט פאר אונזער טאכטער, — פלעגט זי מיט איהם איינ'טענה'ן, — ווען זי זאל הייראטען מיט המן'ס א זוהן, וואלט שוין גענומען א סוף צו אונזער ארימקייט.

— אלע מיינע יאהרען קען איך זיך נישט מוחל זיין וואס איך האב חתונה געהאט מיט א פרסית, — האט ירוחם געזאגט, — און יעצט ווילסטו איך זאל מיין טאכטער איבערגעבען אין די הענד פון א פרסי!

— זעהסטו דען נישט אז דיינע אייגענע ברידער האבען זיך פון דיר אפ־געזונדערט. זיי קוקען זיך אפילו נישט אום אויף דיר!

— דאס איז דאך אויך מיין שולד! — האט ירוחם א זיפץ געטהאן, —

זיינען דען נישט געווען קיין מיידלער צווישען מיינע ברידער אז איך האב גערארפט דיר אויסקלייבען פאר מיין ווייב?

— אבער איך זאג דיר, אז ווען אימיצער פון המן׳ס זיהן וועט קומען בעזוכען אונזער טאכטער, זאלסטו זיין פריינדליך צו איהם, — האט זי זיך צו איהם אפגערופען, — דו קענסט נישט בעהויפטען זיך איינצורייסען מיט המן׳ס משפחה.

— איך וועל זיין צו זיי פריינדליך אזוי לאנג ביז זיי וועלען מיין טאכטער צורוה לאזען! — האט ירוחם געזאגט.

— וואס מיינסטו, זיי וועלען קומען פארברייגגען מיט דיר אדער מיט מיר? אויב זיי וועלען שוין יא קומען, וועלען זיי דאך וועלען פארברייגגען מיט עדה׳ן.

עס האט לאנג נישט געדויערט און די פרסית האט געווירקט אויף ירוחם׳ן ער זאל נישט זיין דאגעגען.

ירוחם האט געזעהן אז דורך דעם קען ער קריגען מעהר ארבייט, און דאריבער ווען פרשנדתא און דלפון זיינען געקומען באזוכען זיין טאכטער, איז ער געווען גאנץ פריינדליך צו זיי, און יעצט אז פרשנדתא איז געקומען און איהם געבראכט ארבייט, איז ער געווען העכסט צופרידען.

נישט איבריג צופרידען מיט זייער באזוך איז געווען עדה אליין. נישט דלפון און נישט פרשנדתא האבען אויף איהר א גוטען איינדרוק געמאכט. זי האט נישט געגליכען זייערע פוסטע באריהמערייען... זייערע נארישע רייד האבען געגרילצט אין איהרע אויערען... דערצו זייער העסליכען אויסזעהן האט זיי נאך מעהר אפשטויסענד געמאכט אין איהרע אויגען. זי האט אבער זיי געדולדעט צוליעב איהר מוטער, וועלכע האט איהר אנגעזאגט צו זיין גאנץ פריינדליך צו המן׳ס זיהן.

עדה, די איינציגע טאכטער פון ירוחם האט זיך געפיהלט נישט איבריגס גליקליך אין איהר היים. דער גרויסער אונטערשיעד צווישען איהר פאטער און מוטער, איז כאראקטער און גלויבען, האט צושפליטערט איהר לעבען... זי האט נישט געוואוסט וואו זי איז אין דער וועלט און צו וועמען זי געהערט. דער פאטער האט געזוכט איהר צו ערציהען אלס א אידישע טאכטער, אבער איהר מוטער האט איהר געזוכט אפצואווענדען אין גאנצען פון אידישקייט. זי האט געוואלט אז זי זאל דיענען צו די געטער פון פרס און זיך אסימילירען מיט די איבריגע פערסיער. דאריבער האט זי געזעהן אז זי זאל זיך חבר׳ן מיט די פערסישע טעכטער און איז געווען העכסט צופריעדען צו לעבען אפגעזונדערט פון די אידען... זי האט געהיט די טריט פון איהר טאכטער, און ווען א אידישער יונגערמאן פלעגט ווען עס איז קומען צו ירוחם׳ן אין הויז, פלעגט זי שוין זעהן אז עדה זאל פארבלייבען אין איהר צימער.

די איינציגע צייט וואס זי האט ניט געהאט קיין שליטה איבער עדה׳ן זיינען געווען די אידישע ימים טובים. דאן פלעגט ירוחם מיטנעהמען זיין טאכטער אין שוהל, און כאטש ער האט אויך דארטען זיך געפיהלט איינזאם, פלעגט יענע צייט פאר איהם פאררעכענט ווערען אלס די גליקליכסטע.

ווען אלע אידען פון שושן האבען זיך משמח געווען דאס וואס אסתר איז געווארען די קעניגין, האט זיך ירוחם אויך שטארק באטייליגט אין דער שמחה.

— אז דער קעניג האט געמעגט חתונה האבען מיט א פרוי וועלכע שטאמט

פון א צווייטען פאלק — פלעגט ער זאגען האלב אין ערנסט און האלב אין שפאס, — מעג איך דאך געווים עס טהאן. אבער איין זאך קענט איהר זיכער זיין, אז פאר מיין טאכטער וועל איך זוכען א מאן צווישען מיינע אייגענע.

עדה'ס פנים פלעגט באדעקט ווערען מיט רויטקייט ווען זי האט געהערט איהר פאטער ריידען פאר די עטליכע אידען וועלכע האבען זיך נישט דער־ווייטערט ווי די איבריגע. עס איז געווען ביי אזא געלעגענהייט ווען איהרע בליקען האבען זיך באגעגענט מיט די בליקען פון דעם יונגען שמעון, דער זוהן פון גדליה'ן, וועלכער האט זיך צוזאמען מיט זיין פאטער אפגעשטעלט ריידען מיט ירוחם'ן ווען זיי זיינען פון שוהל ארויסגעגאנגען.

שמעון האט באמערקט די שעהנע עדה וועלכע איז געשטאנען נעבען איהר פאטער. די רויטקייט האט איהר נאך א באזונדערען חן צוגעגעבען, און האט פון איהר זיינע בליקען נישט געקענט אוועקנעהמען. ער איז געשטאנען ווי בע־צויבערענד, און נאכדעם ווי זיי האבען זיך פאנאנדערגעשיידט האט שמעון נישט איינמאל אומגעדרעהט זיין קאפ און איהר נאכגעקוקט. נישט ווילענדיג האט עדה אויך א דרעה געטהאן איהר קאפ און זייערע בליקען האבען זיך א צווייטען מאל באגעגענט.

זינט דאן האט עדה נישט אויפגעהערט צו טרוימען פון דעם יונגען שמעון. איהר האט געצויגען אהין אין שוהל. און מיט גרויס אונגעדולד האט זי געווארט אויף דעם קומענדען יום טוב, ווען איהר פאטער וועט איהר נאך אמאל מיטנעהמען אין שוהל. דאן וועט זי פיעלייכט איהם א צווייטען מאל זעהן.

עדה האט אבער נישט געדארפט ווארטען אזוי לאנג. איינמאל ווען זי איז געזעסען אין איהר צימער און ארויסגעקוקט דורכ'ן פענסטער, האט זי איהם באמערקט. איהר הארץ האט דאן גענומען שטארק קלאפען. שמעון געפינט זיך אין דרויסען... ער איז געווים געקומען צו איהר... זי האט גלייך זיך צוריק־געצויגען פון פענסטער... זי האט נישט געוואלט ער זאל איהר באמערקען... זי איז געווען זיכער אז ער וועט אין הויז אריינקומען... אבער ווי גרויס איז איהר ענטטוישונג געווען ווען זי האט א היבשע ווייל געווארט און ער איז נישט אריינגעקומען צו איהר.

— אפשר האט זי געמאכט א טעות. ער איז גאר צו איהר נישט געקומען...

— האט עדה ביי זיך געטראכט, — אבער אויב נישט צוליעב איהר, טא צוליעב וועמען איז ער אהער געקומען ?!...

עדה האט זיך געפאסט מוטה און האט געפרעגט איהר מוטער אויב אימיצער האט זיך אויף איהר געפרעגט.

— אה, יעצט פארשטעה איך, ס'איז ביי אייך ביידען געווען אן אפגעמאכטע זאך! — האט זיך די מוטער אפגערופען, — ניין, מיין טאכטער, איך וועל נישט דערלאזען אז צו דיר זאלען קומען יונגע לייט וועמעס עלטערען האבען זיך פון דיין פאטער דערווייטערט.

— דו פארשטעהסט נישט, מוטער! — האט עדה אויסגערופען, און די טרעהרען האבען איהר געשטיקט אין האלז, — שמעון'ס פאטער איז געווען זעהר פריינדליך צו מיין פאטער.

— איך האב שוין פארשפראכען איינעם פון המן'ס זיהן דיך אפצוגעבען פאר א פרוי, און אויב דו וועסט האבען שכל וועסטו זיך צו מיר צוהערען... דו

וועסט זיך דאך דארפען שעצען גליקליך אז א זוהן פון אחשורוש'ס מיניסטער איז וויליג דיך צו נעהמען פאר זיין פרוי.

— אבער מוטער! — האט עדה אויסגערופען, — איך האב קיינעם פון המן'ס זיהן נישט ליעב!

— דו וועסט זיך מוזען צוהערען צו מיר! — האט זי אויף איהר אנגע־שריען, — און ווען דלפון וועט אהער קומען דיך צו בעזוכען, זאלסטו איהם פריינדליך אויפנעהמען.

עדה האט געוואוסט אז מעהר קיין רייד וועט נישט העלפען און זי האט דאריבער בעשלאסען דערווייל מעהר צו איהר מוטער נישט ריידען וועגען דעם... זי איז געווען זיכער אז איהר פאטער וועט איהר קומען צו הילף. און ווען ביידע זיהן פון המן האבען איהר בעזוכט, האט זי זיך בעמיהט צו זיין אזוי פריינדליך צו זיי ווי מעגליך... און יעצט, אז המן'ס עלטסטער זוהן, פרשנדתא, איז אליין געקומען מיט אן אויסרייד, האט איהר מוטער געזעהן אז זי זאל איהם זעהר גוט אויפנעהמען. ווען זי האט געהערט אז פרשנדתא בעווארפט איהר טאכטער מיט קאמפלימענטען, האט זי בעשלאסען זיי איבערצולאזען אליין... זי האט זיך אפגערופען צו איהר טאכטער אז זי דארף ערגעץ־וואו געהן, און האט גלייך פארלאזען דאס הויז.

זעהר דאנקבאר איז פרשנדתא געווען צו עדה'ס מוטער וואס זי האט איהם אליין איבערגעלאזען מיט איהר שעהנער טאכטער. ער האט נאר געוואונשען אז ירוחם דער שמיעד זאל אזוי שנעל נישט פארטיג ווערען מיט זיין פערד.

עדה האט זיך געפיהלט זעהר אומבאקוועם ווען פרשנדתא איז מיט איהר פארבליבען אליין. זי האט אבער געוואוסט, אז זי וועט דארפען פארזיכטיג זיין איהם נישט צו בעליידיגען.

— דו ביזט דאך אזוי שעהן, עדה! — האט זיך פרשנדתא עטוואס נעהנטער צוגערוקט צו איהר — דיינע אויגען זיינען ווי בריליאנטען וואס זיינען איינ־געפאסט אין אסתר'ס קרוין.

— דיין ברודער האט מיר אויך אזוי געזאגט, — האט עדה זיך צו איהם אפגערופען מיט א שמייכעל, — ווי עס ווייזט אויס, האט איהר ביידע אפגע־מאכט וואס צו זאגען צו מיר.

— איך בין אבער ערנסט אין מיינע רייד! — האט פרשנדתא געזאגט, — איך מיין יעדעס ווארט וואס איך זאג... איך האב דיר פריהער געזאגט, אז ווען דער קעניג וואלט דיך דערזעהן . . .

— איך בעט דיר, — האט זי איהם אונטערבראכען — רייד מיט מיר וועגען אנדערע זאכען... דיין ברודער האט מיר פיעלע זאכען צו דערצעהלען ווען ער קומט אהער.

— ווייל מיין ברודער האט דיך נישט ליעב! — האט פרשנדתא אויסגע־רופען, — איך אבער בין אין דיר זעהר שטארק פארליעבט, און ווען דו וועסט נאר צושטימען וועל איך מיט דיר הייראטען!

— יעצט אבער ווייס איך שוין גארנישט וועמען פון אייך צו גלויבען! — האט עדה אויסגערופען.

— אויב דו ווילסט מיר נישט גלויבען, וועל איך דיר אויסזאגען א סוד, אז דלפון איז קיינמאל נישט געווען ערנסט מיט דיר...

— דאָס גלויבט זיך מיר קוים ! — האָט עדה געשמייכעלט ,— איך וועל פריהער מוזען הערען פון זיין אייגען מויל.

— אָבער איך זאָג דיר, אז ער איז גאָר פארליעבט אין א פערסישע מיידעל, און מיט דיר פלעגט ער קומען בלויז צו פארוויילען... דו ביזט דאָך א שעהנע מיידעל... אָבער איך האָב פון דיר די גאנצע נאכט געטראכט . . . און דו זעהסט דאָך אז איך בין גלייך אין דער פריה געקומען צו דיר.

— און איך האָב געמיינט אז דו ביזט געקומען צו מיין פאטער מיט דיין פערד.

— נו, פארשטעהסטו מיך, דאָס איז בלויז אן אויסרייד. אין אמת'ן בין איך גאָר געקומען צו דיר.

— דאָך גלויב איך אז עס איז נישט זעהר פיין פון דיין זייט, אזוי צו בעהאנדלען אן אייגענעם ברודער. — האָט עדה איהם פארגעוואָרפען. — ערשט נעכטען האָט דיך דיין ברודער פאר מיר פארגעשטעלט, און היינט ביזטו שוין געקומען און ווילסט מיר פון איהם אוועקנעהמען.

— ווען דו וואָלסט געוואוסט וואָס פאר א שלעכטער יונג מיין ברודער איז, וואָלסטו אפילו ווענען איהם נישט געוואָלט טראכטען ! — האָט פרשנדתא זיך אָפגערפען, — ווען ער געהט פון דיר אוועק, לאכט ער זיך אויס פון דיר... קענסטו דען נים פארשטעהן פארוואָס ער האָט מיך פאר דיר פארגעשטעלט ? ער האָט אָבער געמאכט א טעות... איך האָב זיך אָן דיר פארליעבט מיט אן אמת, און אויב דו וועסט צושטימען וועט מיר נישט שווער אנקומען צו קריגען מיין פאטער'ס הסכמה...

— נו, אויב דו האָסט שוין דיין ברודער'ס הסכמה וועט דיר שוין נישט שווער אָנקומען, — האָט עדה געזאָגט מיט א סארקאסטישען שמייכעל, — אָבער דאָך איידער איך שטים איין אָנצונעהמען דיין פארשלאָג וועל איך מוזען הערען וואָס דיין ברודער דלפון האָט צו זאָגען.

— פארגעס נישט אז גאָר אין גיכען וועל איך קריגען אן אמט אין אחשורוש'ס הויף ! — האָט פרשנדתא געזאָגט, — און דאַן וועל איך נאָך קענען דערהויבען ווערען צו זיין א מיניסטער אזוי ווי מיין פאטער.

— דיין ברודער האָט מיר אויך אזוי געזאָגט, אז זיין פאטער וועט איהם אין גיכען אריינבריינגען אין פאלאץ !

— ער איז א ליגנער, — האָט פרשנדתא אויסגערופען, — ווייסטו דען נישט אז איך בין דער עלטסטער און דער פאטער וועט פריהער מיך דערהויבען צו אן אמט.

— דיינע רייד האָבען מיר אין גאנצען צוטומעלט, — האָט עדה געזאָגט — איך ווייס נישט ווער פון אייך ביידען זאָגט דעם אמת, דאריבער וואָלט איך פון דיר פארלאַנגען דו זאָלסט מיר געבען עטליכע טעג צייט זיך צו באזינען און ווען איך וועל זעהן אז דו האָסט רעכט וועל איך ערשט דאַן ווימען ווי אזוי צו האנדלען.

פרשנדתא איז ארויס פון הויז, און עדה האָט לייכטער אָפגעאָטעמט. זי האָט געפיהלט אז יעצט ווען ביידע ברידער וועלען זיך איבער איהר צוקריגען און אנריידען שלעכטס איינער אויף דעם צווייטען, וועט זי זיך קענען פון ביידען ארויסדרעהען. איהר מוטער וועט שוין זעהען אז קיינער פון זיי איז נישט פאסיג פאר איהר און וועט מעגליך איהר צורוה לאָזען.

ירוחם דעם שמיער איז די גאנצע זאך געווען אויפפאלענד. ער האט באַמערקט ווי זיין פרוי האט איבערגעלאזען פרשנדתא איינעם אליין מיט עדה׳ן. ער האט פארשטאנען וואס איהרע כוונות זיינען און ער האט ביי זיך אפגעמאכט נישט צו דערלאזען אזא זאך.

ווי פרשנדתא איז אוועק איז ער אריין אין הויז און געטראפען זיין טאכטער פארוויינט.

— וואס איז, עדה, פארוואס האסטו געוויינט? — האט ער זיך צו איהר אפגערופען.

— איך האב נישט געוויינט, — האט זי געזוכט צו פארלייקענען.

— אבער איך זעה אז דו ביזט נישט ווי פריהער, זאג מיר, וואס האט המן׳ס זוהן מיט דיר גערעדט.

— אה, פאטער! ווען דו וואלסט געוואוסט ווי שטארק איך האס איהם... איך האסביידען, וואלסטו פון מיר נישט פערלאנגט איך זאל זיי אזוי פריינדליך אויפנעהמען!...

— פערלאנג איך דען דאס פון דיר, מיין טאכטער? — האט ירוחם זיך אפגערופען, — איך וואלט זיי שוין לאנג פון הויז פארטריבען, ווען נישט דיין מוטער. דערצו קריג איך גאנץ אפט פון זיי א פארדינסטעל... מיר האט נישט געארט אז זיי פלעגען אריינקומען אין הויז, אבער דיין מוטער האט קיין רעכט נישט געהאט דיך איבערצולאזען אליין מיט איהם אין הויז... המן׳ס בנים האבען א שם... זיי געהען אין די פוס־טריט פון זייער פאטער... אבער זאג מיר, וואס האט ער מיט דיר גערעדט?

— ער האט מיר דערצעהלט וואס פאר א שארלאטאן און אויסוואורף זיין ברודער דלפון איז, און אז ווען ער געהט אוועק פון מיר לאכט ער און שפאט אפ פון אונז אלעמען.

— דו וועסט עס טאקע דערצעהלען דיין מוטער! — האט ירוחם זיך אפגערופען, — זאל זי וויסען ווער המן׳ס זיהן זיינען. זי וויל זיך איינריידען אז דלפון איז אין דיר פארליעבט... אבער זארג נישט, מיין טאכטער, זי וועט נישט אויספיהרען... איך וועל נישט דערלאזען אז אימיצער פון המן׳ס זיהן זאל דיר שלעכטעס טהאן.

— איך האב פאר זיי קיין מורא נישט! — האט עדה געזאגט — זיי ביידע וועלען זיך צווישען זיך אזוי צוקריעגען און צואמפערען אז דערווייל וועלען ויי מיך צורוה לאזען.

— איך ווייס נישט, מיין טאכטער, פארוואס דו זוכסט נישט צו שליסען פריינדשאפט צווישען די אידישע מיידלעך און יונגע לייט פון שושן. אמת, אויף מיר טראגען די אידען א שטיקעל שנאה צוליעב דיין מוטער, אבער דו ביזט דאך געווים נישט שולדיג... ניין, דו דארפסט נישט זיין אפגעזונדערט.

— פאטער, דו קענסט שמעון׳ען, גדליה׳ס זוהן? — האט זיך עדה פלוצים אפגערופען.

— גדליה׳ן קען איך זעהר גוט. ער איז איינער פון מיינע ווינציגע פריינד צווישען די אידען. דו געדענקסט דאך אז אלע יום טוב נאכדעם ווי מיר געהן ארויס פון שוהל רעדט ער מיט מיר!...

— זיין זוהן, שמעון, איז מיט עטליכע טעג צוריק דא געווען מיר צו בעזוכען.

— שמעון איז צו דיר געקומען און דו האסט עס פון מיר געוואלט האלטען פארבארגען? — האט ירוחם געזאגט מיט א צופרידענעם שמייכעל, — זעהר א וואוילער יונג איז אט דער שמעון... און זיין פאטער איז איינער פון די פיינסטע בעלי בתים פון שושן... דערצעהל דאך מיר, מיין טאכטער, צוליעב וואס ער איז צו דיר געקומען און וואס ער האט מיט דיר גערעדט?

— ער האט צו מיר גארנישט גערעדט — האט ערה מיט א טרויעריגער שטימע געזאגט.

— איך פארשטעה נישט!

— די מוטער האט איהם צו מיר נישט אריינגעלאזען!

— וואס האט זי צו איהם... זי קען דאך איהם אפילו נישט!..

— איך האב איהם דורך מיין פענסטער געזעהן. איך האב אויף איהם גע־ווארט, איך בין געווען זיכער אז דאס איז ער צו מיר געקומען... און ווען איך האב איהם נישט געזעהן, האב איך דער מוטער געפרעגט, אבער זי האט מיר חושד געווען אז דאס האב איך איהם אהער איינגעלאדען... איך פארזיכער דיר, פאטער, אז איך האב נאך צו איהם קיין איינציגען ווארט נישט ארויסגערעדט... איך בין זיך פאר דיר מודה, אז זינט איך האב איהם צום ערשטען מאל דער־זעהן האב איך פון איהם זעהר פיעל געטראכט... אבער איך האב ניט געוואוסט אז איך ליג איהם אויך אין זינען... עס איז פאר מיר געווען זעהר אן אנגענעהמע איבערראשונג צו זעהן אז ער קומט צו מיר אויף א באזוך... יעצט אבער בין איך שוין זיכער אז ער וועט מעהר קיינמאל צו מיר נישט קומען... די מוטער האט איהם געוויס פארטריבען.

— דיין מוטער וועט מוזען ענדערען איהרע וועגען! — האט ירוחם אויס־געראפען מיט כעס, — אז נישט וועט זי ערגער מאכען.

— פאטער, דו דארפסט נישט פארגעסען אז זי איז מיין מוטער! — האט ערה זיך אפגערופען, — איך וויל נישט אז דו זאלסט איהר שלעכטעס טהאן.

— ביז יעצט האט זי געהערשט אין מיין הויז, זי האט איהר ווילען ארויפ־געצוואונגען אויף מיר, איך האב זיך ווי א נארישער פערד געלאזט פון איהר פיהרען, אבער מעהר נישט!...

ווען ערה'ס מוטער האט זיך צוריקגעקערט אין הויז, האט זי גלייך געפרעגט איהר טאכטער, וועגען וואס פרשנדתא האט מיט איהר גערעדט.

— ער האט מיט מיר גערעדט וועגען זיין ברודער, דלפון. ער זאגט אז אזא נידערטרעכטיגער יונג ווי דלפון איז גארנישטא און ווען דלפון קומט צו מיר, קומט ער בלויז חוזק צו מאכען פון מיר.

— עס איז נישט ריכטיג! ער איז א ליגנער! — האט די מוטער אויסגע־רופען — דלפון איז אין דיר שטארק פארליעבט.

— אבער פרשנדתא זאגט מיר, אז דלפון ליעבט א פערסישע מיידעל, און צו מיר קומט ער בלויז פארווייל! איך זאג דיר מוטער, אז איך גלויב יעדעס ווארט וואס פרשנדתא האט מיר געזאגט. איך וויל מעהר דלפון'ס פנים נישט אנקוקען!

— איך וועל אליין ריידען מיט דלפון! — האט די מוטער געזאגט — איך

וועל פון איהם אויסגעפינען אויב דאס וואס זיין עלטערער ברודער האט וועגעז איהם געזאגט איז ריכטיג, ווייל איך האב שוין פארשפראכען דלפון'ען דיך אפ־צוגעבען פאר זיין פרוי.

—וואס הייסט דו האסט פארשפראכען? — האט ירוחם דער שמיעד אויפ־געשפרונגען פון זיין פלאץ — און מיט מיר האסטו זיך גארנישט בארעטען?!

— דיין ארבייט איז אין קוזניע, און דו דארפסט זיך נישט מישען איז מיינע עסקים.

— און איך זאג דיר, אז מיין טאכטער וועט מיט קיינעם פון המן'ס זיהן נישט הייראטען — האט ער אויסגערופען מיט כעס.

— פארגעס אבער נישט ירוחם — האט זי שוין עטוואס ווייכער געזאגט, דערשרעקענדיג זיך פאר איהר מאנ'ס צארן — אז זיי זיינען די זיהן פון דעם קעניג'ס מיניסטער!

— אפילו ווען זיי זאלען זיין די זיהן פון דעם קעניג אליין, וועל איך נישט דערלאזען אז מיין איינציגע טאכטער זאל הייראטען מיט א פרסי!

— און מיט קיין אידען וועט זי געוויס נישט הייראטען! — האט זי אויפ־געהויבען איהר שטימע.

— זינט ווען זיינען דאס די אידען אזוי נידעריג אין דיינע אויגען? — האט ירוחם אויסגערופען — האסטו דען פילע מאל אליין נישט געזאגט אז דער ערגסטער איד איז ביי דיר א סך טייערער ווי דער בעסטער פרסי...

— אבער איצט, אז איך זעה ווי אזוי דיינע ברידער באהאנדלען דיך נאכ־דעם ווי דו האסט מיט מיר געהייראט, האב איך זיי אלעמען פיינט געקראגען און איך וועל זעהן אנווענדען אלע מיינע כחות און נישט דערלאזען, אז ערה זאל הייראטען מיט א אידען.

— און איך זאג דיר, אז ווען דו וועסט נישט צורוה לאזען ערה'ן און לאזען איהר אליין אויסקלייבען א מאן פאר זיך, וועל איך דיר פון מיין הויז פאריאגען.

ווען דער קריעג צווישען ירוחם'ן און זיין פרוי איז שארפער געווארען, האט זיך ערה אריינגעמישט און געמאכט שלום. ירוחם האט שטענדיג ליעב געהאט רוהיגקייט און שלום און דעריבער האט לאנג נישט גענומען און צווישען מאן און פרוי האט געהערשט שלום. זיין פרוי האט זיך געטאן איהריגע און ער האט זיך ווייטער באשעפטיגט און קוזניע.

ערה האט אבער זיך דערוויילע געפיהלט מעהר אונאפהענגיג... זי האט גע־וואוסט, אז איהר פאטער איז שטענדיג מיט איהר און ער וועט נישט דערלאזען, אז די מוטער זאל איהר צווינגען צו טאן א זאך געגען איהר ווילען... און ווען איהר מוטער האט ווידער אמאל גענומען ריידען וועגען המן'ס זיהן, האט זי איהר געלאזט ריידען...

שמעון איז געווען גדליה'ס איינאייניציגער זוהן. גדליה איז פארערבענט גע־ווארען פאר איינעם פון די חשוב'סטע בעלי בתים פון שושן. ער איז געווען א סוחר און האט פארמאגט א היבשען פארמעגען. דערצו איז גדליה געווען א איד מיט א ווייכער הארץ א א גרויסער בעל רחמים. איהם האט זעהר באנג געטאן ווען ער פלעגט באמערקען ווי די אידען פון שוהל האלטען זיך גאנץ אפגעזונדערט פון

ירוחם דעם שמיער צוליעב דעם וואס ער האט געהאט א פערסישע פרוי. ער האט נישט געקענט צוזעהן די איינזאמקייט אין וועלכע ירוחם געפינט זיך בעת ער קומט יום טוב אין שוהל מיט זיין טאכטער. דעריבער פלעגט ער צו דער גרויסער באוואונדערונג פון אלעמען, צוקומען צו ירוחם'ען און באגריסען איהם מיט א ברייטען "גוט יום טוב" און מיט איהם פארברייננגען א היבשע ווילע אין ריידען.

דאס האט ירוחם'ן זעהר פיעל כבוד און פארגעניגען פארשאפט. אויף גדליה'ן קוקענדיג, האבען שוין אויך אנדערע אנגעפאנגען צו ריידען מיט ירוחם'ן און דאס האט איהם א סך ערמוטהיגט און ער האט אנגעפאנגען מיטצונעמען זיין טאכטער יעדעס מאל ווען ער פלעגט אויף יום טוב אין שוהל געהן. און דאס איז געווען ווען זיי האבען זיך צוריקגעקעהרט פון שוהל, ווען שמעון גדליה'ס זוהן האט באמערקט עדה'ן. איהר שעהנקייט האט איהם אזוי באצויבערט אז ער האט פון איהר די גאנצע צייט זיינע אויגען נישט ארונטערגענומען... וואס מעהר ער האט אויף איהר געקוקט, אלץ מעהר חנ'עוודיג און רייצענד איז זי צו איהם געווארען... ער האט געהאט גרויס חשק מיט איהר אריינצוגעהן אין א געשפרעך. אבער דאס האט ער נישט געקענט טאן צוליעב זיין פאטער.

ווען זיי האבען זיך פאנאנדערגעטיילט האט שמעון נישט אויפגעהערט צו טראכטען פון יענער שעהנער מיידעל... ער האט גענומען שטעלען פראגען זיין פאטער, ווער ירוחם איז און וואו ער וואוינט.

גדליה האט אלץ דערציילט זיין זוהן און דאס האט נאך שמעון'ען אלץ מעהר אהין געצויגען... ער האט נישט אויפגעהערט צו טרוימען פון איהר טאג און נאכט, ביז וואנען ער האט באשלאסען אהין אליין אוועקצוגעהן און זיך מיט איהר דורכריידען, און איינמאל איז ער אוועק צו ירוחם'ס הויז. א קליינע ווילע איז ער געשטאנען נעבען אריינגאנג פון הויז דערנאך האט ער זיך געפאסט מוטה און אנגעקלאפט אין טיהר.

— וואס פארלאנגסטו? — האט ער דערהערט די שטימע פון א פערסישע פרוי, און באלד האט ער אויך איהר פנים דערזעהן.

— איז די טאכטער פון ירוחם אין הויז? — האט ער געפרעגט און זיין פנים איז רויט געווארען.

— מיין טאכטער?! צו וואס דארפסטו מיין טאכטער? — האט זי איהם געפרעגט מיט א טרוקענעם קול.

—איך האב... — האט ער געשטאמעלט — איך האב איהר נישט לאנג צוריק באגעגענט, ווען מיר זיינען פון שוהל ארויס, איך האב דאן קיין געלעגענהייט נישט געהאט מיט איהר צו ריידען, בין איך דאס איצט געקומען...

— אומזיסט האסטו זיך באמיהט! — האט עדה'ס מוטער אויסגערופען מיט א בייזע שטימע — איך וועל נישט דערלאזען אידישע יונגעלייט זאלען קומען באזוכען מיין טאכטער!

שמעון האט איהר א ווילע אנגעקוקט מיט גרויס ערשטוינונג. ער האט א קוועטש געטאן מיט די פלייצעס און איז גלייך אוועק. בעת מעשה האט איהם שוין איינגאנצען פארדראסען אויף דעם וואס ער האט זיך נאריש געמאכט...

— ווען אימיצער פון זיינע פריינד זאל עס וויסען! — האט ער ביי זיך געטראכט — וויפיל שפאס זיי וואלטען דערפון געהאט. ער האט ביי זיך שוין

געהאט באשלאסען ארויסצושלאגען דעם שמיעד'ס טאכטער פון זיינע געדאנקען... אבער ווי אויף להכעיס, האט איהר שעהנער פנים שטענדיג געשוועבט פאר זיינע אויגען... איהם האט שטארק געצויגען צו איהר. עס האט זיך איהם געוואלט בלויז נאך איין מאל א קוק טהאן אויף איהר... מעגליך ווען ער וועט איהר צום צווייטען מאל דערזעהן וועט ער אינגאנצען אויפהערען פון איהר צו טראכטען... דאך אבער האט ער מעהר קיין מוטה נישט געהאט, אפילו פארבייצוגעהן איהר הויז. ער האט בלויז מיט גרויס אומגעדולד געווארט אויף דעם יום טוב וואס עס דארף באלד אנקומען... דאן ווען ער איהר נאכאמאל זעהן.

איינמאל האט שמעון באמערקט ירוחם דעם שמיעד זיך ארומדרעהענדיג ארום זייער הויז. ער איז שנעל צו איהם ארויסגעקומען.

— איך בין זעהר צופרידען דיך צו זעהן, ירוחם — האט זיך שמעון אבגערופען — איך האב א סך געטראכט פון דיר און פון דיין טאכטער.

— איך האב מיט דיר צו ריידען וועגען זעהר א וויכטיגע זאך — האט ירוחם זיך צו איהם אפגערופען — איך ביז שוין דא עטליכע מאל געוועז. איך פלעג זיך ארומדרעהען ארום דיין פאטער'ס הויז מיט דער האפנונג, טאמער וועסטו מיר דערזעהן און וועסט ארויסקומען.

— און פארוואס ביזטו נישט אריין אין הויז? — האט שמעון איהם נייגעריג געפרעגט.

— ווייל איך ווייס ווי שלעכט מיין פרוי האט דיך באהאנדעלט. זי האט דיך אפילו אין מיין הויז נישט אריינגעלאזט און דערצו, פארשטעה איך, האט זי דיך שטארק באליידיגט.

— דו דארפסט זיך גישט נעמען צום הארצען, מיין פריינט — האט שמעון זיך אפגערופען מיט א שמייכעל — בעת מעשה האב איך טאקע שלעכט געפיהלט, אבער ווען א פאר טעג זיינען פאראיבער האב איך אן דעם אינגאנצען פארגעסען. קום דאך אריין אין מיין פאטער'ס הויז, דו וועסט זיין א גאנץ אנגענעהמער גאסט ביי אונז אלעמען.

— ניין, שמעון, איך קען איצט צו דיין פאטער אין הויז נישט אריינקומען, איך האב מיט א כיון אויסגעמיטען זיך צו באגעגענען מיט דיין פאטער, וועמען איך שעץ און פארעהר זעהר פיעל. אבער דאס וואס איך וויל מיט דיר ריידען באלאנגט עס בלויז צו דיר, און פיליכט וואלטען מיינע רייד, אין דיין פאטער'ס געגענווארט, דיך געבראכט אין א פארלעגענהייט. דעריבער אויב דו ווילסט וועלען מיר זיך פון דאנען עטוואס דערווייטערען און מיר וועלען קענען ריידען אונגעשטערט.

ירוחם און שמעון זיינען אוועקגעגאנגען אין א זייטיגער געסעל.

— דו וועסט מיר ענטשולדיגען שמעון, אויב איך וועל דיר פרעגען וואס האט דיר באוואויגען דאן צו קומען באזוכען מיין טאכטער עדה'ן?

שמעון'ס פנים איז רויט געווארען, אבער ער האט איהם גלייך געענטפערט:

— ווען איך האב דיין טאכטער צום ערשטען מאל דערזעהן, ווען איך און מיין פאטער האבען אייך בריידע באגלייט, האט זי געפונען חן אין מיינע אויגען... איך האב פון איהר זעהר פיעל געטראכט, ביז וואנען איך האב באשלאסען

איהר צו קומען באזוכען. אבער צו מיין גרוים באדויערען האט מיר איהר מוטער פון איהר הויז פאריאגט.

— דו קענסט זיך נישט פארשטעלען וואר פאר אן עגמת נפש איך און מיין טאכטער האבען דערפון געהאט ווען מיר האבען זיך דערוואוסט וואס עס האט פאסירט — האט ירוחם זיך אפגערופען — איך בין גענוג געשטראפט געווארען וואס איך האב גענומען א פערסישע פרוי פאר מיין ווייב... אבער דו דארפסט וויסען זיין, אז זי האט ביי מיר גאר קיין דעה נישט. עס איז מעהר נישט געווען איהר גליק וואס איך בין דערביי נישט געווען... איצט זאג מיר דאך, שמעון, וואס האט זי צו דיר געזאגט ווען דו ביזט אריין צו מיר אין הויז.

—זי האט מיר געזאגט, דאס זי וועט נישט דערלאזען אז "אידישע יונגעלייט זאלען קומען באזוכען איהר טאכטער".

— דו דארפסט דאך פארשטעהן פארוואס זי האט אזוי גערעדט מיט פאר־ביטערונג — האט ירוחם געזאגט — זי זעהט דאך ווי אזוי מיינע ברידער באַ־האנדלען מיך, ווי זיי זיינען פון מיר אפגעזונדערט, אזוי ווי איך וואלט געווען א מצורע! האבען דען פילע פון די גרויסע אידען פון אמאל נישט געהייראט מיט נישט־אידישע טעכטער...? אויב איך בין באגאנגען אן עולה, בין איך דאס גאר באגאנגען געגען זיך זעלבסט... ווייל ווער ווי איך קאן וויסען דעם גרויסען אונטערשייד וואס ליגט צווישען די פערסישע פרויען און די אידישע... איך שילט דעם טאג פון אונזער חתונה. ווייל זינט איך האב מיט איהר געהייראט האב איך פון קיין איינאיינציגען גוטען טאג נישט געוואוסט.

— איך האב דאך דיר געזאגט, מיין פריינט, אז איך טראג קיין האס נישט צו איהר צוליעב דעם. עס פארדריסט מיר בלויז וואס איך האב קיין געלעגענהייט נישט געהאט זיך צו זעהן מיט דיין טאכטער.

— וועגען דעם בין איך דאס טאקע צו דיר געקומען ! — האט ירוחם אויס־גערופען — איך וויל דיר פרעגען, אויב מיין טאכטער האט נאך נישט פארלארען איהר חן אין דיינע אויגען....

— איך בין זיך מודה, אז זינט דאן האב איך פון דיין טאכטער נאך מעהר גענומען טראכטען... יא, איך האב איהר בלויז איינמאל דערזעהן, אבער מיר דוכט זיך אז כל זמן איך וועל לעבען וועט איהר געשטאלט פון מיינע געדאנקען נישט ארויס...

— איצט מעג איך דיר זאגען, שמעון, אז מיין טאכטער האט פון דיר אויך זעהר פיעל געטראכט... און ווען זי האט דיר דורכ'ן פענסטער דערזעהן, איז זי העכסט גליקליך געווען, ווייל זי האט געמיינט אז דו האסט זיך אן איהר דער־מאנט... אבער ווי גרויס איז איהר ענטוישונג געווען ווען דו ביזט צו איהר נישט געקומען. זי האט זיך גארנישט געקענט פארשטעלען אז דאס האט איהר מוטער דיר צו איהר נישט צוגעלאזען. זינט דאן איז מיין טאכטער שטארק פאר־טרויערט... זי וואלט דיר זעהר געוואלט זעהן און זיך אנטשולדיגען פאר דיר פאר איהר מוטער'ס שלעכטער באהאנדלונג.

— טראכט דען דיין טאכטער אויך פון מיר ? ! — האט שמעון אויסגערופען און זיינע אויגען האבען געלויכטען פון גליק.

— געוויס ! זי האט אויך פון דיר נישט אויפגעהערט צו טראכטען, זינט זי

האָט דיר צום ערשטען מאָל דערזעהן. און איצט בין איך צו דיר געקומען דיר פרעגען, אויב דו ווילסט זיך מיט איהר זעהן, וועל איך באשטימען א פּלאַץ פאר אייך ביידען זיך צו טרעפען. אָבער אויב דיין הארץ האָט זיך צו מיין טאָכטער אינגאנצען אָפּגעקיהלט דאן בין איך בלויז צו דיר געקומען אויסדריקען מיין באַדויערען און די באדויערונג פון מיין טאָכטער, פאר דער באליידיגונג וואָס מיין פרוי און איהר מוטער האָט דיר פאראורזאכט.

— איך פיהל זיך איצט א סך גליקליכער ווי פריהער — האָט שמעון זיך אָפּגערופען צו ירוחם'ן — איצט, אז איך וויים אז דיין טאָכטער איז נישט געווען מיט דער זעלבער דעה פון איהר מוטער מיך פון דיין הויז צו דערווייטערען. איך בין זעהר נייגעריג דיין טאָכטער צו זעהן און מיט איהר צו ריידען, איך האָב זי זעהר ליעב און האָף אז זי האָט דיזעלבע געפיהלען צו מיר...

— אָבער פיליכט וועט דיין פאָטער זיין דאגעגען! — האָט ירוחם אויסגערופען מיט עטוואָס שרעק.

— מיין פאָטער איז דאָך זעהר פריינדליך צו דיר, — האָט שמעון געענטפערט, — פארוואָס זאָל ער זיין דאגעגען? ער האָט אליין שטארק געלויבט דיין טאָכטער אין מיינע אויגען.

— וואָס האָט ער וועגען מיין עדה'ן געזאָגט? — איז ירוחם נייגעריג געווארען — ער האָט דאָך איהר בלויז איינינע מאָל געזעהן מיט מיר.

ער האָט מיר געזאָגט אז א חוץ איהר שעהנקייט באזיצט דיין טאָכטער די גוטע אידישע מידה פון צניעות...

— דיינע ווערטער מאכען מיך גליקליך, שמעון! — האָט ירוחם אויסגערופען מיט פרייד — איצט, אז אויך דיין פאָטער האָט א גוטע מיינונג פון מיין טאָכטער, בין איך זעהר צופרידען און אויב דו ווילסט וועסטו זיך קענען טרעפען נאָך היינט מיט עדה'ן אין מיין קוזניע. זי וועט דאָרטען אויף דיר ווארטען.

— אָבער...

— דו האָסט ניט וואָס מורא צו האָבען פאר מיין פרוי. זי קומט אין קוזניע זעהר זעלטען אריין, און אפילו ווען זי וועט דיר דערזעהן האָסטו אויך נישט וואָס צו זיין באזאָרגט וועגען דעם. זי וועט שוין איצט גאנץ אנדערש מיט דיר ריידען.

— אָפּגעמאכט! — האָט שמעון זיך אָפּגערופען מיט פרייד — היינט אין אָוועגט וועל איך צו דיר צוקומען. איך דאנק דיר זעהר ירוחם, דיין איצטיגער באזוך האָט אין מיר אריינגעגעבען פיל לעבען און מוטה.

ירוחם האָט זיך געזעגענט מיט שמעון'ען און איז גלייך אוועק צו זיך אהיים אָנצוזאָגען זיין טאָכטער, וואָס ער האָט היינט אויפגעטהאָן.

עדה'ס מוטער האָט שטארק פארדראָסען, דאָס וואָס פרשנדתא האָט אָנגערעדט אזוי פיעל שלעכטס אויף זיין ברודער דלפון פאר איהר טאָכטער. זי איז געווען אזוי זיכער, אז דלפון וועט געפינען חן אין עדה'ס אויגען און עס וועט לאנג נישט נעהמען און ער וועט מיט איהר חתונה האָבען... זי האָט שוין פון לאנג געזוכט די פריינדשאפט פון זרש'ן, המן'ס ווייב. אָבער זרש האָט זיך פון איהר דערווייטערט... זרש האָט נישט געהאט קיין איבעריגע ליעבשאפט פאר

פערסישע פרויען, וועלכע האבען חתונה געהאט מיט אידישע מענער... זי פלעגט שטענדיג זאגען, אז ווען א פערסישער מאן נעהמט א אידישע פרוי, וועלען די קינדער בלייבען פערסער. אבער ווען א פערסישע פרוי נעהמט א אידישען מאן, דאן וועט דער גאנצער דור אויפוואקסען אידען.

וואס מעהר זרש האט אויף ירוחם'ס פרוי געקוקט מיט קרומע אויגען, אלץ שטארקער איז געווארען ביי איהר דער פארלאנג נעהענטער צוצוקומען צו איהר. און ווען זי האט געזעהן, אז דלפון, זרש'ס צווייטער זוהן, קומט גאנץ אפט באזוכען איהר טאכטער, האט אין איהר הארצען זיך די האפענונג פארשטארקט, אז עס וועט לאנג נישט נעהמען און דלפון וועט חתונה האבען מיט איהר טאכטער. זי האט דלפון'ען פארליבט פאר עדה'ן, זי פלעגט אויסרעכענען די פיעלע מעלות, וואס ער באזיצט... און דעריבער האט זי זיך שטארק צום הארצען גענומען, ווען איהר טאכטער האט דערצעהלט, וואס פרשנדתא האט אויף דלפון'ען אנגערעדט... איהר האט שוין שטארק פארדראסען, וואס זי האט איהם איבערגעלאזען אליין מיט איהר. אין אמת'ן ארט איהר נישט, ווען איהר טאכטער זאל חתונה האבען מיט פרשנדתא'ן. עס וועט נאך זיין א סך בעסער פאר איהר. איז ער דען נית המן'ס ערשט-געבוירענער? אבער זי ווייסט, אז דלפון איז שעהנער פון איהם און עדה האט זיך שוין צו איהם צוגעוואוינט... זי האט מיט גרויס אומגעדולד אפגעווארט ווען דלפון וועט קומען און דאן איהם איבערגעבען די רייד פון זיין ברודער. יענעם טאג אבער איז ווידער אמאל געקומען פרשנדתא צו פארברייננגען מיט עדה'ן.

— וואו איז דיין ברודער, דלפון? — האט עדה'ס מוטער איהם געפרעגט ביי דער טיר.

— המ... מיין ברודער דלפון... ער האט זיך ארומגעזעהן אז... איך מיין. ער האט א פערסישע מיידעל. מיט וועלכער ער פארברייננגט און מעגליך ער וועט מיט איהר חתונה האבען...

— אבער איך פארשטעה דאס נישט. פארוואס ער האט אזוי פלוצלינג אויפגעהערט צו קומען? האט איהם דען מיין טאכטער מיט עפעס באליידיגט?

— דלפון האט קיינמאל נישט געליעבט עדה'ן. ער האט בלויז געזוכט צו פארווייליגען מיט איהר... אבער יעצט, אז ער ווייסט, אז דיין טאכטער האט מיך ליעב, וויל ער שוין גארנישט קומען!

— האט דיר דען מיין טאכטער געזאגט, אז זי האט דיך ליעב? — האט עדה'ס מוטער איהם געפרעגט און באהערשט איהר צארן.

— דערווייליגע נאך נישט! אבער איך האף, אז אינגיכען וועל איך פון איהר דיזע רייד הערען!

— מיין טאכטער האט מיר געזאגט, אז זי וויל דיך נישט זעהן, כל זמן זי וועט נישט אויסגעפינען די ריכטיגע אורזאכע, פארוואס דלפון האט אויפגעהערט צו קומען צו איהר.

פרשנדא'ס פנים האט זיך געביטען קאלירען.

— זי וועט אבער מעהר קיינמאל מיט איהם נישט קענען רעדען, — האט ער אויסגערופען. — ווייל דלפון וועט מעהר אהער נישט קומען!

— דאן קענסטו אויך מעהר נישט רעדען צו מיין טאכטער! — האט זי אויסגערופען מיט ענטשלאסענהייט.

פרשנדתא איז אוועק מיט א פארביטערט הארץ. ער האט געמיינט, אז מיט דעם, וואס ער האט זיין ברודער אזוי ערנידעריגט אין איהרע אויגען, וועט זי איהם יעצט מעהר ליעב האבען. ער וועט דעריבער מוזען זעהן, אז דלפון זאל טאקע מעהר צו איהר נישט קומען, האט ער באשלאסען, ווען ער איז אהיימגע־גאנגען.

— דו ווייסט ווען איך האב נאר וואס געזעהן? — האט זיך פרשנדתא אפגערופען צו דלפון'ען. — איך האב געזעהן עדה'ן!

— און דו האסט מיט איהר גערעדט?

— געוויס האב איך מיט איהר גערעדט! און איך מוז דיר זאגען, אז מיר פארדריסט שוין, וואס דו האסט מיך פאר איהר פארגעשטעלט... איך האב נישט געקענט הערען די באליידיגענדע ווערטער, וואס האבען זיך געשאטען פון איהר מויל אויף דיין חשבון! אלס דיין ברודער, האט עס מיר שטארק וועה געטהאן און איך האב געזוכט דיך צו פארטיידיגען. דאן האט זי, ווי די איבעריגע אידישע טעכטער, מיר דערמאנט אן דעם, אז אונזער פאטער איז געווען א בעדער!

— ס'איז אונמעגליך! — האט דלפון אויסגערופען, — די צארטע איידעלע עדה וועט אזעלכע רייד פון איהר מויל נישט ארויסלאזען... איך וועל אהין ארי־בערגעהן און אויסגעפינען אויב דיינע ווערטער זיינען ריכטיג!

— און איך זאג דיר, אז דו וועסט מעהר צו איהר נישט געהן! — האט פרשנדתא אויסגערופען, — אויב דיך ארט נישט, וואס זי האט דיך באליידיגט, דארפסטו דאך האבען גענוג שטאלץ און נישט געהן צו איהר פאר די באליידי־גענדע ווערטער, וואס זי האט געזאגט אויף דעם חשבון פון אונזער פאטער.

— אבער איך גלויב דיר נישט! כל זמן איך וועל אליין נישט הערען פון איהר מויל, וועל איך נישט אויפהערען צו קומען צו איהר און דו וועסט נישט קענען זי מיאוס מאכען אין מיינע אויגען. איך געה טאקע גלייך אהין אריבער!

— און איך זאג דיר, אז דו וועסט נישט געהן אהין! — האט פרשנדתא איהם צוגעהאלטען. — איך בין דיין עלטערער ברודער און איך וועל נישט דערלאזען דו זאלסט דיין שטאלץ, דעם שטאלץ פון המן'ס א זוהן, פארבוויגען!

דלפון האט זיך גענומען ראנגלען מיט זיין ברודער. זיי האבען זיך גענומען שטארק אמפערען און קריגען, ביז וואנען זרש האט עס דערהערט.

ביי זרש'ן איז קיין נאווינע נישט געווען צו הערען א קריגעריי צווישען איהרע בנים... ווען המן איז אין דער היים נישט געווען, פלעגט גאנץ אפט טרע־פען, אז די ברידער פלעגען זיך צוקריגען צווישען זיך און צעשלאגען ביז בלוט... דאך אבער ווען זי האט דערהערט, אז פרשנדתא און דלפון רייסען זיך, איז זי שנעל אריינגעלאפען אין צימער. זי האט געוואוסט, אז איהרע ביידע עלטערע זיהן זיינען די לעצטע צייט געווען גאנץ פריינדליך צווישען זיך און יעצט הערט זי ווי זיי רופען זיך איינער דעם צווייטען די שענדליכסטע נעמען.

— וואס האט פאסירט? — האט זרש זיך צעשריען מיט א קוויטשעדיגער שטימע. — פארוואס שלאגט איהר זיך?

— ער איז נישט מיין הערשער! — האט דלפון אויסגערופען — און ער וועט מיר קיין דעה נישט זאגען, וואס איך האב צו טהאן!

— איך בין עלטער פון איהם, און איך ווייס, וואס איז גוט און וואס איז שלעכט פאר איהם... איך זאג, אז ער זאל אהין נישט געהן!

— אבער איך פארשטעה נישט וועגען וואס עס האנדעלט זיך! — האט זרש אויסגערופען.

— עס האנדעלט זיך וועגען דעם אידישען שמיעד'ס טאכטער! — האט פרשנדתא געענטפערט.

— אה, וועגען די אידישע טעכטער?! — האט זרש אויסגערופען און דאס בלוט האט א זעץ געטהאן אין איהר פנים. — איהר פאנגט שוין אן, מיינע זיהן, צו געהן אין די זעלבע וועגען פון אייער פאטער! וויפיעל מאל האב איך אייך אנגעזאגט, איהר זאלט וואיכען פון די פארפלוכטע אידישע מיידלעך!? ווייל זיי זיינען שלאנגען! עס האט מיר גענוג געזונט געקאסט ביז וואנען איך האב המן'ען ערהוויטערט פון זיי... ער פלעגט דאך טאג און נאכט ליגען ביי זיי... יעצט איז ער מיר זעהר דאנקבאר. ער ווייסט, אז ער וואלט קיינמאל נישט דער־גרייכט צו אזא גרויסען אמט ביי דעם קעניג, אויב זיינע געדאנקען וואלטען גע־ווען פארנומען מיט די שעהנע אידישע מיידלעך!

— אט דאס טאקע זאג איך דאך דלפון'ען! — האט פרשנדתא זיך אפגע־רופען מיט א פרומער מינע. — איך וויל נישט ער זאל געהן אהין צו יענעם מיידעל!

— דו ווילסט נישט איך זאל אהין געהן, ווייל דו ווילסט זי פון מיר אוועק־נעהמען! — האט דלפון זיך אפגערופען מיט פארביטערונג. — איך ווייס, אז זי איז דיר געפעלען! מיינסטו איך ווייס נישט צוליעב וואס דו האסט דיין פערד געפיהרט צום שמיעד? ניין! איך וועל נישט דערלאזען דו זאלסט זי פון מיר אוועקנעהמען!

— און איך וועל אייך ביידען נישט לאזען געהן אהין! — האט זרש א געשריי געטהאן. — ווינציג פערסישע מיידלעך זיינען פאראן אין שושן?! פארוואס זאל זיך אייך געלוסטען די אידישע?!

— אה, מוטער! ווען דו וואלסט געוואוסט וואס פאר א וואונדערבאר מיי־דעל עדה איז! זי איז שעהן ווי די קעניגין און איז אזוי ליעבליך! — האט דלפון זיך אפגערופען. — איך האב זי ליעב געקראגען און איך מוז זי געהן בא־זוכען!

— אויב אזוי, וועל איך שוין דער מוטער אלעס דערצעהלען, — האט פרשנדתא אויסגערופען. — איך מוז זיך פאר דיר מודה זיין, אז מיר האבען ביידע באזוכט אייניגע אידישע שעהנע מיידלעך אין דער אידישער גאס. אבער ווען איך האב געהערט, אז די מיידלעך און זייערע עלטערען האבען באליידיגט אונזער פאטער, האב איך גענומען פון זיי וואיכען.

— זיי האבען באליידיגט המן'ען?! — האט זיך א פייערעל אנגעצונדען אין זרש'ס אויגען. — זאג נאר מיר, וואס האבען זיי געזאגט וועגען דיין פאטער? איך וועל זייערע אויגען אויסשטעכען, די פארפלוכטע אידען!

— זיי האבען אונז גלייך דערמאנט, אז אונזער פאטער איז געווען א בעדער! איינער האט אונז געזאגט, אז המן האט איהם געשווירען און א צווייטער — אז ער האט איהם געוואשען. איך האב גלייך געזאגט צו דלפון'ען, מיר זאלען מעהר אהין נישט געהן, ווייל, ווי איך פארשטעה, האבען אלע ביי זיך אפגעמאכט אזוי צו אונז צו רעדען... פריהער מאכען זיי זיך, אז זיי ווייסען ניט ווער מיר זיינען און ווען מיר זאגען זיי, אז מיר זיינען די זיהן פון המן'ען רופען זיי זיך

אפּ: „אַה, יעצט ווייסען מיר, איהר זיינט די זיהן פון המן דעם בעדער! ער האָט מיך געשווירען"!

— פאַרוואָס האָסטו מיר גלייך דאָס נישט דערצעהלט? — האָט זרש איהם פאַרגעוואָרפען. — המן וואָלט זיך דאַך מיט זיי אָלעמען אָפּגערעכענט.

— איך האָב דיר טאַקע גלייך געוואָלט דערצעהלען! — האָט פרשנדתא אויסגערופען, — אָבער דלפון האָט מיר נישט דערלאָזען. ער האָט מיר געזאָגט, אַז ער קען אַ אידיש מיידעל, וועלכע האָט אַ פּערסישע מוטער און זי איז איינגאַנ־צען אַנדערש פון די איבעריגע. זי וועט קיינעם נישט באַליידיגען. ביז איך צוזאַ־מען מיט איהם אַהין אַוועק... און איך האָב געזעהן, אַז דאָס מיידעל איז טאַקע זעהר שעהן. און איהרע עלטערען זיינען אויך געווען זעהר פריינדליך צו אונז... אָבער דאַ גראָדע האָב איך געדאַרפט האָבען צו דעם שמיעד וועגען מיין פערד, האָב איך דאָס מיידעל צום צווייטען מאָל געזעהן און מיט איהר גערעדט. זאָג איך דיר, מוטער, ווען דו וואָלסט געהערט, וואָס זי האָט גערעדט אויף דלפון'ען! זי האָט מיר געזאָגט, אַז ער איז אַן אויסוואָורף און זי האָסט איהם ווי דעם טויט.

— עס איז אַ ליגען! זי האָט עס אויף מיר קיינמאָל נישט געזאָגט! — האָט דלפון אויסגעשריען.

— ווען זי וואָלט איהם אַליין באַליידיגט, וואָלט איך זיך אַזוי צום הארצען נישט גענומען. און איך וואָלט איהם געלאָזט געהן אַהין, זאָל זי זיך גוט אויסלאַ־כען פון איהם... אָבער דערצו האָב איך געהערט ווי זי זאָגט די זעלבע זאַך וועגען אונזער פאָטער, וואָס די אַנדערע אידישע מיידלעך האָבען געזאָגט.

— וואָס האָט זי געזאָגט? — האָט זרש אויסגערופען.

— ווען זי האָט גערעדט וועגען דלפון'ען, ווי פאַרגרעבט ער איז און וואָס פאַר אַ שלעכטער יונג ער איז, האָט זי באַמערקט: „וואָס קען מען ערוואַרטען פון אַ זוהן פון אַ בעדער? ער איז אַזוי ווי זיין פאָטער"!

— אַזוי האָט זי געזאָגט וועגען מיין מאַן?! — האָט זרש געקריצט מיט די צייהן, — וואַרט, איך וועל זיי נאָך אָלעמען אָנלערנען! איך וועל שוין זעהן, אַז דער שמיעד זאָל זיך אין דיזער נאַכבאַרשאַפט מעהר נישט געפינען!

— גלויב איהם נישט מוטער! — האָט זיך דלפון אָפּגערופען, — איך זאָג דיר אַז עדה האָט קיין שלעכטען וואָרט נישט גערעדט וועגען אונזער פאָטער... אמת, די אַנדערע אידישע מיידלעך און זייערע עלטערען האָבען נישט איינמאָל אונזער פאָטער בעליידיגט ווען מיר פלעגען קומען פאַרברייינגען מיט זיי, אָבער פאַרגעס נישט אַז עדה'ס מוטער איז אַליין אַ פּרסית און זי איז זעהר צופרידען געווען פון מיינע בעזוכען, טאַ פאַרוואָס זאָל זי מיר בעליידיגען?!

— און איהר ביידע האָט געהערט ווי מען בעליידיגט אייער פאָטער און האָט די גאַנצע צייט מיר אָדער דעם פאָטער ניט דערצעהלט? — האָט זיך זרש אָפּגערופען, — און בפרט נאָך יעצט ווען אייער פאָטער איז דערהויבען געוואָרען אַלס אחשורוש'ס מיניסטער!

אין אָבענד ווען המן האָט זיך צוריקגעקעהרט פון פּאַלאַץ, האָט איהם זרש גלייך איבערגעגעבען וואָס איהרע זיהן האָבען דערצעהלט.

המן האָט געברענט פון כעס, ער האָט געדריקט מיט זיינע פויסטען און גע־קריצט מיט די צייהן.

— זיי האָבען גאָר קיין באַגריף ניט מיט וועמען זיי פאַנגען זיך אָן! —

האט ער א זעץ געטהאן מיט זיין פויסט איבער'ן טיש — ווען איך זאל נאר וועלען קען איך פון זיי אלעמען מאכען שטויב און אש... איך וועל זיי ציינען... זיי וועלען מיך רופען בעדער?

— ווען דו וואלסט פערלאנגט פון קעניג, וואלט ער דיר ערלויבט זיך אפצורעכענען מיט די אידען! — האט זרש זיך אפגערופען, — איך וויים דאך ווי דאנקבאר ער איז צו דיר וואס דו האסט געקראגען אסתר'ן פאר איהם!

— און ווען דו וואלסט געוואוסט ווי די קעניגין אליין האלט פון מיר! — האט המן זיך גענומען בעריהמען — איך געפין זיך שטענדיג אין פאלאץ ווען אסתר קומט בעזוכען דעם קעניג, און איך בין דער איינציגער פון אלע מיניס־טארען צו וועמען אסתר רעדט... און יעצט מעגסטו וויסען, אז דער קעניג אליין טהוט נישט קיין זאך איידער ער בעראטה זיך מיט מיר... ממוכן זעהט אלעס צו און זיין קנאה ווערט גרעסער מיט יעדען טאג... איך גלויב אז עס וועט לאנג נישט נעהמען און אחשורוש וועט מיך בעשטימען פאר דעם הויפט־מיניסטער אנשטאט ממוכן...

— אה, המן, ווען דאס וואלט געווען אמת, וואלט איך דאך געוועז די גליקליכסטע פרוי פון פרס און מדי! — האט זרש אויסגערופען, — און דאן וואלטען אלע איינוואהנער פון שושן געוואוסט וואס פאר א כבוד דיר אפצו־געבען. קיינער פון די אידען וואלט נישט געוואגט צו ריידען אזוי צו דיינע זיהן... און דער קעניג וואלט דיר נאכגעגעבען אלע פארלאנגען... מיר וואלטען זיך אפגערעכענט מיט אונזערע שונאים אויף רעכטס און אויף לינקס.

— די ערשטע זאך וואס איך וואלט געטהאן! — האט המן זיך אפגערופען, — איז אויסצוראטען אלע אידען פון שושן... איך האב זיי אלעמען פיינט... געוועהנליך, א חוץ די שעהנע אידישע טעכטער!

— די אידישע שעהנע טעכטער זיינען דאך די וועלכע בעליידיגען דיך אם מעהרסטען! — האט זרש'ן פארדראסען וואס המן רעדט אזוי וועגען די אידישע מיידלעך, — עס איז שוין צייט, המן, דו זאלסט זיך אויפהערען לע־כערליך צו מאכען... דו ווייסט דאך אז איך האב נישט איבריג ליעב אזעלכע שפאסען... דיינע זיהן, ווי עס ווייזט אוים, האבען אנגעפאנגען צו געהן אין דיינע וועגען און זיי געהען פארברייננגען נאר צו די אידישע מיידלאך.

— אבער פארגעס נישט, זרש, אז איך האב גארנישט דערלעגט צו דעם, ווען איך וואלט נישט אריינגעקומען אין דער אידישער גאס, און זיך געזעהן מיט די אידישע טעכטער, וואלט איך דען געוואוסט וועגען אסתר'ן?!... יא, מיין גאנצע גרויסקייט און כבוד וואס איך קריג פון דעם קעניג, האב איך צו בעדאנקען אסתר'ן!...

— האסטו געזעהן צו ערקלעהרען דעם קעניג, אז דאס וואס אסתר האט געראטעוועט זיין לעבען דארף ער דיר דאנקבאר זיין?—האט זרש אויסגערופען מיט א מילדע שטימע, — דו דארפסט, המן, וועגען דעם אזוי פיעל ריידען אז דער קעניג זאל גאר אליין אנדערש נישט טראכטען.

— דו מעגסט זיך אויף מיר פארלאזען, זרש, נישט איינמאל האב איך דעם קעניג וועגען דעם אנגעדייטעט... די איינציגע צרה איז וואס דער פארפלוכטער מרדכי זיצט יעדען טאג ביי דעם טויער פון פאלאץ, און איך האב נאר מורא, אז אחשורוש זאל אקארשט איהם נישט באמערקען, און נעהמען נאכפרעגען אויף

איהם, דאַן וועט ער זיך דאַך דערוויסען אז ער האָט ווירקליך געראַטעוועט זיין לעבען. דאָס וועט פאַר מיר זיכער נישט טויגען.

— קענסטו דען ניט זעהן אז מען זאָל איהם פון דאָרטען דערווייטערען ? — האָט זרש איהם געפרעגט.

— דערצו דאַרף איך האָבען דעם קעניג׳ס ערלויבניס ! — האָט המן געענטפערט, — און כל זמן איך בין נישט געוואָרען זיין הויפּט־מיניסטער וועל איך איהם דאמיט נישט בעלעסטיגען... אָבער די צייט איז נישט ווייט, זרש ! איך וועל דיר יעצט זאָגען א זאַך וואָס וועט דיר שטאַרק דערפרעהען.

— וואָס איז דאָס ? — איז זרש אומגעדולדיג געוואָרען.

— ביי דער לעצטער זיצונג פון אַלע זיינע מיניסטאָרען האָט אחשורוש צוריקגעשליידערט אַלע עצות און פאָרשלאָגען פון ממוכן און אַלע מיינע עצות האָט ער אָנגענומען... דאָס אליין וואָלט שוין געווען א גוטער סימן אז איך ווער אין זיינע אויגען מעהר חשוב ווי ממוכן... אָבער דערצו האָט דער קעניג מיר אליין איינגעלאַדען צו קומען מאָרגען אין־דער־פריה אין פּאַלאַץ, וויל ער וויל זיך מיט מיר וועגען א וויכטיגען ענין דורכריידען... דו האָסט געדאַרפט באַמערקען ממוכן׳ס פנים ווען ער האָט אזעלכע ווערטער געהערט פון דעם קעניג אחשורוש.

— האָב איך דען נישט שטענדיג געזאָגט, — האָט זרש אָנגעקוואָלען פון נחת — אז איך האָב דעם קליגסטען און בעסטען מאַן פון גאַנץ שושן ! יעצט וועלען מיר דאָס אַלע פרויען מקנא זיין... א קלייניגקייט צו זיין די פרוי פון אחשורוש׳ס הויפּט־מיניסטער !

— ביי דיר, זרש, איז עס נישט אויף זעהר לאַנג אָנגעלעגט, — האָט המן איהר פאָרגעוואָרפען, — ווען דו ווערסט אין כעס איז ביי דיר רעכט צו בעליידיגען מיך, המן דעם מיניסטער, אזוי ווי דו האָסט בעליידיגט המן דעם בעדער... דו ווייסט נישט ווי אַפּצושאַצען דיין מאַן׳ס דערגרייכונגען... און איך צווייפעל נישט, אז ווען א איד וואָלט צו דיר געקומען און דערציעהלט אז איך קום פאַרברייגען מיט זיין טאָכטער, וואָלסטו אפילו יעצט אויף מיר דיין צאָרן אויסגעגאָסען... און פון דיין מויל וואָלט זיך געשאָטען קללות אויף דיין מאַן, וועלכער איז אזא חשוב ביים קעניג !

— דו דאַרפסט אָבער נישט פאַרגעסען, המן, אז יעצט דאַרפסטו דיין שטאַלץ אַפּהיטען נאָך מעהר ווי פריהער, פּאַסט דען פאַר אחשורוש׳ס א מיניסטער זיך ארומצודרעהען ארום די אידישע מיידלעך... פאַרגעס נישט, אז דו ביזט א פאַטער פון צעהן זיהן און צוויי טעכטער !... און בפרט ווען דו אליין ווייסט אז די אידען מאַכען חוזק פון דיר !

— דאָס וואָס זיי מאַכען חוזק וועט זיי נישט געשאָנקען ווערען ! — האָט המן אויסגערופען, — זיי וועלען פאַר אַלץ טהייער בעצאָהלען... אָבער דאַרפסטו קיין רעכט נישט אריינצומישען זיך אין מיינע עסקים !... ווען איך וואָלט זיך דאַן צו דיר צוגעהערט און נישט געגאַנגען צו מרדכי׳ס הויז, וואָלט איך דען געקענט קריגען אסתר׳ן פאַר אחשורוש׳ס קעניגין ?!...

— און דו אליין, האָסטו מיר דען נישט געזאָגט, אז דו האָסט פיינט מרדכי׳ן און אַלע אידען ? — האָט זרש געזוכט זיך צו פאַרענטפערען. — איז

דען נישט בעסער אז דו ווייכסט פון זיי, ביז וואנען דו וועסט קענען אויספיהרען דיין נקמה וואס דו פלאנעוועסט אויף זיי...

— און ביי די געטער פון פרס, שווער איך, זרש, אז ווען איך וועל אנ־פאנגען מיין נקמה אין זיי, וועט פון זיי אלעמען קיין שריד ופליט נישט בלייבען אין שושן און אין די געגענדען ארום.

— נו, זעהסטו שוין אז איך בין גערעכט, המן! — האט זרש אויסגערופען. — אזעלכע נארישקייטען דארף דיר מעהר אין זינען נישט ליגען... דו דארפסט בעסער זעהן אז דיינע זיהן זאלען אויפהערען צו האבען צו טהאן מיט אידישע מיידלעך.

— וועגען דעם דארפסטו אויך גארנישט זארגען! — האט המן זיך אפגע־רופען, — איך טראג זיך ארום מיט א פלאן וואס מיר וועלען גאר אין גיכען פטור ווערען פון אלע אידען פון שושן... עס וועט שוין מעהר נישט זיין ווער עס זאל מיר אויפווארפען אז איך בין געווען א בעדער און א שערער ביי די אידען.

— יענעם טאג וועט ביי מיר דער גרעסטער יום טוב זיין! — האט זרש אויסגערופען מיט פרייד.

אויף מארגען איז המן אויפגעשטאנען גאנץ פריה און איז אוועק צום פא־לאץ. ביי דעם טויער האט ער נאך פון וויטען באמערקט מרדכי'ן זיצענדיג. המן האט זיך אבער נישט געמאכט זעהענדיג און איז גלייך אריין אינווייניג, אין הויף. ער איז געווען אנגעפילט מיט שטאלץ און האפנונג און איז מיט גרויס אומגעדולד ארומגעשפאצירט אין הויף הין און צוריק. יעדער וויילע האט ער אויף די זון ארויפגעקוקט. ענדליך האט ער זיך דערוואוסט, מען האט איהם גע־לאזט וויסען אז דער קעניג וויל איהם זעהן. ער איז אריינגעקומען אין פאלאץ און זיך פארנייגט פאר דעם קעניג.

א שמייכעל האט זיך באוויזען אויף אחשורוש'עס פנים. ער האט א וואונש געטאן צו המן'ען ער זאל זיך צו־זעצען נעבען איהם.

המן האט אזוי געטאן.

— דו ווייסט, המן, אז איך האב שוין לאנג, זעהר לאנג, געטראכט פון דיר... און וואס מעהר איך טראכט, אלץ מעהר בין איך איבערציינגט, אז דו האסט פארדינט דערהויבען צו ווערען העכער פון אלע מיינע שרים... איך זעה, אז די געטער האבען דיר געבענשט מיט חכמה און פארשטאנד... דו האסט מיר גליקליך געמאכט, דורכדעם וואס דורך דיר האב איך געקראגען אזא וואונדער־בארע שעהנע קעניגין ווי אסתר המלכה איז... און ווען איך דערמאן זיך אז אסתר האט מיין לעבען געראטעוועט, ווערט נאך מיין דאנקבארקייט צו דיר גרע־סער... איך בין זיכער אז ווען ושתי וואלט געווען מיין קעניגין וואלט זי מיר נישט איבערגעגעבען וועגען דער פארשווערונג פון בגתן און תרש...

— זי אליין וואלט זיי נאך אין דעם געהאלפען! — האט המן צוגעגע־בען — האט זי דען נישט געפיהרט א ליבע מיט בגתן'ען די גאנצע צייט וואס זי איז קעניגין געווען. מיין האר קעניג האט דאך אלץ אליין געהערט פון בגתן'ען ווען ער האט זיך מודה געווען... יע, דער קעניג מעג זיך שעצען גליק־ליך וואס ער איז פטור געווארען פון אזא גיפטיגער שלאנג ווי ושתי איז געווען, אין צייט. און געלויבט זיינען די געטער, וואס זיי האבען אין מיר א גערעכט

אריינגעגעבען איך זאָל קריגען פאר דעם האר קעניג א קעניגין, וועלכע איז שעה־נער, איידעלער און געטרייער פון ושתי׳ן... יעדעס מאָל ווען איך דערמאָן זיך אז די זעלבע קעניגין, וועלכע איז דורך מיר צום קעניג געבראכט געוואָרען, האט דעם קעניג פון א זיכערען טויט געראטעוועט, דאָן ווער איך אנגעפילט מיט שטאָלץ און גליק... איך דאנק צו די געטער, וואָס זיי האָבען מיר געפונען וויר־דיג גענוג דורך מיר צו פארהיטען אונזער קעניג און לאנד פון א גרויסען אומ־גליק... אָה, דער סם, וואָס בגתן און תרש האָבען אריינגעטאָן איז דעם קעניג׳ס וויין, איז געווען זעהר שטארק, אז ווען מען זאָל דערפון בלויז א קליין ביסעל נעהמען אין מויל, וואָלט מען דעם לעבען פארלאָרען.

א שוידער איז דורכגעגאנגען אחשורוש׳עס קערפער ווען ער האָט דערפון געגומען טראכטען. וויפיל האָט געפעלט און ער וואָלט שוין לאנג געווען טויט!

— ווען נישט מיין געטרייע אסתר, מיט איהר געשיקטקייט און געטריי־הייט, וואָלט פיליכט יעצט בגתן געזעסען אויף מיין טראָהן, און זי אסתר וואָלט געצוואונגען געוואָרען זיין קעניגין צו ווערען... יע, המן דו האָסט פארדינט ביי מיר דערהויבען צו ווערען! פון היינט אָן ווערסטו ביי מיר גרעסער פון אלע מיינע שרים, דו ווערסט מיין הויפט מיניסטער און אויך מיין משנה למלך.

המן איז געפאלען מיט דעם פנים צו דעם באָדען.

— מיין האר קעניג, איך וועל דיר זיין געטריי מיט מיין גאנצען לייב און לעבען! — האָט ער אויסגערופען און זיינע אויגען האָבען פון גליק געשיינט.

אחשורוש האָט אויסגעשטרעקט זיין גאָלדענע רוט צו המן׳ען און ער האָט זיך אויפגעשטעלט און זי אָנגעריהרט.

— אויף דער היינטיגער זיצונג פון מיינע מיניסטאָרען, ווערסטו פארנעמען דעם ערשטען פלאץ. ממוכן וועט שוין מעהר מיין הויפט מיניסטער נישט זיין! דו ווערסט פארנעמען זיין פלאץ. יע, איהם וועל איך אין גאנצען ארונטערזעצען פון זיין אמט, ווייל די גאנצע צייט וואָס ער איז געווען מיין הויפט מיניסטער האָב איך נאָך פון איהם קיין איינציגע גוטע עצה נישט געהערט.

— און איצט מעג עס דער ווירדיגער קעניג וויסען, אז ממוכן האָט מיר זעהר פיעל געשטערט, ווען איך האָב געוואָלט ברייננען אסתר׳ן צו הגי׳ן. ער האָט מיר גאנץ איינפאך נישט געוואָלט צולאָזען. אָבער טראָץ זיין געגנערשאפט, האָב איך באגליקט און מיר איז געלונגען צו קריגען די וועלכע איך בין געווען זיכער וועט זיך פאסען צו זיין די קעניגין בעסער פון אלע אנדערע מיידלעך.

— און דערפאר וועל איך ממוכן איינגאנצען דערוויטערען פון פאלאץ!— האָט אחשורוש אויסגערופען —און דאָס וועט נאָך היינט געשעהן. איך ווען איז זיין געגענוואַרט דיר איבערגעבען זיין אמט און דערצו נאָך גרעסער מאכען דיין אמט... דו ווערסט ווערען דער צווייטער צו מיר.

דערהערענדיג אזעלכע ווערטער פון דעם קעניג׳ס מויל, האָט המן אליין נישט געוואוסט צי ער חלום׳ט עס ווענען דעם, אָדער עס איז טאקע אין דער ווירקליכקייט. ער האָט זיך אויף אזא גליק נאָך קיינמאָל נישט געריכט...

— איצט המן, אז דו ביזט דערהויבען געוואָרען צו דער העכסטער שטופע אין מיין קעניגרייך, קענסטו פון מיר אלץ פארלאַנגען און איך וועל דיין פאר־לאנג ערפיהלען!

—אויב דער קעניג איז צופרידען זאָל ער באקאנט מאכען ווענען מיין

גרוסקייט איבער דעם גאנצען לאנד — האט המן געזאגט — און זאל א באפעהל ארויסגעגעבען ווערען אז די אלע וועלכע דערזעהען מיר, זאלען זיך פארנייגען פאר מיר...

— דאס וועל איך גלייך ערפיהלען, — האט אחשורוש זיך אפגערופען — איבער גאנץ פרת און מדי וועט באקאנט ווערען, אז דאס איז געווען דער רצון פון דעם קעניג דאס המן זאל דערהויבען ווערען העכער פון אלע מיינע שרים, און אז יעדער איינער, וועלכער וועט דיר דערזעהן זאל זיך פארנייגען פאר דיר.

באלד איז אין דער הויפט שטאדט שושן, באוואוסט געווארען וועגען המן'ס דערגרייכונג...

מיט א פלאמענדען פנים און שיינענדע אויגען פון גליק איז זרש ארומגע־לאפען צווישען איהרע פריינד און בעקאנטע און זיי איבערגעגעבען פון איהר מאן'ס גרויסקייט.

ווען אלע איהרע זיהן און טעכטער זיינען אין הויז געקומען, האט זרש יע־דען באזונדער געהאלזט און געקושט.

— איצט זעהט איהר שוין, מיינע קינדער, וואס פאר א וואונדערבארען פא־טער איהר האט ?! — האט זי זיך צו זיי אפגערופען—איהר קענט איצט אוועק־געהן אין דער אידישער גאס און פאר אלע אידען דערצעהלען די גרויסקייט פון אייער פאטער... האבען מיר זיך דאס ווען עס איז געקענט פארשטעלען, אז המן זאל ווערען נישט נאר דעם קעניג'ס הויפט מיניסטער, נאר אויך זיין משנה־למלך !... יע, אחשורוש האט דאך ארויסגעגעבען א באפעהל, אז אלע איינוואוי־נער פון שטאדט, עס מאכט נישט אויב ער איז א באאמטער ביי דעם קעניג אדער נישט, וועט מוזען אייער פאטער אפגעבען גרויס כבוד און ווען מען וועט איהם דערזעהן, וועט מען זיך צו איהם מוזען פארנויגען, אזוי ווי מען טהוט עס פאר דעם קעניג זעלבסט.

אה, ווי איך וואלט שוין וועלען זעהן ווי די אידען, וועמען איך פארהאס אזוי שטארק, וועלען זיך בויגען און נייגען פאר מיין מאן... זיי וועלען שוין מעהר נישט וואגען דערמאנען איהם, אז ער איז אמאל געווען זייער בעדער. איצט וועט המן קענען טאן מיט זיינע שונאים וואס נאר ער וועט וועלען... יע, געהט מיינע קינדער און פארשפרייט די נייעס צווישען די אידען. ווייל כאטש אלע פון שטאדט וויסען שוין דערפון, זיינען דאך די אידען די לעצטע צו ווי־סען אזעלכע נייעס וואס איז זיי נישט שטארק צום הארצען!...

— מיר וועלען ווארטען ביז וואנען אונזער פאטער וועט זיך צוריקקערען פון פאלאץ, — האט פרשנדתא געזאגט — איך בין שוין זעהר אומגעדולדיג איהם צו זעהן.

ער וועט זיך היינט פארזאמען ביז שפעט ביי דעם קעניג, — האט זרש גע־זאגט — ווייל דער קעניג וועט זיכער לכבוד איהם מאכען א מאלצייט און איהם פארהאלטען, געהט איצט ,מיינע זיהן.

המן'ס צעהן בנים האבען זיך ארויסגעלאזען איבער דער אידישער גאס. זיי האבען זיך צעשפרייט, יעדער אין א באזונדער געגענט. דלפון אבער איז גע־גאנגען אנזאגען די פרעהליכע בשורה צו ערח'ן, דעם שמיעד'ס טאכטער.

ווען ער איז אריין אין ירוחם'ס הויז, איז איהם ערח'ס מוטער אנטקעגען געגאנגען.

— וואו איז עדה? — האָט ער איהר געפרעגט מיט א לויכטענדיגען פנים.
— עדה?! — האָט זי איבערגעפרעגט און גענומען שטאמלען. איך ע... איך ווייס נישט! זי איז נאָר וואָס ארויסגעגאנגען...
— וועל איך אויף איהר צו־ווארטען, — האָט ער געזאָגט א פרעהליכער...
— איך צווייפעל אויב זי וועט דיר היינט קענען זעהן, — האָט עדה'ס מו־טער זיך צו איהם אָפּגערופען.
— איז עס דען אמת, וואָס מיין ברודער האָט מיר דערצעהלט? — האָט דלפון אויסגערופען — עדה האָט מיך באַליידיגט!
— וואָס האָט דיר דיין ברודער דערצעהלט? — איז זי אויפגעשפרונגען פון איהר פלאַץ.
— ער האָט מיר געזאָגט, אז עדה האָט מיר געמאכט ווי די שטויב און דער־צו האָט זי נאָך באַליידיגט מיין פאָטער.
— און דו האָסט איהם געגלויבט?
— ווען איך וואָלט איהם געגלויבט, וואָלט איך דען אהער געקומען? — האָט דלפון מיט שטאָלץ געזאָגט — אָבער לויט זיינע רייד קומט אויס, אז עדה וויל מיר אינגאנצען אויסמיידען.
— דאָס איז ריכטיג, אָבער אין דעם איז דיין ברודער אינגאנצען שולדיג! יע, פרשנדתא איז דאָ נישט לאנג צוריק געקומען און ער האָט פאר מיין טאָכ־טער אויף דיר אלדאָס בייז אָנגערעדט... עס פארשטעהט זיך אז ווען אז אייגע־נער ברודער זאָגט איהר אז דאָס וואָס דו קומסט איהר באזוכען, איז עס וויי דו ווילסט חוזק מאַכען פון איהר!
— מיין ברודער איז א באַטריגער און א ליגנער! — האָט דלפון אויסגע־רופען — צו מיר איז ער געקומען און אָנגערעדט אויף עדה'ן און צו עדה'ן איז ער געקומען און אָנגערעדט אויף מיר. איצט וויל איך איהר זעהן און ערקלערען.
— איך ווייס נישט אויב דאָס וועט שוין איצט העלפען! — האָט זי אויס־גערופען — עס איז שוין צו שפּעט... א חוץ דעם איז איהר פאָטער שטארק דאגעגען.
— אָבער ווען איך וועל דיר אָנזאָגען די בשורה אז מיין פאָטער איז היינט דערהויבען געוואָרען ביים קעניג אלס זיין הויפּט מיניסטער און משנה למלך! דאָס גלויב איך וועט שוין אלץ גרינגער מאכען, ־ האָט דלפון געזאָגט מיט א שמייכעל.
— וואָס? — האָט די פרסית אויסגערופען! דיין פאָטער איז געוואָרען הויפּט מיניסטער צו אחשורוש'ן?!
—און מיר וואונדערט זיך אז דו האָסט נאָך דערפון נישט געהערט. גאנץ שושן קלינגט דערפון! אין דער אידישער גאַס האָט מען דערפון נישט אויפגע־הערט צו ריידען. יאָ, נישט נאָר איז ער געוואָרען הויפּט מיניסטער, נאָר ער איז אויך געוואָרען דער צווייטער צום קעניג! דו ווייסט וואָס דאָס מיינט? יע, עס מיינט אז מיין פאָטער וועט קענען טהאָן אלץ וואָס איהם וועט זיך פארגלוסטען.
— ווי אזוי איז דאָס גאָר מעגליך? — איז די פרסית אויסער זיך געוואָ־רען— אזא דערהויבונג!
— אויב דו גלויבסט מיר נאָך נישט, קענסטו ארויס אין גאַס און דו וועסט הערען פון אנדערע די זעלבע נייעס. דו דארפסט נישט פארגעסען אז מיין פאָ־

טער איז דער קליגסטער מאן פון אחשורוש'עס מלוכה און ער האט שוין פילעס אויפגעטאן פאר דעם קעניג, וועלכער טהוט קיין זאך נישט איידער ער בּאראט זיך מיט איהם... און דעריבער איז קיין וואונדער נישט וואס ער האט איהם דערהויבען צו זיין דער משנה למלך.

— איך גלויב דיר, דלפון, — איז די פרסית צוטומעלט געווארען, — אט ווארט דא אויף און איך וועל געהן אויפזוכען מיין טאכטער. איך בין זיכער אז זי וועט העכסט צופרידען זיין צו הערען די פרעהליכע נייעס! און ווען איך וועל איהר זאגען אז דאס וואס פרשנדתא האט אויף דיר אנגערעדט איז א ליגען, וועט אויך איהר צארן ארונטערגעהן.

— איך נעהם זיך דאמיט נישט איבער וואס מיין פאטער איז אזוי גרויס געווארען ביי דעם קעניג... איך האב שוין עדה'ן פון לאנג ליעב געהאט... און פארשטעהסטו מיר, ווען עדה וואלט אויך געהאט אן אידישע מוטער, וואלט דאז אנדערש געווען. איצט, אז זי איז דאך כמעט אליין א פרסית, און דערצו איז זי נאך אזא זעלטענע שעהנהייט, וועט שוין מיין פאטער זיכער נישט זיין דאגעגען...

— אט געה איך איהר באלד ברייננען! — האט עדה'ס מוטער אויסגערופען — דו ווארט נאר צו א קליינע ווילע. איך וועל איהר אלץ דערצעהלען און זי וועט זיין גאנץ צופרידען זיך מיט דיר צו זעהן.

זי איז שנעל ארויס פון הויז און אריין אין קוזניע. ווי גרויס איז איהר איבערראשונג געווארען ווען זי האט דארטען דערזעהן שמעון'ען, דעם זעלבען יונגען מאן וואס זי האט מיט א פאר טעג צוריק פון איהר הויז פאריאגט, פארברייננענדיג מיט עדה'ן. ווען ירוחם האט איהר דערזעהן האט ער איהר מיט א שטילע אבער בייזע שטימע א פרעג געטאן:

— וואס ביזטו געקומען אהער? איז נאך נישט גענוג וואס דו האסט באליידיגט דעם זוהן פון מיין בעסטען פריינט און איהם פון מיין הויז פאריאגט... געה שנעל ארויס פון דאנען!

—אבער, האסטו גארנישט געהערט פון המן'ען, אז דער קעניג האט איהם געמאכט פאר זיין משנה למלך און הויפט־מיניסטער?

— איז וואס איז דיין שמחה אזוי גרויס? ! — האט ירוחם אויסגערופען— מיר, אידען, האבען זיך נישט וואס צו פרעהען. אזא שונא ישראל ווי המן איז, וואלט פאר אונז אלעמען געווען א סך בעסער ווען ער קריגט נישט קיין הערשאפט...

— אבער — האט איהם זיין פרוי אוועקגערופען אן א זייט — דו ווייסט נישט וואס דאס קאן מיינען פאר אונז! דלפון איז איצט דא אין אונזער הויז. דו ווייסט דאך אז ער האט שוין פון לאנג ליעב אונזער טאכטער און איצט וועלען מיר זיך דאך דארפען שעצען גליקליך זיך צו פארבינדען מיט המן'ס משפחה!

— שלאג זיך ארויס פון דיינע גרעדאנקען אזעלכע נארישקייטען — האט ירוחם זיך צו איהר אפגערופען — עדה וועט מיט המן'ס א זוהן נישט הייראטען..

— דיר שטעהט נאך נישט אן? ! — האט זי זיך א קרים געטאן — ירוחם דעם שמיעד פאסט נישט צו ווערען המן'ס מחותן! וואס מיינסטו איך וועל אזא גליק אזוי שנעל פון מיינע הענט ארויסלאזען!

דאס אמפערען צווישען מאן און ווייב איז שטארקער געווארען... און עס

האט דערגרייכט די אויערען פון עדה'ן, וועלכע איז געזעסען מיט שמעון'ן איז א ווינקעל פון דער קוזיניע און געמיטליך פארבראכט מיט איהם.

עדה'ס הארץ האט א צאפּעל געטאן ווען זי האט דערהערט איהר מוטער'ס שטימע.. איז זי אהער געקומען אינגאנצען איהר בליק צוצושטערען, האט זי זיך געטראכט. איהר פּנים איז באדעקט געווארען מיט א רויטקייט. זי האט א קוק געטאן אויף שמעון'ען און געוואונשען, אז ער זאל גאר נישט פארדעכטיגען... זי איז געווען אזוי גליקליך מיט איהם צו ריידען און פארברייננגען... ער איז דאך אזוי ליעבליך און קלוג... זי האט געפיהלט אז מיט יעדער רגע ווערט זי אלץ שטארקער צוגעצויגען צו איהם... זיין שטימע קלינגט אזוי אנגענעהם אין איהרע אויערען... ער דערצעהלט איהר ווי אזוי זי האט איהם באצויבערט מיט דעם ערשטען בליק וואס זי האט איהם געגעבען... און זינט דאן האט ער פון איהר נים אויפגעהערט צו טראכטען... ביז וואנען ער האט באשלאסען צו קומען איהר באזוכען... און ווי גרויס איז זיין ענטוישונג געווארען, ווען איהר מוטער האט איהם נישט אריינגעלאזען... אבער איצט איז ער ווידער גליקליך... ער קען זיצען און אנקוקען און זיינע אויגען ווערען נישט אנגעזעטיגט מיט איהר שעהנקייט...

שמעון'ס ווערטער האבען ווי בארוישט עדה'ן... זי וואלט דא מיט איהם אזוי פארבליבען אויף אייביג... זיינע רייד זיינען ווי באלזאם צו איהר נשמה... אבער דא דערהערט זי פּלוצלונג די שטימע פון איהר מוטער... זי האט זעהר נים געוואלט אז שמעון זאל ווידער קיין אומאנגענעהמעס נישט האבען. זי האט דעריבער מיט איהם אנגעפאנגען צו ריידען גאנץ הויך און לאכען כדי צוצוציהען זיין גאנצע אויפמערקזאמקייט.

ירוחם'ס כעס איז געוואקסען מיט יעדער רגע, ווען ער האט געזעהן אז זיין ווייב הויבט אויף איהר שטימע...

— אויב דו וועסט באלד נישט פארלאזען די קוזיניע! — האט ער אויסגעשריען — וועסטו ערגער מאכען!

די פרסית האט זיך שטארק דערשראקען פאר איהר מאנ'ס צארן... זי האט געוואוסט אז זי קאן אלץ ביי איהם פועל'ן איידער ער ווערט אין כעס, אבער אזוי שנעל ווי ער ווערט אין כעס, דאן איז פאר איהר גלייכער זיך אפּצוטראגען... דאך ווען זי האט זיך דערמאנט אז אין הויז האט זי איבערגעלאזען דלפון'ען, דעם זוהן פון דעם געווארענעם משנה למלך, האט זי זעהר נישט געוואלט איהם איצט ענטוישען. זי האט דעריבער געביטען דעם טאן פון איהר שטימע.

— איך בעט דיר, ירוחם — האט זי געזאגט מיט א מילדע שטימע, — אויב דו גלויבסט מיר נישט וואס איך האב דיר דערצעהלט, קענסטו ארויס אין גאס, וועסטו הערען וואס אלע ריידען וועגען המן'ען...

ווער זאגט דיר, אז איך האב נישט געהערט! — האט ירוחם אויסגעשריען! — איך וויים אז דער קעניג האט המן'ען דערהויבען צו דעם העכסטען אמט, אבער דאס האט גאר נישט צו טאן מיט מיר און עדה'ן. זי איז א אידישע טאכטער און וועט חתונה האבען מיט איינעם פון מיין פאלק!

— דאך וואלט איך דיר געבעטען, ירוחם, איצט נישט אנצופאנגען זיך מיט איינעם פון המן'ס זיהן... דלפון ווארט איצט אין הויז און איך האב איהם פארשפּראכען צו ברייננגען עדה'ן און ווען ער וועט דערזעהן אז עדה קומט נישט וועט ער פארשטעהן אז דו ביזט אין דעם שולדיג און ער קען דאך אונז פיעל

שאַדען טאָן... פאַרגעס נישט, אז דו ציסט דיין פּרנסה פון המן'ס משפחה און פון די איבעריגע פּרסים אין אונזער נאכבארשאפט... זעהר זעלטען ווען א איד קומט צו דיר שמיעדען א פערד... ווילסטו זיך דען איינרייסען מיט דיינע קונ־דען ?! בפרט איצט, אין א צייט וואָס איין ווארט פון המן'ען קען דיר אינגאנצען אומברייינגען !

— איך בין נישט פון די שרעקענדיגע — האָט ירוחם איהר געענטפערט— און א חוץ דעם בין איך זיכער, אז המן אליין וועט זיך שטארק נישט נעמען צום הארצען אויב איך וועל זיין זוהן מיין טאָכטער נישט געבען פאר א פרוי... און זרש וועט דאָך געווים זיין צופרידען דערפון.

— אָבער דו דארפסט וויסען, אז איצט, ווען המן איז אזוי גרויס געוואָרען ביי דעם קעניג, וועלען דאָך אויך זיינע זיהן ווערען חשוב אין דער מלוכה... אחשורוש וועט זיי געווים מאכען פאר הויכע באאמטע, וועט דען דלפון נישט נעמען קיין נקמה אָן אונז ?!

— וועגען דעם דארפסטו זיך נישט שרעקען, — האָט ירוחם געזאָגט — איך וועל אויף זיך נעמען דעם גאנצען שולד... איך וועל איהם זאָגען, אז דו האָסט שטארק געוואָלט און איך האָב נישט דערלאָזען, און אויב ער וועט וועלען נעמען נקמה, וועט ער דיר אויסלאָזען !

מיט וואקלענדע טריט איז די פּרסית צוריק אריין אין הויז און זי האָט באמערקט ווי דלפון צייגט ארויס סמנים פון אונגעדולדיגקייט.

— וואו איז דיין טאָכטער ? — איז ער אויפגעשפּרונגען פון זיין פּלאַץ.

די פּרסית איז געבליבען שטעהן א צוטומעלטע. זי האָט ניט געוואוסט וואָס צו ענטפערען.

— וואו איז עדה ? — האָט דלפון ווידערהאָלט זיין פראגע, — איך מוז איהר זעהן.

—דו מוזט מיר ענטשולדיגען, מיין האר, — האָט די פּרסית הכנעה'דיג געזאָגט, — אָבער איך בין אין דעם אין גאנצען ניט שולדיג. זי וויל דיך נישט זעהן.

— איך וויל מיט איהר בלויז עטליכע ווערטער ריידען, און אויב זי וועט צו מיר אויך נישט וועלען זיך צוהערען, וועל איך זעהן אז מיין ברודער זאָל קומען און אין מיין נעגאנווארט אפּלייקענען דאָס וואָס ער האָט וועגען מיר גערעדט... איך ווייס אז ער האָט עס געטהאָן אויס אייפערזוכט...

— דו ווייסט דאָך דלפון אז דו האָסט שוין פון לאנג געפונען חן אין מיינע אויגען.. און איך האָב פיעלע מאָל געזוכט צו ווירקען אויף מיין טאָכטער זי זאָל דיר ארויסווייזען מעהר פריינדשאפט ווי אירגענד וועלכע אנדער יונגען מאַן. אָבער דיין ברודער איז געקומען און געמאכט צונישט אלע בעמיהונגען.. און איך קען דיר זאָגען, דלפון, אז אויב ער האָט געמיינט אז דורך דעם וואָס ער וועט דיך ערנידריגען וועט ער דערהויבען ווערען האָט ער געמאכט א טעות. אויף איהם איז זי נאָך מעהר אויפגעבראכט.

— איך בין זיכער, אז ווען איך וועל איהר דערזעהן און מיט איהר ריידען וועט זי מיך פארשטעהן... זאָג מיר, איך בעט דיך, וואו געפינט זי זיך יעצט...

— המ.. עה... איך ווייס נישט ! — האָט זי געגומען שטאמלען.

— איך בין זיכער אז דו זוכסט צו פארבארגען פון מיר וואו עדה געפינט זיך... אבער מיך קען מען נישט נארען איך מוז זי היינט זעהן.

— ווארט ביז מארגען, איך וועל זיך מיט מיין טאכטער דורכריידען און איך בין זיכער אז אלעס וועט זיך אויסלאזען צום בעסטען. — האט די פרסית זיך אפגערופען, — דערוויילע געה אהיים און בערוהיג זיך...

— ביז מארגען קען זיך פיעל ענדערען! — האט דלפון געזאגט מיט א פארביטערטע שטימע — נעכטען האט זיך קיינער נישט געקענט פארשטעלען אז מיין פאטער זאל דערהויבען ווערען צום ראנג פון א משנה למלך... און היינט ווייסען שוין אלע ווער מיין פאטער איז... און מארגען, ווייס איך דען וואס דער מארגען וועט פאר מיר ברייינגען... איך בין געווען זיכער אז דו וועסט עס האלטען פאר א גרויסען כבוד דאס וואס איך פערלאנג דיין טאכטער פאר א פרוי, און יעצט קומט אויס, אז דו ביזט נאך דערפון אומצופרידען.

— ביי די געטער פון פרס שווער איך דיר, דלפון, אז איך בין אין דעם גארנישט שולדיג, — האט זי אויסגערופען, — א חוץ דיין ברודער איז אין דעם שולדיג איהר אידישער פאטער. ער וויל נישט אז אונזער טאכטער זאל חתונה האבען מיט איינעם וועלכער איז נישט קיין איד.

דאס בלוט האט דלפון'ען א זעץ געטהאן אין פנים.

— יעצט זעה איך אז זי איז אין דעם נים שולדיג! איהר פאטער איז דאגעגען! זאג מיר, ווייס שוין דיין מאן וואס עס האט פאסירט מיט מיין פאטער? די פרסית האט א שאקעל געטהאן מיט איהר קאפ אויף יא.

— און ער האט זיין מיינונג נאך נישט געענדערט, נאכדעם ווי ער האט זיך דערוואוסט אז מיין פאטער איז דערהויבען געווארען צו זיין אחשורוש'ס הויפט־מיניסטער און משנה למלך?!...

— ניין! דאס האט אויף איהם דעם מינדעסטען איינדרוק נישט געמאכט!

— האט די פרסית קאלטבלוטיג געענטפערט, — איך האב מיט איהם גערעדט און פרובירט ווירקען אויף איהם, אבער עס איז געווען אומזיסט... ער האט זיך נישט אונטערגעגעבען.

— דאן וועל איך אליין מיט איהם ריידען! — האט דלפון אויסגערופען מיט שטאלץ, — ער מעג וויסען אז איך בין היינט נישט דערזעלבער וואס איך בין געווען נעכטען. איך וועל יעצט אריינגעהן צו איהם אין קוזניע און זיך מיט איהם דורכריידען.

— איך בעט דיך, דלפון, טהו עס נישט יעצט, ווארט ביז מארגען, אדער אם וויינינגסטען ביז אין אבענד.

— ניין, אין אבענד וועל איך קיין מעגליכקייט נישט האבען דא צו זיין... מיין פאטער וועט דאך צוריקקעהרען פון פאלאץ... און מארגען? מארגען קען אלעס אנדערש ווערען... איך מוז יעצט זיך מיט איהם זעהן.

— געה נישט יעצט, איך בעט דיך! — האט זי איהם אנגענומען פאר'ן האנד, — דו וועסט נאך מעגליך ערגער מאכען.

דלפון איז ארויס פון הויז. עפעס איז איהם די גאנצע זאך אויסגעקומען פארדעכטיג... פארוואס וויל זי נישט ער זאל זיך זעהן היינט מיט עדה'ן אדער מיט ירוחם'ן. מעגליך אז זיין עלטערער ברודער פרשנדתא געפינט זיך ביי ירוחם'ן אין קוזניע און זי האט מורא עס זאל צווישען זיין קיין קריעג נישט

אויסברעכען... ער וועט מוזען אריין... ווען ער איז צוגעקומען נאָהענט צו דער קוזינע האָט איהם גענומען ציהען אהין... ער האָט גלייך אויפגעעפענט די טיהר און איז אריין אין קוזינע.

ער האָט זיך פריינדליך באַגריסט מיט ירוחם׳ן.

— וואו איז דיין טאָכטער? — האָט ער איהם גלייך געפרעגט.

און איידער ירוחם האָט באוויזען איהם צו ענטפערען האָט ער איהר באַמערקט זיצענדיג מיט א אידישען יונגען מאַן.

זיין צאָרן האָט אין איהם גענומען ברענען.. .ער האָט זיך עטוואס דערנעהנטערט. ער האָט געזעהן מיט וואס פאר אן אינטימע פריינדליכקייט זיי ביידע זיצען.

ירוחם האָט זיך איהם געשטעלט אין מיטען וועג.

— דיין טאָכטער געהערט צו מיר, — האָט ער אויסגערופען.

עדה און שמעון האָבען דערהערט זיין שטימע און זיינען ביידע געבליבען שטעהן ווי פארגליווערט.

— איך בעט דיך, דלפון, פארלאָז יעצט מיין קוזינע, — האָט ירוחם זיך צו איהם אָפּגערופען, — דו זעהסט דאָך, אז מיין טאָכטער האָט אויסגעקליבען א צווייטען.

— אזוי בעהאנדעלסטו דעם זוהן פון אחשורוש׳ס משנה למלך! — האָט דלפון אויסגערופען, — ווי עס ווייזט אויס, ווילסטו נישט וויסען פון דער היינטיגער גרויסער פאסירונג!...

— איך ווייס, דלפון, — האָט ירוחם געזאָגט מיט א מילדע שטימע, — איך ווייס אז דיין פאָטער איז יעצט דערהויבען געוואָרען און דאריבער איז פאר דיר נישט פּאסיג צו ווערען ירוחם דעם שמיד׳ס איידעם... און מיין עצה וואָלט געווען צו דיר, אז דו זאָלסט איהר אין גאנצען פארגעסען.

— דיין טאָכטער איז מיר שוין פון לאנג געפעלען! — האָט דלפון געזאָגט, — זי איז אנדערש פון די איבריגע אידישע טעכטער... איהר מוטער איז דאָך א פרסית... און יעצט אפילו ווען מיין יחוס איז גרויס געוואָרען, האָב איך מיין מיינונג נישט געביטען... לאָז מיר צו, איך וויל מיט עדה׳ן ריידען...

דלפון איז צוגעקומען נאָהענט צו עדה׳ן און שמעון׳ען, וועלכע זיינען געשטאנען עטוואס איבערראשט פון זיין פּלוצלינגען בעזוך.

— עדה! — האָט ער אויסגערופען, — האָסטו דען גענומען מיין ברודער׳ס ווערטער ערנסט! דו האָסט אלעס געגלויבט וואס ער האָט אויף מיר אנגערעדט?

— נישט דיין ברודער און נישט דיר האָב איך ווען עס איז ערנסט גענומען, — האָט עדה איהם טרוקען געענטפערט. — איך האָב דיינע בעזוכען געדולדעט צוליעב מיין מוטער, און יעצט בעט איך דיר, לאָז מיך צו־רוה.

— און דו ווילסט מיר אומבייטען אויף איהם! — האָט דלפון אויסגערופען אנצייגענדיג מיט זיין פינגער אויף שמעון׳ען.

עדה האָט א קוק געטהאָן אויף שמעון׳ען און זיך נעהנטער צו איהם צוגערוקט.

שמעון האָט אויף דלפון׳ען געוואָרפען בליקען פול מיט פעראכטונג, און האָט ארומגענומען עדה׳ן, וועלכע האָט זיך צו איהם גענומען טוליענען.

— ווער איז ער דאס אט דער נידריגסטער פון אלע בעשעפענישען, — האט דלפון זיך א קרים געטהאן און געדריקט זיינע פויסטען.

— און אין מיינע אויגען ביזטו אזוי נידריג ווי דער ווארעם, — האט איהם שמעון געענטפערט.

— אט אזוי רעדסטו עס צו דעם זוהן פון משנה למלך! — האט דלפון געקריצט מיט זיינע צייהן פון כעס.

— דיין פאטער איז מעגליך דערהויבען געווארען, — האט שמעון איהם געענטפערט, — אבער דו ביזט די זעלבע נידריגע בעשעפעניש ווי פריהער, ווען דיין פאטער איז געוועזן . . .

שמעון האט זיך גלייך פארכאפט. ער האט געוואוסט אז יעצט איז זיכער נישט די צייט צו בעליידיגען המן'ען.

— ווען מיין פאטער איז געוועזן — — — וואס? — האט דלפון ווידער־האלט זיינע ווערטער.

— ווען דיין פאטער איז געוועזן בלויז מיניסטער צו דעם קעניג.

— דו פייגלינג! דו האסט מורא איך זאל דיר דיינע ביינער נישט צוברע־כען, דאריבער היטסטו דיין צונג . . .

— אויב דו ווילסט וועל איך זיך נאך מיט דיר פארמעסטען אין גבורה, — האט שמעון אויך זיין פויסט א דריק געטהאן, — איך וועל דיר באלד ווייזען ווער עס איז א פייגלינג.

— איך וועל דיר באלד אזוי צושלאגען, אז קיין איינציגער גאנצער גליעד וועט אין דיר נישט פארבלייבען, — האט דלפון א שטשירע געטהאן מיט זיי־נע צייהן.

— דאס וועלען מיר באלד זעהן! — האט שמעון אויסגערופען, און זיך א לאז געטהאן צו דלפון'ען.

עדה האט איהם אפגעהאלטען און זיך צו איהם אפגערופען:

— איך בעט דיך, שמעון, נעהם נישט אין אכט זיינע רייד!

— דו זוכסט שוץ פון א פרוי! — האט דלפון זיך אפגערופען, — קום נאר ארוים אין דרויסען און איך וועל דיר ווייזען וואס איך קען! דו וועסט שוין פארשפארען א צווייטען מאל אהער צו קומען.

— איך ווארען דיר דו זאלסט זיך בעסער פון דאנען אפטראגען איידער עס איז צו שפעט! — האט שמעון א זאג געטהאן.

— ווער ביזטו דו זאלסט עס אזוי ריידען צו מיר! — האט דלפון אויס־געשריען, — דו ביזט דאך בלויז א פארפלוכטער איד, און א פייגלינג.

שמעון'ס געדולד האט געפלאצט. ער האט זיך לייכט ארויסגעדרעהט פון עדה'ס הענט וועלכע האט איהם פרובירט צוריקהאלטען, און זיך א לאז גע־טהאן צו דלפון'ען.

— קום נאר ארוים אין דרויסען! — האט דלפון נישט אויפגעהערט צו שטורמען, איך וועל דיר ציינען ווער איך ביז, דו וועסט שוין אהיים נישט קענען געהן, מען וועט דיר דארפען אהין פיהרען!

— קום ארוים אין דרויסען! — האט שמעון אויסגערופען, — איך וועל דיר צייגען ווי אזוי צו בעליידיגען מיין פאלק!...

— יא, איך ווידערהאל נאך אמאל, אז אלע אידען זיינען פארפלוכטע און

נידריגע ברואים, — האט דלפון מיט צארן געזאגט, — איהר זייט אלע פייגלינגע און ברייגגט קיין נוצען נישט אונזער לאנד.

— וועגען דער ריכטיגקייט פון דיינע ווערטער וועסטו זיך באלד איבערצייגען אין דרויסען! — האט שמעון פארביסען זיינע ליפען פון כעס.

— דלפון, איך בעט דיך, געה זיך דיר צוריק אהיים, — האט זיך ירוחם אריינגעמישט.

— דו האסט מורא אז איך וועל דיין צוקינפטיגען איידעם גוט אנברעכען די ביינער! — האט דלפון געשריען.

— ניין, איך האב מורא אז ער זאל דיר נישט מאכען פאר א קאליקע! — איז שוין ירוחם אין כעס געווארען, — אויב אזוי, שמעון, ערלויב איך דיר ארויסצוגעהן אין דרויסען!

שמעון איז צוגעגאנגען צום טיהר... דלפון איז איהם נאכגעגאנגען מיט געדריקטע פויסטען. עדה האט געציטערט.

— פאטער פאר וואס דערלאזטו עס זאל קומען צו א קאמף! — האט עדה איהם פארגעווארפען.

— ווען דאס וואס דלפון האט געזאגט וואלט בלויז געווען א פערזענליכע בעליידיגונג, וואלט איך שמעון'ען פיעלייכט אפגעהאלטען, אבער ווען דלפון בעליידיגט אלע אידען, און רופט זיי פארפלוכטע און פייגלינגע, דאן האב איך שוין קיין רעכט נישט זיך אריינצומישען.

עדה און איהר פאטער זיינען אויך ארויס פון קוזניע. איהר הארץ האט גענומען שטארק קלאפען. זי האט זיך זעהר געשראקען פאר שמעון'ען, ער זאל חלילה נישט צו'הרג'עט ווערען פון המן'ס זוהן. זי האט זיך אנגעהאלטען אז איהר פאטער זי זאל נישט אומפאלען.

שמעון האט דערזעהן עדה'ן און ער האט זיך אנגענומען מיט מעהר מוטה און כח...

דלפון איז געשטאנען די גאנצע צייט געגרייט מיט זיינע געדריקטע פויסטען און ווען ער האט באמערקט אז שמעון האט א קוק געטהאן אויף עדה'ן האט ער איהם מיט'ן גאנצען כח א זעץ געטהאן מיט זיין פויסט אין פנים.

דער פלוצלינגער קלאפ האט שמעון'ען עטוואס צוטומעלט. ער האט זיך אז עפעס אנגעכאפט ער זאל נישט אומפאלען. פון זיין נאז האט אנגעהויבען רינען בלוט.

עדה איז שיער ניט אומגעפאלען פון שרעק. זי איז צוגעלאפען צו שמעון'ען און גענומען פארהאלטען זיין בלוט.

— נו, יעצט פיהלסטו שוין דעם טעם פון מיין פויסט! — האט דלפון זיך אפגערופען מיט שטאלץ, — צו אזא שוואכלינג ווי דו ביזט, האב איך זיך אפילו נישט געדארפט אנשטרענגען.

שמעון האט צערטליך אפגעשטופט פון זיך עדה'ן און גלייך האט ער זיך א לאז געטהאן אויף דלפון'ען און איהם שנעל אריינגעפאהרען מיט זיין פויסט אויך אין פנים, אז דלפון האט דערזעהן דעם זיבעטען הימעל. ער האט זיך א ווײלע א וואקעל געטהאן און איז אומגעפאלען. באלד אבער האט זיך דלפון אויפגעשטעלט און זיך ווידער פארמאסטען אויף שמעון'ען מיט זיינע פויסטען. שמעון האט אויך נישט געשוויגען. דער קאמף האט זיך גוט צופלאקערט...

א ווײַלע האָט אויסגעקוקט אַז דלפון האָט די אויבערהאַנד און אַז אַט באַלד, באַלד מאַכט ער אַ תל פון שמעון'ען, און ערדה איז געוואָרען שטאַרק אומרוהיג. באַלד אָבער האָט ערדה באַמערקט ווי שמעון קריגט די אויבערהאַנד, ער ליגט איבער דלפון'ען און איז איהם מכבד מיט שטאַרקע קלעפּ.

דלפון האָט זיך געקאָרטשעט פון יסורים. ער האָט זיך געבריקעט, געביסען, אָבער ער האָט באַלד איינגעזעהן אַז שמעון איז שטאַרקער פון איהם. ער האָט זיך גענומען רייסען און זיך געוואָלט באַפרייען פון שמעון'ס הענט, אָבער דלפון איז געווען מאַכטלאָז.

— לאָז מיר אָפּ! — האָט זיך שוין דלפון גענומען בעטען ביי איהם.

— ווער איז אַ פּייגלינג! — האָט שמעון איהם געפרעגט, האַלטענדיג צוגעדריקט דלפון'סביידע הענד.

— לאָז מיר אָפּ! אוי! אוי! — האָט שוין דלפון געקרעכצט, — איך בעט דיך לאָז מיך אָפּ!...

— וועסטו דען וואַגען נאָך אַמאָל צו בעליידיגען מיין פאָלק? — האָט שמעון איהם נאָך אַלץ נישט אָפּגעלאָזט.

דלפון האָט אָנגעגורט אַלע זיינע כחות און געמאַכט אַ לעצטען פּרווו ארויסצורייסען זיך פון שמעון'ס איינגעקלאַמערטע הענד, אָבער אָהן ערפאָלג.

— דו וועסט אַזוי לאַנג ליגען ביז וואַנען דו וועסט זיך ענטשולדיגען פאַר דיין בעליידיגונג.

— מיין פאָטער איז דעם קעניג'ס הויפּט־מיניסטער! — האָט דלפון געזאָגט.

— אויב דו וועסט מיר ניט אָפּלאָזען וועסטו ערגער מאַכען... פאַרגעס נישט, אַז ער איז אויך אחשורוש'ס משנה למלך...

— איך האָב שוין גאָרנישט פאַרגעסען! — האָט שמעון זיך אָפּגערופען.

— פריהער האָסטו מיך אָנגערופען פּייגלינג און מיך באַשולדיגט אַז איך זוך שוץ פון אַ פרוי און אַז איך בין אַ נידריגע בריאה... יעצט זוכסטו זיך צו בעשיצען מיט דעם וואָס דיין פאָטער איז אַזוי דערהויבען געוואָרען... ווער איז דער שוואַכלינג און פּייגלינג?!...

דלפון האָט איהם גענומען בייסען און גראַבלען. אָבער שמעון האָט איהם זיינע הענד פאַרדרעהט אויף הינטען אַז ער האָט זיך שוין מעהר נישט געקענט ריהרען פון אָרט...

דלפון האָט געפיהלט אַז ער האָט שוין מעהר קיין כח נישט, האָט ער ווידער אויסגערופען:

— לאָז מיך אָפּ, איך ציה צוריק מיינע ווערטער!

ערדה איז צוגעגאַנגען גאַנץ נאָהענט און געבעטען שמעון'ען ער זאָל איהם פריי לאָזען.

שמעון האָט איהם אָפּגעלאָזען... אַ ווײַלע איז דלפון געבליבען ליגען אויף דעם באָדען און באַלד האָט ער זיך אויפגעשטעלט... ער האָט אָפּגעטרייסעלט פון זיך די שטויב און זיך אויסגעגלייכט... זיין פּנים איז געווען צוקיילט און צובייזלט... ער האָט געהאַלטען זיינע אויגען אַרונטערגעלאָזען. ער האָט זיך געשעהמט אַרומצוקוקען... ער האָט גענומען געהן, און ווען ער איז שוין געווען אָפּגעגאַנגען אַ שטיקעל וועג, האָט ער אומגעקעהרט זיין קאָפּ און אויפהויבענדיג זיין האַנד, האָט ער מיט אַ פאַרקרימטען פּנים אויסגעשריען:

— וואַרט, דו פאַרפלוכטער איד! דאָס וועט דיר נאָך נישט געשאָנקען ווערען!

שמעון האָט געמאַכט אַ באַוועגונג ווי ער וואָלט זיך גענומען נאָכיאָגען נאָך איהם, און דלפון האָט גענומען שטעלען פיס. ער איז געלאָפען אָהן אָן אָטהעם, ער האָט אפילו מורא געהאַט זיך אַרומצוקוקען אויב שמעון יאָגט איהם טאַקע נאָך... ווען ער איז צוגעקומען נאָהענט צו זיין הויז האָט ער זיך אָפּגעשטעלט, און ווען ער האָט קיינעם נישט באַמערקט, האָט ער זיך דאַרטען צוגעזעצט און אָפּגערוהט. נאָכהער האָט ער זיך אויפגעשטעלט און איז צוגעגאַנגען צום ברונעם, אָנגעשעפּט וואַסער און אַרומגעוואַשען זיין פּנים... איהם האָט זיך זעהר נישט געוואָלט אַז זיין מוטער זאָל באַמערקען אַז עפּעס איז מיט איהם געשעהן... זי האָט דאָך איהם אָנגעזאָגט, אַז ער זאָל מעהר אַהין נישט געהן... אויך האָט ער נישט געוואָלט אַז זיין עלטערער ברודער, פּרשנדתא, זאָל דערפון וויסען... זיין כעס אויף זיין ברודער איז דאָך נישט איינגעשטילט געוואָרען... ער איז זיכער אַז אין גאַנצען איז שולדיג אין דעם פּרשנדתא... ווען ער וואָלט אויף איהם נישט אָנגערעדט פאַר עדה'ן, וואָלט דערצו נישט געקומען... ער האָט זיך גענומען אַרומטאַפּען און ער האָט געפיהלט אַז יעדער גליעד טהוט איהם וועה... וואָס פאַר אַ שטאַרקע האַנד ער האָט, אָט דער איד! אַ, ווען פּרשנדתא וואָלט אַריינגעקראָגען אַזעלכע קלעפּ פון איהם ווי ער, וואָלט איהם שטאַרק הנאה געטהאָן. ער האָט נאָך אַלץ ביי זיך נישט געקענט בעשליסען אַריינצוגעהן אין הויז... ער איז געזעסען אין דרויסען און זיך אָפּגערוהט.

אין אַ וויילע אַרום האָט ער באַמערקט ווי פּרשנדתא קומט אָן. זיינע אויגען האָבען געלויכטען פון פרייד, און זיין פּנים האָט געשטראַהלט.

— וואו ביזטו געווען, דלפון! — האָט ער אויסגערופען, ווען ער האָט זיין ברודער פון ווייטען דערזעהן, — אָה, האָסטו געדאַרפט זעהן ווי אַלע אידען האָבען זיך דערשראָקען ווען איך האָב זיי גענומען דערצעהלען וועגען דער גרויסקייט פון אונזער פאָטער! קיינער פון זיי האָט שוין נישט געוואָגט מיר צו דערמאָהנען אַז המן איז אַמאָל ביי זיי געווען אַ בעדער, אפילו די מיידלעך, האָבען אויף מיר געוואָרפען חן'עוודיגע בליקען... און פאַר וואָס נישט? זיי האָבען זיך אַרומגעזעהן אַז אונזער פאָטער האָט געקראָגען כמעט אַזוי פיעל מאַכט ווי אחשורוש אַליין... אָבער וואָס ביזטו אַזוי אומעטיג? — האָט ער געפרעגט דלפון'ען, — ווער האָט עס דיך אַזוי צושלאָגען? זעה, דיינע אויגען ווייגען אונטערגעהאַקט און דיין נאָז איז געשוואָלען... זאָג מיר, דלפון, וואָס האָט מיט דיר פּאַסירט?

— איך מוז דיר זאָגען דעם אמת, פּרשנדתא, האָט דלפון זיך אָפּגערופען, — ווען איך האָב דערהערט די פרעהליכע נייעס וועגען אונזער פאָטער, בין איך געווען אַזוי פרעהליך און בערוישט פון גליק אַז איך האָב נישט געוואוסט וואָס איך טהו. איך בין שנעל געלאָפען צו עדה'ן. איך האָב געוואָלט זיין דער ערשטער איהר אָנצוזאָגען די פרעהליכע נייעס... האָב איך אָבער פון גרויס אימפּעט אַז עפּעס זיך פאַרטשעפּעט אויפ'ן וועג און אַזוי אומגעפאַלען אַז איך האָב זיך שטאַרק צוקלאַפּט... דאָס ווייזט אויס, האָבען מיר די געטער אָנגעוואונקען איך זאָל צו עדה'ן מעהר נישט געהן.

— דו ביזט גערעכט, עס איז געווים א צייכען פון די געטער אז דו ביזט נישט פאר ערה'ן און זי איז נישט פאר דיר.

— יא, איך גלויב אז דאס איז געווען דאס לעצטע מאל, — האט דלפון זיך אפגערופען, ארומטאפענדיג זיינע צעשלאגטע גליעדער, — איך האב בעשלאסען איהר מעהר נישט צו זעהן. אבער דאך בעט איך דיר, מיין ברודער, נישט צו דערצעהלען צו אונזער מוטער, אז דאס האב איך זיך צושלאגען געהענדיג אויפ'ן וועג צו דעם שמיד'ס טאכטער.

— יעצט, דלפון, אז דו האסט ביי זיך בעשלאסען מעהר אהין נישט צו געהן, — האט פרשנדתא אויסגערופען, — וועט דאך דיר געווים נישט פארדריסען ווען איך וועל מאכען א פארזוך זיך מיט איהר צו זעהן... פארשטעהסטו מיך, איך האב ערה'ן גאנץ ליעב געקראגען, אבער כל זמן דו ביזט איין איהר פאראינטערעסירט געווען, האב איך נישט געוואלט צו איהר געהן.

— אבער דו האסט דאך מיר געזאגט, אז זי האט מיך בעליידיגט און אויך אונזער פאטער! — האט דלפון געזוכט צו פארבארגען זיין צארן...

— דאס האב איך אויך געטהאן אויס קנאה! — האט פרשנדתא געענטפערט, — איך בין זיך מודה יעצט, ווען דו ביזט שוין מעהר אין איהר נישט פאראינטערעסירט, אז ערה האט קיין איינציגען שלעכטעןווארט נישט גערעדט אויף דיר, אדער אויף אונזער פאטער.

— אויב אזוי, איז טאקע מיין עצה אז דו זאלסט טאקע אהין גלייך געהן... דו וועסט איהר יעצט זיכער געפינען ביי איהר פאטער אין קוזניע... אין דיזער צייט געפינט זי זיך שטענדיג דארטען, אויב דו וועסט זיך נאר צואיילען, ווייל נאכהער וועט זי פיעלייכט פון דארטען אוועקגעהן... איך בין זיכער, אז זי וועט דיר יעצט זעהר פיין אויפנעהמען... זי האט געווים געהערט פון אונזער פאטער'ס גרויסקייט... איהר פאטער וועט אויך גאר נישט האבען דאגעגען... דו זעהסט דאך, אז איך וויל דיר ארויסהעלפען.

פרשנדתא האט נישט געגלויבט זיינע אויערען... זיין ברודער זאל איהם אזוי לייכט איבערגעבען ערה'ן... יעצט וועט ער דאך נישט האבען קיינע שטע־רונגען...

— ווערסטו מיר פארשפרעכען אז דו וועסט דער מוטער נישט דערצעהלען אז דאס בין איך יעצט אהין אוועק?

— געווים! אויב דו וועסט נישט דערצעהלען וועגען מיר, וועל איך אויך וועגען דיר נישט דערצעהלען! — האט דלפון איהם געענטפערט.

— אויב אזוי געה איך גלייך אהין! — האט פרשנדתא אויסגערופען א פרעהליכער, — איך וועל זיך לאנג נישט פארזאמען, ווייל איך וויל זיין אין הויז איידער דער פאטער קומט אן. די מוטער וועט ווארשיינליך אויך מאכען א גרויסארטיגען מאלצייט לכבוד זיין דערהויבונג.

— איך וועל אויף דיר ווארטען דא אין דרויסען! — האט דלפון זיך אפגערופען, און זיך קוים אנידערגעזעצט אויפ'ן גראז אונטער א בוים זיך אויס־צורוהען, און ווארטען ביז זיינע ווייטאגען וועלען פאראיבערגעהן.

ער האט געזעהן ווי זיין ברודער דערווייטערט זיך, און ער האט גענומען טראכטען ווי אזוי דער אידישער יונגער מאן וועט איהם אזוי מכבד זיין! רעכט אויף איהם! ער האט דאס פארדיענט... ער האט מיט גרוים אומגעדולד געווארט

ביז פרשנדתא וועט זיך צוריקקעהרען, ער איז געווען זעהר נייגעריג צו וויסען ווי ער האט אויסגעמאכט.

ווען די איבריגע ברידער האבען זיך צוריקגעקעהרט אהיים און דלפון׳ן געפרעגט פאר וואס ער געהט נישט אריין אין הויז, האט ער זיי געענטפערט אז ער ווארט דאס אויף פרשנדתא׳ן וועלכער דארף באלד אנקומען.

לאנג האט דלפון נישט געדארפט ווארטען, פון וויטען האט ער באמערקט זיין עלטערען ברודער אנקומענדיג מיט וואקלענדע טריט... ער האט באלד פארשטאנען אז זיין ברודער האט אויך געקראגען דיזעלבע מפלה וואס ער... ער האט זיך אויפגעהויבען פון זיין פלאץ און איהם אנטקעגען געגאנגען.

— נו, פרשנדתא, — האט ער קוים איינגעהאלטען זיין שמייכעל, — האסטו איהר געזעהן?... אבער וואס זעה איך?... דו ביזט צובלוטיגט... יא, א פאר צייהנער האט אימיצער דיר אויסגעהאקט... דיין פנים איז געשוואלען... אפשר האסטו זיך אויך אויפ׳ן וועג אן עפעס פארטשעפעט און אומגעפאלען.

— אוי ביזטו א געטרייער ברודער! . . . — האט פרשנדתא אויסגערופען קארטשענדיג זיך פון יסורים, — ווען דו וואלסט מיר געזאגט דעם אמת, וואלט איך דאך עפעס מיט זיך מיטגענומען.. .מיט ליידיגע הענד האב איך זיך געגען איהם נישט געקענט שטעלען קעמפען... בפרט אין א פרעמדען פלאץ... אבער איך וועל איהם נאך ניט שענקען... דו האסט זיך געשעהמט מיר אויסצוזאגען אז ער האט דיך געשלאגען... ווען איך וואלט עס געוואוסט, וואלט איך גאר אנדערש מיט איהם געקעמפט!... און איך וואלט זיך מיט איהם אפגערעכענט פאר די קלעפ וואס ער האט מיר פאראורזאכט.

— אבער דו מוזט צוגעבען, פרשנדתא, אז דו ביזט אין דעם מעהר שולדיג ווי איך. ווען דו וואלסט אויף מיר פאר איהר נישט אנגערעדט, וואלט דער אידישער יונגערמאן גאר ביי איהר נישט געווען.

— אבער מיר טארען איהם ניט שענקען, — האט פרשנדתא אויסגערופען מיט גרויס שנאה, — ער מוז געטויטעט ווערען!

— צו דעם וועלען מיר מוזען קריגען אונזער פאטער׳ס ערלויבנים, — האט דלפון געזאגט, — ווען שמעון, — אזוי האב איך געהערט רופט מען איהם, — וועט געפונען ווערען א טויטער, וועט דער חשד פאלען אויף אונז... איך צווייפעל נישט אז עדה אליין וועט זיין אן עדות געגען אונז... דאריבער וועלען מיר דארפען אויסקלעהרען אויף איהם א בלבול אז ער האט שרעקליך בעליידיגט אונזער פאטער, און דאן ווען מיר וועלען קריגען פון איהם די ערלויבנים וועלען מיר פון שמעון׳ען נעהמען נקמה.

— מיר וועלען יעצט אבער דארפען אלעס טהאן צוזאמען, מיין ברודער, איך האב געגען דיר געזינדיגט און דו געגען מיר, און יעצט האבען מיר זיך אויסגעגליכט, און פון היינט אן וועלען מיר זיין נאך שטארקער צוגעבונדען איינער צום צווייטען... מיר דארפען ביידע פארגעסען אז דער מיידעל... אונזער נקמה דארף זיין שטארקער פון אונזער ליעבע צו איהר.

— כל זמן שמעון וועט לעבען, איז זי דאך אלץ איינס פארלארען צו אונז ביידען! — האט דלפון צוגעגעבען, — דאריבער בין איך איינשטימיג מיט דיר... איך וועל טהאן אלעס וואס דו וועסט מיר הייסען, אבער זאג מיר, וואס איז דארטען פארגעקומען ווען דו ביזט אריינגעקומען אין קוזניע.

— ווען איך בין אריינגעקומען אין קוזניע, האָב איך ירוחם'ן דאַרטען נישט געטראָפען. איך קוק זיך ארום, איך זעה עדה זיצט מיט א יונגען מאַן... מיין צאָרן האָט אין מיר געברענט... איך בין גלייך צוגעגאנגען צו זיי. פּלוצלינג האָט זיך דער יונגער מאַן אויפגעהויבען פון זיין פּלאַץ און מיך אנגעקוקט מיט בייזע בליקען.

— וואָס פערלאַנגסטו ? — האָט ער מיך געפרעגט מיט א בייזער שטימע.

— איך בין זעהר אויפגערעגט געוואָרען פון דעם אידען'ס חוצפּה, און איהם געזאָגט :

"ווייסטו צו וועמען דו רעדסט ? !"

— ער האָט מיר אריינגעלאַכט אין פּנים און זיך צו מיר אָפּגערופען : אויב דו וועסט פון דאַנען שנעל ניט ארויס וועסטו כאַפּען דיזעלבע מפּלה וואָס דיין ברודער האָט געכאַפּט.

— איך האָב ניט פערשטאַנען וואָס ער מיינט, און מיין כעס איז נאָך גרעסער געוואָרען... איך האָב אויפגעהויבען מיין האַנד און איהם געוואָלט דער־לאַנגען, אָבער איידער איך האָב דאָס באַוויזען צו טהאָן, איז ער מיר אריינגע־פאָהרען מיט זיין קולאַק אין די צייהנער... איך האָב זיך גענומען ראַנגלען מיט איהם, און ער האָט מיך אומגעוואָרפען און גענומען דערלאַנגען. עס האָט מיך נישט געקימערט אזוי די קלעפּ ווי די חרפּה פאַר עדה'ן... זי איז געשטאַנען פון ווייטען און שטאַרק הנאה געהאַט דערפון... יאָ... איך האָב באַמערקט א גליק־ליכען שמייכעל אויף איהר פּנים... אַה, מיין ברודער, ווי איך האָב פריהער ליעב געהאַט עדה'ן אזוי האָב איך אָנגעהויבען איהר יעצט צו האַסען.

און ווען איך האָב זיך אויפגעשטעלט און פאַרלאָזען די קוזניע, האָט צו מיינע אויערען דערגרייכט איהר געלעכטער. אַה, נקמה ! איך וועל נקמה נעהמען אַן שמעון'ען.

— דערווייל דאַרף קיינער דערפון נישט וויסען. פאַרוואָס זאָל צושטערט ווערען היינט אונזער גרויסע שמחה, — האָט דלפון אנגענומען זיין ברודער פאַר'ן האַנד, — קום, דו וועסט זיך ארומוואַשען און אויסרוהען... דו זעהסט, איך האָב שוין בעסער אויסגעמאַכט ווי דו, אויף מיר איז שוין גאַרנישט צו דערקענען, און דו וועסט זיך מוזען בענוצען מיט מיין פרידערדיגען תירוץ. אַז דו ביזט פון גרויס אימפּעט אומגעפאַלען און זיך צושלאָגען... און אויב דו וועסט האַלטען דיין מויל צוגעמאַכט וועט מען אויך גלייך נישט באַמערקען אַז צוויי צייהנער פעהלען דיר.

דלפון האָט געהאָלפען פּרשנדתא'ן זיך ארומוואַשען, און ער האָט איהם אויך דערצעהלט וועגען זיין אייגענעם קאַמף מיט שמעון'ען.

— עס איז ביי מיר קיין צווייפעל נישט אַז ער איז א געזונטער יונג ! — האָט ער צוגעגעבען, — און איך האָב אימער געמיינט אַז די אידען זיינען פייגלינגע און שוואַכלינגע...

— מיר וועלען איהם מוזען אָנלערנען ! — האָט פּרשנדתא זיך גענומען ארומוואַשען, — אויב עס וועט פאַר אונז נישט זיין מעגליך איהם צו טויטען, וועל איך זעהן ארויסצוהאַקען אַן אויג פון איהם, זאָל ער בלינד זיין אויף איין אויג, דאָס וועט בלייבען א שאַנדע פאַר איהם אויף שטענדיג, און די איבריגע אידען וועלען וויסען אַז זיי דאַרפען מורא האָבען פאַר המן'ס זיהן !

— און איך גלויב, אז מיר דארפען אויסגעפינען וואו דיזער שמעון וואהנט, און בייגאכט אונטערצינדען זיין הויז, זאל ער און זיין משפחה פארברענט ווערען.

— דאס וועט אויך זיין פאר אונז א גרויסע ריזיקע צו טהאן אהן דעם פאטער'ס וויסען, — האט דלפון געזאגט, — אבער מיר מעגען ביידע זיכער זיין, אז ווען מיר וועלען דעם פאטער זאגען אז מיר האבען געהערט ווי ער האט איהם בעליידיגט, דאן וועט ער זיך שוין מיט איהם אפרעכענען. ער וועט איהם קענען ארייגשפארען אין געפענגניס אויף עטליכע יאהר, אדער אפשר אין גאנצען אומברייגען. אבער וואס מיר זאלען נישט טהאן, קיינער דארף נישט וויסען אז דאס איז צוליעב דעם שמיד'ס טאכטער.

צעהנטער קאפיטעל

המנ'ס שנאה

גרויס איז געווען די שמחה אין המנ'ס הויז יענעם אוונט. המן האט זיך צוריקגעקעהרט פון קעניג'ס פאלאץ רייטענדיג אויף א פערד אין דער באגלייטונג פון הויכע בעאמטע. זיין פנים האט געלויכטען פון גליק, ווען ער האט באמערקט, אז יעדער פארבייגעהער נייגט זיך פאר איהם און גיט איהם אזוי פיעל כבוד ווי דעם קעניג.

זרש איז איהם אנטקעגען ארויסגעקומען און איהם מיט א פרעהליכען פנים באגריסט. דערנאך זיינען ארויסגעקומען המנ'ס צעהן זיהן און זיינע צוויי טעכטער און ארומגערינגעלט זייער פאטער. די טעכטער זיינען איהם געפאלען אויפ'ן האלז און איהם געקושט. באלד זיינען אלע אריינגעקומען אין הויז און זרש האט שוין געהאט צוגעגרייט א טייערען מאלצייט. פיעלע געסט, המנ'ס פריינט און קרובים, זיינען געווען און מיט זעהר א געהויבענער שטימונג און באזונדערער פרעהליכקייט האט מען פארבראכט ביז שפעט אין דער נאכט.

המן האט פאר אלעמען דערצעהלט וועגען זיין גרויסקייט:

— דער קעניג אחשורוש האלט אזוי שטארק פון מיר, אז ער טהוט נישט קיין איין זאך, איידער ער בעראטה זיך מיט מיטר. יעצט בין איך פארערכענט אלס זיין צווייטע האנט און עס איז אין גאנצען לאנד נישטא א מאן, וועלכער זאל האבען דערגרייכט אזא אמט ווי איך. איך האב בלויז געדארפט זאגען איין ווארט צום קעניג און ממוכן, מיין פריהערדיגער שונא, איז אינגאנצען דערוויי־טערט געווארען פון פאלאץ, — האט המן געזאגט מיט שטאלץ. — און איך האב נישט געקענט איינהאלטען מיין שמייכעל, ווען איך האב פארבייגעריטען דעם פאלאץ און האב באמערקט צווישען אלע, וועלכע האבען זיך פאר מיר פארנייגט, אויך ממוכנ'ען. זיין פנים איז געווען בלאס און דורכגעדרונגען מיט קנאה. איך האב געקענט זעהן מיט וואס פאר א יסורים דאס בויגען זיך פאר מיר איז איהם אנגעקומען... איך האב געמוזט לאכען, ווען איך האב דערזעהן חרבונה'ן פאר־נייגענדיג זיך דריי מאל פאר מיר. ער האט זיך אימער געהאלטען, אז ער איז קליגער פון מיר!

— חרבונה קליגער פון דיר?! — האט זיך זרש פאנאנדערגעלאכט, — אפילו אין דער צייט, ווען איהר האט ביידע געהאלטען דעם זעלבען אמט צו

געהן רופען די קעניגין ושתי, ביזטו געווען העכער פון איהם. ווער האט עס איהם איינגערעדט, אז ער איז געווען קליגער פון דיר?

— פארשטעהסטו זרש, ער פלעגט שטענדיג אריינקומען אין מרדכי'ס הויז און אז איך פלעג דארט מאכען א פארזוך צו קומען, פלעגט ער פון מיר אפ־שפאטען. ער האט געווים געמיינט, אז איך קום דאס צוליעב אסתר'ן, ווייל איך האב פארגעניגען צו קוקען אויף א שעהן מיידעל.

— דאס צייגט טאקע וואס פאר א נאר חרבונה איז, — האט זרש זיך אפ־גערופען. — ער האט אפילו נישט געקענט באגרייפען דאן, אז דו ביזט געווען אויסען עפעס אנדערש.

— געווים! — האט המן אויסגערופען מיט א שמייכעל — שוין דאן אפילו ווען ושתי איז נאך געווען די קעניגין, האב איך שוין אין אסתר'ן געזעהן גרויסע מעגליכקייטען... איך האב געוואוסט, אז דורך איהר וועל איך דערהויבען ווערען. איך האב נישט אויפגעהערט צו טראכטען פון איהר אלס א פאסענדע קעניגין... איך האב פאראויס געוואוסט, אז ושתי וועט לאנג קיין קעניגין נישט זיין... איך האב אפילו פארשטאנען, אז צווישען ושתי'ן און בגתנ'ען קומט פאר א געהיימע ליעבע. און אזוי האב איך דאס אלעס אויסגעארבייט אין מיינע געדאנקען, ביז וואנען אלעס איז פארווירקליכט געווארען... אחשורוש איז גליקליך, אסתר איז גליקליך און איך בין דער גליקליכסטער!

— איך האב זיך אלץ געשראקען, אז אסתר זאל זיך נישט אנגעבען אלס אידישע טאכטער! — האט זרש זיך אפגערופען צו המנ'ען. — אבער דו קענסט זיך פארשטעלען ווי גליקליך איך בין געווען, ווען איך האב אויסגעפונען, אז אסתר האט פארלייקענט איהר אפשטאמונג...

— דאס איז אויך געווען מיין פלאן! — האט המן געזאגט. — איך האב זעהר נישט געוואלט, אז מרדכי, וועמען איך האב נישט איבעריג ליעב, זאל חא־בען א צוטריט אין פאלאץ... דו ווייסט דאך ווי ליעב איך האב אלע אידען פון שושן, און בפרט מרדכי'ן... בין איך אוועק צו אסתר'ן און גענומען מיט איהר זיך דורכרעדען וועגען איהר אפשטאמונג. איך האב איהר געזאגט, אז זי זאל נישט מיינען, אז צוליעב דעם, וואס מרדכי און קציעה האבען זי ערצויגען, אז זי שטאמט פון אידען... עס איז גאנץ מעגליך, אז זי שטאמט פון אן אנדער פאלק. און אזוי ווי איך האב איהר געזאגט אזוי האט זי געטהאן; ווען אחשורוש האט איהר געפרעגט פון וואנען זי שטאמט האט זי איהם געענטפערט, אז זי ווייסט נישט!

— אבער דאך דערצעהלט מען מיר, אז מרדכי קומט יעדען טאג צו די טויערען פון פאלאץ. דארטען בלייבט ער זיצען כמעט דעם גאנצען טאג, — האט זרש זיך א קרים געטהאן. — אויב עס איז נאר מעגליך פאר דיר איהם פון דאר־טען צו דערווייטערען, וואלסטו עס גערארפט טהאן!

— כא, כא, כא! — האט זיך המן פאנאנדערגעלאכט. — איין ווארט פון מיר און איך קען איהם מאכען ווי די שטויב צוגלייך. וואס פאר א ווערדע קען ביי מיר האבען איהם צו דערווייטערען פון די טויערען פון פאלאץ?...

המן האט א טראכט געטהאן, ווי ער וואלט זיך געוואלט אן עפעס דערמאנען.

— יע... איך ווייס נישט אויב דאס האט זיך מיר אזוי אויסגעדאכט, אדער עס האט טאקע אזוי פאסירט.

— וואס ? — איז זרש נייגעריג געווארען.

— ווען איך האב היינט פארבייגעריטען דעם פאלאץ און יעדער איינער וועלכער האט מיך געזעהן, איז געפאלען אויף זיינע קניה און זיך פאר מיר פארנייגט, דאכט זיך מיר, אז מרדכי האט זיך פון זיין ארט נישט גערירהט. איך ווייס נישט, צי ער האט מיך נישט געזעהן, אדער זיך געמאכט נישט זעהענדיג... אבער ער האט זיך פאר מיר נישט פארנייגט.

— פאר דעם אליין האט ער שוין פארדיענט דעם טויט! — האט זרש אויסגערופען. — איז דען דאס נישט דעם קעניג׳ס פארזאג, אז יעדער איינער, וועלכער וועט דיך דערזעהן, זאל זיך פאר דיר קניהען און בוקען ?

— געוויס! דאס איז באלד געווארען א קעניגליכער געזעץ! אבער ווי איך פארשטעה, האט זיך מרדכי נישט זעהענדיג געמאכט. איך וועל פרובירען מארגען א צווייטען מאל פארבייררייטען איהם. איך וועל עס טהאן מעהר ווי איין מאל, ער זאל קיין תירוץ נישט האבען, אז ער האט מיך נישט באמערקט... אה, זעהר א שעדליך און מיאוס פאלק איז דאס אידישע פאלק! דו ווייסט וואס איך האב נאך באמערקט ? אז אין דער צייט, וואס יעדער איינער פון שושן איז ארויסגעקומען צו זעהן מיין גרויסקייט און זיך פאר מיר פארנייגען, איז, ווען איך האב פארבייגעריטען די אידישע נאכבארשאפט, זיינען אלע אידען פלוצלונג ווי פארשוואונדען געווארען... פון ווייטען האב איך געקענט זעהן פיעלע אידען שטעהענדיג און רעדענדיג צווישען זיך און ווען איך האב זיך דערנעהענטערט, זיינען זיי אלע ווי איינגעזונקען געווארען! יע, זיי זוכען אן אנדער וועג ווי אזוי זיך פאר מיר נישט צו בוקען!

— און דערפאר וואלט איך דוקא פארבייגעריטען די אידישע נאכבארשאפט עטליכע מאל א טאג! — האט זרש מיט כעס אויסגערופען. — ביז וואנען דו וואלסט באמערקט ווער עס וואגט עובר צו זיין דעם קעניג׳ס באפעהל און איהם באשטראפט מיט דעם טויט. דאס וואלט געווען אן אנזאג פאר די איבעריגע און וואלסט געזעהן וויפיעל כבוד זיי וואלטען דיר אנגעטהאן.

— איך און מיינע ברידער האבען זיך היינט צעשפרייט איבער דער אידישער גאס צו דערצעהלען די אידען וועגען דיין גרויסקייט, פאטער! — האט פרשנדתא געזאגט, פארשטעלענדיג מיט זיין האנט דאס מויל, כדי מען זאל נישט באמערקען, אז צוויי צייהנער זיינען ביי איהם אויסגעהאקט. — און מיר האבען באמערקט ווי שטארק אומצופרידען די אידען זיינען געווען צו הערען אזעלכע נייעס!

— דיינע זיהן האבען מיר נישט לאנג צוריק דערצעהלט, — האט זרש זיך אפגערופען, — אז פיעלע פון די אידען פלעגען דיך באליידיגען. יע, ווען זיי פלעגען זיך פארשטעלען, און זאגען אז זיי זיינען די זיהן פון המן, פלעגט מען זיי איבערפרעגען: "די זיהן פון המן דעם בעדער" ?

— ווייסטו ווער זיי זיינען ? — האט המן זיך אפגערופען צו פרשנדתא׳ן.

— זאג מיר ווער זיי זיינען און איך וועל זיי גלייך מאכען צו שטויב.

— איך געדענק נישט ווער עס איז געווען, אבער א סך האבען צו אונז אזוי גערעדט און אויך דלפון האט עס געהערט פון פיעלע.

— דאס וועט קיינעם נישט געשאנקען ווערען! איך וועל אלע אידען אויסראטען! ווי די שעפסען וועל איך זיי אויסקוילענען! — האט המן א קלאפ גע-

טהאָן מיט זיין פויסט איבער'ן טיש. — איך וועל די פארפלוכטע אידען ציינען ווי צו האָבען דרך ארץ פאר מיר!

— וואָס דו דארפסט טהאָן, — האָט זרש זיך געווענדט צו המנ'ען, — איז פריהער באשטראָפען מרדכי'ן. ער איז דאָך דער הויפּט און חשוב'סטער ביי זיי אלעמען. און ווען זיי וועלען זעהן דיין נקמה אָן מרדכי'ן, וועלען זיי שוין ציטערען פאר דיר און וועלען דיר אָפּגעבען גרויס כבוד.

— מרדכי אליין איז ביי מיר גאָרנישט! — האָט המן געזאָגט מיט גלייכגילטיגקייט אין זיין שטימע. — דאָס גאַנצע אידישע פאָלק, וואָס געפינט זיך אין שושן און אין דעם אומגעגענד, וועל איך פארניכטען. זייער פרויען, זייערע קליינע קינדער און זייערע אלטע מענער, אז קיין זכר זאָל פון זיי נישט איבערבלייבען... וואָס פאר א נוצען האָבען מיר פון זיי? וואָס ווייטער ווערען זיי רייכער און מעכטיגער אין אונזער לאַנד! יע, טויט צו זיי אלעמען! אבער פריהער וועל איך זיך איבערצייגען, אויב מרדכי וויל זיך טאקע צו מיר נישט בוקען... ערשט דאַן וועל איך איהם ציינען, וואָס איך קען טהאָן!

— פאָטער! — האָט זיך דלפון אָפּגערופען. — איך האָב זיך נאָר וואָס דערמאָנט! ווען איך בין נישט לאַנג צוריק געוועזען אין דער אידישער נאכבארשאפט, האָב איך זיך צוזאמענגעטראָפען מיט א יונגען אידישען מאַן און ער האָט אָנגעפאַנגען מיך צו באליידיגען. אָבער דאָס האָט מיך אזוי נישט געאַרט, נאָר ווי ער האָט אָנגעהויבען צו מאכען באליידיגענדע באמערקונגען אויך וועגען דיר. האָב איך מיין כעס מעהר נישט געקענט באהערשען און האָב איהם אזוי גוט אָנגעבראָכען דיביינער, אז ער האָט זיך ביי מיר גענומען בעטען איך זאָל איהם אָפּלאָזען... בעת מעשה האָב איך איהם אָפּגעלאָזען, אָבער נאכהער האָט מיר שטארק פארדראָסען פארוואָס איך האָב איהם נאָך מעהר נישט צעשלאָגען, וויל ווי נאָר ער האָט זיך דערווייטערט פון מיר, האָט ער ווידער אָנגעהויבען מיך צו באליידיגען.

— און ווייסטו ווער ער איז און וואו ער געפינט זיך? — האָט המן איהם געפרעגט.

— איך ווייס נאָר, אז זיין נאָמען איז שמעון! — האָט דלפון זיך אָפּגערופען — אָבער איך וועל איהם שוין געוויס געפינען, ווען איך וועל איהם דארפען.

— דו וואַרט נאָר ווען אלע אידען וועלען זיין אין מיין האַנט און דאַן וועל איך דיר לאָזען טהאָן מיט איהם ווי דיר וועט געפעלען, — האָט המן געזאָגט מיט א שמייכעל.

פּרשנדתא האָט געוואָרפען זיינע בליקען אויף זיין אינגערען ברודער דלפון און ער האָט קוים געקענט באהערשען זיין געלעכטער.

שפּעטער אין אָוונט, ווען די ברידער זיינען געגאַנגען שלאָפען, האָט זיך פרשנדתא געווענדט צו דלפונ'ען לאכענדיג:

— דיינע פויסטען מוזען דיר שטארק וועה טהאָן פון די קלעפּ, וואָס דו האָסט געגעבען שמעונ'ען... ווי אזוי האָסטו געקענט זאָגען אזא ליגען דעם פאָטער און דערצו ארויסציינען אזא ערנסטען פּנים?

— וואָס האָסטו געוואָלט, איך זאָל איהם דערצעהלען דעם אמת, ווי אזוי דער אידישער יונגערמאַן האָט אונז ביידען אזוי צעשלאָגען? מיר האָבען דאָך

עפּעס אָפּגעמאַכט צווישען זיך ? און יעצט וועט פאַר אונז נישט שווער זיין דורכ־צופיהרען אונזער נקמה־פּלאַן אויף שמעונ׳ען.

אויף מאָרגען האָט המן זיך ארויפגעזעצט אויף זיין טייערען פערד און האָט גענומען לאַנגזאַם רייטען דורך די גאַסען פון שושן. ער האָט געהאַט גרויס פאַר־גענינגען צו זעהן ווי אַלע פאַרבייגעהער, וועלכע דערזעהען איהם, קניהען און בויגען זיך פאַר איהם. ער האָט מיט א כיון אויסגעזוכט צו געהן צום פּאַלאַץ דורך א ווייטערען וועג, כדי וואָס מעהר מענשען זאָלען זיך פאַר איהם פאַרנייגען... ער האָט אויך באַמערקט, אַז אייניגע אידען, וועלכע האָבען איהם דערזעהן, האָ־בען געמאַכט א פאַרזוך צו אַנטלויפען, אָבער ער האָט שנעל א טרייב געטהאַן זיין פערד און זיי זיינען געצוואונגען געווען זיך פאַר איהם צו פאַרנייגען. אמת, זיי האָבען נישט געקניהט, ווי די אַנדערע איינוואוינער פון שושן טהוען, אָבער דאָך האָבען זיי זיך פאַר איהם פאַרנייגט. יעצט וועט ער זעהן ווי אַזוי מרדכי וועט האַנדלען, האָט ער זיך געטראַכט, ווען ער האָט זיך דערנעהענטערט צום פּאַלאַץ.

ווי המן האָט צוגעריטען נישט ווייט פון פּאַלאַץ, אַזוי גלייך זיינען אַלע בעאַמטע און אַלע וועכטער געפאַלען אויף די קניה און זיך געבוקט מיט׳ן פּנים צו דער ערד פאַר המנ׳ען, וועלכער איז געזעסען אויף זיין פערד מיט א פאַררי־סענעם קאָפּ... ער האָט פאַרבייגעריטען דעם טויער פון פּאַלאַץ, וואו מרדכי איז געזעסען, און געוואָרפען זיינע בליקען אויף מרדכי׳ס זייט. אָבער ער זעהט, אַז מרדכי מאַכט זיך ווי ער באַמערקט איהם נישט. המן האָט זיך נישט געפּוילט און זיך אומגעקעהרט און ווידער פאַרבייגעריטען מרדכי׳ן. די אַלע אַנדערע, וועלכע האָבען איהם דערזעהן, האָבען זיך ווידער אַמאָל פאַר איהם פאַרנייגט. מרדכי איז אָבער געבליבען נעבען טויער ווי פאַרטיעפט אין זיינע געדאַנקען...

המן האָט שוין געזוכט צוצוציהען זיין אויפמערקזאַמקייט. ער האָט עפּעס א זאָג געטהאַן גאַנץ הויך צו איינעם פון די בעאַמטע, וועלכער איז געשטאַנען נישט ווייט פון מרדכי׳ן. אָבער מרדכי האָט זיך נישט הערענדיג געמאַכט. המן איז צוגעקומען גאַנץ נאָהענט צו איהם. מרדכי איז געזעסען, זיינע אויגען ארונ־טערגעלאָזען צום באָדען און זיך נישט געריהרט פון אָרט.

המן האָט א הוסט געטהאָן און פון מרדכי׳ן זיינע אויגען נישט ארונטער־גענומען. אָבער עס האָט נישט געהאָלפען.

מעהר האָט שוין המן דאָס נישט געקענט אריבערטראָגען. ער האָט צוגערו־פען איינעם פון די בעאַמטע און צו איהם געזאָגט:

— האָסטו באַמערקט ווי מרדכי טהוט נישט דעם קעניג׳ס פאַרזאַג? — האָט ער איהם א פרעג געטהאָן.

— יע, מיין גנעדיגער האַר! — האָט זיך דער בעאַמטער פאַרנייגט. מיר האָבען שוין דאָס איבערגערעדט צווישען זיך. עס איז פאַר אונז אַלעמען א וואונ־דער...

— געה יעצט צו צו איהם און פרעג איהם! — האָט המן זיך אָפּגערופען.

— פרעג איהם, אויב ער האָט געהערט וועגען דעם קעניג׳ס באַפעהל?

— דער בעאַמטער האָט זיך א נייג געטהאָן און איז צוגעגאַנגען צו מרדכי׳ן.

— האָסטו דען נישט געהערט דעם קעניג'ס באַפעהל? — האָט ער מרדכי'ן געפרעגט.

— וועלכען באַפעהל? — האָט מרדכי איהם אַנגעקוקט.

— דעם באַפעהל צו עהרען זיין הויפּט מיניסטער, המן, און זיך פאַר איהם נייגען צו יעדער צייט, וואָס מען דערזעהט איהם.

— יע, וועגען דעם האָב איך געהערט! — האָט מרדכי זיך אָפּגערופען גע־לאַסען.

— און פאַרוואָס בוקסטו זיך נישט צו איהם, ווי אַלע טהוען דאָס?

— דעם קעניג'ס באַפעהל איז זיך צו בוקען צו המנ'ען, ווען מען וועט איהם דערזעהן, אָבער איך זעה איהם קיינמאָל נישט!

— אָט איז ער דאָך, המן, נישט ווייט פון דיר! — האָט דער בעאַמטער אויסגערופען.

— ניין, איך זעה איהם נישט! — האָט מרדכי איהם געענטפערט און אפילו זיינע אויגען נישט אויפגעהויבען.

— גיב נאָר אַ קוק, וועסטו איהם דערזעהן! — האָט איהם דער בעאַמטער געזאָגט.

— עס געהט מיר אין לעבען אויף איהם צו קוקען! — האָט מרדכי אַ קוועטש געטהאָן מיט די פּלייצעס.

— דו ווייסט דאָך, מרדכי, אַז איך בין דיין פריינט? — האָט דער בעאַמ־טער זיך צו איהם אָפּגערופען. — און דעריבער וואָלט איך דיר געראַטען דו זאָלסט אויף איהם יע אַ קוק טהאָן און זיך פאַרנייגען, ווייל המן איז יעצט דער מעכטיגסטער מאַן פון אַלע אחשורוש'ס מדינות, אויסער דעם קעניג!

— איך טהו זיך פאַרנייגען בלויז צו דעם אַלמעכטיגען, צו דעם באַשעפער פון דער וועלט. און אין אונזער תורה איז פאַרבאָטען זיך צו בוקען צו אַנדערע געטער, אָדער אפילו צו מענשען, וועלכע טראָגען זיך אַרום מיט די געשטאַלטען פון זייערע געטער.

המן איז די גאַנצע צייט, וואָס דער בעאַמטער האָט צו מרדכי'ן גערעדט, געשטאַנען עטוואָס פון דער ווייטען און צוגעקוקט. ער איז געוועזען זיכער, אַז אָט־אָט וועט מרדכי זיך אויפשטעלען פון זיין פּלאַץ און זיך פאַר איהם פאַרנייגען... ווי גרוים איז זיין צאָרן געוואָרען, ווען ער האָט באַמערקט, אַז מרדכי קוקט זיך אויף איהם נישט אום.

— איך האָב צו איהם גערעדט, מיין מעכטיגער האַר! — האָט זיך דער בעאַמטער פאַרנייגט צו המנ'ען ביז דעם באָדען. — אָבער ער וויל זיך צו מיינע רייד נישט צוהערען.

— אַזאַ חוצפּה פון אַ אידען! — האָט המן געקריצט מיט די צייהן. — איך וועל איהם שוין אָנלערנען! איך וועל איהם צעטרעטען אַזוי ווי אַ וואָרים. ווייסט ער דען נישט, אַז ווען איך זאָל זאָגען איין וואָרט, ווערט ער באַלד אויפגעהאַנגען אויף אַ בוים און עס וועט פון איהם קיין געדעכעניש נישט בלייבען?

אַ שטאַרקער צאָרן און האַס האָט געברויזט אין המנ'ס האַרצען, ווען ער איז יענעם טאָג אין פּאַלאַץ אַריינגעקומען. ער ווייסט, אַז ווען ער זאָל פאַרלאַנ־גען פון דעם קעניג וועט ער איהם ערלויבען צו טהאָן מיט מרדכי'ן וואָס איהם געפעלט. יע, אַזוי וועט ער טהאָן! ער וועט בעטען פון דעם קעניג ערלויבעניש

אויפצוהענגען מרדכי'ן... וועט ער זיך נישט דארפן אויפרעגן יעדן מאל, ווען ער רייט פארביי די טויערן פון פאלאץ.

ווען ער איז אריין אין פאלאץ, האט מען איהם געלאזט וויסן, אז אחשורוש איז יעצט פארנומען מיט דער קעניגין. ער האט זיך באלד ארומגעזעהן, אז היינט איז נישט די ריכטיגע צייט דערצו... דעם גאנצן טאג האט ער זיך ארומגעדרעהט איבער'ן פאלאץ. ער האט געוואוסט, אז אחשורוש וויל נישט לײדען, ווען מען שטערט איהם אין דער צייט, ווען ער פארברייננגט מיט דער מלכה. ער האט דער־ריבער דאס אפגעלייגט אויף א צווייטען מאל.

ארויסרייטענדיג פון דעם הויף פון פאלאץ, האט המן באמערקט מרדכי'ן נאך אלץ זיצענדיג ביים טויער. ער האט געמאכט א געוויש מיט זיין פערד. אלע וועכטער האבען איהם באלד דערזעהן און זיך פארנייגט פאר איהם, אבער מרדכי האט איהם אפילו נישט באשאנקען מיט א בליק. המן איז אזוי אויפגעבראכט גע־ווארען אויף מרדכי'ן, אז ער האט שוין געוואלט אויף איהם ארויפרייטען מיט זיין פערד און איהם צעטרעטען אויף טויט. אבער ער האט זיך באהערשט. ער וועט בעסער ווארטען... עס וועט שוין לאנג נישט נעהמען און ער וועט זעהן נקמה נישט נאר אין מרדכי'ן, נאר אויך אין אלע אידען.

ער האט שנעל אוועקגעריטען אהיים און דערצעהלט זרש'ן וועגען דער חוצפה פון מרדכי'ן.

— איך האב פריהער געמיינט, אז ער האט מיך נישט באמערקט. איך האב געקלערט, אפשר איז ער אזוי שטארק פארטיפט אין זיינע געדאנקען, אז ער הערט און זעהט גארנישט ארום זיך. האב איך שוין צו איהם צוגעשיקט א בעאמ־טען, וועלכער זאל ציהען זיין אויפמערקזאמקייט צו דעם קעניג'ס באפעהל. אבער עס האט גארנישט געהאלפען. ער האט בשום אופן נישט געוואלט אויף מיר אפילו א קוק טהאן. איך זאג דיר, זרש, אז דאס האט מיך אזוי אויפגערעגט, אז איך האב נישט געוואוסט, וואס איך טהו דעם גאנצען טאג...

— ביזטו דאך גאר א נאר, מיין ליעבער המן! — האט זרש איהם ארומגע־נומען און א קוש געטהאן. — פארוואס זאלסטו זיך אומזיסט אויפרעגען? מען בעט דעם קעניג ער זאל דיר ערלויבען צו טהאן מיט מרדכי'ן אלץ, וואס דו ווינשסט און דו וועסט שוין וויסען, וואס צו טהאן מיט איהם! זאל ער נאר אי־בערגעגעבען ווערען אין דיינע הענט!

— אזוי האב איך טאקע גערעכענט צו טהאן! — האט המן געזאגט. — איך בין אריין מיט דעם געדאנק צו בעטען ערלויבעניש פון אחשורוש'ן אויפצוהענגען מרדחי'ן...

— זעהר א גוטער פלאן! אויפהענגען איהם אויף א גאנץ הויכען בוים, אז אלע אידען פון שושן זאלען דאס קענען צוזעהן, — האט זרש געזאגט און איהרע באקען האבען געפלאמט. — מיך וואונדערט אויף דיר, המן, אז דו האסט גלייך דאס נישט געטהאן! פארוואס זאלסטו האבען אומזיסטע הארצוועהטאג אויף אן איבעריגען טאג?

— איך האב עס היינט נישט געקענט טהאן! — האט המן זיך אפגערופען. אסתר איז היינט געווען ביים קעניג כמעט דעם גאנצען טאג.

— און וואס איז, אז אסתר איז געווען? ! זי האט דאך געוויס דיר א סך דאנקבאר צו זיין! און דו אליין האסט דאך מיר געזאגט, אז די קעניגין, אסתר,

האלט אויך זעהר פיעל פון דיר? איך בין זיכער, אז דו האסט אפילו אין איהר געגענוואַרט געקענט פארלאַנגען פון דעם קעניג אזא קלייניגקייט, ווי אויפהענ־גען א אידען!

— איך וואלט באַגאַנגען א גרויסע נארישקייט דאס צו פארלאנגען אין איהר געגענוואַרט! — האט המן געזאגט. עס איז ביי מיר קיין צווייפעל נישט, אז דער קעניג וואלט אויך דאן מיין פארלאנג ערפילט, אבער דו דארפסט נישט פארגעסען, אז מרדכי האט ערצויגען אסתר'ן און אפילו ווען זי האט פארלייקענט איהר אפשטאמונג פון קעניג, וועט זי דאך נישט וועלען ליידען. ווען זי וועט הערען, ווי איך בעט פון דעם קעניג, ער זאל מיר ערלויבען אויפצוהענגען מרדכי'ן. זי וואלט זיך דאן געוויס אריינגעמישט און דער קעניג וואלט מיין פארלאנג געמוזט ענטזאגען.

— דאס ביזטו גערעכט! — האט זרש אויסגערופען. — ווי איך האב גע־הערט, איז אסתר געווען שטארק צוגעבונדען צו מרדכי'ן און איך האב מורא, אז איידער דער קעניג וועט דיר געבען ערלויבעניש, וועט ער וועלען פרעגען אסתר'ן, אויב זי איז נישט דאגעגען... און דאן וועט דיין גאנצער פלאן צעשטערט ווערען.

המנ'ס פנים איז באדעקט געווארען מיט אן אומעט.

— אויב איך זאל נישט קענער פטור ווערען פון דעם פארהאסטען אידען, וועט מיר קיין זאך נישט איינגעהן!

— ווארט! איך האב א גוטע עצה! — האבען זרש'ס אויגען אויפגעלויכ־טען, — און איך בין זיכער, אז אויב דו וועסט מיך פאלגען, וועלען מיר זיך אלע שעצען גליקליך.

— וואס איז דיין עצה? — האט זיך המן אפגערופען מיט א לייכטען שמייכעל פון בטול. — איך זאל דארפען אנקומען צו אן עצה פון א פרוי!

— דו וועסט זיך באלד ארומזעהן, אז דיין פרוי קען דיר אויך אמאל ארויס־העלפען מיט אן עצה... יע, דו וועסט זיך איבערצייגען, אז זרש'ס קאפ האט אויך נאך נישט אויסגעדארט.

— נו, זאג מיר שוין דיין עצה! — איז המן אומגעדולדיג געווארען.

— קום מיט מיר אריין אין צווייטען צימער, איך וויל נישט, אז אימיצער פון אונזערע בנים זאלען עס דערהערען! — האט זרש געזאגט. — דו ווייסט דאך, אז זיי זיינען נישט זעהר אפגעהיט מיט זייער צונג... און זיי קענען נאך מיין גאנצען פלאן צונישט מאכען.

המן און זרש זיינען אריין אין א צווייטען צימער און ווען זיי האבען זיך ביידע אנידערגעזעצט, האט זרש זיך אפגערופען:

— מיר ווייסען דאך, אז די בעסטע זאך וואלט געווען פאר אונז, ווען מיר ווערען פטור פון אלע אידען פון שושן?

— נישט נאר פון שושן, אפילו אויך פון אנדערע שטעדט, — האט המן צוגעגעבען.

— געוויס, פון אלע אידען, וועלכע זיינען צושפרייט איבער אלע מדינות פון דעם קעניג אחשורוש, — האט זרש געזאגט. — און אזא ערלויבעניש פון קעניג וועט דיר נישט שווער אנקומען. דו דארפסט איהם בלויז איבערצייגען, אז

די אידען ברייגגען נישט קיין נוצען צו אונזער לאנד און עס איז נישט כדאי צו האבען אזעלכע בירגער.

— נישט נאר ברייגגען זיי קיין נוצען נישט, — האט המן געזאגט, — נאר איך וועל דעם קעניג אויך קענען באווייזען ווי שעדליך זיי זיינען.

— דאן איז דאך געוויס גוט! — האט זרש זיך אפגערופען. — אויב דו וועסט קענען איבערצייגען דעם קעניג, אז די אידען ברייגגען שאדען אונזער לאנד און אז עס וואלט געווען ווינשענסווערטה מען זאל זיי אלעמען, פון קליין ביז גרויס, אויסראטען, דאן וועט ער דיר נישט נאר ערלויבען צו טהאן מיט זיי, וואס דו ווילסט, נאר ער וועט דיר אויך דאנקבאר זיין... און ווען ער וועט צושטימען צו דיינע רייד, זאלסטו פון איהם פארלאנגען, אז ער זאל ארויפלייגען זיין חתימה און ארויסגעבען אזא באפעהל, אז אלע אידען דארפען געטויטעט ווערען און אזוי ווי מרדכי איז דאך אויך א איד, וועט ער שוין במילא אריינגערעכענט ווערען און אפילו אסתר וועט איהם שוין נישט קענען ראטעווען, ווייל עס איז דאך באוואוסט, אז ווען דער קעניג לאזט ארויס א באפעהל, וואס איז גע׳חסמ׳עט מיט זיין זיעגעל־רינג, קען עס שוין קיינער ניט צוריקרופען.

— געוויס נישט! — האט המן אויסגערופען מיט א שטראהלענדען פנים.

— אפילו דער קעניג אליין זאל נאכהער חרטה האבען און וועלען עס צוריקרופען, וועט ער דאס נישט קענען טהאן!

— און וויבאלד, אז מרדכי וועט אלצאיינס פאר׳משפט ווערען צו שטארבען מיט אלע אידען, — האט זרש ווייטער געזאגט, — וועט דיר גאנץ לייכט אנקומען צו קריגען ערלויבעניש איהם באלד אויפצוהענגען.

— יעצט זעה איך, זרש, אז דו ביזט א חכמה! — האט המן זי ארומגענומען. — דיין עצה געפעלט מיר זעהר.

— איך וואוין שוין מיט דיר אזוי פיעל יאהרען, — האט זרש געזאגט מיט א שמייכעל, — און דו ביזט דאך געוויס גאנץ קלוג, אז נישט וואלסטו דאך יעצט נישט געווען אחשורוש׳ס הויפט מיניסטער און זיין משנה למלך, האב איך אויך עפעס געגאסען פון דיין קלוגשאפט.

— ווען איך זאל קענען אויספועל׳ן ביים קעניג ארויסצוגעבען אזא גזרה, אויסצושלאכטען אלע אידען, וואלט עס געווען זעהר אנגעלייגט ביי אלע פערסישע בירגער. עס איז דאך באוואוסט, אז די אידען זיינען אזוי רייך און זייער האב און גוטס וועט קענען צעטיילט ווערען צווישען די פערסיער.

— און איך וואלט וועלען צונעהמען מרדכי׳ס הויז! — האט זרש זיך אפגערופען. — איך בין דארט קיינמאל נישט געווען, אבער איך האב געהערט, אז ער האט זעהר א פיין הויז.

— וועט דיר דען פעהלען א הויז? — האט המן געלאכט.

— איך וויל דאס נישט פאר מיר אליין! — האט זרש געענטפערט, — איך וויל אפגעבען זיין הויז צו איינער פון אונזערע טעכטער, נאכדעם ווי זיי וועלען חתונה האבען.

— דאס וועסטו קענען גאנץ לייכט באווייזען! — האט המן געזאגט. — און פאר דיר, מיין פרוי, ווייל דו האסט מיר געגעבען אזא גוטע עצה, וועל איך לאזען באלד בויען א הויז, וואס וועט קענען אנגערופען ווערען א פאלאץ... קיין

געלד פעהלט מיך נישט, איך וויים, אז דאם הויז, אין וועלכע מיר וואוינען, איז נשט גרוים גענוג און עס איז נישט לויט מיין שטאנד.

זינט דאן פלעגט המן אויפשטעהן זעהר פריה, און ווען ער איז צוגעקומען צו דעם פלאץ וואו מרדכי איז געזעסען, האט ער זיך אפגעשטעלט... ער האט געווארפען בייזע דורכדרינגענדע בליקען אויף מרדכי'ן... אבער מרדכי איז געבליבען זיצען אויף זיין פלאץ און נישט אויפגעהויבען זיינע אויגען...

— דו פארפלוכטער איד! — האט זיך שוין המן מעהר נישט געקענט באהערשען — דו מיינסט אז איך פארשטעה נישט אז דו מאכסט זיך נישט זעהענדיג... דו ווייסט אז איך בין איצט אחשורוש'עם משנה למלך! און דו. שקלאף, ווייסט אויך אז דער קעניג האט באפוילען מען זאל זיך צו מיר בוקען!...

מרדכי איז געזעסען אויף זיין פלאץ און האט געשוויגען. ער האט זיך פון ארט נישט געריהרט... דאס האט נאך המן'ס צארן נאך שטארקער געמאכט.

—ווארט, דו נידעריגע באשעפעניש! — איז המן נעהענטער צו איהם צוגעקומען און איהם אריינגעשפיגען אין פנים — דו וועסט נאך ביי מיר הענגען! ווען איך זאל וועלען קענסטו נאך היינט ביי מיר הענגען, אבער אויב שוין יא נעמען נקמה וועל איך זיך נוקם זיין אן אלע אידען, וועלכע פארמיאוס'ן אונזער לאנד!

המן האט נאך אמאל א שפיי געטאן אויף מרדכי'ן און איז באלד אוועק.

מרדכי'ן האט שטארק פארדראסען די באליידיגונג וואס ער האט נאר וואס געהאט פון המן. ער האט געזוכט ווי ווייט מעגליך איהם אויסצומיידען. ער האט באשטימט זיך צו זעהן מיט התך'ן גאנץ פריה, איידער המן קומט אין פאלאץ, אבער ער האט געזעהן, אז המן זוכט מיט א כיון צו קומען. ער וויל איהם צווינגען, אז ער זאל זיך פאר איהם בוקען... ער וויל זעהר פארמיידען א צוזאמענשטויס מיט המן דעם רשע, אבער ער זעהט דאך אז המן זוכט זיך צו טשעפען צו איהם...

ווען התך איז צו איהם צוגעקומען און איהם געבראכט א גערוס פון אסתר'ן האט ער זיך צו איהם אפגערופען:

— מיר פארדריסט זעהר צו בייטען די צייט אזוי אפט, אבער איך האב זיך ארומגעזעהן, אז עס איז פאר מיר נישט גוט צו קומען דא גאנץ פריה. איך וועל בעסער קומען אין אווענט, און דו וועסט מיר דאן איבערגעבען אלץ וואס אסתר האט דיר צו זאגען.

מרדכי האט אסתר'ן נישט געוואלט זאגען וועגען די אונאנגענעהמליכקייט וואס המן פארשאפט איהם. ערשטענס האט ער איהר נישט געוואלט מצער זיין און צווייטענס, האט ער געדענקט אז אסתר וועט איהם ראטהען זיך יא צו בורקען צו המן'ען, און דאס, וויים ער, וועט כאר איהם אוממעגליך זיין... ער קען ביי זיך נישט פועל'ן צו טאן אזא זאך... ער ווייסט נישט, אויב ער האנדעלט ריכטיג, אבער דאך פיהלט ער ביי זיך אז עס איז פאר איהם אוממעגליך זיך צו בויגען פאר המן'ען... און אזוי לאנג ווי ער וועט עס קענען פארמיידען וועט ער דאס טאן. ער האט אנגעפאנגען צו קומען צום פאלאץ אין אווענט און ווארטען אין טויער אויף התך'ן. עס האט אבער לאנג נישט גענומען און המן האט זיך יענומען באווייזען אויך אין אווענט...

מרדכי האט אין גאנצען געוואלט אויפהערען צו קומען צום פאלאץ, אבער ער האט געוואוסט, **אז אסתר וועט זיין שטארק באזארגט** דערפון. זי וועט מיי־

נען, אז ער איז קראנק געווארען, אדער אז עפעס האט פאסירט מיט איהם... יע, ער מוז זיך באווייזען יעדען טאג. דערווייל האט ער נאך נישט עובר געווען דעם קעניג׳ס פארזאג... ער האט המן׳ען נישט געזעהן... ריכטיג, ער האט איהם געהערט... ער האט געהערט המן׳ס זידלווערטער, אבער אזוי לאנג ווי ער האט זיינע אויגען נישט אויפגעהויבען, קען ער נאך אלץ באהויפטען אז ער האט איהם נישט געזעהן און דעריבער דארף ער זיך נישט פארנייגען פאר איהם...

ווען מרדכי האט זיך צוריקגעקערט אהיים, האט ער אין זיין הויז געטראפען עטליכע אידען, די גבאים פון שוהל. ער האט גלייך פארשטאנען פון זייערע פנים׳ער אז עפעס איז נישט גלאט.

— וואס האט פאסירט? — האט ער זיך אפגערופען צו זיי.

— מיר זיינען געקומען זיך מיט דיר צו בעראטען וואס צו טאן, — האט דער ערשטער גבאי געזאגט — אויף דער אידישער גאס איז היינט געווען א גרויסער געשלעג.

— ווער האט זיך געשלאגען? — האט מרדכי געפרעגט.

— ווער זאל זיך שלאגען — האט דערצווייטער גבאי אויסגערופען! — המן׳ס צעהן בנים זיינען אריין געקומען אין דער אידישער גאס און האבען זיך גענומען טשעפען צו יעדען איינעם. געוויינליך האט יעדער געוואוסט, אז איצט איז נישט די צייט צו פארמעסטען כחות מיט המן׳ס זיהן און יעדער האט זיי פארשוויגען... אבער ווען זיי האבען דערזעהן שמעון׳ען, גדליה׳ס זוהן, זיינען זיי איהם אלע פלוצלונג באפאלען און זיי האבען איהם גענומען מערדערליך שלאגען... אמת, זיי האבען זיך אויך נישט גענארט. שמעון האט אייניגע פון זיי גאנץ גוט צוקיילט און צובייסלט, אבער דאך זיינען זיי געווען צעהן געגען איינעם און ווען אייניגע אידען פון דער נאכבארשאפט וואלטען איהם נית גע־ראטעוועט פון זייערע הענט, וואלטען זיי איהם זיכער געטויטעט! איצט זיינען מיר געקומען זיך צו בעראטען וואס מיר קענען טאן... ווי עס ווייזט אויס איז המן׳ס שנאה אויף אונז זעהר גרויס... און ער קען נאך אונז אלעמען א סך שלעכטעס טאן!

— לויט ווי איך האב געהערט איז המן שטארק אין כעס וואס מיר זוכען איהם אויסצומיידען ווי ווייט מעגליך זיך נישט צו בוקען צו איהם.

— די ערשטע טעג, ווען ער פלעגט פלוצלונג אנקומען מיט זיין פערד אין אונזער נאכבארשאפט, פלעגט יעדער וועלכער האט איהם דערזעהן, זיך יע פארנייגען, אבער איצט טראגט ער אויף זיין הארצען א געשטאלט פון א פער־פישען אפגאט, און יעדעס מאל וואס מען בוקט זיך צו איהם, איז מען עובר אויף דעם ערשטען געבאט פון די עשרת הדברות — האט דער דריטער גבאי געזאגט.

— דער איינציגער מיטעל איז צו זעהן איהם אינגאנצען אויסצומיידען— האט מרדכי זיך אפגערופען.

— אבער ווי אזוי קענען מיר דאס טאן? — האט דער ערשטער גבאי געפרעגט — המן קומט אן גאנץ פלוצלונג און איידער מיר האבען צייט זיך ארומצוקוקען, איז ער שוין נעבען אונז... עס איז נאך נישט פאראיבער איין טאג וואס המן זאל ניט פארביירייטען אונזערע וואהנונגען צוויי אדער דריי מאל! די ערשטע צייט, ווען מיר פלעגען איהם דערזעהן פלעגען מיר ארייגלויפען אין

אונזערע הייזער, אבער איצט קומט ער אן אזוי פלוצלונג, אז עס איז געווארען אונמעגליך פאר אונז איהם אויסצומיידען.

— מען זאגט, אז המן׳ס צארן איז נאך שטארקער געווארען צוליב דעם וואס דו אנערקענסט נישט זיין גרויסקייט, — האט זיך קציעה, מרדכי׳ס ווייב, ארייגעמישט — איך וואלט דיר געראטען מרדכי, זיך אונטערצוגעבען... נאכ־אלעמען זעהסטו דאך אליין, אז המן איז איצט דער גרעסטער מאן פון דער מלוכה.

— איך גלויב אויך אז דיין פרוי האט רעכט, — האט זיך דער ערשטער גבאי צו איהם אפגערופען — ווייל צו המן׳ס שלעכטסקייט איז קיין גרעניץ נישטא... קיינער פון אונז איז נישט זיכער מיט דעם לעבען!...

— מען דערצעהלט, אז אלע זיינע זיהן האט המן געגעבען עמטער אין פא־לאץ, און איצט, ווער ווייסט זיי אפהאלטען אונז צו טאן שלעכטעס?

— לאמיר האפען צו גאט, אז ער וועט אונז נישט פארלאזען — האט מרדכי זיך אפגערופען — ער וועט זיין חסד פון אונז נישט אפטאן...

— מיר זיינען געקומען דיר בעטען דו זאלסט אונז זעהן צו באשיצען פון המן׳ס זיהן.

— וואס קען איך טאן? — האט מרדכי זיך אפגערופען — דער איינציגער וועג איז וואס ווינציגער זיך צו באווייזען אין גאס...

— פיליכט איז פאר דיר מעגליך צו ריידען מיט אסתר׳ן. זי קען זעהר פיעל פאר אונז אויפטאן — האט דער צווייטער גבאי זיך אפגערופען.

— דערווייל איז דאך נאך נישטא קיין סכנה! — צי וואס זאל איך איהר אומזיסט באלעסטיגען — האט מרדכי געזאגט — איך ווייס ווי שטארק באזארגט אסתר וועט זיין ווען זי וועט אויסגעפינען וועגען אט די אלע קלייניג־קייטען. דעם אמת זאגענדיג וואלט איך איינגאנצען אויפגעהערט צו קומען אין דעם טויער פון פאלאץ, ווען איך וואלט געוואוסט, אז אסתר וועט צוליב דעם נישט זיין אומרוהיג... פונדעסטוועגען זעה איך אויסצומארקירען זיך צו המן׳ען נישט צו בוקען... גאנץ איינפאך, איך קוק נישט אויף איהם אפילו ווען ער קומט גאנץ נאהענט צו מיר. ער האט שוין איינינע מאל געזוכט צו ציהען מיין אויפמערקזאמקייט... און ער האט א פאר מאל מיר אין פנים געשפיגען, אבער איך זעה איהם נישט, און ער קען נישט זאגען, אז איך בין עובר דעם פארבאט פון דעם קעניג... יע, די בעסטע זאך איז איהם נישט צו זעהן, און אין פאל אז ער קומט אן פלוצלונג, זאלט איהר אייערע אויגען ארונטערלאזען צום בארען. דאן וועט המן צו אייך גארנישט קענען טאן.

— מיר ווילען טאקע אנזאגען די איבעריגע אידען, וועלכע זיינען שטארק פארצווייפעלט צוליב דעם געשטאלט פון אפגאט וואס המן טראגט אויפ׳ן הארצען, ווי אזוי זיי זאלען זיך נוהג זיין — האבען די גבאים באשלאסען ווען זיי האבען פארלאזען מרדכי׳ס הויז.

עטליכע וואכען זיינען פאראיבער און המן האט נאך אלץ נישט געהאט קיין געלעגענהייט צו ריידען מיט אחשורוש׳ן וועגען דעם פלאן וואס זרש זיין פרוי, האט איהם געגעבען. ער האט זיך נאך עטליכע מאל בעראטען מיט זיינע גוטע פריינד און זיינע זיהן ווי אזוי צו ריידען צו אחשורוש׳ן וועגען דעם.

— איהר ווייסט נישט וואס פאר א גליק עס וואלט פאר אונז אלעמען גע־ווען — האט המן געזאגט צו זיינע פריינט, ווען זיי האבען זיך פארזאמעלט אין

זיין הויז — די רייכטום פון אלע אידען איז ניט אפצושאצען. און ווען מיר זאל געלינגען ארויסצוקריגען דעם קעניג'ס הסכמה זיי אויסצוראטען, וואלט זיך שוין קיינער פון אייך נישט גענארט.

— איך האב שוין באשטעלט מרדכי'ס הויז מיט זיין גאנצען פארמעגען פאר מיין טאכטער, — האט זרש זיך אפגערופען מיט א שמייכעל.

— יע, מרדכי איז זעהר רייך! — האט זיך איינער פון די פארזאמעלטע אפגערופען.

— וואו וועסטו געפינען אן ארימען אידען? — האט א צווייטער א זאג געטאן — דער ארימסטער פון זיי האט א סך געלט און וואס שנעלער מיר וועלען פון זיי פטור ווערען אלץ בעסער וועט זיין פאר אונז אלעמען.

— איך זעה נישט איין המן, פארוואס דו קלערסט אזוי לאנג? — האט זרש זיך אפגערופען — דו ווייסט דאך גאנץ גוט, אז דער קעניג וועט טאן אלץ וואס דו וועסט פון איהם פארלאנגען...

— איך ווארט ביז וואנען איך וועל קענען אויסטראכטען א גענוגענדע אורזאכע פאר וואס דער קעניג זאל ארויסגעבען א באפעהל אומצובריינגען דאס גאנצע אידישע פאלק.

— אן אורזאכע! — האט זרש געלאכט — וועגען דעם דארפסטו לאנג נישט טראכטען! איך קען גלייך געפינען א גוטע אורזאכע און נישט נאר איינע נאר עטליכע.

— וואס פאר אן אורזאכע קען איך אנגעבען? — האט המן געפרעגט.

— איז דען דאס נישט א גענוגענדע אורזאכע, וואס זיי פאלגען נישט אוים דעם קעניג'ס באפעהל?

— יע, אבער עס איז נישט גענוג אז דער קעניג זאל איינשטימען צו פארניכטען א גאנצען פאלק צוליב דעם.

— דען פארוואס זאלסטו נישט צוגעבען, אז נישט נאר טוען די אידען נישט דעם באפעהל פון אחשורוש'ן, נאר זיי שילטען דערצו דעם קעניג... איך בין זיכער, אז ווען ער וועט דאס דערהערען וועסטו שוין קיין שוועריגקייטען נישט האבען.

— דו ביזט גערעכט. איך וועל טאקע אזוי טאן... איך וועל שוין וויסען ווי אזוי צו ריידען מיט דעם קעניג.

ביז שפעט אין דער נאכט האט המן און זיינע פריינט פארבראכט. יעדער איז געווען זיכער, אז המן וועט זיין ערפאלגרייך אין זיין אונטערנעמונג.

עלפטער קאפיטעל

די שרעקליכע גזרה

אויף מארגען, גלייך ווי המן איז אוועק אין פאלאץ, איז ער אריין אין דעם טראהן צימער.

אחשורוש האט אויסגעשטרעקט זיין גאלדענע רוט צו איהם און המן האט זיך איינגעבויגען און זי צוגערוקט צו זיין מויל.

— וואס הערט זיך, המן, אין מיינע אלע מדינות? — האט אחשורוש איהם א פרעג געטאן — זיינען די בירגער פון פרס און מדי צופרידען מיט מיין רעגירונג?

— שלום און רוהיגקייט הערשט איבער׳ן לאַנד, מעכטיגער קעניג! — האָט זיך המן פאַרנייגט — די פאַרשידענע פעלקער זיינען גאַנץ צופרידען. זיי טוען דיין ווילען מיט צופרידענהייט. זיי פרעהען זיך אין די טעג פון אונזערע יום־טובים און טאָג ווי נאַכט זיינען זייערע מיילער פול מיט לויב־געזאַנג פאַר דעם קעניג און זיין קעניגרייך... בלויז איין פאָלק איז פאַראַן אין דיין מדינה וואָס איז נישט צופרידענשטעלענד.

— ווערט דאָס פאָלק דען נישט באַהאַנדעלט אזוי גוט ווי די איבעריגע? — האָט אחשורוש איהם געפרעגט.

— זיי ווערען באַהאַנדעלט נאָך בעסער ווי די אַנדערע פעלקער! — האָט המן אויסגערופען — און דעריבער איז דאָך טאַקע דער פאַרדרוס שטאַרקער. זיי זיינען צוזייט און צושפּרייט צווישען אַלע פעלקער, דאָך זיינען זיי אינגאַנצען אָפּגעזונדערט. זיי טוען אַלץ פאַרקערט וואָס מיר טוען. אונזערע ימים טובים און רוהע טעג זיינען וואָכענדיגע און אַרבייטסטעג פאַר זיי און די טעג ווען מיר אַרבייטען, קלייבען זיי אויס צו מאַכען זייערע ימים טובים. און ווען דער קעניג פאַרלאַנגט, אַז יעדער זאָל טאָן אַ באַשטימטע אַרבייט פאַר דער מלוכה, זיינען זיי די ערשטע זיך דערפון אַרויסצודרעהען... זיי האָבען אַ תירוץ: ״היינט איז ביי אונז שבת״, ״היינט איז ביי אונז יום טוב״ און מיר טאָרען נישט אַרבייטען. אויסער דעם איז יעדער איינער וועלכער באַלאַנגט צו יענעם ווערטלאָזען פאָלק אַ בעל גאוה... זיי האַלטען זיך העכער אפילו פון אונז, די פּרסים. עס פּאַסט נישט פאַר זיי זיך מיט אונז משדך צו זיין... זיי שרייען אַז זיי זיינען דאָס אויסדערוועהלטע פאָלק פון גאָט... יער רעליגיע און זייערע געזעצען זיינען אינגאַנצען אַנדערש ווי אונזערע און אַ חוץ דעם וואָס זיי ערפילען נישט דעם קעניג׳ס באַפעהלען, פיהרען זיי איבער אויך די אַנדערע פעלקער, ווייל, מיין האַר קעניג, עס איז זעהר גרינג צו ווירקען אויף אַ צווייטען צום שלעכטען... די אַנדערע פעלקער וועלכע זיינען געטרייע בירגער קענען נאָך זיך פון זיי אָפּלערנען צו טאָן שלעכטעס און דאַן וועט דאַרפען קאָסטען גענוג מיה און געלט זיי צוריק אַרויסצופיהרען אויף דעם ריכטיגען וועג... און צו דעם אַלעמען זיינען זיי נאָך גרויסע שווינדלער. זיי זיינען רייך געוואָרען אין אונזער לאַנד, ווייל זיי ווייסען ווי אַרויסצונאַרען דאָס געלד פון די אָרימע פּערסער.

— האָט דען דאָס פאָלק גאָרנישט אויפגעטאָן פאַר אונזער מלוכה? — האָט אחשורוש איהם געפרעגט.

— נישט נאָר האָבען זיי גאָרנישט אויפגעטאָן, נאָר איך בין זיכער, אַז זיי האָבען פאַראורזאַכט אַ סך שאָדען צו אונזער לאַנד, דאָמיט אַליין וואָס זיי ווירקען צום שלעכטען אויף זייערע שכנים... און אויב מיטלען זאָל גלייך נישט אָנגענומען ווערען, וועט נאָכהער זיין צו שפּעט...

— און ווער איז דאָס פאָלק? — איז שוין אחשורוש עפּעס נייגעריג געוואָרען.

— זיי זיינען אַ וואַנדערענדעס פאָלק און זיי זיינען געקומען צו אונזער לאַנד פון בבל... דאָרטען אין בבל זיינען זיי מיט יאָהרען צוריק געווען פאַרשקלאַפט און דאָ אין אונזער לאַנד האָבען זיי געקראָגען אַלע פרייהייטען. און זיי נעמען נאָך מעהר פרייהייטען ווי די איבעריגע נאַציאָנען. זיי נעמען זיך די פרייהייט נישט צו פאָלגען דעם קעניג׳ס באַפעהלען. זיי נעמען זיך די פרייהיי־

טען צו באליידיגען דעם קעניג'ס חשוב'ע באאמטע... און מיר האט מען דער־צעהלט, אז זיי זיינען נישט געטריי דעם קעניג, און אין פאל פון א מלחמה וועלען זיי זיך געווים באהעפטען מיט אונזערע שונאים!

— פון וואנען דריגנסטו אז זיי וועלען דאס אזוי טאן? — האט אחשורוש איהם געפרעגט.

— ווייל זיי זיינען שונאים דעם קעניג און אלע זיינע באאמטע.

— פארוואס זאלען זיי מיר זיין שונאים? — האט אחשורוש געפרעגט— האב איך זיי דען שלעכטעס געטאן.

— וואס זיי וואלטען געוואלט איז ארויפצווינגען אויף אונז זייערע מנהגים און ימים טובים און וויבאלד, אז מיר פייערען אנדערע טעג זיינען זיי אונז שונאים. איך מוז זיך מודה זיין, אז איך האב דעם קעניג נישט געוואלט מצער זיין, אבער מען האט מיר איבערגעגעבען, אז זיי דערמאנען דעם נאמען פון קעניג צום שלעכטען! און אויף אזעלכע קען מען אלעס גלויבען.

— אויב דו ווייסט אויסגעפינען ווער עס האט געוואגט צו טהאן אזא זאך, 'גיב איך דיר דאס פולע רעכט יענעם צו באשטראפען! — האט אחשורוש אויסגערופען.

— אויב מען זאל זיי באשטראפען, האבען זיי אלע פארדיענט באשטראפט צו ווערען, ווייל פון קליין ביז גרוים זיינען זיי פארדארבען. און מיין הארץ ציטערט אין מיר זיי זאלען אויך זייערע שכנים נישט פארדארבען.

— אויב אזוי, דארף מען זעהן זיי ארויסצוטרייבען פון מיין לאנד! — האט אחשורוש זיך אפגערופען.

— דאס וואלט נישט געווען ראטהזאם, מיין האר קעניג! — האט המן געזאגט און צו זיין שמחה איז קיין גרעניץ נישט געווען. — מיר זאלען דיעזעס פאלק פארטרייבען פון אונזער לאנד, וועלען זיי ערשטענס אוועקטראגען אזוי פיעל געלד אין א צווייטער מדינה און א חוץ דעם וועלען זיי געווים זוכען אויפ־צורייצען אויף אונז אנדערע פעלקער און צוזאמען מיט זייערע פאראייניגטע כחות וועלען זיי קומען מלחמה האלטען מיט אונז. און זיי וועלען דאמיט צע־שטערען דעם שלום פון אונזער לאנד!

— און וואס איז דיין עצה מען זאל טהאן צו יענעם ווידערשפעניגען פאלק? — האט אחשורוש המנ'ען געפרעגט.

— איך גלויב, אז עס לוינט זיך נישט פאר דעם קעניג זיי איבערצולאזען אין לאנד, און ארויסטרייבען זיי וועט נאך ערגער זיין. דעריבער איז מיין עצה, אויב דעם קעניג וועט עס געפעלען, זאל אריינגעשריבען ווערען אין די געזעצען פון פרס און מדי, זיי אלעמען צו פארטיליגען, פון קליין ביז גרוים. און זייער רייכטום זאל צעראבירט און צעטיילט ווערען צווישען פאלק, וואס וועט דורכ־פיהרען דיעזע גזרה פון דעם קעניג.

— אבער דורכצופיהרען דיעזען געזעץ וועט דארפען קאסטען פיעל געלט? — האט אחשורוש זיך אפגערופען.

— אה, ניין, מעכטיגער קעניג! דאס פערסישע פאלק אליין וועט קענען דורכפיהרען דעם קעניג'ס באפעהל. יעדער פון אונז וועט זיין צופרידען צו טהאן אזא זאך, ווייל קיינער האט דיעזעס פאלק נישט ליעב און איך וועל נאך צושטע־לען צעהן טויזענט שטיקער זילבער צו די אוצרות פון דעם קעניג.

— איך זעה, המן, אין דיר א געטרייען מאן... דו זוכסט נאר די טובה פון מיין מלוכה. דעריבער וועל איך אויך אננעהמען דיזע עצה פון דיר!

המן האט זיך פארנייגט פאר דעם קעניג.

אחשורוש האט אראפגענומען פון זיין פינגער דעם זיעגעל־רינג און ער האט עס איבערגעגעבען צו המנ'ען דעם זוהן פון המדתא דער אגגי.

— נעהם דיזען זיעגעל־רינג! — האט אחשורוש זיך אפגערופען. — דער־מיט וועסטו קענען טהאן מיט דעם פאלק אלעס, וואס דו ווינשסט. און דאס, וואס דו זאגסט, אז דו ווילסט אריינבריינגען אין מיין אוצר צעהן טויזענט שטיקער זילבער, גיב איך דיר דאס אויך אוועק. דו קענסט דאס זילבער צונעהמען פאר זיך, ווייל איך זעה דאך, אז דו ביזט נאר אויסען צו טהאן דאס בעסטע פאר מיין רעגיערונג.

המנ'ס פנים האט אויפגעלויכטען. דער קעניג גיט איהם דעם זיעגעל־רינג... יעצט וועט ער האבען די מאכט צו טהאן מיט מרדכי'ן און מיט אלע אידען אלץ, וואס ער וויל. אויף אזא זיעג האט ער זיך גארנישט געריכט. ער האט זיך גאר־נישט געקענט פארשטעלען, אז איהם וועט אנקומען אזוי גרינג איבערצורעדען דעם קעניג.

ער האט גענומען דעם זיעגעל־רינג פון קעניג'ס האנט און ער האט זיך ווידער פארנייגט פאר דעם קעניג מיט דעם פנים ביז צום באדען.

— ביז דעם לעצטען טאג פון מיין לעבען וועל איך דעם גנעדיגען קעניג דינען מיט מיין גאנצען הארצען! — האט המן אויסגערופען. — טאג און נאכט וועל איך נאר טראכטען, ווי אזוי צו באפעסטיגען די מלוכה, ווי אזוי צו מאכען דעם קעניג'ס נאמען באליעבט ביי אלע זיינע איינוואוינער. און אזוי ווי איך האב געבראכט גליק צו דעם קעניג דורכדעם, וואס איך האב פאר איהם אויס־דערוועהלט אסתר'ן פאר זיין קעניגין, אזוי וועל איך זוכען צופרידענצושטעלען דעם קעניג אין אלע מיינע אונטערנעהמונגען.

מיט אחשורוש'ס זיעגעל־רינג אין זיין האנט איז המן ארויס פון קעניג'ס פאלאץ. זיינע אויגען האבען געלויכטען פון גליק. ער האט זיך ארויפגעזעצט אויף זיין פערד און האט א היבשע ווייל געקוקט אויף דעם זיעגעל־רינג... עפעס האט זיך איהם געדאכט, אז ער חלומ'ט גאר... באלד אבער האט ער באמערקט מרדכי'ן זיצענדיג און זיין שנאה צו איהם איז געוואָרען אזוי גרויס, אז ער האט געוואוסט, אז דאס איז שוין נישט קיין חלום. ער האט זיך מעהר נישט געוואלט אפשטעלען נעבען מרדכי'ן. עס וועט שוין לאנג נישט נעהמען און ער וועט פון איהם פטור ווערען... אה, וואס וועט זרש און זיינע קינדער דערצו זאגען, ווען זיי וועלען דערזעהן אחשורוש'ס זיעגעל־רינג אין זיינע הענט און ווי גרויס וועט זיין די איבערראשונג צווישען אלע זיינע פריינט... ווי שטארק זייער קנאה וועט זיין... א קלייניגקייט, ער קען יעצט טהאן וואס ער וויל! ער קען ארויסגעבען וועלכען געזעץ איהם וועט געפעלען.

המן האט שנעל געטריבען זיין פערד. ער איז געווען זעהר אומגעדולדיג. ער האט שוין געוואלט זעהן וואס פאר אן איינדרוק דאס וועט מאכען אויף זרש'ן און אויף זיין גאנצער משפחה.

ער האט צוגעריטען צו זיין הויז און ווי נאר ער האט די טיר געעפענט, איז איהם זרש אנטקעגען געקומען.

— גיב נאָר א קוק, זרש! — האָט המן אויסגערופען מיט א שטראַהלענדע פּנים, ציינענדיג איהר אחשורוש'ס זיעגעל־רינג.

— דאָס איז דאָך דעם קעניג'ס זיעגעל־רינג? ! — האָט זרש אויסגערופען מיט פריידֿ. — ווי אזוי האָסטו עס באַקומען, המן?

— קענסטו דען באַגרייפען, וואָס דאָס מיינט? — האָט המן זיך אָפּגערו־פען, באַטראַכטענדיג נאָכאמאָל דעם רינג. — דאָס מיינט, אז דער קעניג האָט אין מיינע הענט איבערגעגעבען די גאַנצע מאַכט... איך קען ארויסגעבען וואָס פאַר א געזעץ איך זאָל נאָר וועלען. ווי נאָר איך לייג ארויף דיזען זיגעל, ווערט עס א געזעץ און עס קען קיינמאָל נישט צוריקגערופען ווערען.

— און ווי אזוי האָסטו דיזען רינג פון דעם קעניג געקראָגען? — האָט זרש נאָך אַלץ צו זיך נישט געקענט קומען פון איבערראַשונג.

— דאָס דאַרף איך דיר באַדאַנקען, מיין טייער ווייב! — האָט איהר המן ארומגענומען. — איך האָב געטהאָן ווי דו האָסט מיר געראַטהען. איך האָב אחשורוש'ן איבערגעגעבען אַלעס, וואָס דו האָסט מיר געזאָגט. איך האָב אויס־גערעכענט אַלע חסרונות פון דעם אידישען פאָלק... איך האָב איהם געזאָגט ווי משונה'דיג אַנדערש זיי זיינען פון אַלע אַנדערע פעלקער און אז זיי פאָלגען נישט אויס דעם קעניג'ס געזעצען, איבערהויפּט האָב איך איהם אויפגעוויזען, אז זיי זיינען אונזערע שונאים און אז עס איז נישט כדאי זיי צו לאָזען אין אונזער מדינה.

— האָסטו איהם אויך איבערגעגעבען, אז זיי רעדען בייזעס וועגען קעניג און שילטען איהם? — האָט זרש איהם געפרעגט.

— דאָס האָב איך איבערגעלאָזען צום לעצטען, — האָט המן געענטפערט.
— ער האָט געוואָלט, אז מען זאָל זיי פאַרטרייבען פון אונזער לאַנד, האָב איך זייער פאַרבּרעכען געמאַכט נאָך שטאַרקער און איהם געזאָגט, אז אויב מען זאָל זיי ארויסטרייבען פון אונזער לאַנד, וועלען זיי זיך נאָכהער באַהעפטען מיט דעם קעניג'ס שונאים און וועלען פאַראורזאַכען פאַר אונז פיעלע צרות... און דאַן האָט ער ביי מיר געפרעגט אן עצה ,וואָס צו טהאָן.

— און וואָס האָסטו איהם געראַטהען? — איז זרש אומגעדולדיג געוואָרען.

— וואָס דענקסטו האָב איך איהם געראַטהען? — האָט המן מיט א שטאָל־צען שמייכעל געזאָגט. — איך האָב איהם געראַטהען, ער זאָל ארויסגעבען א באַ־פעהל צו פאַרניכטען אַלעמען, פון קליין ביז גרויס, אין איין טאָג. און דערצו האָב איך פאַר אחשורוש'ן פאַרגעשלאָגען צעהן טויזענט שטיקער זילבער.

— אָה, המן! — האָט זיך זרש אָפּגערופען עטוואָס צעטומעלט. — אזוי פיעל געלט? וואו וועסטו עס נעהמען? איך בין זיכער, אז דו וואָלסט ביים קעניג געקענט פועל'ן ער זאָל ערפילען דיין פערלאַנג און עס זאָל דיר גאַרנישט קאָסטען.

— זאָרג נישט, זרש! איך האָב געוואוסט, וואָס איך טהו... ערשטענס, וואָלט איך איהם דאָך מיין געלט נישט געגעבען... איך האָב געמיינט פון דעם געלט, וואָס מען וועט צעראַבירען פון אַלע אידען, זאָל געהן א גרויסער טייל אין דעם אוצר פון דער מלוכה. אָבער ווייסטו, וואָס דער קעניג האָט מיר געזאָגט? ער האָט מיר איבערגעגעבען דעם זיעגעל־רינג און מיר געזאָגט, אז ער גיט איבער דאָס פאָלק אין מיינע הענט צו טהאָן, וואָס איך פאַרשטעה און אזוי ווי איך טהו עס אַלעס פאַר דער טובה פון זיין קעניגרייך. האָט ער מיר דערפאַר געהייסען

נעהמען פאר זיך די צעהן טויזענט שטיקער זילבער. דו פארשטעהסט יעצט, זרש, ווי איך האב געקראגען ערלויבעניש דורכצופיהרען מיין שטארקסטען וואונש און פארלאנג און איך וועל נאך דערפאר קריגען א באלוינונג פון צעהן טויזענט שטיקער זילבער. יעצט זעהסטו שוין ווער פון אונזביידען איז קלוג?

— איך בין אויך אזוי קלוג ווי דו, ווייל איך האב דאך אויך א חלק אין דעם! — האט זרש געזאגט האלב אין שפאס און האלב אין ערנסט.

— דו פארשטעהסט מיך ווייטער נישט! — האט המן איהר געענטפערט.

— איך האב נישט געמאכט קיין פארגלייכעניש צווישען מיר און דיר, ווען איך האב דיר געזאגט, ווער פון אונז ביידען איז קלוג, האב איך געמיינט: איך צי דער קעניג! ווייל דו זעהסט דאך, אז ער דיינקט, אז דאס וואס איך וויל טויטען אלע אידען, מיין איך דאס נישט פאר מיין אייגענער טובה, נאר פאר דער טובה פון זיין קעניגרייך, און דערפאר וויל ער מיר נאך גאנץ גוט באלוינען!

— געוויס ביזטו קליגער פון דעם קעניג! — האט זרש זיך אפגערופען. — ער אליין ווייסט דאס אויך און דערפאר טהוט ער קיין איינציגע זאך נישט כל זמן ער בעראטה זיך נישט מיט דיר. אבער זאג מיר, המן, איז דעם קעניג גאר־נישט איינגעפאלען, אז דאס אידישע פאלק האט עפעס א שייכות מיט איהר און דאס וועט מעגליך איהר נישט זיין צום הארצען?

— ערשטענס ווייסט גארנישט דער קעניג, אז זי האט א שייכות מיט די אידען. האב איך דיר דען נישט דערצעהלט, אז זי האט דעם קעניג גארנישט גע־זאגט וועגען איהר אפשטאמונג. און צווייטענס קען איך דיר יעצט זאגען, אז דער קעניג אחשורוש האט מיר געגעבען די ערלויבעניש צו פארניכטען א גאנץ פאלק און ער ווייסט אפילו נישט, וועגען וועלכען פאלק עס האנדעלט זיך.

— איך פארשטעה נישט, המן! האסטו איהם דען נישט געזאגט, אז די אידען זיינען דאס אונגעווינשטע פאלק? — האט איהם זרש געפרעגט.

— זעהסטו שוין ווי קלוג איך בין, זרש?! — האט המן מיט שטאלץ גע־זאגט, — ווען איך וואלט איהם דערמאנט זייער נאמען, וואלט ער, מעגליך, זיך געקווינקעלט... געוויס האט ער דאך אויך פיעלעס געהערט פון די אידען און דאן וואלט מיר נישט אזוי גרינג געקענט אנקומען ארויסצובאקומען אן ערלויבעניש צו פארניכטען דאס גאנצע פאלק. ער וואלט דאך געוואלט מאכען פריהער אן אויספארשונג וועגען די נוצען און דעם שאדען, וואס די אידען ברייגנען אונזער לאנד און, מעגליך, אז ער וואלט זיך אויך באראטהען וועגע דעם מיט אסתר'ן און דאן וואלט פיליכט גארנישט געווארען פון מיין פלאן... אבער המן איז נישט קיין נאר! דער קעניג פרעגט מיך, וועגען וואס פאר א פאלק איך רעד. זאג איך איהם, אז זיי זיינען צוזעעט און צושפרייט צווישען אלע פעלקער פון אונזער מדינה און זיי זיינען געוועזן פארשקלאפט אין בבל און ווען זיי זיינען אנגעקומען צו אונז אין לאנד און געקראגען אלע פרייהייטען, זיינען זיי נאך ערגער געווא־רען. פארשטעהסטו, זרש, איך האב אויסגעמארקירט די גאנצע צייט נישט צו דערמאנען דעם נאמען פון די אידען... און אפילו יעצט, נאכדעם ווי אחשורוש האט מיר איבערגעגעבען די קראפט צו טהאן מיט זיי וואס איך וויל, ווייסט ער נישט ווער דאס פאלק איז.

— און איך ווייס נישט, אויב דאס איז געוועזן אינגאנצען קלוג פון דיין זייט נישט צו דערמאנען קיין נאמען. עס איז דאך מעגליך, אז ווען אחשורוש זאל

זיך דערוויסען, אז דו האָסט ארויסגעגעבען א גזרה אין זיין נאמען צו פאר־ניכטען אלע אידען, וועט ער גלייך די גזרה צוריקציהען און דו וועסט בלייבען צום נאר.

— דו דארפסט אָבער נישט פארגעסען, זרש, אז דער געזעץ איז פּרס לווי־טעט: ווען א באפעהל איז גע׳חתמ׳עט געווארען מיט דעם קעניג׳ם זיעגעל־רינג, בלייבט עס א געזעץ פאר שטענדיג און אפילו דער קעניג אליין קען איהם נישט צוריקציהען. יעצט האָב איך דען וואס צו זארגען? איך קען ארויסגעבען וואס פאר א באפעהל איך וויל מיט דיעזען זיעגעל־רינג און דאס וועט אזוי דורכגע־פיהרט ווערען.

— אָבער ווען אסתר זאָל זיך דערוויסען? — האט זרש איהם געפרעגט.

— אסתר וועט שוין אויך גארנישט קענען העלפען דערצו! אזוי ווי איך האָב געפּלאנעוועט, אזוי וועט עס זיין! איך וועל אויסשלאכטען אלע פארפלוכ־טע אידען, פון קליין ביז גרויס, זייערע פרויען, זייערע קליינע קינדער, אלטע לייט, אלעמען! קיין געדעכענים וועט פון זיי ניט איבערבלייבען! אה, ווי זיס מיין נקמה איז און ווי גליקליך איך פיהל זיך, אז איך האָב געקראָגען די מאכט דורכצופיהרען מיין לאנג־געפּלאנטע נקמה... מיט דיעזען רינג וועט אלעס גע־טהאָן ווערען. יעצט איז פאר מיר בלויז פארבליבען צו באשטימען א טאָג, ווען צו פארניכטען דאס פארהאסטע פאלק. און דאס וועל איך זיך באראטהען מיט אלע מיינע גוטע פריינט.

— וואס איז דער אונטערשיעד, וואס פאר א טאָג דו זאָלסט באשטימען? — האט זרש געזאָגט. — וואס פריהער אלץ בעסער!

— וועגען דעם דארף איך זעהר פארזיכטיג זיין! איך דארף האָבען גענוג צייט אָנצוזאָגען אין אלע מדינות פון אחשורוש׳ן, אז דער און דער טאָג איז באַ־שטימט געוואָרען אויסצו׳הרג׳ענען אלע אידען. אונזער רעגיערונג איז גרויס און איידער עס וועט בעוואוסט ווערען איבער׳ן גאנצען לאנד, וועט געווים געדויע־רען עטליכע מאָנאטען און א חוץ דעם דארפסטו וויסען זיין, אז עס זיינען פאראן מאָנאטען, וואָס זיינען מזל׳דיג צו די אידען און דעריבער וועלען מיר זיך מוזען גוט איבערלייגען און איבערטראכטען, וועלכען טאָג און מאָנאט צו באשטימען פאר דער פארניכטונג פון דעם אידישען פאלק.

— דו ווייסט, המן — האט זרש זיך אָפּגערופען — אז אונזער איינגסטער זוהן ויזתא ווייס פון אלע אידישע ימים טובים, פון זייערע מזל׳דיגע מאָנאטען און טעג, ווייל ער האט ביז ניט לאנג געהאט פיעלע אידישע חברים און ער האט זיך פון זיי דערוואוסט וועגען אלעס וואס קומט פאר... איך גלויב, אז פון איהם וועסטו קענען דערגעהן וועלכע טעג זיינען מזל׳דיגע און וועלכע ניט.

— אויף זיין וויסען קען איך מיך ניט פארלאזען... — האט המן געזאָגט מיט א שמייכעל — איך דארף זעהר פארזיכטיג זיין... ווייל כאטש עס זיינען געווען צייטען, ווען מיינע אור־עלטערען, די עמלקים, האָבען געהאט די אויבער־האנט איבער ישראל, האָבען דאך די אידען פאלשטענדיג זיי באזיגט, ווייל די עמלקים האָבען ניט געוואוסט ווי אויסצונוצען די גינסטיגע צייט זיך מיט זיי אָפּצורעכענען... יע, איך האָב נאָך בירושה פון מיינע עלטערען, אז ניט יעדער מאָנאט איז גינסטיג פאר זיי. און ווען מען זאָל וויסען אויף זיכער וועלכער מאָ־

נאט און טאָג איז פאר זיי ניט מזל'דיג, וועט מיר גאנץ לייכט אנקומען דורכ־צופיהרען מיין פּלאן זיי אין גאנצען אומצוברייגגען...

— איך פארשטעהע דיך ניט, המן — האט זרש א קוועטש געטהאן מיט די פּלייצעס — האסטו דען ניט געקראָגען פון קעניג די פולע מאכט צו טהאן וואס דו ווילסט מיט דעם אידישען פאָלק?

— געוויס! ער האט דאָך מיר איבערגעגעבען דעם זיגעל־רינג.

— און ווען דו וועסט ארויסגעבען א געזעץ צו פארניכטען אלע אידען און חתמ'ענען דעם געזעץ מיט דעם קעניג'ס חתימה, וועט מען דאס דען קענען צור־ריקרופען?

האָב איך דיר שוין פריהער געזאָגט, אז אפילו דער קעניג אליין וועט גאר־ניט קענען טהאָן, דער געזעץ וועט דארפען דורכגעפיהרט ווערען!

— אויב אזוי, טאָ פארוואס דארפסטו זארגען און זוכען א טאָג, וואס איז ניט מזל'דיג פאר די אידען... וועלכען טאָג ס'ן וועסט באשטימען, וועט שוין פאר זיי ניט מזל'דיג זיין!

— פארשטעהסטו מיך, זרש! — האט המן געזאָגט — וועגען די פאר־פלוכטע אידען בין איך שוין ניט באזארגט. זיי וועלען שוין פון מיינע הענט קיין לעבעדיגע ניט ארויסקומען! און וועלכען טאָג איך זאָל באשטימען זיי אויסצו'הרג'ענען וועט עס דורכגעפיהרט ווערען, די איינציגע זאך וואס איך זארג איז, אז אויב די גזרה, וואס איך וועל ארויסגעבען אויסצוקוילענען אלע אידען פון אחשורוש'עס מדינה זאָל אויספאלען אויף א טאָג, וואס איז מזל'דיג צו זיי, קען ער ווערען שלים־מזל'דיג פאר מיר!... איך מוז זיך באווארענען גע־גען אלעם; דעריבער האָב איך באשלאָסען צו ווארפען פורים (גורלות) אויף וועלכען מאָנאט און טאָג דער פור (גורל) וועט פאלען, יענער טאָג וועט בא־שטימט ווערען פאר דער אידישער שחיטה. און דורכדעם וועל איך וויסען, אז פאר מיר וועט יענער טאָג זיין מעהר מזל'דיג!

— דאָס וועסטו זיך דארפען בעראטהען מיט אונזערע זיהן און גוטע פריינד — האט זרש געזאָגט — אָבער דעם געזעץ מוזטו נאָך היינט ארויסגע־בען, ווייל איך האָב מורא, אז דער קעניג זאָל נאָך פון דיר ניט צוריקנעהמען דעם רינג, איידער דו האסט באוויזען ארויסצוגעבען דיזע גזרה.

— געוויס וועל איך דיזע גזרה נאָך היינט מאכען פאר א געזעץ. ווי נאָר איך באשטים דעם טאָג אויסצוקוילענען די אידען, וועל איך ארויפלייגען אחשורוש'עס חתימה און דאָס ווערט גלייך א געזעץ, וואס וועט אונמעגליך זיין צוריקגערופען צו ווערען; און דעריבער וועל איך באלד שיקען אונזערע קינדער איינצולאדען אלע מיינע גוטע פריינד איך זאָל זיך מיט זיי קענען בעראטהען וועגען דעם, אָבער וואו זיינען דאָס יעצט מיינע זיהן?

— אונזערע זיהן האָבען זיך אריבערגעכאפּט היינט אין דער פריה אויף דער אידישער גאס, און זיי האָבען אייניגע פון זיי גוט אנגעבראָכען די ביינער... אָבער צוליב דעם וואָס זיי זיינען ניט געווען אלע צוזאמען, האָבען די אידישע יונגע לייט געהאט די חוצפה זיך געגענשמיעלען זיי און האָבען צובלוטיגט דלפון'ען ארידי'ן.

— זאָלען זיי מעהר ניט קומען אין דער אידישער גאס! — האט המן

גנזאגט — עס וועט שוין לאנג ניט דויערן און א סוף וועט נעהמען צו אלע אידען... זאלען זיי האבען געדולד און ווען דער באשטימטער טאג וועט קומען, וועט יעדער פון מיינע זיהן קענען טויטען וויפיעל אידען ער וועט נאר וועלען! און איך וועל שוין זעהן, אז זיי זאלען אויסקוילענען די רייכסטע פון זיי, ווייל אין דער גזרת וועל איך אריינשרייבען, אז יעדער פערסער, וועלכער וועט טויטען א אידען, וועט קענען צונעהמען דעם אידען׳ס פארמעגען פאר זיך.

אין אווענט האבען זיך צונויפגעקליבען אלע זיהן פון המן׳ען און זיינע גוטע פריינד און מען האט זיך אנגעהויבען בעראטהען וועלכער חודש וואלט געווען ניט מזל׳דיג פאר די אידען.

— לאמיר אנפאנגען פון דעם אידישען ערשטען חדש ניסן — האט המן פארגעשלאגען — פארוואס זאל טאקע אט דער מאנאט ניט זיין גוט פאר אזא גזרה?

— דיזער מאנאט וועט זיין פאר זיי צו מזל׳דיג! — האט איינער פון המן׳ס פריינד זיך אפגערופען — אין יענעם מאנאט זיינען זייערע אור־עלטערען אויס־געליזט געווארען פון מצרים און זיי פייערען נאך ביז היינטיגען טאג אין דיזען מאנאט דעם יום טוב פון זייער באפרייאונג.

— אויב אזוי זאל זיין דער צווייטער מאנאט אייר! — האט המן געזאגט.

— אייר איז אויך צו מזל׳דיג פאר די אידען, אין דעם מאנאט אייר, וואס איז געווען דער צווייטער מאנאט וואס די אידען זיינען ארויס פון מצרים, האט זיי זייער גאט ארונטערגעשיקט דעם מן אלס שפייז פון הימעל.

— נו, זאל זיין דער דריטער מאנאט סיון!

— אין דעם מאנאט סיון האבען זיי געקראגען זייער תורה אויף דעם בארג סיני, און עס וועט געוויס ניט זיין מזל׳דיג זיך אנצופאנגען מיט זיי אין אזא מאנאט.

— און וואס האט פאסירט עפעס גוטעס אין תמוז? — האט המן געפרעגט.

— אין תמוז האט גראדע פאסירט א גרויסע צרה — האט המן׳ס פריינד, וועלכער האט געהאט א ידיעה פון אלע אידישע ימים טובים געזאגט — אין תמוז זיינען צובראכען געווארען די מויערען פון ירושלים דורך נבוכדנצר׳ס חילות.

— איז דאך גוט! תמוז וועט זיין ווידער אמאל פאר זיי א שלים־מזל׳דיי־גער מאנאט! — האט המן אויסגערופען.

— האבען זיי אבער באשטימט דעם זיבעצעהנטען טאג אין תמוז פאר א תענית, און זיי פארזאמלען זיך אין זייערע שולען און זיינען מתפלל צו זייער גאט ער זאל זיי העלפען. נייז, דיזער מאנאט איז אויך ניט מסוגל דערצו.

— און דער פינפטער מאנאט אב?

— אין יענעם טאג איז חרוב געווארען זייער בית המקדש, און א צווייטע צרה אין דעם זעלבען מאנאט וועט פילייכט ניט גילטען, אחוץ דעם פאסטען זיי דאך אויך דעם נייטען טאג אין אב!

— און וואס איז מיט דעם מאנאט אלול? — האט המן געפרעגט — דוכט זיך מיר, אז זיי האבען אין דיזען מאנאט גאר קיין יום טוב ניט.

— האָב איך געהערט די אידען דערצעהלענדיג, אז אין דעם זעקסטען מאָנאט אלול איז משה ארויף אויף דעם באַרג סיני צו נעהמען די לעצטע צוויי לוחות אויף וואָס עס איז אָנגעשריבען געוועזן די עשרת הדברות.

— און אין דעם זיבעטען מאָנאט תשרי?

— תשרי איז שוין גאָר צו מזל'דיג .אַר די אידען! ערשטענס, פייערען זיי דאַן זייער נייעם יאָהר און אויף דעם צעהנטען טאָג פון דיזען מאָנאט איז ביי זיי א יום טוב, יום כפור, ווען זייער גאָט איז זיי מוחל אלע זינד, און נאָכדעם האָבען זיי נאָך א יום טוב אין דעם זעלבען מאָנאט, מיט'ן נאָמען, סוכות!

— דערפאַר האָבען זיי, דוכט זיך, גאָר קיין יום טוב ניט אין דעם אכטען מאָנאט חשון. יע, דאָס וועט זיין דער בעסטער מאָנאט צו באַשטימען די גזרה!

— איך האָב געהערט, אז אין דעם מאָנאט חשון — האָט זיך ויזתא אָפּ־גערופען — איז דער מבול ארונטערגעקומען אויף דער ערד און נח און זיינע ויהן זיינען געבליבען לעבען.

— עס איז ריכטיג! — האָט המן'ס פריינד זיך אָפּגערופען — אין דעם מאָנאט וואָס דער אידישער גאָט האָט זיך דערמאָהנט אָז נח'ן און איהם גערא־טעוועט פון מבול, קען ער זיך נאָך אויך דערמאָהנען אז די אידען און זיי רא־טעווען פון דער גזרה!

— פאַר דעם האָב איך קיין מורא ניט! — האָט המן אויסגערופען מיט שטאָלץ — ווען איך וועל באַשטימען די גזרה און חתמ'ענען מיט דעם קעניג'ס זיגעל־רינג, וועט שוין אפילו דער אידישער גאָט ניט קענען ראַטעווען זיי פון טויט, איבערהויפּט וויל איך עס זאָל זיין מזל'דיג פאַר מיר! איז אויב עס איז ריכטיג, אז אין דיזען מאָנאט קען זיך געפינען א זכות אויף די אידען צוליעב דעם מבול, אַרט מיר ניט, אז איך וועל די גזרה ארויסגעבען אויף דעם ניינטען מאָנאט כסלו!

— וואַרט, לאָמיר א טראַכט טהאָן! — האָט המן'ס א צווייטער פריינד זיך אָפּגערופען — וואָס האָט פּאַסירט אין חדש כסלו?

— איך ווייס — האָט זיך דער ערשטער אָפּגערופען — אין דיזען מאָנאט איז דער בית המקדש פאַרטיג געוואָרען.

— נו, וועט מען די אידען אויסשלאַכטען אין מאָנאט שבט.

— מיר דוכט זיך, אז אין שבט האָבען די אידען אויך א יום טוב — האָט ויזתא זיך אָפּגערופען.

— וועגען דעם ווייס איך שוין ניט — האָט זיך המן'ס צווייטער גוטער פריינד אָפּגערופען — וואָס פאַר א יום טוב פייערען די אידען אין שבט.

— דעם פופצעהנטען טאָג אין שבט פייערען די אידען א יום טוב וואָס זיי רופען עס אָן ניי יאָהר פאַר די בוימער און פלאַנצונגען.

— פון וואַנען ווייסטו אַט דאָס אלעס, מיין זוהן? — האָט המן איהם געפרעגט שמייכלענדיג — דו שיינסט צו וויסען אלע אידישע ימים טובים!

— איך האָב געהאַט פיעלע פריינד פון די אידישע קינדער און זיי פלעגען מיר דערצעהלען פון אלעם! — האָט ויזתא געענטפערט.

— אויב אזוי בלייבען דאָך גאָר מעהר ניט איבער קיין שלים־מזל'דיגע מאָנאַטען פאַר די אידען — האָט המן געשאָקעלט מיט זיין קאָפּ.

— בלויז נאך איין מאנאט איז פארבליבען, און דאס איז דער צוועלפטער מאנאט אדר! און איך בין זיכער, אז אין דעם מאנאט האט גארניט פאסירט פאר די אידען, וואס זאל זיין פאר זיי מזל'דיג! — האט דער ערשטער פריינד אויסגערופען — דעריבער וואלט איך ראטהען, אז די גזרה זאל באשטימט ווערען אויף דעם מאנאט אדר.

— און דו, ויזתא, ביזט אויך זיכער, אז אין דעם צוועלפטען מאנאט איז ביי די אידען קיין יום טוב ניטא? — האט המן זיך צו איהם געווענדעט.

— ניין! דאס איז דער איינציגער מאנאט, גלויב איך, וואס די אידען האבען גארניט צו פייערען.

— גוט! זאל זיין דער מאנאט אדר! — האט המן א קלאפ געטהאן מיט זיין האנד איבער'ן טיש, — דיזער מאנאט וועט מאכען א סוף צו אונזערע פארהאסטע אידען!

— יעצט דארפסטו באשטימען וועלכען טאג אין מאנאט די שחיטה אויף אלע אידען זאל דורכגעפיהרט ווערען.

— דעם טאג וועל איך באשטימען דורך א פור (גורל) — האט המן גע־ענטפערט — און דאס וועל איך טאקע גלייך טהאן.

המן האט געווארפען גורל און עס איז אויסגעפאלען אויף דעם דרייצעהנטען טאג.

— ווי גלויבסטו, וועט איין טאג זיין גענוג אויסצו'הרג'ענען אלע אידען?

— האט זרש געפרעגט המו'ען.

— איך וועל שוין זעהן, אז עס זאל גענוג זיין! עס איז דאך פארבליבען באלד א גאנץ יאהר, וועל איך זעהן, אז די אלע פערסער זאלען זיין גוט צוגע־גרייט, און ווען דער באשטימטער טאג וועט קומען, זאלען אלע אידען אויסגע־שלאכטעט ווערען, אז עס זאל פון זיי קיין שריד ופליט ניט בלייבען.

המן האט זיך גלייך אוועקגעזעצט און אויפגעשריבען די גזרה אויף א גרויסען פארמענט און נאכדעם ווי ער איז פארטיג געווארען האט ער דאס פארגעלייענט פאר זרש'ן און פאר די איבעריגע, וועלכע האבען זיך געפונען אין זיין הויז.

"אין דעם נאמען פון דעם קעניג אחשורוש ווערען אלע געטרייע און אי־בערגעגעבענע בירגער פון פרס און מדי אויפגעפאדערט צו זיין געגרייט אין דעם דרייצעהנטען טאג פון דעם צוועלפטען מאנאט, צו פארניכטען, אויסצוראטען און אויסצושלאכטען אלע אידישע איינוואוינער פון פרס און מדי. יעדער איינער האט א רעכט צו טויטען וויפיעל אידען ער וועט נאר וועלען און צונעהמען זייער האב און גוטס פאר זיך! קיינער פון די אידען זאל ניט געשאנעוועט ווערען. יונג און אלט, פרויען און קינדער זאלען אויסגעשאכטען ווערען אין דיזען טאג. און ווער פון די בירגער עס וועט ארויסווייזען מעהר פליים אין דיזער אר־בייט וועט מעהר באלוינט ווערען... ווייל דאס אידישע פאלק איז פאררעכענט פאר דעם גרעסטען שונא פון אונזער לאנד, און דאריבער איז עס דער ווילען פון קעניג פטור צו ווערען פון זיי אין איין טאג! דיזער באפעהל ווערט באלד א געזעץ און אלע דארפען זיין צוגעגרייט צו דיזען טאג. און אויב עס וועט זיך

געפינען איינער פון אן אנדער פאלק, וועלכער וועט וועלען באשיצען די אידען, וועט ער אויך באקומען די זעלבע שטראף."

המן האט געענדיגט לייענען און א קוק געטהאן אויף זרש'ן און זיינע גוטע פריינד.

— זעהר גוט! — האט זרש אויסגערופען.

— אויסגעצייכענט! — האט אימיצער פון המן'ס פריינד צוגעגעבען — דו האסט עס אזוי דייטליך ארויסגעבראכט אין שריפט, אז עס וועט ביי קיינעם קיין צווייפעל ניט זיין, אז אלע אידען דארפען פארטיליגט ווערען פון אונזער לאנד.

— און יעצט וועל איך ארויפלייגען די חתימה פון דעם קעניג'ס זיגעל־רינג — האט המן געזאגט, און אנגעווארעמט דעם טריוואקס און עס צוגעדריקט מיט אחשורוש'ס זיגעל־רינג.

המן האט געהייסען אלעמען אנפילען די כוסות און מען האט געטרינקען פאר דעם נייעם גזעצ, אויסצושלאכטען אלע אידען, וואס איז נאר וואס אריין אין קראפט!

ביז שפעט אין דער נאכט האט מען אין המן'ס הויז גע'שכור'ט און געהור־ליעט און ווי נאר עס האט אנגעהויבען צו טאגען האט מען געשיקט רופען פיעלע פון די בריעף־שרייבער און זיי געהייסען שנעל איבערשרייבען פון דעם פארמעט און ארויפלייגענדיג דעם קעניג'ס חתימה אויף אלע בריעף האט ער זיי איבער־געגעבען צו שנעלע לויפער זיי זאלען וואס גיכער לויפען פון שטאדט צו שטאדט און איבערגעבען די גובערנאטארען און אנדערע הויכע בעאמטע פון אחשורוש'ן וועגען דער נייער גזרה וואס איז געווארען א געזעץ.

אין דער זעלבער צייט האט המן געהייסען אויפהייגנגען אויף די ווענט פון דער שטאדט שושן די געשריבענע נייע גזרה און איין פארמעט איז אנגע־קלאפט געווארען ביי דעם ארייגגאנג פון דער אידישער גאס.

גלייך ווי המן איז פארטיג געווארען מיט חתמ'ענען אלע פארמעטען האט ער זיך אומגעקעהרט צו אחשורוש'ען אין פאלאץ.

— מעכטיגער קעניג, גרויסער הערשער איבער צאהלרייכע מדינות! — האט המן אויסגערופען פארנייגענדיג זיך פאר איהם — איך קעהר אום מיט דאנק דעם זיגעל רינג. דיין פארלאנג איז געטהאן געווארען. דער געזעץ צו פאר־ניכטען דעם אונגעווינשטען פאלק איז ארויסגעגעבען און גע'חתמ'עט געווארען.

— אויף וועלכער צייט האסטו עס באשטימט דורכצופיהרען? — האט אחשורוש איהם געפרעגט צונעהמענדיג פון איהם דעם זיגעל־רינג.

— אויף דעם דרייצעהנטען טאג פון דעם צוועלפטען מאנאט פון יאהר. יענער טאג וועט דארפען פארצייכענט ווערען אלס דער גליקליכסטער טאג פאר אלע בירגער פון פרס און מדי, וואס איז אונז געלונגען פטור צו ווערען פון אזא שלעכטען, אומווירדיגען נוצלאזען פאלק.

—— און דערווייל לאמיר זיך שוין טאקע משמח זיין — האט אחשורוש אויסגערופען און געהייסען דעם שר המשקים אנפילען די בעכער מיט וויין...

צוועלפטער קאפיטעל

דער טרויער

עס איז געווען דער דרייצעהנטער טאָג פון חודש ניסן. א פּאָר טעג פאר פּסח. אלע אידען פון שושן זיינען געווען פארנומען מיט'ן צוגרייטען פאר דעם גרויסען יום טוב פּסח. אין יעדען הויז איז שוין געווען צוגעגרייט די מצה, און די פּסח'דיגע כלים. אין אבענד האָט מען שוין מבער חמץ געווען, און ווען עס איז געקומען ערב פּסח זיינען אלע אידען אוועק אין דער גרויסער שוהל פון שושן, דאָרט אין דעם שוהל־הויף צו פארברענען דעם חמץ און אין דערזעלבער צייט צו בעזאָרגען די אָרימע פון שטאָדט מיט שפּייז אויף פּסח.

מרדכי און קציעה זיינען געווען נאָך מעהר פארנומען ווי די איבריגע. זיי האָבען געדארפט צוגרייטען מצה אויך פאר אסתר'ן, אזוי האָבען זיי זיך נוהג געווען פאר די לעצטע פינף יאָהר זינט אסתר איז געוואָרען די קעניגין. זי האָט געבעטען איהר אָנקעל ער זאָל איהר בעזאָרגען מיט אלעם וואס עס איז נויטיג פאר פּסח.

קציעה האָט געהאט גרויס פארגעניגען ווען זי האָט געבאקען די מצות פאר אסתר'ן, און נישט איינמאָל האָט זי גערעדט צו איהרע שכנות וועגען דעם.

—עס איז שוין דער פינפטער יאָהר! — האָט קציעה געזאָגט מיט שטאָלץ, כאָטש זי האָט דערביי א זיפץ געטהאָן, — יא, פינף יאָהר אז אסתר פראוועט פּסח פאר זיך אין פּאלאץ! זי פעהלט אונז זעהר ביי דעם סדר! און אויך זי, אסתר, די קעניגין איבער אזוי פיעל מדינות, בין איך זיכער, פיהלט זיך גאנץ איינזאם אין פּאלאץ דורך די טעג פון פּסח. וויפיעל גליק און פארגעניגען עס וואָלט איהר פארשאפט ווען זי וואָלט געקענט פארברענגען דעם פּסח אין אונזער הויז ?!...

— איך פארשטעה נישט, קציעה! — האָט זיך א שכנה צו איהר אפּגערופען, — אויב דאָס מיינט אזוי פיעל גליק צו דער קעניגין, וועט דען דער קעניג האָבען דאגעגען ווען אסתר וועט קומען בעזוכען איהר אָנקעל? דער קעניג האָט דאָך איהר אזוי ליעב און ער וועט געוויס זיין העכסט צופריעדען ווען זי וועט איהם זאָגען אז זי וויל פארברענגען א שטיקעל צייט מיט איהר אָנקעל!...

— דאָס איז אונמעגליך! — האָט קציעה זיך אפּגערופען. — ווי אזוי וועט די קעניגין קענען טהאָן אזא זאך?!... די גאנצע שטאָדט וועט דאָך פול זיין!... ניין, עס פּאסט נישט פאר א קעניגין צו פארברענגען אויסער איהר פּאלאץ... און דאריבער גרייט איך אלעס צו פאר איהר...

— אָבער פאר איין אבענד, צום סדר, האָט זי דאָך געקענט קומען! — האָט די שכנה ווייטער געזאָגט.

— פאר איין אבענד לוינט זיך נישט. פארשטעהסטו, דער קעניג ווייס אפילו נישט אויב זי שטאַמט פון אידען, — האָט קציעה געזאָגט.

— דאָס איז מיר אומפארשטענדליך! — האָט די שכנה געזאָגט, — פארוואָס האָט אסתר מורא געהאט צו זאָגען דעם קעניג גלייך אז זי שטאַמט פון אידען... איך בין זיכער אז דעם קעניג'ס ליעבע צו איהר וואָלט אויף א האָר נישט אפּגעשוואכט געוואָרען... וואס פאר אן אונטערשיעד איז דאָס צום קעניג פון וואָס פאר א פאָלק אסתר שטאַמט...

— דאָס האָט איהר מרדכי אָנגעזאָגט אַז זי זאָל דעם קעניג נישט זאָגען איהר אָפּשטאַמונג! — האָט קציעה געזאָגט — און איך מוז זיך מודה זיין, אַז נישט איינמאָל האָב איך שוין מיט מרדכי'ן געהאַט אַן איבעררייד דערפאַר, אָבער דו דאַרפסט פאַרשטעהן, אַז מרדכי האָט עס געטהאָן מיט אַן אַנדער צוועק... ער, אַזוי ווי אסתר אַליין, האָט קיין שטאַרקען חשק נישט געהאַט זי זאָל ווערען קעניגין... נו, האָט ער געדענקט, אַז אויב אסתר וועט זאָגען אַז זי ווייסט נישט פון וואַנען זי שטאַמט, וועט דער קעניג פיעלייכט איהר צו אונז צוריקשיקען, ווייל דו דאַרפסט נישט פאַרגעסען, אַז אסתר שטאַמט פון זעהר א געהויבענער משפּחה...

— אָבער פריהער אָדער שפּעטער וועט זיך דער קעניג דערוויסען איהר אָפּשטאַמונג! — האָט די שכנה ווייטער געזאָגט. — וואָלט דען נישט געווען בעסער אַז זי זאָל זאָגען דעם קעניג וועגען דעם, און דאַן וועט פאַר אַלע אידען זיין א סך בעסער... וואָלט דען פאַר אונז אַלעמען נישט געווען דער יום טוב א סך פרעהליכער ווען מיר וואָלטען געוואוסט אַז די קעניגין אסתר געפינט זיך צווי־שען אונז און פייערט צוזאַמען מיט אונז דעם יום טוב פּסח?

— עס וועט שוין מסתמא לאַנג נישט נעהמען און אסתר וועט קריגען א געלעגענהייט צו דערצעהלען דעם קעניג וועגען איהר אָפּשטאַמונג, דאַן וועל איך און מרדכי קענען איהר בעזוכען אין פּאַלאַץ צו יעדער צייט! — האָט קציעה געזאָגט.

— און דורך וועמען שיקט איהר די אַלע נויטיגע זאַכען, די מצה און ווין?

— האָט איהר די שכנה ווייטער געפרעגט.

— איך ערוואַרט אַז באַלד זאָל טאַקע אָנקומען אסתר'ס שליח, התך, מיט נאָך איינעגע פון אסתר'ס דיענער און זיי וועלען אַלעס נעהמען צו אסתר'ן... גלויבט מיר, ווען איך וואָלט יעצט געקענט איהר זעהן און געבען איהר איין איינציגען קוש, וואָלט איך די גליקליכסטע געווען...

— עס איז שוין לאַנג אַז איהר האָט אסתר'ן נישט געזעהן?

— איך קען זאָגען, אַז כמעט די גאַנצע פינף יאָהר... געוועהנליך ווען די קעניגין פאָהרט דורך מיט דעם קעניג איבער'ן שטאָדט און ווען אַלע קומען אַרויס זי זעהן, גיי איך אויך מיט מרדכי'ן, אָבער דאָס הייסט ביי מיר נישט קיין זעהן!... ערשטענס טראָגט זי דאַן א שלייער איבער איהר פּנים, און א חוץ דעם, איידער מען בעווייזט א קוק צו טהאָן אויף איהר פאַרשווינדעט זי מיט דעם קעניג אויגענבליקליך.

— איך בין שוין פאַרטיג מיט דעם גאַנצען פּסח, — בעריהמט זיך די שכנה, — אויב דו ווילסט, קציעה, וועל איך דיר העלפען צוצוגרייטען אַלעס פאַר דער קעניגין.

— איך דאַנק דיר, אָבער איך בין שוין אויך פאַרטיג, איך ערוואַרטע אַז התך זאָל באַלד אָנקומען. ער קומט יעדען יאָהר גאַנץ פריה, נאָך איידער מרדכי קעהרט זיך אום פון שוהל.

— ער וועט מסתמא צו־וואַרטען ביז וואַנען מרדכי וועט קומען!

— צו וואָס זאָל ער וואַרטען. מרדכי זעהט זיך דאָך מיט איהם יעדען טאָג... דורך איהם רעדט ער זיך דורך מיט אסתר'ן. יאָ, התך איז זעהר א וואוילער מאַן, ער האָט ליעב די אידען און ווייס אַלעס וואָס עס קומט פאָר ביי אונז... ווען נישט

התך וואלט טאקע געוועז זעהר שוועד פאר אונז. אסתר דערצעהלט מרדכי'ן דורך איהם יעדען ווארט וואס דער קעניג רעדט צו איהר, און דורך התך'ן קען מרדכי פרעגען אסתר'ן וואס זי וויל. ער ווייס אז ביי איהם וועט בלייבען דער סוד פאר־זיגעלט... אה, מיר דוכט זיך אז ער קומט אן! — האט קציעה אויסגערופען, א קוק טהוענדיג אין פענסטער.

— איך וועל בעסער יעצט געהן! — האט די שכנה געזאגט, און איז ארויס פון קציעה'ס הויז.

באלד איז אריינגעקומען התך. די דיענער זיינען געבליבען שטעהן אין דרויסען נעבען טהיר.

קציעה האט איהם פריינדליך באגריסט און איהם געפרעגט וואס די קע־ניגין מאכט.

— פריעדען איז צו איהר! — האט התך געענטפערט. — די קעניגין האט געשיקט פאר דיר א מתנה אויף יום טוב.

התך האט ארויסגענומען א קליינעם פעקעל מיט ציערונג און דאס איבער־געגעבען צו קציעה'ן.

א גליקליכער שמייכעל האט זיך באוויזען אויף קציעה'ס ליפען, ווען זי האט דעם פעקעל פאנאנדער געעפענט און דארטען געפונען גאלדענע רינגען און אנדערע טהייערע ציערונג איינגעפאסט מיט קאסטבארע שטיינער.

— גיב איבער דער קעניגין מיין הערצליכען דאנק פאר דער מתנה! — האט זי אויסגערופען און טרעהרען פון פרייד האבען זיך באוויזען אין איהרע אויגען.

— איך וועל טהאן דעם פארלאנג פון מיין הארענטע! — האט התך גע־ענטפערט.

— ווען האט זי דאס דיר געגעבען? — האט קציעה איהם געפרעגט.

— לעצטע נאכט, ווייל זי ווייס דאך אז איך קום אהער יעדען יאהר גאנץ פריה.

— און דו האסט נאך איהר היינט נישט געזעהן? — האט זי איהם ווידער געפרעגט.

— געוויס נישט! — האט התך געענטפערט. — עס איז אזוי פריה אז די גאנצע שטאדט שלאפט נאך.

— איך האב גאר פארגעסען אז עס איז אזוי פריה! ריכטיג, מרדכי האט זיך נאך אפילו נישט אומגעקעהרט פון שוהל.

התך האט אריינגערופען די דיענער און זיי האבען גענומען די פעקלעך מיט מצה און די אנדערע פסח'דיגע שפייז וואס קציעה האט צוגעגרייט פאר אסתר'ן, און זיי זיינען ארויס פון הויז.

קציעה האט נישט געקענט אנזעטיגען איהרע אויגען מיט די טהייערע ציער־רונג. זי האט די רינגען אויף איהרע פינגער ארויפגעטהאן און אנגעטהאן דעם האלזבאנד. איהר האט שוין פארדראסען פאר וואס איהר שכנה איז שוין אוועק פון הויז. זי וועט איהר מוזען ציינען אט די אלע טהייערע זאכען. און נישט ארונטערנעהמענדיג די ציערונג איז זי שנעל אוועק צו דער שכנה וועלכע איז א ביילע פריהער געווען אין איהר הויז.

די שכנה איז איהר אנטקעגענגעקומען.

— דו ווילסט זעהן וואס מיין אסתר, די קעניגין, האט מיר געשיקט אלס מתנה פאר יום טוב! — האט זי אויסגערופען און געצייגט איהרע ציערונג.

מיט ברייטע אויגען און נישט מיט ווינציג קנאה האט די שכנה בעטראכט קציעה'ס שעהנע ציערונג.

— אה, עס איז דאך וואונדערבאר! זיי דארפען קאסטען א אוצר מיט געלד! — האט די שכנה אויסגערופען. — איך האב נאך אזעלכע טהייערע ציערונג אין מיין גאנצען לעבען נישט געזעהן! בלויז א קעניגין קען בעהויפטען אזעלכע צו קריגען... און ווי שעהן עס פאסט זיך פאר דיר, קציעה! ווארט נאר צו א ווייל'ע, איך וועל אויפוועקען מיין טאכטער, איך וויל אז זי זאל עס אויך זעהן און בעוואונדערען.

— אה, דו דארפסט איהר נישט וועקען צוליעב דעם! — האט קציעה גע־זאגט מיט א שמייכעל, — זי וועט אריינקומען שפעטער צו מיר וועל איך איהר צייגען . . .

— וואס וועט מרדכי זאגען ווען ער וועט דערזעהן די ציערונג אויף איהר?

— האט קציעה א טראכט געטהאן, און אן אנגענעהמער געפיהל איז דורך איהר קערפער, — ער וועט זיך געוויס פיהלען גליקליך צו וויסען אז זי ליגט אסתר'ן אין זינען... און ווען ער וועט אויף איהר באמערקען די ציערונג וועט ער זעהן ווי שעהן דאס פאסט פאר איהר.

קציעה איז געווארען אזוי אומגעדולדיג... זי האט שוין געוואלט אז מרדכי זאל קומען... זי וועט איהם איבערראשען דאמיט... ער וועט עס בעטראכטען אויף איהר. יא, זי ווייס אפילו וואס ער וועט צו איהר זאגען: ער וועט זאגען אז היינט בייגאכט צום סדר וועט זי טאקע שיינען ווי אן אמת'ע מלכה... יא, זי וועט איהם געהן באגעגענען, — האט זי בעשלאסען — זי וועט עס איהם צייגען אין גאס... זאלען אויך אנדערע זעהן די ציערונג.

קציעה האט לאנג נישט געטראכט און געגאנגען אין דער ריכטונג פון וואנען מרדכי דארף אנקומען... פון גאנץ ווייט האט זי איהם דערזעהן... גרויס איז געווען איהר פרייד, איהר הארץ האט גענומען שטארק קלאפען... זי האט גע־פיהלט איהר ציערונג אויפ'ן האלז... באלד וועט מרדכי דערזעהן... ער וועט עס גלייך באמערקען אויף איהר... זי האט פארשנעלערט איהרע טריט, אבער פאר־וואס געהט מרדכי אזוי לאנגזאם... עס דוכט זיך איהר אז זיינע פיס וואקלען זיך... א שמייכעל בעוויזט זיך אויף איהרע ליפען... מסתמא איז געווען אין שוהל א פדיון הבן, האט מען גענומען צו ביסלעך וויין.

ווען קציעה איז צוגעקומען גאנץ נאהענט צו מרדכי'ן, איז זי געבליבען שטעהן א פארגליווערטע... זי האט באמערקט מרדכי'ס קליידער זיינען צוריסען... אויף זיין קאפ איז געווען שטויב און זיינע אויגען זיינען רויט געווען פון וויינען.

— מרדכי! — האט זי אויסגערופען א פארציטערטע, — וואס האט פאַ־סירט? אָ, גאָט, האָט עפּעס מיט דיר געטראָפען?... מרדכי! !...

— אן אומגליק האט פאסירט... מיר זיינען אלע פארלארען! מיר זיינען אלע פארלארען! — האט מרדכי אויסגעבראכען איז א יאמערליכען געוויין.

— אבער זאג דאך מיר, מרדכי, וואס איז געשעהן? — איז קציעה טויט בלאס געווארען — וואס פאר אן אומגליק האט פאסירט?!... — א גזרה! א

שווידערליכע גזרה אויף אַלע אידען, אה, מיר זיינען פערלאָרען! — האָט מרדכי נישט אויפגעהערט צו יאָמערען!

מיט צושראָקענע אויגען און מיט טרייסלענדע הענט האָט קציעה אַנגענומען מרדכי'ן פאַר'ן האַנט: — איך בעט דיך, מרדכי בערוהיג זיך... וואָס רעדסטו?! וואָס פאַר אַן אומגליק האָט פּאַסירט?... אַ איך בעט דיך זאָג מיר!

מרדכי האָט געריסען די האָר פון זיין קאָפּ און געשריען מיט אַ ביטערען געוויין:

— איך האָב אַן אומגליק געבראַכט אויף מיין גאַנצען פאָלק. איך בין אין דעם שולדיג! אה, באַרמהערציגער גאָט! וואָס וועט יעצט פון אונז זיין?! אַזאַ שרעקליכע גזרה!! "צו פערניכטען, אויסצוראָטען און אויסצושלאַכטען אַלע אידישע איינוואָהנער פון פרס און מדי"...

— וואָס רעדסטו, מרדכי ווער וועט עס וואַגען אַזוי צו טאָהן?!

— קום! איך וועל דיר ציינען די גזרה פון דעם קעניג אחשורוש! — האָט מרדכי טרויעריג געזאָגט און מיט קציעה'ן קוים זיך צוגעשלעפּט צום אריינגאַנג פון דער אידישער גאַס...

— זעהסטו! — האָט מרדכי אָנגעצייגט אויף דעם פּאַרמעט וואָס איז געווען צוגעקלאַפּט צום וואַנט. קציעה האָט געקוקט און געקוועטשט מיט די פּלייצעס. — דו ווייסט דאָך אַז איך קען נישט לייענען קיין פּערסיש! — האָט זי זיך אָפּגערופען — לייען דו פאַר מיר!

מרדכי האָט געמאַכט אַ פּערזוך צו לייענען אָבער די טרעהרען האָבען איהם געשטיקט. באַלד האָט זיך אַ היבשער עולם פערזאַמעלט אין יללות און געשרייען האָבען זיך געטראָגען איבער דער גאַנצער אידישער גאַס!

— דער אומגליק איז פיעל גרעסער ווי מיר קענען זיך פאָרשטעלען! — האָט אַ גבאי אויסגערופען מיט אַ הייזעריגע וויינענדיגע שטימע — דער קעניג האָט זיין חתימה דערצו געלעגט, און ווער וועט עס קענען צוריקציהען!

— וועה איז אונז, מיר זיינען אַלע פערלאָרען, אונזערע פרויען און קליינע אומשולדיגע קינדער וועלען אויסגעשלאַכטעט ווערען.

דערהערענדיג אַט די אַלע יאָמערליכע געשרייען און געוויינען האָט קציעה גלייך אויסגעבראָכען אין אַ געוויין . . . און ווען זי האָט זיך אביסעל בערוהיגט, האָט זי זיך ווידער געווענדעט צו מרדכי'ן ער זאָל איהר ערקלערען וואָס אין פּאַרמעט איז געשריבען און פאַרוואָס עס איז פאַר די אידען מעהר קיין האָפנונג נישט פערבליבען.

— המן האָט אַרויסגעגעבען אַ בעפעהל אין נאָמען פון קעניג און דער בעפעהל איז גע'חתמ'ט מיט אחשורוש'עס זיעגעל רינג — האָט מרדכי קוים אַרויסגערעדט און זיך ווידער פאַנאַנדערגעכליפּעט —אַז דעם דרייצעהנטען טאָג פון חודש אדר זאָלען אַלע אידען, פון קליין ביז גרויס אויסגעשלאַכטעט ווערען. אַלע, אָהן אויסנאַהמע, מענער, פרויען, קליינע קינדער און אַלטע לייט און זייער פאַרמעגען זאָל געהערען צו די וועלכע וועלען זיך בעטייליגען אין דער הריגה. אה, אחשורוש שטעמפּעלט דעם אידען אַלס דעם גרעסטען שונא פון זיין לאַנד און דעריבער איז עס דעם קעניג'ס ווילען פּטור צו ווערען פון אונז אַלעמען אין איין טאָג!

— אבער וואס האבען מיר געזינדיגט געגען קעניג אז ער זאל אויף אונז אזוי בייז זיין? — האט קציעה טרויעריג געפרעגט.

— המן האט אויף אונז א בלבול געמאכט! — דער קעניג האט איהם גע־גלויבט און דעריבער האט ער ארויסגעגעבען דיעזע שרעקליכע גזרה...

— וועלען מיר בעווייזען דעם קעניג אונזער אומשולד! — האט קציעה געזוכט מרדכי׳ן צו טרייסטען, און ווען ער וועט זעהן אז דאס איז בלויז א בלבול וועט ער צוריקציהען זיין גזרה!

— ניין, קציעה, איך האב מורא אז עס איז שוין פערפאלען! — האט מרדכי מיט יאוש געשאקעלט זיין קאפ — א בעפעהל וואס עס איז גע׳חתמ׳עט מיט דעם קעניג׳ס זיעגעל קען אפילו אחשורוש אליין נישט מבטל מאכען.

— ווען אסתר וועט איהם בעטען וועט ער דאס טאהן פאר איהר! האט קציעה ווייטער געזאגט:

— עס איז דאך אבער אזא געזעץ אין לאנד אז ווען דער קעניג לייגט צו זיין חתימה צו א בעפעהל ווערט עס גלייך א געזעץ און קיינער קען עס נישט צוריקרופען. טא ווי אזוי וועט אסתר אונז קענען העלפען! אה ניין! פאר אונז איז קיין הילף נישטא, זאל נאר אונזער גאט זיך מרחם זיין — האט מרדכי ווידער געקומען יאמערען.

בליץ שנעל האט זיך די טרויעריגע נייעס פערשפרייט איבער דער גאנצער שטאדט, און יעדער פלאץ וואו די אידען האבען געוואהנט האט באלד אויסגע־בראכען א יאמערליכער געוויין... די קולות און געשרייען האבען דערגרייכט די הימלען.

פערשטערט איז פאר די אידען געווען זייער יום טוב פסח. אין אווענד האט געזאלט פארקומען דער סדר... און יעצט איז זייער שמחה אין טרויער פער־וואנדעלט געווארען... יעדעס הארץ האט געוועהטאגט... די אויגען זיינען רויט געווארען פון וויינען . . . איז שוין דאס דער לעצטער פסח פאר זיי אלעמען? אט ערשט א טאג בעפאר, זיינען אלע אזוי פרעהליך און גליקליך געווען... די הכנות צום גרויסען יום טוב זיינען געמאכט געווארען מיט אזוי פיעל לוסטיג־קייט און ערווארטונגען און יעצט? א טרויער איז אויסגעגאסען געווארען אין יעדען פלאץ וואו די אידען האבען זיך געפונען... מרדכי איז שוין צו זיך אין הויז נישט אריינגעקומען. ער האט זיינע קליידער אויף זיך צוריסען, ער האט אנגעגורט א זאק און געשאטען אש אויף זיין קאפ. ער איז געגאנגען איבער די גאסען פון שטאדט און געוויינט און געשריען. ער האט גערופען אלע אידען מען זאל גלייך געהן צו גאט, מתפלל זיין, פיליי'כט וועט ער זיך דערבארעמען אויף זיין פאלק און צושטערען המן׳ס שלעכטע גזרה.

קציעה איז איהם נאכגעגאנגען און צוזאמען מיט די איבעריגע פרויען האט זי געקלאגט און געוויינט...

די פערסיער און אנדערע איינוואהנער פון שטאדט האבען געמאכט חוזק און אפגעלאכט פון די אידען וועלכע האבען נישט אויפגעהערט צו ליארעמען און שרייען.

אין די אידישע גאסען האבען זיך אויך המן׳ס צעהן זיהן ארומגעדרעהט... ווען זיי האבען בעמערקט די יאמערנדע אידען, האבען זיי זיך געקייכט פון גע־לעכטער . . . זיי האבען זיך מיט יעדען פערבייגעהענדען גערייצט.

— בלויז עלף מאנאטען זיינען פאר דיר פערבליבען צו לעבען — האבען זיי בעגריסט יעדען איינעם.

— לאמיר אוועקגעהן צו דער וואוינונג פון גדליה'ן. איך וואלט וועלן יעצט זעהן שמעון'ען . . . — האט פרשנדתא זיך אפגערופען צו דלפון'ען — דו ווייסט דאך אז איך וועל אויף זיך נעהמען זיין הויז. יע, איך וועל אויס־שלאכטען שמעון'ס גאנצע משפחה און צונעהמען זייער פערמעגען.

— וואס וועט געטהאן ווערען צו עדה'ן ? — האט דלפון איהם געפרעגט

— איך בין זיך מודה אז איך האב איר נאך ליעב, און יעצט, ווען שמעון וועט שוין מיר מעהר נישט שטעהן אין וועג. . .

— אבער פערגעס נישט דלפון, אז עדה שטאמט דאך אויך פון די אידען, און דעריבער וועט זי דאך געוויס געטויטעט ווערען אין דעם בעשטימטען טאג !

— ווען מיר זאלען וועלען קען מען איהר ראטעווען. . . נאך אלמען איז דאך איהר מוטער א פרסית... אידען דארפען געטויטעט ווערען, וועמענס פא־טער און מוטער זיינען געווען אידען... אבער אין עדה'ס פאל, גילט נישט דער געזעץ... וועלען מיר דען טויטען איהר מוטער ?

— ניין, איהר מוטער נישט ! — האט פרשנדתא אויסגערופען אבער ווי באלד אז איהר פאטער וועט געטויטעט ווערען וועט מען אויך איהר דארפען טויטען !

— ניין ! זי בעלאנגט צו איהר מוטער ! — האט דלפון אויסגערופען — און איך וועל איהר ראטעווען אויב זי וועט צושטימען מיט מיר חתונה צו האבען!

— און וואס וועסטו טאהן ווען זי וועט פון דיר פערלאנגען צו ראטעווען אויך איהר פאטער ? — ווייסטו דען נישט אז דער געזעץ לויטעט אז ווער עס וועט זוכען צו בעשיצען א אידען, זאל אויך בעקומען דעם זעלבען פסק ! — האט פרשנדתא איהם געפרעגט.

— וועל איך ירוחם'ן דעם שמיער טאקע נישט ראטעווען, סיידען ער וועט וועלען אננעהמען די פערסישע אמונה און פערלאזען זיין אידישקייט ! — האט דלפון געענטפערט — איך בין זיכער מיין ברודער אז יעצט וועסטו מיר געוויס נישט שטערען !

— מיין ליעבע צו עדה'ן איז אינגאנצען פערשוואונדען, נאך דער בעליידי־גונג וואס איך האב אין איהר הויז ערליטען. . . און אויב דו פיהלסט נאך ליעבע צו איהר, מעגסטו רוהיג זיין אז איך וועל אין דיין וועג נישט שטעהן. איך האב אבער מורא אז אונזער פאטער וועט דיר זעהר פיעל שטערען. . . פערשטעהסטו, ווי וועט עס אויסקומען פאר אונזער לאנד ? וואס וועלען מענשען זאגען ?... המן האט ארויסגעגעבען א גזרה צו פערניכטען אלע אידען און דא קומט המן'ס זוהן און הייראט מיט אן אידישע טאכטער !

— אבער אלע ווייסען דאך אז עדה'ס מוטער איז א פרסית !

— דאך וועסטו נישט אפלייקענען אז זי איז ערצויגען געווארען ווי אן אידישע טאכטער ! איהר מוטער האט אויף איהר גאר א קליינע ווירקונג געהאט!

— ווען אבער זי וועט קומען אונטער מיין איינפלוס וועט זי שנעל פערגע־סען אז איהר פאטער איז געווען א איד — האט דלפון געזאגט — זי וועט ווערען א גוטע פרסית. . . און איהר פאטער ? צו איהם וועט מען טאהן אזוי ווי מען וועט טהאן צו אלע אידען דעם דרייצעהנטען אדר! דאן וועט דאך ירוחם'ס וויר־

קונג אין גאנצען אפגעווישט ווערען! און ווען דער פאטער וועט וויסען אז עדה האט אנגענומען אונזער גלויבען, וועט ער געווים נישט זיין דאגעגען!

דלפון האט קיין צייט נישט פערלארען און איבערלאזענדיג פרשנדתא'ן מיט די איבעריגע ברידער איז ער אוועק צו ירוחם'ן דעם שמיעד.

ווען ער אז אריינגעקומען אין קוזניע, האט ער געטראפען ירוחם'ן זיצענדיג פערטרויערט . . . זיינע אויגען זיינען געוועזן אנגעפילט מיט טרעהרען.

— דו ביזט געקומען זיך מיט מיר אפצורעכענען! — האט ירוחם זיך אפגערופען ווען ער האט דלפון'ען דערזעהן — יעצט זיינען מיר אלע אין דיינע הענט!

— איך בין געקומען העלפען! — האט דלפון געזאגט. איך בין געקומען ראטעווען זיין טאכטער!

— דו ווילסט העלפען עדה'ן? — האט ירוחם דער שמיעד זיך אפגערופען און איהם אנגעקוקט מיט ערשטוינונג. — ביזטו דען נישט אין כעס אויף איהר.

— ניין! מיין כעס איז פון מיר ארונטער — און אויב זי וועט זיך וועלען צו מיר צוהערען וועל איך איהר קענען העלפען!

— אה, מיין טאכטער וועט געראטעוועט ווערען פון טויט! — האט ירוחם אויסגערופען — זי וועט נישט געטויטעט ווערען, דו מיינסט עס ערנסט?

— געווים בין איך יעצט ערנסט! — דאס וואס זי האט א פערסישע מוטער, דעריבער וועט זיין פאר מיר מעגליך צו ראטעווען איהר צוזאמען מיט איהר מוטער!

— אבער נישט עדה'ס פאטער! — האט ירוחם קוים ארויסגערעדט!

— דאס וועלען מיר זעהן שפעטער, אבער איך קען דיר נישט פערשפרעכען, סיידען דו וועסט וועלען אויספאלגען מיין עצה. . . אבער וועגען דעם וועלען מיר נאך ריידען! וואו איז דיין טאכטער.

— זי איז אין הויז מיט איהר מוטער! — האט ירוחם געענטפערט.

דלפון איז גלייך ארויף אין הויז. עדה'ס מוטער האט זיך שטארק דערפרעהט מיט איהם. זי האט שנעל אפגעווישט די טרעהרען פון איהרע אויגען.

— אה, קום אריין, דלפון! — האט זי בהייט די טיהר פאנאנדערגעעפענט — דו ביזט א ווילקאמער גאסט אין מיין הויז!

— וואו איז עדה? — האט ער גלייך געפרעגט.

— זי איז אין איהר צימער — אט באלד וועט זי ארויסקומען! זי האט איהם זיך געהייסען זעצען.

— דיר איז דאך שוין מסתמא בעוואוסט וואס פאר א גורל עס ערווארטעט אלע אידען! — האט דלפון זיך צו איהר אפגערופען ווען ער האט זיך אנידערגעזעצט. דו ביזט דאך א פרסית און צו דיר קען איך גאנץ אפען ריידען. . . מיר די פערסער האבען זיך געגוג אנגעליטען פון די אידען, און ווען מיין פאטער האט געקראגען די ערלויבנים פון דעם קעניג אויסצושלאכטען אלע אידען פון פרס און מדי, האב איך גלייך א טראכט געטאהן פון דיין טאכטער עדה'ן.

— זאלען די געטער פון פרס דיר בעלוינען פאר דיין גוטהערציגקייט! — האט די פרסית אויסגערופען און איהר פנים האט אויסגעלויכטען — איך ביז

זיך מודה אז איך בין שטארק בעזארגט געווען וועגן עדה'ן... מיך האט זעהר מורא געהאט אז זי זאל נישט ליידען צוליעב די זינד פון איהר פאטער!

— ווען איך זאל איהר נישט העלפען ווערט זי זיכער פערדעכעגט ווערען אלס א אידישע טאכטער און זי וועט צוזאמען מיט די איבעריגע מוזען בעצאה־לען מיט איהר לעבען... זעהסטו, דו נישט! כאטש דו ביזט פערהייראט צו א אידען, וועט קיינער נישט וואגען דיר צו טויטען! אבער עדה'ן און איהר פא־טער וועגען דעם וואלט קיינער נישט געצווייפעלט אז...

— און דו וועסט מיין גאנצע משפחה ראטעווען? — האט די פרסית גע־פרעגט און טרעהרען האבען זיך איהר געשטעלט אין די אויגען!

— דאס וועגדט זיך ווי עדה וועט האנדלען מיט מיר? — האט דלפון געענטפערט — דאס בין איך טאקע יעצט געקומען זיך מיט איהר דורכצור־ריידען... דו ווייסט דאך געווים ווי שלעכט זי האט מיר בעהאנדעלט דא נישט לאנג ווען זי האט מיר אומגעביטען אויף דעם פייגלינג שמעון...

— אבער יעצט וועט זי אין גאנצען אנדערש האנדלען געגען דיר! — האט די פרסית זיך אפגערופען, — ווארט דא צו א ווייליע און איך וועל אריין אין איהר צימער און איהר ארייננשיקען צו דיר.

ווען זי איז אריין צו עדה'ן האט זי איהר געטראפען ליגענדיג אין בעט און וויינען.

— מיין טאכטער! שטעה אויף! — האט זי זיך צו איהר אפגערופען, — הער אויף וויינען, די געטער פון פרס זיינען דיר געקומען צו הילף... איך האב פאר דיר א גוטע בשורה.

עדה איז אויפגעשפרונגען פון איהר פלאץ און מיט שטראהלענדע אויגען אויסגערופען:

— האט דער קעניג דען מבטל געמאכט די שרעקליכע גזרה געגען די אידען?

— וואס פאלט דיר איין, מיין טאכטער! דו ווייסט דאך אז דאס איז אז אונמעגליכע זאך! אבער יעצט האסטו א געלעגענהייט צו ראטעווען דיין לעבען.

— איך פארשטעה דיך נישט, מוטער! בין איך דען נישט קיין אידישע טאכטער? איז דען די גזרה נישט חל אויך אויף מיר?...

— ווען דיין מוטער וואלט אויך געווען א אידישע, דאן וואלט שוין פאר דיר גאר קיין האפנונג נישט געווען. אבער יעצט, צוליעב מיר, און אויך צוליעב המן'ס זוהן, וועט מעגליך זיין צו ראטעווען דיין לעבען!

— וואס מיינסטו, מוטער?

— דו ווייסט אז המן'ס זוהן, דלפון, ווארט אויף דיר... יא, ער בעזיצט אן איידעלע הארץ... דו האסט איהם טאקע באליידיגט, אבער פון דעסטוועגען ווען ער האט אויסגעפונען אז דיין לעבען איז אין געפאהר, איז ער געקומען דיר אנבאטען זיין הילף!

— אין די הילף פון המן'ס זוהן נויטיג איך זיך נישט, — האט עדה גע־ענטפערט, — איך בין א אידישע טאכטער און וואס עס וועט געשעהן מיט אלע אידען, וועט אויך מיט מיר געשעהן.

— דו פארשטעהסט ניט עדה, דלפון וויל דיך נעהמען פאר זיין פרוי, און דורכדעם וועסטו ראטעווען נישט נאר זיך זעלבסט, נאר מעגליך אויף דיין פאטער,

— אַה, מוטער, לאָז מיך צורוה! — האָט עדה זיך פאַנאַנדערגעוויינט, — איך וועל צו דלפון'ען נישט געהן.

— דו וועסט יאָ געהן! — האָט די פּרסית אַ געשריי געטהאָן, — פאַרגעס נישט אַז דיין פאָטער קען דיר יעצט מעהר קיין דעה ניט זאָגען... און דו טהו וואָס איך זאָג דיר. שנעלער, וואַש זיך אַרום און געה אַרויס צו דלפון'ען און אויב דו וועסט מיר יעצט נישט פאָלגען וועסטו ערגער מאַכען. איך זוך דאָך יעצט דיין טובה...

זי האָט איהר אָנגענומען ביי דער האַנד און איהר געצוואונגען זיך צוצוּ־איילען.

עדה האָט זיך אַרומגעוואַשען און צוזאַמען מיט איהר מוטער אַריין אין צימער וואו דלפון איז געזעסען.

—דו מוזט אונז ענטשולדיגען וואָס מיר האָבען זיך עטוואָס פאַרזאַמט, — האָט די פּרסית מיט אַ שמייכעל געזאָגט, — איך וועל אייך דאָ איבערלאָזען אַליין וויל איך דאַרף ערגעץ־וואו געהן.

די פּרסית איז אַרויס פון צימער און איבערגעלאָזען דלפון'ען מיט איהר טאָכטער. זי איז אַרונטער אין קוזניע צו איהר מאַן.

— וואָס זאָגסטו אויף דעם גליק וואָס איז מיר אין הויז געקומען, — האָט זי זיך אָפּגערופען צו ירוחם'ן — המן'ס זוהן וויל דאָך ראַטעווען מיין טאָכ־טער. יאָ, דלפון וועט מיט איהר חתונה האָבען, און דאַן וועט זי שוין זיין געזי־כערט. אומזיסט האָב איך געטרויערט.

— עדה וועט אָבער מיט המן'ס זוהן נישט חתונה האָבען! — האָט ירוחם געזאָגט, — ווייסטו דען נישט אַז עדה איז פאַר'קנס'ט צו שמעון'ען.

— צו שמעון'ען! — האָט זיך די פּרסית פאַנאַנדערגעלאַכט, — וואו וועט שמעון זיין אין עלף מאָנאַטען אַרום!

— ער וועט זיין וואו איך וועל זיין, — האָט ירוחם געענטפערט.

— און ווייסטו וואו דו וועסט דאַן זיין אויב דו וועסט זיך נישט וועלען צוהערען צו מיין עצה!...

— איך וועל זיין דאָרט, וואו דו וועסט זיין!

— פאַרגעסט נישט, ירוחם, אַז אחשורוש'ס גזרה איז אַרויסגעגעבען גע־וואָרען אויף אידען און נישט אויף פּערסיער, און דו ביזט נאָך אַלץ אַ איד, כאָטש דו האָסט חתונה געהאַט מיט אַ פּערסישער פרוי! אָבער איך בין אַלץ פאַררעכ־נעט פאַר אַ פּערסערין. און יעצט קען איך דיר זאָגען, אַז מיך וועט נישט קימערען אויב דו וועסט איינשטימען צי נישט, איך וועל זעהן ראַטעווען מיין טאָכטער... יאָ, זי וועט הייראַטען מיט דלפון'ען... איצט האָב איך די אויבערהאַנד איבער דיר.

— דו וועסט הערען וואָס עדה וועט דיר זאָגען! — האָט ירוחם איהר געענטפערט.

— איך האָב שוין אויך פון איהר געהערט, אָבער עס וועט איהר גאַרנישט העלפען, זי וועט פון יעצט אָן טהאָן אַלעס וואָס איך וועל איהר זאָגען! איך וועל אַזאַ גלעגנצענדע געלעגענהייט נישט דורכלאָזען. זי וועט הייראַטען מיט דלפון'ען. אויב נישט וועט זי פאַרשפּיעלען אויף איהר לעבען ווי אַלע אַנדערע אידישע מיידלעך.

ווען די פרסית איז צוריק אריין אין הויז, האט זי שוין דארט קיינעם נישט געטראָפען, נישט איהר טאָכטער און נישט דלפון'ען... איהר הארץ האט א צאַפּעל געטהאָן פאר פרייד... זיי זיינען ביידע ארויס אויף א שפּאציר, — האט זי גע־טראכט. — עס האט דלפון'ען לאנג נישט גענומען צוריק צו געווינען איהר הארץ. וואס דען, אזא נאר וועט זי זיין? זי וועט נישט דורכלאָזען אזא געלעגענהייט צו ראטעווען איהר לעבען.

א גליקליכע איז זי ארויס אין גאס, זי האט זעהר געגארט צו זעהן ווי איהר טאָכטער שפּאצירט מיט המן'ס זוהן. אח, ווען עלען איהר די אידישע מיידלעך מקנא זיין.

זי איז אזוי אָפּגעגאנגען א שטיקעל וועג, און פון ווייטען האט זי באמערקט ווי דלפון שטעהט א פארטראכטער.

— וואו איז עדה? — האט זי מיט שרעק א טראכט געטהאָן, און איז שנעל צוגעגאנגען צו דלפון'ען.

— וואו איז דאס מיין טאָכטער? איך האב געמיינט אז איהר שפּאצירט צוזאמען! — האט די פרסית זיך אָפּגערופען.

דלפון האט מיט כעס און מיט א בייזען בליק אומגעדרעהט זיין קאפּ.

— זאָג מיר וואס האט צווישען אייך ביידען פּאסירט? — האט די פרסית גענומען זיך בעטען ביי איהם.

— זי האט מיר געזאָגט אז זי וועט בעסער שטארבען מיט שמעון'ען איידער צו לעבען צוזאמען מיט מיר! יעצט וועט זי שוין חרטה האבען. און דיר וויל איך אָנזאָגען, אז אויב דיין אייגען לעבען איז דיר טהייער, זאָלסטו אפילו נישט טראכטען פון בעשיצען דיין טאָכטער, ווייל דו זעהסט דאָך אז זי איז אין גאנצען א אידישע. דעם קעניג'ס געזעץ לויטעט, אז דער וואס וועט זוכען צו בעשיצען א אידען זאָל אליין אויך בעקומען דיזעלבע שטראָף... און דאריבער איז מיין עצה, אז ווען דער דרייצעהטער טאג פון צוועלפטען מאָנאט וועט אָנקומען זאָלסטו מיט א פּאָר טעג פריהער אין גאנצען פארלאָזען דיין הויז, ווייל נאכהער וועט זיין צו שפּעט... אונזערע ברידער וועלען דיך נישט פרעגען אויב דו ביזט א פרסית אָדער א אידישע... זיי וועלען אלע מיטגלידער פון יעדען אידישען הויז אויסשלאַכטען.

— אָבער ווייסטו פיעלייכט וואוהין מיין טאָכטער איז אוועק? — האבען זיך טרעהרען געשטעלט אין איהרע אויגען.

— געוויס ווייס איך! זי איז אוועק צו איהר אידישען געליעבטען, צו שמעון'ען! — האט דלפון זיך א קרים געטהאָן.

— ווארט, איך וועל איהר צוריקברייינגען פון דאָרט! — האט די פרסית אויסגערופען, — דו דארפסט איהר אין גאנצען נישט בעשולדיגען, זי איז נאָך אזוי יונג און זי האט געטהאָן אן איבערגעאיילטען שריט.

— אָבער זי האט מיר דיזען מאָל נאָך שטארקער בעליידיגט ווי פריהער!
— האט דלפון געזאָגט קריצענדיג מיט זיינע צייהן, — סיידען זי וועט צו מיר צוקומען און בעטען איך זאָל איהר מוחל זיין. אויב נישט, וועל איך צו איהר קיינמאָל נישט קומען און מיך וועט אויך נישט קימערען אויב זי וועט האבען דעם זעלבען סוף וואס אלע אנדערע אידישע מיידלעך וועלען האבען.

— איך וועל איהר צו דיר ברייננגען! — האט די פרסית געזאגט און איז מיט שנעלע טריט אוועק צו דער ריכטונג פון שמעון'ס הויז.

א היבשע ווײלע איז מרדכי געגאנגען איבער די גאסען פון שושן אנגעגורט מיט א זאק און געוויינט... נאך איהם זיינען פיעלע אידען נאכגעגאנגען... זיי זיינען אריינגעקומען אין שוהל און האבען גענומען אויסגיסען זייערע הערצער פאר דעם בעשעפער.

די הארצרייסענדע געוויינען און געשרייען פון די פרויען און קינדער האבען אפגעהילכט אין די גאסען... די מוטערס האבען געדריקט די קליינע קינדער צו זיך און גע'טענה'ט:

— א, גאט! אויב מיר האבען געגען דיר פארזינדיגט, פארוואס אבער קומט אונזערע קליינע אומשולדיגע קינדער בעשטראפט צו ווערען... המן דער רשע וויל דאך אויסשלאכטען אלעמען, אפילו די עופה'לעך! אה, ווי שרעקליך!

— מרדכי! מרדכי! — האבען פיעלע זיך צו איהם געווענדעט מיט תחנונים, — דו קענסט נאך אונז ראטעווען... געה צו דער קעניגין! זי וועט שוין פאר אונז משתדל זיין פאר דעם קעניג!...

— אונזער לאגע איז טרויעריג, אז אפילו דער קעניג אליין וועט אונז שוין נישט קענען העלפען! גאט איז דער איינציגער וועלכער וועט אונז קענען העלפען אויב מיר וועלען ווערטה זיין... אבער דאך וועל איך אוועקגעהן אין פאלאץ... זאל אסתר אויך וויסען פון אונזער גרויסען אומגליק... איך קען מיט אזא הלבשה נישט צוקומען נאהענט צום פאלאץ, אבער איך וועל פארט געהן... איך וועל וויינען און יאמערען, פיעלייכט וועט אסתר מיך דערהערען...

מרדכי האט זיך אוועקגעלאזען צום פאלאץ... ער איז פארבייגעגאנגען אסתר'ס פאלאץ אנגעטהאן מיט דעם זאק און אש אויף זיין קאפ און האט נישט אויפגעהערט צו יאמערען און קלאגען אויף דעם גרויסען פאלקס אומגליק.

מרדכי'ס געוויינען און געשרייען האבען צוגעצויגען די אויפמערקזאמקייט פון אסתר'ס קאמערמיידלעך, וועלכע זיינען בעת מעשה געווען אין פאדערשטע צימער פון דער קעניגינ'ס פאלאץ. און ווען זיי האבען ארויסגעקוקט דורכ'ן פענסטער איז זייער ערשטוינונג נאך גרעסער געווארען.

— עס איז דאך מרדכי צו וועמען די קעניגין שיקט א באגריסונג יעדען טאג! — האט איין קאמערמיידעל אויסגערופען.

— אה, ווי הארצרייסענד זיינע געוויינען זיינען! געוויס האט אן אומגליק פאסירט אין זיין משפחה, מעגליך אז זיין פרוי איז געשטארבען! — האט א צווייטע געזאגט.

— לאמיר געהן אנזאגען דער קעניגין! — האט א דריטע געזאגט, — פיעלייכט וועט זי איהם קענען העלפען.

— זי מוז נאך געוויס שלאפען! ווי אזוי זאלען מיר איהר וועקען?

— אה, ניין, די קעניגין איז שוין לאנג אויפגעשטאנען. איך האב געזעהן אז התך און איינינגע דיענער האבען געבראכט עטליכע פעקלעך פאר דער קעניגין... און זי איז געווען העכסט צופרידען.

אן עלטערע קאמערמיידעל איז אריינגעקומען אין צימער און גלייך האבען זיך די אנדערע צו איהר געווענדעט:

— זעהסטו וואס דארטען קומט פאר! — האט מען איהר אנגעצייגט אויפ'ן פענסטער.

יענע האט א קוק געטהאן דורכ'ן פענסטער און אויסגערופען:

— דאס איז דאך מרדכי! . . .

— יא, מיר ווייסען אז דאס איז מרדכי! — האבען די אנדערע געענטפערט.

— לאמיר אנזאגען דער קעניגין וועגען דעם! — האט די עלטערע קאמער־מיידעל געזאגט, — פארוואס האט איהר דאס גלייך נישט געטהאן.

— ווייל מיר האבען געמיינט אז די קעניגין איז נאך אין איהר שלאף־צימער.

— אה, ניין, די קעניגין האט היינט איהר פריהשטיק פריהער פון אלע טעג געגעסען. זי האט געהייסען ברייננען נייע כלים און די כלים וואס מען האט פריהער בענוצט האט זי געהייסען ארויסטראגען פון דער קיך. יא, די קעניגין איז שוין פון לאנג וואך.

— און ווער וועט עס איהר געהן אנזאגען?

— לאמיר אלע אריינגעהן!

די קאמערמיידלעך זיינען צוגעקומען צו דעם צימער וואו אסתר איז געווען, און די עלטעסטע איז אריין אינעווייניג.

— גנעדיגע קעניגין, — האט זי זיך פארנייגט, — אין דרויסען, נעבען דעם פאלאץ געהט ארום מרדכי און שרייט זעהר יאמערליך.

—וואס? ! — האט אסתר אויסגערופען, און איהר פנים איז בלאס געווארען פון שרעק, — האט עפעס מיט איהם פאסירט?

— מיר ווייסען גארנישט! דורכ'ן פענסטער אבער קען מען איהם זעהן!

אסתר האט גלייך א קוק געטהאן דורכ'ן פענסטער און דערזעהן איהר אנקעל ארומשפרייזענדיג הין און צוריק אנגעטהאן א זאק אויף זיינע לענדען... זיינע האר צושויבערט און פול מיט אש.

אסתר'ן האט אנגעהויבען צו ווארפען אין היץ און אין קעלט ווען זי האט מרדכי'ן אין אזא שרעקליכען צושטאנד דערזעהן. זי האט זיך געלאזט לויפען. באלד אבער האט זי זיך אפגעשטעלט. איהר קאפ האט אנגעהויבען דרעהען און פאר די אויגען שווינדלען.

די קאמערמיידלעך האבען זיך שטארק דערשראקען און האבען איהר צוגע־האלטען זי זאל נישט אומפאלען.

— אה, עפעס שרעקליכעס האט מיט איהם פאסירט! — האט אסתר אויס־גערופען, — שנעלער שיקט אריין התך'ן צו מיר.

התך איז באלד אריינגעקומען און די קאמערמיילעדך האבען פארלאזען די קעניגין אויף א קליינע ווייל.

— שנעלער, התך, נעהם קליידער און ברייננ זיי צו מרדכי'ן זאל ער זיי אנטהאן און אריינקומען אין הויף פון פאלאץ און איך וועל דאן זיך קענען זעהן מיט איהם.

התך האט ארונטערגעבראכט די קליידער און זיך אפגערופען צו מרדכי'ן:

— מיין פריינד! איך זעה אז עפעס שרעקליכעס האט מיט דיר פאסירט. בייט איבער דיינע קליידער און קום אריין אין הויף, וועט די קעניגין האבען א געלעגענהייט מיט דיר צו ריידען.

— אה, גרוים איז מיין אומגליק... שרעקליך איז אונזער בראך... — האט מרדכי נישט אויפגעהערט צו יאמערען, און נישט גענומען די קליידער פון התך'ן.

— ער נעהמט נישט די קליידער... זיין הארץ איז זעהר פארביטערט, ער הערט נישט אויף צו וויינען, — איז התך צוריקגעקומען.

— אה, איך מוז געהן צו איהם! — האט אסתר אויסגערופען מיט שרעק.

— אבער גנעדיגע קעניגין, עס איז דאך אונמעגליך פאר דער קעניגין צו ערשיינען אין מיטען גאס! — האט התך זיך אפגערופען.

— דאן געה נאך אמאל ארונטער און דערגעה פון איהם אלעס וואס האט פאסירט! — האט אסתר אויסגערופען — זאג איהם אין מיין נאמען, אז ער מעג דיר אלעס דערצעהלען, פיעלייכט וועל איך איהם מיט עפעס קענען העלפען.

התך איז נאך אמאל ארונטערגעקומען צו מרדכי'ן און האט זיך צו איהם אפגערופען:

— די קעניגין איז שטארק ערשיטערט געווארען פון דעם... זי האט דיך דורכ'ן פענסטער באמערקט. דו ווייסט דאך אז עס איז אונמעגליך פאר איהר ארונטערצוגעהן אין מיטען גאס... דאריבער האט זי מיך געשיקט דיך בעטען דו זאלסט מיר אלעס דערצעהלען וואס עס האט פאסירט... דו קענסט מיר אנפערטרויען אלעס וואס דו ווייסט.

מרדכי האט זיך בעמיהט צו בערוהיגען און ער האט אויסגערופען:

— האסטו דען נישט געהערט וואס המן האט צו אונז אלעמען געטהאן?

— ניין, איך וויים פון גארנישט! — האט התך איהם געענטפערט, — היינט גאנץ פריה בין איך אין דיין הויז געוועז, און דיין פרוי האט מיר איבער־געגעבען די פסח'דיגע שפייז פאר דער קעניגין און זי האט מיר גארנישט געזאגט.

— אה, קציעה האט נאך דאן אליין נישט געוואוסט פון דעם גרויסען אומ־גליק וואס שוועבט איבער אונזער גאנצען פאלק! — האט מרדכי זיך ווידער פאנאנדערגעוויינט. — די שוידערליכע גזרה איז דא נישט לאנג פארעפענט־ליכט געווארען.

— אבער זאג דאך מיר ווענען וואס עס האנדעלט זיך דא? — האט התך איהם ווייטער געפרעגט. — געוויס וועט מען געפינען א מיטעל. די קעניגין וועט דאך נישט דערלאזען אז עפעס שלעכטעס זאל פאסירען צו איהרע נאהענטע.

— איך האב מורא אז עס איז שוין פאר אונז קיין הילף נישטא! המן האט אונז אלעמען פאראומגליקט... די גזרה איז גע'חתמ'עט געווארען מיט דעם קעניג'ס זיגעל־רינג!

התך איז מיט מרדכי'ן אפגעטראטען אן א זייט פון גאס, און מיט א שוואכע און ציטערנדע שטימע האט מרדכי איהם איבערגעגעבען אלעס וואס האט פאסירט.

ער האט איהם דערצעהלט ווי אזוי המן האט ארויסגעקראגען דעם קעניג'ס הסכמה אויסצוראטען אלע אידען, ווי אזוי עס האט המן'ען געלונגען צו מאכען א שרעקליכען בלבול אויף די אידען און איבערצייגען דעם קעניג אז אלע אידען זיינען דעם קעניג'ס גרעסטע שונאים... ער האט איהם אויך דערצעהלט וועגען צעהן טויזענד שטיקער זילבער וואס המן האט אנגעבאטען דעם קעניג אז ער זאל איהם ערלויבען אויסצושלאכטען אלע אידען... און וועגען אלע בריעף און פארמעטען וואס המן האט צושיקט דורך די שנעלע לויפער איבער'ן גאנצען לאנד.

— און אָט איז איינער פון די בריעף וואָס המן האָט ארויסגעשיקט... ער איז אריינגעפאלען צו מיר אין די הענד... צייג דאָס צו אסתר׳ן און זאָל זי אליין זעהן אין וואָס פאר א סכנה מיר א געפינען זיך... אפשר וועט זי קענען געפינען א מיטעל ווי אזוי אונז אלעמען צו ראטעווען!

התך האָט באלד איבערגעגעבען אסתר׳ן אלעס וואָס מרדכי האָט איהם דערצעהלט... און איהר געצייגט דעם בריעף וואָס המן האָט ארויסגעשיקט מיט אחשורוש׳ס חתימה.

ווען אסתר האָט עס דערהערט און דערזעהענדיג דעם בריעף איז זי פון גרויס שרעק אין חלשות געפאלען. א היבשע ווייל האָט געדויערט איידער די קאמערמיידלעך און איהרע דינסטען האבען איהר דערמינטערט.

ווען זי איז צו זיך געקומען, האָט זי ארויסגעשיקט די קאמערמיידלעך פון איהר צימער און זיך אָנגערופען צו התך׳ן:

— געה גיב איבער מרדכי׳ן ווי שטארק ערשיטערט איך בין געוואָרען צו הערען דיזע טרויעריגע בשורה, און איך ווייס נאָך נישט ווי אזוי איך וועל קענען בעהילפיג זיין אין דער זאך... איך וועל דארפען זעהר פאָרזיכטיג זיין, ווייל אלע ווייסען דאָך אז יעדער איינער, צי א מאַן אדער א פרוי, וועלכער קומט צום קעניג נישט איינגעלאדענערהייט, קען בעשטראָפט ווערען מיט׳ן טויט, אויב דער קעניג זאָל צו יענעם פערזאָן נישט אויסשטרעקען די גאָלדענע רוט, און דו מעגסט עס אויך וויסען, אז עס איז שוין באלד דרייסיג טעג זינט דער קעניג האָט מיך צו זיך נישט איינגעלאדען... ווער ווייס אויב זיין ליעבע צו מיר איז שוין נישט אָפגעקיהלט געוואָרען, און ווען איך זאָל אזוי אריינקומען צום קעניג און ער זאָל זיך אויף מיר נישט וועלען אומקוקען, דאַן בין איך א פארלאָרענע... אָבער נישט פאר מיין לעבען בין איך בעזאָרגט, איך האָב מורא אז דורך דעם וועל איך נאָך ערגער מאכען פאר אלעמען.

התך האָט מרדכי׳ן איבערגעגעבען אסתר׳ס רייד.

— וואָס מיינט אסתר, אז ווייל זי איז די קעניגין וועט זי זיך קענען ראַטעווען פון דער גזרה?! — האָט מרדכי אויסגערופען, — אפילו ווען עס זאָל פאר איהר פאָרקומען די גרעסטע סכנה, דארף זי זעהן עפּעס צו טהאָן... ווייל אויב זי וועט שווייגען אין אזא צייט, ווען דאָס גאנצע אידישע פאָלק איז געדראָהט פארניכטעט צו ווערען, וועט גאָט אונז צושיקען זיין ישועה פון אן אנדער פלאַץ און זי וועט דערפון נאכהער מעהר ליידען. און ווער ווייס אויב דאָס וואָס זי איז געוואָרען די קעניגין האָט עס גאָט נישט געטהאָן צוליעב דעם אז זי זאָל ארויסהעלפען איהרע ברידער אין אזא שרעקליכער צייט?!

התך האָט דערצעהלט אסתר׳ן וואָס מרדכי האָט געזאָגט, און אסתר האָט זיך אָנגערופען:

— ווי איך זעה, האָט מיך מיין אָנקעל מיספארשטאַנען. זאָג איהם אז ווען עס וועט טונקעל ווערען, זאָל ער צוקומען עטוואָס נעהנטער צום פּלאַץ פון דעם הינטערשטען אריינגאַנג, און זאָג אָן אויך די וועכטער פון פּלאַץ, אז זיי זאָלען איהם נישט שטערען, און איך וועל ארויסקומען און צו איהם ריידען... איך האָף אז אין דער טונקעלהייט וועט מען מיך נישט באמערקען.

התך איז ווידער ארויסגעקומען צו מרדכי׳ן און איבערגעגעבען וואָס אסתר האָט איהם אָנגעזאָגט.

מרדכי האָט פאַרשפּראָכען צו זיין אין אבענד אויף דעם בעשטימטען פּלאַץ.

ווען עס האָט אָנגעהויבען טונקעל צו ווערען, האָט די קעניגין פאַרדעקט איהר פּנים מיט א דיקען שלייער און איז ארויס דורך די הינטערשטע טרעפּ. די קאַמערמיידלעך האָט זי געהייסען שטעהן פון ווייטען. זיי זאָלען אכטונג געבען אז זי זאָל נישט געשטערט ווערען. זי האָט שוין געטראָפען מרדכי'ן וואַרטענדיג.

— אַה, מיין ליעבער אָנקעל! — איז אסתר איהם געפאַלען אויפ'ן האַלז.

— גאָט'ס צאָרן האָט זיך אויף אונז אלעמען אויסגעגאָסען.

— עס איז מיין אייגענע שולד, אסתר! — האָבען איהם די טרעהרען געשטיקט אין האַלז, — איך האָב געזאָלט וויסען אז המן וועט זוכען זיך נוקם צו זיין נישט נאָר אָן מיר, נאָר אויך אין אלע אידען. ער איז פּלוצלינג אזוי דערהויבען געוואָרען ביי דעם קעניג.

— אָבער וואָס מיר איז אונמעגליך צו פאַרשטעהן! — האָט אסתר זיך אָפּגערופען מיט א טרויעריגער שטימע — ווי אזוי המן האָט געקענט פועל'ן ביי דעם קעניג ער זאָל איהם געבען זיין הסכמה צו אזא זאַך! ווייס דען נישט אחשורוש אז דו, וועלכער האָסט איהם פון א זיכערען טויט געראַטעוועט, ביזט דאָך איינער פון די אידען . . .

— המן האָט שוין געוואוסט אין וואָס פאַר א צייט צו ריידען מיט דעם קעניג! — האָט מרדכי געזאָגט, — ער האָט עס זיכער דורכגעפיהרט ביי א גלעזעל וויין. אָבער ווי עס זאָל נישט האָבען געשעהן, די זאַך איז דאָך פאַרפאַלען, דו ווייסט דאָך אז דעם קעניג'ס א באַפעהל וואָס איז גע'חתמ'עט מיט זיין זיגעל־רינג, קען ניט צוריקגערופען ווערען. און יעצט דאַרפען מיר זיך בעראַטהען וואָס צו טהאָן.

— דו ווייסט דאָך, אָנקעל, אז איך וועל מיין לעבען אָפּגעבען צו ראַטעווען מיין פאָלק. דאָך אָבער קען איך ביי זיך ניט בעשליסען גלייך צו קומען צום קעניג און זאָגען ווער איך בין און בעטען רחמנות אויף מיין פאָלק... ווער ווייסט אויב דאָס זאָל איהם נאָך נישט מעהר אויפרייצען און אנשטאָט אויף איהם צו ווירקען צום גוטען, זאָל גאָר ארויסקומען א רעה און אלע האָפנונגען זאָלען פאַרשווינדען. ווייל איך ווייס נישט פאַר וואָס אזוי פיעל טעג זיינען פאַראיבער און איך האָב נאָך פון קעניג קיין איינלאַדונג נישט בעקומען... איז עס מעגליך אז ער איז אויף מיר אין כעס? . . .

— פאַר וואָס זאָל ער זיין אויף דיר אין כעס? — האָט מרדכי איהר גע־ענטפערט, — עס איז דאָך בעוואוסט, אז דער קעניג האָט המז'ען דערהויבען צום העכסטען אמט ווייל ער האָט נושא חן געווען ביי איהם צוליעב דעם וואָס דורך איהם האָט אחשורוש געקראָגען דיך פאַר זיין קעניגין... ניין, דער קעניג האָט דיך נאָך אלץ אזוי ליעב ווי פריהער און דאָס וואָס דו ביזט שוין דרייסיג טעג נישט איינגעלאַדען געוואָרען, איז עס בלויז א צופאַל.

— ווען איך זאָל וויסען אז דעם קעניג'ס ליעבע צו מיר איז נאָך נישט אָפּגעקיהלט געוואָרען, וואָלט איך שוין געקענט א סך אויפטהאָן! — האָט אסתר געזאָגט.

— אויך דאַן וועט געווען שווער זיין צו קענען דורכפיהרען אז דער קעניג זאָל מבטל מאַכען די טרויעריגע גזרה! — האָט מרדכי געזאָגט.

— די ערשטע זאך וואס איך וועל דארפען טהאן, איז צו זעהן צו פארמיאוס'ען המן'ען אין אחשורוש'ס אויגען, — האט אסתר געזאגט, — און דאס וועל איך גאנץ גרינג קענען דורכפיהרען... דו געדענקסט דאך געוויס, אז המן פלעגט זוכען יעדע געלעגענהייט מיט מיר צו ריידען נאך אין דער צייט ווען ושתי איז געווען די קעניגין... וויפיעל מאל האסטו איהם פון הויז פאריאגט... יא, איך ווייס אז ווען איך זאל איהם נאר עטוואס ערמוטיגען, וועט ער געוויס דענקען אז איך האלט זעהר שטארק פון איהם... און איך וועל שוין זעהן אז אחשורוש זאל קריגען א פארדאכט אז המן זוכט מיך צו באלעסטיגען מיט זיינע ליעבעס־ערקלעהרונגען... דאן בין איך זיכער, אז אחשורוש וועט המן'ען פיינט קריגען, און די איבריגע וועט שוין גאר גרינג זיין.

דיין עצה געפעלט מיר! — האט מרדכי געזאגט, — צום ערשטען זאל זיך ענטוויקלען א שנאה צו המן'ען און נאכהער וועסטו גאנץ לייכט קענען איבערציינגען דעם קעניג אז המן דער רשע, וויל דורך א בלבול אומברייננגען אז אומשולדיגעס פאלק וואס איז געטריי דעם קעניג און דעם לאנד וואו זיי געפינען זיך.

— אזוי וועל איך טהאן! — האט אסתר געענטפערט. — דו געה און פארזאמעל אלע אידען פון שושן אין די שוהלען און זאלען זיי פאסטען דריי טעג און דריי נעכט, און זאלען אלע מתפלל זיין צו אונזער פאטער אין הימעל, און איך און מיינע קאמערמיידלעך וועלען אויך פאסטען, און נאכדעם וועל איך קומען צום קעניג נישט געבעטענערהייד און זאל זיין וואס וועט זיין, אויב איך בין פארלארען!... און דאן וועט אפשר דורך מיין טויט קומען די ישועה אויף די אידען!...

— געה און טהו ווי דו האסט געזאגט, מיין קינד, און אונזער גאט, דער גאט פון אונזערע עלטערען זאל מיט דיר זיין און באגליקען דיין וועג, — האט מרדכי געזאגט, — איך וועל דערווייל געהן צונויפזאמלען אלע אידען. און מיר וועלען אויסגיסען אונזערע פארביטערטע הערצער פאר דעם בורא... מיר וועלען פאסטען און מתפלל זיין צו גאט, פיעלייכט וועט ער אונזערע תפלות פארנעהמען און אונז שיקען א רפואה צו דער שרעקליכער מכה.

מרדכי האט זיך דערוויטערט פון פאלאץ, און אסתר איז צוריקגעגאנגען צו זיך אין צימער און זיך שטארק פאנאנדערגעוויינט.

צוועלפטער קאפיטעל

המן ווארפט אן אויג אויף אסתר'ן

ווען מרדכי האט פארלאזען אסתר'ן, האט ער זיך געפיהלט עטוואס גרינגער. ער האט געוואוסט אז די סכנה איז נאך זעהר גרויס, און אויב עפעס זאל פאסירען מיט אסתר'ן וועט שוין דאן מעהר קיין האפנונג נישט זיין... יא, אסתר איז די איינציגע וועלכע וועט פיעלייכט קענען ראטעווען די אידען פון דער גרויזאמער שחיטה.

מרדכי האט פארזאמעלט אלע אידען אין די שוהלען. און ער איז געגאנגען פון שוהל צו שוהל און זיי איבערגעגעבען אסתר'ס רייד.

— אסתר איז די איינציגע דורך וועמען גאט קען אונז שיקען א הילף, און

דאריבער לאָמיר פאַסטען דריי טעג און מתפּלל זיין צו דעם באשעפער פון דער וועלט כדי אסתר זאָל געפינען חן אין די אויגען פון אחשורוש און זי זאָל ביי איהם קענען פועל'ן צונישט צו מאַכען די גזרה וואָס המן האָט ארויסגעגעבען אויף אונז אלעמען.

א גרויס געוויין און יאָמער האָט אויסגעבראָכען צווישען אלע אידען.

מרדכי האָט אויך ביטערליך געוויינט.

"היינט איז אונזער גרויסער יום טוב פּסח... יעדער איד פון שושן האָט שוין אלעס צוגעגרייט צו פייערען אונזער שעהנעם יום טוב מיט גרויס פּראַכט און איצט װעלען מיר גאָר דיעזען יום טוב דאַרפען פערברייינגען אין פאַסטען און אין גרויס טרויער... זאָל אונז גאָט מוחל זיין..."

דער געוויין און יאָמער האָט זיך פאַרגרעסערט. אייניגע פרויען האָבען גע־חלש'ט. מען האָט זיי קוים אָפּגעמינטערט. דאָ און דאָרט האָט זיך געהערט א כליפּען און א קרעכצען.

מרדכי האָט אָנגעפאַנגען צו זאָגען א תפלה און אלע אידען האָבען איהם נאָכגעפאָלגט.

פּלוצלינג האָט זיך געעפענט די טיהר פון שוהל און די פּרסית, ירוחם'ס ווייב, איז אריין אינעווייניג.

א וויילע איז זי געבליבען שטעהן ווי פאַרווירט... זי האָט זיך גענומען ארומ־קוקען פון אלע זייטען. באַלד האָט זי באַמערקט איהר מאַן, ירוחם דעם שמיד, וועלכער איז אויך געשטאַנען מיט א געבראָכענע האַרץ און געוויינט. זי איז שנעל צו איהם צוגעלאָפען און אויף א הויכען קול אויסגערופען:

— וואו איז מיין טאָכטער, עדה!

ירוחם האָט איהר נישט געענטפערט, און האָט ווייטער מתפּלל געווען.

אלע אידען וועלכע זיינען געווען פערזאַמעלט אין שוהל, זיינען אויפגע־בראַכט געוואָרען אויף דער חוצפּה פון דער פּרסית, וועלכע האָט געוואַגט אריינ־צוגעהן צווישען די מענער מיט אזא שטורעם און זיי שטערען אין מיטען פון זייערע תפלות... ווען דאָס וואָלט געטראָפען אין אן אנדער צייט וואָלט מען איהר גלייך פון דאָרטען ארויסגעשליידערט, אָבער איצט ווען אלעמענס הערצער זיינען געווען בעטריעבט און אנגעווייטאָגט, האָט קיינער צו איהר קיין אויפ־מערקזאַמקייט נישט געשיינקט.

— וואו איז מיין טאָכטער?! — האָט זיך איהר שטימע נאָך העכער אָפּגעהילכט איבער דער שוהל.

די מתפּללים זיינען אנטשוויגען געוואָרען. אלע האָבען יעצט אנגעווענדעט זייערע אויגען צו דער ריכטונג וואו די פּרסית איז געשטאַנען.

— איך וועל פון דאַנען נישט אוועקגעהן ביז וואַנען דו וועסט מיר זאָגען וואו עדה איז! — האָט די פּרסית א שלעפּ געטהאָן ירוחם'ן פאַר זיין בגד.

— איך ווייס נישט! — האָט ירוחם געענטפערט, און באַפרייט זיין בגד פון דער פּרסית האַנד.

— דו ווייסט שוין גאָר גוט וואו זי איז! זי איז מיין טאָכטער, און דו האָסט מעהר קיין רעכט נישט צו איהר, נישט דו און נישט קיינער פון דיינע אידען... אָה, איהר שלעכטע מענשען... ווייסט איהר דען נישט אז אייערע טעג זיינען געצעהלטע!... איהר מיינט אודאי אז אייער גאָט וועט אייך העלפען!

ניין !... המן'ס גזרה וועט שוין בלייבען... דעם דרייצעהנטען טאָג אין אדר וועט איהר אלע אויסגעקוילעט ווערען... און איצט ווילט איהר אויך אריינציהען מיין טאָכטער צו אייך !... איהר ווילט זי זאָל אויך געטויטעט ווערען !... אָבער ניין !... מיין טאָכטער איז נישט קיין אידישע... זי איז א פּרסית ווי איך... איהר פאטער האָט גאָר קיין דעה נישט איבער איהר... ער איז שוין אזוי גוט ווי טויט... אויב איהר וועט מיר נישט ארויסגעבען מיין טאָכטער וועל איך באלד צונויפרופען אלע זיהן פון המן און זיי וועלען אריינפאלען דאָ ביי אייך אין שוהל און אנמאַ־כען דאָ א חורבן...

די אידען זיינען נאָך אלץ געבליבען שטעהן ווי געפּלעפּטע... זיי האָבען נאָך צו זיך נישט געקענט קומען פון דער חוצפּה פון דער פּרסית.

באלד איז פון צווישען עולם ארויסגעקומען שמעון, גדליה'ס זוהן, ער האָט זיך דערנעהנטערט צו דער פּרסית.

— וואָס איז דיין פארלאנג ? — האָט ער זיך צו איהר געווענדעט.

— איך בין געקומען געפינען מיין טאָכטער עדה'ן, — האָט די פּרסית אויסגערופען אין דער הויך — עדה בעלאנגט נישט דאָ צווישען אייך... איהר זייט אלע פארעכענט ווי טויטע און מיין עדה וועט לעבען !...

— עדה איז מיין כלה און אין איינינע טעג ארום וועט זי ווערען מיין פרוי ! — האָט שמעון איהר טרוקען געענטפערט.

— דיין פרוי ! ! — האָט זיך די פּרסית מיט נאָך א גרעסערער חוצפּה פאנאנדערגעלאכט, — ווי לאנג דענקסטו האָסטו נאָך צו לעבען ? !... מעהר ווי עלף מאָנאטען איז פאר קיינעם פון אייך נישט פארבליבען, און דו, אויב דו וועסט זיך ווידער אָנפאנגען מיט המן'ס א זוהן וועסטו אפילו נישט איבערלעבען דיזען מאָנאט.

— עדה וועט זיך שוין מעהר צו דיר נישט צוריקקעהרען ! — האָט שמעון געזאָגט, — און אפילו ווען אלע צעהן זיהן פון המן זאָלען קומען, וועלען זיי איהר נישט קענען ארויסקריגען.

— זי געפינט זיך דאָ און איך וועל איהר פון דאנען אוועקנעהמען ! — האָט זי זיך צושריען מיט א קוויטשענדיגער שטימע, — מיין טאָכטער וועט מיט דיר נישט הייראטהען ! ניין, איך וועל שוין מעהר נישט דערלאָזען אז מיין מאן זאָל מיר זאָגען א דעה. איך וועל שוין לאנג פון איהם נישט ליידען ! פון יעצט אָן בין איך די הערשערין אין מיין הויז און ווען איך זאָג אז עדה וועט הייראטען מיט דלפון'ען, המן'ס צווייטען זוהן, וועט זי טהאָן ווי איך באפעהל.

ירוחם וועלכער איז די גאנצע צייט געשטאנען א דערשלאָגענער, א פאר־קלעמטער, האָט דערהערענדיג זיין פרוי'ס לעצטע ווערטער און איהרע קולות, פּלוצלונג ווי פון שלאָף ערוואכט. דאָס בלוט האָט איהם א זעץ געטהאָן אין פּנים, פון זיינע אויגען האָבען פונקען פייער געשפּריצט, די מוסקולען פון זיין קערפּער האָבען זיך פון גרוים אויפרעגונג באוועגט, ער האָט מיט לאנגזאמע טריט זיך דערנעהנטערט צו דעם פּלאץ וואו זיין פרוי איז געשטאנען און גע־זאָגט מיט פארביטערונג :

— דו ביזט יעצט די הערשערין אין מיין הויז ! דו אומווירדיגע פרוי ! ווי אזוי וואגסטו צו פארשוועכען דיזען הייליגען פּלאץ. שנעל פארלאָז דעם פּלאץ.

— און דו מיינסט אז איך האָב זיך פאר דיר דערשראָקען, — האָט זיך

די פּרסית א קרים געטהאָן, — דו ווייסט דאָך, אז ווען איך זאָג נאָר איין וואָרט צו המן'ס זיהן, וועלען זיי דיך מאַכען ווי די שטויב צוגלייך... איך וועל זיי באַלד געהן רופען... אָבער איך וועל פון דאנען נישט אָפּטרעטען ביז וואנען איך וועל קריגען מיין טאָכטער.

— זי איז נישט מעהר דיין טאָכטער! — האָט ירוחם א געשריי געטהאָן מיט כעס, — דו ביזט נישט ווערטה צו האָבען אזא טאָכטער ווי עדה! זי איז א אידישע טאָכטער און איך בין גליקליך וואָס זי האָט אויסערוועהלט א אידישען מאַן! מיר דאנקען און לויבען גאָט וואָס מיר זיינען נישט קיין פּערסיער, וועל־כע דורשטען נאָך מענשליכע בלוט ווי די ווילדע חיות! און אויב איך האָב געזינדיגט געגען גאָט און חתונה געהאָט מיט א פּרסית וועלכע איז אזא ארורה, בין איך שוין לאַנג פאַר מיינע זינד אָפּגעקומען! און פון יעצט אָן און ווייטער וויל איך דיך נישט קענען! געה צו המן'ס זיהן זיי וועלען זיך מיט דיר טיילען אונזער האָב און גוטס אין עלף מאָנאטען ארום!... אָבער אין מיין הויז זאָלסטו מעהר ניט וואגען אריינצוקומען! ווארים ווי נאָר דו וועסט אריבערטרעטען מיין שוועל וועל איך דיר אזוי צושלאָגען אז מען וועט דיר דארפען פון דאָרטען ארויספיהרען.

— כא, כא, כא! — האָט זיך די פּרסית פאַנאַנדערגעליכט מיט א חוצפּה'דיגען געלעכטער, — ווער ביזטו דו זאָלסט צו מיר אזעלכע ווערטער ריידען... דו ביזט דאָך א טויטער הונט... וואָס האָסטו געמיינט, אז איך וועל מיט דיר וואוינען אין איין הויז און וואַרטען ביז מיינע ברידער, די פּרסים וועלען אָנפאַנגען אויסקוילען אלע אידען, און על פּי טעות מיר אויך פאַררעכענען פאַר איינע פון אייך!... אַה, ניין!... איך בין נישט אזא נאַר!... איך פאַרלאַנג בלויז מיין טאָכטער און איך וועל זיך מיט איהר אויפהאַלטען צווישען די פּער־סיער ביז וואנען מיר וועלען פּטור ווערען פון דיר און פון אלע אידען, ערשט דאַן וועל איך זיך צוריקקעהרען צו מיין הויז.

— כל זמן איך לעב נאָך וועסטו עדה'ן נישט קריגען... איך וועל זעהן אז מאָרגען נאָך וועט זי הייראַטען מיט שמעון'ען.

— און איך וועל דיר צייגען אז מאָרגען וועט עדה הייראַטען מיט דלפון'ען, — האָט די פּרסית ווידער אויפגעהויבען איהר שטימע. — און פון דאנען וועל איך נישט אָפּטרעטען ביז וואנען עדה וועט צוריקגעקעהרט ווערען צו מיר.

— דו בעסער פאַרלאָז דיזען מקום קדוש און שטער נישט די אידען פון זייערע תפלות צו גאָט.

— א סך וועט אייך אייער גאָט העלפען! אומזיסט זיינען אייערע טרעה־רען. קיינער וועט אייך שוין נישט העלפען... א גזרה וואָס איז גע'חתמ'עט מיט דעם קעניג'ס זיגעל־רינג וועט מוזען דורכגעפיהרט ווערען און אפילו אייער גאָט, ווי שטאַרק ער זאָל נישט זיין, וועט אייך נישט קענען העלפען.

— זי איז געקומען לעסטערען אונזער גאָט! — האָט מרדכי זיך שוין מעהר נישט געקענט באהערשען, — לאָמיר איהר פון דאנען ארויסטרייבען.

די אידען זיינען געשטאַנען בלאַסע, צושראָקענע, און קיינער האָט זיך נישט גערירט פון אָרט... עפּעס האָט מען מורא געהאַט פאַר איהר.

ווען די פּרסית האָט באַמערקט די מורא אויף די פּנים'ער פון די מתפּללים, האָט זי נאָך געקראָגען מעהר חוצפּה און זי האָט אויסגערופען:

— איהר שוואכלינגע און פייגלינגע! אויב איך וועל באלד נישט קריגען מיין טאכטער וועל איך זעהן אז מען זאל אנפאנגען די שחיטה אויף אייך נאך היינט! המן וועט זיין צופרידען פטור צו ווערען פון זיינע שונאים וואס פריהער.

ירוחם'ס געדולד האט שוין געפלאצט. ער איז צוגעגאנגען צו דער פרסית, איהר א נעהם געטהאן מיט זיינע גרויסע געזונטע הענט און איהר א שלעפ געטהאן צום טיהר...

די פרסית האט זיך געוועהרט, זי האט געשריען, זיך געצאפעלט און געשאלטען.

ירוחם אבער האט איהר ארויסגעשליידערט פון שוהל. און ווען זי האט געמאכט א צווייטען פארזוך אהין אריינצוגעהן, איז ירוחם, מיט געדריקטע פויסטען, איהר אנטקעגען געקומען.

די פרסית האט זיך שטארק דערשראקען פאר ירוחם'ס צארן. זי האט זיך אומגעקעהרט און גענומען לויפען, קוקענדיג יעדע ווײלע אויף הינטען אויב איהר מאן לויפט איהר נישט נאך. פון איהר מויל האבען זיך געשאטען קללות אויף איהר מאן און אויף אלע אידען פון שושן.

יענע נאכט האט אסתר ניט געקענט שלאפען. מרדכי'ס טרויעריגער פנים און זיינע צושראקענע אויגען מיט די יאוש'דיגע בליקען, זיינען פון איהרע געדאנקען נישט ארויס! א, וואס פאר א שנעלע ענדערונג עס איז אין איהר בעליעבטען אנקעל פארגעקומען... זי האט גענומען טראכטען פון דער גזרה וואס אחשורוש האט ארויסגעגעבען און א ציטער איז דורך איהר קערפער... ווי אזוי איז עס גאר מעגליך פאר דעם קעניג ארויסצוגעבען אזא שרעקליכע גזרה געגען א גאנץ פאלק... און וואס וועט זיין אז איהר וועט נישט געלינגען צו פועל'ן ביים קעניג, ער זאל עפעס טאהן מבטל צו זיין די גזרה... אבער וואס קען ער יעצט טהאן? דער געזעץ וועט דאך נישט דערלאזען צוריקצוציהען די דאזיגע גזרה, וואו דעם קעניג'ס חתימה איז געלעגט געווארען... ווי אזוי דען וועלען איהרע ברידער קענען געהאלפען ווערן?...

שווער איז אסתר'ן געווען צו בעגרייפען, ווי אזוי דער קעניג זאל זיך לאזען איבעררעדען פון המן'ען און געבען זיין הסכמה צו אזא גרויזאמע גזרה... דוכט זיך איהר, אז ער בעזיצט א גוטע און ווייכע הארץ... ניט אנדערש אז המן האט איהם געטראפען אין א צייט ווען ער איז עטוואס פון וויין בערוישט געווארען. יא, די ערשטע זאך וואס זי וועט דארפען טהאן איז צו פאר'מיאוס'ן המן'ען אין אחשורוש'עס אויגען... און ערשט דאן וועט זי איהם קענען איבער־צייגען, ווי פאלש המן איז און אז ער האט געמאכט א בלבול אויף די אידען...

באלד האט אסתר גענומען טראכטען, וואס וועט שוין זיין אז אחשורוש וועט זיך איבערצייגען אז המן איז פאלש געווען... וואס פאר א ישועה קען קומען צו די אידען, ווען דער קעניג אליין וועט אפילו נישט האבען די מעגליכ־קייט צוריקצוציהען זיין גזרה... דיזער געדאנק האט איהר נאך מעהר בע־אומרוהיגט... געדוכט האט זיך איהר, אז עס איז ניטא קיין אויסוועג... דאס אידישע פאלק פון אחשורוש'עס מדינות איז פעראורטהיילט צו פערניכטונג.

פלוצלונג איז אסתר'ן אריינגעפאלען א געדאנק: אויב עס וועט אונמעג־ליך זיין פאר דעם קעניג מבטל צו מאכען זיין גזרה, וועט ער דאך קענען, ווען ער זאל נאר וועלען, ארויסגעבען א צווייטע גזרה, אז די אידען האבען א רעכט

זיך צו פאַרטיידיגען און אַז מען זאָל זיי אַרויסגעבען אַזוי פיעל געוועהר וויפיעל זיי וועלען נאָר פערלאַנגען... און דאַן וועט שוין דער חשק אויסצושלאַכטען די אידען ביי פיעלע פערסיער ממילא אָפּגעשוואַכט ווערען... ווייל ווען זיי וועלען אויסגעפינען, אַז די אידען האָבען ערלויבניס זיך צו פאַרטיידיגען, וועלען פיעלע פּרסים מורא האָבען זיך אָנצופאַנגען מיט זיי.

דיעזער גליקליכער געדאַנק האָט אסתר'ן ערמונטערט און ערמוטיגט... יעצט דאַרף זי בלויז זעהן, אַז המן זאָל פערלירען זיין חן אין די אויגען פון דעם קעניג, און דאָס איבריגע וועט איהר שוין זיין ניט שווער דורכצופיהרען... זי וועט מוזען זיך זעהן מיט המן'ען — האָט זי בעשלאָסען, און זיך קוים דער־וואַרט אויפ'ן פריהמאָרגען.

ווען אסתר איז אויפגעשטאַנען און איהרע קאַמערמיידלאַך האָבען איהר געהאָלפען אָנטאָהן, האָבען די דיענסטען איהר געבראַכט דעם פריהשטיק.

— היינט וועל איך נישט עסען ביז ביינאַכט! — האָט די קעניגין זיי געזאָגט — איך וועל היינט פאַסטען. יאָ, דריי טעג וועל איך פאַסטען... איך האָב זעהר פיעל צו בעטען ביי גאָט... וועט איהר אויך אַלע מיטפאַסטען מיט מיר?

די קאַמערמיידלאַך און דיענסטען האָבען זיך פאַרנייגט און געענטפערט:

— געוויס וועלען מיר אַלע מיטפאַסטען, און זאָל דער גאָט פון אונזער קעניגין ערפילען אַלע איהרע פערלאַנגען.

— איז חרבונה שוין היינט געוועזען? — האָט אסתר זיי געפרעגט.

— ניין, ער איז נאָך נישט געוועזען! — האָט די הויפּט פון די דיענסטען געענטפערט, — ער קומט קיינמאָל נישט אַזוי פריה.

— ווען חרבונה וועט אָנקומען אין פּאַלאַץ און זיך נאָכפרעגען אויף מיין געזונט, זאָלט איהר איהם איבערגעבען אין מיין נאָמען, אַז איך וויל איהם זעהן, און ער זאָל צוואַרטען, און יעצט קענט איהר געהן!

אסתר האָט געוואָלט בלייבען אַליין. זי האָט געטראַכט וועגען פאַרשידענע פּלענער, ווי אַזוי זי וועט קענען אַרייננאַרען המן'ען אַז ער זאָל האַנדלען אַזוי, אַז דעם קעניג'ס פריינדשאַפט צו איהם זאָל פערוואַנדעלט ווערען אין פיינד־שאַפט. זי האָט ביי זיך באַשלאָסען, אַז חרבונה וועט איהר אין דעם קענען אַ סך אַרויסהעלפען. זי ווייס, אַז חרבונה איז נאָך אַלץ פערבליבען דער־זעלבער פריינד צו מרדכי'ן... און ער איז זיכער המן'ען קיין גוטער פריינד ניט... יאָ, פאַר איהם קען זי אַלעס דערצעהלען... עס וועט בלייבען אַ בערזיגעלטער סוד אין זיין האַרצען.

חרבונה איז נאָך אַלץ געוועזען איינער פון די זיבען שרים, וועלכע פּלעגען דאַרפען איינלאַדען די מלכה ווען דער קעניג האָט געוואָלט, דאָס זי זאָל איהם באַזוכען. המן'ס פּלאַץ האָט אחשורוש איבערגעגעבען צו ממוכן'ען, און ווייל אַזאַ אמת איז געווען אַ סך נידעריגער ווי צו זיין דעם קעניג'ס מי־ניסטער, איז ממוכן געווען שטאַרק אין כעס אויף המן'ען וואָס צוליעב איהם האָט אחשורוש פריהער איהם געוואָלט איינגאַנצען דערוויטערען פון פּאַלאַץ און נאָכהער איהם געגעבען דיעזען אמט.

חרבונה האָט אויך קיין גרויס ליעבשאַפט נישט געהאַט צו המן'ען. ער

האט נישט געקענט פארליידען זיין גאוה און ער האט נישט געקענט פערשטעהן וואס ער האט אזוי נושא חן געווען ביי דעם קעניג.

באטש עס פלעגען פיעלע טעג אוועקגעהן און אחשורוש האט נישט גע־שיקט די זיבען שרים איינצולאדען די קעניגין, איז אבער געווען חרבונה'ס פליכט צו ברענגען א געריכט יעדען טאג פון אסתר'ן צום קעניג, און אויב זי האט עפעס פערלאנגט פלעגט זי זאגען חרבונה'ן און ער פלעגט עס איבערגעבען דעם קעניג.

ווען חרבונה איז אנגעקומען אויף יענעם פריהמארגען, ווי זיין שטייגער איז געווען, האבען איהם די קאמערמיידלאך געזאגט, אז די קעניגין וויל איהם זעהן. אין דערזעלבער צייט האט מען אנגעזאגט אסתר'ן, אז חרבונה ווארט אין פאדערצימער. אסתר האט איהם געהייסען אריינקומען.

באלד איז חרבונה אריינגעקומען און זיך פארנייגט פאר דער קעניגין.

— זעץ זיך, חרבונה! — האט אסתר איהם אנגעוויזען אויף א שטוהל וואס איז געשטאנען נעבען איהר — איך האב מיט דיר צו רעדען וועגען א וויכטיגען ענין...

חרבונה האט זיך געזעצט און די קאמער־מיידלעך האבען פארלאזען דעם צימער.

— האסטו געהערט וועגען דער שרעקליכען גזרה וואס איז ארויסגעגעבען געווארען ביי דעם קעניג אויף אלע אידען פון זיין לאנד?

— יא, מיין הארינטע! — האט חרבונה געזאגט מיט אן אומעטיגער שטימע — איך ווייס פון אלעס... עס איז זעהר שלעכט ווען אזא מאן ווי המן האט פלוצלונג אריינגעקראגען אזוי פיעל מאכט... זיין שנאה צו די אידען איז אלע מאל געווען זעהר גרויס... און יעצט נוצט ער אויס זיין מאכט און זיין גרויסען איינפלוס וואס ער האט אויף דעם קעניג, צו נעהמען נקמה פון מרדכי'ן און פון אלע אידען.

— האסטו געזעהן מרדכי'ן זינט דאן? — האט אסתר איהם געפרעגט.

— יא, איך האב איהם געזעהן. מיין הארץ האט געבלוטיגט צוצוזעהן זיינע אנגסטען און ליידען... איך האב איהם געוואלט טרייסטען, אבער איך האב נישט געוואלט אז המן זאל זיך דערוויסען, דאס איך בין נאך אלץ זיין פריינד, ווייל אויב איך וועל פילייכט האבען א מעגליכקייט איהם צו העלפען, וועט זיין בעסער אז המן זאל מיר יעצט נישט זעהן מיט איהם.

— וועגען דעם וויל איך טאקע מיט דיר רײדען, חרבונה! — האט אסתר צו איהם געזאגט — צו המן'ס רשעות איז דאך קיין גרענעץ נישטא... וויפיעל צער ער האט פאראורזאכט די אידען מיט עטליכע יאהר צוריק, ווען ער האט אריינגענארט זייערע טעכטער אין ושתי'ס פאלאץ... און יעצט האט ער ארויס־געגעבען אזא גזרה... ער האט אפילו קיין רחמנות נישט געהאט אויף די אומשולדיגע קינדער, אויף די שוואכע פרויען און אלטע לייט. ער האט פער־דיענט צו בעקומען די ערגסטע שטראף, און איך האף אז מרדכי וועט זוכה זיין צו זעהן נקמה אן דיזען פארדארבענעם מענשען. איך האף אז דיר וועט נישט זיין צו שווער פאר מיר עפעס צו טאהן.

— איך בין גרייט צו דיענען די קעניגין! — האט חרבונה געזאגט.

— דו געדענקסט דאך געוויס, חרבונה, ווי המן פלעגט זוכען אלערליי

אויסריידען צו קומען צו מיין פעטער'ס הויז, כדי זיך מיט מיר צו זעהן און צו רעדען...

— געוויס געדענק איך! — האט חרבונה געזאגט — און יעצט מעג איך דער קעניגין ענטדעקען נאך א זאך...

— וואס איז דאס? — איז אסתר נייגעריג געווארען.

— אין דער צייט ווען ער האט אריינגענארט די אידישע מיידלאך צו ושתי'ן האט ער, אין א שכור'ן צושטאנד, זיך בעריהמט פאר מיר און פאר די איבעריגע שרים, אז ושתי האט איהם פארשפראכען צו בעלוינען פאר זיין ארבייט און ווען איהם וועט געלינגען אויך אריינצונארען אסתר'ן וועט ער מיט איהר קענען טאהן וואס ער וועט וועלען... און ער איז דאן זעהר גליקליך געווען און גערעדט גאנץ אפען, אז ער וועט מיין הארינטע צונעהמען פאר זיך.

— איך דאנק דיר זעהר, חרבונה, — האט אסתר זיך אפגערופען, -- דאס וואס דו האסט מיר נאר וואס דערצעהלט וועט א סך מיר ארויסהעלפען צו מיין פלאן... איך וועל איינלאדען המן'ען צו זיך, אזוי ווי ושתי האט עס געטאהן, און דו קענסט מיר אין דעם באהילפיג זיין.

— איך וועל זיך שעצען גליקליך אויב איך וועל מיט עפעס קענען דיענען די קעניגין! — האט חרבונה געזאגט.

— דו וועסט דארפען זאגען המן'ען, אז איך האלט זעהר פיעל פון איהם, און נישט איינמאל דערמאהן איך זיין נאמען צום גוטען. או דעם צווייטען מאל ווען דו וועסט מיט איהם רעדען זאלסטו איהם זאגען, אז איך לאד איהם איין צו זיך...

— דאס וועט איהם נאך שטאלצער מאכען! — האט חרבונה געזאגט מיט א שמייכעל.

— איך גלויב, אז דו וועסט שוין וויסען ווי אזוי צו רעדען צו איהם, עס זאל איהם מאכען צו גלויבען, אז איך בין שטארק פאראינטערעסירט אין איהם —— האט אסתר געזאגט — און אויב דו וועסט נאך איהם היינט זעהן, מעגסטו איהם זאגען, אז ער זאל מיר אפשטאטען א בעזוך אפילו היינט.

חרבנות האט פערשפראכען אסתר'ן צו טאהן איהר וואונש, און ער איז גלייך צוגעגאנגען צום פאלאץ פון אחשורוש אפצוגעבען א בעריכט דעם קעניג וועגען אסתר'ס וואוילשטאנד.

פערלאזענדיג דעם קעניג'ס פאלאץ, האט חרבונה בעמערקט המן'ען. ער האט זיך גלייך פארנייגט פאר איהם עטליכע מאל, אז עס זאל המן'ען גוט צופרידענשטעלען.

— מיין האר, המן — האט חרבונה זיך צו איהם אפגערופען. — איז עס מעגליך פאר דיין קנעכט צו רעדען א פאר ווערטער.

המן איז ארונטער פון זיין פערד און האט געזאגט:

— אויב דו האסט מיר וויכטיגעס צו זאגען, מעגסטו עס גלייך טאהן!

— איך קום נאר וואס פון דער קעניגין! — האט חרבונה געזאגט.

— פון דער קעניגין! — האט המן אויסגערופען — האט זי מיט דיר גערעדט וועגען מיר?

— איך מוז זיך מודה זיין, אז עס איז שוין לאנג ווי איך זוך א געלע־

גענהייט צו רעדען מיט מיין האר וועגען דעם, אָבער מיר איז ניט אויסגעקומען... יעדעס מאָל וואָס איך קום צו דער קעניגין איז איהר ערשטע פראגע: "וואָס מאכט דער קעניג און המן?" זי האָט נאָך קיין מאָל נישט פארפעהלט צו דערמאָנען דעם נאָמען פון המן...

א גליקליכע פרייד האָט זיך צוגאָסען איבער המן'ס פנים, ווען ער האָט דערהערט חרבונה'ס רייד... די קעניגין אסתר טראכט אויך פון איהם... אין איהם האָבען זיך גענומען אויפוואכען די אמאָליגע געפיהלען וואָס ער האָט געהאט צו אסתר'ן איידער זי איז געוואָרען קעניגין. ער האָט זיך דערמאָנט ווי גליקליך ער איז געווען, ווען איהם פלעגט געלינגען אויסצורעדען עטליכע ווערטער מיט דער שעהנער אסתר... אָבער דער פארפלוכטער מרדכי פלעגט איהם שטענדיג שטעהן אין וועג... יעצט אָבער, זינט זי איז קעניגין געוואָרען, האָט ער נאָך קיין מאָל קיין געלעגענהייט נישט געהאט צו רעדען מיט אסתר'ן אליין... איהם האָט זיך די גאנצע צייט געדוכט, אז די קעניגין קען איהם נישט דולדען און ער האָט דעריבער געזוכט אויסצומיידען זיך מיט איהר צו בעגעגענען... יעצט איז ער טאקע געווען איבערראשט צו הערען פון חרבונה'ן, אז די קעניגין האָט איהם גוט אין זינען.

— האָט זי אויך היינט גערעדט וועגען מיר? — האָט המן איהם געפרעגט.

— יא, מיין האר. זי האָט מיר געזאָגט אז זי גלויבט, אז המן איז דער קלינגסטער מאן אין לאנד, און זי וואָלט פיעלע מאָל זיך געוואָלט מיט איהם בעראטען, אָבער ער וויכט פון איהר פאלאץ... און זי האָט מיר געבעטען אויב איך וועל מיין האר זעהן זאָל איך איהם איינלאדען, אין איהר נאָמען, אויף א בעזוך...

— די קעניגין האָט מיך איינגעלאדען! — האָט המן אויסגערופען מיט בעגייסטערונג און מיט שטראהלענדיגע אויגען — ווען דענקסטע וואָלט געווען בעסער פאר מיר איהר צו זעהן?

— אפילו היינט! — האָט חרבונה געענטפערט.

— היינט?!

— יא, זי האָט מיך געזאָגט, אז אויב איך וועל דיך זעהן זאָל איך דיך הייסען איהר בעזוכען, און אויב מעגליך נאָך היינט.

— אַ, איך וועל זיין העכסט גליקליך איהר צו בעזוכען! — האָט המן אויסגערופען מיט פרייד — איך וועל נאָך היינט זיין ביי איהר. אָבער זאָג מיר, חרבונה, גלויבסטו נישט אז איך זאָל דעם קעניג וועגען דעם זאגען. איך בין זיכער אז אויך ער וועט זיין צופרידען אויסצוגעפינען, אז די קעניגין וויים ווי מיר אפצושאצען.

— מיר דוכט זיך אז די קעניגין וויל, דאָס דיינע בעזוכען זאָלען זיין בסוד! — האָט חרבונה צו איהם א שמייכעל געטאהן.

זעהר אומגעדולדיג איז המן יענעם טאָג געווען אין אחשורוש'עס פאלאץ... איהם האָט געצויגען צו דעם פאלאץ פון דער קעניגין. ער האָט די גאנצע צייט נישט אויפגעהערט צו טראכטען וועגען דער שעהנער קעניגין... איהם וואָלט גאָר קיינמאָל נישט איינגעפאלען אז אסתר האלט אזוי פיעל פון איהם... זי וויל איהם זעהן... און דער קעניג זאָל דערפון נישט וויסען... א לייכטער ציטער איז דורך זיין קערפּער... ער האָט געהאט פארגעניגען בלויז פון דעם געדאנק:

די קעניגין האט איהם ליעב! ווען דאס וואלט אזוי געווען, ווער וואלט זיך דאס צו איהם געקענט גלייכען? דער קעניג האט איהם דערהויבען צו דעם העכסטען אמט... די קעניגין האט איהם ליעב... פון אלע זיינע שונאים וועט ער אין גיכען פטור ווערען... האט ער דען נישט דערגרייכט דעם העכסטען גליק אין זיין לעבען... יעצט פעהלט איהם בלויז איין זאך — די קרוין...

עס איז דאך ביי קיינעם קיין צווייפעל נישט, אז ער, המן, וואלט זיך בעסער געפאסט צו זיין א קעניג איבער אזוי פיעל מדינות, איידער אחשורוש, וועלכער האט נישט גענוג שכל צו רעגירען אזא אונגעהויער גרויסע מלוכה... זאל ער נאר אויסגעפינען אז די קעניגין האט איהם ליעב, וועט שוין לאנג נישט געחמען און ער וועט פטור ווערען פון אחשורוש'ען צוזאמען מיט זיין אייגענער ווייב, זרש. יא, ער וועט איהר ווייזען וואס ער קען אויפטהאן!... דאן וועט שוין מעהר קיין מרדכי נישט זיין, וועלכער זאל קענען מסר'ן דעם קעניג...

ווי נאר המן איז פארטיג געווארען מיט זיין ארבייט אין פאלאץ פון אחשורוש, איז ער גלייך אוועק צו אסתר'ס פאלאץ.

ווען ער איז דארטען צוגעקומען, האט ער די קאמער־מיידלעך געהייסען מעלדען דער קעניגין, אז המן איז דא.

אסתר האט איהם גלייך געהייסען אריינקומען.

מיט א קלאפענדיג הארץ פון פרייד איז המן אריינגעקומען צו אסתר'ן און זיך פאר איהר פארנייגט...

אסתר האט איהם אויסגעשטרעקט איהר האנט און המן האט איהר ווייסע צארטע האנט צוגעטראגען צו איהרע ליפען...

א סקרוך איז דורכגעלאפען אסתר'ס קערפער ווען המן האט אנגעריהרט איהר האנט, אבער זי האט זיך באהערשט און געזעהן אז ער זאל אויף איהר גארנישט באמערקען.

— איך האב שוין פון לאנג געזוכט א געלעגענהייט דיך צו באדאנקען — האט אסתר צו איהם זיך צוגערופען מיט א שמייכעל — אבער ווי עס ווייזט אויס, האסטו מיך די גאנצע צייט געזוכט אויסצומיידען.

— אח, ווירדיגע קעניגין! איך בין נישט ווערט די שטויב וואס איז אונטער דיינע פיס... איך האב געמיינט, אז די קעניגין האט מיך גאר אין זינען נישט.

—ווי אזוי האסטו גאר געקענט דענקען אזוי? — האט אסתר ווידער געשמייכעלט — דו ווייסט דאך, אז בלויז דיר האב איך צו פארדאנקען פאר אלעס... ווען נישט דו וואלט איך דען יעצט געטראגען די קרוין?

— איך דערמאן זיך נאך יעצט וואס פאר א שווערינקייטען איך האב געהאט צו מאכען דיך ארויסצוקומען אויף א שפאציר צוזאמען מיט די איבעריגע מיידלעך פון שטאדט. די ווירדיגע קעניגין האט זעהר קיין חשק נישט געהאט דאן ארויסצוקומען... זי איז נאך גאנץ יונג געווען און צו בעשיידען... אבער איך האב נישט אויפגעגעבען ביז וואנען איך האב אויסגעפיהרט.

— איך האב קיין מאל נישט געגלויבט, אז איך האב די מינדסטע גע־לעגענהייט צו ווערען די קעניגין פון אחשורוש'ן. זיינען דען נישט געווען שעהנערע פון מיר איבער'ן גאנצען לאנד?!

— א, ניין, גנעדיגע קעניגין! המן איז א מבין אויף שעהנקייט! שוין

דעם ערשטען מאָל וואָס איך האָב דיר דערזעהן האָב איך בעשלאָסען, אז דיר פּאַסט צו טראָגען די קרוין. און אפילו ווען ושתי האָט געלעבט, האָב איך ניט אויפגעהערט צו טראַכטען פון דיר אלס מעגליכע קעניגין פון אחשורוש׳ן.

— עס איז געווען זעהר גנעדיג פון דיר, המן, צו האָבען אזא געהויבענע מיינונג פון מיר! — האָט אסתר געזאָגט — איך וויים אז עס איז געווען א צייט וואָס איך האָב אזוי נישט אָפּגעשאַצט דיין גנאָדע... אָבער דו מעגסט מיך גלויבען, המן, אז עס איז נישט געווען מיין שולד... איך בין נאָך דאַן גאַנץ יונג געווען... און דערצו ווייסטו דאָך אין וואָס פאַר א הויז איך בין דערצויגען געוואָרען...

— איך וויים! איך האָב זיך פון שטענדיג אָן געוואונדערט ווי דו קומסט צו...

— מיר אליין איז אויך געווען גאַנץ שווער דאָס צו פערשטעהן — האָט אסתר געזאָגט — און דעריבער בין איך טאַקע נאָך מעהר דאַנקבאַר צו דיר, וואָס דו האָסט מיך פון יענעם הויז אוועקגענומען... איך בין זיך מודה, אז די ערשטע צייט האָב איך נאָך געפיהלט עפּעס א צוגעבונדענקייט צו זיי, אָבער וואָס ווייטער בין איך אָפּגעפרעמדט געוואָרען פון זיי, אז מיך אַרט נישט, אויב איך וועל קיינעם פון זיי מעהר נישט זעהן...

אסתר׳ס לעצטע ווערטער האָבען המן׳ען נאָך מעהר דערפרעהט. יעצט איז ער זיכער, אז אסתר וועט זיך נישט נעהמען צום הארצען דאָס וואָס ער און דער קעניג האָבען ארויסגעגעבען די גזרה צו פערניכטען אלע אידען... פון איהרע רייד פאַרשטעהט ער, אז זי וועט נאָך זיין העכסט צופרידען, ווען קיינער וועט ניט איבערבלייבען איהר צו דערמאָהנען פון איהרע אמאָליגע יאָהרען, אין דעם הויז פון דעם פאַרפלוכטען מרדכי׳ן.

— איך גלויב, אז די קעניגין האָט געוויס געהערט פון דעם קעניג׳ס נייע גזרה! — האָט המן זיך אָפּגערופען נאָך א קליינער פּויזע.

— וועגען וואָס פאַר א גזרה? — האָט זיך אסתר נישט וויסענדיג געמאַכט.

— אָט וועגען דער נייער גזרת צו פאַרניכטען אלע אידען פון זיין לאַנד, ווייל, ווי ער האָט אויסגעפונען, זיינען זיי אלע שלעכטע און אומגעטרייע בירגער.

— איך גלויב אז דער קעניג וויים וואָס ער טהוט! — האָט אסתר אויסגערופען און זיך קוים בעהערשט זי זאָל נישט אויסברעכען אין א געוויין — איך אליין האָב צווישען זיי מיין גאַנצען יוגענד פאַרבראַכט און דאָך איז ביי מיר אין הארצען קיין ברעקעל מיטלייד פאַר זיי נישטאָ...

— יעצט איז ביי מיר קיין ספק נישט, אז די קעניגין האָט קיינמאָל קיין פערבינדונג נישט געהאַט מיט די אידען... איך צווייפעל נישט אז אָט דער איד מרדכי האָט דיך, ווען דו ביזט נאָך גאָר יונג געווען, אוועקגערויבט פון דיין פאָטער׳ס משפחה, וואָס איז געוויס געווען פון דער קעניגליכער משפחה פון בבל.

— און איך בין אויך זיכער אין דעם! — האָט אסתר געזאָגט — און ווען איך טראַכט נאָר פון דעם, ווערט מיין דאַנקבאַרקייט צו דיר פערדאָפּעלט: דו האָסט מיך באַפרייט פון יענער סביבה און דערצו נאָך האָסטו פאַראורזאַכט איך זאָל ווערען די קעניגין פון לאַנד.

— יעצט מעג איך דיר זאגען דעם גאנצען אמת, גנעדיגע קעניגין! — האט המן אויסגערופען — איך האב געזעהן אז דער קעניג זאל אזא גזרה ארויסגעבען. דער קעניג אליין האט גאר א קליינעם בעגריף פון די פערשידענע בירגער פון זיין לאנד... וועלכע ברענגען נוצען און וועלכע טוען אז שאדען... איך האב פאר איהם אויסגערעכענט אלע חסרונות פון דעם אידישען פאלק און די גאר ווינציג מעלות און איך בין געקומען צום בעשלוס, אז עס איז נישט כדאי צו האבען אזא פאלק ווי דאס אידישע צווישען אונז, און דעריבער האב איך צוגערעדט דעם קעניג אז ער זאל ארויסגעבען א גזרה צו פארניכטען אלע אידען, פון קליין ביז גרויס... איך האב זיין צושטימונג געקראגען אהן שוועריגקייטען. דער קעניג האט מיר איבערגעגעבען זיין זיעגעל רינג און ער האט מיר געהייסען טאהן וואס איך פערלאנג.

— דער קעניג האט דיר איבערגעגעבען זיין זיעגעל־רינג! — האט אסתר אויסגערופען מיט א געמאכטער ערשטוינונג — דאס צייגט וואס פאר א שטאר־קען צוטרוי ער האט צו דיר... ווייסטו דען נישט, אז מיט זיין זיעגעל־רינג האט ער דיר אנגעטרויט אלעס, — זיין קרוין, און אפילו מיך! וואס וואלט דער קעניג געטאהן ווען דו גיסט אין זיין נאמען ארויס אן ערקלעהרונג, אז אחשורוש גיט דיר איבער די קרוין, ווען צו דיעזער ערקלעהרונג וואלט געווען צוגעלעגט דעם קעניג'ס חתימה, דאן וואלט עס געווארען גלייך א געזעץ, און דו וואלסט געקיניגט אנשטאט אחשורוש'ן.

— איך האב בעת מעשה וועגען דעם נישט געטראכט! — האט המן געזאגט מיט ערנסט — אוי אפילו מיין זרש'ן איז אזא זאך אויף די געדאנקען נישט געקומען.

— עס פארשטעהט זיך, אז זרש'ן וואלט אזא זאך אין גאנצען צום האר־צען נישט געווען! — האט אסתר א שמייכעל געטאהן — ווייל וואס וואלט זי געטאהן, ווען צוזאמען מיט דער קרוין, נעהמסטו אויך צו אחשורוש'עס קעניגין!

המן האט זיך הארציג פאנאנדערגעלאכט.

— אהן ספק אז דאס איז געווען זרש'ס כונה, וואס זי האט מיר נישט געראטהען צו טאהן אזא זאך... — ווייל זי וואלט געוואוסט, אז די קעניגין... המ... אבער וואס רייד איך! — האט המן זיך פארכאפט — איך וואלט דאך קיינמאל נישט געטאהן אזא זאך... צו פארראטען דעם קעניג וועלכער איז מיין בעסטער פריינד!...

— געוויס האט דער קעניג געוואוסט אז ער קען דיר געטרויען! — האט אסתר געזאגט — אז ניט וואלט ער זיך אין גאנצען נישט איבערגעגעבען אין דיינע הענט... און טאקע דערפאר האט דער קעניג דיך איבערגעגעבען די מאכט צו טאהן מיט דעם אידישען פאלק וואס דו ווילסט, ווייל ער האט גע־וואוסט, אז דו זאגסט איהם אז זיי זיינען די שונאים פון זיין מלוכה, ווייס ער אז דאס איז ריכטיג!

— איך מוז דיר זאגען דעם אמת! — האט המן א שמייכעל געטהאן, — אז ווען איך האב פאר איהם געזאגט וועגען א פאלק וואס איז שלעכט, האב איך אפילו צו איהם נישט דערמאנט אז דאס זיינען די אידען... איך בין זיכער אז אפילו יעצט, דעם צווייטען טאג נאך דעם, ווייס דער קעניג נישט, אז די

גזרה אויף וואס זיין חתימה איז ארויפגעלעגט געווארן איז אויסצוראטען אלע אידען.

— איז דאס מעגליך, אז דער קעניג זאל דיר נישט האבען געפרעגט וואס פאר א פאלק דאס איז וואס האט פארדיענט פארניכטעט צו ווערען.

— דער קעניג האט מיר טאקע יא געפרעגט, אבער איך האב שוין גע־וואוסט ווי אויסצומיידען צו דערמאהנען דעם נאמען פון די אידען.

— און פאר וואס האסטו עס געטאהן? — האט אסתר געפרעגט.

— ווייל איך האב מורא געהאט, אז צוליעב דעם וואס ער האט פיעל מאל געהערט רעדענדיג וועגען די אידען, וועט ער פיליייכט צעגערען צו געבען זיין צושטימונג... און א חוץ דעם גלויב איך, אז דער קעניג ווייס אז מרדכי איז א איד!

— וואלט ער מיט איהם פיעלייכט געמאכט אן אויסנאהמע, און ער וואלט אלע איינם דיר זיין הסכמה געגעבען!

— אבער מרדכי איז מיין ערגסטער שונא! — איז שוין המן דרייסטער געווארען — און מיין הויפט צוועק איז געוועזן פטור צו ווערען פון איהם! יעצט, אז די גזרה איז שוין ארויסגעגעבען געווארען, איז דאך שוין אלע איינם פארפאלען!

— איך זעה איין, המן, אז דו ביזט זעהר קלוג, און איך וועל דיר קיינמאל נישט מוחל זיין, וואס דו האסט מיר אזא לאנגע צייט אויסגעמיטען... איך וואלט פון דיר פיעלעס געקענט לערנען, און דערצו וואלסטו מיר געגעבען די ריכטיגע עצות, ווען איך האב זיך אזוי שטארק גענויטיגט אין זיי.

— אה, ווירדיגע קעניגין! — האט המן אויסגערופען — דיינע רייד מאכען מיר נאך שטאלצער... און איך האב געמיינט, אז די קעניגין וועט אויף מיר זיין אין כעס פאר אלעס וואס איך האב געטאהן.

— וואס געהט עס מיר אן! — האט אסתר א קוועטש געטאהן מיט די פלייצעס — זינט איך ביז געווארען קעניגין זיינען די אידען צו מיר גארנישט און מיך ארט אפילו נישט וואס עס וועט פאסירען מיט מרדכי'ן. און דו, המן, דארפסט ניט צעגערען צו בעזוכען מיר. דו דארפסט וויסען זיין, אז צו יעדער צייט ביזטו ווילקאמען אין מיין פאלאץ.

— איך בין העכסט גליקליך צו הערען אזעלכע רייד פון דער ווירדיגער קעניגין! — האט המן זיך אויפגעשטעלט און פערנייגט — די קורצע צייט וואס איך האב דא פערבראכט וועל איך קיין מאל אין מיין לעבען נים פארגעסען. עס וועט זיין א קוואל פון וואנען איך וועל שעפען מיין צוקינפטיגען גליק און פארגעניגען.

— און איך בין אויך גאנץ צופרידען וואס דו ביזט צו מיר געקומען! — האט אסתר געזאגט צו המן'ען — איך האף אז פון היינט אן וועסטו מיר גאנץ אפט באזוכען... דו מוזט דאך וויסען, אז איך פיהל זיך גאנץ עלענד די לעצטע צייט. דער קעניג, ווי עס ווייזט אויס, איז שטארק פערנומען און עס איז שוין א היבשע צייט וואס איך בין נישט איינגעלאדען געווארען צו איהם...

— איך וועל מארגען דא זיין! — האט המן אויסגערופען מיט פרייד.

— ניין, נישט מארגען! — האט אסתר געענטפערט, — ווארט נאך צו א פאר טעג, און פיעלייכט וועסטו ווארטען ביז וואנען איך וועל דיר שיקען

אז איינלאדונג... דו פערשטעהסט דאך, עס וועט דאך נישט זיין שעהן פאר דעם קעניג ווען ער וועט זיך דערוויסען אז דו בעזוכסט מיך אזוי אפט.

— איך קען פארזיכערען דער קעניגין, אז דער קעניג וועט גארנישט וויסען וועגען דעם יעצטיגען באזוך... ווער וועט עס איהם וואגען צו דערצעהלען, און אז מיר ביידע וועלען איהם נישט דערצעהלען וועט ער קיינמאל דערפון נישט וויסען.

— נו, געה שוין יעצט, המן, — האט אסתר איהם געזאגט, און קוים דערוואַרט ער זאל שוין זיין פון דער צווייטער זייט טיהר.

ווען המן איז ארויסגעגאנגען, האט זי זיך געפיהלט א סך לייכטער... זיין אנוועזענהייט האט אויף איהר זעהר שלעכט געווירקט... זי וואונדערט זיך אליין ווי אזוי זי האט געקראַגען אזוי פיעל מוטה און כח צו ריידען צו איהם אזוי... ווען המן וואלט נאך א קליינע ווייל פארבליבען אין איהר צימער וואלט זי פון גרויס איבעל גע'חלש'ט... אבער זי איז דאך צופרידען וואס ער איז יעצט צו איהר געקומען. זי האט פון איהם פיעלע זאכען דערגאנגען, און די וויכטיגסטע פון אלע איז דאס וואס זי האט פון איהם אויסגעפונען אז ווען דער קעניג האט צוגעשטימט און המן'ען איבערגעגעבען זיין זיגעל־רינג, האט ער נישט געוואוסט אז עס האנדעלט זיך וועגען דעם אידישען פאלק... יעצט וועט זי שוין וויסען וואס צו טהאן.

א גליקליכער און צופרידענער איז המן ארויס פון אסתר'ס פאלאץ... איהם האט זיך גאר קיינמאל נישט גע'חלום'ט אז די קעניגין זאל האבען וועגען איהם אזא געהויבענע מיינונג... פון איהרע רייד האט ער געקענט דערקענען אז זי האט איהם ליעב... זי האט איהם נישט איינמאל אנגעדייטעט אז ער איז דער קליגסטער מאן פון דער גאנצער מלוכה... און דאס וואס זי האט איהם אנגעוואונקען אז ער האט מיט אחשורוש'עס זיגעל־רינג געקענט אלעס ארייננקריגען, אפילו איהר... איז דען דאס נישט א גוטער באוויין אז זי האט איהם ליעב... אה, ווען ער וואלט טאקע דאן געהאט מעהר שכל, וואלט ער דאך יעצט געזעסען אויף דעם טראָהן אנשטאט אחשורוש'ן, און דאן וואלט ער דאך אלץ איינס געקענט טהאן מיט די אידען וואס ער וואלט געוואלט... יא, ער האט זיך בענארישט... איהם איז גארניט איינגעפאלען אזא געדאנק, און זרש האט זיכער גארנישט געוואלט אז דאס זאל פאסירען... ווייל דאס וואלט דאך געמאכט אז זי זאל איהם אין גאנ־צען פארלירען...

המן האט זיך געזעצט אויף'ן פערד און גענומען רייטען אהיים... ער האט ביי זיך בעשלאסען גארנישט צו דערצעהלען זרש'ן וועגען זיין באזוך צו אסתר'ן... ווייל זי קען נאך אין א מאמענט פון אייפערזוכט לאזען וויסען דעם קעניג וועגען דעם, און דאן וועט אלעס זיין פארלארען פאר איהם... דאך האט ער געפיהלט אז ער מוז קומען אהיים... זיין גליק איז אזוי גרויס... זאלען אלע באמערקען זיין פרעהליכקייט און זאלען זיי זעהן ווי גליקליך ער איז.

פלוצלינג האבען זיך זיינע בליקען אנגעשטויסען מיט די בליקען פון מרדכי'ן, וועלכער איז געזעסען נעבען דעם טויער פון אחשורוש'עס פאלאץ...

זיין צארן האט אין איהם אנגעהויבען ברענען ווען ער האט באמערקט ווי מרדכי ריהרט זיך נישט פון ארט...

— אזא פארפלוכטער איד! — האט ער זיך געטראכט, — אפילו ווען די שווערד ליגט איהם אויפ'ן האלז, וועט ער זיך נישט אונטערגעבען... אבער איך

וועל איהם צייגען... — האט ער געדריקט זיין פויסט. און ווען ער איז נעהנטער צוגעקומען צוו מרדכי'ן האט ער אויף איהם א שפיי געטהאן.

— ווען ער זאל נאר וויסען וואס אסתר דיינקט פון מיר, — האט המן ביי זיך געטראכט. ווען ער האט זיך דערוויטערט פון מרדכי'ן, — יא, ווען ער זאל וויסען וואס פאר א מיינונג אסתר האט פון מיר, און ווי גלייכגילטיג זי איז צו מרדכי'ן, וואלט ער גלייך אויף אן ארט געשטארבען.

המן'ען האט זיך שטארק געוואלט אז מרדכי זאל וויסען דאס ער בעזוכט אסתר'ן, און ער האט שוין ביי זיך געהאט בעשלאסען צו בעטען חרבונה'ן ער זאל מרדכי'ן דערצעהלען וועגען דעם.

המן האט געשיקט איינעם פון דעם קעניג'ס דיענער צו רופען חרבונה'ן.

ווען חרבונה איז געקומען צו איהם און זיך פארנייגט, האט זיך המן צו איהם אפגערופען:

— איך קום יעצט פון דער קעניגין. איך דארף דאך דיר נישט זאגען ווי צופרידען זי איז געווען מיך צו זעהן...

— איך האב נישט איבערטריבען, מיין האר, ווען איך האב געזאגט אז די קעניגין אסתר האלט דיך פאר דעם קליגסטען מאן אין לאנד.

— יא, עס איז גאנץ ריכטיג! זי האלט זעהר שטארק פון מיר, און עס וועט מיר נישט גאנץ שווער אנקומען צו קריגען אויך איהר הסכמה צו יעדער זאך וואס איך וועל וועלען טהאן, — האט המן מיט שטאלץ געזאגט.

— איך בין זיכער, אז ווען עס וואלט נויטיג געווען פאר מיין האר, המן, צו קריגען אויך איהר צושטימונג אויסצוראטען אלע אידען, וואלט די קעניגין מיט גרויס צופרידענהייט דאס געטהאן.

— וואס דען? — האט המן זיך נאך מעהר גענומען אויספיינען. — אפילו אט דעם מרדכי'ן, איהם האב איך געמיינט וועט מיר נישט אזוי גרינג אנקומען אומצובריינגען, ווייל ער איז דאך געווען איהר ערציהער, האב איך ערשט היינט אויסגעפונען, אז איהר קימערט נישט וואס עס וועט פאסירען מיט מרדכי'ן. דו פארשטעהסט, אזוי איבערגעבען איז זי צו מיר, און יעצט וויל איך דיך פרעגען, חרבונה, אויב דו זעהסט דיך ווען עס איז מיט מרדכי'ן?

— אה, ניין! — האט חרבונה אויסגערופען, — זינט איך האב זיך דער־וואוסט אז מיין האר האט מרדכי'ן פיינט, האב איך אויסגעמיטען איהם צו באגעגענען.

— דאך וואלט איך זעהר געוואלט אז דו זאלסט צו איהם געהן און דערצעה־לען ווי שטארק אסתר, די קעניגין, איז צו מיר איבערגעבען, און אז זי אליין איז אויך געווען גאנץ צופריעדען פון מיין גזרה! זאג איהם, אז די קעניגין הערט נישט אויף צו ריידען פון מיר, און אז זי האט מיר איינגעלאדען איך זאל איהר גאנץ אפט בעזוכען.

— זאל איך דאס מרדכי'ן זאגען? — האט חרבונה אנגעקוקט המן'ען מיט ערשטוינונג.

— יא, געוויס, זאג דאס איהם! דו ווייסט דאך ווי שטארק איך האס איהם און ווען ער וועט פון דיר דערהערען אזעלכע ווערטער וועט עס איהם נאך מעהר קרייגקען.

— אויב דאָס איז אַזוי דער פאַרלאַנג פון מיין האַר, וועל איך דאָס מיט פאַרגעניגען טהאָן! — האָט חרבונה איהם געענטפערט.

— יאַ, טהו עס נאָך היינט, זאָל דאָס איהם פאַראורזאַכען נאָך גרעסערע ליידען!

— איך וועל טהאָן ווי מיין האַר זאָגט מיר! — האָט זיך חרבונה פאַרנייגט.

— יאַ, איך געה שוין אַריבער צו איהם און אַלעס זאָגען.

המן איז גלייך אַוועקגעריטען אַהיים און חרבונה איז געגאַנגען צו דעם פּלאַץ וואו מרדכי איז געזעסען אַ פאַרטרויערטער פאַרזונקען אין זיינע מחשבות.

— וואָס מאַכסטו מיין פריינד! — האָט חרבונה זיך אָפּגערופען צו מרדכי'ן.

מרדכי האָט אויפגעהויבען זיינע אויגען, און צו זיין גרויס בעוואונדערונג דערזעהן חרבונה'ן.

— איך זיץ און טראַכט, איך צעהל וויפיעל טעג עס איז נאָך פאַרבליבען פאַר מיר און פאַר מיין פאָלק צו לעבען! — האָט מרדכי איהם טרויעריג געענטפערט.

— דו דאַרפסט נישט זיין אַזוי פאַרצווייפעלט, מרדכי, — האָט חרבונה איהם גענומען טרייסטען, — אמת, דיין לאַגע איז זעהר אַ ערנסטע, אָבער איך בין זיכער אַז אסתר וועט דיר און אַלע אידען קענען מיט עפּעס בעהילפיג זיין.

— ווייס גאָט אויב עס איז שוין נישט צו שפּעט! — האָט מרדכי אַ זיפץ געטהאָן, — די לאַגע איז אַזאַ שווערע אַז מיר דוכט זיך שוין דאָס קיין עצה און קיין הילף איז נישטאָ.

— איך קום דאָס יעצט פון המן'ען, — האָט חרבונה זיך אָפּגערופען, — און איך מוז דיר זאָגען, מרדכי, אַז מיך וואונדערט זעהר פאַרוואָס מען האַלט המן'ען פאַר אַ חכם. די קעניגין אסתר האָט איהם דורך מיר איינגעלאַדען צו זיך. זי האָט מיר אויך אָנגעזאָגט אַז איך זאָל איהם דערצעהלען ווי שטאַרק זי האַלט פון איהם און אַז זי הערט נישט אויף איהם צו דערמאָנען און לויבען יעדען טאָג... און איך זאָל איהם אויך איינלאַדען צו איהר... איך האָב אַזוי געטהאָן און יעצט איז ער דאָס געגאַנגען פון דער קעניגינ'ס פּאַלאַץ. ער איז געווען אַזוי גליקליך און צופרידען און מיינט אַז די קעניגין פאַרגעטערט איהם. ער האָט מיך געשיקט רופען און געפרעגט אויב איך זעה זיך מיט דיר, און ווען איך האָב איהם געענטפערט אַז ניין, האָט ער מיר געהייסען געהן און דיר זאָגען ווי שטאַרק אסתר אַכטעט און שעצט איהם. ער גלויבט אַז די קעניגין האָט זיך אין איהם פאַרליעבט און אַז זי איז אויך צופרידען וועגען דער גזרה וואָס ער האָט אַרויסגעגעבען.

— געלויבט איז גאָט דערפאַר, — האָט מרדכי אויסגערופען מיט אַ פאַר־לייכטערונג, — אסתר טהוט שוין עפּעס... זאָל איהר גאָט בעהילפיג זיין.

— איך בין זיכער אַז המן וועט פריהער אָדער שפּעטער זיין שטראָף בעקו־מען! — האָט חרבונה געזאָגט, — און דו דאַרפסט דערוויל נישט זיין אַזוי פאַרצווייפעלט.

— די סכנה איז נאָך זעהר גרויס, — האָט מרדכי געזאָגט, — די גזרה וואָס המן האָט אַרויסגעגעבען איז אַזוי שטאַרק אַז אפילו ווען דער קעניג זאָל זי וועלען צוריקציהען וועט ער דאָס נישט קענען. און די פּרסים, די בלוט־דורשטיגע פון

זיי, זיינען שוין אומגעדולדיג. זיי ווארטען שוין אויף דעם טאג ווען זיי וועלען אונז קענען אלעמען פארניכטען און ראבירען אונזער האב און גוטס.

— ביז דאן קען זיך די לאגע אין גאנצען ענדערען, — האט חרבונה געזאגט. — די קעניגין וועט שוין נישט רוהען ביז וואנען זי וועט געפינען א וועג צו העלפען איהר פאלק.

מרדכי האט געדאנקט חרבונה'ן פאר זיינע טרויסט ווערטער, און ער האט איהם געבעטען איבערצוגעבען אסתר'ן אין זיין נאמען, אז אלע אידען, פון קליין ביז גרויס, פאסטען און זיינען מתפלל צו גאט ער זאל געבען אז זי זאל געפינען חן אין די אויגען פון דעם קעניג.

— איך וויים אז דו קומסט צו איהר יעדען טאג, און איך וועל דייז חסד קיינמאל נישט פארגעסען אויב דו וועסט מיר פון צייט צו צייט איבערגעבען א גרוס פון אסתר'ן, ווייל ווי דו זעהסט, איז פאר מיר יעצט זעהר נישט ראטהזאם צוצוקומען גאנץ נאהענט צו איהר פאלאץ, און שיקען התך'ן צו מיר וויל אסתר נישט, כדי המן זאל איהם נישט באמערקען, וועסטו זיין דער איינ־ציגער דורך וועמען איך וועל קענען עפעס הערען פון דער קעניגין.

— דו מעגסט זיכער זיין אז איך וועל דיין פארלאנג ערפילען, כאטש איך וועל אויך דארפען זיין פארזיכטיג... המן זאל נישט אויסגעפינען דאס איך זעה זיך מיט דיר צו אפט.

* * *

יענע נאכט האט המן ניט געקענט אנטשלאפען ווערען. ער האט נישט אויפ־געהערט צו טראכטען פון אסתר'ן, פון דער וואונדער־שעהנער קעניגין... וויפיעל האט שוין געפעהלט אז ער זאל איהר איגנאנצען בעזיצען. איהרע צערטליכע רייד האבען איהם די גאנצע צייט אין די אויערען געקלונגען... עס איז ביי איהם מעהר קיין צווייפעל נישט אז זי האט איהם אויך ליעב... זי ווייס דאך גאנץ גוט אז אחשורוש איז ווייט פון צו זיין קלוג... נישט אומזיסט האט זי איהם אנגעדייטעט אז ער האט מיט דעם קעניג'ס זיגעל רינג געקענט אויפטהאן א סך מעהר... אבער וואס וועט יעצט העלפען זיין טראכטען. זרש, זיין פרוי, שטעהט איהם אין וועג. ווען ער וואלט געקענט באפרייט ווערען פון זרש'ן וואלט ער שוין געזוכט א וועג ווי אזוי ארויסצונארען דעם זיגעל־רינג פון קעניג און דאן וואלט ער דאמיט גע'חתמ'עט אז אחשורוש גיט איהם איבער דעם טראהן... ער וואלט ארויסגע־שיקט איבער אלע לענדער און וואלט זיך ערקלעהרט קעניג, און דאן וואלט שוין אסתר במילא געווארען זיין קעניגין! אבער יעצט טאר ער דערפון נישט טראכ־טען, ווייל ווען זרש זאל זיך דערפון דערוויסען, וועט ער אלעם פארלירען. אה, ווי אזוי קען ער פון איהר לויז ווערען.

אזעלכע געדאנקען האבען המן'ען באנומען די גאנצע נאכט... נישט איינ־מאל איז ער ארונטער פון זיין געלעגער און איז צוגעגאנגען צו דעם פלאץ, וואו זרש איז געשלאפען. ער האט געזעהן איהר לאנגע אויסגעצויגענע האלז... איהר ברייטע נאזלעכער... ער האט געגומען מאכען א פארגלייכעניש צו אסתר'ן. און פלוצלונג האט איהם א שטארקער חשק אנגענומען צוצוגעהן צו זרש'ן און אנ־נעמען איהר לאנגע האלז אין זיינע הענט און דריקען איהר אזוי שטארק ביז וואנען ער וועט צו איהר א סוף מאכען.

ווען ער איז צוגעקומען עטוואס נעהענטער צו איהר האט ער זיך גענומען

מעהר שרעקען פאר דיזען געדאנק. וואס וועט ער טאָן ווען זי וועט זיך אויפבאפען און נעמען שרייען. זיינע זיהן וועלען אריינלויפען. אלע וועלען זיך דאן דערוויסען וועגען זיינע פלענער... ניין, ער אליין וועט עס נישט טאָן! אָבער ער מוז דאָך פון איהר פטור ווערען. עס עקעלט איהם אויף איהר צו קוקען... און ווען די קעניגין וועט זיך דערוויסען, אז זרש איז שוין מעהר נישטאָ, וועט זי איהם נאָר אליין באהילפיג זיין, אז ער זאָל קריגען די מלוכה.

זרש'עס כראָפען האָט דערגרייכט זיינע אויערן. אָה, ווי אָפשטויסענד זי איז! ווי קומט זי גאָר צו איהם. זי איז דאָך אזוי העסליך! אמת, ווען ער האָט מיט איהר געהייראט, איז ער געווען א גאָרנישט, א בעדער. אָבער איצט, אז ער איז אזוי דערהויבען געוואָרען. ער, דער משנה למלך זאָל האָבען אזא פארזעהעניש פאר א ווייב! און טאָמער וואָלט ער געוואָלט א טראכט טאָן צו נעמען נאָך א ווייב צו איהר, וועט זי איהם דען דערלאָזען ?! זיין צאָרן האָט אין איהם גענומען ברענען אויף זרש'ן. ער מוז מאכען א סוף צו איהר. ער האָט צוזאמענגעדריקט זיינע פויסטען. ער האָט אָפגעמאָסטען מיט זיינע אויגען די לענג פון איהר האַלז. ווען ער זאָל פלוצלונג ארויפפאלען אויף איהר און נעהמען איהר שטיקען מיט זיינע הענט, וואָלט זי אפילו קיין צייט נישט געהאט צו שרייען. ער וואָלט שנעל ארויסגעגאנגען פון הויז און אין דער פריה וואָלטען די קינדער איהר געפונען א טויטע... דאן וואָלט ער אפילו געקענט באשולדיגען די אידען. ער וואָלט געזאָגט, אז זיי האָבען געוואָלט נקמה נעמען אָן איהם און דעריבער איז איינער פון זיי אריינגעקומען אין מיטען נאכט און דערשטיקט זיין פרוי... קיינער וואָלט זיינע רייד נישט געצווייפעלט. ער וואָלט נאָך געקענט געפינען עדות. אנשטעלען עטליכע מענשען, וועלכע וואָלטען געזאָגט אז מרדכי האָט עס געטאָן. ער וואָלט שוין וויסען ווי אזוי דאָס צו טאָן. ער האָט גענוג טרייע פריינט, וועלכע וואָלטען איהם אין דעם ארויסגעהאָלפען.

המן האָט פון דער כראָפענדער זרש זיינע אויגען נישט ארונטערגעלאָזען. ער איז א ווײלע געשטאנען ווי צוגעשמידט צו זיין פלאץ. ער האָט ברייט פאָנאנדערגעעפענט זיינע הענט און האָט זיך גענומען איבערבייגען איבער זרש'ס בעט.

— המן! — האָט זרש אויפגעעפענט איהרע אויגען און זיך שנעל אוועקגעזעצט.

—מיין ליבע זרש — האָט איהר המן ארומגענומען און גענומען קושען — עס פארדריסט מיר זעהר שטארק וואָס איך האָב דיר אויפגעוועקט פון דיין זיסען שלאף, אָבער איך פיל זיך אזוי גליקליך אז איך האָב געפיהלט דאָס איך מוז זיך מיט דיר טיילען מיין פרייד און גליק.

— אָה, און איך האָב זיך אזוי דערשראָקען, — האָט זרש איהם געענטפערט מיט קושען — פון שלאף האָט זיך מיר אויסגעדאכט, אז דו קוקסט מיט אזעלכע שרעקליכע אויגען אויף מיר, ווי דו וואָלסט מיר געוואָלט שלעכטס טאָן.

— דיר שלעכטס טאָן! מיין ליבע טייערע זרש, — האָט המן איהר נאָך שטאַרקער צו זיך געדריקט — דו ווייסט דאָך, אז מיין ליבע צו דיר וואַקסט מיט יעדען טאָג... ווען איך בין שטילערהייד צו דיר צוגעגאנגען און געזעהן ווי געשמאַק דו שלאָפסט, האָב איך געקראָגען זעהר א שטארקען פארלאנג דיך ארומ־

צונעמען און דריקען דיר אַט אזוי שטארק צו מיר און באַדעקען מיט קושען דיין שעהנע האַלז...

— האַסטו מיך נאָך טאַקע אויף אַזאַ אמת'ן ליעב? — האט זרש איהם אריינעקוקט אין זיינע אויגען.

— ליעב? איך הער נישט אויף צו טראַכטען פון דיר טאָג ווי נאַכט. איך ווייס, אז דורך דיר האָב איך דערגרייכט צו דעם העכסטען אמט, וואָס איז נאָר מעגליך...

— אמת, איך האָב דיר פיעל געהאָלפען מיט מיינע עצות, — האט זרש געשמייכעלט — אבער דו דאַרפסט נישט פארגעסען, טייערער המן, ווען דו אליין וואָלסט נישט געווען זעהר קלוג און פעהיג, וואָלטען מיינע עצות דיר גאַנץ ווינציג געהאָלפען. און איצט קענסטו זיך פאָרשטעלען ווי גליקליך איך בין צו וויסען, אז דו ביזט דער גרעסטער מאַן פון אַלע אחשורוש'עס מדינות.

— יע, אחשורוש איז דער קעניג. ער טראָגט די קרוין, אבער איך, מיט מיין קלוגשאַפט, הערש איבער'ן לאַנד. קענסטו זיך פאָרשטעלען זרש, וואָס דאָס מיינט צו האָבען אין האַנט דעם קעניג'ס זיגעל־רינג. ווען וואָלט אחשורוש אָנפאַרטרויט אַזאַ זאַך, קיינעם נישט. איך בין זיכער, אז אפילו זיין אייגענע קעניגין וואָלט ער אַזאַ זאַך נישט אָנפאַרטרויט.

— איך פאַרשטעה נישט המן, — האַט זרש זיך צו איהם אָנגערופען — איז עס מעגליך, אז דער קעניג וואָלט אָנטזאָגט די קעניגין, ווען זי וואָלט פון איהם פאַרלאַנגט זיין זיעגעל־רינג?

— איך צווייפעל נישט אין דעם! — האט המן אויסגערופען — פארגעס נישט וואָס פאַר אַ קראַפט עס ליגט אין דעם קעניג'ס חתימה. ווייסטו דען נישט, אז ווען דער, וועלכער באַזיצט דעם זיעגעל־רינג קען אָנשרייבען אַ טויט אורטייל איבער דעם קעניג אַליין און ווי נאָר די חתימה ווערט אַרויפגעלעגט, אַזוי מוז דער טויט־אורטייל דורכגעפיהרט ווערען... איצט פאַרשטעהסטו שוין פאַר־וואָס דער קעניג וואָלט אַזאַ זאַך נישט אָנפאַרטרויט אפילו זיין קעניגין. יע, ע־ר ווייס ווע-מען ער קען געטרויען, אז איך וועל איהם נישט פאַרראַטען. ווען דו וואָלסט געוואוסט זרש, אז האָבענדיג דעם זיגעל־רינג אין האַנט, האָב איך אָנ־שטאַדט אָנצושרייבען די גזרה אויסצושלאַכטען אַלע אידען פון פרס און מדי, געקענט אָנשרייבען אז דער קעניג גיט מיר איבער די גאַנצע מלוכה און דאַן וואָלט איך דאָך געוואָרען קעניג.

— דו וואָלסט געוואָרען קעניג! — האט זרש אויסגערופען מיט באַגייסטער־רונג — דאַן וואָלט איך דאָך געוואָרען די קעניגין!

— אָה, מיין ליבע זרש. דו טאַרסט גאָר וועגען דעם אפילו נישט טראַכ־טען. דו ווייסט דאָך ווי געטריי און איבערגעגעבען איך בין צו דעם קעניג.

— איך ווייס. איך זאָג נאָר, אז המ... ע... מיר איז גאָר אַזאַ זאַך נישט איינגעפאַלען. איך האָב נישט געוואוסט פון אַזאַ מעגליכקייט.

— און איך בין זיך פאַר דיר מודה, זרש, אז איך האָב דערפון די גאַנצע צייט געוואוסט, אבער איך האָב נישט געוואָלט ריידען פאַר דיר. איך האָב מורא געהאַט, אז דו וואָלסט נישט געקענט ביישטעהן דעם נסיון און מיר גענומען צוריידען...

— א ציטער געהט דורך מיין לייב ווען איך טראכט פון דעם, — האט זרש געזאגט — קענסטו זיך פארשטעלען וואס דאס וואלט געמיינט פאר אונז אלעמען ?!

— אבער איך האב דאך דיר געזאגט, אז דו טארסט אפילו וועגען אזא זאך נישט טראכטען. און דו מוזט זעהר פארזיכטיג זיין קיינמאל פון דיין מויל קיין ווארט נישט ארויסברייגען וועגען דעם. דו טארסט אפילו נישט ריידען וועגען דעם צו אונזערע זיהן.

— דו ווייסט דאך, מיין ליבער המן, אז דו קענסט זיך אויף מיר פארלא־ זען... איך וויים ווי אזוי צו האלטען מיין צונג...

אזוי האט המן אפגערעדט מיט זרש'ן ביז עס איז טאג געווארען. דערנאך איז ער ארוים פון הויז.

ער האט גענומען טראכטען וועגען דעם וואס עס איז פארגעקומען לעצטע נאכט. וויפיל וואלט געפעלט, אז ער זאל נעמען שטיקען זיין ווייב און זי זאל מאכען אזעלכע געשרייען. א שוידער איז איהם דורכגעגאנגען ווען ער האט דערפון גענומען טראכטען. אלע וואלטען שוין איצט געוואוסט, אז ער, המן, דעם קעניג'ס משנה למלך, האט געמאכט א פארזוך צו דערשטיקען זיין ווייב. ער איז געווען זעהר צופרידען וואס איהם איז איינגעפאלען איהר גלייך ארומ־ צונעמען און ארויסצייגען זיין גרויסע "ליבע" צו איהר... זי האט אפילו איהם נישט פארדעכטיגט. אבער אזוי אנגעהן וועט ער נישט קענען. ער וועט מוזען פון זרש'ן פטור ווערען. זי שטעהט אין זיין וועג. ווען נישט זי, וואלט איהם לאנג נישט גענומען און ער וואלט געקעניגט אנשטאט אחשורוש'ן און אסתר, די קעניגין, וואלט געווים באלאנגט צו איהם.

פונדעסטוועגען האט המן ביי זיך באשלאסען נישט צו מאכען קיין צוויי־ טען פארזוך צו טויטען זרש'ן ביז וואנען ער וועט פריהער נישט זיין זיכער, אז דער קעניג וועט איהם אנפארטרויען זיין זיעגעל־רינג נאך אמאל.

המן האט זיך געזעצט אויף זיין פערד און ער האט גענומען רייטען איבער דער שטאדט. ער האט ליעב געהאט דאס צו טאן יעדען פריהמארגען גאנץ פריה. זיין הארץ פלעגט אנגעפילט ווערען מיט פיעל שטאלץ, ווען ער פלעגט דערזעהן ווי אלע מענשען וועלכע דערזעהען איהם פאלען אויף זייערע קניה און פארנייר־ גען זיך פאר איהם. אה, ווי גוט עס איז צו זיין אזוי מעכטיג און גרוים. זיינע פריינט שעצען און ליבען איהם נאך מעהר. זיינע שונאים האבען פאר איהם מורא.

ער דערמאנט זיך אז מרדכי'ן און זיין פרייד ווערט פארוואנדעלט אין פארביטערונג. די עקשנות און שטאלץ פון דיזען פארפלוכטען אידען האט ער נאך נישט באוויזען צוצוברעכען. אלע קניהען זיך, אלע בוקען זיך פאר איהם, אבער נישט מרדכי. עס איז איינפאך א שאנדע פאר זיינע פריינט, וועלכע האַ־ בען איהם שוין נישט איינמאל אנגעצייגט אויף מרדכי'ן. אבער ער וועט זיך דארפען טרייסטען דאמיט וואס ער וועט שוין לאנג נישט דויערען און ער וועט פטור ווערען פון מרדכי'ן און פון זיין גאנצען פאלק.

ער האט פארבייגעריטען דעם קעניג'ס פאלאץ און צו זיין גרוים אויפרעגונג האט ער דערזעהן ווי מרדכי זיצט שוין נעבען דעם טויער פון פאלאץ.

קיינער איז נישט געווען ארום. די וועכטער זיינען געזעסען אינווייניג אין געדרעמעלט. און אט קומט המן פנים אל פנים מיט מרדכי'ן. ער קריצט מיט זיינע צייהנער. ער דריקט זיין פויסט. מרדכי מאכט זיך נישט זעהענדיג.

— ווארט, דו אומווירדיגער, אומריינער איד! — האט המן אויסגעשריען. דו וועסט ביי מיר הענגען, דיין קערפער וועט זיין פאר שפרייז פאר די פויגלען פון הימעל!

מרדכי האט איהם גארנישט געענטפערט. זיינע ליפען האבען א תפלה געשעפטשעט צו גאט, און המן'ס אויפגערעגטע שטימע האט אפגעהילכט אין דער שטילקייט.

— ווען איך זאל וועלען קען איך דיר דאך באלד אויף אן ארט טויטען, — האט המן ארויסגעצויגען זיין שווערד — אבער איך וועל ווארטען ביז וואנען איך וועל דיך קענען אויפהייגען אויף א גאנץ הויכע תליה. זאל דיין קערפער געווארפען און געשליידערט ווערען פון ווינט, און זאלען דיינע פארפלוכטע ברידער עס צוזעהן מיט זייערע אויגען איידער זייער לעצטער טאג קומט אן.

זעהר שווער איז געווען פאר המן'ען צו באהערשען זיין כעס, יעדעס מאל ווען ער האט מרדכי'ן דערזעהן. ער האט שוין נישט איינמאל געהאט באשלאסען ביי זיך צו פארטרייבען איהם פון דעם טויער פון פאלאץ, זאל ער זיך ניט דארפען באגעגענען מיט איהם עטליכע מאל דורכ'ן טאג. אבער ער האט געוואוסט, אז מרדכי האט ערלויבענים פון דעם קעניג, און דעריבער וועט ער מוזען ריידען פריהער מיט אחשורוש'ן וועגען דעם. און אויב שוין יא ריידען, וועט זיך שוין בעסער לויענען פאר איהם צו בעטען דעם קעניג, אז ער זאל איהם ערלויבען אויפצוהענגען מרדכי'ן איידער די באשטימטע צייט וועט אנקומען. ער איז זיכער, אז דער קעניג וועט פון איהם נישט פארמיידען דיזען פארגעניגען. דאך וועט ער דארפען עס טאן אין דער ריכטיגער צייט, כדי דער קעניג זאל זיך ניט דערמאנען, אז דאס איז דערזעלבער מרדכי וועלכער האט מיט יאהרען צוריק געראטעוועט זיין לעבען, ווען ער האט אסתר'ן דערצעהלט וועגען דער פארשווערונג וואס בגתן און תרש האבען אויף איהם געמאכט.

המן האט אויפגעהויבען זיינע אויגען און פון ווייטען דערזעהן אסתר'ס פאלאץ. זיינע געדאנקען האבען ווידער גענומען וואנדערען וועגען דער וואונדערבארער שעהנער קעניגין... זיין הארץ האט איהם גענומען ציהען אהין. ער האט שוין ווידער געהאט פארגעסען אן מרדכי'ן. ער האט זיך גענומען פארשטעלען ווי אסתר איז שוין זיינע... פון זרש'ן איז ער פטור געווארען. זי אליין באלאנגט צו איהם... ער זיצט אויף דעם קעניג'ס טראהן, די קרוין איז אויף זיין קאפ און אסתר לאסטשעט איהם מיט איהרע שעהנע צארטע הענט. זי קושט איהם און ער נעמט איהר ארום... איצט איז דאס אלץ בלויז א טרוים, אבער אויב ער זאל נאר וועלען קען עס גאנץ שנעל פארווירקליכט ווערען. וועט ער דען האבען געגוג מוטה און וואגונגס־קראפט דאס צו טאן אזא זאך. אבער פארוואס נישט. ווען איהם זאל נאר געלינגען נאך אמאל ארויסצוקריגען דעם קעניג'ס זיגעל־רינג, דאן וועט דאך גאר קיין סכנה נישט זיין פאר איהם. ער וועט עס מאכען גאנץ שנעל און איידער אחשורוש וועט זיך ארומזעהן, וועט שוין ווערען באקאנט איבער'ן גאנצען לאנד, אז די מלוכה איז איבערגעגעבען געווארען צו המן'ען... און וואס קען איהם אחשורוש דאן טהאן. ער וועט זיין

צופרידען אויב ער וועט בלייבען לעבען. די פראגע איז בלויז נאר, אויב אחשורוש וועט איהם דאס וועלען אנפארטרויען א צווייטען מאל. אבער פאר וואס נישט? אחשורוש'עס פריינדשאפט און ליבשאפט צו איהם ווערט נאר גרעסער פון טאג צו טאג. האט ער דען נישט באוויליגט צו געבען עמעצער צו זיינע צעהן זיהן? זיי וועלען איהם אין דעם ארויסהעלפען. ווען ער וועט קריגען דעם קעניג'ס חתימה און ער וועט עס ארויפלייגען אויף דעם פארמעט, וועט ער גלייך לאזען וויסען זיינע זיהן פון דעם. זיי וועלען האלטען אנדערע פארמעטען מיט דער זעלבער חתימה און ווען די צייט וועט קומען, וועלען זיי עס צייגען די איבעריגע שרים. און דאן וועלען זיי אויסשרייען:

"לאנג לעבען זאל אונזער נייער קעניג המן!"

המן האט א ציטער געטאן פון אזעלכע געדאנקען... ווי אזוי וועט ער דאס קענען פארראטען דעם קעניג, אין דער צייט ווען ער איז אזוי גוט צו איהם. באלד אבער האט ער זיך אליין פארענטפערט: דאס טהוט ער וויל ער האט ליב אסתר'ן. ווען עס וואלט פאר איהם מעגליך געווען צו קריגען אסתר'ן נישט זייענדיג דער קעניג, וואלט ער פיליכט גארנישט געשטרעבט צו פארכאפען די קרוין. אבער אזוי ווי דאס איז אוממעגליך, וועט ער שוין מוזען פארכאפען אויך די קרוין.

די פרסית, ירוחם דעם שמיד'ס פרוי, איז, נאכדעם ווי זי איז ארויסגעטריבען געווארען פון שוהל, גלייך אוועק צו המן'ס הויז און א היבשע ווייל געשטאנען דארטען נעבען טיהר, ביז וואנען איינע פון המן'ס טעכטער האט איהר דערזעהן.

— וואס איז דיין פארלאנג? — האט זי איהר געפרעגט, — פארוואס שטעהסטו נעבען טיהר?

— איך בין ירוחם דעם שמיעד'ס ווייב! — האט זי אויסגערופען און איך בין אנטלאפען געווארען פון זיין הויז. קענסטו פיליכט פאר מיר קריגען ערלויבניס ביי דיין מוטער, אז איך זאל אריין אין הויז. איך האב זעהר וויכטיגעס מיט איהר צו ריידען.

המן'ס טאכטער האט איהר באטראכט פון אויבען ארונטער און זיך אפגערופען:

— גוט, איך וועל זאגען מיין מוטער, און זי איז גלייך אריין אין הויז.

באלד איז ארויסגעקומען דלפון און אויסגערופען:

— איך בעט דיר, דערצעהל גארנישט צו מיין מוטער וועגען דיין טאכטער עדה און מיר. אויב דו וועסט מיר נישט פאלגען, וועסטו ערגער מאכען... מיין מוטער טאר פון גארנישט וויסען.

— אבער איך מוז דאך ראטעווען מיין טאכטער, — האט זי צו דלפון'ען געזאגט מיט טרעהרען אין די אויגען — זיי האבען איהר פון מיר אוועקגענומען און ווען איך זאל איהר גלייך נישט ארויסקריגען פון זייערע הענט וועט זי נאך חתונה האבען מיט שמעון, גדליה'ס זוהן.

— דו קענסט מיין מוטער דערצעהלען אלץ וועגען דיין טאכטער, אבער מיש נישט אריין מיין נאמען. אויב דו וועסט מיך פאלגען, פארזיכער איך דיר,

אז איך און מיינע ברידער װעלען דיר קענען באהילפיג זיין. איך װעל מיט זיי אװעקגעהן צו גדליה׳ס הויז און מיט געװאלד ארויסנעמען פון דארטען דיין טאכטער.

— און דו ליעבסט איהר שוין מעהר נישט? — האט די פרסית איהם געפרעגט.

— איך ליב איהר נאך אלץ, כאטש זי האט מיר שוין איינינע מאל באלײ־דיגט, — האט דלפון געזאגט — אבער איך באשװער דיר ביי די געטער פון פרס, אז דו זאלסט קיין װארט נישט דערצעהלען װעגען מיין ליבע צו דיין טאכטער, צו מיין מוטער.

— איך פארשפרעך דיר עס צו טאן! — האט די פרסית אויסגערופען — זאל איך פילייכט אינגאנצען פון דאנען אװעקגעהן?

— דו קענסט אריינקומען אין אונזער הויז. איך האב געהערט װי מיין שװעסטער האט דערצעהלט די מוטער, אז דו פארלאנגסט ערלויבעניש אריינצו־קומען און איך האב געזאגט, אז איך װעל דיר הייסען אריינקומען.

די פרסית איז אריין אין המן׳ס הויז.

זרש איז איהר אנטקעגען געגאנגען און איהר געפרעגט װאס זי פארלאנגט.

— דו װעסט מיר פארגעבען װאס איך בין געקומען שטערען דיין רוה, מיין הארינטע. אבער דער צארן פון די געטער האט זיך אויף מיר אויסגעגאסען... זיי באשטראפען מיר איצט פאר די זינד װאס איך בין אמאל באגאנגען און חתונה געהאט מיט א אידען.

— אה, דו ביזט דאך דעם שמיעד׳ס פרוי — האט זרש זיך געמאכט װי זי האט זיך דערפון ערשט דערװאוסט.

— יע, צו מיין גרויסען אומגליק בין איך נאך זיין פרוי.

— אבער דו ביסט דאך א פערסישע פרוי, דעריבער האסטו זיך נישט װאס צו שרעקען — האט זרש איהר געװאלט טרייסטען — די גזירה איז נאר אויס־צוקוילענען אלע אידען. אין דעם באשטימטען טאג װעסטו קענען זיין אין מיין הויז און קיין שלעכטעס װעט דיר נישט געשעהן.

— אבער מיין הארינטע! — האט די פרסית אויסגערופען מיט א װײ־נענדיגע שטימע — איך בין באזארגט װעגען מיין טאכטער. די געטער האבען מיר געשאנקען זעהר א שעהנע טאכטער, עדה הייסט זי, אבער מיין מאן האט איהר ערצויגען אין דעם אידישען גייסט.

— מיין עצה װאלט געװען, אז דו זאלסט איהר חתונה מאכען פאר א פער־סיער, — האט זרש איהר געראטען — דאמיט װעט זי זיך קענען ראטעװען פון א זיכערען טויט.

— אט װעגען דעם בין איך טאקע אהער געקומען בעטען הילף, — האט זי געזאגט.

דלפון האט געװארפען אויף איהר א בייזען בליק און די פרסית האט עס באמערקט.

— מיין טאכטער געפינט זיך איצט צװישען די אידען און זיי װילען איהר נישט ארויסגעבען צו מיר, און װי עס װייזט אויס, װעלען זיי איהר חתונה מא־כען מיט א אידען.

— דו מיינסט, אז זיי וועלען איהר צווינגען חתונה צו האבען געגען איהר ווילען ? — האט זרש איהר געפרעגט.

— ניין ! אבער זיי האבען אזוי פארדרעהט איהר קאפ, אז זי אליין האט זיך גענומען איינריידען דאס זי ליעבט איינעם שמעון'ען, וועלכער איז אן אומ־ווירדיגער יונגערמאן.

— איז דאס דער זעלבער שמעון וועלכער האט זיך געהאט מיט אייך אנ־געפאנגען, — האט זיך זרש געווענדעט צו איהרע זיהן.

— אויב זיין פאטער'ס נאמען איז גדליה איז עס דערזעלבער שמעון, — האט דלפון געזאגט.

— און וואס ווילסטו איך זאל פאר דיר טאן ?—האט איהר זרש געפרעגט.

— פיליכט וועט מיין הארינטע קענען בעטען דעם האר המן, און ער וועט זיי צווינגען מיר ארויסצוגעבען מיין טאכטער.

— איך צווייפעל אויב המן וועט עפעס וועלען טאן פאר דיר אין דער איצטיגער צייט... פארשטעהסטו מיר, מיין מאן האט ארויסגעגעבען די גזרה און האט באשטימט א געוויסען טאג אויסצוראטען אלע אידען און עס איז פארשטענדליך, אז ביז וואנען דער טאג וועט אנקומען, וועט ער די אידען צו־רוה לאזען. און אזוי ווי דו אליין האסט צוגעגעבען אז דיין טאכטער איז ער־צויגען געווארען אלס אידישע מיידעל, וועלען מיר אלע איינם גארנישט קענען טאן פאר איהר. ווען זי וואלט חתונה געהאט מיט א פערסיער איידער די גזרה איז ארויסגעגעבען געווארען וואלט זי זיך דאמיט געקענט ראטעווען, אבער איצט האב איך מורא אז דאס וועט שוין איהר אויך נישט העלפען.

— איך מוז אבער ראטעווען מיין טאכטער ! — האט די פרסית גענומען יאמערן.

— די איינציגע עצה וואס איך קען דיר געבען, — האט זרש זיך אפגערו־פען — איז אז דיין טאכטער זאל אומבייטען איהר גלויבען. זאל זי אנפאנגען מתפלל צו זיין צו אונזערע געטער און דערצו זאל זי זיך שטעלען ארבייטען אלס דינסט אין א פערסישע הויז, וועט זי דאמיט קענען ראטעווען איהר לעבען.

— אח, מוטער ! זאל זי ארבייטען אלס דינסט אין אונזער הויז — האט דלפון אויסגערופען — מיר נויטיגען זיך דאך אין א דינסט.

— דו ביזט גערעכט מיין זוהן, — האט זרש געזאגט מיט א שמייכעל — אויב זי וועט וועלען אומבייטען איהר גלויבען און ווערען א ריכטיגע פערסישע מיידעל, וועל איך איהר ערלויבען צו ארבייטען אין מיין הויז אלס דינסט.

— איך צווייפעל אויב זי וועט עס וועלען טאן — האט די פרסית געזאגט מיט זארג.

— דאן קען איך פאר איהר גארנישט טאן! — האט זרש אויסגערופען.

די פרסית איז געבליבען שטעהן מיט אן ארונטערגעלאזענע קאפ און האט א ווײלע געשוויגען.

— איך ווייס נישט וואס צו טאן מיט זיך זעלבסט — האט זי געזאגט מיט א נידעריגע שטימע — איך קען זיך מעהר נישט צוריקקעהרען צו מיין מאן אין הויז און איך האב נישט וואו צו זיין. ווען איך וואלט אליין געקראגען א

שטעלע ביי א פערסישע משפחה אלס דינסט, וואלט איך זיך זעהר גליקליך געשעצט.

זרש האט איהר נאכאמאל באטראכט און זיך צו איר אפגערופען:

— אויב דו ווילסט קענסטו ווערען מיין דינסט. דו קענסט זיך גלייך שטעלען ארבייטען אין מיין הויז.

— אה, איך דאנק דיר, מיין הארינטע, — האט די פרסית א צופרידענע געזאגט.

זינט יענעם טאג איז די פרסית, ירוחם דעם שמיעד׳ס ווייב, געווארען א דינסט אין המן׳ס הויז.

דלפון האט פון איהר נאך אמאל ארויסגעקראגען א פארזיכערונג אז זי וועט ניט אריינמישען זיין נאמען. נאכהער האט ער זיך צו איהר אפגערופען:

— זאג מיר אויף ווען איז בעשטימט געווארען די חתונה פון דיין טאכטער מיט שמעון׳ן?

— לויט די ווערטער פון מיין מאן, האב איך מורא, אז די חתונה צווישען עדה׳ן און שמעון׳ען וועט פארקומען נאך היינט ביינאכט, — האט די פרסית אויסגערופען מיט פארצווייפלונג, — און אויב עס וועט באלד גארנישט געטהאן ווערען, האב איך מורא אז עס וועט זיין פארפאלען. מיין טאכטער וועט צו מיר אויף אייביג פארלארען זיין.

— אויב עס וועט דיר געלונגען נישט צו דערלאזען אז די חתונה זאל פארקומען, דאן איז נאך פאראן א מעגליכקייט צו ראטעווען דיין טאכטער, — האט דלפון איהר געזאגט.

— אבער איך בין דאך אזוי הילפלאז, — האט זי איהם געענטפערט, — איך וועל שוין מעהר נישט קענען געהן אהין צו זיי, ווייל ווען מיין מאן וועט מיך דארטען דערזעהן, וועל איך שוין קיין לעבעדיגע פון זיינע הענד נישט אוועקגעהן.

— איך האב א פלאן! — האט זיך דלפון אפגערופען, — מיר וועלען דארפען אויסקלעהרען א חטא אויף שמעון׳ען, פאר וואס מיר זאלען האבען א רעכט איהם אריינצושפארען אין תפיסה און דאמיט וועלען מיר צייטווייליג פארמיידען די חתונה, און מעגליך אז מיר וועלען איהם קענען האלטען אין תפיסה ביז דעם טאג פון דער גזרה, און דאן וועלען מיר איהם קענען טויטען.

— דיין פלאן געפעלט מיר זעהר! — האט די פרסית געזאגט, און איהר פנים האט אויפגעלויכטען, — אבער אין וואס פאר א פארברעכען וועסטו איהם קענען בעשולדיגען, אז מען זאל איהם קענען פארהאלטען אזוי לאנג.

— איך וועל זיך בעראטהען מיט מיין עלטערען ברודער פרשנדתא, ער טראגט אויף איהם א שנאה, ער וועט באלד אנקומען פון פאלאץ... דו מעגסט רוהיג זיין אז ער וועט שוין געפינען א מיטעל ווי אזוי צו ארעסטירען שמעון׳ען.

אין אבענד ווען אלע זיהן פון המן זיינען געקומען אהיים, האט דלפון אריינגערופען זיין עלטערען ברודער און איהם איבערגעגעבען אלעס וועגען דער פרסית און איהר טאכטער.

— אויב מיר וועלען היינט ניט צושטערען זיינע פלענער, — האט דלפון געזאגט — וועט קיין האפנונג ניט בלייבען פאר עדה׳ן.

— מיר קימערט נישט אויב עדה וועט פארטיליגט ווערען צוזאמען מיט די

איבריגע אידען! — האט פרשנדתא געזאגט, — דו ווייסט דאך, אז זינט דאן ווען איך בין צוליעב איהר באליידיגט געווארען, בין איך גלייכגילטיג צו איהר און מיך קימערט אויך נישט וואס מיט איהר וועט פאסירען.

— דאס אבער דארפסטו טהאן צוליעב איהר מוטער, דו ווייסט דאך, אז זי איז א פרסית און זי איז צו אונז אימער געווען גוט, און יעצט איז זי דאך אויך אונזער דינסט, דאריבער איז אונזער פליכט איהר ארויסצוהעלפען, און א חוץ דעם וועט אונז פיעלייכט געלינגען איהר צו באקעהרען צו אונזער אמונה... אבער ווי עס זאל נישט זיין, טארען מיר נישט דערלאזען אז שמעון זאל מיט איהר חתונה האבען. מיר מוזען איהם צייגען, אז מיר האבען די מאכט צו טהאן וואס מיר ווילען. מיר מוזען זעהן איהם נאך היינט אין אבענד צו ארעס־טירען.

— דאס וועסטו קענען זעהר לייכט אויספיהרען! — האט פרשנדתא זיך אפגערופען, — איך וועל שוין געפינען אן אויסרייד און וועל קומען מיט עטליכע פאליציי בעאמטע און איהם ארעסטירען.

— דאס מוז אבער באלד געטהאן ווערען, ווייל אויב מיר וועלען פארזאמען.

— וואו איז ויזתא? — האט פרשנדתא געזאגט, — ער וועט אונז קענען וועט מעגליך זיין אלעם פארפאלען, — האט דלפון געזאגט.

אין דעם ארויסהעלפען.

דלפון האט גלייך ארייגערופען ויזתא'ן און נאכדעם ווי זיי האבען איהם איבערגעגעבען דעם גאנצען פלאן, האט פרשנדתא צו איהם געזאגט:

— דו וועסט דארפען זעהן ארייצוקומען אין דעם הויז פון שמעון'ס פאטער און פאראורזאכען א טומעל, דאן וועט דאך שמעון ארויסגעהן זיך נעהמען שלא־גען מיט דיר, וועל איך און דלפון אנקומען מיט אייניגע פאליציי בעאמטע... דו וועסט בעשולדיגען שמעון'ען אז ער האט געשאלטען אונזער פאטער און איז ארויסגעפאלען דיך שלאגען. און דאן וועט עס זיין זעהר גרינג איהם צו ארעסטירען.

— גוט! — האט ויזתא אויסגערופען מיט גרויס פרייד, — איך וועל גלייך אהין אוועקגעהן.

מיט צוויי שטיינער אין זיין קעשענע, איז ויזתא אוועקגעגאנגען אין דער אידישער גאס, אין דער ריכטונג פון שמעון'ס הויז, און נאך איהם זיינען נאכ־געגאנגען פרשנדתא און דלפון מיט אייניגע פאליציי בעאמטע. זיי זיינען גע־שטאנען בעהאלטען הינטער די בוימער.

— דערפאר וואס איהר וועט אונז ארויסהעלפען אין דעם, וועט יעדער פון אייך בעקומען א צעהנט חלק פון דעם גאנצען רייכטום פון שמעון'ס משפחה. — האט דלפון זיך אפגערופען צו די פאליציי בעאמטע — איהר וועט דארפען דערצעהלען אז צוטרעפליך זייט איהר פארבייגעגאנגען און אליין מיט אייערע אויערען געהערט ווי שמעון האט געלעסטערט דעם פערסישען גאט און אויך געשאלטען אונזער פאטער, המן. דאן זאלט איהר איהם אוועקנעהמען אין תפיסה. זיין משפט וועט אפגעלייגט ווערען ביז דעם לעצטען טאג, און איידער זיינע דייך וועלען אויסגעהערט ווערען, וועט ער שוין אלץ איינם דארפען געטייטעט ווערען, אזוי וועט קיינער נישט וויסען אז א בלבול איז אויף איהם געמאכט געווארען.

אין דעם הויז פון גדליה, שמעון׳ס פאטער, זיינען פיעלע אידען, די גוטע פריינד פון דער משפחה זיך צוזאמענגעקומען. כאטש אויפ׳ן הארצען איז אלעמען געווען ביטער און טרויעריג, און יעצט איז נישט געווען קיין פאסענדע צייט צו פראווען א חתונה, האבען דאך אלע געוואוסט, אז די חתונה צווישען שמעון און עדה׳ן, די טאכטער פון ירוחם דעם שמיעד, מוז גלייך פארקומען, בדי צו ראטעווען עדה׳ן. דאס זיין געגרייט זיך מקריב צו זיין פאר איהר אידישקייט און פאר איהר ליעבע צו שמעון׳ען האט גערירט אלעמענס הערצער. יעדער האט געוואוסט אז ווען עס וועט געלינגען די פרסית נישט צו דערלאזען אז עדה זאל חתונה האבען מיט שמעון׳ען, דאן וועט איהר נעקסטער שריט זיין אפצו׳שמד׳ן איהר טאכטער אין גאנצען אויף א פערסישע מיידעל, און דאן וועט זי זיין פארפאלען צום אידישען פאלק אויף אייביג.

ווען עס איז בעקאנט געווארען אז דעם שמיעד׳ס טאכטער איז אנטלאפען פון איהר פערסישער מוטער, ווייל זי האט געוואלט איהר חתונה מאכען מיט איינעם פון המן׳ס זיהן, איז עדה געשטיגען אין אלעמענס אויגען... כאטש אין די פריהערדיגע צייטען, פלעגט מען אויף איהר קיקען קרום, און פיעלע האבען נישט געוואלט ליידען ווען דער שמיעד פלעגט איהר ברייגנען אויף יום טוב אין שוהל, יעצט אבער האט זי כושא חן געווען אין אלעמענס אויגען.

— זי בעזיצט אן אמת׳ע אידישע הארץ און נאבעלע נשמה, — האט מען צווישען זיך גערעדט, — אין אזא צייט ווען צו זיין א איד מיינט טויט, איז זי געקומען און עפענטליך ערקלעהרט אז זי איז א אידישע טאכטער.

— עס וואלט פאר איהר זעהר גרינג געווען זיך אפצוראטעווען, בפרט ווען איינער פון המן׳ס זיהן וואלט מיט איהר חתונה געהאט.

— זי ווייסט גאנץ גוט אז ווען זי וועט חתונה האבען מיט שמעון׳ען איז איהר גורל פארזיגעלט... די גזרה וועט אויף איהר אויך חל זיין... יא, זי ברייגנט א קרבן אויף דעם מזבח פון איהר ליעבע צו שמעון׳ען... ביי איהר איז רעכט צו לעבען בלויז אייניגע מאנאטען מיט דעם וועמען זי ליעבט און שטארבען אלס אידישע טאכטער, איידער צו לעבען א גליקליך לעבען זייענדיג פארהייראט צו א פערסיער.

— און לאמיר זיך נישט נארען, ביי יעצטיגער צייט איז עס זעהר א גרויסער כבוד פארדעכענט צו ווערען פאר המן׳ס שנור. און ווער ווייס אויב פיעלע פון אונזערע טעכטער וואלטען אזא נסיון געקענט ביישטעהן.

די חתונה פון שמעון׳ען און עדה׳ן איז בעשטימט געווארען אויף דיזען אבענד, און צווישען די געסט איז אויך געווען מרדכי, וועלכער האט געזאלט זיין דער מסדר קדושין.

אלע זיינען געווען אפגעשוואכט פון פאסטען. פון דעסטוועגען האט מען די חתונה נישט געוואלט אפלייגען, ווייל יעדער האט מורא געהאט אז עפעס זאל נישט פאסירען אין עדה זאל מיט געוואלד אוועקגענומען ווערען פון איהר מוטער.

א טרויעריגע שטילקייט האט געהערשט אין גדליה׳ס הויז. די געסט וועלכע האבען זיך געהאט פארזאמעלט צו דער חתונה, האבען מיט פארקלעמטע הערצער און מיט אומעטיגע בליקען געקוקט אויף חתן־כלה. עס איז אויסגעקומען אז נישט צו א חתונה האט מען זיך דא יעצט פארזאמעלט, נאר צו א לוית. די פרויען האבען שטילערהייט געכליפעט.

— אזא יונגע ליעבליכע פּאָר... וועלען אפילו קיין יאהר צוזאמען נישט לעבען און וועלען געקוילעט ווערען.

באלד האָט מען די חופּה געבראכט אין הויז. מען האָט מורא געהאַט צו שטעלען די חופּה אין דרויסען אונטער׳ן פרייען הימעל.

מרדכי האָט זיך אויפגעהויבען פון זיין פּלאַץ און מיט שוואכע טריט צו־געגאנגען צו חתן־כלה. ער האָט געזאָגט א שטילע תפלה.

די שטילקייט איז געווען אן אנגעשטרענגטע. די אויגען זיינען געווען צו־שראָקען. די הערצער האָבען ביי אלעמען געקלאַפּט און נאָך מעהר ביי שמעון׳ען און עדה׳ן. באלד ווערט זייער זיסער חלום פארווירקליכט, זיי וועלען פארבונדען זיין ביז וואנען דער טויט וועט זיי פאנאנדערטיילען.

פּלוצלינג האָט זיך געהערט א בריאזג... א שווידער איז דורכגעלאָפען אלע־מענס קערפּערס. יעדער האָט אנגעפאנגען צו ציטערען. מען איז געבליבען שטעהן ווי צוגעשמידט צו די פּלעצער... אפילו ירוחם דער שמיעד, וועלכער האָט ארויסגעצייגט די לעצטע עטליכע טעג זעהר פיעל בראַווקייט, איז אויך גע־בליבען שטעהן א צוטומעלטער און זיך נישט געריהרט פון אָרט.

א צווייטער בריאזג האָט זיך געהערט. נאָך א שויב איז צושמעטערט געוואָרען.

שמעון האָט איבערגעלאָזען עדה׳ן שטעהענדיג נעבען מרדכי׳ן און אליין איז ער שנעל ארויסגעלאָפען אין דרויסען צו זעהן ווער עס איז געקומען שטערען. ער האָט גלייך באמערקט ויזתא׳ן, וועלכער האָט אין זיין האנד געהאלטען א שטיין און זיך געצילעוועט אין א צווייטען פענסטער.

— ווי אזוי וואגסטו צוצושטערען אונזער רוה — איז שמעון צו איהם צוגעלאָפען און גענומען ארויסרייסען פון איהם דעם שטיין.

— איך וועל דיר צייגען ווי אזוי צו שילטען מיין פאטער. — האָט ויזתא הויך א געשריי געטהאָן.

באלד זיינען פון זייערע באהעלטענישען ארויסגעשפרונגען פרשנדתא, דלפון און די פּאָליציי בעאַמטע און אנגענומען שמעון׳ען פאר׳ן האנד.

— דו האָסט בעליידיגט אונזערע געטער און אונזער האר, המן, — האָט איינער פון די בעאַמטע אויסגערופען. — דו ווערסט דערפאר ארעסטירט.

— שמעון האָט זיך גענומען ראנגלען מיט זיי. עס איז געוואָרען א טומעל און גלייך איז עדה ארויסגעלאָפען זעהן וואָס דאָ קומט פאָר, און ווען זי האָט דערזעהן איהר חתן אין די הענד פון די פּאָליציי בעאַמטע, האָט זי ארויסגעלאָזען א געשריי און געפאלען אין חלשות.

באלד זיינען אויך אלע פערזאַמעלטע ארויס. ירוחם האָט גענומען מינטערען זיין טאָכטער... און די איבריגע אידען האָבען גענומען ארומרינגלען די פּאָליציי מיט המן׳ס זיהן, וועלכע האָבען געהאַלטען שמעון׳ען גאנץ פעסט אין זייערע הענד.

— באפרייט שמעון׳ען, — האָבען די אידען היסטעריש געשריען, — ער האָט קיין פארברעכען בעגאנגען.

— ער האָט געלעסטערט אונזער גאָט און בעליידיגט המן׳ען, — האָבען די פּאָליציי זיי געענטפערט, — דאריבער וועט ער מוזען איינגעשפּאַרט ווערען אין תפיסה ביז וואנען מען וועט איהם דערפאר משפּט׳ן...

דער כעס און צארן האט ביי אלעמען געברענט. זיי זיינען נעהנטער צוגעקומען און פארלאנגט פון די בעאמטע זיי זאלען איהם אפלאזען.

— מיר ווייסען אז דאס איז א פארשווערונג פון המן'ס זיהן! מיר פארלאנגען אז מען זאל איהם באפרייען.

— באפרייען!? — האט זיך איינער פון די בעאמטע פאנאנדערגעלאכט.

— מיר וועלען איהם באפרייען דעם דרייצעהנטען אדר, כדי מען זאל איהם קענען טויטען צוזאמען מיט די איבריגע אידען.

אייניגע פון די אידען האבען זיך א לאז געטהאן צו די בעאמטע און געוואלט באפרייען שמעון'ען מיט געוואלד, אבער די פאליציי בעאמטע האבען שנעל זייערע שווערדען ארויסגעצויגען און אויסגערופען:

— אויב אימיצער פון אייך וועט וואגען צוצוקומען נעהנטער וועט ער גלייך זיין קאפ פארלירען.

א טויט שרעק איז אנגעפאלען אויף די אידען און זיי האבען זיך אומגעקעהרט פארביטערטע און צושראקענע.

ווען ירוחם האט אפגעמינטערט זיין טאכטער, איז שוין שמעון געווען גאנץ ווייט אוועק מיט די פאליציי בעאמטע.

עדה האט געמאכט א פארזוך נאכצולויפען, אבער מען האט איהר נישט געלאזען.

— דו וועסט איהם גארנישט קענען העלפען, מיין טאכטער! — האט ירוחם זיך אפגערופען, — דיין מוטער האט אין דעם א האנד. זי האט עס אפגעמאכט מיט המן'ס זיהן... מיר זיינען אלע הילפלאז, מיר וועלען גארנישט קענען טהאן... מיר וועלען זיך מוזען בענוצען מיט די איינציגע וואפען וואס איז אונז פארבליבען — תפלה! מיר וועלען ווייטער בעטען גאט ער זאל זיך נוקם זיין אן אלע אונזערע שונאים!

— אבער איך קען זיך מעהר נישט אומקעהרען אהיים... — האט עדה געוויינט, — זיי וועלען מיך געוויס פון דארטען אוועקנעהמען און מיך צווינגען צו טהאן זייער ווילען.

— יא, מיין טאכטער! איך ווייס אויך אז מיין הויז איז פאר דיר יעצט קיין פלאץ נישט... דיין מוטער וועט נישט רוהען ביז וואנען זי וועט אויספיהרען אלעס וואס זי וויל, און בפרט יעצט ווען זי געפינט זיך אין המן'ס הויז.

— אבער אין דיזען הויז טאר זיך דיין טאכטער יעצט אויך נישט געפינען!

— האט מרדכי זיך אפגערופען צו ירוחם'ן — דאריבער וואלט איך דיר געראטהען אז זי זאל קומען צו מיר אין הויז... דארטען וועט זי זיין א סך זיכערער... מיין קציעה וועט איהר גוט ציזעהן און קיינער פון די פערסיער וועט אפילו נישט חושד זיין אז זי געפינט זיך אין מיין הויז. און ווען גאט וועט אויף אונז אלעמען רחמנות האבען און די גזרה וועט בטל ווערען, וועלען מיר דאן אויך קריגען גערעכטיגקייט פאר שמעון'ען.

מיט פארקלעמטע הערצער זיינען זיך די געסט צוגאנגען, יעדער צו זיין הויז.

עדה איז אוועק צו מרדכי'ן און נאכדעם ווי ער האט דערצעהלט קציעה'ן וואס עס איז פארגעקומען, האט קציעה ארומגענומען עדה'ן, איהר געהאלזט און געקושט און געזאגט:

— ווי מיין אייגענע טאָכטער וועסטו צו מיר פאַררעכענט ווערען. איך האָף צו גאָט, אַז ער וועט אויף אונז אַלעמען רחמנות האָבען און אונז ראַטעווען פון המן׳ס הענד... די קעניגין אסתר, וועלכע איז צו מיר אויך פאַררעכענט געוואָרען ווי אַ טאָכטער, שווייגט נישט אין דעם, און עס איז צו האָפען אַז גאָט וועט שיקען די ישועה דורך איהרע הענד, און דאַן מעגסטו זיכער זיין אַז איך וועל איהר אויך בעטען פון דיינעטוועגען צו פועל׳ן ביים קעניג מען זאָל דיין שמעון׳ען באַפרייען פון געפענגניס. ערשט דאַן וועלען מיר פּראַווען דיין חתונה מיט פרייד און גליק.

עדה האָט מיט טרעהרען אין די אויגען געדאַנקט קציעה׳ן פאַר איהרע טרייסט־ווערטער... אָבער אין איהר האַרצען האָט זי געהאַט זעהר ווייניג האָפנונגען אויב זי וועט שוין ווען עס איז זיך זעהן מיט איהר חתן שמעון.

מיט גרויס פרייד איז דלפון געלאָפען דער ערשטער אהיים אַנצוזאָגען דער פּרסית די שמחה אַז שמעון איז אַרעסטירט געוואָרען נאָך איידער איהר טאָכטער האָט מיט איהם חתונה געהאַט.

— און וואו איז מיין טאָכטער? — האָט זי איהם געפרעגט.

— דאָס ווייס איך נישט! — האָט דלפון געענטפערט, — אָבער דו מעגסט זיכער זיין אַז זי וועט שוין שמעון׳ען נישט הייראַטען! ער איז שוין פאַרשפּאַרט אין געפענגניס אויף דער שולד אַז ער האָט געלעסטערט אונזערע געטער, און איידער דער משפט וועט פאַרקומען, וועט ער אַלץ איינס צוזאַמען מיט די איבריגע אידען אומקומען.

— אָבער וואָס וועט פּאַסירען מיט מיין טאָכטער? — האָט זיך די פּרסית אַלץ נאָך נישט בארוהיגט, — וועסטו זעהן איהר צו בעשיצען?

— דאָס וועל איך קענען טהאָן, סיידען זי זאָל אַננעהמען אונזער גלויבען!

— האָט דלפון איהר געענטפערט.

— כל זמן זי וועט זיך געפינען צווישען די אידען, אָדער אין דעם רשות פון מיין מאַן, וועט זי עס קיינמאָל ניט טהאָן, — האָט די פּרסית געזאָגט מיט טרעהרען אין די אויגען, — אָה, ווען אַנשטאַט צו נעהמען שמעון׳ען וואָלט איהר מיין טאָכטער פון דאָרטען אוועקגענומען וואָלט איך זיך אַ סך גליקליכער געפיהלט. יעצט אָבער וועט זיך עדה געפינען מיט איהר פאָטער און אונטער זיין השפעה וועט זי אפילו ניט טראַכטען וועגען אַננעהמען די פּערסישע אמונה.

— מיין מוטער האָט געהאַט צוגעשטימט אַז עדה זאָל אַרבייטען אַלס דינסט אין אונזער הויז. און אויב זי וועט צושטימען דערצו, וועל איך שוין זעהן איהר אַרויסצוקריגען פון איהר פאָטערס הויז.

— זי וועט מוזען צושטימען! — האָט די פּרסית אויסגערופען, — וואָס דען? וועט דען זיין בעסער פאַר איהר אַז זי זאָל געטויטעט ווערען צוזאַמען מיט די איבריגע אומווירדיגע אידען... און איך קען דיר פאַרזיכערען, — האָט זי מיט עטוואָס אַ נידריגער שטימע געזאָגט, — אַז ווען מיין טאָכטער וועט זיך געפינען מיט דיר אין איין הויז, וועט זי דיר אָנפאַנגען ליעב צו האָבען, און זי וועט נאָך צושטימען מיט דיר חתונה צו האָבען.

— הם... ליעב צו האָבען... דאָס יאָ... אָבער דו קענסט דאָך נישט ערוואַר־

טען אז איך זאָל מיט דיין טאָכטער חתונה האָבען, — האָט דלפון גענומען שטאַמלען.

— וואָס ?... האָסטו דען איהר מעהר ניט ליעב ?

— אַה, יאַ... דיין טאָכטער איז זעהר א שעהנע, שעהנער פון אלע אנדערע פּערסישע מיידלעך, אבער דו דאַרפסט נישט פארגעסען, אז זי שטאַמט פון א אידישען פאָטער, און ווי אַזוי וועט עס אויסזעהן פאר המן'ס א זוהן צו הייראַטען אַזאַ מיידעל !..

— אבער דו ביזט דאָך געקומען מיך בעטען אז זי זאָל דיין פרוי ווערען ! האָסטו שוין חרטה ?

— איך מוז זיך פאר דיר מודה זיין, אז איך בין קיינמאָל נישט געווען ערנסט. יאַ... אפשר פריהער איידער מיין פאָטער איז דערהויבען געוואָרען... אבער יעצט, אז מיין פאָטער איז דער משנה למלך און איך אליין פארנעהם אויך א וויכטיגען אַמט אין פּאַלאַץ... איך בין זיך מודה אז איך וואָלט איהר געקענט ליעבען, אבער... קיינער וואָלט דערפון נישט געטאָרט וויסען..

— און וועסטו איהר נישט ראַטעווען ? — האָט די פרסית איהם געפרעגט מיט א וויינענדיגער שטימע.

— דאָס וועל איך קענען טהאָן פאר דיר. איך מיט מיינע ברידער וועלען אוועקגעהן צו דיין מאַן אין הויז און פון דאָרטען מיט געוואַלד אוועקנעהמען און איהר איבערגעבען אין דיינע הענד. ביזטו צופריעדען ?

— איך וועל אייך אַלעמען דאַנקבאַר זיין אויב איך וועל דורך אייך צוריקקריגען מיין טאָכטער.

אויף מאָרגען האָט דלפון געזאָגט דער פרסית אז ער האָט גוט אויסגעפאָרשט און אויסגעפונען אז עדה געפינט זיך נישט מעהר מיט איהר פאָטער אין הויז.

— אויב אַזוי געפינט זי זיך אין דעם הויז פון גדליה, שמעון'ס פאָטער !

— פון דאָרטען וועלען מיר איהר געוויס קענען אוועקנעהמען ! — האָט דלפון געזאָגט, — שמעון איז אין געפענגניס אונטער א שווערע קלאַגע און אויב גדליה וועט נישט וועלען ארויסגעבען דיין טאָכטער, דאַן וועט ער ערגער מאַכען.

דעם זעלבען טאָג איז דלפון געקומען און געלאָזט וויסען דער פרסית אז עדה געפינט זיך נישט אין דעם הויז פון שמעון'ס פאָטער.

— איך וועל איהר שוין געפינען ! — האָט די פרסית אויסגעשריען, — איך וויים אז מיין מאַן בעהאַלט איהר אוים אין הויז, אבער פאר מיר וועט ער איהר נישט קענען בעהאַלטען.

דרייצעהנטער קאַפּיטעל

אסתר, אחשורוש און המן

דריי טעג האָט אסתר געפאַסט און מתפלל געווען צו גאָט ער זאָל אריינגעבען א געדאַנק אחשורוש'ן איהר איינצולאַדען צו זיך... איהר האָט זיך זעהר נישט געוואָלט קומען צו איהם אהן אן איינלאַדונג, זי האָט נישט געקענט פאַר־

שטעהן פארוואס ער האט אז איהר אין גאנצען פארגעסען. איז עס מעגליך אז ער האט איהר שוין מעהר נישט ליעב... און יעצט ווען זי וועט קומען צו איהם, וועט ער פיעלייכט אין כעס ווערען און ניט אויסשטרעקען זיין גאלדענע רוט... דאן וועט זי דאך איהר לעבען פארשפיעלען... זי ווייס אז דאס איז דער געזעץ. אז ווען אימיצער קומט צום קעניג נישט איינגעלאדענערהייט ווערט ער גלייך געטויטעט, סיידען דער קעניג שטרעקט אויס צו איהם זיין גאלדענע רוט... און דאס איז אויך גילטיג פאר דער קעניגין. וואס וועט זיין אז אחשורוש וועט זיין אונצופרידען מיט איהר פלוצלינגען בעזוך און ער וועט נישט דערלאנגען זיין רוט, דאן וועט זי דאך פארשפיעלען איהר לעבען. נישט פאר איהר לעבען איז זי בעזארגט. אבער מיט איהר טויט וואלט אויך פארלארען געגאנגען די לעצטע האפנונג פון אלע אידען פון פרס און מדי. המן דער רשע וואלט דאן אונגעשטערט דורכגעפיהרט די שוידערליכע גזרה... אפשר וואלט געווען בעסער אז זי זאל זיך פריהער לאזען מעלדען צום קעניג? — האט אסתר געטראכט, — דאן וואלט די סכנה נישט געווען אזוי גרויס... אבער וואס וועט זי טהאן אויב ער וועט איהר זאגען, אז ער וועט איהר לאזען וויסען ווען ער וועט איהר וועלען זעהן, דאן וועט זי דאך געוויס קיין געלעגענהייט נישט האבען זיך מיט איהם צו זעהן... זי וועט געהן צו איהם... זי וועט איינשטעלען איהר לעבען און קומען צו איהם אומ־געבעטען.

אסתר האט א קוק געטהאן אין שפיגעל און זי האט צורעכט געמאכט גען איהרע שעהנסטע קעניגליכע קליידער.

די קאמער־מיידלעך האבען איהר אנגעטהאן די קליידער מיט איהרע שעהנ־סטע ציערונג, זיי האבען אויך איהר אנגעטהאן די גאלדענע קרוין אויף איהר קאפ.

אסתר האט א קוק געטהאן אין שפיגעל און זי האט צורעכט געמאכט איהרע האר.

מיט גרויס ערשטוינונג האבען די קאמערמיידלעך אנגעקוקט די קעניגין. דאס איז דאס ערשטע מאל וואס די קעניגין נעהמט אזוי פיעל מיה אויסצוקוקען וואס שעהנער.

נאכדעם ווי זי איז געווען פארטיג צו געהן, האט זי זיך געווענדעט צו איהרע קאמערמיידלעך:

— ווי קוק איך אויס אין אייערע אויגען?

— די קעניגין איז אזוי שעהן ווי די זון! — האט איינע געענטפערט.

— מיר האבען שטענדיג באוואונדערט די שעהנקייט פון דער קעניגין, — האט א צווייטע געזאגט, — אבער היינט איז די קעניגין נאך שעהנער ווי אלע מאל.

— דענקט איהר אז איך וועל געפעלען דעם קעניג? — האט אסתר זיי ווידער געפרעגט האלב אין שפאס און האלב אין ערנסט.

די קאמערמיידלעך האבען זיך פארנייגט און איהר פארזיכערט דאס זי איז אזוי בעצויבערנד שעהן אז זי וועט דעם קעניג זעהר געפעלען ווערען.

— יעצט וועלען מיר געהן צום קעניג! — האָט אסתר אויסגערופען, און אין דער בעגלייטונג פון איהרע קאַמערמיידלעך איז זי אוועק צו אחשורוש'ן אין פּאַלאַץ.

ווען די לייבוועכטער האָבען דערזעהן די קעניגין, האָבען זיי זיך פאַר־נייגט פאַר איהר און אויפגעעפענט די טיהר.

די קאַמערמיידלעך זיינען געבליבען שטעהן נעבען דער טיהר און די קעניגין איז אריין אין דעם צימער וואו אחשורוש איז געזעסען אויף זיין טראָהן.

די הויפּט לייבוועכטער פון אינעווייניג האָבען פאַר איהר אויפגעעפענט די טיהר און זי איז געבליבען שטעהן א ווייל'ע.

פון ווייטען, פּונקט געגען איבער דער טיהר איז געזעסען אחשורוש פאַר־זונקען אין זיינע מחשבות.

אסתר'ן האָט זיך געדוכט אז ער דרעמעלט... איהר הארץ האָט גענומען שטאַרק קלאַפּען... זי האָט באמערקט די בליקען פון די לייבוועכטער. זי האָט געזעהן זייערע שפּיזען.

א טויט שרעק איז איהר באַפאַלען. וואס וועט זיין אז דער קעניג וועט זיך אפילו אויף איהר נישט וועלען אומקוקען. דאַן דאַרף זי דאָך ארויסגעפיהרט ווערען פון די לייבוועכטער און ווערען הינגעריכטעט.

אסתר אָבער האָט זיך נישט פאַרלאָרען... זי איז געבליבען שטעהן גלייך, מיט שטאָלץ און זעלבסטווירדע... זי האָט געוואוסט אז גאָט וועט איהר נישט פאַרלאָזען. זי האָט איהרע אויגען נישט ארונטערגענומען פון דעם קעניג.

פּלוצלינג האָט אחשורוש אויפגעהויבען זיין קאָפּ און באמערקענדיג אסתר'ן האָט ער זיך שנעל א הויב געטהאָן פון זיין טראָהן און אויסגעשטרעקט צו איהר זיין גאָלדענע רוט וואָס ער האָט געהאַלטען אין האַנד.

אסתר איז צוגעגאַנגען נעהנטער, האָט אנגעריהרט דעם קעניג'ס רוט מיט איהרע פינגער.

— אה, מיין ליעבע אסתר! — האָט אחשורוש אויסגערופען, — ווי גליקליך איך בין דיר יעצט צו זעהן... איך האָב נאָר וואָס פון דיר געטראַכט... ווי וואונדערליך שעהן דו ביזט. קום זעץ זיך אוועק נעבען מיר.

מיט לאַנגזאַמע טריט איז אסתר צוגעגאַנגען צום טראָהן און האָט זיך פאַרנייגט פאַר דעם קעניג.

אחשורוש איז ארונטער פון טראָהן און איהר געהאָלפען ארויפשטייגען צוזאַמען מיט איהם. ער האָט איהר אוועקגעזעצט ביי זיין רעכטער האַנד און נאכדעם ווי ער האָט איהר א קוש געטהאָן האָט ער זיך צוריק אוועקגעזעצט אויף זיין פּלאַץ.

— אה, אסתר, עס איז שוין לאַנג אז איך האָב דיין שעהנעם געשטאַלט נישט אנגעקוקט. איך האָב דיר נישט געוואָלט בעלעסטיגען, און איך האָב ביי זיך בעשלאָסען אז דו זאָלסט זיך אויסרוהען פאַר איניגע וואכען. ווייל דעם לעצטען מאָל ווען איך האָב דיך געזעהן, האָסטו צו מיר געשיינט צו זיין זעהר מיעד... זאָג מיר, אסתר, ווי פיהלסטו זיך? ביזטו געזונט? איז פרידען צו דיר?

— יאָ, מיין האַר, קעניג! — האָט אסתר אויסגערופען מיט א שמייכעל — פרידען איז צו מיר. איך בין בלויז געוועזען באַזאָרגט פון דעם וואָס דער קעניג האָט מיך אַזאַ לאַנגע צייט נישט איינגעלאַדען. איך האָב שטאַרק געבייגט...

איך האב זיך שוין מעהר נישט געקענט באהערשען און איך בין געקומען אהן אן איינלאדונג . . .

— דו ווייסט דאך, אז דו ביזט ווילקאמען אין מיין פאלאץ צו יעדער צייט ! — האט אחשורוש אנגענומען איהר צארטע האנד און זי צוגעטראגען צו זיינע ליפען — ווי שעהן און רייצענד דו ביזט, אסתר ! אה, ווי גליקליך איך בין אז איך האב דיך געקראגען פאר מיין קעניגין ! גאנץ אפט זוך איך צו מאכען א פארגלייכעניש צווישען דיר און מיין אמאליגע קעניגין ושתי, און איך זעה אז נעגען דיר איז זי געווען גאנץ העסליך, און דו דארפסט נישט פארגעסען אז ושתי איז דאן געווען די שעהנסטע אין מיין לאנד, אויסער דיר געוועהנליך, דו ביזט נאך דאן געווען גאר א יונג קינד... יא, איך האב זעהר פיעל דאנקבאר צו זיין מיין הויפט־מיניסטער המן, ער האט דיך געקראגען פאר מיר, ער איז זעהר א קלוגער מאן, אט דער המן, דער קליגסטער אין מיין גאנצער מלוכה... און געטריי איז ער מיר אז איך וואלט איהם אלעס אנפארטרויעט... יא, נישט לאנג צוריק האב איך איהם אפילו געטרויט מיט מיין זיגעל־רינג.

— מיט דעם קעניג׳ס זיגעל־רינג ! — האט אסתר אויסגערופען מיט ער־שטוינונג, — נישט יעדער קען זוכה זיין צו אזא זאך, אבער איך בעט דיך, מיין האר, פארוואס האט המן געברויכט דיין זיגעל־רינג.

— אויסער דעם וואס המן איז מיר געטריי און איז מיין בעסטער פריינד, איז ער אויך איבערגעגעבען מיט זיין לייב און לעבען צו מיין מלוכה און צו אלע מיינע בירגער, ער זוכט בלויז די טובה פון מיין לאנד. ער האט נאך א לאנגע אויספארשונג אויסגעפונען אז צווישען די פארשידענע פעלקער וואס גע־פינען זיך אין מיין מדינה איז פאראן איין פאלק וואס ברייננט שאדען פאר מיין גאנצען לאנד, און דאס פאלק איז א שונא צו מיר און מיין מלוכה, און דאריבער האט המן פארלאנגט איך זאל איהם ערלויבען אומצובריינגען אט דאס פאלק און דורך דעם פארבעסערען די לאגע פון אלע מיינע בירגער.

— און ווער איז דאס פאלק ? — האט אסתר זיך געמאכט ווי זי ווייסט גארנישט.

— דאס פאלק ?... איך געדענק נישט ווי דאס פאלק הייסט... אבער מסתמא ווען המן זאגט אז עס איז נישט כדאי צו האבען אזא פאלק אין אונזער לאנד, ווייס ער וואס ער רעדט.

— יא, איך האב אויך געהערט אז המן האט באשטימט אויסצושלאכטען א גאנץ פאלק, — האט אסתר געזאגט, — אבער, מיין האר קעניג, אויב עס איז נישט ווינשענסווערטה צו האבען אזא פאלק אין אונזער לאנד, וואלט נישט געווען גלייכער אז מען זאל זיי אין גאנצען ארויסטרייבען פון לאנד.

— דיזעלבע זאך האב איך טאקע געפרעגט אויך המן׳ען ! — האט אחשורוש געזאגט,—אבער ער האט מיר געזאגט, אז ווען מיר זאלען זיי פון אונזער לאנד ארויסטרייבען, קענען זיי זיך נאך באהעפטען מיט אונזערע שונאים און אין פאל פון א מלחמה וועלען זיי קענען ארויסגעבען דעם שונא פיעלע סודות פון אונ־זער לאנד.

— אה, איך פארשטעה, — האט אסתר געזאגט — המן איז טאקי זעהר קלוג. ער האט א גאנץ ווייטען בליק... און אויב ער זאגט אז דאס גאנצע פאלק מוז פארניכטעט ווערען, ווייס ער געווים אז דאס איז פאר דער טובה פון אונ־זער לאנד.

— איך בין אזוי זיכער אז וואס המן טהוט איז פאר דעם וואויל און בעסטען פאר אונז אלעמען, אז איך קען זיך אין גאנצען אויף איהם פארלאזען. דורך דעם צייג איך איהם ארויס בלויז א טייל פון מיין דאנקבארקייט וואס ער האט פאראורזאכט אז דו זאלסט זיין מיין קעניגין.

אסתר האט געשוויגען. זי איז געווארען עטוואס צוטומעלט פון דעם קעניג׳ס רייד. זיינע ליעבליכע צערטליכע ווערטער האבען איהר הארץ צושמאלצען, אז זי ווייס נישט ווי אזוי זי זאל אנפאנגען מיט איהם צו ריידען וועגען המן׳ס גזרה. זאל זי איהם פיעלייכט גלייך זאגען אז דאס פאלק אויף וועמען המן האט גוזר געווען די שרעקליכע גזרה איז דאס אידישע פאלק, פון וואנען מרדכי שטאמט און אויך זי. ניין, דאס טאר זי איהם דערווייל נישט זאגען. מעגליך, אז ווען ער וועט אויסגעפינען אז זי איז א אידישע טאכטער וועט ער אויף איהר אין כעס ווערען און ער וועט אפילו נישט וועלען הערען פון מבטל מאכען די גזרה... ניין, עס איז א צו ריזיקאלישער שריט. זי וועט מוזען ווארטען אויף א צווייטער געלעגענהייט. זאל זי פיעלייכט איהם זאגען דערווייל אז מרדכי, וועלכער האט דעם קעניג׳ס לעבען געראטעוועט איז איינער פון דעם פאלק וועמען המן וויל אומ־ברייגגען.. אבער וואס וועט זי טהאן אז ער וועט איהר דאן ענטפערען, דאס ער וועט זעהן אז מרדכי׳ן זאל קיין בייז ניט געשעהן... דאן וועט המן דורכפיהרען זיין גזרה אויף אלע אידען און זי וועט זיי גארנישט קענען העלפען.

— וואס ביזטו אזוי פערטראכט, מיין ליעבע אסתר! — האט אחשורוש אנגענומען איהר האנד, — זאג מיר, פעהלט דיר עפעס? זאג מיר, וואס איז דיין פארלאנג און וואס ווינשסטו, אלעס וועט גלייך ערפילט ווערען, אפילו א העלפט פון מיין קעניגרייך ווען דו וועסט פערלאנגען, וועסטו עס אויך קריגען...

— איך דאנק דיר, מיין האר קעניג! — איז אסתר גערירהט געווארען ביז טרעהרען פון אחשורוש׳ס גנעדיגע רייד, — מיין פארלאנג איז, אויב איך האב געפונען חן אין די אויגען פון קעניג, און אויב עס וועט נישט זיין צו שווער פאר מיין האר קעניג, וואלט איך איהם איינגעלאדען צו קומען צו דעם מאלצייט וואס איך מאך לכבוד דעם קעניג און המן׳ען, היינט אין אבענד.

— און דיין פארלאנג איז אז המן זאל אויך קומען מיט מיר? — האט אחשורוש איהר איבערגעפרעגט.

— יא, אויב מיין האר קעניג וועט נישט האבען דאגעגען. ווייל איך ווייס אז המן איז ביים קעניג פאררעכענט פאר זיין בעסטען פריינד, און א חוץ דעם האב איך אויך זעהר פיעל דאנקבאר צו זיין המן׳ען... איך האב שוין לאנג גע־טראכט צו מאכען א מאלצייט און איינלאדען מיין האר קעניג און זיין בעסטען און געטרייעסטען פריינד.

אחשורוש האט געווארפען זיינע בליקען אויף אסתר׳ן. עפעס איז איהם די גאנצע זאך אומפארשטענדליך פארוואס זאל זי פלוצלינג מאכען א מאלצייט און וועלען איינלאדען אויך המן׳ען... פיעלייכט איז המן... באלד אבער האט ער פון זיך פארטריבען אזעלכע געדאנקען. ער האט געדארפט בלויז נאך איינמאל א קוק טהאן אויף אסתר׳ס שעהנעם פנים, איהרע ליעבליכע מילדע אויגען און איהרע בעשיידענע בליקען, און ער האט געמוזט שמייכלען פון זיך זעלבסט אז אזעלכע שלעכטע געדאנקען קענען איהם גאר ארייגפאלען.

— געוויס וועלען מיר קומען! — האט אחשורוש אויסגערופען מיט צו־

פרידענהייט, — דו מעגסט רוהיג זיין, מיין ליעבע אסתר, אז דיין פארלאנג וועט פינקטליך ערפילט ווערען. היינט אין אבענד וועל איך קומען צו דיין מאל־צייט צוזאמען מיט המן'ען.

— איך דאנק דיר מיין האר קעניג, — האט אסתר געזאגט, און זיך אויפ־געהויבען פון איהר פלאץ...

אחשורוש האט זיך אויך אויפגעשטעלט פון זיין טראהן. ער האט יעצט בעסער געקענט בעטראכטען זיין וואונדער־שעהנע קעניגין.

— אה, אסתר, ווי פרעכטיג דו ביזט!... דו ביזט יעצט נאך שעהנער אין מיינע אויגען ווי דעם ערשטען מאל ווען איך האב דיך דערזעהן.

אסתר'ס פנים איז בעדעקט געווארען מיט א רויטקייט, אין אחשורוש האט איהר ארומגענומען און צוגעדריקט צו זיך און איהר געקושט.

ווען אסתר האט זיך פאר איהם פארנייגט און איז ארויס פון פאלאץ, איז אחשורוש געבליבען זיצען אויף זיין טראהן פארטיעפט אין זיינע געדאנקען.

ער האט אליין גענומען וואונדערען אויף זיך ווי אזוי ער האט איהר פער־נאכלעסיגט. אזא שעהנע וואונדערליכע בלום! דרייסיג טעג זיינען פאראיבער און ער האט איהר נישט איינגעלאדען. וואס האט מיט איהם פאסירט?!... האט זיך דען זיין ליעבע אפגעקיהלט?... אבער דאס איז דאך אונמעגליך... ער פיהלט אז ער האט אסתר'ן יעצט נאך מעהר ליעב ווי ווען עס איז בעפאר.

אחשורוש האט גענומען טראכטען און זוכען אן אורזאכע פארוואס ער האט אסתר'ן אזא לאנגע צייט צו זיך נישט איינגעלאדען, און ער איז געקומען צום בעשלוס אז דאס איז געווען צוליעב דעם וואס ער איז די לעצטע צייט געווען אזוי פארנומען. יא, זיין פריינדשאפט צו המן'ען איז געווארען אזוי שטארק אז ער האט שוין אנגעהויבען צו פערנאכלעסיגען אפילו די קעניגין. ניין, מעהר וועט עס ניט געשעהן. ער וועט זיך שוין זעהן מיט אסתר'ן יעדען טאג. א שמייכעל האט זיך באוויזען אויף זיינע ליפען ווען ער האט געטראכט פון דעם, אז המן'ן זעהט ער יעדען טאג און די קעניגין אזוי זעלטען. ניין, דאס וועט שיין מעהר נים געשעהן. טאקע המן איז איהם געטריי און איבערגעבען, אבער זיין פריינדשאפט צו איהם טאר ניט פאראורזאכען ער זאל פערנאכלעסיגען זיין שעהנע און וואונדערליכע אסתר'ן.

אחשורוש האט ווייטער גענומען טראכטען פארוואס האט די קעניגין אויך איינגעלאדען המן'ען צוזאמען מיט איהם? וואלט דען נישט געווען א סך מעהר אנגענעהם פאר ביידען ווען זיי זיינען אליין צוזאמען אונגעשטערט. נאך אלעמען ווער איז ער, אט דער המן, אז די קעניגין זאל איהם האלטען אזוי חשוב ווי איהם, דעם קעניג! אפשר האט ער טאקע געמאכט א צו גרויסען ווערען פון המן'ען. אבער ער איז זיכער אז אסתר האט נישט קיין שלעכטע געדאנקען, זי מיינט אז דורך דעם וואס זי וועט אויך איינלאדען המן'ען וועט זי איהם מעהר צופרידענ־שטעלען.

ווי שטארק אחשורוש האט זיך באמיהט צו פארטרייבען די נישט־אנגענעה־מע געדאנקען, האט זיך פארט ביי איהם אין הארצען גענומען אריינ'גנב'ענען א שטיקעל אייפערזוכט אויף המן'ען. ער האט אליין אזוי שטארק געליבט המן'ען פאר איהר... ניין, זי דארף גארנישט פיהלען קיין דאנקבארקייט צו המן'ען... ער האט געזאגט אסתר'ן אז המן איז דער קליגסטער מאן אין זיין גאנצער מלוכה, יעצט וואס וועט זי טראכטען פון איהם?

אחשורוש האָט צוגערופען איינעם פון זיינע בעאַמטע און איהם גלייך געשיקט ער זאָל רופען המן'ען.

אין א ווײלע אַרום איז שוין המן געשטאַנען פאַר דעם קעניג. ער האָט זיך פאַר איהם פאַרנייגט און געוואַרט צו הערען וואָס אחשורוש וועט איהם זאָגען.

— איך האָב פאַר דיר זעהר א פרעהליכע נייעס! — האָט אחשורוש זיך צו איהם אָפּגערופען. — זעץ זיך, המן, און איך וועל דיר זאָגען.

אביסעל צוטומעלט און צושראָקען איז המן געבליבען שטעהן אויף זיין פּלאַץ. ער האָט נישט געקענט ביי זיך בעשליסען, אויב דער קעניג איז ערנסט אָדער ער זיכט צו מאַכט שפּאַס פון איהם.. אפשר האָט מען איהם איבערגעגעבען אז ער האָט באַזוכט די קעניגין.

— וואָס קוקסטו אַזוי אויף מיר מיט צושראָקענע אויגען! — האָט אחשורוש געזאָגט צו איהם מיט א שמייכעל, — פּלאָגט דיר פּיעלייכט דיין געוויסען?

ווען המן האָט באַמערקט דעם שמייכעל אויף אחשורוש'עס פּנים, האָט ער זיך גלייך בערוהיגט. ווען דער קעניג וואָלט געוואוסט וועגען דעם, וואָלט ער אין אַזא גוטער שטימונג נישט געווען. ער ווייס אז ווען דער קעניג איז אין אַזא שטימונג דאַן קען ער ביי איהם אַלעס פּועל'ן.

— זאָלען די ברכות פון אונזערע געטער דערגרייכען מיין האַר קעניג! — האָט זיך המן אָפּגערופען און אַנידערגעזעצט.

— יעצט וועסטו הערען די גוטע נייעס, — האָט אחשרוש געלאַסען גע-זאָגט. — די קעניגין איז היינט ביי מיר געווען.

— די קעניגין! — האָט המן אויסגערופען, — איז פריעדען צו איהר!

— אָה, יע, זי איז געזונט און מונטער. זי איז געקומען מיך איינלאַדען אויף א מאָלצייט וואָס זי מאַכט היינט.

— דאָס איז ווירקליך גוטע נייעס. איך ווייס אז מיין האַר קעניג האָט ליעב ווען די קעניגין איז לוסטיג און מונטער און ווען זי מאַכט א מאָלצייט לכבוד דעם קעניג דאַרף מען דען א בעסערען סימן אז זי איז גליקליך און צופרידען?!

— וואָס וועסטו אָבער זאָגען, המן, ווען איך וועל דיר דערצעהלען, אז אויך דו ביטו איינגעלאַדען געוואָרען צו איהר מאָלצייט?

— איך?!... — האָט המן אָנגעקוקט דעם קעניג מיט פאַרוואונדערונג, און זיין פּנים האָבען זיך געביטען אַלע קאָלירען.

— יא, דו וועסט היינט אין אָבענד מוזען קומען צוזאַמען מיט מיר צו דעם מאָלצייט וואָס די קעניגין מאַכט לכבוד אונז ביידען. זעה, המן, דו זאָלסט נישט זיין שפּעט.

— עס איז ווירקליך זעהר א גרויסער כבוד פאַר מיר, מיין האַר קעניג, ווער בין איך אז די קעניגין זאָל מיך אויך האָבען אין זינען? מיט וואָס האָב איך ביי דער קעניגין פאַרדינט אז זי זאָל מיר אַזא עהרע אָנטהאָן?

— אַזוי ווי איך בין דיר דאַנקבאַר וואָס דו האָסט פאַר מיר געקראָגען די שעהנסטע קעניגין, אַזוי איז זי אויך דאַנקבאַר צו דיר וואָס דורך דיר איז זי געקרוינט געוואָרען פאַר קעניגין.

— איך האָב קיין ווערטער נישט אויסצודריקען מיין דאַנקבאַרקייט צו דעם קעניג און צו זיין ווירדיגער קעניגין — האָט המן געזאָגט.

— געה גלייך אַהיים און בייט איבער דיינע קליידער און קום אַהער אין

אוועגט און מיר וועלעןביידע צוזאמען געהן צו דעם מאלצייט פון דער קעניגין. זעה דו זאלסט זיך נישט פארשפעטיגען.

— איך דאנק מיין האר קעניג! — האט זיך המן אויפגעשטעלט און פארנייגט נאך אמאל. — איך וועל זיין אין צייט.

ווי פייל אויסען בויגען אזוי שנעל איז המן געלאפען אהיים. יעצט איז ער געווען זיכער, אז די קעניגין האט איהם ליעב. זי האט איהם איינגעלאדען צו איהר מאלצייט צוזאמען מיט דעם קעניג. ווייטער האט המן גענומען טראכטען וועגען ארייןקריגען אחשורוש'ס זיגעל־רינג און דאמיט פארכאפען די מלוכה. ער איז געווען ביי זיך זיכער אז אסתר אליין וואלט איהם נאך אין דעם באהילפיג זיין. אויף זיינע געדאנקען איז איהם ווידער ארויפגעשוואומען זיין העסליכע ווייב, זרש... זי שטעהט אין וועג, זי וועט איהם געוויס שטערען דורכצופיהרען זיינע פלענער. זי איז צו כיטרע. זי וואלט גלייך פארשטאנען אז ווען ער שטייגט ארויף אויפ'ן טראהן, דאן וועט ער פון איהר פטור ווערען און נעהמען אסתר'ן פאר זיין מלכה.. ווען ער וואלט האבען א גוטען פריינד וועמען ער זאל אנפערטרויען און מיט וועמען ער זאל זיך קענען בעראטהען ווי אזוי אפצוראמען זרש'ן פון וועג, אבער דאס איז דאך אונמעגליך. ער קען קיינעם נישט אנפערטרויען זיינע חלומות וועגען דער קרוין. ער ווייס דאך וואס פאר א סוף בגתן און תרש האבען געהאט. ניין. אזא מחשבה טאר ער צו קיינעם נישט ענטדעקען. ער וועט דארפען זעהן צו קריגען וואס מעהר זרש'עס צוטרויען, ער וועט איהר דארפען זאגען, אז זיין ליעבע צו איהר ווערט שטארקער מיט יעדען טאג... און דאן וועט זי איהם גארנישט חושד זיין.

מרדכי האט געוואוסט אז אסתר געהט זיך היינט זעהן מיט דעם קעניג נישט איינגעלאדענערהייט. ער האט פארזאמעלט אלע אידען אין די שוהלען און זיי האבען מתפלל געווע צו גאט פאר אסתר'ן זי זאל געפינען חן אין דעם קעניג'ס אויגען, און ער זאל איינוויליגען בטל צו מאכען די גזרה.

די אויפרעגונג אין דער וועהטאג פון אלע אידען פון שושן צוליעב דעם בלבול אויף שמעון'ען דורך המן'ס זיהן איז נאך אלץ געווען זעהר גרויס.

שמעון איז ביי אלעמען געווען שטארק באליעבט און זיין פאטער גדליה איז געווען איינער פון די חשוב'סטע מיטגלידער פון דער אידישער קהלה. אלע האבען געוואוסט אז המן'ס זיהן האבען שוין לאנג געזוכט זיך צו טשעפען צי איהם... יעדער געדענקט נאך דעם געשלעג וואס זיי האבע ארויסגערופען און שמעון האט צוויי פון זיי אזוי גוט מכבד געווען. אבער יעצט, אז זיי האבען איינפאר געמאכט א בלבול אויף איהם אז ער האט בעליידיגט המן'ן און די געטער פון פרס, איז שוין פאראן גאנץ ווינציג האפנונג אז מען וועט איהם באפרייען... בעת דעם משפט וועט מען גיכער גלויבען די רייד פון המן'ס זיהן, און דאן איז שמעון א פארלארענער, קיינער וועט איהם נישט קענען העלפען.

צווישען די וועלכע זיינען געקומען אין דער שוהל מתפלל צו זיין, איז אויך געווען גדליה, שמעון'ס פאטער. ער איז געווען שטארק פארטרויערט און צוקלעמט...

מרדכי און פיעלע אנדערע אידען האבען איהם ארומגערינגעלט און געזיכט איהם צו בערוהיגען.

— זאל נאר געלינגען אסתר'ן בטל צו מאכען המן'ס גזרה! — האט

מרדכי זיך צו איהם אפגערופען, — דאן וועט שוין גארנישט זיין אזוי שנעער צו ראטעווען דיין זוהן פון דער תפיסה.

— ווער ווייס וואס זיי טהוען דארטען איצט מיט איהם, — האט גדליה געזאגט מיט א וויינענדיגער שטימע, — אח, ווי שוידערליך דאס איז! פון אונטער דער חופה האט מען איהם אוועקגענומען. און דאס איז נאך געווען ווינציג, איז היינט געקומען דלפון מיט איניגע פאליציי בעאמטע און האבען געזוכט מיין גאנצע הויז.

— וועמען האבען זיי דארטען געזוכט? — האט מרדכי איהם געפרעגט.

— זיי האבען דארטען געזוכט עדה'ן! — האט גדליה טרויעריג געענט־פערט, — אבער געלויבט איז גאט וואס דיר איז איינגעפאלען איהר צו בע־האלטען אין דיין הויז, ווען זיי וואלטען איהר געפונען וואלטען זיי איהר געוויס מיט געוואלד אוועקגענימען צו איהר מוטער און איהר געצוואונגען חתונה צו האבען מיט איינעם פון המן'ס זיהן. דאך שרעקט מיך מיין הארץ זיי זאלען אויך נישט געהן איהר זוכען אין דיין הויז.

— וועגען דעם דארפסטו נישט זארגען, גדליה! — האט מרדכי איהם בערוהיגט, — איך געה באלד אריבער צו דעם טויער פון פאלאץ אויסצוגעפינען וואס אסתר האט גע'פועל'ט ביי דעם קעניג, און איך וועל איבערגעבען צו התך'ן אלעס וואס עס האט נעכטען פאסירט אין דיין הייז, און אויך איהם הייסען איבערגעבען אסתר'ן אז עדה געפינט זיך אין מיין הויז און ער זאל איהר בעטען אין מיין נאמען אריינצונעהמען עדה'ן פאר איהר קאמער־מיידעל... ביי אסתר'ן אין פאלאץ וועט זי זיין גאנץ זיכער און ווען זי וועט זיין מיט אסתר'ן וועט זי שוין קענען אויך עפעס אויפטהאן פאר איהר חתן.

— עס זאל שוין נישט זיין צו שפעט! גאט ווייס וואס מען וועט צו איהם דארטען טהאן... זיי קענען דאך איהם גלייך טויטען.

— ניין, אהן א משפט וועט קיינער נישט וואגען איהם שלעכטעס צו טהאן, — האט מרדכי איהם פרובירט בערוהיגען.

— אבער מיר זיינען דאך אלע יעצט געווארען אזוי הפקר. זיי, די פערסיער, ווארטען דאך שיין אויף דעם טאג ווען זיי וועלען אונז קענען אלעמען אויס־קוילענען, דען וואס פאר א ווערדע וועט שמעון דארטען האבען ביי זיי... זיי וועלען איהם געוויס פארמוטשען צום טויט.

— פארליר נישט דיין בטחון אין גאט! — האט מרדכי געזאגט, — לאמיר פריהער אלע מתפלל זיין צו דעם באשעפער אז ער זאל אונז שיקען זיין ישועה און ווען מיר וועלען אלע געראטעוועט ווערען פון המן'ס הענט וועט דאך דיין זוהן אויך זיין אריינגערעכענט.

מרדכי האט אנגעפאנגען די תפלה מיט א ציטערנדע שטימע. זיינע אויגען זיינען געווען אנגעפילט מיט טרעהרען. אלע האבען איהם נאכגעזאגט... א ביטערער געוויין האט זיך ארויסגעריסען פון יעדען, מען האט געבעטען דעם פאטער אין הימעל ער זאל זיך מרחם זיין איבער זייערע אימשולדיגע קליינע קינדער או ער זאל זיי שיקען זיין שנעלע הילף.

נאך דער תפלה האט מרדכי זיך אפגערופען צו די מתפללים:

"קיינער פון אייך זאל נישט געהן אהיים ביז וואנען איך וועל זיך צוריק־קעהרען פון פאלאץ... אפשר וועט גאט געבען און איך וועל האבען פרעהליכע

נייעם פאר אייך. דערוויל זעצט פארט אייערע תפלות. פיעלייכט וועט גאט זיך צוהערען צו אייך און וועט מעגליך מאכען אז איך זאל קענען ברייגען א גוטע בשורה".

א שטילער געוויין האט זיך געהערט אין שוהל. מיט געבראכענע געמיטהער און אנגעווייטאגטע הערצער האבען די אידען פארטגעזעצט זייערע תפלות צו גאט.

מרדכי האט א טרויעריגער פארלאזען די שוהל. א שווערעניש האט איהם געדריקט אויף זיין הארצען. ער איז געגאנגען צום פאלאץ, זיינע קניה האבען זיך געבויגען, זיינע אויגען האבען איהם גענומען שווינדלען. ער האט זיך קוים דערשלעפט ביז דעם טויער פון אסתר'ס פאלאץ. ער האט זיך דארטען אנידער־געזעצט און געווארט ביז וואנען מען וועט איהם באמערקען.

אין א קליינע ווילע ארום איז ארונטערגעקומען התך און מרדכי האט זיך צו איהם אפגערופען:

— געה גיב איבער דער קעניגין אז איך וואלט געוואלט מיט איהרריידען.

— איך ווייס נישט אויב עס וועט יעצט מעגליך זיין דאס צו טהאן! — האט התך געזאגט. — די קעניגין איז יעצט שטארק פארנומען. זי גרייט זיך צו דעם מאלצייט וואס זי מאכט לכבוד דעם קעניג און המן'ען.

— וואס?! — האט מרדכי איהם אנגעקוקט מיט ערשטוינונג. — זי מאכט א מאלצייט אין דער יעצטיגער שרעקליכער צייט און זי לאדעט נאך איין אויך אט דעם רשע, המן?...

— מעהר ווייס איך נישט! — האט התך געזאגט. — די קעניגין האט מיר געהייסען דאס דיר איבערגעבען אז זי איז געוועזען ביי דעם קעניג און ער האט איהר זעהר ווארעם אויפגענומען און זי האט איהם איינגעלאדען ער זאל קומען צוזאמען מיט המן'ען צו איהר מאלצייט וואס זי וועט מאכען היינט אין אווענט.

— ווערסטו מיר טהאן די געפעליגקייט, התך, און זאגען דער קעניגין אז איך מוז איהר אומבעדינגט גלייך זעהן, און אויב עס איז פאר איהר מעגליך וועל איך צוקומען צו דעם הינטערשטען ארייגאנג פון פאלאץ.

אסתר איז ארויסגעגאנגען פון איהר פאלאץ דורך דער הינטער־טהיר, אזוי אז קיינער האט איהר נישט באמערקט.

אין א ווינקעל לעבען די טרעפ האט זי געטראפען מרדכי'ן שטעהענדיג איינגעבויגען. זיין פנים איז געוועזען בלאס. עס איז געוועזען קענטיג אז ער ליידעט זעהר פיעל.

— אה, מיין ליעבער אנקעל, מרדכי! — האט אסתר אויסגערופען, און איהם גענומען קושען; — געלויבט איז גאט, ער האט מיר געגעבען חן אין די אויגען פון קעניג. איך האב זיך קיינמאל גארנישט געקענט פארשטעלען אז אחשורוש האט מיך נאך אזוי ליעב. ער האט מיך געפרעגט וואס איך פערלאנג און ער האט געזאגט אז אפילו ווען מיין בקשה וועט זיין א העלפט פון זיין קעניגרייך וועט ער מיר אויך געבען.

— און וואס האסטו פון איהם פערלאנגט? — האט מרדכי איהר געפרעגט.

— דו האסט דאך אין אזא מאמענט געקענט אלעס פועל'ן ביי איהם. ווען דו דערצעהלסט איהם אז דו ביזט א אידישע טאכטער און אז דו און דיין פאלק זיינען פאר'משפט געווארען צו שטארבען דעם דרייצעהנטען אדר, וואלט ער שוין געזעהן גלייך עפעס צו טהאן. אויב עס וואלט געווען אונמעגליך פאר איהם

צוריקצוציהען די גזרה, וואלט ער זיך פיעלייכט מיט דיר בעראטהען ווי אזוי צו העלפען דיין פאלק און דאן וואלסטו שוין געפונען אן עצה... אבער ווי איך פארשטעה האסטו אנשטאט צו ריידען מיט דעם קעניג גלייך אויף דעם הייסען מאמענט איהם גאר איינגעלאדען ציאזמען מיט המן'ען אויף דיין מאלצייט.

— איך האב זיך גוט אויסגערעכענט, מיין ליעבער אנקעל, — האט אסתר צו איהם זיך אפגערופען, — איידער איך האב זיך בעשלאסען אויף דעם... ווען איך וואלט גלייך ארויסגעקומען מיט דעם אמת, און איהם געזאגט אז איך בין א אידישע טאכטער, און אז דאס פאלק אויף וועמען המן האט ארויסגעגעבען די גזרה, איז דאס אידישע פאלק, ווער ווייס אויב דאס וואלט איהם נאך מעהר נישט אויפגעבראכט, און אפילו ער וואלט מיר געהאט פארשפראכען צו העלפען, ווי וואלט איך געווען זיכער אז ווען המן וועט קומען און זיך מיט איהם דורכרײדען, וועט ער איהם ווידער בעאיינפלוסען. דאריבער ווען איך האב געזעהן אז דער קעניג האט מיך נאך אלץ זעהר ליעב, וועט זיין די בעסטע זאך צו מאכען איהם אייפערזיכטיג אויף המן'ען... זאל המן פארלירען דעם חן אין זיינע אויגען און דאן וועט שוין זיין נישט שווער צו פועל'ן ער זאל צונישט מאכען המן'ס גזרה. איך האב באמערקט די גרויסע איבערראשונג אין דעם קעניג'ס פנים ווען ער האט געהערט אז איך לאד איין אויך המן'ען צו מיין מאלצייט.

— דו ביזט גערעכט, אסתר! — האט מרדכי זיך צו איהר אפגערופען, — איך גלויב איצט אויך אז דו האסט בעסער געטהאן וואס דו האסט איהם גלייך נישט געזאגט וועגען וואס דו ביזט צו איהם געקומען. כל זמן דער קעניג שעצט אין אכטעט המן'ען, וועט זיין זעהר שווער צו ווירקען ביי איהם ער זאל צוריקרופען די גזרה. און איך בין זיכער אז אויב דיר וועט געלינגען צו מאכען דעם קעניג אייפערזיכטיג אויף המן'ען, וועט זיך ביי אחשורוש'ן ענטוויקלען א שנאה צו איהם, און דאן וועט מיט גאט'ס הילף דיר געלינגען אויפצודעקען אין גאנצען המן'ס פאלשקייט.

— היינט אין אווענט וועט אחשורוש און המן פארברייננגען מיט מיר אויף דעם מאלצייט, איך וועל ארויסווייזען א פריינדליכקייט צו המן'ען, און זאל דער קעניג נעהמען טראכטען וועגען דעם און ווען איך וועל וויסען אז דער קעניג קוקט אויף המן'ען מיט חשד, וועל איך דאן ערשט קענען איהם דערצעהלען וואס המן האט צו אונז געטהאן און בעטען ער זאל מיר העלפען... אבער איך מוז שוין געהן, אנקעל, איך דארף זעהן אז אלעס איז געגרייט צו דעם מאלצייט.

— איך בין געקומען מיט דיר ריידען וועגען נאך א וויכטיגע זאך! — האט מרדכי זיך אפגערופען צו אסתר'ן. ער האט איהר דערצעהלט אלעס וועגען שמעון'ען אין עדה'ן, און וואס עס איז פארגעקומען בעת זיי זיינען ביידע געשטאנען אונטער דער חופה.

— און וואו געפינט זיך עדה? — האט אסתר איהם געפרעגט, ווען מרדכי האט געענדיגט דערצעהלען.

— עדה געפינט זיך אין מיין הויז, איך האב פארשטאנען אז המן'ס זיהן וועלען איהר קומען זוכען, האב איך איהר גלייך פון דארטען אוועקגענומען און יעצט איז זי אין מיין הויז. המן'ס זיהן האבען טאקע איהר געזוכט אין גדליה'ס הויז. יעצט איז זי אויך נישט זיכער אין מיין הויז און דאריבער וואלט איך דיר געבעטען אויב עס איז מעגליך איהר צוצונעהמען אלס א קאמער־מיידעל.

— דאס וועל איך מיט צופרידענהייט טהאן, — האט אסתר געזאגט, —

זאל זי גלייך קומען אהער. אבער גייז, איך וועל שיקען התך'ן צו דיר. דו וועסט אבער מוזען זעהר פארזיכטיג זיין אז המן זאל זיך דערפון נישט דערוויסען. ווייל עס קען נאך מיר שטערען צו מיינע פלענער. זעה זי זאל טראגען א שלייער אויף איהר פנים און קיינער וועט איהר נישט דערקענען.

— איך בין זיכער אז דו וועסט אויך עפעס קענען טהאן פאר איהר התן! — האט מרדכי געזאגט ווען ער איז פון איהר אוועקגעגאנגען.

אלעס איז געווען געגרייט צו דעם מאלצייט פאר דעם קעניג און המן'ען.

אסתר האט געזעהן אז די דינסטען זאלען קאכען די בעסטע מאכלים. זי האט געהייסען ברייננען די טהייערסטע וויינען. זי האט אליין אכטונג געגעבען אז אלעס זאל זיין ארדנונג זיין. זי האט אויך צוגעגרייט די טענצערינס זיי זאלען קומען טאנצען און אונטערהאלטען דעם קעניג מיט זיין משנה למלך.

איינע פון אסתר'ס בעדיענערינס איז אריין אין איהר צימער און איהר אנגעזאגט אז התך האט זיך נאר וואס צוריקגעקעהרט מיט א יונגע מיידעל.

— זאל זי גלייך אריינקומען! — האט אסתר באפוילען.

א דערשראקענע און צוטומעלטע איז עדה אריינגעקומען אין אסתר'ס צי־מער און זיך פארנייגט פאר דער קעניגין.

— זעץ זיך, עדה! — האט אסתר צו איהר זיך אפגערופען מיט א צערט־ליכע שטימע.

עדה האט זיך געזעצט, און אסתר האט זיך אויך געזעצט ניט ווייט פון איהר.

— מיין אנקעל האט מיר איבערגעגעבען וואס מיט דיר האט פאסירט! — האט אסתר זיך אפגערופען, — אבער דו מעגסט זיך בערוהיגען, איך וועל זעהן אז קיין שלעכטעס זאל צו דיר און צו דיין התן נישט געשעהן.

טרעהרען האבען זיך באוויזען אין עדה'ס אויגען. זי איז געווען אזוי גערירהט פון דער קעניגין'ס מילדע רייד אז זי האט ניט געקענט עפענען איהר מויל צו בעדאנקען אסתר'ן.

אסתר האט אריינגערופען איהר הויפט קאמער־מיידעל און איהר אנגע־זאגט זי זאל עדה'ן וואשען איהרע פליכטען און בעשטימען פאר איהר א צימער.

— היינט אין אבענד וועל איך דיך נישט דארפען! — האט די קעניגין זיך אפגערופען צו עדה'ן, — דו וועסט זיך אויסרוהען אין דיין צימער, און מארגען אין דער פריה זאלסטו צו מיר אריינקומען און איך וועל דיר זאגען וואס צו טהאן.

ווען המן איז אריין אין הויז נאכדעם ווי ער האט פארלאזען אחשורוש'ס פאלאץ, האט זרש גלייך דערקענט פון זיין פרעהליכען מונטערען פנים אז עפעס אויסערגעוועהנליכעס האט פאסירט מיט המן'ען... זי האט געזעהן דעם גלאנץ אין זיינע אויגען און זי איז איהם גלייך אנטקעגענגעקומען און איהם ארומ־גענומען.

—איך דערקען אין דיינע אויגען אז אחשורוש האט דיר דיין פארלאנג נאכגעגעבען און געטויטעט דיין גרעסטען שונא, מרדכי! — האט זרש זיך צו איהם אפגערופען.

— ניין! דו האסט נישט געטראָפּען! — האָט המן זיך באַפרייט פון איהר אומאַרמונג, — איך האָב נאָך צו איהם אפילו נישט גערעדט וועגען מרדכי׳ן. אָבער דו, זרש, דערמאָנענדיג מרדכי׳ס נאָמען האסטו שוין צושטערט מיין שמחה.

— ווערסטו מיר מוזען ענטשולדיגען, מיין טהייערער המן! — האָט זרש זיך גענומען צו איהם לאַסטשען, — איך האָב זיך נישט געקענט פאָרשטעלען אז יעצט קען ביי דיר געמאָלט זיין א גרעסערע שמחה ווי די, אז דיין גרעסטער שונא איז אָפּגעראַמט געוואָרען פון וועג.

— דאָס וואָלטווירקליך געווען פאַר מיר די גרעסטע שמחה, — האָט המן געזאָגט, — איך בין זיך מודה אז ווי גליקליך איך זאָל זיך נישט פיהלען, איז ווען איך באַמערק אָט דעם פערהאסטען און פאַרפלוכטען אידען מרדכי, אזוי ווערט מיר מיין פרייד צושטערט.

— איך פאַרשטעה דיך נישט, המן! — האָט זרש איהם פאָרגעוואָרפען, — פאַרוואָס זאָלסטו אומזיסט דאַרפען ליידען פון איהם... צו יעדער צייט קענסטו בעטען דעם קעניג ער זאָל דיר ערלויבען אומצוברייינגען מרדכי׳ן גלייך, און איך בין זיכער, אז אחשורוש וועט דיין פאַרלאַנג נישט ענטזאָגען.

— עס מאַכט זיך אַלץ קיין געלעגענהייט ניט, — האָט המן זיך פאַר־ענטפערט, — יעצט קענסטו הערען די פרעהליכע נייעס, אָבער זאָלען אַלע מיינע קינדער אריינקומען און זאָלען זיי אויך הערען וועגען דער גרויסקייט פון זייער פאָטער.

— איך געה זיי גלייך אריינרופען, — האָט זרש געזאָגט, — דער אָבענד־ברויט איז שוין פאַרטיג און זיי וועלען אַלץ איינס באַלד קומען עסען.

זרש איז ארויס, און האָט געהייסען די פּרסית, איהר דינסט, זי זאָל אריינ־שיקען אַלע איהרע קינדער.

באַלד זיינען המן׳ס קינדער אריינגעקומען. פריהער זיינען זיינע טעכטער אריין און זיך צוקושט מיט זייער פאָטער, און נאָכהער זיינען אָנגעקומען די זיהן, איינציגווייז.

— וואו איז פּרשנדתא און דלפון? — האָט המן געפרעגט, ווען אַלע האָבען זיך געזעצט ארום דעם טיש.

— זיי וועלען געוויס באַלד אָנקומען! — האָט זרש געזאָגט, — דו ווייסט דאָך אז ד טאָכטער פון אונזער דינסט געפינט זיך נאָך אַלץ ערגעץ־וואו ביי די אידען, און דאָס זיינען זיי ביידע אוועק אויספאָרשען... שמעון, וועלכער האָט מיט א צייט צוריק געשלאָגען דלפון׳ען זיצט שוין אין געפענגנים, און עדה׳ן קענען זיי נאָך אַלץ נישט געפינען.

— אָבער וואָס געהט זיי יעצט אָן עדה! — האָט המן אויסגערופען, — זי וועט דאָך אַלץ איינס אומקומען צוזאַמען מיט די איבריגע אידען דעם דריי־צעהנטען אדר.

— פאַרשטעהסטו מיך, המן, — האָט זרש זיי געזוכט צו פאַרענטפערען, — עדה וויל זיך באַקעהרען צו אונזער גלויבען, זי וויל שוין פון לאַנג ווערען א פּרסית, אָבער די אידען דערלאָזען איהר נישט, זיי האַלטען איהר געוויס געפאַנ־גען. אָבער דו דאַרפסט ניט וואַרטען אויף זיי, דערצעהל אונז אַלעמען די פרעה־ליכע נייעס און מיר וועלען זיך גלייך זעצען עסען.

א שמייכעל האט זיך באוויזען אויף המן'ס פנים.

— איך האב מורא אז היינט וועט איהר אלע מוזען עסען אהן מיר.

— פארוואס וועסטו היינט נישט עסען, המן? — האט איהם זרש גע־פרעגט, — פיהלסטו זיך נישט גוט.

— איך האב נאך קיינמאל אזוי גוט ניט געפיהלט אין מיין גאנצען לעבען, און איך בין טאקע גוט הונגעריג אויך, אבער פון דעסטוועגען וועל איך היינט דא נישט עסען. איך וועל עסען אבענד־ברויט ביי דער קעניגין אסתר.

— וואס רעדסטו, המן? — האט זרש איהם געפרעגט מיט ערשטוינונג.

— יעצט מעגט איהר אלע הערען די פרעהליכע נייעס, — האט המן מיט שטאלץ געזאגט, — די קעניגין אסתר איז היינט געקומען צום קעניג און איהם געבעטען ער זאל צוזאמען מיט מיר קומען צו איהר מאלצייט וואס זי מאכט לכבוד דעם קעניג און מיר! יעצט קענט איהר אלע דען פארשטעהן וואס דאס מיינט? וואס פאר א גרוים כבוד עס איז פאר מיר, אז קיינעם, אויסער מיר מיט דעם קעניג, האט אסתר נישט איינגעלאדען צום מאלצייט.

— איז עס דען א וואונדער? ! — האט זרש זיך אפגערופען, — וועמען דען האט די קעניגין געקענט איינלאדען מיט דעם קעניג אויב נישט דיר? ביזטו דען נישט דער גרעסטער מאן פון זיין מלוכה? ביזטו דען נישט זיין משנה למלך און זיין מיניסטער?

— אבער די קעניגין האט דאך געקענט בלויז איינלאדען דעם קעניג אליין, און זי האט עס נישט געטהאן. זי האט אונז ביידען גלייך איינגעלאדען צו איהר מאלצייט. דאס באווייזט אז אויך אין דער קעניגין'ס אויגען בין איך שטארק געשעצט און געאכטעט.

— דאס איז ווירקליך זעהר א גרויסער כבוד! — האט זרש געזאגט, — אבער דו האסט עס פארדיענט ביי איהר. זי ווייס דאך אז דאס האט זי דיר צו פערדאנקען וואס זי טראגט יעצט די קרוין.

— און אין דערזעלבער צייט דארף איך איהר דאנקבאר זיין פאר דעם וואס איך בין אזוי דערהויבען געווארען ביים קעניג. דאס האט ער צו מיר געטהאן אלם דאנקבארקייט וואס איך האב פאר איהם אזא שעהנע קעניגין געקראגען... אבער איך מוז זיך שוין צוגרייטען. עס ווערט שפעט. גיב מיר מיינע נייע בגדים און איך וועל זיך איבערטאן.

זרש האט המן'ען דערלאנגט זיינע בגדים, און המן איז אריין אין זיין צימער זיך איבערטאן.

דערווייל זיינען אויך אנגעקומען פרשנדתא און דלפון.

זרש האט זיי דערצעהלט וועגען דעם גרויסען כבוד וואס זייער פאטער האט געקראגען דורך אסתר'ן.

— אבער וואס זייט איהר אזוי אויפגערעגט? האט זיך זרש געוואונדערט צו זיי, — איהר האט נישט אויסגעפונען וואו ערה געפינט זיך.

— יא, מיר האבען אויסגעפונען, — האט פרשנדתא זיך אפגערופען, — זי האט זיך אויסבעהאלטען אין מרדכי'ס הויז.

— אין מרדכים' הויז! — האט זרש מיט פערוואונדערונג געזאגט, — ווארט, איך מוז געהן דערצעהלען המן'ען.

זי איז שנעל ארייננעלאָפען אין זיין צימער און קוים אָפּכאַפּענדיג דעם אָטעם האָט זי אויסגערופען:

— ווייסטו וואו עדה געפינט זיך? אין מרדכי׳ס הויז! יאָ, ער האָט איהר געווים צוגענומען צו זיך, ווייל ער האָט מורא געהאט זי זאָל נישט אומבייטען איהר אמונה, פאר אונזערע, און יעצט וועט ער איהר נישט ארויסלאָזען.

— זאָלען זיי ארייננקומען, — האָט המן געזאָגט צו זרש׳ן, — איך וויל זיך מיט זיי דורכריידען.

זרש האָט אריינגעשיקט פרשנדתא׳ן און דלפון׳ען צו המן׳ען אין צימער און זי איז אויך ארייין צוזאמען מיט זיי.

— זייט איהר זיכער אז די טאָכטער פון אונזער דינסט געפינט זיך אין מרדכי׳ס הויז? — האָט המן זיי געפרעגט.

— יאָ, פאטער, מיר זיינען געווען זיכער, אָבער נישט יעצט, — האָט פרשנדתא געענטפערט.

— וואָס מיינסטו?

— ווי מיר האָבען זיך דערוואוסט אז עדה געפינט זיך אין מרדכי׳ס הויז, האָב איך און דלפון זיך בעהאַלטען ניט ווייט פון מרדכי׳ס הויז און געוואַרט אויף א געלעגענהייט דאָרט ארייינצוקומען און איהר פון דאָרטען ארויסנעהמען. און ווי מיר זיינען אזוי געשטאַנען אין אונזער בעהאַלטענעם פּלאַץ, האָבען מיר פון ווייטען באַקערט ווי התך, דער דיענער פון דער קעניגין, געהט אין דער ריכטונג פון מרדכי׳ס הויז... אונז איז גלייך די זאַך געוואָרען אויפפאַלענד און מיר האָבען נישט אויפגעהערט איהם נאָכצופאָלגען מיט אונזערע אויגען. מיר האָבען באַמערקט ווי ער איז אהיין אריין און זיך דאָרט פארזאמט א קליינע ווײַלע און נאָכהער איז ער ארויסגעקומען מיט עדה׳ן, און כאָטש איהר פּנים איז געווען פארדעקט מיט א שלייער האָבען מיר איהר גלייך דערקענט.

— און וואוהין האָט ער איהר אוועקגעפיהרט? — האָט המן געפרעגט.

— דאָס האָבען מיר שוין נישט באַמערקט. מיר זיינען באַלד געלאָפען אהיים, ווייל מיר האָבען געוואָלט אז דו זאָלסט וויסען דאָס התך קומט בעזוכען דעם אידען מרדכי.

— דאָס וועט איהם נישט געשאָנקען ווערען! — האָט המן אויסגערופען און א קלאַפּ געטהאָן מיט זיין פויסט איבער׳ן טיש. — די וועלכע זיינען פריינד־ליך מיט המן׳ס שונאים וועלען נישט לעבען.

— פיעלייכט איז מעגליך אז די קעניגין האָט איהם געשיקט צו מרדכי׳ן?

— האָט זרש זיך אָפּגערופען עטוואָס צושראָקען, — נאָך אלעמען איז זי דאָך פאַרט ע׳וּצויגען געוואָרען ביי איהם.

— רייד נישט קיין נאַרישקייטען! — האָט המן איהר בייז געענטפערט, — האָב איך דיר דען נישט געזאָגט אז די קעניגין וויל פון מרדכי׳ן נישט וויסען... וואָס פארשטעהסטו דען נישט, ער האָט זיך מסתמא דערוויסט פון מרדכי׳ן אז עדה געפינט זיך אין זיין הויז און איז דאריבער געקומען איהר פון דאָרטען אוועקצונעהמען. אָבער איהר מעגט שוין זיכער זיין, אז מיט דעם אליין האָט ער שוין פארשפּיעלט זיין לעבען! איך וועל נישט דערלאָזען אז א דיענער פון דער קעניגין זאָל זיין פריינדליך מיט מיין גרעסטען שונא. איך וועל איהם געווים זעהן היינט אין אָבענד אין דעם פּאַלאַץ פון דער קעניגין, און איך וועל איהם בעטען

ער זאל קומען צו מיר מארגען גאנץ פריה... און איהר, מיינע זיהן, קענט שוין דערווייל האבען פארטיג א קבר פאר איהם. יא, איהר קענט דעם קבר אויסגראבען נישט ווייט פון דאנען. המן'ס שונאים מוזען שטארבען.

— אבער, המן, — האט זרש זיך אפגערופען, — וועט דען אין דעם קיין געפאהר נישט שטעקען ווען די קעניגין וועט אויסגעפינען אז דו האסט גע־טויטעט איהר דיענער התך'ן?

— ווי אזוי וועט זי אויסגעפינען? ווער וועט עס איהר געהן דערצעהלען? דו און די קינדער דארפען זעהן פאר קיינעם זיך נישט ארויסצורייד ען וועגען דעם. די דינסטען און אפילו דעם שמיד'ם וייב וועלען מיר אוועקשיקען יענעם טאג, און קיינער וועט אפילו נישט וויסען וואס מיט התך'ן האט פאסירט. מיר וועלען פארשפרייטען א קלאנג אז התך איז אנטלאפען געווארען פון שושן.

— אבער דארפסטו איהם דערפאר בעשטראפען מיט'ן טויט? — האט זרש איהם ווייטער געפרעגט.

— ווי באלד אז איך האב אויסגעפונען אז ער בעזוכט מרדכי'ס הויז מוז ער וואס שנעלער אפגעראמט ווערען פון וועג. ווי אזוי וועל איך זיין זיכער אז מרדכי וועט איהם נישט בעטען ער זאל ביי דער קעניגין פועל'ן זי זאל איהם העלפען? אה, ניין! פאר מיר לוינט זיך יעצט געווים נישט ער זאל לעבען! און מארגען וועלען מיר מאכען א סוף צו איהם! איך האב שוין פון לאנג געהאט א חשד אויף התך'ן אז ער זעהט זיך מיט מרדכי'ן. אימיצער האט מיר וועגען דעם געלאזט וויסען. אבער איך האב אלץ נישט געקענט גלויבען. און יעצט אז איך האב זיך דערוואוסט אז ער איז געווען אין מרדכי'ס הויז און נאך געהאלפען בעהאלטען עדה'ן האט ער זיין לעבען פארשפיעלט. און איך וועל אפילו נישט בעטען דעם קעניג'ס ערלויבניש. איך וועל נעהמען דאס געזעץ אין מיינע אייגענע הענד.

— און פאר וואס זאלסטו דיזעלבע זאך נישט טהאן צו דיין פיעל גרע־סערען שונא, מרדכי? — האט זרש איהם געפרעגט. — דארפסטו דען ווארטען ביז דעם דרייצעהנטען אדר אז דו קענסט גלייך פון איהם פטור ווערען?

— צו טויטען מרדכי'ן וועל איך פריהער מוזען קריגען ערלויבניש פון דעם קעניג, — האט המן געענטפערט, — ווייל דער חשד וואלט דאך באלד געפאלען אויף מיר. אלע וויסען אז מרדכי איז מיין גרעסטער שונא. און ווען דער קעניג וועט זיך דערוויסען אז איך האב איהם געטויטעט אהן זיין ערלויבניש, קען ער נאך אויף מיר בייז ווערען פאר דעם. אבער קיינעם וועט גאר נישט איינפאלען מיך צו פארדעכטיגען אין דעם טויט פון התך'ן.

— זאלען מיר דערצעהלען עדה'ס מוטער מיט וועמען מיר האבען איהר טאכטער געזעהן? — האט דלפון געפרעגט.

— דו זאלסט נישט וואגען דאס צו טהאן, — האט המן אויף איהם א געשריי געטהאן, — ביזטו פון זינען ארונטער. ווען זי וועט זיך דערפון דערוויסען וועט לאנג נישט נעהמען און אלעם וועט אויפגעדעקט ווערען... נישט נאר דארף זי נישט וויסען, און אפילו אייערע איבריגע ברידער און שוועסטער טארען אויך פון גארנישט וויסען, ווייל זיי קענען זיך נאך פאר וועמען מיט עפעס ארויסריידען.

ווען המן איז פארטיג געווארען מיט זיין אנטאן זיך, האט ער באפוילען

מען זאָל שפּאַנען זיין קאַרעטע און ער האָט געהייסען פאָהרען צום קעניג׳ס פּאַלאַץ.

אחשורוש איז שוין אויך געווען פאַרטיג צו געהן צו דעם מאַלצייט פון דער קעניגין. ער האָט אָפּגעמאַסטען המן׳ען מיט זיינע בליקען. עפּעס האָט ער אין זיינע אויגען אויסגעקוקט צו יום־טוב׳דיג.

באַלד זיינען זיי ביידע אין דער באַגלייטונג פון אחשורוש׳ס לייב־וועכטער אוועקגעגאַנגען צו אסתר׳ס פּאַלאַץ.

מיט גרויס פרייד און פייערליכקייט האָט אסתר אויפגענומען דעם קעניג און המן׳ען. זי האָט זיי אריינגעפיהרט אין דעם צימער וואו דער טיש איז געווען געגרייט פון דאָס בעסטע. זיי האָבען זיך געזעצט צום טיש. אחשורוש איז געזעסען נעבען דער קעניגינס רעכטער האַנד, און המן ביי איהר לינקער האַנד.

די קעניגין אַליין האָט אָנגעפילט די גאָלדענע בעכער מיט וויין און דערלאַנגט איינעם צו אחשורוש׳ן און דעם צווייטען צו המן׳ען.

המן האָט זיך געפיהלט אַזוי געהויבען פון דעם כבוד וואָס די קעניגין טיילט איהם צו, אז ער האָט פון איהר זיינע אויגען נישט אַרונטערגענומען... אחשורוש האָט עס באַמערקט און בּיסלעכוויז האָט זיך אין זיין האַרצען אַריינגע׳גנב׳עט אייפערזיכטיגע געדאַנקען... וואָס זאָל עס בעדייטען? פאַרוואָס נעהמט המן פון איהר זיינע אויגען נישט אַרונטער, און פאַרוואָס שמייכעלט די קעניגין אויך צו המן׳ען? באַלד אָבער האָט ער דיזע געדאַנקען פון זיך פאַרטריבען. ער האָט אַליין געענטפערט דיזע פראַגען: איז דען אסתר נישט די שענסטע פרוי פון זיין מלוכה און איז דען נישט קיין גרויסער פאַרגעניגען צו קוקען אין איהר פּנים... און דאָס וואָס זי שמייכעלט אויך צו המן׳ען, איז דאָס צוליעב דעם וואָס זי וויל אַרויסצייגען גאַסט־פריינדליכקייט צו זיין בעסטען פריינד...

באַלד זיינען אַריינגעקומען די טענצערינס און האָבען גענומען אונטערהאַלטען מיט געזאַנג און טענץ.

אחשורוש האָט באַמערקט אז המן קוקט זיך אפילו נישט אום אויף די טענצערינס. זיינע בליקען זיינען נאָר אַלץ געווענדעט אויף דער קעניגין, און איהם האָט שוין אָנגעהויבען אַביסעל צו פאַרדריסען.

— ווי עס ווייזט אויס, המן, האָסטו נישט ליעב די קונסט פון טאַנצען, און אויך זייער זינגען דערגרייכט נישט דיינע אויערען.

— אַה, מיין האַר קעניג, איך האָב ליעב צו זעהן די טענץ און הערען דאָס געזאַנג, אַלעס איז דאָך אַזוי וואונדערליך שעהן אז מיר גלויבט זיך נישט אז דאָס איז אויף דער ווירקליכקייט אַזוי... מיר דוכט זיך, אז איך חלום אַזא וואונדערבאַרען חלום...

אסתר האָט ווידער אָנגעפילט די בעכער און אחשורוש און המן האָבען זיי גלייך אויסגעליידיגט.

— די קעניגין האָט מיר אַרויסגעוויזען גרויס גנאַדע וואָס זי האָט מיך איינגעלאַדען צוזאַמען מיט מיין האַר קעניג צו איהר מאַלצייט, זאָלען די

געטער דערפאר איהר באלוינען און זאל זי שטענדיג זיין גליקליך מיט מיין האר, דעם קעניג, און זאלען אלע ברכות פון די געטער איהר דערגרייכען.

— אסתר, מיין ליעבע קעניגין, — האט אחשורוש זיך צו איהר אפגערופען, — די גאנצע צייט וואס מיר פארברייגנען מיט דיר אויף דיין מאלצייט, האסטו געשוויגען... זאג דאך מיר, מיין ליעבסטע, וואס דו פערלאנגסט! זאג מיר און דיין וואונש וועט שנעל ערפילט ווערען, אפילו ווען דו וועסט פערלאנגט העלפט פון מיין קעניגרייך וועסטו עס קריגען.

אסתר האט א ווארף געטהאן איהרע בליקען אויף המן'ען, וועלכער איז געווען שכור'לעך. זי וועט דעם קעניג באלד דערצעהלען דעם גאנצען אמת, — האט זי זיך געטראכט, — יעצט האט זי א גוטע געלעגענהייט. ווען זי האט אבער צוריק אנגעווענדעט איהרע בליקען אויף דעם קעניג, האט זי אן זיין פנים דערקענט אז ער איז עטוואס אויפגערעגט, און ווער ווייס, אויב יעצט איז די ריכטיגע צייט... די סכנה אז דער קעניג וועט ענטזאגען איהר ביטע איז נאך גענוג גרויס... המן האט נאך זיין חן נישט פארלארען אין די אויגען פון דעם קעניג, און ווער ווייס אויב ער וועט איהם נישט בעאיינפלוסען... זי וועט דעם קעניג מוזען מאכען אביסעל מעהר אייפערזיכטיגער און דאן ערשט וועט זי איהם קענען אין גאנצען דערצעהלען.

— אה, מיין קעניג, ווי דאנקבאר איך בין צו דיר פאר דעם פארגעניגען וואס דו האסט מיר פארשאפט מיט דיין קומען צו מיין מאלצייט מיט דיין געטרייעסטען פריינד, המן, און מיין פארלאנג איז, אז דו זאלסט אננעהמען מיין איינלאדונג צום צווייטען מאלצייט וואס איך וועל מאכען, און אויך דאן זאלסטו קומען מיט המן'ען... דאס איז מיין איינציגער וואונש וואס איך פערלאנג יעצט פון דיר...

— געוויס וועט דיין פערלאנג ערפילט ווערען, מיין ליעבע קעניגין, — האט אחשורוש געזאגט, און ער האט זיך אויפגעהויבען פון טיש. — איך און המן וועלען זיין געגרייט צו קומען צו דיין צווייטען מאלצייט.

המן האט זיך אויפגעשטעלט, און אין דער צייט וואס דער קעניג איז געווען פארנומען אין א געשפרעך מיט דער קעניגין, האט המן פארלאזען דעם צימער. ער האט פארשטאנען אז אחשורוש וועט איהם דערפאר דאנקבאר זיין וואס ער האט איהם געגעבען א געלעגענהייט צו בלייבען אליין. און דערווייל האט המן געהייסען איינעם פון די וועכטער ער זאל ארייגשיקען התך'ן צו איהם.

ווען התך איז אריינגעקומען אין צימער איז אויסער המן'ען דארט קיינער נישט געווען.

— איך האב מיט דיר צו ריידען וועגען א זעהר וויכטיגען ענין, — האט המן זיך אפגערופען צו התך'ן, — קום צו מיר מארגען גאנץ פריה אין מיין הויז.

— איך וועל טהאן ווי מיין האר פארלאנגט, — האט זיך התך פארנייגט, — איך וועל מארגען גאנץ פריה קומען.

— געדענק, דו זאלסט נישט פארשפעטיגען, — האט המן איהם אנגעזאגט, — און אזוי ווי די זאך וועגען וואס איך האב מיט דיר צו ריידען איז פון גרויס וויכטיגקייט, זאלסטו קיינעם נישט דערצעהלען, אז איך האב דיך איינגעלאדען צו זיך אהיים. געוועהנליך נאכדעם ווי דו וועסט זיך צוריקקעהרען וועסטו קענען איבערגעבען דער קעניגין וועגען אלעם.

— גוט, מיין האר! — האט זיך התך פארנייגט פאר איהם, — איך וועל דיין באפעהל טהאן און קיינער וועט ניט וויסען פון דעם וואס דו האסט מיט מיר יעצט גערעדט.

ווען אחשורוש און המן האבען פארלאזען אסתר'ס פאלאץ, איז שוין געווען גאנץ שפעט אין דער נאכט. אלע אין איהר פאלאץ זיינען געגאנגען שלאפען. התך אבער איז געווען וואך... ער איז געווארען זעהר אומרוהיג... וואס זאל דאס בעדייטען וואס המן האט איהם פלוצלינג איינגעלאדען צו זיך אין הויז?! איז דאס מעגליך אז המן האט זיך דערוואוסט דאס ער האט אוועקגענומען עדה'ן פון מרדכי'ס הויז און דאס ער וויל פון איהם אויסגעפינען וואו זי געפינט זיך? ווען עס וואלט נישט געווען אזוי שפעט, וואלט ער געוויס געמאלדען דער קעניגין וועגען דעם. אבער יעצט מוז זי שוין געוויס שלאפען, און מארגען אין דער פריה ווען ער וועט דארפען אוועקגעהן, וועט זי נאך נישט האבען אויפגעשטאנען. דאריבער האט התך בעשלאסען זיך דורכצוריידען מיט עדה'ן וועגען דעם און הערען וואס זי האט צו זאגען.

ער איז צוגעגאנגען צו עדה'ס צימער און האט א לייכטען קלאפ געטהאן. אבער ער האט נישט געקראגען קיין ענטפער. ער האט געגעבען א שטארקערען קלאפ און באלד האט זיך דערהערט טריט. די טיהר פון צימער האט זיך אויפ־געעפענט, עדה האט ארויסגעשטעקט איהר קאפ און דערזעהענדיג התך'ן האט זי זיך איינגעהילט אין איהר מאנטעל און איז ארויס פון איהר צימער.

— איך האב מיט דיר צו ריידען וועגען א וויכטיגען ענין, — האט התך געזאגט, — און דאריבער וועסטו מיר ענטשולדיגען וואס איך האב דיר גע־שטערט דיין רוה... דו ווייסט דאך, אז המן איז דא היינט געווען צוזאמען מיט דעם קעניג אויף דעם מאלצייט וואס די קעניגין האט געמאכט. איידער המן האט פארלאזען דעם פאלאץ, האט ער נאך מיר געשיקט און פון מיר פערלאנגט איך זאל קומען מארגען גאנץ פריה אין זיין הויז. דאס טרעפט דעם ערשטען מאל אז המן זאל מיך איינלאדען צו זיך. דאריבער האב איך מורא אז המן האט זיך דערוואוסט אז איך האב דיך אוועקגענומען פון מרדכי'ס הויז און דאס וויל ער פון מיר אויסגעפינען וואוהין איך האב דיך אוועקגעפיהרט.

— אח, איך בעט דיך, התך, — האט עדה געזאגט מיט טרעהרען אין איהרע אויגען, — דערצעהל נישט המן'ען אז איך געפין זיך איצט אין דעם פאלאץ פון דער קעניגין. ווען ער זאל זיך דערוויסען וועט ער שוין נישט רוהען ביז וואנען מען וועט מיך אויך פון דאנען אוועקנעהמען. זאגסטו מיר צו, התך.

— דו מעגסט זיך פארלאזען אז איך וועל דיר נישט פערראטהען, — האט התך צו איהר געזאגט, — המן וועט פון מיר קייןווארט ניט ארויסקריגען וועגען דיר. אבער איין זאך וועל איך דיך בעטען, עדה, ווען די קעניגין וועט אויפ־שטעהן פון איהר שלאף, זאלסטו איהר זאגען אז איך בין אוועק צו המן'ען, און אין דערזעלבער צייט זאלסטו איהר פארזיכערען אין מיין נאמען, אז המן וועט פון מיר גארניט אויסגעפינען.

— איך דאנק דיר, התך! — האט עדה זיך צו איהם אפגערופען, — איך וועל דיין חסד קיינמאל נישט פארגעסען. דו האסט פאר מיר פיעל גוטעס געטהאן און זאל דיר גאט באלוינען פאר דעם.

— דו האסט נישט וואס מורא צו האבען! — האט התך צו איהר גע־

זאגט, — אפילו ווען המן און זיינע זיהן וואָלטען געוואוסט וואו דו ביזט קענען זיי דיר קיין שלעכטעס נישט טהאָן. אָבער איך וועל איהם אלץ איינס נאָרנישט זאָגען.

ווען המן האט זיך יענע נאכט צוריקגעקעהרט אהיים, האט ער געטאנצט און געשפּרונגען פון שמחה און גליק. אן אנגענעהמער געפיהל האט איהם דורכגעדרונגען ווען ער האט זיך דערמאָהנט אז בעת דעם מאָלצייט האט די קעניגין צו איהם עטליכע מאָל געשמייכעלט... איהם האט זיך געדוכט אז אויף איהם האט זי מעהר געקוקט ווי אויף דעם קעניג... יעצט, נאָך דעם מאָלצייט איז ער נאָך מעהר זיכער ווי פריהער, אז די קעניגין האט איהם ליעב און זי אליין וואָלט איהם געהאָלפען צו קריגען דעם טראָהן פון אחשורוש'ן.

— אה, ווען דו וואָלסט געוואוסט, זרש, וואס פאר א כבוד די קעניגין האָט מיר אָנגעטהאָן! — האט המן אויסגערופען מיט א פרעהליכער שטימע ווען ער איז אריין אין הויז, — זי איז צו מיר אזוי פריינדליך ווי דער קעניג אליין. איז איהרע אויגען בין איך דער קליגסטער און שעהנסטער מאן פון פרס און מדי. דו ווייסט אז צו מיר האט אסתר געשאָנקען מעהר אויפמערקזאמקייט ווי צו דעם קעניג אליין! כא, כא, כא!

— דאס דוכט זיך דיר אזוי, המן! — האט זרש געזאָגט אביסעל אייפער־זיכטיג.

— מיר דוכט זיך שוין גאָר נישט! איך בין אין דעם זיכער, — האט המן מיט שטאָלץ געזאָגט — שטעל זיך פאר, אחשורוש פרעגט די קעניגין בשעת דעם מאָלצייט וואס איז איהר פארלאנג, און ער זאָגט איהר אז אפילו ווען זי בעט פון איהם א העלפט פון זיין קעניגרייך וועט איהר פארלאנג באוויליגט ווערען... און יעצט טרעף, זרש, וואס אסתר'ס פארלאנג איז געווען?

— וואס האט זי פון קעניג פארלאנגט? — איז זרש נייגעריג געוואָרען.

— זי האט פון קעניג קיין זאך ניט פארלאנגט, בלויז אז איך זאָל קומען מיט דעם קעניג צום צווייטען מאָלצייט וואס זי וועט אין גיכען מאכען. יעצט קענסטו זיך פארשטעלען ווי שטארק געשעצט און געאכטעט איך בין אין איהרע אויגען. יא, מיין ליעבע זרש, בלויז ביי דיר אין די אויגען בין איך נאָך אלץ דער זעלבער המן פון אמאָל... דו ווייסט נישט ווי מיר אפּצושאצען.

— אה, המן, דו זאָלסט אזוי רעדען! — האט זרש א שמייכעל געטהאן און איהם ארומגענומען, — האב איך דיר דען נישט געזאָגט מעהר ווי איינמאָל אז דו ביזט דער קליגסטער און גרעסטער מענש אין דער וועלט... איך ווייס, המן, אז איך בין דיר נישט ווערטה, אָבער איך האָף אז דיין ליעבע צו מיר איז נאָך אזוי שטארק ווי אין די ערשטע יאהרען, ווען איך האב מיט דיר חתונה געהאט.

— געוויס! — האט המן איהר א חנפה געטהאָן, — איך האב זעהר פיעל דיר צו פערדאנקען פאר מיין גרויסקייט... דו האסט מיר פיעלע מאָל ארויסגע־האָלפען מיט דיינע קלוגע עצות... איך בין זיכער אז ווען דו וואָלסט נישט געווען מיין פרוי, וואָלט איך נאָך פיעלייכט ביז יעצט געווען א בעדער ביי די פארפלוכטע אידען.

— און מיר וואָלטען פון זיי קיינמאָל נישט פטור געוואָרען, — האט זרש

געלאכט, — יעצט זאג מיר, וואס האסטו געטהאן וועגען התך'ן, האסטו זיך מיט איהם געזעהן.

— יא, איך האב זיך מיט איהם געזעהן און איהם אנגעזאגט ער זאל צו מיר קומען מארגען גאנץ פריה. ער האט מיר פארשפראכען צו קומען אין צייט. ער ווייסט ניט, דער נארישער התך, וואס איהם ערווארטעט מארגען, — האט המן געשמייכעלט.

— האסטו געמאכט זיכער אז קיינער וועט ניט וויסען דאס ער דארף צו דיר קומען ? ! — האט זרש איהם געפרעגט.

— איך האב איהם אנגעזאגט אז ער זאל קיינעם פון דעם גארנישט דער־צעהלען ביז וואנען ער וועט זיך צוריקקעהרען אין אסתר'ס פאלאץ. יא, אויב ער וועט דערלעבען זיך צוריקצוקעהרען, דאן קען ער דער קעניגין אלעם דערצעהלען.

— אבער מיין הארץ שרעקט מיר אזוי, טאמער וועט מען אויסגעפינען אז התך, דער דיענער פון דער קעניגין, איז דורך דיר ערמארדעט געווארען.

— דו האסט זיך נישט וואס צו שרעקען ! — האט המן אויסגערופען, — נאך אלעמען האב איך דאס רעכט צו ערמארדען איינעם וועמען איך געפין פאר נויטיג. בין איך דען אומזיסט פאררעכענט דער צווייטער צום קעניג... קיינער קען מיר נישט זאגען קיין דעה וואס איך זאל טהאן, און דער קעניג אליין. האט ער דען מיר נישט ערלויבט אויסצוקוילען א גאנצעס פאלק פון קליין ביז גרויס, פאר וואס זאל ער זיין דאגעגען ווען איך וועל אפראמען איין מענשען פון וועג ?

— אבער די קעניגין וועט אויף דיר זיין אין כעס, און דאס קען נאך פעראורזאכען פילע אונאנגענעהמליכקייטען, — האט זרש געזאגט.

— פון וואנען וועט זי וויסען אז התך איז ערמארדעט געווארען ? קיינער פון אונזערע זיהן וועלען דאך איהר נישט דערצעהלען. איז דען ביי דיר רעכט איהם צו לאזען לעבען און ער זאל געהן פון מרדכי'ן צו דער קעניגין און אנריידען אויף מיר ! אה, ניין, דאס וועל איך נישט דערלאזען ! מארגען פריה וועט זיין א סוף צו התך'ן... און יעצט רוף אריין פרשנדתא'ן און דלפון'ען, איך וויל זיך מיט זיי דורכריידען.

— זיי שלאפען שוין ! — האט זרש אויסגערופען, — זאל איך זיי אויפ־וועקען ?

— געוויס ! וועק זיי אויף און זאלען זיי שנעל צו מיר ארייננקומען.

— האט איהר אויסגעגראבען די גרוב ? — האט זיך המן געווענדעט צו זיינע צוויי זיהן ווי נאר זיי האבען די שוועל איבערגעטראטען.

— געגראבען ! — האט פרשנדתא געגענעצט.

— די גרוב איז שוין פארטיג, — האט דלפון צוגעגעבען.

— און קיינער האט אייך נישט באמערקט ווען איהר האט דאס געטהאן ?

— ניין, מיר זיינען געווען זעהר פארזיכטיג.

— די גרוב איז אזוי ברייט אז מען וואלט דארטען אויך געקענט באגראבען שמעון'ען. — האט דלפון געזאגט.

— דו מיינסט אויך מרדכי'ן, — האט פרשנדתא געשמייכעלט.

— מרדכי'ן וועל איך טויטען עפענטליך, — האט המן געזאגט, — איך וועל שוין זעהן אז איהם זאל מען אויפהייננגען אויף א בוים און זאלען אלע

פארפלוכטע אידען זעהן מיין מאכט, און זיי וועלען דאן אויך וויסען וואס צו ערווארטען דעם דרייצעהנטען אדר.

— איידער מיר וועלען פארטיג ווערען מיט התך׳ן, וועלען מיר פון איהם ארויסקריגען וואו ערה געפינט זיך... און איך וועל פון איהם ארויסקריגען פיעלע אנדערע זאכען וואס איך בין נייגעריג צו וויסען... און ערשט דאן, וועלען מיר זיין מויל אויף אייביג פארמאכען.

— ווערסטו ערלויבען ערה׳ן צו פארבלייבען ביי אונז? — האט דלפון געפרעגט.

— אויב זי וועט אננעהמען אונזער אמונה, וועל איך עס געוויס טהאן... דאמיט וועט זי אויך איהר לעבען ראטעווען, — האט המן אויסגערופען.

— עס פארדריסט מיך זעהר שטארק! — האט זרש זיך אפגערופען צו המן׳ען, — וואס התך איז פארפיהרט געווארען פון דעם פארפלוכטען אידען מרדכי און איז געווארען זיין פריינד... התך איז פון אלע מאל געווען אזא גוטער און שטילער מענש.

— און איך האב זיך מיין כלל, אז פון די שטילע גוטע מענשען, דארף מען זיך נאך מעהר היטען, ווייל דו ביזט קיינמאל נישט זיכער וואס פאר א שלעכטעס זיי קענען פאראורזאכען... יא, התך וויים צופיעל און וויבאלד ער קומט אריין צו מרדכי׳ן אין הויז אין געהיים, קען ער געוויס איהם איבער־געבען אלע מיינע פלענער און דאס קען מיר שאדען.

— וואלט אפשר געווען א בעסערער פלאן פריהער צו טויטען מרדכי׳ן, וועט התך במילא שוין נישט האבען צו וועמען צו געהן, און דאן וואלט ער נישט געדארפט פארשפיעלען זיין לעבען. נאך אלעמען דארפסטו נישט פאר־געסען, המן, אז התך איז א פערסיער, און פיעלייכט וועלען די געטער נישט וועלען ליידען וואס דו ווערסט איהם טויטען.

— איך האב דאך דיר געזאגט אז התך מוז שטארבען! — איז המן שוין אויפגערעגט געווארען, — דו ווערסט דאך אליין צוגעבען אז וויבאלד התך איז באפריינדעט מיט מרדכי׳ן איז ער מיינער א שונא, און אלע מיינע שונאים מוזען שטארבען! מיך וואונדערט נאר אויף דיר, זרש, וואס דו נעהמסט זיך אן אזוי שטארק פאר התך׳ן, סיידען... איך וויים... אפשר ביזטו גאר אין איהם פארליעבט...

— פארליעבט אין א סרים?! — האט זרש ציניש א לאך געטהאן, — דו ווייסט דאך, המן, אז דיין זרש האט ליעב נאר איינעם, און דאס ביזטו...

— און אויב דו ליעבסט מיך, — האט המן זיך אפגערופען, — בעט איך דיר אז דו זאלסט זיך נישט אריינמישען אין מיינע אנגעלעגענהייטען און אין מיינע פלענער... איך האב ביי דיר יעצט קיין עצה נישט געפרעגט.

— אבער, המן, דו פארגעסט אז מיינע עצות האבען דיר פיעלע מאל געהאלפען ערררייכען דיין ציעל, — האט זרש געזאגט מיט עטוואס פאר־ווירפע אין איהר שטימע.

— דיין יעצטיגע עצה נישט צו טויטען התך׳ן וועל איך זיכער נישט אננעהמען, — האט המן געזאגט מיט א פעסטען טאן, — איך וויים וואס איך טהו... התך מוז אפגעראמט ווערען פון וועג.

— איך זאג דיר דען אז דו זאלסט איהם נישט טויטען! — האט זרש

זיך געגומען פארענטפערען, — איך זאג בלויז אז אין דער צייט וואס דו וועסט התד'ן טויטען, וועט דיין גרעסטער שונא, מרדכי, זיין צווישען די לעבעדיגע... דו וועסט דאך אליין צוגעבען אז מרדכי האט פארדיענט דעם טויט א סך פריהער פון התד'ן.

— דו מעגסט זיכער זיין, זרש, אז עס וועט שוין לאנג ניט נעהמען און מרדכי וועט התד'ן נאכפאלגען... אבער איך טאר אזא געלעגענהייט נישט דורכלאזען... ווען התד וואלט געוואוסט אז איך האב געטויטעט מרדכי'ן וואלט ער דאך שוין מורא געהאט צו קומען צו מיין הויז... יעצט ווען התד וועט מארגען אין־דער־פריה קומען צו מיר, וועט קיינער דערפון נישט וויסען, און ווען איך וועל איהם טויטען וועט דער חשד קיינמאל נישט פאלען אויף מיר... און דערצו וועלען אייניגע פון מיינע זיהן שווערען אז זיי האבען געזעהן ווי התד איז אנטלויפען פון שושן, און דער קעניגין וועט דאך געווים נישט איינפאלען אז איך האב איהם ערמארדעט... וואס דו דארפסט טהאן, זרש, איז גלייך אין דער פריה אוועקשיקען די דינסטען און די דיענער צו טהאן פארשידענע ארבייט, און ווען זיי וועלען זיך אומקעהרען וועט שוין קיין שפור פון התד'ן נישט בלייבען.

גאנץ פריה איז התד אויפגעשטאנען און מיט אן אומרוהיגען געמיטה און מיט א צושראקען הארץ האט ער פארלאזען דעם פאלאץ פון דער קעניגין צו געהן צו המן'ען... זיין הארץ האט איהם געזאגט אז קיין גוטעס ערווארט איהם נישט אין המן'ס הויז... אבער וואס זאל ער טהאן, ער וועט דאך נישט ווידערשפעניגען די רייד פון דעם קעניג'ס הויפט־מיניסטער און משנה למלך... עס איז ביי איהם קיין ספק נישט געוועזן אז דאס וואס המן האט איהם איינגעלאדען צו זיך איז עס צוליעב עדה'ן, דעם שמיד'ס טאכטער. ער וועט פון איהם וועלען דערגעהן וואו זי געפינט זיך, און נאכהער וועט ער איהר שוין פון דארטען ארויסקריגען... ניין! ער וועט איהם בשום אופן נישט זאגען, — האט התך ביי זיך בעשלאסען ווען ער האט זיך דערנעהנטערט צו המן'ס הויז.

מיט לאנגזאמע טריט איז ער צוגעקומען צום טיהר און מיט א ציטערנדע האנד האט ער לייכט אנגעקלאפט.

באלד האט זיך די טיהר געעפענט און זרש האט ארויסגעשטעקט איהר קאפ.

— דאס ביזטו, התך? — האט זי זיך אפגערופען, — קום אריין אינעווייניג, דו ביזט אימער ווילקאמען אין מיין הויז!

א קליינע ווייל האט התד געצייגערט. באלד אבער איז ער אריין אינעווייניג און מיט א נידריגע שטימע געזאגט:

— מיין האר, המן, האט מיך געבעטען איך זאל קומען אין זיין הויז גאנץ פריה, און דו, מיין הארינטע, וועסט מיר מוזען ענטשולדיגען, פיעלייכט בין איך צו פריה געקומען און געשטערט דיין רוה!

— ניין, דו האסט אונז נישט געשטערט, המן און איך האבען דיך טאקע ערווארטעט! — האט זרש א זאג געטהאן, — אבער איידער דו וועסט זיך זעהן מיט מיין מאן, וויל איך דיך פרעגען אויב דו האסט פאר וועמען עס איז אנפער־טרויעט אז דו קומסט היינט צו אונז אזוי פריה.

— ניין, מיין הארינטע, איך האָב קיינעם נישט געזאָגט, — האָט התך איהר געענטפערט, — איך האָב קיין געלעגענהייט נישט געהאט מיט וועמען עס איז צו ריידען וועגען דעם, ווייל מיין האר המן האָט מיט מיר גערעדט לעצטע נאכט גאנץ שפעט, ווען אלע האָבען שוין געשלאָפען און ווען איך האָב פארלאָזען דעם פלאץ איז געוועזן אזוי פריה אז קיינער איז נאָך נישט אויפגעשטאנען פון שלאָף.

א שווערעניש איז ארונטער פון זרש'ס הארצען. יעצט אז זי איז זיכער געווען דאָס התך האָט פאר קיינעם נישט דערצעהלט וואוהין ער איז געגאנגען, וועט דער חשד אין גאנצען ארונטערגעהן פון איהר משפחה... קיינעם וועט גאָרניט איינפאלען אז המן האָט עפּעס צו טהאָן מיט התך'ן. יעצט זעהט זי ווי קלוג איהר מאן איז. ער האָט זיך באוואָרענט פון פריהער.

— ווארט דאָ אויף אין צימער א קליינע ווײלע, — האָט זרש איהם אָנגעציינט אויף א טיהר, — איך וועל באלד ארייננשיקען מיין מאן צו דיר.

זרש אליין האָט אויפגעעפענט די טיהר און ווען התך איז אריין אינעווייניג, האָט זי איהם געהייסען זיך אוועקזעצען.

התך האָט זיך אוועקגעזעצט, און זרש האָט גלייך די טיהר פון הינטער זיך פערמאכט.

די ערשטע זאך וואָס זי האָט געטהאָן איז געווען אוועקצושיקען איהרע דינסטען און דיענער. יעדען מיט א בעזונדער שליחות, אזוי דאָס עס זאָל געדויערען א היבשע צייט ביז וואנען זיי וועלען זיך צוריקקעהרען.

גלייך נאכדעם איז זרש אריין צו המן'ען און איהם אָנגעזאָגט אז התך איז געקומען, און אז ער ווארט אין צימער.

— ביזטו זיכער אז קיינער פון אונזערע דיענער האָבען איהם נישט באַמערקט? — האָט איהר המן געפרעגט.

— די מעגסט זיך פארלאָזען אויף דיין זרש'ן, — האָט זי איהם מיט שטאָלץ געענטפערט. — איך האָב אליין די טיהר געעפענט ווען ער האָט אָנגעקלאַפּט, און איהם גלייך אין דעם זייטיגען צימער אריינגעפיהרט, און איך האָב שוין אויך בעזאָרגט אז אונזער דינערשאפט זאָל פון הויז אוועקגעהן... און יעצט וועסטו קענען טהאָן אלעס וואָס דיין הארץ גלוסט מיט דיין שונא.

— יעצט געה און שיק אריין אהער פּרשנדתא און דלפון, זיי אָבער זעהר פאָרזיכטיי אז אונזערע איבריגע קינדער זאָלען נישט געשטערט ווערען פון זייער שלאָף. עס וועט זיין א סך בעסער ווען זיי וועלען גאָרנישט וויסען וואָס דאָ איז פאָרגעקומען... איבערהויפט וועלען מיר מוזען זיין זעהר פאָרזיכטיג מיט אונזער אינגסטען זוהן, ויזתא... ער האָט זעהר א שלעכטע געוואָהנהייט צו ריידען צופיעל... און דערצו איז ער נאָך אזוי קינדערש אז ער קען זיך נאָך דערמיט בעריהמען פאר וועמען עס איז.

— איך ווייס נישט, המן, וואָס דו ווילסט האָבען פון ויזתא'ן! דערווייל דוכט זיך, האָט ער גאָר נישט געטהאָן אזוינס וואָס עס זאָל אונז ברייננגען אין פארלעגענהייט, אדרבא, ויזתא האָט פיעל ארויסגעהאָלפען צו דעם ארעסט פון שמעון'ען, און עס אז געווען ויזתא וועלכער האָט דער ערשטער הושד געווען אז עדה, די טאָכטער פון אונזער דינסט, געפינט זיך אין מרדכי'ס הויז... ווען נישט ער וואָלט אונזערע עלטערע זיהן קיינמאָל נישט איינגעפאלען צו געהן ארום

מרדכי׳ס הויז און דאן וואלסטו קיינמאל אפילו נישט אויסגעפונעז אז התך האט פארבינדונגען מיט דיין גרעסטען שונא.

— פון דעסטוועגען וועט זיין א סך זיכערער ווען ויזתא וועט דערווייל קיין אהנונג נישט האבען וואס דא איז פארגעקומען, — האט המן געזאגט, — איך בין צופרידען אז ער ווייס אפילו נישט וועגען דער גרוב וואס פרשנדתא און דלפון האבען געגראבען.

— ווען אפילו ער זאל זיך דערוויסען, וועל איך איהם גוט אנזאגען ער זאל זיין זעהר פארזיכטיג, — האט זרש געזאגט, און איז ארויס, און באלד זיך צוריקגעקעהרט מיט איהרע צוויי עלטערע זיהן.

— גורט אן אייערע שווערדען, — האט המן זיך צו זיי אפגערופען, — איך וועל באלד ארייגרופען התך׳ן אהער, און איידער איך וועל מיט איהם פארטיג ווערען וועל איך זעהן פון איהם ארויסצוקריגען עטליכע פארבארגענע זאכען... א וויילע וועל איך מיט איהם אליין פארבלייבען, און ווען ער וועט פרובירען פארלייקענען פון מיר, דאן וועל איך אייך ארייגרופען און איהר וועט איהם זאגען אלעס וואס איהר האט געזעהן. און דו, זרש, ברייננ אריין דאס זאמד און שפרייט עס אויס איבער׳ן באדען פון צימער, עס זאל נישט איבערבלייבען קיין בלוט־פלעקען אויף דעם באדען.

זרש האט געטהאן וואס המן האט איהר געהייסען. זי האט אויסגעשפרייט זאמד אין דעם צימער און ווען זי איז פארטיג געווארען איז זי אריין אין צווייטען צימער און פון דארטען ארויסגערופען התך׳ן.

— המן איז שוין גרייט דיך אויפצונעהמען! — האט זי איהם געזאגט, — קום מיט מיר און איך וועל דיר אנצייגען דעם צימער.

התך האט זיך אויפגעהויבען פון זיין פלאץ און נאכגעגאנגען זרש׳ן, וועלכע איז אריין אין צימער וואו המן איז געווען.

חמן האט איהם עמפפאנגען מיט א שמייכעל.

— יעצט זעה איך אז דו האסט געהאלטען דיין פארשפרעכען, און ביזט געקומען אין צייט. זעץ זיך, התך.

התך האט זיך אוועקגעזעצט אויף דעם פלאץ וואו המן האט איהם אנגעצייגט, און המן האט א וואונק געטהאן צו זרש׳ן און זי האט פארלאזען דעם צימער.

— איך ווייס אז דו, ווי אלע אנגעשטעלטע פון דעם קעניג און דער קעניגין זיינען מיר געטריי און איבערגעבען אזוי גוט ווי דעם קעניג אליין, — האט המן זיך צו איהם געווענדעט, — איז עס דען ניט ריכטיג, התך?

— געוויס, — האט התך איהם געענטפערט און דורכגעדרונגען מיט זיינע בליקען, — דעם ווען דער קעניג שעצט און אכטעט, דארפען זיינע דיענער אויך טהאן דאסזעלבע... און ווער נאך איז אזוי געשעצט ביי דעם קעניג ווי דו, מיין האר?

— דו זאגסט בלויז ביי דעם קעניג! — האט המן איהם אונטערבראכען, — און וואס איז מיט דער קעניגין. גלויבסטו דען נישט אז זי שעצט מיר און אכטעט מיר נישט אזוי פיעל ווי אחשורוש?

— נו, יא, די קעניגין טיילט דאך אימער דיזעלבע געפיהלען ווי דער קעניג.

— או דו גלויבסט אודאי ווען דער קעניג וואלט מיר גרינג געשעצט און נישט געאכטעט, וואלט די קעניגין אויך צו מיר געהאט דיזעלבע געפיהלען?

— איך ווייס נישט! — האט התך א קוועטש געטהאן מיט זיינע פלייצעס, נישט פארשטעהענדיג וואס המן ציעלט מיט זיינע רייד.

— וואס הייסט דו ווייסט נישט! — האט שוין המן געזאגט מיט א שטרענגערע שטימע, — דו געפינסט זיך דאך אימער אין דעם פאלאץ פון דער קעניגין און דו ביזט איהר טרויענסווערטהער דיענער, האסטו דען קיינמאל נישט געהערט די קעניגין דערמאהנענדיג מיין נאמען? ווייסטו דען נישט, אז ווען זי האט געמאכט א מאלצייט האט זי איינגעלאדען מיך און דעם קעניג? און אין דער צייט וואס איך און דער קעניג האבען מיט איהר פארווייל'ט אויף דעם מאלצייט האט זי מיך ווידער איינגעלאדען צוזאמען מיט דעם קעניג אויף דעם צווייטען מאלצייט?

— יא, דאס ווייס איך! — האט התך צוגעשאקעלט מיט'ן קאפ.

— און צוליעב וועמען מיינסטו מאכט אסתר די מאלצייטען, צוליעב דעם קעניג?!...

התך האט ווידער אפגעמאסטען המן'ען מיט זיינע בליקען און איהם אויף דיזער פראגע נישט געענטפערט. ווי געגארט המן איז אין זיך, — האט ער זיך געטראכט, — ווען ער וואלט געוואוסט וואס די קעניגין טראכט וועגען איהם וואלט ער שוין פון זיך אזא געהויבענע מיינונג נישט געהאט... אבער — האט התך ביי זיך בעשלאסען, — עס וועט זיין בעסער פאר איהם און אויך פאר דער קעניגין און מרדכי'ן ווען המן זאל זיין אזוי געגארט אין זיך, זאל ער טאקע מיינען אז אסתר איז זיין בעסטער פריינד, דאס וועט זיין א סך גרינגער פאר איהר דורכצופיהרען איהר פלאן צו ראטעווען מרדכי'ן און אלע אידען.

— פארוואס ענטפערסטו מיר נישט אויף מיין פראגע? — האט המן געפרעגט.

— המ... איך ווייס נישט, — האט התך געשטאמעלט.

—דו זוכסט צו פארבארגען עפעס פון מיר. זאג מיר דעם אמת, ווייסטו דען נישט אז אסתר, די קעניגין, האט מיך ליעב און נישט דעם קעניג?

— אה, מיין האר, — האט זיך התך אויפגעשטעלט פון זיין פלאץ.

— דו בלייב זיצען, — האט המן איהם באפוילען, — דו וועסט פון דאנען שוין נים אוועקגעהן ביז וואנען דו וועסט מיר אלעס ענטדעקען.

— אבער ווי קען מיין האר המן ריידען אזעלכע רייד וואס בעליידיגען דעם האר קעניג!

— כא, כא, כא! — האט זיך המן פאנאנדערגעלאכט, — דו געפינסט זיך טאג און נאכט אין דעם פאלאץ פון דער קעניגין, און דו ווייסט נישט וואס זי טראכט פון מיר? דו זוכסט אלעס פון מיר צו פארלייקענען... ווייסטו דען נישט אז אחשורוש האט נים קיין יורש און אז איך וועל קעניגען נאך איהם, און דאס וועט נאך געשעהן גאר אין גיכען... דאן וועט די קעניגין אויך געהערען צו מיר.

— אה, מיין האר, דאס איז פערראטה! — האט התך זיך ווידער אויפגעהויבען פון זיין פלאץ, — אזוי דינסטו אפ דעם קעניג וועלכער האט מיט דיר אזוי פיעל גוטעס געטהאן?!

— וועסטו פיעלייכט פון דאנען אוועקגעהן און מיך פאר'מסר'ן פאר דעם קעניג אזוי ווי מרדכי, דער פארפלוכטער איד, האט עס געטהאן צו בגתן און

תרש'ן! יא, דו ביזט דאך מרדכי'ס בעסטער פריינד. און דאריבער ביזטו נישט בעסער פון איהם.

— איך בעט דיך, מיין האר, איך מוז זיך צוריקקעהרען צום פאלאץ, פיעלייכט וועט די קעניגין מיך ברויכען.

— איך האב דאך דיר געזאגט, אז דו וועסט פון דאנען נישט אוועקגעהן ביז וואנען דו וועסט מיר אלעס דערצעהלען.

התך האט באמערקט ווי המן האלט זיין האנד אויף דעם שווערד, און זיין הארץ האט א צאפעל געטהאן. ער וועט איהם מוזען דערוויל צו'חנפה'נען, — האט ער בעשלאסען, — ביז וואנען ער וועט זיך באפרייען פון איהם.

— יא, מיין האר, איך בין זיך מודה אז איך ווייס שוין פון לאנג דאס די קעניגין האלט זעהר שטארק פון דיר! — האט התך געזאגט מיט א ציטערנדע שטימע.

— און וואס האט זי גערעדט וועגען מיר? — האט המן איהם געפרעגט.

— ווער בין איך, אז די קעניגין זאל מיט מירריידען וועגען אזעלכע זאכען?

— טא פון וואנען ווייסטו אז זי האלט שטארק פון מיר?

— ווייל מען קען דאך זעהן... האט דען די קעניגין נישט איינגעלאדען מיין האר צו איהר מאלצייט צוויי מאל?

— ניין, דו ווייסט נאך מעהר, דערצעהל מיר!

— המ... ווען די קעניגין דערמאהנט דעם נאמען פון מיין האר, קען איך זעהן אז דאס טהוט זי מיט א בעזונדער פארגעניגען! — האט התך געזאגט, און קוים זיך באהערשט, אז קיין שמייכעל זאל זיך אויף זיין פנים נישט באווייזען.

— יעצט זאג מיר, התך, קומט דיר אויס ווען עס איז זיך צו זעהן מיט דעם אידען מרדכי?

— אה, ניין, מיין האר! זעהר זעלטען... איך האב מרדכי'ן נישט געזעהן זינט מיין האר האט ארויסגעגעבען די גזרה צו פארניכטען אלע אידען.

— אזוי! דו האסט זיך מיט איהם נישט געזעהן!... קומט דיר פיעלייכט אויס צו זיין אין זיין הויז.

— זעהר זעלטען! דיר איז דאך באוואוסט, מיין האר, אז די קעניגין איז גאנץ גלייכגילטיג צו מרדכי'ן. און זי האט מיר שוין צו איהם נישט געשיקט פאר א לאנגע צייט.

— דאס ווייס איך אז זי האט דיך צו איהם נישט געשיקט. די קעניגין האט פאר מיר פארטרויעט אז מרדכי מיינט גארנישט צו איהר... זעה איך דען נישט ווי זי האט אויפגענומען די גזרה וואס איך האב ארויסגעגעבען אויסצוראטען די פארפלוכטע אידען פון אונזער לאנד?!... יא, עס איז ביי מיר קיין צוויי־פעל נישט אז אסתר וויל גארנישט האבען צו טהאן מיט איהם... פון דעסטוועגען האט מען מיר איבערגעגעבען אז דו קומסט איהם אפט באזוכען... ווי עס ווייזט אויס האסטו מיט מיין גרעסטען שונא געשלאסען א בונד פון פריינדשאפט און דו קומסט איהם באזוכען אין זיין הויז.

— אה, ניין, מיין האר, דאס האבען מיינע שונאים אויף מיר א בלבול אויסגעטראכט צו ערנידריגען מיך אין דיינע אויגען.

— ביזטו דען נעכטען נישט געווען אין מרדכי'ס הויז? — איז המן שוין אויפגערעגט געווארען.

— געווים נישט! — האט התך אפגעלייקענט.

— און ווער איז געווען דאָס מיידעל מיט דעם שלייער איבער איהר פּנים?

— האָט המן געזאָגט מיט א ציגישען שמייכעל.

התך האָט געשוויגען.

— וועסטו דען מיר נישט זאָגען פון וואנען דו האָסט יענע מיידעל ארויס־געפיהרט און וואוהין דו האָסט איהר געפיהרט?

— איך האָב דאָך שוין געזאָגט אז איך ווייס נישט פון וואָס צו זאָגען, — איז התך בלאס געוואָרען.

— איז זי דען נישט געווען עדה, די טאָכטער פון דער פּרסית? — האָט המן א קריץ געטהאָן מיט זיינע צייהן.

— עס איז א בלבול אויף מיר! איך ווייס נישט וועגען וועמען מיין האר רעדט! געמיינע ליגנער האָבען דאָס אויף מיר אויסגעטראכט.

— דו ווילסט אָפּלייקענען אז דו ביזט אין מרדכי'ס הויז ניט געווען! — האָט המן אויפגעהויבען זיין האנד און אראָפּגעלאָזען התך'ן א פייערדיגען זעץ אין פּנים.

התך האָט זיך אָנגעכאַפּט פאר'ן באק, ארונטערגעלאָזען זיינע אויגען און געשוויגען... ווען דער קעניג זאָל זיך פון מיר דערוויסען וואָס המן האָט גערעדט וועגען דער קעניגין, וועט ער שוין אלץ איינס בעקומען זיין מפּלה, — האָט התך זיך געטראכט, — ער וועט דארפען בלויז זעהן ווי זיך ארויסצודרעהען פון זיינע רייד.

— דאָס איז נאָך גאָרנישט! — האָט המן אויף איהם א געשריי געטהאָן, — דו וועסט באלד דערפיהלען וועהטאָג, אויב דו וועסט נישט עפענען דיין מויל און מיר אלעם דערצעהלען.

התך האָט זיך נאָך אלץ געהאלטען פאר זיין באק און געשוויגען.

— זאָג מיר וואו עדה געפינט זיך יעצט! — האָט המן אויפגעהויבען זיין שטימע נאָך העכער, — ווייסטו דען נישט אז דאָס ווילען די פארפלוכטע אידען איהר צווינגען צו פארבלייבען מיט זיי. עדה וויל בלייבען ביי דעם זעלבען גלויבען ווי איהר מוטער, זי וויל זיין א פּרסית, אָבער די פארפלוכטע אידען דערלאָזען איהר נישט און פאר דעם וואָס דו העלפסט די אידען ארויס, וועסטו אויך בעשטראָפט ווערען. ווייסטו דען נישט אז עס איז געגען געזעץ נישט צו דערלאָזען א פּערזאָן וואָס וויל ווערען א פּערסיער אומצובייטען זיין גלויבען?

— עדה וויל נישט ווערען קיין פּערסישע מיידעל! — האָט התך זיך ארויסגערעדט, — דאָס ווילען דיינע זיהן איהר צווינגען דערצו!

— אָה, ווייסטו דאָך יא פון עדה'ן! — האָט המן א שטורעם געטהאָן, — פארוואָס זוכסטו צו פארלייקענען פון מיר און נישט זאָגען דעם פּלאץ וואוהין דו האָסט איהר אוועקגעפיהרט.

— איך האָב בלויז געהערט פון איהר! — האָט התך ווייטער זיך געזוכט ארויסצודרעהען, — אָבער איך האָב דאָמיט גאָרנישט וואָס צו טהאָן.

המן איז צוגעגאנגען צו דער טיהר פון צימער און האסטיג אז עפּען גע־טהאָן... זרש און המן'ס צוויי זיהן זיינען געווען אָנגעשפּארט אז טיהר און זיך צוגעהערט וואָס אינעווייניג קומט פאָר, זיינען פון דעם אימפּעט מיט וועלכען המן האָט די טיהר געעפענט, א פאל געטהאָן אינעווייניג און זיך אויסגעצויגען אויף דער ערד. פּרשנדתא איז געלעגען אויף דלפון'ען און זרש אויף ביידען. די סצענע איז געווען אזוי קאָמיש, אז אפילו התך וועלכער האָט

זיך געקאָרטשעט פון יסורים פון המן'ס פייערדיגען פאַטש האָט אויך נישט ווילענדיג א שמייכעל געטהאָן.

איינציגווייז האָבען זיך די געפאַלענע אויפגעשטעלט. זיי זיינען געווען עטוואס פאַרשעהמט. המן'ס פּנים איז געווען רויט פון כעס.

— מיר האָבען געהערט א גערויש האָבען מיר צוגעלייגט אונזערע אויערען זיך צוצוהערען, — האָט זיך זרש פאַרענטפערט.

— דער אומווירדיגער התך זוכט צו פאַרלייקענען אז ער האָט געמאַכט א באַזוך אין מרדכי'ס הויז און האָט פון דאָרטען ארויסגעפיהרט עדה'ן.

— ער איז א ליגנער! — האָט פרשנדתא אויסגערופען, — איך און דלפון האָבען איהם אליין געזעהן ארויסגעהענדיג פון מרדכי'ס הויז און מיט איהם איז מיטגעגאַנגען א יונגע מיידעל, און כאָטש זי האָט געטראָגען א שלייער איבער איהר פּנים, האָבען מיר איהר דערקענט אלס עדה'ן.

— נו, וואס וועסטו יעצט זאָגען? — האָט המן זיך צו איהם געווענדעט, — זיינען מיינע זיהן ליגנער!...

התך האָט נישט געענטפערט. ער האָט זיינע אויגען געהאַלטען ארונטער־געלאָזען צום באָדען.

המן האָט איהם אָנגענומען און א שטאַרקען טרייסעל געטהאָן.

— ווערסטו ריידען?!... זאָג מיר, ביזטו נעכטען געווען אין מרדכי'ס הויז? התך האָט א שאָקעל געטהאָן מיט'ן קאָפּ אויף יא.

—און דו ביזט פון דאָרטען ארויס מיט עדה'ן? — האָט המן נאָך שטאַר־קער געשריען.

התך האָט זיך ארומגעזעהן אז ער וועט שוין מעהר נישט קענען פאַרליי־קענען, האָט ער ביי זיך אָפּגעמאַכט זיך מודה צו זיין, אז ער האָט פון מרדכי'ס הויז ארויסגעפיהרט עדה'ן, אָבער ער האָט ביי זיך פעסט בעשלאָסען, אז וואס עס זאָל מיט איהם נישט געשעהן, וועט ער בשום אופן נישט אויסזאָגען המן'ען וואו עדה געפינט זיך יעצט. יא, ער וועט האַלטען זיין פאַרשפּרעכען צו עדה'ן.

— יא, איך בין פון דאָרטען ארויסגעקומען מיט עדה'ן — האָט התך געענטפערט אין דער שטיל.

— און וואוהין האָסטו איהר אוועקגעפיהרט? — האָט המן שטרענג געפרעגט.

— עס טהוט מיר לייד, מיין האר, אָבער דאָס קען איך דיר נישט זאָגען.

— דו וועסט שוין זאָגען! — האָט המן געגומען שטורמען, — דו ווערסט פון מיר קיין פאַרבאָרגענעס נישט האַלטען.

— דאָס איז אונמעגליך, — האָט התך געענטפערט, — איך וועל דיר בשום אופן נישט קענען זאָגען וואו זי געפינט זיך יעצט.

— איך וועל דיר צווינגען מיר צו זאָגען!

— נישט אפילו ווען מיין האר וועט מיר צווינגען, — האָט התך געזאָגט מיט א פעסטען בעשלוס.

— ציהט אייערע שווערדען! — האָט המן א באַפעהל געגעבען צו זיינע צוויי זיהן.

פרשנדתא און דלפון האָבען ארויסגעצויגען זייערע שווערדען און המן האָט זיך ווידער אָפּגערופען:

— איך וועל דיר באלד ציינען ווי אזוי צו פארבארגען פון מיר אזא וויכטיגע זאך!

ער האט ארויסגעצויגען זיין אייגענע שווערד און האט עס צוגעלייגט צו התך׳ס פנים.

— ווטסטו מיר דערצעהלען וואו ערה געפינט זיך יעצט?

— איך האב פאר דיר קיין מורא נישט! איך וועל נישט דערצעהלען!

המן האט איהם א שניט געטהאן מיט זיין שווערד. דאס בלוט האט גענומען פליסען פון התך׳ס פנים.

— ווטסטו יעצט מיר דערצעהלען, אז נישט וועל איך דיר נאך שטארקער פארוואונדען.

— אויב דו ווטסט מיר נישט אויפהערען צו פייניגען, — האט התך פאר־האלטען דאס בלוט פון זיין פנים, — וועל איך דערצעהלען דעם קעניג וואס דו האסט מיר געזאגט אז דו האפסט איז גיכען צו ווערען קעניג, און מאכען אסתר׳ן פאר דיין קעניגין.

המן האט באמערקט דעם שווערען איינדרוק וואס התך׳ס לעצטע ווערטער האבען געמאכט אויף זרש׳ן. ער האט דאריבער א קריץ געטהאן מיט די צייהן און אויסגעשריען:

— דו לינגנער! דו פאררעטהער! פאר דעם ווטסטו מיט דיין לעבען בעצאהלען! דו זוכסט צו מאכען אויף מיר א בלבול פאר דעם קעניג. ווטמען איך בין אזוי געטריי! שוין דאמיט אליין האסטו דיין לעבען פארשפיעלט! אבער איידער איך טויטע דיך ווטסטו מיר מוזען דערצעהלען וואוהין דו האסט אוועקגעפיהרט ערה׳ן!

המן האט נאך שטארקער גענומען פייניגען התך׳ן. ער האט איהם גע־שטאכען מיט׳ן שווערד און געקלאפט מיט זיינע פויסטען איבער התך׳ס פאר־בלוטיגטען פנים.

התך האט שוין מעהר נישט געקענט אריבערטראגען די יסורים און גע־נומען שרייען מיט זיין גאנצען כח.

—פארשטאפט איהם זיין מויל! — האט המן באפוילען זיינע זיהן.

פרשנדתא און דלפון האבען זיך אויף התך׳ן א ווארף געטהאן און איהם גענומען פארשטאפען דאס מויל.

התך האט זיך גענומען ראנגלען מיט זיי מיט זיינע לעצטע כוחות. ער האט זיך באפרייט פון דלפון׳ען און איהם פון זיך א שליידער געטהאן אז ער האט זיך אויסגעצויגען אויף דער ערד.

המן האט גלייך א שפרונג געטהאן און מיט גרוים רציחה אריינגעשטאכען דעם שווערד אין התך׳ס הארצען.

התך האט ארויסגעלאזען זיין לעצטען געשריי און איז באלד געפאלען אין א טייך בלוט.

— ער איז טויט! — האט זיך המן אפגערופען צו זיינע זיהן, — שנעלער דעקט איהם אריבער מיט עפעס, און דו, זרש, געה פאראויס און זעה אויב קיינער געפינט זיך נישט אין דרויסען.. און דו פרשנדתא און דלפון וועלען זיין קערפער גלייך אריינווארפען אין גרוב און פארשיטען מיט דעם זאמד.

זרש איז א צורודערטע און אויפגערעגטע ארויס פון הויז און זיך באלד צוריקגעקעהרט און געזאגט אז קיינער געפינט זיך נישט אין דרויסען.

פרשנדתא און דלפון האבען איינגעוויקעלט התד'ס קערפער און איהם ארויסגעטראגען פון הויז.

זרש האט גענומען אפרייניגען דאס בלוט.

— אט אזא סוף וועלען האבען אלע המן'ס שונאים, — האט ער זיך אפגערופען צו זרש'ן, — איך וועל מארגען אויך פארטיג ווערען מיט מרדכי'ן.

— מיט מרדכי'ן האסטו זיך גֶעדארפט נוקם זיין נאך פריהער ווי פון איהם!

— האט זרש א זאג געטהאן, — ער איז דיין ריכטיגער שונא.

— נאך מארגען אין דער פריה וועט זיין קערפער זיך וויגען אויף דעם הויכען בוים וואס איז נישט ווייט פון פאלאץ... יא, איך האב שוין בעשטימט דעם בוים אויף וועלכען איך וועל דעם פארפלוכטען מרדכי'ן אויפהייגנען. מיין פארגעניגען און שמחה ווערען מיר פארשטערט ווען איך דערזעה אט דעם מרדכי'ן... און איך וויים אז איך וועל צופיעל ליידען אויב איך וועל ווארטען מיט מרדכי'ס טויט ביז דעם דרייצעהנטען אדר, ווען אלע אידען וועלען אויסגעשלאכטעט ווערען.

— איך פארשטעה ניט, פאר וואס דו האסט ביז יעצט געווארט! — האט זרש זיך אפגערופען, — דער קעניג וואלט דיין פארלאנג באלד ערפילט, און א חוץ דעם, גלויב איך אז צו טויטען מרדכי'ן וואלסטו אפילו נישט גֶעדארפט בעטען דעם קעניג'ס ערלויבנים... דו האסט א רעכט עס צו טהאן אויף דיין אייגענעם חשבון.

—דו ווייסט דאך אז מרדכי געפינט זיך אימערצו ארום דעם פאלאץ, און דאריבער וועט א סך בעסער זיין פאר מיר ווען איך וועל פריהער זאגען דעם קעניג אז איך האב בעשלאסען צו טויטען מרדכי'ן.

— איך האף אז דער קעניג וועט זיך נישט דערוויסען וואס דו האסט געטהאן צו התד'ן, אסתר'ס דיענער!

— פון וואנען וועט זיך דער קעניג דערוויסען! — האט המן אויסגע־רופען, — התך האט קיינעם נישט דערצעהלט וואוהין ער איז געגאנגען היינט אין דער פריה, און דערצו וועל איך אנזאגען פרשנדתא'ן ווען ער וועט קומען צום קעניג היינט, אז ער זאל איהם דערצעהלען אז ער האט געזעהן ווי התך איז אנטלאפען פון שושן מיט א אידישע מיידעל, און דערנאך ווען איך וועל קומען וועל איך זיינע רייד באשטעטיגען.

— אבער, המן, עס איז דאך לעכערליך ארויסצולאזען אזא קלאנג אויף התך'ן דעם סרים... ווער וועט עס גלויבען אז ער האט זיך פארליעבט אין א מיידעל און איז מיט איהר אנטלאפען.

— אז מען וועט אנרופען דעם נאמען פון דער מיידעל וועט ער שוין גלויבען... איז דאס דען א ליגען... ער איז דאך טאקע געזעהן געווארען מיט דעם שמיד'ס טאכטער!

פרשנדתא און דלפון האבען זיך אומגעקעהרט און המן האט זיך צו זיי אפגערופען:

— נו, האט איהר זיין קערפער באגראבען?

— באגראבען! — האט דלפון געענטפערט.

— און פארשאטען מיט ערד אזוי אז מען זאל נישט דערקענען אז דארט איז א גרוב אויסגעגראבען געווארען? — האט המן זיי ווייטער געפרעגט.

— מיר האבען אלעס ריכטיג באזארגט, פאטער, — האט פרשנדתא זיך אפגערופען.

— זייט איהר זיכער אז קיינער האט אייך נישט באמערקט?

— קיינער האט אונז נישט באמערקט, אויסער ויזתא, — האט דלפון געענטפערט.

— וואס?! ויזתא האט אייך באמערקט?! — איז המן רויט געווארען פון כעס — איך האב דאך געמיינט אז ער שלאפט נאך.

— איך האב גוט אנגעשריען אויף איהם, ווען ער האט אונז געפרעגט וואס מיר טהוען. מיר האבען איהם אוועקגעטריבען. אבער נאכהער האב איך אויסגעפונען אז ויזתא האט זיך ערגעץ וואו בעהאלטען און אלעס געזעהן וואס מיר האבען געטהאן! — האט דלפון געזאגט.

— וואו איז ער יעצט? — איז המן נאך מעהר אויפגערעגט געווארען, — איך וועל איהם דערפאר בעשטראפען, ער זאל וויסען זיך נישט צו מישען אין זאכען וואס בעלאנגען נישט צו איהם.

— אבער פארוואס זאל ער בעשטראפט ווערען? — האט זרש זיך אפגערופען צו המן'ען, — ער האט דאך קיין שלעכטעס נישט געמיינט. דיר דוכט זיך אז ויזתא איז נאריש, זאג איך דיר, אז ער איז דוקא גאנץ קלוג. ער האט פארשטאנען אז עפעס קומט דא פאר און ער איז געווען נייגעריג צו וויסען... ניין, המן, דערפאר קומט איהם קיין שטראף נישט, דו דארפסט מיט איהם ריידען און איהם אנזאגען אז ער זאל זיך פאר קיינעם נישט ארויסריידען וועגען דעם, און איך פארזיכער דיר אז ער וועט זיך היטען אזוי גוט ווי פרשנדתא און דלפון.

— רוף איהם אריין! — האט זיך המן געווענדעט צו דלפון'ען.

דלפון האט אריינגערופען ויזתא'ן און המן האט זיך צו איהם אפגערופען:

— יעצט אז דו ווייסט אז מיר האבען התך'ן אפגערואמט פון וועג, דארפ... זעהן זיך פאר קיינעם נישט ארויסצוריידען וועגען דעם, ווייל דאס האב איך געטהאן נישט האבענדיג די ערלויבניס פון דעם קעניג, און איך וויל אז דאס זאל בלייבען א געהיימניס... עס איז אפגעמאכט געווארען ביי אונז אז מיר זאלען ארויסלאזען א קלאנג אז התך איז אנטלאפען מיט דער טאכטער פון אונזער דינסט! אזוי וועלען מיר דארפען אויך זאגען צו אונזער דיענסט... געדענק, אז דו טארסט פאר קיינעם נישט ארויסריידען וואס דו האסט געזעהן.

— יעצט קענען מיר אלע געהן עסען פריהשטיק! — האט זרש אויסגערופען, — איידער איך האב די דינסטען אוועקגעשיקט האב איך זיי געהייסען צוגרייטען פריהשטיק.

— זאל איך געהן אויפוועקען מיינע ברידער און שוועסטער? — האט ויזתא געפרעגט זיין מוטער.

— יא, אבער דערצעהל זיי אויך גארנישט. ווען די צייט וועט קומען וועט זיי דער פאטער אליין דערצעהלען.

נאך דעם פריהשטיק זיינען פרשנדתא און דלפון אוועק צום קעניג'ס פאלאץ. ביידע ברידער זיינען געווען אנגעשטעלט ביי אחשורוש'ן. פרשנדתא'ס פליכט

איז געווען אכטונג צו געבען אז אלע וויכטיגע פאסירונגען פון לאנד זאלען אריינגעשריבען ווערען, און דלפון פלעגט פארלעזען פאר דעם קעניג וואס ס'איז אריינגעשריבען געווארען.

ווען זרש און המן זיינען פארבליבען אליין אין הויז, האט זי זיך אפגערופען צו איהם:

—דו ווייסט דאך, המן, אז איך האלט דיך פאר דעם קליגסטען מאן אין דער וועלט, טא ווי אזוי האסטו זיך בענארישט און ארויסגערעדט פאר התד'ן אז דו האפסט אין גיכען צו ווערען קעניג און...

— וואס האב איך געהאט מורא צו האבען? — האט המן איהר געענטפערט, — איך האב דאך געוואוסט אז ער וועט שוין פון מיין הויז קיין לעבעדיגער נישט ארויסגעהן... און א חוץ דעם האב איך ביי זיך געוואלט זיין זיכער, אי איך וועל איהם טויטען... עס פארשטעהט זיך, אז נאכדעם ווי איך האב פאר איהם אזוי גערעדט, וועל איך דען דערלאזען ער זאל עס קענען איבערדערצעהלען דעם קניג!

— אבער איך וויים דאך אז דו טראגסט זיך אפילו נישט ארום מיט אזעלכע געדאנקען! — האט זרש געזאגט.

— פון וואנען ביזטו עס אזוי זיכער? — האט המן געשמייכעלט, — יעצט בין איך דער צווייטער קעניג, און ווי ווייט איז עס פאר מיר אין גאנצען צו ווערען קעניג, בפרט אז דאס גאנצע לאנד ליעבט מיך. אלע ווייסען אז איך בין קליגער פאר אחשורוש'ן, און אז פאר מיר פאסט זיך בעסער צו טראגען די קרוין... און דו מעגסט עס יעצט וויסען, אז ווען איך האב געהאט דעם קעניג'ס זיגעל־רינג, האב איך זעהר גרינג געקענט איבערנעהמען די מלוכה! איך האב בלויז געדארפט אנשרייבען אין אחשורוש'ס נאמען אז ער גיט מיר איבער די קרוין און דערנאך ארויפלייגען זיין זיגעל־רינג, דאן וואלט איך גלייך געווארען קעניג.

— און איך וואלט געווארען קעניגין! — האט זרש געזאגט.

— געוויס! דו וואלסט גלייך געווארען קעניגין...

— אבער איך האב געהערט ווען התד האט געזאגט, אז דו האסט בדעה צו מאכען אסתר'ן פאר דיין קעניגין! — האט זיך זרש אפגערופען אז ענטטוישטע.

— פארשטעהסטו דען נישט אז התד איז געווען זעהר אין כעס אויף מיר, און ער האט בכיון דערמאנט די קעניגין אין דיין אנוועזענהייט כדי דיך צו מאכען אייפערזיכטיג.

— אה, ניין, המן, ווען איך וואלט אליין נישט געהערט מיט מיינע אויערען וואלט איך דיר עס פיעלייכט געגלויבט, אבער איך און אונזערע צוויי קינדער האבען צוגעלייגט אונזערע אויערען צום טיהר און מיר האבען אלעס געהערט.

— נו, דאס האב איך בלויז שפאס געמאכט — האט המן זיך פערענטפערט — דו ווייסט דאך, זרש, אז איך האב דיך ליעב און וואלט דיך נישט אומגעביטען אויף צעהן אזעלכע ווי אסתר איז... דעם אמת זאגענדיג, האב איך שוין נישט איינמאל געטראכט, אז ווען מיר וואלט געלונגען צו פערכאפען די מלוכה, וואלט דאך אסתר געבליבען אוים קעניגין, און דאן וואלט זי געקענט אריינגערעכענט ווערען אלס איינע פון די אידישע טעכטער, און זי וואלט געטויטעט געווארען צוזאמען מיט די איבעריגע אידען, דען דריי־

צעהנטען אדר. איך שווער דיר ביי די געטער פון פרס, אז מיט אזעלכע געדאנקען האב איך זיך די לעצטע צייט ארומגעטראגען.

— איך גלויב דיר, מיין ליעבער המן! — האט זרש איהם ארומגענומען

— איך ווייס, אז ווען דיר געלינגט צו ווערען קעניג, וואלסטו מיר געמאכט פאר דער קעניגין. אמת, אסתר איז אביסעל שעהנער פון מיר. דערפאר אבער האב איך דיר געבוירען צעהן זיהן און צוויי טעכטער!

— אַה, דו נארישע זרש! — האט המן איהר ארומגענומען — האסטו נאך איין דעם געקענט צווייפלען! נישט איין נאכט בין איך געלעגען וואך אין מיין בעט און געטראכט ווי שעהן דו וואלסט אויסגעקוקט אין אסתר'ס קרוין, ווי גרויסארטיג אסתר'ס קעניגליכע קליידער וואלטען דיר געפאסט. יע, מיין ליעבע זרש, ווען איך ווער קעניג אנשטאט אחשורוש'ן, וואלסטו געווא־רען קעניגין אנשטאלט אסתר'ן!

— דו וועסט דיין זרש'ן קיינמאל נישט פארלאזען! — האט זי איהם ארומגענומען.

— זעהסטו דען נישט, אז דו ביזט צו מיר יעצט נאך טייערער ווי פריהער. ווען איך בין געווען א בעדער ביי די אידען — האט איהר המן א גלעט גע־טהאן — זינט דו ביזט מיין פרוי, האב איך נישט געהאט קיין איינציגען שלעכ־טען געדאנק וועגען דיר, און יעצט, אז איך בין דער צווייטער צום קעניג, האב איך דען אפילו געטראכט פון צו נעהמען נאך א פרוי צו דיר!

— ניין, מיין טייערער המן! — האט זרש זיך אפגערופען. איך ווייס אז דו ביזט מיר געטריי און איבערגעבען. און טאקי דערפאר בין איך יעצט נאך מעהר ענטוישט, וואס דו האסט דורכגעלאזען אזא געלעגענהייט, ווען דער קעניג האט דיר אנפארטרויט דעם זיגעל־רינג. נישט אזוי שנעל וועט זיך אזא געלעגענהייט מאכען.

— עס זיינען פאראן פיעלע וועגען, ווי אזוי צו קריגען אחשורוש'ס טהראן! — האט המן זיך אפגערופען אין דער שטיל.

— יע, אבער זיי זיינען פערבונדען מיט א גרויס געפאהר! — האט זרש איהם געענטפערט — ווען דו קענסט ארויסבעקומען דעם זיגעל־רינג א צווייטען מאל פון איהם, דאן וואלסטו שוין געוואוסט וואס צו טהאן דאמיט. נאר יעצט האסטו גאר קיין אורזאכע דאס צו פערלאנגען.

— ווארט! — האט המן אויסגערופען מיט א שטראהלענדען פנים. איך גלויב, אז איך וועל האבען א גענוגענדע אורזאכע ארויסצוקריגען דעם קעניג'ס זיעגעל־רינג א צווייטען מאל.

— ווי אזוי?

— איך וועל מארגען גאנץ פריה קומען צום קעניג, ווען ער איז אויס־גערוהט און אויסגעשלאפען, קען איך ביי איהם אלץ פועל'ן. איך וועל דאן פון איהם פערלאנגען, ער זאל מיר ערלויבען אויפצוהייגען מרדכי'ן נאך פאר דעם דרייצעהנטען אדר, ווען ער וועט דערצו צושטימען, וועל איך איהם בע־טען, ער זאל מיר געבען זיין זיעגעל רינג, ווייל אהן דעם, וועל איך האבען שוועריגקייטען ארויסצוקריגען מרדכי'ן פון צווישען די אידען. עס איז ביי מיר קיין צווייפעל נישט, אז ער וועט מיר אויך די געפעליגקייט טהאן און ווידער

אמאָל אנפערטרויען זיין זיעגעל רינג, און דאן וועל איך שוין וויסען וואס צו טהאָן.

— וואס וועסטו דאן טהאָן?

— איך וועל גלייך הייסען אויפהענגען מרדכי'ן, און אין דער זעלבער צייט, וועל איך לייגען דעם קעניג'ס חתימה אויף דעם פּאַרמעט, וואו איך וועל האָבען אָנגעשריבען, אז דער קעניג „יט מיר איבער די מלוכה!

— אָבער זאָג מיר, המן, וואס וועסטו טהאָן ווען דער קעניג דערוויסט זיך, און שיקט זיין לייב־וועכטער דיך צו טויטען?

— ווי נאַר איך מאַך בעקאַנט, אז דער קעניג האָט מיר איבערגעגעבען די מלוכה, דאַן דאַרף שוין די אַרמעע זיין גלייך אויף מיין זייט — וועל איך דען דאַרפען מורא האָבען?!

— אָה, המן ווי אומגעדולדיג איך בין שוין — האָט זרש געזאָגט — פיליכט קענסטו נאָך היינט געהן צום קעניג?

— ניין, היינט וועל איך נישט געהן! — האָט המן געזאָגט. איך ער־וואַרט, אז דער קעניג זאָל מיר שיקען רופען און זאָגען ווען איך דאַרף ערשיי־נען צו דער קעניגינ'ס צווייטען מאָלצייט, דעריבער וועל איך בעסער וואַרטען, ביז מאָרגען פאַרטאָג.

* * *

יענעם אין דער פריה, ווען אסתר איז אויפגעשטאַנען פון איהר שלאָף, האָט זי געשיקט איינע פון איהרע דינסטען צו רופען התך'ן. באַלד אָבער האָט זיך די דינסט צוריקגעקעהרט און איבערגעגעבען דער קעניגין, אז התך גע־פינט זיך נישט אין זיין צימער.

אסתר האָט זיך געטראַכט, התך איז פיליכט אַרויס אויף אַ קורצע ווײַלע פון איהר פּאַלאַץ, כאָטש דאָס איז ביי איהר געווען אַ וואונדער, ווייל התך איז אימער־צו געווען אין פּאַלאַץ, ווען זי האָט נאָך איהם געשיקט.

אין אַ ווײַלע אַרום האָט זי ווידער נאָך איהם געשיקט, און ווען מען האָט איהר איבערגעגעבען, אז ער איז נאָך אַלץ נישטאָ, האָט זי שוין גאַרנישט פאַרשטאַנען, וואָס מיט איהם האָט פּאַסירט. וואו קען ער עס זיין? און באַלד איז איהר אויף איהרע געדאַנקען געקומען, אז פיליכט האָט התך דער־זעהן מרדכי'ן דורכ'ן פענסטער און ער איז צו איהם אַרונטערגעגאַנגען. זי האָט גלייך אַרונטערגעשיקט איינע פון איהרע קאַמערמיידלעך צו זעהן אויב מרדכי געפינט זיך אַרום דעם פּאַלאַץ.

— מרדכי געפינט זיך נעבען דעם טויער פון פּאַלאַץ — איז די קאַמער־מיידעל צוריקגעקומען מיט איהר תשובה.

— און התך איז נישט געווען מיט איהם? — האָט די קעניגין איהר געפרעגט.

— ניין, גנעדיגע קעניגין!

וואָס קען דאָס בעדייטען? — האָט זיך אסתר געוואונדערט. זי האָט באַלד צונויפגערופען אַלע איהרע דינסטען און קאַמער־מיידלעך און זיי גע־פרעגט, אויב אימיצער האָט בעמערקט ווען התך איז אַרויס פון פּאַלאַץ.

— וואו איז די נייע קאַמער מיידעל? — האָט אסתר געפרעגט די

הויפט פון די קאמער מיידלעך — פארוואס האסטו איהר אויך נישט אריינגעשיקט?

— ווייל זי איז דאך נאר וואס אנגעקומען אין פאלאץ, און איך בין זיכער, אז זי ווייס אפילו נישט ווער התך איז!

— אבער האב איך דיר נישט געהייסען אריינשיקען אלעמען צו מיר!

— האט אסתר אויסגערופען מיט עטוואס א שטרייגנע שטימע.

— איך וועל איהר יעצט געהן רופען, גנעדיגע קעניגין — האט זי זיך פארנייגט און איז ארויס.

באלד איז אנגעקומען עדה אין דעם צימער וואו די קעניגין איז געווען מיט די איבעריגע דינסטען און קאמער־מיידלעך. איהר פנים איז געווארען בעדעקט מיט א רויטקייט, און זי האט זיך געפונען עטוואס פערלוירען צווישען די איבעריגע. זי האט זיך פארנייגט פאר דער קעניגין און איז געבליבען שטעהן בעוועגלאז אין מיטען צימער.

— איהר קענט יעצט אלע געהן! — האט אסתר בעפוילען די איבעריגע

— און דו ווערסט דא א ווײלע פערבלייבען מיט מיר אליין — האט זי זיך געווענדעט צו עדה'ן.

אלע האבען גלייך פערלאזען דעם צימער און אסתר האט צוגערופען עדה'ן און איהר זיך געהייסען צוזעצען.

עדה האט זיך געזעצט, און אסתר האט זיך אפגערופען:

— התך, מיין בעדינער, וועלכער האט דיך נעכטען פון מרדכי'ס הויז צו מיר געבראכט, איז פלוצלונג פערשוואונדען געווארען פון פאלאץ, און קיינער ווייס נישט וואו ער איז! זאג מיר, עדה, האט אימיצער אייךביידען אויף דעם וועג בעמערקט?

— ניין, מיין הארינטע! — האט עדה געענטפערט — מיר זיינען ביידע זעהר פארזיכטיג געווען. איך האב געטראגען א דיקען שלייער איבער מיין פנים, און מיר האבען אויסגעמארקירט צו געהן איבער א וועג, וואו קיינער האט אונז ניט געזעהן. אבער מיר דוכט, אז איך ווייס וואו התך געפינט זיך יעצט.

— דו ווייסט וואו ער איז? — האט אסתר איהר אנגעקוקט מיט ערשטוינונג.

— יע, גנעדיגע קעניגין! נעכטען, גאנץ שפעט ביינאכט, ווען איך בין שוין געלעגען אין מיין בעט, האב איך דערהערט א קלאפ אין מיין טיהר, און ווען איך האב די טיהר געעפענט, האב איך דערזעהן התך'ן. זיין פנים איז געווען בלאס און ער האט אויסגעזעהן צו זיין צושראקען.

— און וואס האט ער געזאגט? — איז אסתר אומגעדולדיג געווארען.

— ער האט מיר געזאגט — האט עדה געענטפערט — אז איידער המן איז פון דאנען אוועק, איז ער צו איהם צוגעגאנגען און איהם אנגעזאגט, דאס ער זאל קומען צו איהם אין הויז היינט גאנץ פריה. ער האט פון איהם אויך פערלאנגט, דאס ער זאל קיינעם נישט דערצעהלען וועגען דעם. אבער אזוי ווי התך פערדעכטיגט, אז דאס וויל המן פון איהם אויסגעפינען וועגען מיר, איז

ער מיר געקומען זאָגען, איך זאָל קיין מורא נישט האָבען, ווייל ער וועט בשום אופן נישט אויסזאָגען המנ'ען וואו איך געפין זיך.

— אה, פאַרוואָס איז התך צו מיר נישט געקומען און דערצעהלט, אז המן פערלאַנגט פון איהם ער זאָל צו איהם קומען אין הויז, איך וואָלט דאָן מיט איהם מיטגעשיקט אייניגע וועכטער, וועלכע וואָלטען געזעהן, אז קיין שלעכטס זאָל איהם נישט געשעהן!

— התך האָט געקראָגען די איינלאַדונג גאַנץ שפּעט ביינאַכט, און ער האָט געדאַרפט אוועק גאַנץ פריה און ער האָט אפילו נישט געהאַט קיין געלעגענהייט צו זאָגען דער קעניגין וועגען דעם — האָט עדה געזאָגט.

— עס איז ביי מיר קיין צווייפעל נישט, אז המן האָט זיך דערוואוסט, אז התך איז געווען אין מרדכי'ס הויז און דיר פון דאָרט אוועקגענומען! — האָט אסתר זיך אָפּגערופען. און דאָס וואָס ער האָט איהם צו זיך איינגעלאַדען, ווייל ער ארויסקריגען פון איהם וואו דו געפינסט זיך... אָבער דו מעגסט רוהיג זיין. אויב התך האָט דיר פערשפּראָכען, אז ער וועט בשום אופן נישט אויסזאָגען, וועט ער זיין וואָרט האַלטען... איך האָב נאָר מורא, אז המן זאָל איהם נישט פערשאַפען קיין יסורים.

ער האָט איהם געוויס איינגעשפּאַרט אין תפיסה. איך וואָלט גלייך געקענט שיקען אייניגע בעאַמטע צו המנ'ען, וועלכע וואָלטען איהם אין מיין נאָמען בעפרייט, אָבער איך וויל נישט, אז המן זאָל פערדעכטיגען, אז איך וויים פון אלעם. איך דאַרף יעצט זעהן, אז ער זאָל מיר נישט חושד זיין, דאָס איך האָב געהאָט צו טהאָן דאַמיט, כדי מיינע פּלענער זאָלען נישט צושטערט ווערען... אָבער דו דאַרפסט נישט זיין בעזאָרגט וועגען איהם, עדה. עס וועט לאַנג נישט נעהמען און התך וועט בעפרייט ווערען, און אויך דיין חתן שמעון, וועט בעפרייט ווערען פון תפיסה.

אסתר האָט גלייך געשיקט רופען חרבונה'ן און איהם דערצעהלט וועגען התך'ן.

— דו וועסט דאַרפען וויסען ווי אזוי צו האַנדלען! — האָט זי איהם געזאָגט — המן טאָר נישט וויסען, אז איך וויים דאָס התך איז אוועק צו איהם, דו וועסט איהם בלויז דערצעהלען, אז התך איז פּלוצלונג פערשוואונדען געוואָרען, און אז איך פערלאַנג פון דיר און אויך פון איהם מיר צו העלפען איהם געפינען.

— אה, גנעדיגע קעניגין! — האָט חרבונה אויסגערופען — איך האָב נאָר וואָס בעגעגענט המנ'ען נעבען פּאַלאַץ, און ער האָט זיך פאַר מיר בערימט, אז מאָרגען אין דער פריה וועט ער פערלאַנגען פון קעניג ער זאָל איהם ערלויבען אויפצוהיינגען מרדכי'ן. ער האָט מיר אויך אָנגעצייגט אויף וועלכען בוים מרדכי וועט היינגען. ער האָט מיר געוויזען די פּעטליע, וואָס זיינע צוויי זיהן האָבען צורעכט געמאַכט אויף יענעם בוים.

א שוידער איז דורך אסתר'ס קערפּער. ווען זי האָט דערהערט חרבונה'ס רייד... זאָל נאָר גאָט געבען אז עס זאָל נישט זיין צו שפּעט... איז עס דען מעגליך, אז דער קעניג זאָל ערלויבען המנ'ען אויפצוהיינגען מרדכי'ן, וועלכער האָט איהם פון א זיכערען טויט געראַטעוועט! — האָט זי אויסגערופען.

דער קעניג האט שוין געווים לאנג פערגעסען, אז דאס איז געווען מרדכי. וועלכער האט איהם פון טויט געראטעוועט — האט חרבונה געזאגט — דעריבער איז מיין עצה, אז די קעניגין זאל זעהר פארזיכטיג זיין... עס וועט המנ'ען נישט שווער אנקומען צו קריגען דעם קעניג'ס הסכמה... און דאן וועט מעגליך צו שפעט זיין..

— ווארט, דו וועסט איבערגעבען דעם קעניג א בריעף פון מיר! — האט אסתר געזאגט, און איז אריין אין א צווייטען צימער. זי האט ארויסגענומען א שטיקעל פארמעט און אנגעשריעבען:

„ווירדיגער און מעכטיגער קעניג אחשורוש, איך האב לעצטע נאכט, נאכדעם ווי דו און המן האבען מיר פערלאזען, גע'חלומ'ט וועגען דער פערשווערונג, וואס בגתן און תרש האבען געגען דיר געמאכט... אלעס איז פארגעקומען אין מיין חלום אזוי דייטליך... איך האב געזעהן ווי די צוויי פערשווערער סוד'ען זיך. ווי מרדכי, דער איד, וועלכער זיצט אין דעם טויער פון קעניגליכען פאלאץ, הערט זייערע רייד, און ווי ער גיט מיר איבער זייערע רייד. און ווי מען האט אויסגעפונען ווי ריכטיג מרדכי'ס רייד זיינען.. איך שרייב דיר גלייך וועגען מיין מערקווירדיגען חלום. ווייל מיר דוכט זיך, אז דער איד מרדכי, וועלכער האט דיין לעבען געראטעוועט. איז נאך דערפאר נישט בעלוינט געווארען, און מעגליך, אז דעריבער האט זיך מיר גע'חלומ'ט וועגען דעם".

דיין קעניגין אסתר.

זי האט פערזיגעלט דעם בריעף און איהם איבערגעגעבען חרבונה'ן.

— ווען דו וועסט זיך צוריקקעהרען צום קעניג אין פאלאץ, וועסטו איהם דערלאנגען דעם בריעף... און איך האף, אז ווען המן וועט קומען און פערלאנגען פון דעם קעניג אויפצוהייגען מרדכי'ן, וועט שוין דער קעניג וויסען, וואס איהם צו זאגען.

חרבונה האט גענומען דעם בריעף און זיך א נייג געטהאן פאר אסתר'ן.

— איך וועל טהאן ווי די קעניגין האט מיר געהייסען — האט ער אויסגערופען.

— דערווייל וועל איך אויך שיקען רופען המנ'ען און איהם דערצעהלען וועגען דעם פערשוואונדען פון התך'ן. איך וועל זיך מאכען נישט וויסענדיג, און איהם בעטען, ער זאל מיר העלפען איהם אויפזוכען. און ווען דו וועסט זיך מיט איהם בעגעגענען, זאלסטו איהם זאגען, אז איך האב אויך פון דיר געבעטען צו טהאן דאסזעלבע. עס איז ביי מיר קיין צווייפעל נישט, אז המן האלט התך'ן פערשפארט אין תפיסה, איך וויים אז ער וועט איהם אזוי שנעל נישט ארויסלאזען. און דעריבער וועל איך אנשטעלען אייניגע בעאמטע, וועלכע זאלען וואכען איבער די תפיסות און לאזען מיר וויסען, וואו ער געפינט זיך.

ווען חרבונה איז אוועק, האט אסתר געשיקט נאך אייניגע בעאמטע. און האט זיי אנגעזאגט, אז זיי זאלען זעהן צו היטען די געפענגניסען פון שושן, אזוי אז קיינער זאל נישט בעמערקען דאס זיי טוען דאס. אין דער זעלבער צייט, האט זי געשיקט איינעם פון איהרע דינער רופען המנ'ען.

ווען דער דינער איז געקומען אין המנ'ס הויז און ער האט געזאגט, אז

די קעניגין פערלאַנגט, אז המן זאָל קומען צו איהר אין פּאַלאַץ, האָט זיך זרש שטאַרק דערשראָקען.

המן איז יעצט נישטאָ! — האָט זי אויסגערופען. און ווען ער וועט קומען, וועל איך איהם איבערגעבען דעם פערלאַנג פון דער קעניגין.

אז דער דינער איז ארויס, איז זרש אריין צו המנ׳ען אין צימער און אויסגערופען א צושראָקענע:

ווי עס ווייזט אויס, האָט זיך די קעניגין דערוואוסט, וואָס דו האָסט געטהאָן צו התד׳ן, און יעצט האָט זי געשיקט נאָך דיר.

דו האָסט גאָר נישט וואָס צו זאָגען, זרש! — האָט המן זיך אָפּגערופען מיט א שמייכעל — עס וועט שוין לאַנג נישט נעהמען און אסתר וועט ווערען דיין דינסט.

— אָבער זי זאָל אָקאָרשט ניט דערצעהלען דעם קעניג, וואָס דו האָסט געטהאָן צו התד׳ן, און דאַן וועט דיר שוין נישט אזוי גרינג אָנקומען צו קריגען זיין זיעגעל רינג אויפצוהייבען מרדכי׳ן.

— דו ביזט, דוכט זיך, גאַנץ קלוג און צייטענווייז זאָגסטו ארויס נאַרישקייטען — האָט המן איהר ארומגענומען — פון וואַנען וויים די קעניגין, וואָס איך האָב געטהאָן צו התד׳ן.

ווען זי וועט מיך פרעגען, וועל איך זאָגען, אז מיינע זיהן האָבען געזעהן, ווי התך איז אנטלאָפען מיט עדה׳ן פון שושן... זי וועט מיר זיכער גלויבען! און איידער עס וועט דערגרייכען די אויער פון דעם קעניג, וועט שוין דער זיעגעל רינג זיין אין מיין האַנט, און דאַן. וועלען מיר שוין נישט דאַרפען זאָרגען, אויב מען וויים וואָס איך האָב געטהאָן צו התד׳ן... דו ווייסט נישט, זרש, ווי ליעב און פריינדליך דער קעניג איז צו מיר, און זיין פריינדשאַפט צו מיר שטייגט מיט יעדען טאָג... ער וועט מיר קיין זאַך אין דער וועלט נישט אנטזאָגען... ער האָט צו מיר אזוי פיעל צוטרויען, אז ער וועט מיר קיינמאָל נישט חושד זיין, אז איך האָב א שלעכטע כונה מיט דעם, וואָס איך פערלאַנג, ער זאָל מיר געבען זיין זיעגעל רינג א צווייטען מאָל.

— אה, ווי איך ווינש, עס זאָל שוין זיין מאָרגען! — האָט זרש אויסגערופען — אויב דיר וועט געלינגען דורכצופיהרען דיין פּלאַן, וועסטו שוין מאָרגען אין דיזער צייט זיצען אויף אחשורוש׳ס טהראָן, און איך וועל טראָגען אסתר׳ס קרוין... דו ווייסט, המן, אז איך וועל נישט וועלען ליידען, דאָס איך זאָל זיין אין גאַנצען אָפּגעזונדערט פון דיר אין א צווייטען פּאַלאַץ, ווי אסתר איז. איך וואָלט נאָר געוואָלט זיין שטענדיג מיט דיר, אין דעם זעלבען פּאַלאַץ.

— און וואָס וועלען מיר טהאָן מיט אסתר׳ס פּאַלאַץ? — האָט איהר המן געפרעגט.

— מיר וועלען איהם אוועקשענקען צו אונזערע זיהן און טעכטער... ער איז גרוים גענוג און זיי וועלען אלע זיין צופריעדען. — האָט המן געזאָגט מיט א שמייכעל.

— און מיר וועלען בלייבען גאַנץ אליין אין דעם וואונדערליכען קעניגליכען פּאַלאַץ? — האָט זרש געזאָגט מיט א גליקליכער שטימע. גערעגט.

המן, דו האסט מיר פערשפּראָכען, אז מעהר קיין פרויען וועסטו צו מיר נישט נעהמען.

— איך וועל מיין פערשפּרעכען האַלטען! — האט המן איהר געענטפערט — און דו וועסט קענען מאכען אסתר'ן פאר דיין דינסט אדער קאמער־מיידעל.

— מיר וועט נישט ארען, אויב אסתר וועט צוזאמען מיט די איבעריגע אידען געטויטעט ווערען דעם דרייצעהנטען אדר, זי איז נישט בעסער פון זיי.

— איך וועל דיר איבערגעבען אסתר'ן אין דיינע הענט, און דו וועסט מיט איהר קענען טהאָן, וואס דו ווילסט! — האט המן איהר געזאגט — און יעצט וועל איך גלייך אריבערגעהן צו איהר אין פּאַלאַץ און הערען, וואס זי האט צו זאָגען.

המן איז אריין אין אסתר'ס פּאַלאַץ און איז באלד אויפגענומען געווארען פון דער קעניגין.

— זעץ זיך המן — האט אסתר איהם אָנגעצייגט אויף א פּלאַץ נישט ווייט פון איהר.

המן האָט זיך פארנייגט און האט זיך אוועקגעזעצט. ער האט געווארפען זיינע בּליקען אויף דער וואונדער־שעהנער אסתר. זיין הארץ האט א צאפּעל געטאָן... מעגליך, אז מיט א טאָג שפּעטער וועט זי געהערען אינגאנצען צו איהם. ער וועט זיין קעניג און זי זיין קעניגין... באלד קומט איהם פאר דער געשטאלט פון זיין ווייב זרש... זאָל ער נאָך זיך באַפעסטיגען אויף דעם טראָהן און ער וועט שוין וויסען ווי אזוי פּטור צו ווערען פון זרש'ן.

— איך פארלאַנג פון דיר א טובה — האָט די קעניגין זיך אָפּגערופען צו המן — און איך האָף, אז דו וועסט מיר נישט אָנטזאָגען.

— אָה, גנעדיגע קעניגין! — האָט המן אויסגערופען — קיין זאַך איז דער וועלט וועט פאר מיר נישט צו שווער זיין צו טאָן פאר דער קעניגין.

— דו ווייסט וואָס עס האָט פּאסירט? — האָט אסתר געזאגט און איהם דורכגעדרונגען מיט איהרע בּליקען — מיין סרים התך איז געהיימניספּול פאר־שוואונדען, און איך וואָלט פון דיר פארלאַנגט דו זאָלסט מיר העלפען איהם געפינען. איך האָב אויך געבעטען הרבונה'ן ער זאָל געהן אויפזוכען התך'ן.

— התך! — האָט המן אויסגערופען — וואָרט, מיר דוכט זיך אז מיינע זיהן האָבען מיר דערמאָנט זיין נאָמען. אָה, יע, זיי האָבען מיר געזאָגט, אז זיי האָבען איהם באמערקט ווי ער איז אנטלאָפען געוואָרען פון שושן מיט א אי־דישער מיידעל.

— עס איז אוממעגליך! — האָט אסתר אויסגערופען — התך איז מיר געווען זעהר א געטרייער און איבערגעגעבענער דינער. ער וועט נישט אנטלויפען פון דאנען און מיר דערפון נישט לאָזען וויסען.

— ווען ליעבע מישט זיך אריין דאן איז אַלץ מעגליך. איך אַליין וואָלט עס אויך נישט געגלויבט — האָט המן א שמייכעל געטאָן — אָבער מיינע זיהן קענען דאָס מיידעל מיט וועמען זיי האָבען איהם געזעהן אנטלויפענדיג. זי איז די טאָכטער פון א אידישען שמיעד, איהר מוטער איז א פּרסית. זי איז א גאנץ שעהנע מיידעל און דאָס איז די אורזאכע וואָס ער איז מיט איהר אנטלאָפען.

— ווען האבען דיינע זיהן איהם געזעהן אנטלויפענדיג? — האט אסתר איהם געפרעגט.

— טאקע היינט אין דער פריה.

— פון וואנען האבען זיי געוואוסט אז ער קלייבט זיך צו אנטלויפען פון שטאדט?

— דאס מיידעל, מיט וועמען התך איז אנטלאפען, איז די טאכטער פון מיין פרוי'ס א דינסט, און ווי עס ווייזט אוים האט איהר מוטער געבעטען מיי־נע זיהן זיי זאלען איהר העלפען אויפזוכען. זיי האבען זיך דערוואוסט וואו זי געפינט זיך און האבען איהר אפגעהיט. לעצטען אווענט האבען מיר מיינע זיהן דערצעהלט, אז זיי האבען באמערקט דאס מיידעל מיט התך'ן ארויסגעהענדיג פון דער אידישער גאס, און ווען זיי זיינען ביידע פארשוואונדען, האבען מיינע זיהן באשלאסען התך'ן נאכצושפירען און טאקע היינט אין דער פריה האבען זיי געזעהן ווי התך איז מיט דער זעלבער מיידעל אנטלאפען פון שטאדט.

— און פארוואס האבען דיינע זיהן איהם נישט נאכגעיאגט און אומגע־קערט די מיידעל צו איהר מוטער? — האט איהם אסתר געפרעגט.

— ווייל איך האב זיי אנגעזאגט זיי זאלען נישט וואגען צו טאן קיין שלעכ־טעס צו דעם סרים פון דער קעניגין.

— א גרויסע באלוינונג ערווארטעט דיינע זיהן, אויב זיי וועלען מיר אנ־צייגען די ריכטיגע שפורען צו התך'ן — האט אסתר געזאגט — און דו המן, וועסט דאך געוויס נישט פארגעסען, אז דו ביזט איינגעלאדען צו קומען מארגען אווענט צו מיין צווייטען מאלצייט וואס איך מאך לכבוד דעם קעניג און דיר.

— אה, ווירדיגע קעניגין! ווי אזוי קען איך פארגעסען? דער כבוד וואס די קעניגין טהוט מיר אן וועט בלייבען אין מיין געדעכנים אויף אייביג. איך ווייס נישט מיט וואס איך האב אזוי פארדינט אז די קעניגין זאל צו מיר אזוי גנע־דיג זיין.

— אה המן, ווען דו וואלסט געוואוסט וואס איך טראכט פון דיר, וואל־סטו זיכער געקענט פארשטעהן פאר וואס איך האב דיר אויסדערוועהלט אלס מיין בעסטען פריינט. יע, עס וועט קומען א צייט און אלץ וועט פאר דיר קלאר ווערען — האט אסתר ארויםגעצוואונגען א שמייכעל אויף איהרע ליפען.

המן איז צושמאלצען געווארען פון פארגעניגען ווען ער האט געהערט איה־רע לעצטע ווערטער... איצט איז ביי איהם קיין ספק נישט אז די שעהנע קעניגין איז אין איהם פארליבט... און דאס וואס זי האט איהם געשיקט רופען ווענען התך, איז עס בלויז אן אויסרייד, כדי ער זאל צו איהר קומען. ווען זי וואלט איצט געוואוסט וועגען זיינע פלענער, אז ער וועט אין גיכען טראגען אחשורוש'עס קרוין, דאן וואלט זי איהם געוויס נאך ארויסגעהאלפען מיט דעם. אבער ניין, ער וועט איהר גארנישט ענטדעקען. זאל עס צו איהר זיין אן אי־בערראשונג.

המן האט זיך גענומען פארשטעלען ווי אזוי אסתר וועט אויפנעמען די נייעס, אז ער המן, איז געווארען קעניג. ווי גליקליך זי וועט זיך פיהלען, ווען ער וועט נאך איהר שיקען און ערקלערען אז זי איז איצט זיין קעניגין, און ווי שטארק עס וועט זיין זרש'עס אנטוישונג... זי וועט מעגליך מאכען א פארזוך צו דראהען איהם, אבער דאן וועט ער קענען גאנץ גרינג פטור ווערען פון איהר...

קיינער וועט דאך איהם קיין דעה נישט זאגען וואס צו טאן. אסתר וועט ווערען זיין קעניגין... א ווי גליקליך ער וועט דאן זיין. אזוי גיך ווי ער וועט זיך באַפעסטיגען אויפ'ן טראָהן וועט ער באזייטיגען אלע זיינע שונאים... ער וועט אפילו נישט דארפען ווארטען ביז דעם דרייצענטען אדר. ער וועט גלייך ארויסגעבען א באפעהל אויסצושלאכטען אלע אידען און צעטיילען זייער רייכטום צווישען די פערסיער. אחשורוש'ן און אלע זיינע אנהענגער וועט ער לאזען טויטען, כדי צו פארמיידען א פארשווערונג. באלד נאכדעם וועט ער פייערען די חתונה מיט אסתר'ן די שעהנסטע קעניגין פון דער גאנצער וועלט. זרש'ן וועט ער אויך אריבערשיקען אויף יענער וועלט. זיינע זיהן וועט ער מאכען פאר גובערנאטארען אין פארשידענע שטעדט פון פרס.

— דו שיינסט צו זיין שטארק פארטראכט, המן — האט אסתר איהם אונטערבראכען זיינע געדאנקען.

המן האט זיך ווי אויפגעוואכט פון א זיסען חלום. ער האט זיך אויפגעשטעלט פון זיין פלאץ און זיך פארנייגט.

— די קעניגין וועט מיר זיכער ענטשולדיגען. עס זיינען פאראן מאמענטען ווען עס איז גאנץ שווער פאר אימיצען צו באהערשען זיינע געדאנקען.

— האסטו דען פארבארגענע געדאנקען פון מיר, המן? — האט אסתר ווידער א שמייכעל געטאן.

— אַה, מיין ווירדיגע קעניגין! איך האף אז גאר אין גיכען וועלען מיינע געדאנקען מעהר נישט זיין פארבארגען — האט זיך המן אויפגעהויבען פון זיין פלאץ — איך וועל שוין זעהן אז מען זאל אויסגעפינען וואו התך איז און אזוי שנעל ווי איך וועל ארויסקריגען די ערשטע שפורען, אזוי שנעל וועל איך לאַזען וויסען דער קעניגין וועגען דעם.

א וויילע שפעטער, נאכדעם ווי המן איז ארויס פון אסתר'ס פאלאץ, איז חרבונה געקומען.

— האסטו מיין בריעף איבערגעגעבען דעם קעניג? — האט אסתר איהם גלייך געפרעגט.

— יע, איך האב איהם דאס איבערגעגעבען און ער האט אין מיין געגענווארט עס דורכגעלעזען.

— און וואס האט ער געזאגט?

— ער האט זיך געוואונדערט פאר וואס ער האט זיך כמעט ווי פארגעסען וועגען דעם. ער האט געזאגט אז אזא מאן ווי מרדכי, דער איד, פארדינט די גרעסטע מעגליכע באלוינונג פאר זיין טהאט.

— געלויבט איז גאט! — האט אסתר אויסגערופען — די באלדיגע געפאר אז המן זאל מרדכי'ן אויפהענגען איז צייטווייליג פאראיבער.

— וואס איך האב מורא — האט חרבונה זיך אפגערופען — אז המן זאל נישט מאכען א פארזוך אויפהענגען מרדכי'ן אהן דעם קעניג'ס ערלויבניש.

— דעריבער וועל איך דיר טאקע בעטען, אז דו זאלסט האלטען דיינע אויגען אפען אויף אלץ וואס המן וועט היינט טאן, און אויב דו וועסט טאקע אויסגעפינען אז המן פלאנעוועט אזוי צו טאן, זאלסטו מיר גלייך לאזען וויסען און איך וועל שוין זעהן זיינע פלענער צוצושטערען. איך האף, אז מארגען, בעת דער קעניג און המן וועלען פארברענגען מיט מיר אויף דעם מאלצייט וועלט איך

דאן צייגען דעם קעניג וואס פאר א רשע המן איז און פון אלע זיינע בייזע מחשבות וועט זיך דער קעניג דערוויסען.

— צו המן'ס רשעות איז גאר קיין גרעניץ ניטא — האט חרבונה זיך אפגערופען — מרדכי האט מיר איבערגעגעבען אז המן'ס זיהן טוען אז זעהר פיעל צרות און נגישות צו אלע אידען פון שושן... זיי קומען אריין אין דער אידישער גאס און פארוואָרפען יעדען דורכגעהענדען אידען מיט שטיינער און שטויב. און דערצו זאגען זיי איהם, אז ער זאל זיך ריכטען אויף דעם דרייצענטען טאג פון דעם חודש אדר.

— אונזער גאט זאל נאר אויף אונז אלעמען רחמנות האבען. דער געפאהר איז נאך זעהר גרויס, אפילו ווען מיר זאל זיך איינגעבען צו פארמיאוס'ן המן'ען אין די אויגען פון דעם קעניג, ווייס איך נישט ווי אזוי דער קעניג וועט קענען מבטל מאכען המן'ס שרעקליכע גזרה וואס איז גע'חתמ'עט געווארען מיט דעם קעניג'ס זיגעל־רינג.

— ווען דער קעניג זאל מעהר נישט זיין אונטער המן'ס איינפלוס וועט שוין נישט זיין צו שווער מבטל צו מאכען די גזרה. עס וועט געוויס געפונען ווערען א וועג. די קעניגען דארף נישט זיין פארצווייפעלט.

— איך בין אויך זעהר באזארגט וועגען התך'ן — האט אסתר זיך אפגערופען צו חרבונה'ן. די וועכטער וועמען איך האב אוועקגעשיקט צו די פארשידענע געפענגעניסען פון שטאדט האבען מיר געלאזט וויסען, אז זיי האבען גוט אויסגעפארשט און זיי זיינען געקומען צום באשלוס, אז התך געפינט זיך נישט דארטען. איצט ווייס איך נישט וואס המן האט צו איהם געטאן... איך האב געשיקט רופען המן'ען און ער מאכט זיך נישט וויסענדיג. ער האט מיר געזאגט, אז לויט וואס זיינע זיהן האבען איהם דערצעהלט, איז התך אנטלאפען מיט עדה'ן פון שושן... ער מיינט געוויס, אז איך ווייס גארנישט ווער עדה איז. און אז התך איז געגאנגען צו איהם אין הויז...

— איצט וועט דאך נישט שווער זיין איבערצוצייגען אלעמען ,אז המן איז א ליגנער, — האט חרבונה זיך אפגערופען — און איך בין זיכער, אז ער וועט דעם קעניג אויך געבען דעם זעלבען ענטפער. דאן וועט די קעניגין קענען זאגען דעם קעניג אז די מיידעל, וועגען וועמען המן רעדט, געפינט זיך אין איהר פאלאץ, און דאן וועט דער קעניג אליין זעהן, אז מען קען זיך אויף המן'ס רייד נישט פארלאזען. דאס וואלט געהאלפען זעהר פיעל צו דער פארפלאנטערטער לאגע.

— איך וועל ווארטען ביז מארגען, ווען המן וועט זיין מיט דעם קעניג צו מיין מאלצייט. איך וועל איהם נאך אמאל א פרעג טאן וועגען התך'ן און ווען ער וועט מיר געבען דעם זעלבען ענטפער, וועל איך הייסען עדה'ן אריינקומען. דאס וועט המן'ען אזוי צוטומלען און זיין ליגען וועט באלד ארויסקומען. און ער וועט אויסזאגען וואו התך געפינט זיך.

— ווען התך וועט זיך אפזוכען, וועט ער האבען זעהר פיעל צו דערציילען וועגען המן'ען און זיינע זיהן — האט חרבונה געזאגט — איך האב נאר מורא אז המן זאל איהם אין גאנצען אפראמען פון וועג.

— וועגען דעם שרעקט מיר אויך מיין הארץ — האט די קעניגין געזאגט—

דו ווייסט דאָך וואָס פאַר אַן איבערגעגעבענער און געטרייער פריינט התך איז געווען צו מרדכי'ן און וויפיל נוצען איך און מרדכי האָבען דורך דעם געהאַט.

— איך האָב מורא, אַז המן האָט אויסגעפונען דאָס התך איז דער פאַרמיטלער צווישען דער קעניגין און מרדכי'ן און דעריבער האָט ער זיך אַן איהם נוקם געווען — האָט חרבונה געזאָגט.

— המן איז שוין איינינע מאָל געווען אין מיין פּאַלאַץ און איך האָב איהם יעדען מאָל געמאַכט פיהלען, אַז מרדכי מיינט גאַרנישט צו מיר, און אַז מיין גלייכגילטיגקייט צו מרדכי'ן איז אַזוי גרויס, אַז מיר אַרט נישט וואָס מיט איהם וועט פּאַסירען... און דערפאַר וואָלט המן התך'ן גאַרנישט חושד געווען, אַז ער איז דער פאַרמיטלער צווישען מיר און איהם. אָבער איך האָב אויסגעפונען אַז המן'ס זיהן האָבען התך'ן נאָכגעשפּיאָנירט און זיי האָבען געזעהן ווי ער האָט אַרויסגעפיהרט פון מרדכי'ס הויז עדה'ן. איך האָב אויך ערפאַהרען פון המן'ען, אַז עדה'ס מוטער איז געוואָרען אַ דינסט צו זיין פרוי זרש.

— דורך עדה'ס מוטער גלויב איך וועל איך קענען אויסגעפינען די געהיימנים פון התך'ן.

— ווי אַזוי ?

— זי מוז זיכער ווייסען וואָס המן האָט צו איהם געטאָן און ווען איך וועל איהר זאָגען, אַז איך ווייס וואו איהר טאָכטער געפינט זיך און ווען זי וועט מיר דערצעהלען אַלץ וואָס זי ווייס פון התך'ן, וועל איך איהר זאָגען וואו עדה געפינט זיך, איז ביי מיר קיין צווייפעל נישט, אַז זי ווייס וואָס המן האָט געטאָן צו התך'ן.

* * *

א טאָג פון גרויס טרויער און אַנגסט איז יענער טאָג געווען פאַר מרדכי'ן און די איבעריגע אידען פון שושן. המן'ס זיהן האָבען פאַרשפּרייט דעם קלאַנג, אַז מאָרגען אין דער פריה וועט מרדכי אויפגעהאַנגען ווערען אויף דעם העכסטען בוים, וואָס געפינט זיך נעבען אחשורוש'עס פּאַלאַץ. איינינע האָבען שוין געזעהן ווי המן'ס זיהן האָבען געאַרבייט אויף דער גרויסער פּעטליע וואָס זיי האָבען איינגעריכט אויף יענעם בוים. א טויט שרעק איז אַלעמען באַפאַלען. ווידער האָט אויסגעבראָכען אַ געוויין און יאָמער אין דער אידישער גאַס.

מרדכי האָט צוזאַמענגערופען נאָכאַמאָל די אידען אין שוהל און מען האָט מיט וויינענדיגע שטימען מתפלל געווען צו גאָט ער זאָל צושטערען די גזרה פון המן דעם רשע. אַלעמענס הערצער זיינען געווען אַנגעוויטאָגט. פילע וועלכע האָבען נישט געגלויבט די קלאַנגען, אַז המן קלייבט זיך אויפצוהייגען מרדכי'ן, זיינען אַליין אוועקגעגאַנגען צו דעם פּלאַץ וואו דער בוים איז געשטאַנען און ווען זיי האָבען באַמערקט די פּעטליע האָבען זיי אויסגעבראָכען אין אַ געוויין.

באַלד זיינען די שכנות אוועק צו קציעה'ן, מרדכי'ס פרוי, און האָבען איהר איבערגעגעבען די טרויעריגע נאַכריכט, אַז המן האָט שוין פאַרטיג געמאַכט די תליה פאַר מרדכי'ן און ווי זיי האָבען געהערט קלויבט זיך המן איהם אויפצוהענגען מאָרגען גאַנץ פריה.

קציעה איז גלייך געפאַלען אין חלשות און איהרע שכנות האָבען איהר קוים אָפּגעמינטערט.

— פיליכט וועט נאָך גאָט צוהערען צו די תפלות פון אונזערע מענער —

האַט איין שכנה פּרובירט טרייסטען קציעה'ן — מרדכי איז דאָך איצט צוזאַמען מיט זיי אין שוהל.

— בלויז א נס וועט איצט קענען ראַטעווען מיין מרדכי'ן — האָט קציעה נישט אויפגעהערט צו יאָמערען.

— וואָס איז שוין דער אונטערשייד — האָט א צווייטע שכנה געזאָגט מיט א שטימע פון יאוש —דער סוף פון אונז אַלעמען איז נאָהענט, אונזערע טעג זיינען געצעלטע און ווען מיר וועלען שוין לעבען נאָך א קורצע צייט, וועט שוין זיין בעסער פאַר אונז?

אַלע פרויען האָבען יאָמערליך געוויינט.

— מיר האָבען שוין באַלד אָפּגעלעבט א העלפט פון אונזערע לעבענס — האָט איינע געקלאָגט — אָבער אונזערע אומשולדיגע יונגע קינדער פאַרוואָס קומט זיי אזוי יונג פון דער וועלט צו געהן!

— פון דעסטוועגען קען איך נישט פאַרשטעהן, קציעה, פאַרוואָס די קעניגין זאָל גאָרנישט קענען אויפטאָן. זי איז דאָך געווען אזא איבערגעגעבענע אידישע טאָכטער, און אַלע ווייסען אז דער קעניג האָט איהר ליעב און ווען זי וואָלט איהם דעם גאַנצען אמת דערצעהלט וואָלט ער מעגליך צוריקגעצויגען זיין גזרה — האָט נאָך א פרוי זיך אָפּגערופען.

— וויפיל מאָל דאַרף מען דיר זאָגען, אז א גזרה, וואָס איז געחתמ'עט געוואָרען מיט דעם קעניג'ס זיגעל, קען אפילו דער קעניג נישט מבטל מאַכען.

— דאָך וואָלט אסתר געקאָנט פאַרמיידען אז המן זאָל נישט אויפהענגען מרדכי'ן. ווען זי וואָלט נאָר געזאָגט דעם קעניג, אז מרדכי איז איהר פעטער.

— זי איז דאָך געווען ביים קעניג און וואָס האָט זי אויפגעטאָן?

— ווי אזוי האָט זי געקענט עפּעס אויפטאָן, ווען אנשטאָט צו בעטען דער קעניג זאָל זיין גנעדיג צו מרדכי'ן און צו אַלע אידען, האָט זי גאָר איינגעלאַדען דעם קעניג מיט המן'ען צו איהר מאַלצייט.

— און דאָס האָט נאָך המן'ען מעהר ערמוטהיגט. ער זעהט, אז דער קעניג אַרט נישט פאַר איהרע אייגענע, איז ער אוועק און האָט שוין פאַרטיג געמאַכט די תליה פאַר מרדכי'ן.

— גלויבט מיר האָט קציעה זיך אָפּגערופען ווישענדיג איהרע אויגען — אז מיין אסתר האָט שוין גענוג געטאָן... א קונץ איז צו מאַכען אז איבעראייל־טען שריט און אַלץ פאַרלירען. די קעניגין האָט זיך גוט איבערגעלעגט און זיך אויסגערעכענט איידער זי איז געגאַנגען צום קעניג. מסתמא האָט זי אויסגעפונען, אז דאָס איז דער זיכערסטער וועג איינצולאַדען אחשורוש'ן און המן'ען צו זיך אויף דעם מאַלצייט.

— אָבער וואָס האָט זי אויפגעטאָן? גאָרנישט! לויט ווי מיר ווייסען האָט איהר דער קעניג אויף דעם מאַלצייט טאַקע געפרעגט וואָס זי פאַרלאַנגט, אז ער וועט ערפילען אַלץ וואָס זי וועט ווינשען, און וואָס האָט זי פאַרלאַנגט?

— אז המן זאָל ווידער אמאָל קומען צו איהר מאַלצייט.

— און איידער וואָס ווען האָט שוין המן פאַרטיג געמאַכט די תליה פאַר מרדכי'ן.

— יע, ער וועט אויפהענגען מרדכי'ן כדי ער זאָל נאָכהער קענען קומען א צופרידענער צו אסתר'ס מאַלצייט.

— ווער ווייס, אויב אסתר ווייס פון דער תליה וואס המן האט פארטיג געמאכט און אז ער פלאנעוועט אויפצוהענגען איהר פעטער מארגען גאנץ פרי?

— מעגליך, אז זי ווייס טאקע נישט.

— ו'אס האט התך דיר היינט איבערגעגעבען אין דעם נאמען פון דער קע־ניגין, קציעה, — האט איהר א שכנה געפרעגט.

— התך איז גאר היינט דעם גאנצען טאג אין מיין הויז נישט געווען, — האט קציעה א זיפץ געטאן — דאס איז אויך זעהר נישט קיין גוטער סימן. יע־דען טאג פלעגט אסתר איהם שיקען, ער זאל אונז טרייסטען. אז אלץ וועט זיך אויסלאזען צום גוטען. היינט אבער איז ער גארנישט געווען. און מרדכי און די איבעריגע מענער געפינען זיך שוין א היבשע צייט אין שוהל. מסתמא ווייס מרדכי, אז עס איז שוין פארפאלען.

— פונדעסטוועגען קען איך נישט פארשטעהן פארוואס די קעניגין האט נישט געשיקט התך'ן. איז עס מעגליך, אז זי האט שוין גאר נישט וואס צו זא־גען איהר פעטער, בפרט ווען זי ווייס אז זיינע שטונדען זיינען געציילטע.

דערהערענדיג דאס, האט קציעה ווידער אויסגעבראכען אין א געוויין און צוזאמען מיט איהר די איבעריגע פרויען, איהר שכנות.

— איך ווייס, אז דו וועסט עס נישט ווילען ליידען — האט זיך איין פרוי אפגערופען צו קציעה'ן — אבער איך מוז דיר זאגען, אז דאס האט מרדכי אויף זיך אליין געבראכט אט די אלע צרות... פארוואס האט ער זיך גאר געדארפט אנ־פאנגען מיט המן'ען דעם רשע. ער האט געזעהן, אז אלע קניהען און בוקען זיך צו איהם, האט ער אויך געדארפט טאן דאס זעלבע. דאן וואלט המן נישט גע־האט וואס צו טשעפען זיך צו איהם.

— און נישט נאר צו איהם. ער וואלט אלע אידען צורוה געלאזען — האט א צווייטע צוגעגעבען — אמת, מרדכי איז ביי זיך שטאלץ, אבער עס מאכט זיך א צייט וואו א מאן מוז זיין שטאלץ פארבויגען.

דאס איז נישט געווען א פראגע פון שטאלץ! — האט קציעה אויסגערופען —ער האט זיך געזוכט צו טשעפען צו אונז שוין פון לאנג. ער האט מיט א כיון געטראגען אויף זיין הארצען איינע פון די פערסישע געצקעס, כדי עס זאל זיין אוממעגליך פאר די אידען אויסצופאלגען דעם געזעץ זיך צו בוקען צו איהם.

— און וואס מיינסטו וואלט געווען אפילו ווען ער בוקט זיך פאר איהם אזוי? גאט וואלט דאך איהם מוחל געווען, ווייל ער ווייסט דאך אז נישט פאר די געטשקע האט ער זיך געבוקט.

— ווען מרדכי וואלט איהם נאכגעגעבען און זיך דאן געבוקט צו איהם. וואלט שוין לאנג נישט פאראיבער און המן וואלט געצוואונגען אלע אידען זיך צו בוקען צו די פערסישע געטער, — האט קציעה געענטפערט.

— און דאס וואלט דאך אלץ געווען בעסער ווי אויסגע'הרג'עט צו ווערען אלע אין איין טאג מיט אונזערע קליינע קינדער!

— דאס רעדסטו שוין ווי אן אומוויסענדע פרוי — האט איהר א צווייטע געענטפערט — אויב דו ווילסט אננעמען דעם פערסישען גלויבען וועסטו זיך נאך איצט אויך קענען ראטעווען. המן וועט דאך נישט טויטען קיין פערסיער. יענע פרוי איז אנטשוויגען געווארען. זי האט איינגעזעהן, אז עס איז טאקע

קיין אנדער ברירה נישט געווען. ווען מרדכי וואָלט זיך אונטערגעגעבן, דאן וואָלט פיליכט דאָס גאנצע אידישקייט פון פּרס אונטערגעגאנגען...

ווען המן האָט פארלאָזען אסתר'ס פּאלאץ, האָט זיך א גרויס פרייד צוגאָסען איבער זיין קערפּער... אסתר איז איהם אפילו נישט חושד געווען ווענגען התך'ן — האָט ער ביי זיך באשלאָסען— אָבער פון איהרע רייד קען ער זעהן, אז זי טראַכט אויך פון איהם זעהר פיעל. ווי פּרעכטיג און שעהן זי איז. ווי אנגענעהם איהר ליבליבע שטימע קלינגט אין זיינע אויערען. ווען ער וועט נאָר האָבען גענוג מוטה וועט זי נאָך מאָרגען געהערען צו איהם... א לייכטער ציטער געהט דורך זיין קערפּער, ווען ער טראַכט זיך, אז די וואונדער־שעהנע קעניגין וועט גאָר געהערען צו איהם. עס וועט איהם גאנץ שווער נישט אָנקומען. אחשורוש וועט איהם אין גאָרנישט חושד זיין... זרש וועט איהם דערווייל ארויסהעלפען און ווי נאָר די סכנה וועט זיין פאָראיבער וועט ער פון איהר פּטור ווערען או׳ נעמען אסתר'ן פאר זיין קעניגין... קיינער וועט איהם דאן קיין דעה נישט קענען זאָגען. ער וועט זיצען אויף דעם טראָהן. ביי זיין זייט וועט זיצען אסתר... זרש איז גערעכט, ער וועט נישט לאָזען זיין קעניגין וואָהנען אין א באַזונדערען פּאלאץ ווי אחשורוש טהוט עס. זי וועט מוזען וואָהנען אין דעם זעלבען פּאלאץ מיט איהם.

המן האָט א שמייכעל געטאָן, ווען ער האָט זיך דערמאָנט אין זרש'עס רייד. זי האַלט זיך פאר זעהר א קלוגע און דאָך פארשטעהט זי נישט, אז ווי נאָר ער ווערט קעניג, וועט זי צו איהם מעהר קיין צוטריט נישט האָבען. ער וועט איהר מיאוס'ן פּרצוף נישט וועלען אָנקוקען, און אויב זי וועט נישט וויסען איהר פּלאץ, וועט ער קענען פון איהר אזוי גרינג פּטור ווערען, ווי אחשורוש פון ושתי'ן... וואָס מעהר ער האָט פון אסתר'ן געטראַכט אלץ פרעהליכער איז המן געוואָרען. זיינע פיס האָבען זיך איהם געהויבען ווי צום טאנצען. אָט זעהט ער ווי אלע הויפלייטע פון קעניג קניהען זיך און בוקען זיך פאר איהם... יע, עס וועט שוין לאנג נישט דויערען און זיי וועלען אלע אויסשרייען:

— לאנג לעבען זאָל אונזער נייער קעניג, המן!

דאָ האָט המן אומגעדרעהט זיין קאָפּ און ער האָט באמערקט מרדכי'ן זיצענדיג איינגענורעט, און ער ריהרט זיך נישט פון אָרט. זיין בלוט האָט איהם א זעץ געטאָן אין פּנים — כל זמן דער פארפלוכטער איד לעבט, געהט איהם נישט איין אלע זיינע פארגעניגענס — האָט המן א קריץ געטאָן מיט זיינע צייהנער. יע, איידער ער וועט עפּעס דערגרייכען וועט ער מוזען פארטיג ווערען מיט מרדכי'ן.

המן האָט געוואָרפען א בייזען בליק אויף מרדכי'ן, און ווען מרדכי האָט אויפגעהויבען זיינע אויגען און א קוק געטאָן אויף איהם האָט המן צוזאַמענגעדריקט זיין פויסט און איהם אָנגעצייגט אויף דעם הויכען בוים וואָס איז געווען נישט ווייט.

— קוק ארויף, דו פארפלוכטער איד — האָט המן זיך צו איהם אָפּגערופען א שטשירע טוענדיג מיט די צייהנער — די פּעטליע איז שוין פארטיג. מאָרגען גאנץ פריה וועסטו הענגען אויף דיזען בוים.

מרדכי האָט טרויעריג ארונטערגעבויגען זיין קאָפּ און המן איז ווידער פרעהליך געוואָרען. ער איז אוועק אהיים און ער האָט צוזאַמענגערופען אלע זיי־

נע גוטע פריינט און קרובים. ער האט געהייסען זרש'ן צוגרייטען פאר זיי א גרויסארטיגען מאלצייט.

עס איז געווען שוין גאנץ שפעט אין דער נאכט. המן'ס גאנצע משפחה און זיינע פריינט זיינען געזעסען און זיך פרעהליך געמאכט אויפ'ן חשבון פון מרדכי'ן און אלע אידען.

— א, ווען איהר וואלט נאר געקענט זעהן דעם אויסדרוק פון מרדכי'ס פנים, ווען ער האט א קוק געטאן אויף דער תליה וואס איך האב איהם אנגע־צייגט — האט המן געזאגט מיט א געלעכטער — וואלט איהר זיך געהאלטען ביי די זייטען לאכענדיג. איך האב בלויז מורא געהאט ער זאל נישט פאלען צו מיי־נע פיס און בעטען איך זאל איהם מוחל זיין, און אז ער וועט זיך שוין בוקען און קניהען פאר מיר.

— וואס איז דא וואס מורא צו האבען פאר דעם — האט זרש געזאגט מיט א שמייכעל.

— פארשטעהסטו מיר, איך האב דאך אזא ווייכע הארץ און איך האב מורא געהאט פאר זיך אליין, אז איך זאל צו איהם נישט ווייכער ווערען.

— איך בין זיכער, אז וואס מרדכי וואלט איצט געטאן וואלסטו איהם ניט מוחל געווען — האט זרש געלאכט — בפרט נאכדעם ווי זיין תליה שטעהט שוין פארטיג...

— און ווי עס ווייזט אויס האט מרדכי פארשטאנען אז עס וועט איהם גאר־נישט העלפען, און ער האט דעריבער אפילו קיין פארזוך נישט געמאכט מיר צו בעטען איך זאל איהם מוחל זיין.

— און דו האסט געדארפט זעהן, פאטער, וואס פאר א מהומה און שרעק מיר האבען אנגעווארפען צווישען די אידען, ווען מיר זיינען אריינגעקומען אין דער אידישער גאס און גאנץ הויך אויסגערופען, אז מרדכי'ס תליה איז שוין פארטיג און מארגען גאנץ פריה וועט מען איהם אויפהענגען... אייניגע אידישע פרויען האבען גע'חלשט און אנדערע האבען געשריען און געיאמערט אזוי הויך, אז מיר האבען זיך נישט געקענט איינהאלטען פון געלעכטער — האט פרשנדתא זיך אפגערופען.

— און איך בין אוועק צו דער תפיסה וואו שמעון איז איינגעשפארט — האט דלפון זיך באקלאגט פאר זיין פאטער — איך האב איהם געוואלט אנזאגען די גוטע נייעס, אז מרדכי ווערט מארגען גאנץ פריה אויפגעהאנגען און איך האב נאך זיך געוואלט מיט איהם א רייץ טאן און זאגען אז היינט ביינאכט פייער איך די חתונה מיט זיין כלה, עדה'ן, אבער דער וועכטער פון געפענגנים האט מיר אהין נישט צוגעלאזען.

— דאס איז א חוצפה פון א וועכטער — האט זיך זרש אפגערופען — דערפאר זאלסטו מארגען זעהן, המן, אז ער זאל פארלירען זיין אמט.

— ער האט נישט קיין רעכט דיר נישט ארייצולאזען אין געפענגנים — איז המן אין כעס געווארען.

— איך האב איהם אויך נישט געשאנקען — האט דלפון געזאגט — איך האב איהם גוט צובלוטיגט, אבער גראדע זיינען דאן אנגעקומען אייניגע וועכ־טער פון אסתר'ס פאלאץ און האבען מיט איהם געוואלט ריידען, האב איך

איהם אפגעלאזען. אז נישט וואלט ער ביי מיר נישט אויסגעפיהרט. איך וואלט שוין אהין אריין.

— איך פארשטעה נישט — האט זרש זיך אפגערופען — וואס האבען די וועכטער פון דער קעניגין געהאט צו טאן מיט דעם וועכטער פון געפענגנים.

— פארשטעהסטו מיך — האט המן זיך אפגערופען און געווארפען זיינע בליקען אויף די געסט — התך, דער דינער פון דער קעניגין, איז פלוצלונג פארשוואונדען געווארען און די קעניגין האט געמיינט, אז פיליכט איז ער איינגעשפארט געווארען אין געפענגנים. נאר איך האב איהר היינט געזאגט, אז מיינע זיהן האבען איהם געזעהן ווי ער איז אנטלאפען פון שושן מיט דער אידישער מיידעל עדה, און מעהר וועט זי איהם נישט שיקען זוכען.

— התך האט זיך פארליבט אין א מיידעל — האבען אלע געסט אויסגעבראכען אין א הילכיגען געלעכטער.

— די מיידעל איז א טאכטער פון אונזער דינסט, וועלכע איז געווען פארהייראט צו דעם אידישען שמיעד, און איצט האט זי איהם פארלאזען — האט זרש צוגעגעבען. אבער עס וועט שוין לאנג נישט דויערען און מיר וועלען פטור ווערען פו' אלע אידען.

—און מארגען גאנץ פריה וועל איך פטור ווערען פון מיין ערגסטען שונא — האט המן אנגעפילט זיין בעכער מיט וויין — לאמיר אלע טרינקען פאר מרדכי'ן וועלכער וועט מארגען הענגען אויף דעם העכסטען בוים פון שושן.

א גרויסער געלעכטער האט אויסגעבראכען און די געסט האבען ווידער אנגעפילט זייערע בעכערס.

פלוצלונג האט זיך די טיהר געעפענט און א דינער פון אחשורוש'ן איז אריינגעקומען און זיך פארנייגט פאר המן'ען.

— דער קעניג האט מיר געשיקט איך זאל רופען דיינע צוויי זיהן פרשנדתא און דלפון.

— אזוי שפעט — האט זרש זיך געוואונדערט.

— אה, דער קעניג וויל איך זאל קומען מיט דלפון'ען און מיר זאלען פאר איהם פארלעזען פון די ביכער וואו די פאסירונגען פון לאנד ווערען אריינגעשריבען — האט פרשנדתא געזאגט מיט שטאלץ— שוין נישט דאס ערשטע מאל ווי דאס האט מיט אונז פאסירט.

ווען פרשנדתא און דלפון האבען פארלאזען מיט דעם דינער דאס הויז, האט זיך המן אפגערופען צו זיינע געסט:

— דער קעניג האט שטארק ליעב באקומען מיינע זיהן און ווי נאר ער לייַדעט פון שלאפלאזיגקייט, מוזען זיי קומען און אונטערהאלטען איהם מיט זייערע מעשיות אדער זיי לעזען פאר איהם פאר.

— מיר קענען שטאלצירען מיט אלע אונזערע קינדער — האט זרש צוגעגעבען — זיי זיינען אלע זעהר קלוג און ווען זיי קומען אריין אין דער אידישער גאס, ציטערען אלע פאר זיי.

פערצעהנטער קאפיטעל

אין יענער נאכט

ווען אחשורוש האט איבערגעלעזען אסתר׳ס בריעף האט ער לאנג נאכדעם געטראכט וועגען דעם אידען מרדכי. ווען נישט ער, וואו וואלט ער יעצט געווען?

א שוידער איז איהם דורך זיין קערפער, ווען ער דערמאנט זיך, ווי זיינע צוויי דינער, בגתן און תרש, האבען צווישען זיך אפגעמאכט איהם אומצוברייננגען. ער געדענקט. ווי אזוי ער האט זיי געצוואונגען צו טרינקען דעם וויין אין וועלכען עס איז געווען דער סם. ווען מרדכי וואלט איהם נישט געווארענט דורך דער קעניגין און זי וואלט צו איהם גלייך נישט געקומען און איבערגעגעבען זיינע רייד, וואלט ער שוין לאנג טויט געווען. און אסתר, זיין שעהנע קעניגין, וואלט בעלאנגט צו זיין מערדער, וועלכער וואלט זיכער געווארען קעניג אנשטאט איהם. מרדכי מוז זיין זעהר געלערענט, אז ער האט געקענט פארשטעהן די שפראך. אויף וועלכער בגתן און תרש האבען געפלאנעוועט זייער פארשווערונג און אט אין דעם וואונדערבארען אידען, מרדכי, האט ער, ווי עס ווייזט אויס, איננאנצען פארגעסען. עס איז ביי איהם קיין צווייפעל נישט, אז מרדכי האט אפילו קיין באלוינונג נישט געקראגען.

— עס איז א מאדנע זאך! — האט אחשורוש ווייטער געטראכט. — המן, וועלכער האט איהם געראטען צו מאכען אסתר׳ן פאר זיין קעניגין, איהם קען ער זיין טובה קיינמאל נישט פארגעסען. און ער איז איהם דאנקבאר די גאנצע צייט. ער האט איהם שוין גוט באלוינט פאר דעם, ער האט איהם געמאכט פריהער פאר זיין הויפט-מיניסטער און יעצט פאר זיין משנה למלך און גיט איהם נאך אלע זיינע פארלאנגען. ער האט איהם אפילו אנפארטרויט זיין זיעגעל-רינג. און מרדכי, וועלכער האט זיין לעבען פון א זיכערען טויט געראטעוועט, אז איהם האט ער גאר פארגעסען. און ווען נישט אסתר׳ס חלום, ווער ווייסט אויב ער וואלט זיך ווען עס איז דערמאנט אן איהם ? !

אחשורוש האט זיך געלייגט שלאפען מיט דעם געדאנק, אז מארגען וועט ער פאררופען דעם אידען, מרדכי, צו זיך אין פאלאץ און ער וועט איהם גוט באלוינען... אזא מאן, וועלכער איז אזוי געלערענט, וועט איהם טאקע שטארק צו נוץ קומען. נאכאלעמען, ווער איז המן, וואס ער האט איהם אזוי דערהויבען ? ווי עס ווייזט אויס, האט המן מעהר גליק פון מרדכי׳ן. איהם האט אפילו די קע-ניגין מקרב געווען. זי האט איהם איינגעלאדען צו איהר מאלצייט צוזאמען מיט איהם און מארגען איז ער ווידער אמאל איינגעלאדען צו דער קעניגין...

אחשורוש האט געפרובירט צומאכען זיינע אויגען און אנטשלאפען ווערען, אבער ער האט יענע נאכט נישט געקענט איינשלאפען. אט זעהט ער ווי המן זיצט מיט איהם אין אסתר׳ס צימער, ווי ער נעהמט די אויגען נישט ארונטער פון איהר...

א שטארקע אייפערזוכט צעפלאקערט זיך אין אחשורוש׳ס הארצען אויף המנ׳ען. ווער ווייסט, וואס המן טראכט גאר וועגען איהם ? פילייכט טראכט ער גאר אוועקצונעהמען פון איהם די קעניגין ? זאל עס מעגליך זיין, אז די קעניגין האט זיך אויך פארליעבט אין המנ׳ען ? אויב נישט, פארוואס האט זי איהם

ביידע מאָל איינגעלאַדען צו איהר מאַלצייט? און אפשר האָט גאָר המן איבערגערעדט די קעניגין צו מאַכען א פאַרשווערונג געגען איהם?

א ציטער נעהמט איהם דורך. ער האָט געהאט אזוי פיעל צוטרויען צו המנ'ען, ער האָט איהם דערהויבען צו דער העכסטער שטופע אין זיין קעניגרייך. און ווער ווייסט, וואָס פאַר א בייזעס המן טראַכט איהם צו טהאָן?

אחשורוש האָט זיך געדרעהט אין זיין בעט פון זייט צו זייט און ער האָט אלץ נישט געקענט איינשלאָפען. ווי ער מאַכט צו זיינע אויגען, אזוי דערזעהט ער המנ'ען נעבען זיך. ער זעהט ווי ער וואַרפט פאַרדעכטיגע בליקען אויף אסתר'ן. עס דאַכט זיך איהם ווי המן וויל פון איהם אוועקרייסען די קרוין צוזאַמען מיט דער קעניגין. ער קען אליין נישט פאַרשטעהן, פאַרוואָס ער זאָל פּלוצלונג האָבען אזעלכע געדאַנקען וועגען המנ'ען. ביז יעצט האָט ער אפילו דערפון נישט געטראַכט, ווייל ער האָט נישט געהאט קיין אורזאַכע, אָבער יעצט, ווען ער זעהט, אז די קעניגין זוכט אויך מקרב צו זיין המנ'ען, איז דאָך זיין פאַרדאַכט באַגרינדעט... אָבער, האָט זיך אחשורוש געמומען באַרוהיגען, עס איז מעגליך, אז דאָס, וואָס אסתר האָט אויך המנ'ען איינגעלאַדען צו זיך, איז עס דערפאַר, ווייל זי דענקט, אז דאָס וועט איהם, אחשורוש'ן, צופרידענשטעלען, ווייל זי זעהט דאָך, אז המן איז זיין בעסטער פריינד, וועמען ער פאַרטרויט אלעס. פאַרוואָס האָט זי איהם איינגעלאַדען אויך צום צווייטען מאַלצייט? און פאַרוואָס האָט המן אויף איהר אזוי געקוקט? און ווי איהם האָט זיך אויסגעדאַכט, האָט אסתר געשמייכעלט צו המנ'ען... ניין, דאָס קען נישט זיין! עס האָט זיך איהם בלויז אויסגעדאַכט. אסתר איז ליעבליך און פריינדליך צו יעדען איינעם. זי איז זעהר גוטהערציג און דעריבער האָט זי געשמייכעלט. אָבער פאַרוואָס האָט זיך איהר פּלוצלונג גע'חלומ'ט אזא חלום? עס קומט אויס, אז עס איז אן אַנדייטונג, דאָס ער זאָל זיין פאָרזיכטיג וועגען א צווייטער פאַרשווערונג, וואָס מען וויל מאַכען אויף איהם. מעגליך, אז מיט דעם, וואָס אסתר האָט איהם געלאָזט גלייך וויסען וועגען איהר חלום, האָט זי איהם ווידער געוואָלט פאַרהיטען פון אן אומגליק... פיללייכט געפינט זיך איינער, וועלכער וויל פון איהם אוועקרייסען די קרוין? אויב אזוי איז עס נישט קיין אנדערער ווי המן... און ער האָט איהם נאָך נישט לאַנג צוריק אנפאַרטרויט דעם זיעגעל־רינג. צוליעב וואָס פאַר א צוועק האָט המן ביי איהם גענומען דעם זיעגעל־רינג? האָט אחשורוש זיך פּרובירט דערמאָנען. יע, ער געדענקט שוין. דאָס האָט המן איהם דערצעהלט וועגען א פאָלק, וואָס געפינט זיך אין זיין מדינה, וואָס פאָלגט נישט אויס זיינע געזעצען און ער האָט פון איהם פאַרלאַנגט דעם זיעגעל־רינג, דאָס גאַנצע פאָלק צו פאַרניכטען... אחשורוש האָט גענומען טראַכטען וואָס פאַר א פאָלק דאָס איז. אָבער דאָס האָט ער זיך בשום אופן נישט געקענט דערמאָנען... ער געדענקט נישט דעם נאָמען פון יענעם פאָלק, וואָס איז פאַר'משפט געוואָרען אומגעבראַכט צו ווערען. איז דאָס מעגליך, אז ער האָט דעם נאָמען פאַרגעסען, אָדער פיללייכט האָט המן אפילו נישט געפונען פאַר נויטיג איהם צו זאָגען דעם נאָמען פון פאָלק? אָבער ווי אזוי האָט ער געגעבען זיין צושטימונג צו פאַרניכטען א גאַנץ פאָלק, אז ער ווייסט אפילו נישט ווער דאָס פאָלק איז? דאָס איז צוליעב דעם, וואָס המן קען רעדען. ער ווייסט ווי אזוי אלעס ארויסצוקריגען פון איהם. און מעגליך, אז דורך

זיינע רייד האט ער אויך א גוטען איינדרוק געמאכט אויף אסתר'ן... און ווער ווייסט, וואס ער פלאנעוועט יעצט צו טהאן?

אט די אלע גערדאנקען האבען אחשורוש'ן באאומרוהיגט און האבען זיין שלאף גערויבט.

ער האט זיך אוועקגעזעצט אויף זיין בעט און ווידער געלייגט, אבער איינ־שלאפען האט ער נישט געקענט. ער האט באשלאסען צו שיקען רופען המנ'ס צוויי זיהן, וועלכע לעזען פאר איהם גאנץ אפט פאר פון דעם בוך, וואו עס ווערט אריינגעשריבען אלע פאסירונגען, וואס זיינען פארלאפען דורך דער גאנצער צייט פון זיין רעגיערונג. ער האט אויסגעפונען, אז דאס פארלעזען איז א גוטער מיטעל צו שלאפלאזיגקייט.

אחשורוש האט צוגערופען זיינע דינער און זיי אנגעזאגט, אז מען זאל שנעל שיקען רופען המנ'ס צוויי זיהן, פרשנדתא און דלפון, פארצולייענען פאר איהם פון דעם בוך.

עס האט לאנג נישט געדויערט און פרשנדתא און דלפון זיינען געבראכט געווארען אין קעניג'ס שלאפצימער.

— זאל מען אריינברייננגען דעם בוך פון פאסירונגען! — האט אחשורוש באפוילען. — און דו וועסט פאר מיר פארלעזען די פאסירונגען, וואס זיינען פארלאפען אין מיין לאנד זינט איך בין ארויפגעשטיגען אויף מיין טראהן! — האט ער זי דגעווענדעט צו פרשנדתא. — און ווען דו וועסט מיעד ווערען, וועט דלפון פארטזעצען דאס לייענען, ביז וואנען איך וועל איינשלאפען. איך לייד היינטיגע נאכט זעהר שטארק פון שלאפלאזיגקייט און איך גלויב, אז דאס וועט מיר העלפען איינצושלאפען.

מען האט געבראכט דעם בוך און פרשנדתא האט אנגעפאנגען צו לעזען פאר דעם קעניג. ער האט פאר איהם געלעזען ווי אזוי אחשורוש איז ארויף אויף זיין טראהן; וועגען די מלחמות, וואס ער האט געפיהרט מיט בבל; וועגען זיין קעניגין ושתי, ווען זי האט זיך ענטזאגט איהם צו פאלגען, אין דער צייט ווען ער האט געפייערט דעם מאלצייט, פארשעהמענדיג איהם פאר אלע קעניגען, וועלכע זיינען געווען געלאדען צו זיין מאלצייט, ווי מען האט זי נאכהער פאר־משפט צום טויט.

— אה, זי האט דעם טויט פארדיענט! — האט אחשורוש איהם אונטער־בראכען, — ווייל, ווי איך האב נאכהער אויסגעפונען פון בגתן און תרש'ן, האט זי זיך גאר געליעבט אין בגתנ'ען און זיי האבען לאנג געפלאנעוועט צו מאכען א פארשווערונג אויף מיין לעבען. אה, די אומווירדיגע פאלשע ושתי!

ווען פרשנדתא איז געקומען צו דעם פלאץ, וואו עס איז פארשריבען געווא־רען, אז המן האט געהאלפען דעם קעניג קריגען די קעניגין אסתר, האט ער דאס געלייענט זעהר לאנגזאם און הויך. ער האט איניגע זאכען איבערגעלייענט צוויי מאל... ער האט איהם פארגעלייענט ווי אזוי מען האט געבראכט פאר אחשורוש'ן זעהר פיעל מיידלעך און פון אלעמען האט ער אויסגעקליבען די, וועלכע המן האט איהם פארגעשלאגען.

אחשורוש האט באמערקט, ווי פרשנדתא היפט איבער א זייט און לייענט ווייטער ווי אזוי המן איז דערהויבען געווארען, ווי ער איז פריהער געווארען דעם

קעניגס׳ס הויפט־מיניסטער אנשטאט ממוכן און נאכהער האט ער איהם דערהויבען צו זיין אלס זיין משנה למלך.

— מיר דאכט זיך, אז דו האסט עפעס דורכגעלאזען ! — האט אחשורוש זיך אפגערופען, — לייענסטו דען נישט כסדר ?

— יע, מיין האר קעניג ! — האט פרשנדתא געענטפערט, — איך לייען כסדר.

— אויב אזוי לייען איבער נאכאמאל די לעצטע פאסירונג פאר דער, — האט אחשורוש איהם געהייסען.

פרשנדתא האט ווידער אנגעפאנגען צו לייענען. און ער האט זיך פלוצלונג אפגעשטעלט.

— פארוואס לייענסטו נישט ווייטער ? — האט איהם אחשורוש געפרעגט.

— דער קעניג איז געווען גערעכט, — האט פרשנדתא אויסגערופען, — איך האב דורך א טעות איבערגעהיפט א זייט.

— אויב אזוי לעז עס פאר מיר יעצט ! — האט אחשורוש איהם געהייסען.

פרשנדתא האט גענומען לעזען שנעל, שלינגענדיג פיעלע ווערטער, ווי אזוי מרדכי, דער איד, וואס זיצט ביי די טויערען פון פאלאץ, האט זיך אונטערגעהערט א געשפרעך, וואס איז פארגעקומען צווישען בגתן און תרש, און איבערגעגעבען דער קעניגין, אז זיי פלאנעווען צו מאכען א פארשווערונג אויף דעם קעניג׳ס לעבען. און ווען די קעניגין האט עס איבערגעגעבען דעם קעניג, האט מען געמאכט אן אויספארשונג און מען האט אויסגעפונען, אז עס איז טאקע אזוי געווען. דאן האט מען בגתנ׳ען און תרש׳ן אויפגעהאנגען אויף א בוים.

— די וויכטיגסטע פאסירונג, וואס האט פאסירט דורך דער צייט פון מיין רעגיערען, האסטו געוואלט איבערהיפען ! — האט אחשורוש זיך אנגעבייזערט. — לייען דאס איבער נאכאמאל און לייען עס לאנגזאמער און מיט מעהר דייטליכקייט !

פרשנדתא האט נאכאמאל איבערגעלייענט די פאסירונג פון בגתן און תרש.

— וואו וואלט איך יעצט געווען, ווען נישט אט דער מרדכי ? ! — האט אחשורוש זיך אפגערופען. — ער האט דאך ווירקליך מיין לעבען געראטעוועט !

— דאס לעבען פון דעם קעניג איז געראטעוועט געווארען דורך דער ווירדיגער און געטרייער קעניגין ! — האט פרשנדתא געזאגט. — און דער האר קעניג האט נאך דאן אויסגעדריקט זיין אנערקענונג און דאנקבארקייט צו מיין פאטער, וואס ער האט פאראורזאכט, אז אסתר זאל ווערען די קעניגין און דורך איהר זאל זיין לעבען געראטעוועט ווערען.

— עס איז מערקווירדיג ! — האט אחשורוש אויסגערופען. — דאס, וואס איך האב המנ׳ען זעהר שטארק באלוינט, איז עס אממעהרסטען געווען צו פארדאנקען דעם פאקט, וואס איך בין געראטעוועט געווארען פון טויט. און מיר וואונדערט, אויב דער מאן, וואס איז אין אמת׳ן געווען פאראנטווארטליך פאר מיין לעבען, איז מיט עפעס באלוינט געווארען ?

פרשנדתא און דלפון האבען זיך איבערגעווארפען מיט בליקען און האבען געשוויגען.

— לייען ווייטער ! — האט אחשורוש זיך אפגערופען. — פיללייכט ווערט דערמאנט, אז דער איד, מרדכי, איז מיט עפעס באלוינט געווארען.

— דאָס איז אַלעס, וואָס איז באַשריבען וועגען דער פּאַסירונג, — האָט פרשנדתא געזאָגט.

— ווייסט אימיצער פון אייך, אויב מרדכי איז געעהרט געוואָרען פאַר דעם, אָדער אויב ער האָט געקראָגען אַ באַלוינונג? — האָט אחשורוש זיך גע־ווענדט צו המנ׳ס זיהן און די איבעריגע דינער, וועלכע זיינען געווען אין צימער.

— אויב איך מאַך קיין טעות נישט, — האָט זיך דלפון אָפּגערופען, — האָט דער איד געקראָגען צעהן טויזענט שטיקער זילבער פאַר דעם... יע, איך בין זיכער, אַז ער האָט עס געקראָגען.

— פון וואַנען ביזטו עס אַזוי זיכער? — האָט איהם אחשורוש געפרעגט.

— איך געדענק, אַז מיין פאָטער האָט מיר דערצעהלט עפּעס וועגען צעהן טויזענט שטיקער זילבער.

— איך געדענק אויך פון די צעהן טויזענט שטיקער זילבער! — האָט דער קעניג אויסגערופען. — אָבער דאָס האָט המן מיר אָנגעבאָטען די זילבער, איך זאָל איהם ערלויבען אומצוברייינגען אַ פאָלק, וואָס געפינט זיך אין מיין לאַנד און איז זעהר שעדליך פאַר אַלע איבעריגע פעלקער פון לאַנד.

— יע, דאָס איז ריכטיג. דאָס פאָלק, וואָס וועט דאַרפען אויסגעשלאַכטעט ווערען דעם דרייצעהנטען אדר, איז ווירקליך זעהר אַ שלעכט און אומווירדיג פאָלק! — האָט פרשנדתא זיך אָפּגערופען. — און כדי צו ברייינגען גליק פאַר דעם גאַנצען לאַנד, האָט מיין פאָטער פאָרגעשלאָגען דעם קעניג די צעהן טויזענט שטיקער זילבער, אָבער דער האַר קעניג האָט ערלויבט מיין פאָטער צו טהאָן, וואָס ער וויל מיט יענעם שלעכטען פאָלק אָהן די צעהן טויזענט שטיקער זילבער.

— קענסטו געפינען אין בוך אויך וועגען דיעזער פּאַסירונג? — האָט אחשורוש זיך אָפּגערופען.

פרשנדתא האָט אָנגעהויבען צו מישען די בלעטער פון בוך ביז ער איז גע־קומען צו דעם פּלאַץ.

— לייען דאָ סיעצט פאַר מיר! — האָט אחשורוש באַפוילען.

ער האָט אָנגעהויבען צו לייענען ווי אַזוי דער קעניג האָט איבערגעגעבען המנ׳ען דעם זיעגעל־רינג און המן האָט אַרויסגעגעבען די גזרה צו פאַרניכטען דאָס שלעכטע, אומווירדיגע פאָלק.

— וואָס איז די אורזאַכע, וואָס דער נאָמען פון דעם פאָלק, וואָס איז פאַר־אורטיילט געוואָרען צו פאַרניכטונג, איז אין ערגעץ נישט דערמאָנט? — האָט דער קעניג געפרעגט.

— איז עס דען נויטיג צו דערמאָנען דעם נאָמען פון דיעזען שלעכטען פאָלק? — האָט דלפון זיך אָפּגערופען. — ווער ווייסט דאָס נישט, ווער דאָס ערגסטע פאָלק איז?!

— און איך ווייס נאָך אפילו יעצט אויך נישט! — האָט אחשורוש געזאָגט.

— זאָג מיר וואָס איז דאָס פאַר אַ פאָלק, אַז המן זאָל האָבען איינגעווילינט מיר צו באַצאָהלען צעהן טויזענט שטיקער זילבער, איך זאָל איהם ערלויבען עס אומ־צוברייינגען?

— נישט נאָר איז עס ווערטה צעהן טויזענט שטיקער זילבער, — האָט פרשנדתא געענטפערט, — נאָר עס איז ווערטה הונדערט מאָל אַזוי פיעל פּטור צו ווערען פון אַזאַ פאָלק. צווישען זיי איז איינער קיין רעכטער נישטאָ. זיי זייי־

זיי ארייננעקראָגען די רייכטימער פון לאַנד און זיי האָלטען זיך אָפּגעזונדערט, גען בלוט־זויגער און דורך זיי ליידט יעדער פּערסיער. דורך שווינדעל האָבען זיי דיענען צו אַן אַנדער גאָט און פאָלגען נישט אויס די געזעצען פון לאַנד און זיינען אויסען נאָר צו טהאָן שלעכטס!

— אָבער דו האָסט מיר נאָך אַלץ נישט געזאָגט ווי אַזוי דאָס פאָלק הייסט! — איז שוין אחשורוש אומגעדולדיג געוואָרען.

— דאָס איז דאָס אידישע פאָלק! — האָט פּרשנדתא אויסגערופען, — יע, עס וועט זיין פאַר אונזער לאַנד דאָס גרעסטע געווינס, ווען מיר וועלען פון זיי אַלעמען פּטור ווערען.

— דאָס אידישע פאָלק?! — האָט אחשורוש אויסגערופען מיט גרויס ערשטוינונג. — איז עס מעגליך, אַז איך האָב געגעבען המנ'ען מיין זיעגעל־רינג צו פאַרניכטען דאָס אידישע פאָלק?!

— יע, מיין האַר קעניג! — האָט דלפון געזאָגט. — איך בין זיכער, אַז דער קעניג וועט קיינמאָל נישט קיין חרטה האָבען, וואָס אונזער לאַנד וועט באַפרייט ווערען פון דיעזע בלוט־זויגער!

— און מרדכי, דער וועלכער האָט מיין לעבען געראַטעוועט, איז דאָך אויך אַ איד?! — האָט זיך אחשורוש אויפגעזעצט.

— יע, מרדכי איז אויך אַ איד! — האָט פּרשנדתא געזאָגט מיט אַ שוואַכער שטימע. — און ער איז אַזוי פאַרדאָרבען און שלעכט ווי די איבעריגע.

— ער איז נאָך ערגער פאַר די איבעריגע! — האָט דלפון צוגעגעבען.

— מרדכי, וועלכער האָט מיך פון אַ זיכערען טויט געראַטעוועט. איז פאַרדאָרבען און שלעכט?

— זעהר פאַרדאָרבען! — האָט פּרשנדתא געזאָגט. — ער האָט גאַנץ אָפּען און מיט דער גרעסטער חוצפה נישט געוואָלט אויספאָלגען דעם קעניג'ס באַפעהל.

— וועלכען באַפעהל? — האָט אחשורוש געפרעגט.

— דעם באַפעהל, אַז אַלע זאָלען זיך בוקען און קניהען צו מיין פאָטער, — האָט דלפון געענטפערט.

— אָה, יעצט פאַרשטעה איך שוין! — האָט אחשורוש אויסגערופען. — ניין, אַזאַ פאָלק, וואָס קען אַרויסגעבען אַזעלכע נאָבעלע מענשען ווי מרדכי, קען נישט זיין פאַרדאָרבען!

— יעדער איינער ווייס אַז דאָס אידישע פאָלק איז דאָס ערגסטע אין דער וועלט און מרדכי איז דער ערגסטער פון זיי אַלעמען!

— דאָס וועל איך מוזען גוט אויספאָרשען! — האָט אחשורוש געזאָגט מיט אַ שמייכעל, — דערווייל וויל איך אויסגעפינען אויב מען האָט מרדכי'ן באַלוינט פאַר דעם חסד וואָס ער האָט מיט מיר געטהאָן. מיר דוכט זיך, אַז איך הער טריט אין דעם הויף פון מיין פּאַלאַץ. ווער קען דאָס זיין אַזוי פריה?

א דיענער האָט אַרויסגעקוקט דורכ'ן פענסטער און נאָכהער האָט ער זיך אָפּגערופען צום קעניג:

— המן געפינט זיך אין הויף. ער שפּאַצירט דאָרט הין און צוריק!

— המן געפינט זיך יעצט אין הויף אַזוי פריה? — האָט אחשורוש אויסגערופען מיט ערשטוינונג.

א געדאַנק האָט דורכגעבליצט אחשורוש'ס מח אַז המן איז געקומען איהם

טויטען... ער האָט זיכער געוואָלט אויסנוצען די געלעגענהייט ווען זיינע צוויי זיהן געפינען זיך אין זיין שלאָף־צימער כדי איהם צו באפאלען און טויטען.

פרשנדתא האָט ווידער אָנגעפאנגען צו לייענען. אָבער דער קעניג האָט איהם גלייך געהייסען אויפהערען.

אין צימער האָט געהערשט א שטילקייט, און עס האָט זיך דייטליך געקענט הערען די שווערע טריט פון המן'ען.

פרשנדתא און דלפון האָבען געוואָרפען זייערע בליקען אויף דעם קעניג, און זיי האָבען גלייך געקענט דערקענען אז ער איז נישט אין א גוטער שטימונג... ווען זיי וואָלטען בלויז געקענט זיך אויפהויבען פון פלאַץ און אָנזאָגען זייער פאטער ער זאָל יעצט געהן צוריק אהיים... זיי האָבען געוואוסט מיט וואָס פאר א צוועק זייער פאטער איז יעצט אהער געקומען... אָבער ער האָט געדארפט האָבען מעהר פארשטאנד נישט צו קומען אזוי פריה... ווען ער וואָלט בלויז גע־ווארט ביז וואנען זיי וועלען זיך צוריקקעהרען... אָבער זיי ווייסען ווי שטארק אומגעדולדיג זייער פאטער איז אויפצוהייגען מרדכי'ן... אָבער ווען ער זאָל יעצט קומען מיט אזא פארלאנג צום קעניג וואָלט זיך דער קעניג פון איהם אויסגעלאכט.

אָט דיזעלבע געדאנקען האָבען יעצט געהאט ביידע ברידער, פרשנדתא און דלפון, וועלכע זיינען געזעסען אין קעניגס שלאָף־צימער ווי אויף הייסע קוילען.

א היבשע ווײלע נאכדעם ווי זיינע זיהן זיינען אוועק צום קעניג, האָט המן פארבראכט מיט זרש'ן און זיינע פריינד. זיי האָבען געטרונקען וויין און גע־הוליעט ביז דער מאָרגען־שטערען האָט זיך באוויזען.

המן איז געווען יענע נאכט נאָך מעהר אויפגעלעגט ווי אימער. ער האָט אליין אָנגעפילט די בעכער פאר זיינע פריינד און זיי געהייסען טרינקען און פרעהליך זיין.

— מאָרגען גאנץ פריה ווערען מיר אלע פטור פון דעם פארפלוכטען אידען מרדכי — האָט ער אויסגערופען, — און גלויבט מיר, אז איך בין זעהר אומגעדולדיג. איך קען זיך שוין נישט דערווארטען ביז וואנען עס וועט ליכטיג ווערען... איך בין געווען דער גליקליכסטער מאן פון פרס און מדי אין דער צייט ווען אחשורוש האָט מיר געגעבען זיין זיגעל־רינג איך זאָל קענען טהאָן מיט די אידען וואָס איך וויל, און נאָך גליקליכער וועל איך זיך שעצען, ווען איך וועל זעהן מרדכי'ס קערפער וועט הענגען אויף דעם בוים.

— דו ווייסט, המן, דו וועסט דארפען צווינגען אלע אידען פון שושן זיי זאָלען צוקומען צו דעם בוים און גוט בעטראכטען דעם קערפער פון מרדכי'ן.

— אוי, וועלען דאָס די אידען יאָמערען און קלאָגען, — האָט ויזתא גע־נומען נאכמאכען ווי אזוי די עלטערע אידען אן פרויע וועלען שרייען און וויינען.

א הילכיגער געלעכטער האָט אויסגעבראָכען אין המן'ס הויז ווען זיי האָבען געזעהן ווי ויזתא ברעכט מיט די הענד און גלאָצט מיט די אויגען, און לאָזט ארויס משונה'דיגע קלאָנגען. ווייזענדיג אלעמען וואָס די אידען וועלען טהאָן ווען זיי וועלען זעהן מרדכי'ן הענגענדיג אויף דעם בוים.

המן און זרש האָבען שטארק אָנגעקוואָלען פון זייער "קלוגען" מוזיניקעל, און זיי האָבען זיך געקייכט פון געלעכטער זעהענדיג זיינע העויות.

— אה, פאטער! — האט ער אויסגערופען, — וועסטו מיך לאזען דיר העלפען פארציהען די פעטליע אויף מרדכי'ס האלז, — האט ויזתא זיך אפגע־רופען צו המן'ען.

— געוויס! — האט ער געזאגט מיט א געלעכטער, — ווי נאר איך וועל קריגען די ערלויבנים פון קעניג איהם אויפצוהענגען, וועסטו צוזאמען מיט אלע דיינע ברידער מיר העלפען איהם אויפצוהענגען... ווייל דו ווייסט דאך אז מרדכי איז זעהר א שווערער איד, און מיינע צעהן זיהן וועלען מיר מוזען העלפען איהם אויפצוהויבען ווען די פעטליע וועט זיין ארום זיין האלז.

— אוי, וועט ער זיך צאפלען און רייסען! — האט ויזתא געגומען אלעמען ציינגען ווי מרדכי וועט טהאן, — און איך וועל צו איהם צוגעהן און א ציה טהאן פאר זיין בארד, און דערצו וועל איך איהם נאך א בריקע טהאן.

ווידער האבען זיך אלע פאנאנדערגעלאכט פון ויזתא'ס "חכמות".

המן האט זיך אויפגעהויבען פון זיין פלאץ און זיך אפגערופען:

— ויזתא האט נאך מיין חשק אויפצוהענגען מרדכי'ן שטארקער געמאכט. איך מוז באלד געהן צום קעניג אין פאלאץ.

— וואס רעדסטו, המן? — האט זרש אויסגערופען, — עס איז נאך גאנץ פינסטער און דער קעניג שלאפט נאך, און דו וועסט דאך געוויס איהם נישט שטערען פון זיין שלאף.

— אבער איך בין זעהר אומגעדולדיג... איך וועל שוין מעהר נישט קענען איינזיצען. אה, ווי איך וואלט שוין געוואלט האלטען מרדכי'ס האלז אין מיינע הענט... יא, איך מוז געהן אין פאלאץ. איך וועל בעסער ווארטען אין דעם קעניגליכען הויף, און ווי נאר איך וועל זיך דערוויסען אז דער קעניג איז אויפ־געשטאנען וועל איך גלייך אריינקומען צו איהם און ער וועט מיין פארלאנג ער־פילען... א חוץ דעם געפינען זיך יעצט אין פאלאץ פרשנדתא און דלפון, און זיי וועלען מיר קענען מיט עפעס בעהילפיג זיין.

— און מיר וועלען ווארטען דא ביז וואנען דו וועסט זיך אומקעהרען מיט דעם קעניג'ס ערלויבניש, — האט זיך איינער פון די גוטע פריינד אפגע־רופען צו המן'ען, — און דאן וועלען מיר אלע צוזאמען אוועקגעהן און העלפען דיר אויפהענגען דעם פערהאסטען מרדכי'ן.

— יא, איך וועל אויך מוזען אויפוועקען מיינע צוויי טעכטער זיי זאלען אויך צוזעהן ווי אזוי זייער פאטער רעכענט זיך אפ מיט זיין גרעסטען שונא. ווען איך וועל זיי לאזען פארשלאפען וועלען זיי מיר קיינמאל נישט מוחל זיין.

— דערווייל זאלען זיי נאך שלאפען, — האט המן זיך אפגערופען, — ווען איך וועל זיך צוריקקעהרען מיט אחשורוש'ס זיגעל־רינג, וועסטו זיי דאן אויפ־וועקען... עס וועט נאך זיין גענוג צייט... איך וועל דאך מוזען פריהער אוועק־געהן צו דער אידישער גאס און פון דארטען איהם אוועקנעהמען... ווייל אזוי פריה קומט ער נישט אין די טויערען פון פאלאץ.

— די בעסטע זאך וואלט געווען — האט זרש זיך אפגערופען, — ווען דו וועסט פיהרען מרדכי'ן צו דער תליה זאלסטו איהם פארבייפיהרען אונזער הויז, איך וועל שוין זעהן אז אלע מיינע בעקאנטע און שכנים זאלען ארויס־קומען און זעהן ווי אזוי דו רעכענסט זיך אפ מיט דיינע שונאים.

— דאס איז טאקע א גוטער פלאן! — האט ויזתא זיך אפגערופען, —

ווען מרדכי וועט פארבייגעפיהרט ווערען אונזער הויז וועל איך איהם קענען אפגיסען מיט שמוץ וואס איך וועל צונויפזאמלען ארום אונזער הויז.

— אזוי וועל איך טאקע טהאן, — האט המן געזאגט מיט א צופרידענעם שמייכעל, — ווי נאר איך וועל בעקומען אחשורוש'ס ערלויבניס וועל איך מיטנעהמען פאליציי און סאלדאטען און אוועקגעהן צו מרדכי'ס הויז און איך וועל מיט איהם דורכמארשירען די גאנצע שטאדט און זאלען אלע וויסען וואס איך געה טהאן צו איהם... דאן וועלען זיי זיך אלע פערזאמלען אויף דעם פלאץ וואו די תליה געפינט זיך און איך וועל מרדכי'ן אויפהענגען מיט מוזיק און גרויס פאראד.

— דער ספעקטאקעל וואלט געווען נאך שעהנער — האט זיך זרש אפגע־רופען, — ווען דו קענסט צו דערזעלבער צייט אויך אויפהענגען קציעה'ן, מרדכי'ס ווייב. עס וואלט דאך געווען אזוי שעהן צו זעהן וויביידע היינגען אויף אזא הויכען בוים.

— ניין, קציעה וועט שטארבען צוזאמען מיט די איבריגע אידען דעם דרייצעהנטען אדר! — האט המן געזאגט, — און זאלען איהרע אויגען צוזעהן ווי איהר מאן הענגט... נאר כדי צו האבען מעהר שפאס וועל איך מרדכי'ן צו־בינדען צו דעם עק פון מיין פערד און אזוי וועל איך איהם פיהרען צו דער תליה.

— אוי, וועט דאס זיין שפאס! — האט ויזתא געגומען שפרינגען און טאנצען פון פרייד, — דו וועסט זעהן, פאטער, אז דיין פערד זאל לויפען האסטיג און מרדכי וועט מוזען נאכלויפען... אלע וועלען זיך האלטען ביי די זייטען לאכענדיג.

המן איז גלייך אוועק צום קעניג'ס פאלאץ. עס איז געווען נאך גאנץ טונקעל. ווען ער איז צוגעקומען צום קעניגליכען הויף האט המן דערצעהלט די וועכטער דעם צוועק פון זיין קומען אזוי פריה, און זיי האבען איהם באלד אריינגעלאזען אין הויף.

המן האט אויפגעהויבען זיינע אויגען און ארויפגעקוקט צו די פענסטער פון קעניג'ס שלאף־צימער, און ער האט באמערקט אז דארטען איז גאנץ ליכטיג. ער האט פארשטאנען אז זיינע זיהן געפינען זיך נאך אלץ אין דעם קעניג'ס שלאף־צימער און לייענען פאר איהם די פאסירונגען.

— ווען ער זאל יעצט קענען ארויפקומען צום קעניג וואלט איהם א סך גרינגער אנגעקומען ארויסצוקריגען דעם קעניג'ס הסכמה, — האט ער זיך גע־טראכט, — דער קעניג איז איהם געווים דאנקבאר פאר דעם וואס זיינע זיהן אונטערהאלטען איהם מיט זייער לעזען... זאל ער וויסען וואס פאר א נוצען ער קען האבען פון איהם און זיין משפחה.

המן'ס אונגעדולד האט גענומען וואקסען מיט יעדער רגע. ער האט אלע ווייל א קוק געטהאן אויף'ן הימעל צו זעהן אויב עס פאנגט שוין אן צו טאגען, און גלייך געווארפען זיינע בליקען אויף די פענסטער פון קעניג'ס שלאף־צימער... ער האט גענומען שפרייזען איז הויף הין און צוריק.

פלוצלינג באמערקט המן ווי אימיצער קומט ארויס פון פאלאץ. אין דער טונקעלהייט האט ער נישט געקענט זעהן ווער דאס איז. ער איז געבליבען שטעהן אויף זיין פלאץ און געווארט ביז וואנען יענער וועט זיך דערנעהנטערען.

— מיין האר, המן! — האט זיך דעם קעניג'ס דיענער אפגערופען, —

עס איז דעם קעניג׳ס פארלאנג דו זאלסט באלד ארויפקומען צו איהם אין שלאף־צימער.

— דער קעניג וויל מיך זעהן אזוי פריה? — איז המן פרעהליך געווארען.

— פון וואנען האט ער געוואוסט אז איך געפין זיך יעצט אין דעם הויף פון פאלאץ?

— ער האט געהערט טריט אין הויף, און ער האט געפרעגט ווער עס געפינט זיך דארט. האב איך ארויסגעקוקט דורך דעם פענסטער און גלייך דערקענט אז דאס איז מיין האר המן!

— האב איך דען געשטערט דעם קעניג פון זיין שלאף? — איז המן עטוואס בעאומרוהיגט געווארען.

— אה, ניין, מיין האר, דו האסט וועגען דעם נישט וואס צו זארגען. דער קעניג האט די גאנצע צייט נישט געקענט איינשלאפען און דיינע זיהן לעזען איהם פאר די פאסירונגען פון לאנד, און ווען ער האט זיך דערוואוסט אז אויך דו געפינסט זיך אין דעם הויף פון פאלאץ, האט ער מיך געשיקט דיך רופען.

— בין איך טאקע זעהר צופרידען וואס איך בין אזוי פריה געקומען אין הויף, — האט המן אויסגערופען, און איז אריינגעקומען מיט דעם דיענער אין פאלאץ.

א ווײלע איז המן געבליבען שטעהן אין פאדערשטען צימער און געווארט ביז וואנען דער דיענער וועט נאך אמאל ארויסקומען.

ווען דער דיענער האט געמאלדען דעם קעניג אז המן געפינט זיך שוין אין פאדערשטען צימער, האט אחשורוש געהייסען המן׳ס צוויי זיהן פארלאזען זיין שלאף־צימער און ווארטען ביז וואנען ער וועט נאך זיי שיקען.

פרשנדתא און דלפון האבען זיך שנעל א הויב געטהאן פון זייערע פלעצער און גענומען געהן אין דער ריכטונג פון צימער וואו המן האט געווארט.

— ניין, נישט אהין! — האט אחשורוש אויסגערופען צו זיי — איהר געהט אריין אין צווייטען צימער.

די צוויי ברידער האבען זיך פארנומען אין דער אנדער ריכטונג, און אריין אין דעם צימער וואו דער קעניג האט זיי אנגעצייגט.ביידע זיינען געוועזען שטארק ענטטוישט. זיי האבען געהאפט אז זיי וועלען קענען זעהן זייער פאטער און איהם ווארנען ער זאל מיט דעם קעניג יעצט נישט ריידען וועגען מרדכי׳ן... עפעס האט ביידען דאס הארץ געשראקען טאמער וועט דער קעניג דיזען מאל נישט ערפילען זיין פארלאנג.

— זעהר א שלעכטע צייט האט דער פאטער אויסגעקליבען צו בעטען ביי דעם קעניג ערלויבניס אויפצוהייגען מרדכי׳ן — האט פרשנדתא זיך אפגערופען צו זיין ברודער.

— און איך זאג אז עס איז אין גאנצען דיין שולד! — האט דלפון איהם פארגעווארפען, — ווען דו וואלסט געהאט גענוג שכל, וואלסטו געקענט לייענען אזוי אז דער קעניג זאל נישט באמערקען אז דו האסט איבערגעלאזט א גאנצע בעשריבענע זייט.

—מיר דוכט זיך, אז איך בין גאנץ פארזיכטיג געוועזען, און ווי נאר איך האב באמערקט אז דער קעניג האט אפגעווענדעט זיינע אויגען פון בוך, האב איך

א מיש געטהאָן אויף אַן אנדער זייט און בין זיכער אַז ער האָט עס נישט באַמערקט.

— אויב ער האָט נישט באַמערקט, טאָ פון וואַנען האָט ער געוואוסט אַז דו האָסט איבערגעהיפּט א זייט?

— אָט דאָס וואונדער איך זיך אליין! — האָט פרשנדתא א קוועטש געטהאָן מיט די פּלייצעס.

— איך וועל דיר זאָגען פּאַרוואָס! — האָט דלפון זיך אָפּגערופען, — ווייל ווי דו האָסט איבערגעמישט די זייט, האָט זיך דיין פּנים געגומען בייטען קאָלירען, און דיין לעזען איז געוואָרען אונדייטליך... דו האָסט אָנגעפאַנגען צו שטאַמלען... און מען האָט גלייך געקענט זעהן אַז דו האָסט עפּעס אַבזיכטליך אויסגעלאָזען.

— דו וואָלסט אויך נישט אַנדערש געהאַנדעלט. געוויס האָב איך זיך געשראָקען דער קעניג זאָל עס נישט באַמערקען.

— אָבער דערווייל האָסטו פאַראורזאַכט פיעלע שוועריגקייטען פאַר אונזער פאָטער, — האָט דלפון א זאָג געטהאָן. — אַם ווייניגסטענס וועו מיר וואָלטען איהם געקענט אָנזאָגען ער זאָל דיזען מאָל מרדכי'ס נאָמען פאַר דעם קעניג נישט דערמאָנען.

— און איך גלויב אַז אפילו נאָכדעם ווי דער קעניג האָט זיך דורך מיר דערמאָנט אָן מרדכי'ן, וועט ער דעם פאָטער'ס פאַרלאַנג ערפילען... אחשורוש האָט נאָך דערווייל אונזער פאָטער קיין זאַך נישט ענטזאָגט... דער פאָטער וועט שוין וויסען ווי אַזוי איהם איבערצורעדען.

— וואָס רעדסטו?! — האָט דלפון אויסגערופען, — דאָ פרעגט אונז דער קעניג אויב מרדכי איז באַלוינט געוואָרען פאַר דעם חסד וואָס ער האָט מיט איהם געטהאָן, ראַטעווענדיג זיין לעבען, און דאָ וועט אונזער פאָטער פון איהם פאַרלאַנגען ער זאָל איהם ערלויבען איהם אויפצוהייגען! עס איז אונמעגליך אַז דער קעניג זאָל דערצו צושטימען... איך האָב נאָר מורא אַז אחשורוש זאָל דערפאַר אויף איהם נישט אין כעס ווערען.

— דער קעניג שעצט און אַכטעט אונזער פאָטער צופיעל ער זאָל אויף איהם אין כעס ווערען! — האָט פרשנדתא זיך אָפּגערופען, — דו וועסט נאָך זעהן אַז מרדכי וועט אויפגעהאַנגען ווערען איידער ער וועט קריגען זיין באַלוינונג פון דעם קעניג, וועמענס לעבען ער האָט געראַטעוועט.

המן איז אריינגעקומען אין אחשורוש'ס שלאָף־צימער און זיך פאַרנייגט.

— זאָל מיין האַר קעניג זיין געבענשט צו די געטער פון פרס און זאָל ער לאַנג לעבען, — האָט ער איהם באַגריסט. — וואָס איז די אורזאַכע וואָס מיין האַר קעניג איז אַזוי פריה אויפגעשטאַנען?

— איך האָב געהאַט א שלאָפלאָזע נאַכט, — האָט אחשורוש געענטפערט.

— פיהלט דען דער קעניג נישט גוט, אדער איז ער בעזאָרגט וועגען עפּעס?

— איך פיהל זיך גאַנץ גוט און איך האָב גאָרנישט וועגען וואָס צו זיין בעזאָרגט, פון דעסטוועגען האָב איך היינט ביינאַכט מיינע אויגען נישט געקענט צומאַכען. דיינע צוויי זיהן האָבען מיט מיר פאַרבראַכט די גאַנצע נאַכט, זיי

האבען פאר מיר פארגעלעזען פון די פאסירונגען און אויך דאס האט נישט גע־האלפען... איך האב נישט געקענט איינשלאפען.

— דער קעניג וואלט זיך בעדארפט בעראטהען מיט די רופאים וועגען דעם, — האט המן געמאכט א בעזארגטען פנים.

— איך האב בעשלאסען זיך צו בעראטהען מיט דיר וועגען דעם. — האט אחשורוש זיך אפגערופען, — זעץ זיך, המן, אט דא, נעבען מיר.

— זיך בעראטהען מיט מיר ! ? — האט המן אויסגערופען און זיך אנידער־געזעצט אויף דעם שטוהל וואס איז געשטאנען נעבען דעם קעניג'ס בעט.

— יא, איך וויל זיך האלטען אן עצה מיט דיר, המן. דו ווייסט דאך אזוי גוט ווי איך, אז דו ביזט דער קליגסטער מאן אין מיין לאנד, און דאריבער גלויב איך אז דו וועסט מיר געבען דיין אויפריכטיגע מיינונג ווי אזוי איך זאל דא האנדלען.

המן האט זיך א רוק געטהאן עטוואס נעהנטער צום קעניג'ס בעט מיט א שמייכעל און זיך אפגערופען :

— איך דאנק דעם קעניג וואס ער האלט מיך פאר דעם קלינגסטען מאן אין זיין לאנד און איך האף אז נאכדעם ווי איך וועל איהם די עצה געבען, וועט ער זיין מיינונג וועגען מיר נישט בייטען.

אחשורוש האט א ווײלע בעטראכט המן'ען און נאך א קליינער פויזע האט ער זיך אפגערופען :

— עס איז פאראן א מאן אין מיין לאנד וועמען איך שעץ זעהר פיעל. יא, איך האב דיזען מאן אזוי ליעב ווי מיין לעבען. איך וויל מיט דיזען מאן טהאן עפעס גוטעס. איך וואלט געוואלט איהם אנטהאן זעהר א גרויסען כבוד בדי ער זאל מיך געדענקען זיין גאנצען לעבען... איך וועל זיך שעצען זעהר גליקליך ווען איך וועל יענעם מאן קענען עהרען מיט א בזונדערען כבוד וואס קיינער אויסער א קעניג האט נאך ביז יעצט נישט געקראגען.

המן האט פון דעם קעניג זיינע אויגען נישט ארונטערגענומען. א גליקליכע פרייד האט זיך צוגאסען איבער אלע זיינע גליעדער... וועמען, אויב נישט איהם, וויל דער קעניג אנטהאן אזא אויסערגעוועהנליכען כבוד !... האט דען דער קעניג איהם נישט ליעב ווי זיין אייגען לעבען !... יא, — האט המן ביי זיך גע־טראכט, — דער קעניג וויל דאס איהם אזוי עהרען. ווארים וועמען דען שעצט דער קעניג אויב נישט איהם, זיין משנה למלך !...

— נו, איך ווארט צו הערען פון דיין מויל וואס איך זאל טהאן צו יענעם מאן וועלכער איז ביי מיר אזוי טהייער, — האט אחשורוש ווייטער גערעדט.

המן האט זיך אויפגעשטעלט פון זיין פלאץ. זיינע אויגען האבען געלויכ־טען. אויף זיין פנים האט זיך באוויזען א גליקליכער שמייכעל.

— אויב עס געפינט זיך אין פרס און מדי אזא מאן וועלכער איז אזוי טהייער און באליעבט צו דעם קעניג, וועמען דער קעניג שעצט און עהרט אזוי שטארק, האט ער זיכער פערדיענט דעם גרעסטען כבוד וואס קען נאר געבען.

אחשורוש האט בעטראכט המן'ס פנים. ער האט באמערקט די גרויסע פרייד וואס האט איהם אנגענומען און ער האט פארשטאנען פון זיינע שטראהלענדע אויגען אז המן טראכט דאס ער, אחשורוש, מיינט אנצוטהאן אזא גרויסען

כבוד צו איהם, און האָט דאריבער געוואָרט מיט גרויס אונגעדולד צו הערען וואָס המן וועט זיך הייסען טהאָן.

— נו, וואָס איז לויט דיין מיינונג דער גרעסטער כבוד וואָס אזא מאַן זאָל בעקומען פון מיר? — האָט איהם אחשורוש געפרעגט.

— זאָל מען ברייננגען די קעניגליכע קליידער וועלכע אחשורוש האָט בלויז געטראָגען אין דער צייט ווען מען האָט איהם פאַר קעניג געקרוינט... דערנאָך זאָל מען ברייננגען דאָס קעניגליכע פערד אויף וועלכען דער קעניג האָט געריטען ווען ער איז געקרוינט געוואָרען... און זאָל מען נעהמען די קעניגליכע קרוין און זאָל מען דאָס איבערגעבען צו איינעם פון דעם קעניג'ס בעאמטע און ער זאָל אנטהאָן יענעם מאַן וועמען דער קעניג האַלט אזוי טהייער, און דאַן זאָל דער בעאמטער איהם ארויפזעצען אויף דעם פערד און דורכפיהרען אלע גאַסען פון שטאָדט און אויסרופען אין דער הויך: אזוי ווערט געטהאָן צו דעם מאַן וועמען דער קעניג וויל עהרען"...

א געדאַנק האָט דורכגעבליצט אחשורוש'ס מח, אז המן וויל דורך דעם זיך ערקלעהרען פאַר קעניג, דאריבער ראטה ער איהם אזא זאַך... זיין צאָרן האָט אין איהם געבוממען ברענען אויף המן'ען, און ער האָט זיך קוים באַהערשט דאָס המן זאָל עס נישט באַמערקען.

— גוט! — האָט אחשורוש אויסגערופען, — איך נעהם אָן דיין עצה! אייל זיך צו און נעהם מיינע קעניגליכע קליידער און מיין פערד און אפילו די קרוין!

— מיין האַר קעניג, — האָט המן אויסגערופען מיט גרויס פרייד, — בין איך דער גליקליכער מאַן וועמען דער קעניג האַלט אזוי טהייער און וויל אנטהאָן אזא גרויסען כבוד!?...

— ווער האָט דיר געזאָגט אז דאָס האָב איך דיר געמיינט?! — האָט אחשורוש אויסגערופען, — דו געה און נעהם מיינע קליידער, מיין פערד און מיין קרוין, און טהו אַלעס וואָס דו האָסט געזאָגט צו... מרדכי'ן...

— מרדכי'ן?! וועלכען מרדכי'ן! — האָט המן'ען גענומען שווינדלען אין די אויגען.

— צו מרדכי'ן דעם אידען! — האָט אחשורוש א געשריי געטהאָן, — טהו אָן מיינע קעניגליכע קליידער מיט מיין קרוין צו מרדכי'ן דעם אידען, וועלכער געפינט זיך שטענדיג נעבען דעם טויער פון מיין פּאַלאַץ!

המן'ס פנים איז געוואָרען טויט־בלאַס. זיינע קניע האָבען זיך געבויגען און זיין גאַנצער קערפּער האָט גענומען ציטערען.

— וואָס רעדט מיין האַר קעניג! — האָבען המן'ס ליפּען קוים ארויסגע־שעפּטשעט, — ער מיינט דאָך געוויס צו מאַכען שפּאַס מיט מיר...

— איך מאַך נישט קיין שפּאַס... איך בין גאַנץ ערנסט! — האָט אחשורוש א זאָג געטהאָן, — געה שנעלער און טהו אַלעס צו מרדכי'ן ווי דו האָסט אויס־גערעכענט.

— המ... כי, כי, כי! — האָט המן פּרובירט לאַכען, — דער קעניג טרייבט שפּאַס. געוויס האָבען איהם מיינע זיהן דערצעהלט דעם צוועק פון מיין קומען אזוי פריה... און דער קעניג...

— דער צוועק פון דיין קומען ?! . . . יא, וואָס איז טאקע געווען דער צוועק פון דיין קומען צו מיר אין מיטען דער נאכט ?

— איך בין געקומען, המ... — האָט המן גענומען שטאמלען, — איך בין געקומען... מרדכי איז מיין גרעסטער שונא און ער פאָלגט נישט די געזעצען פון דעם קעניג... בין איך געקומען בעטען ערלויבנים פון דעם קעניג איהם אויפצוהייגנען...

— אויפהייגנען מרדכי'ן ! — האָט אחשורוש אויסגערופען מיט ערשטוינונג, — פאר וואָס ווילסטו איהם הייגנען ?!

— ווייל... המ... ער איז א איד, און ער איז דער גרעסטער שונא פון דעם קעניג, ווי אלע איבריגע אידען ווען דער קעניג האָט מיר די ערלויבנים געגעבען אומצוברייגנען דעם דרייצעהנטען אדר, — האָט המן זיך גענומען מוטה.

— ווי אזוי קען מרדכי זיין מיינער א שונא ווען ער האָט מיין לעבען פון א זיכערען טויט גערעטעט ! יא, ער האָט פאר מיר א סך מעהר געטהאָן ווי דו, און פון דעסטוועגען האָסטו געקראָגען גוט בעלוינט און ער האָט פאר דעם וואָס ער האָט מיין לעבען גערעטעט גאָרנישט געקראָגען. און דאריבער וויל איך אז דו זאָלסט אָנטהאָן מרדכי'ן דיזען כבוד אזוי ווי דו האָסט נאָר וואָס געזאָגט.

— אָבער מיין האר קעניג, ווי אזוי וועל איך קענען טהאָן אזא זאך... אלע איינוואָהנער פון שושן וויסען אז מרדכי איז מיין שונא און אז איך האָב זיך איהם געקליבען אויפצוהייגנען...

—צוליעב דעם אליין פארדינסטו בעשטראָפט צו ווערען און איהם צו פיהרען איבער די גאסען פון שושן, — האָט אשורוש אויסגערופען, — ווי אזוי האָסטו גאָר געקענט טראכטען אויפצוהייגנען אזא גוטען מענשען ווי מרדכי איז ?

— ער איז דאָך א איד ! — האָט המן געזאָגט.

— און אויב ער איז א איד דארפסטו איהם דאריבער הייגנען ? — איז אחשורוש נאָך מעהר אין כעס געוואָרען.

— לויט דעם קעניג'ס באפעהל וועלען דאָך אלץ איינס אלע אידען אויסגעשלאכטעט ווערען דעם דרייצעהנטען אדר, האָב איך זיך בארעכענט, אז דער קעניג וועט נישט האָבען דאגעגען... אז איך... המ... איך וועל אויפהייגנען מרדכי'ן היינט גאנץ פריה, — האָט זיך המן געטרייסעלט פון אויפרעגונג.

— דו האָסט מיך גאנץ גוט בעשווינדעלט וועגען די אידען ! — האָט אחשורוש אויסגערופען מיט ענטריסטונג, — דו האָסט מיר גאָרנישט געזאָגט וואָס פאר א פאָלק דו ווילסט אומברייגנען. ווען איך וואָלט וויסען אז דאָס איז דאָס אידישע פאָלק וואָלט איך דיר זיכער מיין זיגעל־רינג נישט געגעבען. איך וויים אז איך וועל דיזען געזעץ נישט קענען צוריקציהען, אָבער איך וועל נישט דערלאָזען דו זאָלסט שלעכטעס טהאָן צו מרדכי'ן. איך וועל איהם בעשיצען...

— אָה, מעכטיגער קעניג ! איך וועל דיר פארשפרעכען אז איך וועל מרדכי'ן קיין שלעכטס ניט טהאָן, און איך בעט דיר דו זאָלסט מיך נישט צווינגען צו טהאָן אזא זאך וואָס איז אונמעגליך.

— אזוי וועסטו טהאָן ווי דו האָסט געזאָגט, — האָט דער קעניג בייז א געשריי געטהאָן אויף איהם, — דו אליין וועסט נעהמען מיינע קליידער, מיין

פערד און מיין קרוין און דו אליין וועסט אנטהאן מרדכי'ן, און דו אליין וועסט איהם פיהרע איבער די גאסען פון שושן און אויסשרייען, „אז אזוי ווערט געטהאן צו א מאן וועמען דער קעניג וויל גרוים מאכען".

א קאלטער שווייס האט המן'ען בעגאסען. זיינע הענד און פיס האבען געציטערט... ער זעהט אז דער קעניג איז זעהר ערנסט... אבער ווי אזוי וועט ער דאס קענען טהאן אזא זאך... ער וועט דאך נישט אויסהאלטען פון שאנדע.

— איך וועל מרדכי'ן אפּגעבען די צעהן טויזענד שטיקער זילבער וואס איך האב דעם קעניג אנגעבאטען פאר לאזען אומברייינגען די אידען, — האט המן געזאגט מיט א ציטערנדע שטימע.

— די צעהן טויזענד שטיקער זילבער וועסטו איהם אויך געבען און דיזען כבוד וועסטו איהם אנטהאן.

— צוויי פון מיינע זיהן געפינען זיך איצט אין דעם קעניג'ס פּאלאץ — האט המן געמאכט זיין לעצטען פּארזוך צו פּועל'ן ביים קעניג — איך וועל זיי בעטען און זיי וועלען טהאן צו מרדכי'ן דיזען כבוד און אויב דער קעניג וועט פערלאנגען וועלען מיינע אכט איבריגע זיהן מרדכי'ן בעגלייטען... נאר איך זאל נישט דארפען דאס טהאן.

— איך וויל מעהר פון דיר קיין ווארט נישט הערען! — האט דער קעניג זיך אויפגעהויבען פון זיין בעט — שנעל זאלסטו טהאן אלעס וואס איך האב דיר געהייסען. זאל א האר דערפון נישט פעהלען. מיינע דיענער וועלען דיר געבען מיינע קליידער און מיין קרוין און דו וועסט ארויסנעהמען דאס פערד פון שטאהל, דאן וועסטו געפינען מרדכי'ן און איהם אליין אלעס אנטהאן. איך וועל שיקען אייניגע פון מיינע לייב־וועכטער זיי זאלען גוט אכטונג געבען אז דו זאלסט קיין זאך נישט פארפעהלען צו טהאן.

מיט א געבויגענעם קאפּ און מיט וואקלענדע טריט האט המן פארלאזען דעם קעניג'ס שלאפצימער. זיין קאפּ האט זיך איהם גענומען דרעהען און די אויגען שווינדלען.

א דיענער האט ארויסגענומען פון דער קעניגליכער שאפע די קעניגליכע קליידער און די קרוין און האט דאס איבערגעגעבען צו המן'ען... נאכהער האט דער זעלבער דיענער גענומען המן'ען צום שטאהל און איבערגעגעבען דעם שומר הסוסים דעם קעניג'ס באפעהל און באלד האט יענער אויסגעקליבען דעם שעהנסטען פערד און איהם ארויסגעפיהרט צו המן'ען.

א ווײלע איז המן געשטאנען ווי פארווירט. די קליידער און קרויז פון קעניג האט ער געהאלטען אין איין האנד און מיט דער צווייטער האנד האט ער געהאלטען די צוים פון פערד.

— ווי עס שיינט, האסטו זיך פארגעסען דעם קעניג'ס באפעהל — האט דער לייב־וועכטער וועלכער האט געזעהן אז המן זאל אלעם קריגען, זיך אפּגערופען, — דער קעניג האט דיר געהייסען זיך צואיילען.

המן האט זיך גענומען בעוועגען. ער האט גענומען ארויספיהרען דאס פערד פון קעניגליכען הויף.

די זון האט נאר וואס אנגעהויבען אויפצוגעהן אין מזרח. דער הימעל איז וואס ווייטער ליכטיגער געווארען.

אפגעהענדיג אייניגע טריט פון פּאַלאַץ, האָט המן באַגעגנט חרבונה׳ן.

— פרידען צו דיר, מיין האַר, המן! — האָט איהם חרבונה באַגריסט.

— נישט קיין פרידען, נאָר צרות איז צו מיר! — האָט איהם המן געענט־פערט מיט א טרויעריגער שטימע.

— מיין האַר! — איז שוין חרבונה צוגעקומען עטוואס נעהנטער צו איהם. — האָט דען עפּעס מיט דיר פּאַסירט?

— אַה, מיין פריינד, א גרויסער אומגליק האָט מיט מיר געטראָפען, — האָבען איהם די טרעהרען געשטיקט אין האַלז — אויף דעם האָב איך זיך קיינמאָל נישט גערעכנט.

— אָבער איך בעט דיר, המן, דערצעהל מיר, פיעלייכט וועל איך דיר מיט עפּעס קענען העלפען. פאַרוואָס האַלסטו אין האַנד דעם קעניג׳ס בגדים און זיין קרוין?

המן האָט זיך א ווײַלע אָפּגעשטעלט און געשוויגען. נאָכהער האָט ער א זיפץ געטהאָן און געזאָגט:

— דו וועסט מיר מיט גאָרנישט קענען העלפען, מיין פריינד!

— אָבער דערצעהל מיר דאָך וואָס מיט דיר האָט פּאַסירט! — איז חרבונה צו איהם צוגעשטאַנען.

— דיר איז דאָך בעוואוסט, אַז מרדכי דער איד, איז מיין גרעסטער שונא. נישט לאַנג צוריק האָט מיר מיין פרוי זרש און מיינע אַנדערע גוטע פריינד געראַטהען צו מאַכען א תליה אויף דעם הויכען בוים און דאָרט אויפהיינגען מרדכי׳ן, ווייל זיי האָבען אַלע געוואוסט אַז דאָס גאַנצע פאַרגעניגען פון לעבען געהט מיר נישט איין כל זמן מרדכי לעבט. איך האָב די תליה פאַרטיג געמאַכט און לעצטע נאַכט זיינען מיינע פריינד געקומען צו מיר אין הויז און זעהר גוט פאַרבראַכט, איך האָב זיי אַלעמען איבערגעלאָזען אין מיטען דער הוליאַנקע און איך בין אוועק צום פּאַלאַץ צו קריגען ערלויבניס פון דעם קעניג אויפצוהייגנען מרדכי׳ן. מאַכט זיך גראַדע, צו מיין שלים־מזל, אַז דער קעניג האָט זיך דער־מאָנט דאָס מרדכי האָט איהם אמאָל געראַטעוועט פון טויט, און דעריבער בע־שליסט ער איהם אָנצוטהאָן גרויס כבוד, מען זאָל מרדכי׳ן פיהרען איבער די גאַסען פון שושן אָנגעטהאָן אין קעניגליכע קליידער. און וועמען מיינסטו קלייבט דער קעניג אויס אַלס מרדכי׳ס פיהרער?

— וועמען? — האָט איהם חרבונה געפרעגט מיט גרויס נייגעריגקייט.

— מיר! — האָט המן געענטפערט מיט א שטימע פון פאַרצווייפלונג.

— דו זאָלסט פיהרען מרדכי׳ן? — האָט חרבונה געקוועטשט מיט די פּלייצעס.

— יאָ, דער קעניג האָט מיר באַפוילען דאָס צו טהאָן, און וואָס איך האָב זיך נישט געבעטען, האָט נישט געהאָלפען. איך האָב אָנגעבאָטען אָפּצוגעבען מרדכי׳ן צעהן טויזענד שטיקער זילבער און פאַרגעשלאָגען אַז מיינע צעהן זיהן זאָלען איהם פיהרען, אָבער דעם קעניג׳ס צאָרן האָט שטאַרק געברענט, און ער האָט מיר באַפוילען אַלעס צו טהאָן אַליין... קענסטו זיך פאָרשטעלען אַז איך, המן, דער זוהן פון המדתא, דער אגגי, וועלכער איז דעם קעניג׳ס הויפּט־מיניסטער און אויך זיין משנה למלך, זאָל דאַרפען פיהרען א פאַרפלוכטען

אידען איבער די גאסען פון שושן און אויסשרייען "אזוי טהוט דער קעניג צו דעם מאן וועמען ער וויל עהרען !"

— עס איז כמעט אומפארשטענדליך אז דער קעניג זאל אזא זאך פון דיר פערלאנגען ! — האט חרבונה געמאכט אן ערנסטע מיענע, — ווייס ער דען נישט אז מרדכי איז דיין ערגסטער שונא !

— דאס האב איך איהם געזאגט, אבער ער האט נישט געוואלט הערען., — האט המן טרויעריג געשאקעלט מיט'ן קאפ. — אה, איך וואלט א העלפט פון מיין לעבען אפגעגעבען איך זאל דאס נישט דארפען טהאן... יעצט וועל איך דארפען געהן אויפזוכען מרדכי'ן און איהם אנטהאן דיזע קליידער און נאכהער פיהרען איהם איבער אלע גאסען.

א שוידער האט המן'ען דורכגענומען ווען ער האט דאס געזאגט.

— אבער ווי איך פארשטעה וועסטו זיך דאך נאכהער אלץ איינס מיט מרדכי'ן אפרעכענען... אלס איך וועט ער דאך מוזען שטארבען דעם דרייצעהנטען אדר, דעם טאג וועלכען דו האסט בעשטימט.

— האט שוין דער קעניג מיר געזאגט אז ער וועט מרדכי'ן בעשיצען פון שלעכטעס, און ווי איך פארשטעה וועט דער קעניג מקרב זיין דעם פארפלוכטען אידען.

— איך קען נאך אבער אלץ ניט פארשטעהן פארוואס דער קעניג זאל דיר וועלען אזוי בעשטראפען. אט נישט לאנג צוריק ביזטו דאך געווען פאררעכענט ביי איהם אלס דער קליגסטער מענש פון זיין מלוכה, און אהן דיר איז ער אפילו צו דער קעניגין'ס מאלצייט נישט געגאנגען... מיט וואס האסטו פלוצלינג ביי איהם אזוי פארזינדיגט ?

— איך האב מורא אז די געטער פון פרס בעשטראפען מיר ! — האט המן געזאגט מיט א נידריגע שטימע.

— וואס פאר א זינד ביזטו בעגאנגען געגען די געטער פון פרס ?

— אויב דו וועסט מיר פארשפרעכען קיינעם נישט צו דערצעהלען, מיין פריינד, וועל איך פאר דיר זיך מודה זיין אין וואס מיין זינד איז בעשטאנען.

— ווייסטו דען נישט אז דו קענסט זיך אויף מיר פארלאזען ? — האט חרבונה זיך אפגערופען, — זיינען מיר דען נישט געוועזן צוזאמען די זעלבע בעאמטע אין קעניג'ס פאלאץ פאר עטליכע יאהר !...

— איך האב אומגעבראכט א פערסישען מאן וועמען איך האב געהאלטען פאר מרדכי'ס א פריינד.

— איך ווייס ווער דאס איז ! — האט חרבונה אויסגערופען, — דאס איז התך !

— יא, עס איז ריכטיג. איך האב התך'ן געטויטעט און יעצט רעכענען זיך די געטער מיט מיר אפ.

— התך איז ווירקליך געווען אומשולדיג ! — האט הרבונה געזאגט.

— אה, ניין, ער האט דעם טויט פארדיענט, — האט המן אויסגערופען, — מיינע זיהן האבען איהם אליין געזעהן ווי ער איז ארוים פון מרדכי'ס הויז... ניין, דאס פאררעכען איך נישט פאר קיין זינד... ער האט זיך בעפריינדעט מיט מיינעם א שונא און איך האב איהם דערפאר בעשטראפט. אבער פאר וואס קומט מיר אזא שטראף ?!... דער וועהטאג איז גרוים און די שאנדע איז נאך גרעסער.

אבער וואַרט! — איז פּלוצלינג המן׳ען אַרויפגעקומען אַ געדאַנק, — איך וועל זיך צוראַילען צו געהן וואָס שנעלער צו מרדכי׳ן. די גאַנצע שטאָדט איז נאָך פאַרזונקען אין טיפען שלאָף און איידער די איינוואוינער פון שושן וועלען אויפוואַכען פון זייער שלאָף, וועל איך האָבען מרדכי׳ן דורכגעפיהרט אַלע גאַסען פון שושן און קיינער וועט אפילו נישט וויסען אַז איך האָב מרדכי׳ן געפיהרט.

המן האָט זיך גענומען צואיילען. ער האָט שנעלער גענומען טרייבען דעם פערד אין דער ריכטונג פון דער אידישער גאַס!

חרבונה איז שנעל אַוועק אין אסתר׳ס פּאַלאַץ, און ער האָט געוואַרט אין דרויסען ביז וואַנען ער וועט קענען זעהן די קעניגין.

אסתר האָט יענע נאַכט אפילו נישט געמאַכט קיין פאַרזוך זיך צו לייגען שלאָפען. זי איז געווען שטאַרק צושראָקען, טאָמער וועט המן׳ען פאַרט געלינגען איבערצורייידען דעם קעניג און ער וועט פון איהם אַרויסקריגען די נויטיגע ערלויבניס. אמת, זי האָט אין בריעף דערמאָהנט דעם קעניג וועגען דעם גרויסען חסד וואָס מרדכי האָט געטהאָן מיט דעם קעניג, אָבער דאָך איז שווער פאַר-אויסצוזאָגען אויב ער וועט זיך נישט לאָזען איבעררייידען פון המן׳ען. זי האָט דאַריבער געבעטען חרבונה׳ן ער זאָל זיך די גאַנצע נאַכט געפינען נעבען קעניג-ליכען פּאַלאַץ און אויב ער וועט אויסגעפינען אַז עס האַלט שמאָל מיט מרדכי׳ן זאָל ער איהר קומען גלייך אָנזאָגען.

אסתר איז געזעסען אָנגעטהאָן אין איהרע שעהנסטע קליידער און געוואַרט טאָמער וועט עס נויטיג זיין וועט זי גלייך אַוועקגעהן צום קעניג און איהם דערצעהלען דעם גאַנצען אמת, אַז מרדכי איז איהר אָנקעל און איהם בעטען ער זאָל נישט דערלאָזען המן׳ען איהם שלעכטעס צו טהאָן. זי האָט צו יעדער רגע אַרויסגעקוקט פון פענסטער צו זעהן אויב חרבונה איז דאָ. און ווי זי האָט איהם דערזעהן האָט זי אַרונטערגעשיקט איינע פון איהרע קאַמער-מיידלעך זי זאָל איהם אַרויפרופען.

חרבונה איז גלייך אַרויף און אסתר איז איהם אַנטקעגען געקומען אַ צושראָקענע.

— נו, ווי האַלט עס מיט מרדכי׳ן? — האָט אסתר איהם גלייך געפרעגט.

— געלויבט איז גאָט! — האָט חרבונה אויסגערופען, און איהר דערצעהלט וועגען זיין באַגעגעניש מיט המן׳ען און אַלעם וואָס מיט המן׳ען האָט פּאַסירט.

— ער האָט זיך גענומען צואיילען, ווייל ער וויל דורכפיהרען דעם קעניג׳ס באַפעהל, אין דער צייט ווען אַלע שלאָפען נאָך.

— איך וועל שוין זעהן אַז אַלע איינוואוינער פון שושן וועלען זיין וואַך, ווען המן וועט פיהרען מרדכי׳ן אויף דעם קעניגליכען פערד! — האָט אסתר מיט פרייד געזאָגט.

זי האָט שנעל געשיקט רופען דעם הויפּט פון דער אַרמעע און איהם אָנגע-זאָגט ער זאָל גלייך אַרויסקומען מיט אַ גרויסע מחנה סאָלדאַטען, וועלכע זאָלען שאַלען און שפּיעלען אויף פּויקען און צימבאַלען, און זיי זאָלען געהן פאַראויס בעפאָר מרדכי׳ן און המן׳ען.

— איך וויל אַז דער טומעל זאָל זיין וואָס גרעסער, קיין איינציגער זאָל נישט פאַרבלייבען שלאָפענדיג.

— דער פערלאַנג פון דער קעניגין וועט גלייך ערפילט ווערען, — האט דער בעאַמטער זיך אָפּגערופען, — מיינע סאָלדאַטען זיינען בעזאָרגט מיט גרויסע פויקען און טרומייטען און איך וועל שוין זעהן אז זיי זאָלען טהאָן דאָס בעסטע.

יענע נאַכט האָט מרדכי צוזאַמען מיט די איבריגע זקנים פאַרבראַכט אין בית המדרש....

מרדכי איז געזעסען אויף דער ערד, מיט אַ געבויגענעם קאָפּ און געבראָכענעם האַרץ. זיינע אויגען זיינען רויט געווען פון געוויין. זיינע ליפּען האָבען נישט אויפגעהערט מתפלל צו זיין. "האַרציגער פאָטער, בעשעפער פון דער וועלט, פאַרנעהם מיין תפלה צו דיר און שיק מיר דיין הילף פון הימעל, צושטער די שרעקליכע גזרה פון דעם רשע המן, וועלכער וויל פערניכטען דיין פאָלק. ער וויל אויסקוילען אַלעמען, אַלט און יונג, מענער און פרויען און אפילו די זויגידיגע קינדער וויל ער נישט שאַנעווען! אָה, באַריהמהערציגער גאָט פון אונזערע חיי־ליגע אבות, אברהם, יצחק און יעקב, דו האָסט פיעלע נסים בעוויזען מיט אונזע־רע עלטערען, דו האָסט זיי אויסגעלייזט פון פיעלע צרות. דיין אויסערדערוועהלט פאָלק ישראל איז אין גרויס געפאַהר. המן האָט שוין פאַר מיר פאַרטיג געמאַכט די תליה, און ווען ער וועט מיר טויטען, דאַן זיינען שוין אַלע האָפענונגען פער־לאָרען צו ראַטעווען די אידען פון פּרס און מדי. איך בין וויליג צו געבען מיין לעבען פאַר מיין פאָלק, אויב עס איז אַזוי דיין ווילען, אַלמעכטיגער גאָט, אָבער שיק דיין ישועה צו אַלע איבעריגע אידען!"

אַ שטילער געוויין האָט זיך געהערט... אידען האָבען געקרעכצט און גע־זיפצט. אַלע האָבען זיך אַרומגעזעצט אַרום מרדכי'ן און נאָך געזאָגט די תפלות וואָרט ביי וואָרט.

פּלוצלונג איז מיט גרויס אימפּעט אַריינגעקומען קציעה און צולויפענדיג צו מרדכי'ן האָט זי אויסגערופען מיט אַ היסטערישען געוויין:

— אָה, מרדכי! המן קומט נאָך דיר! אָה, גרויס איז מיין בראָך! פינסטער איז מיין וועלט... המן קומט דיר אַוועקנעהמען פון מיר! ער איז געקומען דיר פיהרען צו דער תליה.

מרדכי איז געבליבען שטעהן אַ טויט בלאַסער. זיינע ליפּען האָבען געציטערט. ער האָט זיך אין עפּעס אָנגעהאַלטען ער זאָל נישט אומפאַלען.

— אָה, מרדכי ענטלויף! בעהאַלט זיך שנעלער, וואָרום באַלד, באַלד וועט דער מערדער אַהער קומען. ער איז נאָר וואָס געקומען צו אונזער הויז... אָה, ווי גרויס מיין שרעק איז געווען... עס איז נאָך פינסטערליך געווען, נאָר וואָס אָנ־געהויבען צו טאָגען, איך הער אַ קלאַפּ אין טיהר. און ווען איך בין אַרויס געקו־מען האָב איך דערזעהן המן'ען שטעהענדיג מיט אַ פערד און ער האָט עפּעס געהאַלטען אין האַנט... ווי ער האָט מיר דערזעהן, האָט ער מיר גלייך אַ פרעג געטהאָן: וואו איז מרדכי? איך האָב אַרויסגעלאָזען אַ געשריי און איך בין גלייך ענטלאָפען צו דיר. איך בעט דיר, מיין ליעבער מאַן, פאַרלאָז שנעל דיזען פּלאַץ, ווייל המן וועט באַלד אָנקומען. ווען ער וועט דיר נישט געפינען אין הויז, וועט ער דיר זיכער קומען זוכען דאָ, אין בית המדרש!

— ניין, מיין ווייב אויב עס איז אַ גזרה, וועט מיר דאָס ענטלויפען נישט העלפען.... איך בין געגרייט צו געהען צו מיין בעשעפער.

קציעה איז איהם ארויפגעפאלען אויפ'ן האלז און האט זיך נאך שטארקער פארנאנדערגעוויינט.

— אה, מרדכי! איך בעט דיך, לאָמיר שנעל פון דאנען אוועקגעהן! לאָמיר געהן צו אסתר'ן אפשר וועט זי נאך קענען עטוואס טהאָן פאר דיר!

— ניין, זאל בעסער אסתר אויסנוצען איהר איינפלוס צו ראטעווען אלע אידען... ווען זי וועט יעצט קומען בעטען ביי דעם קעניג, ער זאל מבטל זיין המן'ס גזרה און מיר לאָזען לעבען, וועט זי פיעלייכט מעהר פון איהם נישט קענען בעטען פאר'ן גאנצען פאלק... ניין, זאל אסתר אפהאלטען איהר בקשה פאר דעם נויט פון אלע אידען.

— אה, ווי אזוי וועל איך קענען צוזעהן ווי המן פיהרט דיך צו דער תליה!—האט קציעה געיאָמערט.

באלד האט זיך געהערט א קלאפּ אין טיהר.

א ציטער האט אלעמען אנגענומען. אלע זיינען טויט שטיל געבליבען שטעהן אויף זייערע פלעצער און זיך נישט געריהרט פון אָרט.

דער קלאפּ איז ווידערהאָלט געווארען און נאכהער האט זיך די טהיר פון בית המדרש לאנגזאם געעפענט.

— מרדכי! מרדכי!—האט זיך געהערט א שטימע פון דרויסען.

אוי, המן איז געקומען—האט קציעה א געשריי געטהאן און איז געפאלען אין חלשות.

איינינע אידען זיינען באלד צוגעקומען און איהר אנגעפאנגען צו מינטערען.

א טרויעריגער, פול מיט יאוש און האפנונגסלאָז, האט מרדכי קוים זיך דערשלעפּט מיט זיינע מיעדע שוואכע פיס צו דער טיהר. ער האט זיך געשארט ביי דער וואנט אנהאלטענדיג, ער זאל נישט אומפאלען. ער איז ארויס פון בית המדרש. זיין קאפּ האט ער געהאלטען געבויגען צו דער ערד.

— מרדכי!—האט המן אויסגערופען מיט א שוואכע שטימע—קום אהער נעהענטער!

— איך בין געגרייט, נעהם מיר!—האבען די טרעהרען געשטיקט מרדכי'ס האלז,—עס איז אזוי מן הסתם גוזר געווארען פון הימעל! אבער איך בין צו שוואך צו געהן צו דער תליה... מען וועט מיר דארפען פיהרען.

— יע, מרדכי, איך וועל דיר פיהרען אבער נישט צו דער תליה!

מרדכי האט עטוואס אויפגעהויבען זיינע אויגען און זיך אפּגערופען:

— אויב נישט צו דער תליה, טאָ וואוהין וועסטו מיר פיהרען? דו ווילסט מיר דערטרינקען אין טייך?

— ניין, מרדכי! דיין גאָט האט צו דיינע תפלות צוגעהערט און יעצט וועל איך דיר דארפען פיהרען אזוי ווי מען פיהרט א קעניג! קום מרדכי זעץ זיך ארויף אויף דעם פערד!

— פארוואס זאל זיך דיר נאך געלוסטען צו טרייבען שפּאס, המן!—האט מרדכי קוים ארויסגערעדט—איך בין אין דיינע הענט, דו קענסט טהאָן מיט מיר וואס דו ווילסט!

— איך טרייב נישט קיין שפּאס, מרדכי... אזוי איז דער ווילען פון קעניג

איך זאָל דיר פיהרען איבער'ן שטאָדט. אייל זיך מרדכי, איך מוז מיין פליכט טהאָן.

מרדכי איז א ווײַלע געבליבען שטעהן א צוטומעלטער, נאכהער האט ער אויפגעהויבען זיינע אויגען און גענומען זיך ארומקוקען.... ער זעהט דעם קעניג־ליכען פערד... און המן'ם הענט בעמערקט ער די קעניגליכע קליידער און די קרוין...

— איך בעט דיך, מרדכי, מאַך דאס שנעלער! דו פארשטעהסט דאך ווי אונאנגענעהם איז פאר מיר דורכצופיהרען דיזע פליכט.

— אַה, האט המן א מורמעל געטהאן צו זיך—ווער וואלט זיך דאס מיט א ווײַלע צוריק געריכט, אז איך וועל דארפען טהאָן אזא זאך!

— אבער איך פערשטעה נאָך אלץ נישט, המן, וואס דאָ קומט פאר! ביזטו אבער זיכער, אז דו טרייבסט נישט קיין שפּאס מיט מיר?

—אַה, הלואי וואלט עס בלויז געווען שפּאס—האט המן אויסגערופען—צו מיין גרויסען אומגליק אבער איז עס אמת.. דער קעניג האט זיך פּלוצלינג דער־מאָהנט אן דעם, ווי אזוי דו האסט זיין לעבען אמאָל געראטעוועט... ווי עס ווייזט אוים האבען דאס מיינע זיהן פאר איהם פארגעלעזען צווישען אנדערע פּאסי־רונגען, אַה, פארוואס זיינען זיי פריהער נישט שטום געווארען איידער זיי האָ־בען דאס אנגעפאנגען צו לעזען!

מרדכי האט אנגעפאנגען ביסלעכווייז צו פערשטעהן.... ער האט געוואר־פען א בליק אויף המן'ס פּנים און ער איז געווארען איבערצייגט, אז המן איז גאנץ ערנסט...

— טהו אן די קעניגליכע בגדים!—האט המן איהם דערלאנגט.

— ווי אזוי וועל איך זיי קענען יעצט אַנטהאָן, אז איך בין פול מיט שטויב און אש—האט מרדכי געזאגט.

— טו וואש זיך שנעל ארום! איך אייל זיך זעהר!

— איך בין צו שוואך זיך ארומוואשען, א חוץ דעם בין איך שרעקליך בע־וואקסען און די קעניגליכע קרוין וועט גאר אין מיין קאָפּ נישט ארויפגעהן.

— קום אריין מיט מיר בית המרחץ, פיליכט וועט זיך דארטען ווער עס איז געפינען, וועט ער דיר ארומוואשען און ארומשערען.

די באָד איז געווען נישט ווייט פון דארטען און המן האט צוגעבונד'ען דעם פערד צו א בוים און איז אריין מיט מרדכי'ן אינוויינינ...

ווען המן האט דערזעהן, אז קיינער איז דארטען נישטאָ, האט ער זיך אָפּ־גערופען:

— מאַך דאס שנעלער, זעץ זיך אוועק און איך וועל דיר ארומשערען, ווייל איך וועל דאָ לאנג נישט קענען פארבלייבען. איך וואלט שוין וועלען אב'פטר'ן מיין פליכט... יעצט אז אלע שלאָפען נאָך, וועט מיר אזוי שווער נישט זיין דאס דורכצופיהרען...

המן האט גענומען א שער און האט אליין ארומגעשארען מרדכי'ן נאכהער האט ער איהם געהאָלפען ארומוואשען. און באלד האט ער איהם אנגעטהאן די קעניגליכע קליידער און די קרוין אויף זיין קאָפּ און איהם געהאָלפען ארויסגעהן.

— זעץ זיך ארויף אויפ'ן פערד!—האט המן זיך צו איהם אָפּגערופען.

— ווארט א ווײַלע, איך מוז אריינקומען אין בית המדרש און זעהן וואס

מאכט מיין פרוי ! איך ווייס, אז זי האט דאָרטען גע׳חלשט, ווען זי האט דער־הערט דיין שטימע, און פון גרויס אויפרעגונג האב איך זיך אָן איהר פערגעסען.

מיט די קעניגליכע קליידער און מיט די קרוין אויף זיין קאָפּ, איז מרדכי אריין צוריק אין בית המדרש... ער האט בעמערקט ווי אלע זקנים האבען ארומ־גערינגעלט זיין פרוי, מען מינטערט איהר... דערנאָך הערט ווי זיין פרוי שרייט אוים מיט א וויינענדיגע שטימע : "אָה, מיין ליעבער מרדכי !" וואו ביזטו מרדכי ! פארוואס קומט עס דיר אזא שווערע שטראָף.

— עס וועט שוין לאנג נישט נעהמען און מיר אלע וועלען געהן צו איהם... וואס איז דער אונטערשיעד א פּאר מאָנאטען פריהער אדער שפּעטער... המן׳ס גזרה וועט אונז באלד אלעמען דערגרייכען.

מרדכי האט זיך צו זיי דערנעהענטערט און מיט א שוואכע שטימע האט ער אויסגערופען :

— קציעה ! קציעה !

אלע האבען גלייך אומגעדרעהט זייערע קעפּ און זייער שרעק איז זעהר גרויס געווארען : זיי האבען בעת מעשה מרדכי נישט דערקענט.... און ווען מרדכי איז אלץ נעהענטער צו זיי צוגעקומען, האבען זיי זיך גענומען אַפּרוקען אויף הינטען.

— דאס בין איך, מרדכי !—האט ער אויסגערופען—פארוואס רוקט איהר זיך אוועק פון מיר ?

קציעה האט ארויסגעלאָזען א געשריי און איז גלייך צו איהם צוגעלאָפען. ווען אָבער זי האט איהם גוט בעטראַכט און בעמערקט די קרוין אויף זיין קאָפּ און די קעניגליכע קליידער וואס ער טראָגט, האט זי זיך אויך באלד צוריקגע־צויגען.

— קציעה ! דערקענסט דען מיר נישט !—האט מרדכי זיך צו איהר גע־ווענדעט—שרעק זיך נישט, דאס בין איך מרדכי !

קציעה איז געבליבען אָהן לשון. זי האט אויף איהר מאן געווארפען איהרע בליקען... זי זעהט אז ער איז ארומגעשאָרען און געוואשען, די וואונדערליכע קעניגליכע קליידער אויף איהם און די קעניגליכע קרוין אויף זיין קאָפּ און זי האט נישט געוואוסט, דאס זעהט זי אויפ׳ן וואהר, אדער עס חלומ׳ט זיך איהר אלעס.

— קום צו שנעלער, קציעה !—האט מרדכי אויסגערופען—המן ווארט אויף מיר אין דרויסען. ער דאַרף מיר דורכפיהרען די גאנצע שטאָדט און אויסשרייען: "אזוי ווערט געטהאן צו א מאן וועמען דער קעניג וויל טהייער האלטען און גרויס מאכען !"

ערשט דאן איז קציעה צוגעקומען גאנץ נאָהענט צו איהם, און די איבעריגע אידען האבען איהם ארומגערינגעלט, אלעמענס ערשטוינונג איז געווען זעהר גרויס.

מרדכי האט אלעמען דערצעהלט דעם פּלוצלונגען נס, וואס מיט איהם האט פּאסירט.

— איך געה ארויס פון בית המדרש מיט א צובראָכען הארץ, געגרייט גע־פיהרט צו ווערען דורך המן׳ען צו דער תליה, איך הער המן׳ס שטימע, ער רעדט צו מיר אזוי צערטליך, און אזוי מילד... איך הויב אויף מיינע אויגען, און זעה

דעם קעניגליכען פערד, די קעניגליכע בגדים און קרוין אין זיינע הענד... דערנאך דערצעהלט מיר המן, אז ער האט א בעפעהל פון דעם קעניג אחשורוש, מיר אנצוטהאן די קרוין און די בגדי מלכות און פיהרען מיר איבער די גאסען פון שושן, בעת מעשה האב איך געמיינט אז ער שפאסט עם פון מיר, איך האב זיך אבער באלד איבערציינט, אז ער איז גאנץ ערנסט... האב איך איהם געזאגט, אז עס איז פאר מיר אונמעגליך ווייל איך בין בעוואקסען און פול מיט שטויב און אש. האט ער מיר גלייך אריינגעפיהרט אין בית המרחץ און מיר ארומגעשארען און גוט ארומגעוואשען... אין מיינע אויגען איז ער ווידער געווארען המן דער בעדער. און יעצט ווארט ער אויף מיר אין דרויסען.

— אה, געלויבט איז גאט! — איז קציעה ארויפגעפאלען מרדכי'ן אויפ'ן האלז.

— זיי פארזיכטיג קציעת!—האט מרדכי איהר געזאגט—די קעניגליכע בגדים! פון דיין גרוים האסט האסטו נאך א האר ארונטערגעווארפען די קעניגליכע קרוין פון מיין קאפ.

— עס האט ווירקליך א נס פאסירט!—האבען אלע אויסגערופען—אזא ענדערונג אין אזא קורצע צייט.

— דאס האט אסתר אלעס געטהאן פאר מיר!—האט מרדכי אויסגערופען און זיין פנים האט געלויכטען—אבער מיינע פריינד, מיר טאהרען נישט זיין צופיעל זיכער, די קעניגליכע גזרה, אז מען זאל אונז אלעמען אויסשלאכטען דעם דרייצעהנטען אדר, פערבלייבט נאך אלץ אין קראפט... מעגליך, אז צייטווייליג בין איך געראטעוועט געווארען פון דער תליה, אבער וואס שפעטער וועט זיין, ווייס נאר אונזער פאטער אין הימעל. מיר טאהרען נישט אויפהערען צו איהם מתפלל צו זיין!

— אבער מרדכי! וואס פאר א נקמה מיר זעהן אין אונזער גרעסטען שונא, המן! ער וועט דיר דארפען פיהרען איבער די גאסען, און נאך אויף אזא אופן! איך מוז גלייך לויפען אויפוועקען אלע אידען פון שושן זאלען זיי אלע האבען דעם פערגעניגען!

המן איז געבליבען שטעהן אין דרויסען, און געווארט, אז מרדכי זאל ארויסקומען. ער איז געווען זעהר נערוועז און אויפגערעגט. ער האט געשאלטען דעם קעניג, מרדכי'ן און אלע אידען. פארוואס זאמט ער זיך דארט אזוי לאנג דער פערפלוכטער איד, האט ער צו זיך געזאגט. א ווײלע שפעטער וועלען שוין פיעלע האבען אויפגעשטאנען פון זייער שלאף און זיי וועלען איהם דערזעהן. ער איז געווארען זעהר אומגעדולדיג. ער האט אויפגעעפענט די טיהר פון בית המדרש און אריינגעשטעקט זיין קאפ און אליין אויסגערופען:

— מרדכי, אייל זיך צו!

— איך געה שוין!—האט מרדכי איהם געענטפערט און ער איז ארויס אין דער בעגלייטונג פון זיין פרוי און די איבעריגע אידען.

עס איז שוין געווען גאנץ ליכטיג. אין מזרח האט די זון אויפגעגאנגען.

המן האט יעדע מינוט געווארפען זיינע בליקען צום מזרח און גענומען איילען מרדכי'ן.

מרדכי איז צוגעקומען צום פערד און איז געבליבען שטעהן.

— נו, פאר וואס געהסטו אויף איהם נישט ארויף—האט המן אויסגערופען מיט א זויערע מינע, ווען ער האט פון ווייטען דערזעהן קציעה'ן און די אנדערע אידען, וועלכע האבען מיט גרוים וואונדער בעטראכט אלעם וואס עס קומט פאר.

— דער פערד איז צו הויך און איך קען נישט ארויפגעהן אויף איהם

— נו, וועל איך דיר העלפען! אבער מאך דאס שנעלער! ווען דו וואלסט זיך נישט פערזאמט, וואלט איך שוין לאנג פארטיג געווארען!

המן האט געמאכט א פערזוך צו העלפען מרדכי'ן ארויפצוקלעטערען אויפן פערד, אבער מרדכי איז געווען זעהר שווער און געוויכטיג, ער האט א ווייל גוט זיך אנגעשוויצט אבער אהן ערפאלג. המן איז געבליבען שטעהן, א פערמא־טערטער, ער האט אפגעווישט זיין שוויים און שטילערהייט געמורמעלט קללות. ער ווענדעט זיינע אויגען צום מזרח. ער זעהט עס ווערט אלץ ליכטיגער און מרדכי איז נאך אפילו נישט אויפ'ן פערד... מעהר וועט איהם נישט פעהלען, ווען ער וועט זיין געצוואונגען איהם צו פיהרען ווען אלע וועלען זיין וואך... די גאנצע שטאדט וועט דאך פול זיין. אלע וועלען נאכלויפען צו זעהן דעם וואונדער ווי אזוי המן, דער צווייטער צום קעניג פיהרט זיין גרעסטען שונא מרדכי'ן, וועמען ער האט געוואלט אויפהענגען היינט אין דער פריה... און וואס וועט ער טהאן ווען זרש און זיינע גוטע פריינד וועלען איהם דערזעהן, א שוידער נעהמט איהם דורך ווען ער טראכט פון דעם... אה, ווען ער וואלט נאר יעצט געקענט, וואלט ער אנגענומען מרדכי'ן פארן האלז און דערשטיקט.

— נו, וואס וועט זיין וועסטו שוין ארויפקריכען אויפ'ן פערד,—האט המן אויסגערופען.

— זעהסטו דען נישט, אז עס איז פאר מיר אונמעגליך! — האט איהם מרדכי געענטפערט—דער קעניגליכער פערד איז זעהר הויך.

— גוט,—האט המן זיך א קרים געטהאן—אט וועל איך זיך איינבויגען און דו וועסט ארויפגעהן אויף מיר און פון מיר אויפ'ן פערד...

המן האט זיך מיט "אלע פיער" אוועקגעלעגט אויף דער ערד און מרדכי איז אויף איהם ארויף און פון איהם גלייך אויפ'ן פערד.

המן האט זיך אויסגעגלייכט, ער האט געווארפען א פעראכטעטען בליק אויף קציעה'ן און די איבעריגע וועלכע זיינען געשטאנען בעוועגלאז און צו זיך נישט געקענט קומען פון גרוים ערשטוינונג.

— איך לויף אנזאגען אלע אידען! —האט קציעה א געשריי געטהאן און גענומען שנעל לויפען איבער'ן גאס. זי אליין האט זיך געוואונדערט פון וואנען זי האט פלוצלונג געקראגען אזוי פיעל כח. אט דא נישט לאנג צוריק איז זי אין חלשות געפאלען, מען האט איהר קוים דערמינטערט און יעצט לויפט זי פון הויז צו הויז און שרייט אוים:

— אידען שטעהט אויף! זעהט ווי המן פיהרט מיין מאן אין קעניגליכע מלבושים!

עס איז באלד געווארען א בעוועגונג, פריהער האט מען זיך דערשראקען, מען האט געמיינט, אז מרדכי'ס וייב איז פון זינען געריהרט, אבער באלד זיינען די איבעריגע אידען וועלכע זיינען געווען אין בית המדרש, אנגעקומען און דער־צעהלט אלע איינצעלהייטען... עס איז געווארען א גלאף און א גערודער. די

שמחה איז געווען זעהר גרויס. מען האט זיך שנעל אנגעטהאן און געלאפען צו זעהען דעם גרויסען וואונדער, ווי המן דער רשע פיהרט מרדכי'ן דעם צדיק איבער די גאסען פון שושן.

ווען די קעניגין אסתר האט בעזארגט די מחנה סאלדאטען זיי זאלען געהן פאראויס און שאלען און שפיעלען אויף פויקען און צימבלען, האט זי דעם הויפט פון דער ארמעע איבערגעגעבען א בעפעהל צו המן'ען, אז ער וועט מוזען נאכפאלגען די סאלדאטען, זיי וועלען געהן פריהער און ער וועט מוזען פיהרען מרדכי'ן וואוהין זיי וועלען מארשירען. זי האט איהם אויך אנגעזאגט דורך וועלכע גאסען המן זאל מרדכי'ן פיהרען.

— זעה, אז ער זאל איהם פארבייפיהרען מיין פאלאץ—האט די קעניגין איהם אנגעזאגט.

דער הויפט פון דער ארמעע האט זיך פערניגט און אפגערופען:

— דער וואונש פון דער קעניגין וועט פינקטליך דורכגעפיהרט ווערען.

ווען דער הויפט איז אוועקגעגאנגען דורכפיהרען אסתר'ס באפעהל, איז חרבונה נאך אלץ געבליבען שטעהן מיט דער קעניגין.

— איך זעה, אז מיין בריעף צום קעניג האט יע געהאלפען!—האט אסתר זיך צו איהם אפגערופען א גליקליכע, דאס וועט זיין דער אנפאנג פון המן'ס סוף...

— אה, ווירדיגע קעניגין!—האט חרבונה אויסגערופען—איך האב פארגעסען איבערצוגעבען נאך זעהר א וויכטיגע זאך וואס המן האט אין זיין גרויס־פערצווייפלונג פאר מיר מודה געווען.

— און וואס איז דאס?—איז אסתר נייגיעריג געווארען.

— ווען המן האט מיר גענומען דערצעהלען וועגען זיין אומגליק, וואס האט איהם געטראפען, האט ער פלוצלונג אויסגערופען: "איך האב מורא, אז די געטער פון פרס בעשטראפען מיר" איך האב איהם גלייך גענומען פרעגען וואס פאר א זינד ער איז בעגאנגען געגען די געטער און ער האט זיך פאר מיר מודה געווען דאס ער האט געטויטעט א פערסישען מאן, ווענען ער האט געהאלטען פאר מרדכי'ס א פריינד.

— און דאס איז געוויס געווען התך!—האט די קעניגין אויסגערופען.

— יע, ווען איך האב איהם גלייך געזאגט, אז דאס איז התך האט ער זיך מודה געווען און מיר געבעטען איך זאל קיינעם נישט דערצעהלען.

— דער אומווירדיגער המן, דער רוצח!—האט די קעניגין אויסגערופען מיט כעס—ער האט אזא אומשולדיגען מאן געטויטעט! ארימער התך! ווען ער וואלט מיר דאן געזאגט, אז המן האט איהם איינגעלאדען צו זיך, וואלט ער דאך יעצט געבליבען לעבען. איך וואלט בשום אופן נישט דערלאזט, אז ער זאל איהם בעזוכען. אבער המן'ען וועט עס אלעם נישט געשאנקען ווערען, ער וועט אויך פאר דעם בעצאהלען.

— איך גלויב, אז דער קעניג האט געמעגט דערפון וויסען, — האט חרבונה געזאגט—ווען די קעניגין וועט זיך פאר איהם בעקלאגען, אז המן האט אריינגענארט צו זיך איהר בעסטען און געטרייסטען דינער און איהם געטויטעט, וועט זיך דער קעניג באלד ארומזעהען, אז ער האט המן'ען צופיעל מאכט געגעבען...

— היינט אין אבענד דארף דער קעניג קומען נאך אמאל צו מיין מאהל־צייט צוזאמען מיט המן׳ען, און דאן וועל איך שוין דעם קעניג וועגען אלעם דערצעהלען.

— מרדכי׳ס לעבען האט ווירקליך געהאנגען אויף א האר !—האט חרבונה געזאגט—און עס איז א גרויסער נס געשעהן—המן איז געקומען בעטען דעם קע־ניג׳ס ערלויבניס אויפצוהייגנען מרדכי׳ן, די תליה איז שוין געווען פארטיג אויף דעם הויכען בוים... איך האב זיך שטארק געשראקען פיעלייכט וועט המן נישט ווארטען אויף דעם קעניג׳ס ערלויבניס און ער וועט איהם גלייך פיהרען צו דער תליה. איך בין די גאנצע צייט געשטאנען בעהאלטען נעבען פאלאץ, און מיין הארץ האט אין מיר געציטערט, ווען איך האב דערזעהן המן׳ען אנקומענדיג אין הויף פון פאלאץ אין מיטען דער נאכט... ער האט אויסגעקוקט צו זיין זעהר פרעהליך און מונטער... און ווי אנדערש ער האט אויסגעזעהן ווען ער איז ארויס פון פאלאץ מיט די קעניגליכע מלבושים, זיין קרוין און פערד. ער איז געווען זעהר אויפגערעגט און צושראקען.

— אה, ווי איך וואלט שוין געוואלט זעהן ווי המן פיהרט מרדכי׳ן איבער די גאסען פון שושן. דו ווייסט וואס איך האב פערגעסען אנצוזאגען דעם הויפט פון דער ארמעע—האט זיך אסתר אפגערופען—אז ווי ער וועט דערהערען, אז המן רופט אויס, זאל ער גלייך אפשטעלען דאס שפיעלען כדי אלע זאלען קענען הערען וואס המן שרייט אויס !

— אט וועל איך לויפען איהם אניאגען און איהם איבערגעבען די קעניגין׳ס רייד.

חרבונה האט זיך א נייג געטהאן און איז שנעל אוועק צו דעם פלאץ וואו דער הויפט פון דער ארמעע האט זיך געפונען מיט זיינע סאלדאטען.

אלע אידען פון שושן זיינען שנעל ארויסגעקומען און דערזעהענדיג ווי המן פיהרט מרדכי׳ן אויפ׳ן פערד, און ווי מרדכי זיצט ווי א קעניג מיט א קרוין אויפ׳ן קאפ אנגעטהאן אין קעניגליכע קליידער, איז דא אלעמען דאס גליק און פרייד גע־ווען זעהר גרויס. נאך גרעסער איז די שמחה געווען ביי יונגווארג... זיי זיינען ארויסגעלאפען האלב אנגעטהאן, בארוויסע און גענומען נאכלויפען המן׳ען.

המן האט נישט אויפגעהערט צו שילטען, ער האט שוין געוואלט וואס שנעלער ארויסגעהן פון דער אידישער גאס. ער איז געווען זיכער, אז די פער־פלוכטע אידען, וועלען נישט וואגען ארייננצוקומען אזוי פריה אין די גאסען, וואו בלויז פערסיער וואהנען. צו זיין גרויס איבערראשונג, אבער האט זיך באלד דערטראגען צו זיינע אויערען מוזיק פון סאלדאטען, וועלכע זיינען איהם ענט־קעגען געקומען. דער הויפט פון דער ארמעע איז צוגעקומען צו המן׳ען און האט איהם איבערגעגעבען דעם בעפעהל פון דער קעניגין.

— דו ווערסט דארפען אונז נאכגעהן. מיר וועלען געהן א פריהער און שפיעלען און דו וועסט געהן הינטער אונז און פיהרען מרדכי׳ן און אויסשרייען וואס דער קעניג האט דיר פארזאגט.

המן׳ען איז יעצט נאך מעהר ביטער געווארען אויפ׳ן הארצען. יעצט וועלען זיך אלע אויפכאפען פון שלאף און זעהן ווי אזוי ער איז געפאלען, אז ער דארף פיהרען מרדכי׳ן און איהם אנטהאן אזא גרויסען כבוד, איבערהויפט האט חמן

געוואָלט פערמיידען די גאס, וואו זיין הויז געפינט זיך. ער וויים, אז זרש האט צוזאמען מיט די געסט דארטען פארבראכט ביז שפעט אין דער נאכט און יעצט מוזען זיי אלע שלאָפען, האָפענדיג אז באלד וועט ער זיי קומען אנזאגען די שמחה, דאס דער קעניג האט איהם אויך דיזען מאל איבערגעגעבען זיין זיעגעל רינג און אז ער געהט גלייך אויפהענגען מרדכי'ן או דא וועלען זיי פּלוצלונג דערזעהן ווי ער פיהרט גאר מרדכי'ן אויפ'ן פערד. א ציטער איז דורך זיין קער־פער, ער האט געהאלטען דעם פערד פאר'ן צוים און גענומען נאכגעהן די סאל־דאטען, וועלכע האבען גענומען שפּיעלען גאנץ הויך.

— פאוואס טהוסטו נישט דעם קעניג'ס בעפעהל און רופסט נישט אויס אין דער הויך וואס ער האט דיר פערזאגט! — האט א בעאמטער פון קעניג זיך צו איהם אפּגערופען.

המן האט גענומען אויסרופען:

"אזוי ווערט געטהאן צו א מאן, וועמען דער קעניג וויל גרוים מאכען!"

— קיינער קען דיך נישט הערען, המן! — האט דער בעאמטער איהם גע־זאגט.

המן האט גענומען שרייען נאך העכער, אבער מען האט אלץ נישט גע־קענט הערען, צוליעב דעם טומעל פון דעם שפּיעלען.

באלד איז צוגעקומען חרבונה און ער האט עס אריינגערוימט דעם הויפּט פון דער ארמעע אין אויער.

דער הויפּט איז צוגעגאנגען צו המן'ען און איהם געזאגט:

—עס איז דער בעפעהל פון דער קעניגין, אז דו זאלסט בלויז דאן נעהמען אויסשרייען, וואס דער קעניג האט דיר פערזאגט, ווען מיינע סאלדאטען וועלען אויפהערען זייער שפּיעלען אויף א ווייל. דו טארסט נישט פערגעסען, אז ווי נאר עס ווערט שטיל מוזטו דאן אויסשרייען:

— איך וועל טהאן ווי דו זאגסט מיר, — האט המן זיך צו איהם אפּגערופען

—אבער איך וועל דיר בעטען דו זאלסט מיר טהאן א געפעלינקייט.

— וואס איז דיין פערלאנג?

— מיין פערלאנג איז — האט המן טרויעריג געזאגט — אז דו זאלסט מיט דיין ארמעע נישט געהן אויף דער גאס, וואו מיין הויז געפינט זיך. פארשטעהסטו, איך וואלט זעהר נישט געוואלט, אז מיין פרוי זרש און מיינע געסט וועלכע געפי־נען זיך אין מיין הויז, זאלען מיר דערזעהן אין אזא לאגע.. ועסטו עס פאר מיר טהאן?

— צו מיין בעדויערען וועל איך דיין פערלאנג נישט קענען ערפילען דיזען מאל! — האט איהם דער הויפּט געענטפערט — איך האב א בעפעהל פון דער קע־ניגין, אז איך זאל דורכמארשירען מיט מיין ארמעע איבער אלע גאסען פון שושן, און איך טאהר נישט מאכען קיין אויסנאהם מיט דער גאס, וואו דיין הויז גע־פינט זיך.

— דו דארפסט אבער נישט פערגעסען! — האט המן גענומען צוריקקריגען זיין מוטה — אז כאטש איך בין יעצט דערנידעריגט, איז עס בלויז צייטווייליג, איך בין נאך אלץ דער קעניג'ס הויפּט מיניסטער און זיין משנה למלך, און אויב דו וועסט מיך יעצט נישט פאָלגען, וועסטו נאכהער חרטה האבען!

— עס טהוט מיר זעהר לייד, וואס איך דארף ווידירשפעניגען דיין מויל, אבער אפילו ווען דו ביזט איצט נישט אין דיזער לאגע, וואלט איך גארנישט געקענט טהאָן, דער בעפעהל פון דער קעניגין איז אין מיינע אויגען א סך העכער ווי דער בעפעהל פון דעם קעניג׳ס "משנה למלך !"

— ווארט, איך וועל פון דיר אויך נקמה נעהמען !—האט המן א קריץ געטהאָן מיט די ציינער.

— דיין נקמה וועסטו אָפּלעגין אויף שפּעטער—האט דער הויפּט פון דער ארמעע געזאגט—דערווייל פערגעס נישט אויסצושרייען, און טאקע גאנץ הויך, וואס דער קעניג האט דיר פערזאגט ! יעדעס מאל ווען דאס שפּיעלען וועט אויפהערען, זאלסטו אויפהויבען דיין שטימע !

דער מארש איז פּאָרטגעזעצט געווארען. פון דעם גרויסען טומעל און פון שפּיעלען האבען זיך אלע איינוואוינער פון שושן אויפגעכאפּט פון זייער שלאָף און צוגעלאפען צו די פענסטער, ווען זיי האבען בעמערקט, אז אזא גרויסארטיגען פאראד, האבען זיי שנעל ארויפגעכאפּט זייערע בגדים און ארויסגעלאפען אין גאס. דער המון האט זיך פערגרעסערט מיט יעדען מאָל וואס זיי האבען דורכגעמארשירט א גאס. אלע איינוואוינער מענער און פרויען יונג און אלטע און אפילו קליינע קינדער, זיינען ארויסגעגאנגען זעהען ווי אזוי דער גרעסטער מאן פון שושן, דער צווייטער צום קעניג, פיהרט מרדכי׳ן דעם אידען אין אזא קעניגליכע אויסשטאטונג.

פּלוצלונג האט זיך די מוזיק איינגעשטילט. עס איז געווארען שטיל ארום און המן האט אויסגערופען מיט א הויכע שטימע :

— "אזוי ווערט געטהאָן צו א מאן וועמען דער קעניג וויל גרויס מאכען !"

— וואָס איז דאָ פּאָרגעקומען פּלוצלינג ? — האָבען די איינוואוינער געשטוינט און גענומען פרעגען איינער דעם צווייטען.

— ווי עס ווייזט אויס, וועט דער איד מרדכי פארנעהמען המן׳ס פּלאץ אין דער מלוכה—האט א צווייטער געזאגט.—אזא כבוד האט נאך קיינער ביז יעצט נישט געהאט, ער זאל טראָגען די קרוין פון קעניג און רייטען אויף דעם קעניגליכען פערד און ווערען געפיהרט פון אזא גרויסען מאן ווי המן איז.

— איך האב מורא, אז דאס וועט מאכען א סוף צו זיין גרויסקייט—האט נאך איינער געזאגט—אלע ווייסען דאך, אז מרדכי איז המן׳ס גרעסטער שונא און ער האט זיך שוין פאר אלעמען בערימט, אז אָט, אָט, וועט ער מרדכי׳ן אויפהענגען... איך האב אליין געזעהען ווי זיינע זיהן האבען צוגעגרייט די תליה אויף דעם העכסטען בוים, נעבען פּאלאץ.

יענע נאכט, ווען המן האט פערלאָזען זיינע געסט און זרש׳ן אין מיטען פון זייער הוליאנקע, און איז אוועק צום קעניג בעטען ערלויבניס אויפצוהענגען מרדכי׳ן איז זרש נישט געגאנגען שלאָפען.

— איך גלויב, אז מיר וועלען שוין ווארטען ביז וואנען המן וועט זיך אומקעהרען מיט די גוטע נייעס, און דאן וועלען מיר אלע געהן זעהן ווי המן׳ס גרעסטער שונא ווערט אויפגעהאנגען. מיינע זיהן און טעכטער וואלטען מיר קיינמאָל נישט מוחל געווען, ווען איך לאָז זיי פערשלאָפען אזא וויכטיגע געשעהעניס.

— און מיר האבען גאר קיין חשק נישט זיך אומצוקעהרען אהיים ביז וואַ־נען מיר וועלען אליין מיט אונזערע אויגען זעהן מרדכי'ס קערפּער וויגט זיך אויף דעם גרויסען בוים!—האט איינער פון די געסט אָפּגערופען.

זרש האט אָנגעפילט די כוסות און זיך אָפּגערופען מיט א שמייכעל:

— דיזער פריהמאָרגען וועט ווירקליך זיין ביי אונז א גרויסער יום טוב און מיר מעגען זיך גוט משמחה זיין.

— און דער צווייטער גרויסער יום טוב וועט זיין פאר אלע פּערסיער — האט זיך נאָך א גאסט אָפּגערופען—יע, דעם דרייצעהנטען אדר, ווען יעדער פון אונז וועט האבען די מעגליכקייט צו מאכען יעדען אידען מיט א קאָפּ קירצער און אין דערזעלבער צייט אוועקנעהמען פון איהם זיין רייכטהום, וועט זיין דער גרעס־טער און פרעהליכסטער יום טוב פאר אלע פּערסיער.

— איך האב שוין אפילו ביי זיך בעשלאָסען וועלכער איד זאל זיין מיינער, און ווען די צייט וועט קומען וועט ער דורך מיין האנט געקוילעט ווערען און זיין פּערמעגען זאל געהערען צו מיר. יע, מיין איד איז טאקע איינער פון די רייכסטע פון שושן.

— און מיין איד פערמעגט אויך א גרויסען פערמעגען—האט נאָך איינער געזאגט—איך מוז זאגען דעם אמת, אז יעדען טאָג געה איך פערביי זיין הויז צו זעהען אויב צופיעל ווערט ניט אָפּגעניצט פון דעם פערמעגען, וואס וועט בע־לאנגען צו מיר!

— איך האב בעשטימט גדליה'ן, שמעון'ס פאטער, פאר מיין קרבן.. מען זאגט אויף איהם, אז ער איז גוט רייך... און איך בין שטארק צופריעדען וואס זיין זוהן, שמעון געפינט זיך אין געפענגניס, דערוואייל וועט וואס ווינציגער פער־צעהרט ווערען פון גדליה'ס פערמעגען.

— אבער איך גלויב, אז דו ביזט שוין צו שפּעט!—האט זרש געלאכט — מיין זוהן פרשנדתא האט שוין דעם אידען גדליה'ן גענומען פאר זיך... דו ווייסט דאָך, אז מיינע זיהן האבען פעראורזאכט שמועו'ס ארעסט און דעריבער זיינען זיי מעהר בערעכטיגט צו איהם ווי דו.

— נו, וועל איך זיך מיר אויסקלייבע אן אנדער אידען!—האט יענער גאסט גוטמוטהיג געענטפערט,—ווינציג רייכע אידען זיינען פאראן אין שושן! איך וועל דאָך נישט געהן קאָנקורירען מיט המן'ס זיהן.

— וואס וועסטו טהאָן מיט מרדכי'ס הויז?—האט אימיצער געפרעגט זרש'ן,—וועסטו עס דען איבערלאָזען צו זיין וויב קציעה ביז וואנען איהר טאָג וועט קומען אדער, דו וועסט עס גלייך אוועקנעהמען.

— געוויס וועל איך דאס גלייך אוועקנעהמען!—האט זרש געענטפערט— וואס דען איך וועל דאס איבערלאָזען פאר קציעה'ן. זי וועט שוין געפינען א פלאץ פאר זיך ביז דעם דרייצעהנטען אדר.

— און אויב נישט וועלען מיר אויך נישט זיין שטארק בעזארגט—האט אי־מיצער פון די געסט זיך פאנאנדערגעלאכט—עס וואלט דאך געווען אן אונזין צו לאָזען קציעה'ן וואהנען אין אזא שעהנע רייכע הויז.

— איך האב שוין זיין הויז פון לאנג אוועקגעשאָנקען צו מיינע זיהן!— האט זרש געזאגט—און אזוי ווי נאכדעם ווי אלע אידען וועלען אויסגע'הרג'עט

ווערן, וועט שוין די גאס מעהר נישט זיין קיין אידישע גאס, וועלען מיינע זיהן דארט קענען וואהנען.

— מען זאגט, אז מרדכי איז זעהר רייך, און זיין ווייב קציעה האט די שעהנ־סטע ציערונג.

— איך האב שוין וועגען דעם זיך דורכגערעדט מיט המן׳ען, פריהער האבען מיר בעשלאָסען צוצונעהמען מרדכי׳ס רייכטהום פאר אונזערע קינדער. אָבער המן האט בעשלאָסען פאַרצושלאָגען פאר דעם קעניג אז מרדכי׳ס רייכטהום זאל אריין אין דעם אוצר פון דער מלוכה. ווייל ער ווייס גאנץ גוט, אז דער קעניג וועט איהם דאס הייסען צונעהמען פאר זיך... די זעלבע זאך האט פאסירט ווען המן האט געוואלט אָפּגעבען דעם קעניג די צעהן טויזענד שטיקער זילבער פאר די ערלויבניש וואס ער האט איהם געגעבען. אָבער דער קעניג האט איהם געהייסען האלטען די געלט פאר זיך. און אזוי וועט ער געוויס טהאן מיט מרדכי׳ס רייכטהום, ווען המן וועט איהם אָנבאָטען עס אריינצוברענגען אין דעם אוצר פון דער מלוכה. אָה, ווי שטארק ליעב דער קעניג האט המן׳ען, ער וועט פאר איהם אלעס טהאָן.

זרש איז צוגעגאנגען צום פענסטער און האט ארויסגעקוקט אין דרויסען.

— עס פאנגט שוין אָן צו טאָגען! — האט זי זיך אָפּגערופען צו איהרע געסט — המן וועט מעגליך באלד אָנקומען און ער וועט אונז אלעמען איילען צו געהן זעהן ווי ער הענגט מרדכי׳ן! איך מוז אויפוועקען מיינע קינדער... זאלען זיי זיין געגרייט. המן וועט געוויס נישט וועלען ווארטען צו לאנג אויף זיי... ער איז דאך אזוי נייגיעריג פּטור צו ווערען פון זיין גרעסטען שונא, אז ער וועט אפילו קיין רגע נישט וועלען פערלירען. און מיינע טעכטער האבען מיר אָנגעזאגט, איידער זיי זיינען געגאנגען שלאָפען, אז איך זאל זיי אויפוועקען גאנץ פריה כדי זיי זאָלען נישט פעשפּעטיגען צו זעהן ווי זייער פאָטער הייננט דעם פערהאסטען אידען, מרדכי.

זרש האט גלייך אויפגעוועקט איהרע צוויי טעכטער און איהרע איבעריגע זיהן.

— שנעלער טהוט זיך אָן און זייט געגרייט! — האט זי געזאגט — אייער פאָטער קען אָנקומען יעדער רגע, און ער וועט לאנג אויף אייך נישט ווארטען, און איהר מיינע זיהן וועט מוזען העלפען דעם פאָטער ארויפצוהויבען מרדכי׳ן אויף דער תליה. איך וויל נישט אז אימיצער אנדערש זאל עס טהאָן. איהר דארפט וויסען, אז מרדכי איז זעהר א שווער געוויכטיגער איד און אייער פאָטער וועט זיך נויטיגען אין אלע זיינע צעהן זיהן.

— און אויב דאָן וועט נאך זיין צו שווער וועלען מיר אויך א העלף טהאָן! — האט די עלטערע טאָכטער אויסגערופען.

— געוויס, ווילען מיר אויך האבען א חלק אין מרדכי׳ס טויט! — האט די אינגערע צוגעגעבען.

אלע האבען זיך שנעל אָנגעטהאָן. ויזתא איז געווען דער ערשטער פארטיג צו ווערען.

— מוטער! — האט ער אויסגערופען — איך וועל ארויסלויפען בעגעגענען דעם פאָטער.

— ביים עפּעס איבער, ויזתא !—האָט זי אויסגערופען—נאָכהער וועסטו געהן.

—איך בין אָבער נישט הונגעריג ! איך איל זיך, אַה, מוטער לאָז מ׳ר געהן.
ויזתא איז שנעל ארויס פון הויז. די איבעריגע קינדער האָבען זיך געזעצט ביים טיש.

— איך וועל אויפוועקען מיין דינסט, די פרוי פון ירוחם דעם שמיעד !— האָט זרש זיך אָפּגערופען—זי וועט אויך האָבען גרויס פערגעניגען צו זעהן ווי מרדכי ווערט געפיהרט צו דער תליה און דערווייל וועט זי פאַר אייך צוגרייטען דעם פריהשטיק.

זרש האָט אויפגעוועקט די פרסית און איהר געזאָגט: יעצט וועט שוין לאַנג נישט נעהמען און דו וועסט צוריקקריגען דיין טאָכטער עדה. ווען די איבעריגע אידען וועלען זעהן אז זייער עלטסטער הענגט, וועלען זיי שוין מורא האָבען זיך אַנצופאַנגען מיט די פּרסים, און וועלען שוין טהאָן אַלעס וואָס מיר וועלען זיי זאָגען.

זרש און די געסט, המן׳ס גוטע פריינד, האָבען שוין אויך אָנגעפאַנגען צו הונגערען. אין די פרסית האָט געגרייט טישען פאַר אַלעמען. זיי האָבען גענעסע פריהשטיק מיט גרויס אַפּעטיט.

פּלוצלונג לויפט אריין ויזתא א פאַרסאַפּעטער און מיט א פרעהליכער שטימע רופט ער אויס:

— זיי קומען ! דער פאָטער פיהרט מרדכי׳ן צו דער תליה. מוזיק שפּיעלט ! אזוי פיעל סאָלדאטען. מרדכי גיט אָפּ גרויס כבוד דעם פאָטער... אזוי פיעל מענשען געהן נאָך. די גאַנצע שטאָדט איז ארויסגעקומען צו זעהן ווי מרדכי פיהרט המן׳ען אָנגעטהאָן אין קעניגליכע קליידער... אַ זיי קומען אַן אויף אונזער גאַס. מרדכי וועט איהם געוויס פארביי פיהרען אונזער הויז

— וואָס ? !—האָט זרש אויסגערופען מיט פרייד, דיין פאָטער טראָגט די קרוין ! אַה, געבענשט זאָלען זיין די געטער ! מיינע קינדער איהר מעגט שוין אַלע זיך גליקליך שעצען. המן האָט שוין זיין פּלאַן פערווירקליכט... ער איז געוואָרען קעניג אנשטאָדט אחשורוש׳ן און יעצט, איידער ער פיהרט מרדכי׳ן צו דער תליה, האָט ער געוויס געהייסען, אז מרדכי זאָל איהם דורכפיהרען איבער די גאַסען פון שושן. אַה, שנעלער, קינדער איך הער שוין די מוזיק און דעם גע־רויש. אין מיינע אויערען קלינגען שוין די אויסגעשרייען פון פאָלק : ״לאַנג לע־בען זאָל המן, אונזער קעניג !״ יע, מיינע געסט—האָט זי זיך צו זיי געווענדעט— אייער פריינד המן איז געוואָרען קעניג איבער פרס און מדי.

— מיר זיינען גליקליך דאָס צו הערען !—האָבען די געסט מיט גרויס שמחה געזאָגט.

— אָט לויף איך ווייטער ארויס !—האָט ויזתא מעהר נישט געקענט איינ־שטעהען.

— וואַרט צו א ווייל, ויזתא !—האָט זרש איהם צוריקגעהאַלטען—ביזטו זיכער, אז דו האָסט געזעהן די קרוין אויף דיין פאָטער׳ס קאָפּ.

— וואָס דען איך בין בלינד ?—האָט ויזתא אויסגערופען—די גאַס איז פול מיט מיליטער. מען שפּיעלט און מען זינגט פריהער איז פאַר מיר געווען שווער

צו זעהן צוליעב די גערעכטיגקייט, האב איך אבער געשטעלט אויף די שפיץ פינגער און איך האב דייטליך געזעהן די קרוין אויף זיין קאפ.. איך האב אפילו גע־הערט מיין פאטערס שטימע.

— אט קומען זיי אן!—האט די עלטערע טאכטער אויסגערופען נאכדעם ווי זי האט איהר קאפ ארויסגערוקט דורכ'ן פענסטער.

— אה, וואס פאר א המון! ווי שעהן די סאלדאטען שפילען—האט אויך די אינגערע טאכטער א קוק געטהאן דורכ'ן פענסטער.

— לאמיר שנעל ארויסגעהן דעם פאטער ענטקעגען!—האט זרש אויס־גערופען.

— ניין, מוטער, דו וועסט זיך נישט קענען דערשלאגען צו איהם, די גאס איז פול מיט מענשען, קום בעסער ארוים אויף דעם באלקאן, פון דארטען ווע־לען מיר א סך בעסען קענען זעהן.

זרש, איהרע צוויי טעכטער און די געסט, זיינען ארוים אויף דעם באלקאן, אבער די איבעריגע זיהן האבען זיך א לאז געטהאן אין דרויסען... זיי האבען שוין מעהר קיין געדולד נישט געהאט.

די מוזיק איז שטארקער געווארען. די סאלדאטען האבען געמארשירט פאר־אויס און געשפיעלט; הינטער זיי זיינען געגאנגען די רייטער. זרש און איהרע טעכטער האבען אנגעשטרענגט זייערע בליקען.

— ויזתא האט קיין ליגען נישט געזאגט!—האט זרש אויסגערופען מיט גרוים פרייד—איך זעה שוין די קרוין. המן טראגט די קעניגליכע קרוין... עס איז ביי מיר קיין צווייפעל נישט, אז אייער פאטער איז יעצט דער קעניג פון פרס און מדי, יעצט מעג איך אייך שוין זאגען, אז המן האט שוין לאנג געפלאנעוועט צו ווערען קעניג אנשטאט אחשורוש'ן, אלע ווייסען, אז ביז איצט האט המן אלץ איינס געפיהרט די מלוכה... און אז המן איז מעהר פאסיג צו זיין קעניג ווי אחשורוש.

— און איך האב שוין דאס אויך לאנג ארויסגיזאגט—האט איינער פון די געסט זיך אפגערופען—דאס גאנצע לאנד ווייס, אז המן איז דער קליגסטער מאן און ער וועט וויסען בעסער ווי צו פיהרען די מלוכה.

— דאס איז אבער אליין אויך א גאנץ קלוגער איינפאל!—האט זרש זיך געשמאלצען פון פרייד—צו צווינגען זיין גרעסטען שונא ער זאל איהם פיהרען איבער די גאסען און אויסרופען אז המן איז געווארען קעניג... וואס וועט ער פארזאמען ווען ער וועט איהם אויפהענגען אביסעל שפעטער...

ווארט, מוטער, איך וועל דיר באלד עפעס ציינען!—האט די עלטערע טאכ־טער אויסגערופען און איז שנעל אריינגעלאפען אין קיך. זי איז גלייך צוריקגע־קומען מיט אן עמער פול מיט שמוציגע וואסער.

— וואס ווילסטו טהאן, מיין טאכטער?—האט זרש איהר געפרעגט.

— מרדכי וועט דאך געווים פארבייפיהרען אונזער פאטער, דיזען באלקאן, וויל איך, ווי נאר מרדכי וועט זיך דערנעהענטערען, איהם אפגיסען מיט דיזע שמוציגע וואסער.

— מיר וואלטען טאקע געהאט נאך מעהר שפאס!—האט זרש אויסגערו־

פען א גליקליכע—איך שטעל זיך פאר ווי מרדכי וועט געהן און פון איהם וועט רינען דאס שמוציגע וואסער.

אלע האבען זיך שטארק פארנאנדערגעלאכט.

— דאך אבער מיין טאכטער, ווייס איך נישט אויב דו זאלסט עס טהאן, ווייל עטוואס וואסער קען זיך נאך ארויפשפריצען אויף דיין פאטער.

— איך וועל זעהר פארזיכטיג זיין, מוטער!—האט זי געזאגט אויפהויבענדיג דעם עמער—איך וועל מרדכי'ן אפגיסען אזוי, אז אפילו קיין איינציגער טראפען וואסער וועט נישט ארויפגעשפריצט ווערען אויפ'ן פאטער... אה, וועלען דאס אלע לאכען ווען מרדכי וועט פלוצלונג קריגען אזא ריינע באד... עס וועט זיך גיסען דאס שמוציגע וואסער פון זיין קאפ און פון זיין באָרד און דער עולם וועט זיך קייכען פון געלעכטער.

— אט קומען זיי שוין אן!—האט זרש אויסגעשריען—די סאלדאטען זיינען שוין כמעט אונטער אונזער באלקאן, זיי געגרייט מיין טאכטער, און זיי זעהר פארזיכטיג!

די מוזיק און די געזאנגען האבען זיך צונויפגעמישט מיט די געשרייען און טומעל פון דעם המון און האבען אנגעפילט די לופט.

המן'ס עלטערע טאכטער איז געשטאנען מיט דעם עמער פול מיט שמוציגע וואסער. זי האט זיך אריבערגעבויגען און געווארט ביז וואנען זיי וועלען צוקומען גאנץ נאהענט. זי האט זיך גוט געציעלעוועט אז איהר פאטער וועלכער רייט אויפ'ן פערד זאל אפילו נישט בעשפריצט ווערען.

— פליוך!—האט זי א בויג געטהאן דעם עמער!

עס האט זיך דערהערט א געשריי און א טומעל.

— אה, מיין טאכטער!—האט זרש א געשריי געטהאן—דו האסט אפגעגאסען דיין אייגענעם פאטער! אה, פינסטער און טרויעריג איז מיין וועלט געווארען! מרדכי האט גאר אויף דעם פערד מיט די קעניגליכע קרוין אויף זיין קאפ און המן פיהרט עס איהם דורך די גאסען פון שושן.

די טאכטער וועלכע האט נאך געהאלטען דעם ליידיגען עמער אין איהר האנט, איז אומגעפאלען פון גרויס שרעק און אויפרעגונג.

— וואס האט פאסירט?—האט יעדער געגומען פרעגען— ווי אזוי איז דאס מעגליך, אז המן זאל פיהרען מרדכי'ן אויף דעם קעניגליכען פערד אנגעטהאן אין די קעניגליכע בגדים.

די מוזיק האט אויף א ווייל־ע אויפגעהערט. אין גאס איז געווארען שטיל.

"אזוי ווערט געטהאן צו א מאן וועמען דער קעניג וויל גרויס מאכען".— האט זיך המן'ס שטימע דערטראגען צו זרש'ן און די געסט.

א הילכיגער געלעכטער האט אויסגעבראכען אין גאס ווען מען האט בעמערקט ווי עס רינט פון המן'ען די שמוציגע וואסער, וואס זיין אייגענע טאכטער האט נאר וואס אויף איהם ארויפגעפליוכעט.

המן האט זיך געטרייסעלט, ער האט געווישט זיין פנים מיט דעם ארבעל. ער האט זיך געפיהלט זעהר אומבעקוועם. זיינע בגדים זיינען געווען דורכגעווייקט... ער האט בעמערקט ווי אלע לאכען און שפאסען פון איהם... און פון זיין מויל האבען זיך געשאטען קללות. ער איז שוין מיעד געווארען ארומפיהרענדיג

מרדכין. אבער ער האט נאך עטליכע גאסען וואו ער וועט דארפען איהם פיהרען.

ער איז נאכגעגאנגען די סאלדאטען וועלכע האבען ניט אויפגעהערט צו שפיעלען און ער האט איהם גענומען פארבייפיהרען דעם פאלאץ פון דער קעני־גין. נישט ווילענדיג הויבט המן אויף זיין קאפ און בעמערקט ווי אסתר המלכה קוקט ארויס. ער זעהט ווי איהר פנים גלאנצט פון פרייד.

אה, ווי שטארק גענארט ער איז ביי זיך געווען—האט זיך המן געטראכט—ער האט געמיינט, אז די קעניגין האט איהם ליעב... יעצט ווייס ער אז זי האט געשיקט די מיליטער כדי אויפצואוועקען אלע איינוואהנער פון שטאדט... און אין דער שטיל האט ער א בורטשע געטהאן א קללה אויך פאר דער קעניגין.

פון דארטען האט המן אפגעפיהרט מרדכי'ן צו דעם טויער פון דעם קעניג'ס פאלאץ.

מרדכי איז ארונטער פון פערד און ער האט אויסגעטהאן די קרוין און די קעניגליכע בגדים. און איז צוריק געגאנגען אין שוהל. אלע אידען האבען זיך שוין געהאט פערזאמעלט צו דאנקען און לויבען פאר דעם חסד וואס ער האט מיט זיי געטהאן.

קציעה האט געווארט אויף מרדכי'ן נישט ווייט פון דעם טויער און ווען זי האט געזעהן, אז איהר מאן קומט ארויס פון דעם קעניגליכען הויף איז זי איהם ענטקעגען געקומען און איהם געהאלזט און געקושט.

— מיין טייערער מרדכי, מיר האבען א גרויסען, גוטען גאט. יעצט, נאך דיזער פאסירונג וועט שוין המן מעהר נישט וואגען דיר קיין שלעכטעס צו טהאן.

— מיר טארען נאך נישט זיין צו זיכער !—האט מרדכי זיך אפגערופען—מיר דארפען פארטזעצען אונזערע תפילות צו אונזער פאטער אין הימעל. אפשר וועט ער רחמנות האבען איבער זיין פאלק און ער וועט מבטל מאכען די גזרה וואס המן האט ארויסגעגעבען אויסצושלאכטען אלע אידען אין איין טאג... מיר טארען זיך נישט צופיעל פרעהען, ווייל דער גרויסער געפאהר איז נאך נישט פאריבער, עס וועט זיין זעהר שווער פאר דעם קעניג צוריקצורופען א גזרה וואס איז גע'חתמ'עט געווארען מיט דעם קעניג'ס זיעגעל רינג.

— אויב אזא זאך איז געווען מעגליך, אז המן זאל דיר ארומפיהרען איבער די גאסען אין קעניגליכע קליידער און דיר אנטהאן אזא כבוד, וועט יעצט אלעס מעגליך זיין.

— מיר טארען נישט פערגעסען, אז המן'ס שטארקייט איז נאך נישט גע־בראכען. דאס איז בלויז געווען א צייטווייליגער קאפריז פון דעם קעניג, אבער נאכהער קען זיין, אז המן וועט צוריק קריגען זיין פריהערדיגע מאכט, און ערשט דאן וועט ער זיין כעס אויסלאזען אויף אונז אלעמען.

א טרויעריגער און דערשלאגענער האט המן געשלעפט זיינע מיעדע פיס, ער איז קוים דערקראכען אהיים. ער האט נאך דארט געטראפען זיינע געסט. זרש האט איהם דיזען מאל נישט בעגריסט מיט איהר געוועהנליכען שמייכעל. זי האט זיך אויף איהם יעצט נישט אומגעקוקט... זיינע זיהן און טעכטער זיינען איהם נישט ענטקעגען געקומען ווי אימער. אויך זיינע גוטע פריינד, וועלכע פלעגען קומען אזוי אפט פערברענגען אין זיין הויז, אויך זיי האבען קרום אויף איהם געקוקט.

— אַה, וואס פאר אַן אומגליק ! וואס פאר אַן אומגליק !—האט זרש אויסגערופען.

— אין דעם זיינען דיינע בנים שולדיג !—האט המן אויסגערופען מיט צאַרן אָנווייזענדיג אויף פרשנדתא און דלפון.

— אַז דו ביזט א שלימזל איז עס זייער שולד ?—האט זרש זיך א קרים געטהאָן—דו האסט איבערטריבען דיין מאכט מיט דעם קעניג... דו האסט געדענקט, אַז אָהן דיר וועט גאר דער קעניג קיין איינציגע רגע נישט אויסקומען. און יעצט האָסטו דיר ! אַה, וואוהין וועל איך זיך קענען בעהאַלטען פון שאַנדע.... דו זעהסט דאך וואס פאר א שלימזל דו ביזט, אַז דיין אייגענע טאָכטער האט דיר אָפּגעפליוכעט מיט אַן עמער שמוציגעס וואסער.

— מיין טאָכטער האט עס געטהאָן !—האט המן אויסגערופען.

— זי איז נישט שולדיג. זי איז געווען אזוי זיכער, אַז דו רייטסט עס אויפ'ן פערד און מרדכי פיהרט עס דיר, אַז זי האט לאַנג נישט געטראַכט. א גאַס געטהאָן דעם עמער איבער דיין קאָפּ.

— נישט געזאָרגט, זרש !—האט המן געמאַכט א פערזוך איהר צו טרייסטען—נאָך אַלעמען בין איך דאך אַלץ פערבליבען דעם קעניג'ס משנה למלך און זיין הויפּט מיניסטער... עס האט זיך גראָדע געמאַכט אזוי. ווען מיינע זיהן האַבען פאר איהם פאַרגעלייענט די געשיכטע ווי אזוי מרדכי האט זיין לעבען גערעטעט, בין איך אַנגעקומען אין פּאַלאַץ. און דיזער נאַרישער געדאַנק האט א בליץ געטהאָן דעם קעניג אין מח... ער האט געוואָלט מרדכי'ן עפּעס טהאָן דערפאר, ווייל ער האט אויסגעפונען, אַז מען האט איהם גאר קיין בעלוינונג נישט געגעבען. יעצט אָבער אַז מרדכי האט געקראָגען זיין בעלוינונג וועט דער קעניג נישט זיין דאַגעגען איך זאָל מיין פּלאַן אויפצוהענגען מרדכי'ן, פאַרווירקליכען.

— אָה, המן ! שלאָג זיך ארויס אַזעלכע נאַרישע געדאַנקען פון דיין קאָפּ... פערגעס נישט אַז מרדכי איז א איד און אויב דו האסט אָנגעהויבען פאַלען פאר איהם, וועסטו שוין פאַלען און פאַלען... מיין עצה איז דו זאָלסט נאָך היינט אריבערגעהן צו מרדכי'ן אין הויז און פאַלען צו זיינע פיס און בעטען ער זאָל דיר מוחל זיין, אַז נישט וועסטו אונז אַלעמען רואינירען !

— דאס וועל איך קיינמאָל נישט טהאָן !—האט המן צוריקגעקראָגען זיין שטאָלץ.

—מיר וואָלטען דיר געראַטהען דו זאָלסט זיך צוהערען צו זרש'ס רייד—האבען המן'ס גוטע פריינד זיך אריינגעמישט—דו האסט געדאַרפט פאַראויסזעהן, אַז מיט די אידען טאָר מען זיך נישט אָנפאַנגען.

— איך האב איהם אָבער שוין לאַנג געזאָגט, אַז ער זאָל אפילו נישט טראַכטען פון דעם... ער וועט אויפהענגען מרדכי'ן... ער האט אָבער נישט געוואָלט זיך צוהערען צו מיינע רייד. נישט איין מאָל האב איך איהם געזאָגט, אַז ער זאָל נישט פערגעסען, אַז די קעניגין איז פערוואַנדעט צו מרדכי'ן, אָבער ער פלעגט קומען מיט זיינע נישט געשטויגענע און נישט געפלויגענע געשיכטעס, אַז די קעניגין האסט מרדכי'ן און זי קען נישט ליידען די אידען. איך האב אָבער גלייך געוואוסט, אַז דאס איז א ליגען... אָבער וואס האב איך געקענט טהאָן... און איך

זאג דיר, המן אויב דו וועסט גלייך נישט געהן און בעטען מחילה פון מרדכי'ן וועסטו נאך דארפען צוריק ווערען א בעדער.

ער איז שוין געווארען א בעדער, נאך היינט אין דער פריה — האט זיך פרשנדתא, המן'ס עלטערער זוהן אפגערופען...

— וואס מיינסטו, מיין זוהן — האט איהם זרש אנגעקוקט מיט ערשטוי־נונג.

— וועסט זיין נאך מעהר ערשטוינט — האט פרשנדתא געזאגט צו זרש'ן — ווען דו וועסט אויסגעפינען, אז שמעון, גדליה'ס זוהן איז בעפרייט געווארען פון געפענגנים... יע, ווען איך און דלפון האבען פערלאזען דעם קעניג'ס פאלאץ און האבען שוין געוואוסט, וואס אונזער פאטער געהט טהאן, האבען מיר פלוצלונג בעגעגענט שמעון'ען.

— ווי אזוי איז דאס מעגליך ? ווער האט איהם פון געפענגנים בעפרייט? — האט המן א געשריי געטהאן.

— ווי עס ווייזט אוים האט איהם די קעניגין בעפרייט — האט דלפון געזאגט — און אה מוטער ווי גרוים איז געווען אונזער שאנדע, ווען שמעון האט זיך צו אונז דערנעהענטערט און אויסגערופען גאנץ הויך פאר פיעלע מענשען אין די אויגען :

— "אייער פאטער המן פיהרט יעצט מרדכי'ן איבער די גאסען פון שושן און היינט גאנץ פריה האט המן געפיהרט מרדכי'ן אין באד און איהם ארומגע־שארען און ארומגעוואשען...

— האסטו עס געטהאן צו מרדכי'ן ! — האט זרש איהם א פרעג געטהאן מיט א בייזע שטימע.

— אח פערפלוכט זאלען ווערען די אידען, ווי שנעל זיי צופויקען אלעם ! — האט המן א מורמעל געטהאן.

— אח, דען האסטו טאקע ארומגעוואשען מרדכי'ן און איהם געשארען... דו ביזט געווארען א בעדער, אזוי ווי איך האב פאראוים געזאגט.

— וואס האב איך געקענט טהאן ? — דער בעפעהל פון קעניג איז געווען איהם אנצוטהאן די קרוין און די קעניגליכע בגדים, ווי אזוי וואלט איך דאס גע־קענט טהאן, ווען מרדכי איז געווען אזוי בעוואקסען און פערשטויבט. איך האב איהם אריינגעפיהרט אין באד... איך האב געמיינט אז איך וועל אימיצען דארטען טרעפען, וואלט איך יענעם בעפוילען מרדכי'ן ארומצוואוואשען, אבער קיינער איז דארטען נישט געווען, און דא האט שוין אנגעפאנגען צו ווערען טאג, און איך האב זיך געאיילט.

— און דו גלויבסט נאך, אז דו וועסט קענען דורכפיהרען דיין פלאן אויפ־צוהענגען מרדכי'ן — האט זרש א שטשירע געטהאן מיט איהרע צייהן — זעה אקארשט אז מרדכי זאל דיר נישט אויפהענגען ! געה שנעל ! זאג איך דיר, געה צו מרדכי'ן און בעט איהם איבער, ווייל אויב דו ביזט שוין אזוי נידעריג גע־פאלען קענסטו שוין פאלען נאך נידעריגער.

— דאס וועל איך קיינמאל נישט טהאן ! — האט המן אויסגערופען — סיידען דער קעניג וועט מיר דאס בעפוילען.

— דער קעניג האסט דיר ! און דו האסט נאך געטרוימט פון טראגען די קרוין... דו וועסט זיך בענוצען מיט אחשורוש׳עס זיגעל רינג...

— זרש ! —האט המן געווארפען זיינע בליקען אויף איהר און זיינע גוטע פריינד.

— דיינע פריינד ווייסען שוין אויך פון דיינע פלענער !—האט זרש אויס־געריפען—דיין קלוגער זוהן ויזתא איז אריינגעלאפען אין הויז א פערסאפעטער און דערצעהלט אזוי ווי דו טראגסט א קעניגליכע קרוין, מיליטער שפיעלען און מרדכי פיהרט דיך ארום... האב איך שוין געמיינט, אז דיר האט זיך איינגע־געבען ארויסצוקריגען אחשורוש׳עס זיגעל רינג און, אז דו ביזט געווארען קעניג. האב איך שיין פאר אלע געסט דערצעהלט וועגען דיינע פלענער... האב איך גע־זאלט ווייסען, אז דיין ווילדער זוהן ויזתא זאל האבען געמאכט אזא שרעקליכען טעות...

— דו ביזט א ליגנערין !—איך האב קיינמאל אזא זאך נישט געפלא־נעט!—האט המן אויסגעשריען— איך בין געווען און איך וועל אימער בלייבען געטריי און איבערגעגעבען דעם קעניג !

די געסט, המן׳ס בעסטע פריינד האבען זיך איינציגווייז אפגעטראגען פון הויז און ערשט דאן האט זרש געעפענט איהר מויל אויף המן :

— דו פוסטער בעריהמער !—איך האב אלע מאל געזאגט, אז דו ביזט ווערטהלאז... דער קעניג איז א ווילדע געוועזן פערבלענדעט. דיר האט זיך איינ־געגעבען צו געפינען א שעהן מיידעל פאר׳ן קעניג... מעהר ווי דאס קענסטו ניט! נאר זוכען שעהנע מיידלער, אויב דו וועסט גלייך נישט געהן זיך איבערבעטען מיט מרדכי׳ן וועל איך דיר דיין לעבען פערמיאוס׳ען, דו ווילסט אונז אלעמען אומגליקליך מאכען.

איידער המן האט צייט געהאט איהר צו ענטפערען, האט זיך די טהיר שנעל אן עפען געטהאן און צוויי לייב וועכטער פון קעניג זיינען אריין אין הויז.

— דער קעניג האט אונז געשיקט דיר רופען צו דער מאהלצייט פון דער קעניגין, צו וואס דו ביזט אויך געלאדען געווארען !—האט איינער פון זיי זיך אפגערופען.

המן האט געווארפען א בליק פון נצחון אויף זרש׳ן, וואס האט געמיינט : ״דו זעהסט זרש, אז איך בין גערעכט איך בין ביי דעם קעניג פערבליבען דער זעלבער און בלויז דער קניג און איך ווערען געלאדען צו דעם מאהלצייט פון דער קעניגין״...

— איהר ווארט דא צו א קליינע ווילע—האט המן זיך געווענדעט צו די לייב וועכטער—איך וועל בלויז איבערבייטען מיינע קליידער.

— ניין ! דו טארסט קיין רגע נישט פערלירען, דעם קעניג׳ס בעפעהל איז דו זאלסט גלייך מיטגעהן.

— אבער מיינע קליידער זיינען שמוציג און נאס !—האט המן פראטעס־טירט.

— מיר קענען דיר גאר נישט העלפען ! דו מוזט גלייך מיטגעהן.

המן האט זיך אויסגעגלייכט, ער האט מיט זיינע הענט פרובירט ארונטער־נעהמען די שטויב פון זיינע קליידער און איז באלד אוועק מיט די צוויי לייב וועכטער צו דעם מאהלצייט פון אסתר.

זעכצעהנטער קאפיטעל
פורים

ווען אסתר האט דערזעהן דורך איהר פענסטער ווי המן פיהרט איהר אנקעל מרדכי'ן מיט אזוי פיל פּאראד, האט זי זיך געפיהלט זעהר גליקליך. דאס איז שוין א גוטער סימן, אז המנ'ס מאכט איז געפאלען — האט זי זיך געטראכט, און עס וועט איהר שוין גאנץ שווער ניט אנקומען היינט אין אוונד צו ווירקען אויפ'ן קעניג ער זאל זיך מעהר צו המן'ען ניט צוהערען און זעהן ווי ווייט מעגליך צו נישט מאכען זיין שרעקליכע גזרות.

אסתר האט באשלאסען, אז ווען אחשורוש וועט היינט פארברייגגען מיט איהר אויף דעם מאלצייט צוזאמען מיט המנ'ען זאל זי פריהער פון אלעם דער־צעהלען דעם קעניג, אז המן האט ערמארדעט התכ'ן, איהר באדינער, און ווען ער וועט זיין גוט אויפגערעגט וועגען דעם, וועט זי איהם דאן דערצעהלען ווי אזוי המן פלאנעוועט איהר צו ערמארדען צוזאמען מיט איהר פאלק.

זי האט זיך געזעהן מיט חרבונה'ן און פון איהם פארלאנגט ער זאל זיך געפינען דורך דער צייט פון מאלצייט אין איהר חויף, — מעגליך, אז המן וועט מאכען א פארזוך אפצולייקענען אז ער האט התך'ן ערמארדעט, האט אסתר זיך אפגערופען צו חרבונה'ן, — וועל איך שיקען נאך דיר און וועסט דער־צעהלען פאר'ן קעניג אלעס וואס דו ווייסט.

— איך ווייס נאך פילע מעהר זאכען וועגען המנ'ען, גנעדיגע קעניגין! — האט חרבונה זיך אפגערופען.

— און פארוואס האסטו זיי מיר ביז איצט נישט דערצעהלט,

— ווייל איך האב עס נאר וואס געהערט פון אייניגע פון המנ'ס בעסטע פריינד.

— דערצעהל מיר וואס דו ווייסט! — האט אסתר איהם געבעטען.

— איך האב א ווייל פריהער באגעגענט אייניגע פון המנ'ס בעסטע פריינד, וועלכע האבען לעצטע נאכט פארבראכט אין המנ'ס הויז, כדי זיי זאלען אין דער פריה קענען צוזעהן ווי אזוי המן הענגט אויף מרדכ'ן. און זיי האבען מיר דערצעהלט, דאס זרש האט זיך פאר זיי באריהמט, אז המן האט געפלאנע־וועט צו פארכאפּען די מלוכה און ווערען קעניג אנשטאט אחשורוש'ן!

די קעניגין איז ערשטוינט געווארען הערענדיג פון דעם.

—דאס וועסטו דעם קעניג אויך היינט דערצעהלען! — האט אסתר איהם געזאגט. — זאל אחשורוש וויסען ווער עס איז זיין אמת'ער גוטער פריינד און ווער עס איז זיין שונא!

דער טיש אין דער קעניגינ'ס געסט־צימער איז שוין געווען געגרייט פאר'ן מאלצייט און אסתר האט שוין מיט גרוים אומגעדולד געווארט אויף דעם קעניג'ס אנקומען.

א ווייל שפּעטער איז אנגעקומען אחשורוש אין דער באגלייטונג פון זיינע לייבוועכטער. נאך איהם איז אריינגעקומען המן. זיינע האר זיינען נישט גע־ווען אין א גוטער ארדנונג, די בארד צושויבערט, זיינע קליידער פייכט און פאר־שמוצט.

אסתר האט זעהר פריינדליך באגריסט דעם קעניג, וועלכער האט זיך גע־זעצט אויבען־אן ביים טיש. פון צווייטען זייט, ביים ברעג פון טיש האט זיך געזעצט המן א דערשלאגענער מיט זיין קאפ געבויגען. ער האט נישט געוואגט אויפצוהויבען זיינע אויגען.

אסתר אליין האט אנגעפילט דעם קעניג׳ם כוס און עם איהם דערלאנגט.

אחשורוש האט אויסגעטרונקען און ער האט באטראכט זיין קעניגין מיט ליבליכע בליקען.

— וואס איז דיין פארלאנג, אסתר, דיין וואונש וועט שנעל ערפילט ווערען, אפילו ווען דו וועסט פארלאנגען א העלפט פון מיין קעניגרייך וועסטו עם קריגען.

טרעהרען האבען זיך בעוויזען אין אסתר׳ם אויגען:

— אויב איך האב געפונען חן אין דיינע אויגען, מיין האר קעניג, און אויב דער קעניג וועט נישט זיין דאגעגען וואלט איך פון איהם פארלאנגט, אז מיין לעבען זאל מיר געשאנקען ווערען, און מיין פאלק זאל נישט פארניכטעט ווערען!

— וואס מיינסטו, ליבע קעניגין! — האט אחשורוש אויסגערופען, — איז דען דיין לעבען אין געפאהר?

— יע, מיין האר קעניג. מיין לעבען איז אין גרוים געפאהר, און אויך די לעבענם פון אלע מיינע נאהענטע און טייערע. ווען מען וואלט אונז אלעמען פארקויפט פאר קנעכט און דינסטען, דאן וואלט איך זיך אפילו נישט באקלאגט, אבער אונז שטעהט פאר אינגאנצען פארניכטעט צו ווערען.

— אבער ווער דראהט עם דיין לעבען, אסתר? — האט אחשורוש איהר אנגעקוקט מיט ערשטוינונג.

— דער זעלבער, וועלכער האט ערמארדעט מיין דיענער התד׳ן.

א שוידער איז דורך המנ׳ם לייב... ער האט אויפגעהויבען זיין קאפ און מיט צעשראקענע אויגען געקוקט אויף דער קעניגין.

— ווער איז דאס אט דער יעניגער און וואו איז ער, וועלכער האט גע־וואגט צו טאן אזא זאך! — האט אחשורוש זיך אויפגעשטעלט פון זיין פלאץ אויסרופענדיג מיט אויפרעגונג.

— אט דיזער רשע, המן! — האט אסתר אנגעצייגט מיט איהר פינגער אויף המנ׳ען, וועלכער האט זיך געטרייסעלט פון שרעק. — ער האט ערמארדעט התד׳ן האט ער פאראורזאכט די גזרה אז אלע אידען, דאס פאלק פון מרדכי, דערצו האט ער פאראורזאכט די גזרה אז אלע אידען, דאס פאלק פון מרדכי, זאלען אויסגעשלאכטעט ווערען דעם דרייצעהנטען אדר.

דאס בלוט האט אחשורוש׳ן א זעץ געטאן אין פנים, ער האט געברענט פון כעס און צארן.

— דו האסט ערמארדעט התכ׳ן! — האט אחשורוש א געשריי געטאן אויף המנ׳ען.

— ניין... ער יא... איך מיין... איך בין ניט שולדיג, התד האט מיר שלעכטס געטאן.

— האסטו איהם ערמארדעט! — איז אחשורוש נאך שטארקער אין כעס געווארען.

— יע, מיין האר קעניג! — האט המן געזאגט, ווען ער האט געזעהן, אז

ער איז אריינגעפאלען, — איך האב איהם ערמארדעט, ווייל ער איז געווען צו פריינדליך צו מרדכי׳ן, מיין שונא.

— און אז אסתר איז אויך פריינדליך צו מרדכי׳ן ווילסטו איהר אויך ער־מארדען! — האט אחשורוש געשטורעמט.

— אח, ניין! — האט המן זיך גענומען טרייסלען פון שרעק. — איך האב קיינמאל אזעלכע מחשבות נישט געהאט.

— און איצט, אז איך אליין האב מרדכי׳ן באפריינדעט און איך האב דיר איהם געהייסען אנטאן אזא גרויסען כבוד, ועסטו געווים מיר אויך זוכען צו ערמארדען?! — האט אחשורוש א זעץ געטאן מיט זיין פויסט אן טיש.

פון דעם גערויש זיינען אנגעלאפען איינינע פון זיינע לייבוועכטער, וועלכע זיינען געשטאנען לעבען די טירען פון פאלאץ.

אחשורוש איז געווען אזוי שטארק אויפגערעגט, אז ער איז א ווילע ארוים אין גארטען צו כאפען אביסעל פרישע לופט.

אסתר איז געווען בלאס און אויפגערעגט. זי האט געוואוסט, אז דער גורל פון איהר פאלק ליגט איצט אין איהרע הענט... זי וועט דארפען ערשטענס זעהן פטור צו ווערען פון דעם אידישען גרעסטען שונא, און נאכדעם זעהן, אז דער קעניג זאל צוריקציהען די שרעקליכע גזרה, וואס המן האט מיט זיין צו־שטימונג ארויסגעגעבען אויף די אידען. זי האט געזעהן, וואס פאר א שטארקען איינדרוק איהרע רייד האבען אויפ׳ן קעניג געמאכט. און ווען דאס וועט נישט העלפען וועט זי איהם אויך דערצעהלען וועגען דעם, אז המן האט געפלאנעוועט צו פארכאפען די מלוכה.

אסתר האט זיך אוועקגעזעצט אויף דער זאפא, וואס איז געווען נישט ווייט פון טיש און געווארט אויף אחשורוש׳עס צוריקקעהר. איהרע אויגען זיי־נען געווען פארמאכט און אין הארצען האט זי מתפלל געווען צו גאט, אז זי זאל געפינען חן אין די אויגען פון קעניג. פלוצלונג האט זי דערפיהלט, אז אימיצער האט איהר אנגעריהרט. זי האט אויפגעעפענט איהרע אויגען און זי האט דערזעהן, ווי המן שטעהט פאר איהר אויף די קניה. זי האט ארויסגעלאזען א געשריי. באלד זיינען אנגעלאפען די דיענער און די וועכטער.

— איך בעט דיר, גענעדיגע קעניגין! — האט המן זיך גענומען ביי איהר בעטען, — זעה, אז דער קעניג זאל מיר נישט טאן קיין שלעכטס. איך זאל ביי איהם פארבלייבען דער זעלבער משנה למלך ווי פריהער. טו עס פאר מיר צוליב מיין אמאליגער פריינדשאפט צו דיר.

אסתר האט אוועקגעדרעהט איהר קאפ. זי האט איהם אפילו קיין בליק נישט געשאנקען.

באלד איז אריינגעקומען אחשורוש און דערזעהענדיג המנ׳ען אין אזא לאגע איז ער נאך מעהר אויפגערעגט געווארען.

— וואס, דו ווילסט פון מיר אויך אוועקנעהמען די מלכה! — האט ער געשריען.

די לייבוועכטער זיינען באלד צוגעגאנגען און א הויב געטאן המנ׳ען פון זיין פלאץ.

— ווען דו וואלסט היינט נישט געווען איינגעלאדען ביי דער קעניגין

צום מאַלציַיט, וואָלט איך דיך גלייך געהייסען פון דאַנען אַרויסוואַרפען! — האָט אחשורוש אויסגערופען מיט גרויס צאָרן.

— מיין האַר קעניג! — האָט אסתר אויסגערופען, — איך האָב איינגע־לאַדען המנ'ען צו מיין מאָלציַיט, כדי איבערצוציַיגען דיר, אַז אָט דיזער רשע איז דער שונא פון דיין מלוכה. און אויך חרבונה האָט דעם קעניג וואָס צו דערצעהלען וועגען המנ'ען, וואָס ער האָט געפּלאַנעוועט צו טאָן צו דיר און צו מיר.

— וואו איז חרבונה איצט? — האָט אחשורוש געפרעגט.

— ער געפינט זיך אין מיין הויף, איך וועל שיקען איינע פון מיינע קאַמער־מיידלעך איהם רופען.

אסתר האָט געשיקט רופען ערה'ן און איהר געהייסען אַרויפשיקען חרבונה'ן.

אין המנ'ס הויז האָבען זיך אין יענעם אָוענד פאַרזאַמעלט זיינע צעהן זיהן און צוויי טעכטער און זיך גענומען באַראַטען מיט זייער מוטער זרש וואָס צו טאָן.

— איך האָב געראַטען המנ'ען — האָט זרש אויסגערופען צו געהן צו מרדכי'ן און צו בעטען ביי איהם מחילה, אַז נישט וועלען מיר אַלע זיין פאַר־לאָרען.

— ניין, מוטער, דאָס איז נישט דער ריכטיגער וועג, אונזער פאָטער איז שוין גענוג ערנידעריגט געוואָרען, און אחוץ דעם צווייפעל איך אויב מרדכי וועט איהם מוחל זיין.

— דו דאַרפסט אָבער נישט פאַרגעסען, מיין זוהן, אַז איצט, ווען מרדכי איז אַזוי דערהויבען געוואָרען ביים קעניג, וועט ער זיכער זוכען זיך נוקם זיין אַן דיין פאָטער און ער וועט נאָך אונז אַלעמען שלעכטס טאָן.

— דו דאַרפסט אָבער נישט פאַרגעסען, מוטער, אַז עס וועט שוין לאַנג נישט דויערען און אַלע אידען וועלען אויסגעשלאַכטעט ווערען, אַריינרעכענענדיג מרדכי'ן, — האָט דלפון זיך אָפּגערופען.

— מיין האַרץ ציטערט מיר! — האָט זרש מיט זאָרג געזאָגט. — איך האָב מורא, אַז אַן אומגליק זאָל אויף אונז אַלעמען נישט קומען און אין אַלעם איז שולדיג ויזתא... ער האָט אונז אין דער פריה אַזוי צוטומעלט מיט זיין אויסשרייען, אַז המן טראָגט די קרוין, אַז איך בין שוין געווען זיכער, אַז ער איז געוואָרען קעניג און זיך שוין מעהר נישט געהאַט פאַר וואָס צו שרעקען און איך האָב פאַר אַלע אונזערע פריינד דערצעהלט, אַז המן האָט שוין פון לאַנג געפּלאַנעוועט צו פאַרכאַפּען די מלוכה. און איצט האָב איך מורא, אַז אימיצער פון זיינע פריינד זאָל איהם נישט פאַרראַטען און עס דערצעהלען דעם קעניג.

— דאָס איז זעהר אַ געפעהרליכע לאַגע! — האָט פרשנדתא צוגעגעבען.

— אָבער מיר שרעקען זיך אומזיסט! — האָט דלפון אויסגערופען. — די אַלע, וועלכע זיינען געווען אין אונזער הויז, זיינען דאָך אונזער פאָטערס בעסטע פריינד, און זיי וועלען געוויס איהם נישט פאַרראַטען!

— זיי זיינען געווען זיינע בעסטע פריינד אַזוי לאַנג ווי המן איז געווען

גרויס און דערהויבען, אבער ווי זיי האבען דערזעהן זיין מפלה, האבען זיי זיך גלייך ארויסגערוקט פון הויז, זיי האבען אפילו נישט געמאכט קיין פארזוך איהם צו טרייסטען!

— און איך האב באמערקט, — האט פורתא געזאגט, — אז ווען זיי זיינען ארויס פון הויז האבען זיי געוואונקען איינער צום צווייטען און נאכהער זיך גוט אויסגעלאכט.

— איך בין זיכער, אז אונזער פאטער'ס פריינד וועלען איהם פארראטען!

— האט פרשנדתא אויסגערופען, — און דאן וועט נישט נאר אונזער פאטער פארלירען זיין לעבען, נאר דער קעניג וועט אונז אלעמען דערפאר באשטראפען!

— נו, וואס זאלען מיר איצט טאן? — איז זרש נאך מעהר פארציטערט געווארען, — וואס וועלען מיר טהאן אז דער קעניג וועט זיין צארן אויסגיסען אויך אויף אונז?

א טרויעריגע שטילקייט האט א ווייל געהערשט אין הויז. אלע האבען געווענדעט זייערע בליקען צו פרשנדתא'ן, וועלכער איז ארומגעגאנגען איבער'ן הויז א צוטראגענער און א צושראקענער.

— איך זעה, אז מיר זיינען זעהר מיאוס אריינגעפאלען! — האט פרשנדתא געזאגט.

— ווען אייער פאטער וואלט אמווייניגסטען דא איצט געווען וואלטען מיר זיך אלע בעראטהען צוזאמען. ער וואלט פיעלייכט געשיקט רופען אלע זיינע פריינד, וועלכע זיינען דא צוזאמען מיט אונז געווען און וואלט זיי געבעטען זיי זאלען איהם נישט פארראטען... — האט זרש געבראכען מיט איהרע הענט.

— יע, דאס איז דער איינציגער אויסוועג!! — האט פרשנדתא פלוצלונג אויסגעשריען.

— וואס?

פרשנדתא האט זיך גוט ארומגעקוקט און ווען ער האט באמערקט, אז די דינסטען זיינען איצט נישטא, האט ער געזאגט מיט א נידעריגע שטימע:

— דער קעניג געפינט זיך איצט מיט אונזער פאטער אויף דעם מאלצייט פון דער קעניגין. זיי וועלען דארטען זיכער געווים פארברייינגען און זיך אנ־שכור'ן און נאכהער וועט זיך דער קעניג צוריקקעהרען אין דער באגלייטונג פון איינינע פון זיינע לייבוועכטער. און דאריבער איז מיין עצה, אז מיר אלע זאלען זיך גוט באוואפענען און אוועקגעהן אין דעם הויף פון אסתר'ס פאלאץ און ווי נאר מיר וועלען זעהן, אז אחשורוש געהט ארויס פון אינווייניג, וועלען מיר איהם באפאלען מיט זיינע לייבוועכטער און מיר וועלען איהם טויטען און גלייך ארויפטאן זיין קרוין אויף אונזער פאטער'ס קאפ און ערקלעהרען איהם פאר קעניג.

— דאס וואלט געווען א גוטער פלאן, — האט דלפון געזאגט — אבער דו האסט געווים פארגעסען, אז אויך אונטען, אין דעם הויף פון דער קעניגין געפינען זיך אימער צוויי לייבוועכטער פון קעניג.

— מיר וועלען דאך אבער זיין צעהן! — האט פרשנדתא איהם געענט־פערט, — און מיר וועלען זיי גאנץ שנעל בייקומען. מיר וועלען זיי הייסען שווייגען, אויב נישט וועלען זיי זייערע לעבענס פארלירען. דאן וועלען מיר

זיי בינדען, פארשטאפּען זייערע מיילער און ווארטען אונטען ביז וואנען דער קעניג מיט זיינע איבעריגע וועלען זיך באוויזען.

— אה, מיין זוהן, געבענשט זאלסטו זיין צו די געטער! — האט זרש זיך אפּגערופען. — דו ביזט דאך אזוי בראוו און העלדיש.

— איך האב אבער מורא, אז עס זאלען נישט זיין מעהרערע וועכטער אין הויף! — האט דלפון אויסגערופען.

— פארוואס זאלסטו זיין אזא פייגלינג, מיין ברודער? — האט פרשנדתא זיך אפּגערופען. — ווען מיר וועלען זעהן, אז עס זיינען פאראן פיל מעהר וועכטער וועלען מיר זיין פארזיכטיג און דאס מאל נים מאכען קיין איבערפאל אי־בער זיי... און ווען מען וועט אונז פרעגען צוליב וואס מיר זיינען אהער געקומען, וועלען מיר זאגען, אז מיר ווארטען דאס אויף אונזער פאטער!

— אה, ווי גליקליך איך וואלט זיך געשעצט, ווען דיין פלאן וואלט דורכ־געפיהרט געווארען! — האט זרש געקושט איהר זוהן. — דאן וואלט דאך המן טאקע געווען קעניג און איך זיין קעניגין!

— זייט איהר צופרידען מיט מיין פלאן? — האט זיך פרשנדתא גע־ווענדעט צו זיינע איבעריגע ברידער.

— יע, מיר זיינען געגרייט צו טאן וואס דו וועסט אונז הייסען! — האט ויזתא א שפּרונג געטאן פון זיין פלאץ.

— אויב אזוי, נעהמט זיך צו אייערע וואפען, נעהמט די שווערדען און מעסערס, וואס איהר האט צוגעגרייט צו באפאלען די אידען דעם דרייצעהנטען אדר, נעהמט וואס פאר א געוועהר איהר קענט און באהאלט עס אונטער אייערע מאנטלען און לאמיר גלייך געהן צו דעם פאלאץ פון דער קעניגין.

המן׳ס צעהן זיהן האבען אנגעגורט זייערע שווערדען און מיטגענומען די מעסערס, וועלכע זיי האבען אנגעגרייט אויסצושלאכטען די אידען, וועלכע וואלטען אריינגעפאלען אין זייער חלק און זיי זיינען אוועק צו דעם הויף פון אסתר׳ס פאלאץ.

די נאכט איז געווען א טונקעלע. און ווען זיי זיינען אריין אינוויניג זיינען זיי זעהר פארזיכטיג געווען נישט צו מאכען קיין גערויש.

— איך זעה, אז בלויז צוויי וועכטער שטעהען ביי דעם אריינגאנג, לעבען די טרעפ פון פאלאץ, — האט פרשנדתא שטילערהייט געזאגט. — איצט וועלען איינינע פון אונז זיי באפאלען פון הינטען און די איבעריגע פון פארענט.

מיט שטילע און פארזיכטיגע טריט האבען זיך המן׳ס זיהן געלאזען אין דער ריכטונג וואו די לייבוועכטער זיינען געשטאנען, און איידער זיי האבען צייט געהאט זיך ארומצוקוקען זיינען שוין המן׳ס בנים געשטאנען מיט די בלויזע שווערדען לעבען די לייבוועכטער.

— אויב אייערע לעבענס זיינען אייך טייער, זאלט איהר זיין שטיל! — האט פרשנדתא זיי באפוילען. מען האט זיי גלייך געבונדען די הענט און פארשטאפּט די מיילער.

פלוצלונג האבען זיי דערהערט א שטימע:

— חרבונה! חרבונה!

— אַח, דאָס איז דאָך עדה'ס שטימע! — האָט דלפון אויסגערופען אין דער שטיל.

— ששש! — האָט פרשנדתא פארשטעלט זיין ברודער'ס מויל מיט זיין האַנט.

— חרבונה! חרבונה! — האָט זיך די שטימע נאָך אַמאָל געהערט, און עדה איז באַלד צוריק ארויף אויבען.

די צעהן ברידער האָבען זיך פארדרוקט הינטער די בוימער.

— פון דעם ליכט, וואָס שיינט ארויס פון דעם ארויסגאַנג פון פאַלאַץ, האָב איך באַמערקט איהר פנים! — האָט פרשנדתא אויסגערופען. — יע, די טאָכטער פון אונזער דינסט געפינט זיך גאָר אין אסתר'ס פאַלאַץ די גאַנצע צייט.

— איך בין זיכער, אַז חרבונה האָט איהר געבראַכט צו דער קעניגין, און ער וועט דערפאַר באַקומען זיין שטראָף.

— דעריבער, ווען מיר וועלען פארטיג ווערען מיט אחשורוש'ן, וועלען מיר זיך אויך נעהמען צו אסתר'ן — האָט פרשנדתא געזאָגט.

— געוויס טאָרען מיר איהר נישט לאָזען לעבען, ווייל עס קען זיך נאָך אונזער פאָטער פארוועלען איהר צו נעהמען פאַר זיין קעניגין, און ער וועט פאַרטרייבען אונזער מוטער.

— מיר דוכט זיך, אַז איך האָב געהערט אַ שאָרך דאָרטען — האָט ויזתא אָנגעהויבען צו ציטערען.

— דער ווינט האָט מסתמא אַ שאָקעל געטאָן די בוימער, — האָט איהם דאַלפון באַרוהיגט.

— האַלט אייערע שווערדען געגרייט, עס וועט שוין לאַנג נישט דויערען און אחשורוש וועט פארלאָזען אסתר'ס פאַלאַץ. אויב די וועכטער וועלען ארויסציינען דעם מינדסטען ווידערשטאַנד, זאָלט איהר זיי אויך דערשטעכען, — האָט פרשנדתא באַפוילען.

חרבונה, וועלכער איז די גאַנצע צייט געשטאַנען אין הויף פון אסתר'ס פאַלאַץ, האָט גלייך באַמערקט, ווי המנ'ס צעהן זיהן זיינען אריין אין הויף. ער האָט זיך שנעל אַוועק געטאָן אַן אַ זייט און זיך באַהאַלטען אונטער עפּעס אַזוי, אַז קיינער האָט איהם נישט געקענט באַמערקען. ער האָט אַלעס צוגעזעהן און געהערט, ער האָט געזעהן ווי זיי באַפאַלען די צוויי וועכטער און בינדען זיי. ער האָט געהערט, וואָס זיי האָבען זיך צווישען זיך געשושקעט. ווען ער האָט דערהערט עדה'ס שטימע רופענדיג איהם ביים נאָמען, האָט ער זיך נישט געמאַכט הערענדיג, און ווען זי איז אַוועק האָט ער זיך אַ שאָר געטאָן ביים וואַנט ביז וואַנען ער איז צוגעקומען צו דעם הינטערשטען אריינגאַנג פון פאַלאַץ.

מיט שנעלע טריט און קוים אָפּאָטעמענדיג דעם אָטעם איז ער צוגעקומען צו דעם גאַסט־צימער. ער האָט שנעל אָן עפען געטאָן די טיר און האָט זיך פאַרנייגט פאַר'ן קעניג און דער קעניגין.

— וואָס האָט פאַסירט, חרבונה? — האָט אסתר זיך צו איהם אָפּגערופען, ווען זי האָט דערזעהן זיין בלייכען פנים און זיינע צעשראָקענע אויגען.

— אַח, מיין האַר קעניג! אַ פאַרשווערונג! אַ פאַרשווערונג!

באלד זיינען אנגעלאפען אלע ליבוועכטער און מיט זייערע שפיזען זיך געשטעלט היטען דעם קעניג.

— דערצעהל מיר אלעס וואס דו ווייסט! — האט אחשורוש זיך צו איהם אפגערופען.

— המנ'ס צעהן זיהן זיינען נאר וואס אנגעקומען באוואפענטע און זיינען באפאלען אונטען די צוויי וועכטער! — האט חרבונה קוים ארויסגערעדט.

— האבען זיי די וועכטער געטויטעט? — האט אסתר גלייך איהם גע־פרעגט.

— ניין, זיי האבען זיי געבונדען און פארשטאפט די מיילער און איצט ווארטען זיי צו מאכען אן איבערפאל אויפ'ן קעניג, ווען ער וועט פארלאזען דעם פאלאץ.

— שנעל שיק אריין אלע מיינע דינער און וועכטער! — האט אסתר זיך אפגערופען צו איהר קאמער־מיידעל עדה, וועלכע האט זיך נאר וואס אומ־געקעהרט צו באריכטען, אז חרבונה איז נישטא.

עדה האט גלייך געפאלגט און אין א ווײַלע ארום זיינען אלע דינער און וועכטער אריין אין גאסט צימער.

— איצט זאלען עטליכע פון אייך ארויס פון דער הינטערשטער טיר און צושליסען די טויערען פון הויף און רופען אלע מיינע ליבוועכטער און די העלדען. זאלען זיי ארומרינגלען דעם גאנצען הויף און קיינעם פון דארט נישט ארויסלאזען — האט אחשורוש באפוילען אייניגע פון אסתר'ס דינער.

— פארגעסט אויך נישט מיטצונעהמען וואפען!

די דינער האבען אזוי געטאן. זיי האבען פארשלאסען די טויערען פון הויף פון דרויסען און אליין זיינען זיי שנעל אוועק און געבראכט אלע אחשורוש'ס וועכטער און די גבורים וועלכע האבען זיך שטענדיג געפונען ארום אחשורוש'עס פאלאץ.

המן איז די גאנצע צייט געשטאנען און געציטערט. עס האט איהם גע־טרייסעלט א צאהן אין א צאהן. ער האט געזעהן ווי אחשורוש'עס פנים ברענט פון צארן. ער האט געווארפען א בליק אויף דער קעניגין און ער האט געפיהלט. אז ער און זיינע זיהן זיינען אריינגעפאלען. ווען ער זאל נאר קאנען לאזען וויסען זיינע זיהן, אז זיי זאלען זיך וואס שנעלער אפטראגען פון דאנען. ער האט א קוק געטאן אויף חרבונה'ן און ער האט פארשטאנען, אז א סך איז חרבונה שול־דיג אין זיין נידערלאגע. פלוצלונג האט המן אויפגעהויבען זיין קאפ און וועג־דענדיג זיך צו דעם קעניג האט ער אויסגעשריען:

—עס איז א ליגען! מיינע זיהן וועלען קיינמאל אזא זאך נישט טאן! חרבונה איז מיין שונא, ער האט מיר פון שטענדיג אן מקנא געווען, וואס דער קעניג האט מיר אזוי דערהויבען, דעריבער האט ער אויף מיר און מיינע זיהן א בלבול אויסגעטראכט.

— און אז דו האסט געטויטעט התכ'ן איז אויך א ליגען? — האט אחשורוש זיך געזובכט צו באהערשען.

המן האט א ווײַלע געשוויגען נאכהער האט ער ווידער געקראגען מוט און זיך אפגערופען:

— איך און מיינע זיהן זיינען פון שטענדיג אן געווען געטריי דעם קעניג און דער קעניגין און דאס, וואס חרבונה זאגט איצט, איז עס א ליגען.

— דאס וועלען מיר זיך באלד קענען איבערצייגען! האט אסתר אויסגעגור־פען. — אויב עס איז א ליגען זיינען דאך די וועכטער אונטען נישט באפאלען געווארען און זיי זיינען נישט געבונדען. אבער חרבונה ווייס נאך זאכען, וואס וועלען צייגען ווער עס זאגט איצט ליגען.

— דערצעהל מיר, חרבונה, וואס דו ווייסט! — האט אחשורוש זיך צו איהם געווענדעט.

— איך האב זיך דערוואוסט פון המנ׳ס בעסטע פריינד, אז ער האט געפלא־נעוועט ארויסצובאקומען דעם קעניג׳ס זיגעל־רינג און דערמיט ערקלעהרען, אז אחשורוש גיט איבער די מלוכה צו זיין משנה־למלך, המן! אזוי האט זיך זרש באריהמט פאר זיינע בעסטע פריינד.

— און צוליב דעם ביזטו עס געקומען צו מיר אין מיטען דער נאכט! — האט אחשורוש א געשריי געטאן.

— עס איז א ליגען. איך בין געקומען בעטען דעם קעניג ער זאל מיר ער־לויבען אויפצוהיינגען מיין גרעסטען שונא, מרדכי!

— און פארוואס ביזטו צו מיר נישט געקומען בעטען ערלויבעניש צו טויטען התכ׳ן? — האט דער קעניג געברענט פון צארן.

המן האט עפעס ארויסגעשטאמעלט אומפארשטענדליכע ווערטער.

באלד האבען זיך די טירען געעפענט און סאלדאטען מיט בלאנקע שווערדען האבען גענומען אריינפיהרען המנ׳ס צעהן זיהן איינעם נאכ׳ן צווייטען.

—דאס זיינען די געוועהר, וואס מיר האבען ביי זיי געפונען, — האט א סאלדאט אוועקגעלייגט די שווערדען און מעסערס אויפ׳ן טיש.

— וואס האט איהר איצט געטאן אין דעם פאלאץ פון דער קעניגין? — האט אחשורוש זיי געפרעגט מיט אן אויפרעגענדע שטימע.

— מיר האבען געווארט אויף אונזער פאטער... מיר זיינען געווען שטארק באזארגט וועגען איהם, — האט פרשנדתא זיך אפגערופען, — מיר האבען מיט איהם געוואלט גלייך געהן אהיים.

— האב איך דען נישט געזאגט, אז מיינע זיהן זיינען אומשולדיג! — האט המן ווייטער אויסגערופען.

— און פארוואס זייט איהר אהער געקומען באוואפענט? — האט זיי דער קעניג ווייטער געפרעגט.

— מיר געהען שטענדיג אום באוואפענט! — האט דלפון געענטפערט. — דאס טוען מיר אום זיך צו באשיצען פון די פארפלוכטע אידען, וועלכע לויערען שטענדיג אויף אונזערע לעבענס. יע, זינט דער קעניג האט ארויסגע־געבען די גזרה אומצוברייננגען אלע אידען פון פרס און מדי, זוכען זיי זיך נוקם צו זיין אין אונזער פאטער און אין אונז, און דעריבער מוזען מיר אימערצו ארומגעהן באוואפענט.

— האט איהר דען נישט גערעדט צווישען זיך אונטען און געזאגט, אז ווען איהר וועט פארטיג ווערען מיט׳ן קעניג וועט איהר זיך אויך נעהמען צו דער קיניגין, — האט אחשורוש אויסגערופען.

— עס איז א ליגען, — האט ויזתא א געשריי געטאן.

— וואס האב איך געזאגט! — האט המן איהם אונטערגעהאלפען. — חרבונה האט אויף אונז אלעמען א בלבול געמאכט.

— וואו זיינען די וועכטער, וועלכע האבען געוואכט אונטען? — האט אחשורוש זיך געווענדעט צו די באאמטע.

— אייניגע פון אונז האבען זיי געפונען ליגענדיג געבונדען מיט פאר־שטאפטע מיילער, — האט א באאמטער געענטפערט.

— זאלען זיי גלייך אהער געבראכט ווערען! — האט דער קעניג בא־פוילען.

אין א ווייל ארום זיינען אריינגעפיהרט געווארען אין דעם צימער די צוויי וועכטער, וועלכע זיינען געווען בלאס און צושראקען. זיי זיינען געווען צובלוטיגט און די סיניאקעס פון די שטריק זיינען נאך געווען גוט קאנטיג אויף זייערע הענט. זיי זיינען געווען אזוי צוטומעלט, אז זיי האבען נאך אלץ נישט געוואוסט וואס עס טוט זיך מיט זיי.

— קומט צו עטוואס נעהענטער! — האט אחשורוש זיך צו זיי געווענדעט.

ווען זיי האבען אויפגעהויבען זייערע אויגען און דערזעהן ווי אלע צעהן זיהן פון המנ'ען ווערען באוואכט, האבען זיי זיך עטוואס בארוהיגט און צוגע־גאנגען צום קעניג און זיך צו איהם פארנייגט.

— דערצעהלט מיר וואס האט מיט אייך פאסירט? — האט אחשורוש זיי באפוילען.

זיי האבען דערצעהלט ווי אזוי המנ'ס צעהן זיהן זיינען זיי פלוצלונג בא־פאלען און זיי פארשטאפט די מיילער און זיי געבונדען מיט שטריק. זיי האבען באוויזען דעם קעניג זייערע צובלוטיגטע הענט און נאכהער האבען זיי איהם דערצעהלט ווי זיי האבען געהערט וועגען דער פארשווערונג, וואס זיי האבען געפלאנעוועט צו מאכען אויף דעם קעניג און קניגין.

— דאס באשטעטיגט חרבונה'ס ווערטער! — האט אחשורוש אויסגע־רופען. — און איצט זעה איך ווי שטארק גענארט איך בין געווען אין המנ'ען. איך האב איהם דערהויבען צו זיין מיין משנה למלך אין דער צייט ווען ער האט געפלאנעוועט צו פארכאפען מיין קרוין. דו האסט פארדינט דעם טויט, דו אומווירדיגער המן!

— די תליה, וואס המן האט פארטיג געמאכט אויף דעם העכסטען בוים פאר מרדכי'ן, וועלכער האט דעם קעניג'ס לעבען געראטעוועט, געפינט זיך נאך דארטען! — האט חרבונה אויסגערופען.

— זאל מען המנ'ען אויפהיינגען אויף יענעם בוים! — האט אחשורוש געגעבען א באפעהל.

— אה, מיין האר קעניג! — האט זיך המן גענומען בעטען. — זיי מיר מוחל, איך וועל טאן אלעס וואס דו וועסט מיר הייסען.

אחשורוש האט מיט אנטריסטונג אפגעקעהרט זיין קאפ.

המן האט זיך איינגעבויגען ביז דעם באדען און נישט אויפגעהערט צו בעטען דעם קעניג. פלוצלונג האט זיך המן שנעל א הויב געטאן. איז זיין

האנט האָט ער געהאַלטען א קורצען שווערדעל און ער האָט זיך א לאָז געטאָן אין דער ריכטונג פון דעם קעניג.

חרבונה אָבער האָט איהם שנעל א כאַפּ געטאָן פאַר׳ן האַנט. באַלד זיינען איהם געקומען צו הילף איניגע וועכטער און האָבען פון המנ׳ען ארויסגעריסען דעם שווערדעל.

— בינדט איהם! — האָט אחשורוש אויסגערופען — און פיהרט איהם צו דער תליה.

מען האָט המנ׳ען גלייך געבונדען און איהם גענומען ארויספיהרען פון אסתר׳ס פּאַלאַץ.

— זאָל מען המנ׳ס זיהן דערווייל אריינזעצען אין תפיסה! — האָט אחשורוש באַפוילען זיינע סאָלדאַטען.

דעם קעניג׳ס באַפעהל איז גלייך אויסגעפיהרט געוואָרען. מען האָט המנ׳ס זיהן אריינגעזעצט אין תפיסה.

אַלע באַאַמטע און סאָלדאַטען פון קעניג זיינען געווען אַנוועזענד בעת מען האָט המנ׳ען אויפגעהאַנגען אויף דער זעלבער תליה, וואָס ער האָט געהאַט צוגעגרייט פאַר מרדכי׳ן.

קיינער האָט קיין טרעהרען נישט פאַרגאָסען אויף דעם טראַגישען סוף פון המן דעם רשע. ער איז געווען פאַרהאַסט ביי אַלעמען צוליב זיין גאוה, פאַלש־קייט און זיינע אינטריגערם.

—זאָל מען זיין קערפּער ארונטערנעהמען? — האָט א באַאַמטער גע־פרעגט חרבונה׳ן, וועלכער איז געווען דערביי בעת מען האָט המנ׳ען אויפגע־האַנגען.

— ניין, זאָל ער הייגגען אַזוי פאַר עטליכע טעג, עס זאָל זיין א צייכען פאַר אַנדערע נישט אויפצוהויבען א האַנט געגען קעניג.

אויף מאָרגען איז אסתר געקומען צו אחשורוש׳ן אין פּאַלאַץ און זי האָט זיך פאַר איהם פאַרנייגט.

אחשורוש האָט גלייך אויסגעשטרעקט זיין גאָלדענע רוט צו איהר.

אסתר האָט זיך אויפגעשטעלט און די רוט אַנגעריהרט מיט איהר האַנט.

— זעץ זיך לעבען מיר, מיין ליבע אסתר! — האָט אחשורוש אַנגעצייגט אויף דעם שטול לעבען זיין רעכטער האַנט.

אסתר האָט זיך געזעצט.

— איך האָב דיר זעהר פיל דאַנקבאַר צו זיין, אסתר! — האָט דער קעניג זיך אָפּגערופען. — דורך דיר איז מיין לעבען צוויי מאָל געראַטעוועט געוואָרען: איינמאָל ווען בגתן און תרש האָבען אויף מיר א פאַרשווערונג געמאַכט, און איצט, ווען המן דער רשע און זיינע זיהן האָבען געזוכט מיר צו טויטען. זאָג מיר, מיין ליבע קעניגין, וואָס איז דיין פאַרלאַנג איצט, און וואָס דיין וואונש זאָל נישט זיין, וועט ער באַלד ערפילט ווערען.

— מיין פאַרלאַנג, מיין האַר קעניג, איז — האָט אסתר זיך אָפּגערופען מיט טרעהרען אין די אויגען, — אַז מיין האַר קעניג זאָל צוריקציהען די שרעק־

ליבע גזרה אויף וואס המן דער רשע האט דורך פאלשקייט ארויסגעקראגען די צושטימונג פון קעניג.

אחשורוש האט א ווײַלע א טראכט געטהאן און האט זיך באלד אפגערופען :

— איך ווייס נישט אויב איך וועל דאס קענען טאן, ווייל דער גזירה איז מיין לאנד לויטעט, אז א באפעהל, וואס ווערט גע'חתמ'עט מיט דעם קעניג'ס זיגעל־רינג קען קיינמאל נישט צוריקגעצויגען ווערען.

— אבער, מיין האר קעניג, — האט זיך אסתר גענומען בעטען און זיך פאנאנדערגעווייינט, — ווי אזוי וועל איך קענען צוזעהן די שלעכטעס וואס וועט טרעפען מיינע ברידער! ווי אזוי וועל איך קענען אריבערטראגען דעם וועהטאג און צער, ווען איך וועל זעהן ווי מיין פאלק געהט אונטער!

— וואס איז דיין עצה, מיין ליבע אסתר? פיליכט וועסטו מיר קענען ראטען, וואס צו טאן. דו ווייסט דאך, אז איך האב קיינמאל נישט געמיינט שלעכטעס צו טאן די אידען, און בפרט איצט, ווען איך האב אויסגעפונען, אז דו שטאמסט פון דעם אידישען פאלק. גלויב מיר, מיין ליבע קעניגין, אז מיין צער איז אויך גענוג גרויס, ווען איך ווייס, אז איך בין הילפלאז צו ראטעווען אן עהרליך, אומשולדיג פאלק פון אונטערגאנג.

זאל דער האר קעניג שיקען רופען מרדכי'ן. פיליכט וועט ער איהם קענען געבען אן עצה! — האט זיך אסתר אפגערופען. — מיין אנקעל איז זעהר קלוג און געלערענט אין די געזעצען פון לאנד.

— גוט! — האט אחשורוש אויסגערופען מיט א פרעהליכע שטימע. — איך האב שוין טאקע פריהער געטראכט פון מרדכי'ן. איך האב באשלאסען איהם צו באשטימען אויף המנ'ס פלאץ. איך ווייס, אז ער איז א סך קליגער פון המנ'ען און איך וועל נישט דארפען צווייפלען אין זיין געטרייהייט און איבערגעבענהייט צו מיר. איך וועל איהם גלייך שיקען רופען און פאר דיר אין די אויגען וועל איך איהם באשטימען פאר מיין הויפט מיניסטער און משנה למלך און די ערשטע עצה וואס ער וועט מיר געבען וועט זיין ווי אזוי צו ראטעווען די אידען פון מיין מדינה פון אונטערגאנג, נישט פארלעצענדיג דעם געזעץ פון מיין לאנד.

באלד איז מרדכי געקומען צום קעניג און זיך פארנייגענדיג אויסגערופען :

— לאנג לעבען זאל מיין האר קעניג אחשורוש!

אחשורוש האט אויסגעשטרעקט זיין גאלדענע רוט צו איהם און געהייסען מרדכי'ן זיך זעצען לעבען אסתר'ן.

— איך האב באשלאסען צו באשטימען דיר אויף המנ'ס פלאץ, — האט דער קעניג זיך צו איהם אפגערופען. —איז דער געגענווארט פון מיין קעניגין מאך איך דיר פאר מיין הויפט־מיניסטער און משנה למלך, און גלייך וויל איך דיר פרעגען אן עצה!

פון דיזער פלוצלונגער איבערראשונג און ערשטוינונג האט מרדכי אויף א קליינער ווײַלע נישט געקענט קומען צו זיך. ער האט גאר קיינמאל נישט גע־חלומ'ט פון אזא גליק.

— גיב מיר אן עצה, מרדכי, ווי אזוי צו ראטעווען דיין פאלק, די אידען, אז זיי זאלען נישט אומגעבראכט ווערען צוליב דער שלעכטער גזרה, וואס המן

דער אגגי האט מיט דער חתימה פון מיין זיגעל־רינג ארויסגעגעבן! איך וויל, אז דאס, וואס דו וועסט מיר ראטען צו טאן, זאל זיין געזעצליך!

מרדכי האט א ווײלע א טראכט געטאן און נאכהער זיך אפגערופען:

— איך האב א גוטע עצה!

א גליקליכער שמייכעל האט זיך באוויזען אויף אסתר'ס פנים, ווען זי האט דערהערט דיזע ווערטער פון איהר אנקעל.

— לאמיר דיין עצה הערען! — האט אחשורוש געזאגט. — איך בין גרייט צו טאן אלעס וואס דו וועסט מיר ראטען, אויב עס וועט נאר נישט זיין אין ווידערשפרוך מיט דעם געזעצע פון לאנד!

— ווי עס איז באוואוסט זיינען די אידען א פרידליך פאלק. עס האט נאך קיינמאל נישט געטראפען, אז די אידען זאלען זיין די ערשטע צו מאכען אן אנגריף אויף א צווייטען פאלק. מיר האבען ליב שלום און מיר באמיהען זיך מיט אלע מעגליכקייטען אנצוהאלטען דעם שלום צווישען אלע אונזערע שכנים. און איצט איז מיין עצה, אז דער קעניג זאל ארויסגעבען א צווייטען באפעהל, וואס זאל גע'חתמ'עט ווערען מיט זיין זיגעל־רינג, אז די אידען זאל ערלויבט ווערען זיך צו פארטיידיגען געגען זייערע שונאים און געוועהר זאל געגעבען ווערען צו אלע אידען אין יעדער שטאדט פון דיין מלוכה, און זיי זאלען זיין געגרייט דעם דרייצעהנטען אדר זיך געגענצושטעלען זייערע שונאים און זיך פארטיידיגען אין פאל די שונאים וועלען מאכען אן איבערפאל איבער זיי. זאל דער קעניג ארויסגעבען א שריפט און זאל ־ער שריפט מיט זיין זיגעל־רינג אי־בערגעגעבען ווערען אין יעדער שטאדט וועגען דער רעכט פון די אידען זיך צו פארטיידיגען, און דאן וואלטען אלע פארשטעהן, אז דער קעניג איז נישט צופרידען פון המנ'ס גזרה, און די, וועלכע וועלען פארט וואגען און קומען טויטען די אידען, וועלען אונזערע האבען א רעכט זיך צו פארטיידיגען און טויטען זייערע שונאים.

— וועלען דיינע ברידער אבער זיין אימשטאנד זיך צו פארטיידיגען געגען זייערע שונאים? — האט אחשורוש איהם געפרעגט.

— יע, מיין האר קעניג! כאטש די אידען זיינען פרידליך געשטימט אבער ווען מען צווינגט זיי צו קעמפען, זיינען זיי זעהר בראוו און העלדיש.

— אויב אזוי, געפעהלט מיר דיין עצה זעהר גוט! — האט אחשורוש אויסגערופען, — נא דיר מיין זיגעל־רינג און טהו דערמיט ווי דו פארשטעהסט.

מרדכי האט גענומען דעם קעניג'ס זיגעל־רינג און ער האט גלייך ארויס־געגעבען א שריפט אין נאמען פון אחשורוש'ן, אז די אידען האבען פולע רעכט זיך צו פארטיידיגען געגען זייערע שונאים, אויב זיי וועלען פון זיי אנגעגריפען ווערען.

ער האט דיזען שריפט צושיקט דורך שנעלע לויפערס איבער אלע שטעדט.

גרוים פרייד האט געהערשט אין שושן, ווען עס איז באקאנט געווארען, אז אחוץ דעם, וואס זייער גרעסטער שונא, המן, איז געהאנגען געווארען, האט דער קעניג באשטימט מרדכי'ן אויף זיין פלאץ, און איצט וועלען זיי נאך האבען א געלעגענהייט זיך צו פארטיידיגען געגען זייערע שונאים.

ליכטיגקייט, שמחה, גליק און פרעהליכקייט האט געהערשט ביי די אידען אנשטאט דער טרויער און יאוש מיט א קורצער צייט פריהער. אין יעדער שטאָדט וואו דיזער באריכט האט דערגרייכט האבען די אידען געיובעלט און זיך משמח געווען. זיי האבען געמאכט מאלצייטען און מען האט געטאנצט פאר פרייד און געלויבט גאָט פאר דעם נס, וואס ער האט מיט זיי געטאן.

א גליקליכע און צופרידענע האט זיך אסתר צוריקגעקעהרט צו איהר פאַ־לאַץ. איהרע ליפען האבען א לויב־געזאנג צו גאָט געפליסטערט.

ווען זי איז אין דער באגלייטונג פון איהר קאמער־מיידלעך צו איהר פאַ־לאַץ צוגעקומען, האט זי דארטען געטראָפען חרבונה׳ן.

אסתר האט איהם גלייך איבערגעגעבען די נייעס וועגען מרדכי׳ן און דעם נייעם קעניגליכען באפעהל.

— געלויבט איז אונזער גאָט, — האט זי פארענדיגט, — וואס ער האט צוגעזעהן אונזער פיין און זיך צוגעהערט צו אונזערע תפלות.

— ווירדיגע קעניגין! — האט חרבונה זיך אפגערופען, — איך האב זיך נאר וואס דערוואוסט, אז המנ׳ס צעהן זיהן, וועלכע זיינען איינגעשפּארט גע־ווארען אין געפענגניש, האבען געמאכט א פארזוך צו ערמארדען די וועכטער און אנטלויפען פון דארטען. ווען זיי וואלט עס געלונגען וואלטען זיי זיכער פיל שאדען פאראורזאכט.

— דאס וועט שוין זיין זייער לעצטער פארזוך! — האט אסתר אויסגערו־פען. — מאָרגען וועל איך פארלאנגען פון דעם קעניג, אז מען זאל המנ׳ס צעהן זיהן אויפהיינגען אויף דער זעלבער תליה וואו זייער פאָטער הייננגט.

אויף מאָרגען האט מען אין דער אנוועזענהייט פון פילע אידען אויפגע־האנגען די צעהן זיהן פון המנ׳ען, וועלכע האבען אזוי פיל צרות פאראורזאכט די אידען פון שושן. צווישען די צושויער זיינען אויך געווען שמעון, דער זוהן פון גדליה, און עדה, די טאָכטער פון ירוחם דעם שמיד, וועלכע איז איצט געווען אסתר׳ס קאמער־מיידעל.

אלע אידען פון שושן און פון די אנדערע שטעדט פון אחשורוש׳ס מדינה, האבען זיך גענומען צוגרייטען צו דער פערטיידיגונג געגען זייערע שונאים. די יונגע לייט האבען זיך געאיבט אין פעכטען, און אין די הייזער וואו עס זיינען נישט געווען קיין יונגע שטארקע לייט, האט מרדכי אליין בעשטימט ווער עס זאל דאָרט קומען זיי צו עפרטיידיגען.

יעדען פריהמאָרגען פלעגען אלע יונגע און געזונטע לייט פון שושן ארויס־קומען אויף דער אידישער גאס און געמאכט פערשידענע איבונגען אין דער נעגענווארט פון אסתר׳ן און מרדכי׳ן.

די קעניגין האט די יונגוואָרג שטארק ערמוטיגט און וועלכער פלעגט זיך אויסצייכענען מיט זיין געשיקטקייט און גבורה, פלעגט זי איהם באלוינען מיט א שעהנער מתנה.

מרדכי האט צו זיי גערעדט און אנגעזאגט ווי אזוי צו האנדלען אין דעם טאָג פון דעם דרייצעהנטען אדר.

— יעדען איינעם, וועלכער וועט מאכען א פארזוך צו אטאקירען א אידישע

הויז, האָט איהר א רעכט צו טויטען, און צונעהמען זיין גאנצען פארמעגען וואס וועט נאכהער אפּגעגעבען ווערען אין דעם אוצר פון דער מלוכה.

די גאנץ אלטע און שוואכע האָט מרדכי געהייסען זיך פערזאמלען אין שוהל־הויף און ער האָט פאר זיי דארט באשטימט א גרויסע וואד פון געזונטע אידישע לייט. און אלס הויפּט פון דער גאנצער פערטיידיגונג האָט ער בעשטימט שמעון׳ן, דעם זוהן פון גדליה׳ן.

— שמעון האָט ארויסגעצייגט א זעלטענע גבורה אין זיין קאמפּף מיט המן׳ס זיהן, — האָט מרדכי געזאָגט אסתר׳ן, — און יעצט געפין איך אז ער איז דער פּאסענדער מאן צו זיין דער פיהרער פון די יונגע קעמפער.

— יא, דו ביזט גערעכט, מיין אָנקעל, — האָט אסתר מיט צופרידענהייט געזאָגט, — מיין קאמער־מיידעל עדה האָט מיר דערצעהלט ווי ער האָט איינמאל אין איהר פאטער׳ס קוזניע צושלאָגען המן׳ס צוויי עלטערע זיהן, פרשנדתא און דלפון. ער האָט זיכער פארדיענט צו זיין דער פיהרער פון די יונגע קעמפער.

* * *

א שטארקע ענטטוישונג האָט געהערשט צווישען פיעלע פון די פערסיער. זיי האָבען מיט גרויס שפּאנונג און אומגעדולד געווארט אויף דעם דרייצעהנטען אדר, ווען זיי וועלען קענען באפאלען די אידען, זיי טויטען און אוועקנעהמען זייערע פארמעגענס. א לאנגע צייט האָט געדויערט ביז וואנען זיי האָבען זיך געקענט אויסגלייכען צווישען זיך. ווייל יעדער איינער פון די גוים האָט זיך געגלוסט אונטערצונעהמען צו באפאלען א רייכע אידישע הויז. און ווען זיי האָבען זייערע טענות פארגעבראכט פאר המן׳ען, האָט ער געמאכט צווישען זיי א פשרה, אז נאכדעם ווי זיי וועלען אויס׳הרג׳ענען אלע אידען און אוועקנעהמען זייער רייכטום, וועט ער זעהן אז יעדער פון זיי וועלכער האָט זיך בעטייליגט אין דער שחיטה זאָל קריגען א גלייכען חלק.

ווען אָבער זיי האָבען געזעהן אז המן איז טויט, און יעצט האָבען זיי זיך דערוואוסט אז די אידען האָבען געקראָגען דאס רעכט זיך צו פארטיידיגען, האָבען פיעלע, אוים מורא, זיך צוריקגעצויגען. דאך זיינען פארבליבען זעהר פיעל פערסיער וועמען עס האָט זיך נישט געוואָלט פארלירען די זעלטענע געלעגענהייט צו ווערען רייך, און אין דערזעלבער צייט זיך נוקם צו זיין אין די אידען וועמען זיי האָבען אזוי שטארק געהאסט. יענע האָבען בעשלאָסען צו באפאלען די אידען אפילו יעצט, ווען דעם קעניג׳ס שריפט אז די אידען האָבען פולע רעכט זיך צו פערטיידיגען איז בעקאנט געווארען.

— מיר האָבען נישט וואס מורא צו האָבען פאר די אידען, — האָבען זיי איינער דעם צווייטען געזאָגט, — זיי זיינען א שוואך פאָלק און אפילו ווען זיי וועלען האָבען דאס רעכט זיך צו פערטיידיגען וועלען מיר זיי אויך בייקומען. מיר וועלען זיי צייגען די מאכט פון אונזערע פויסטען.

ווען דער צוועלפטער אדר איז געקומען, האָבען זיך אלע גוים פארזאמעלט און מען האָט צווישען זיך צוטיילט די אידישע הייזער וואס יעדער פון זיי זאָל באפאלען.

דעם דרייצעהנטען אדר גאנץ פריה, ווי נאָר עס האָט אנגעהויבען טאגען, האָבען די פערסיער גענומען מארשירען צו דער אידישער גאס. זיי זיינען גע־ווען באוואפענט מיט חעק, מעסער און אייזענס.

באלד זיינען זיי באגעגענט געווארען ביי די אידישע יונגע לייט, וועלכע זיינען געווען באוואפענט מיט די בעסטע וואפען וואס אסתר האט זיי צוגעשיקט.

א פארצווייפעלטער קאמפף האט זיך אנגעפאנגען. שמעון האט געפיהרט די מחנה פון די אידישע גבורים און באפאלען די פערסיער וועלכע זיינען געקומען פאגראמירען.

עס האט אויסגעבראכען א שרעקליכע מהומה צווישען די גוים. זיי האבען זיך אויף אזא מעכטיגען ווידערשטאנד מצד די אידען נישט גערעכט.

זיי האבען גענומען לויפען אין ווילדען שרעק. די אידישע גבורים האבען זיי נאכגעיאגט און געטויטעט פון זיי פינף הונדערט מענער.

די זעלבע זאך איז געטהאן געווארען אין די איבריגע שטעדט פון פרס און מדי. די אידען האבען ארויסגעצייגט א זעלטענע גבורה בעת זיי האבען זיך פערטיידיגט געגען די גוים. און ווי נאר די גוים האבען געמאכט א פרזוד צו אטאקירען די אידען, האבען זיי באלד ערליטען א שרעקליכע מפלה.

א טויט־שרעק איז אנגעפאלען אויף אלע פערסישע איינוואוינער. זיי האבען זיך בעהאלטען און מורא געהאט ארויסצוגעהן.

אין אבענד האבען זיי געשיקט שלוחים צו די אידען און געבעטען זיי זאלען מיט זיי שלום מאכען.

ווען די פערסישע שלוחים זיינען געקומען צו מרדכי'ן האט ער זיך צו זיי אפגערופען:

— מיין פאלק איז פון שטענדיג אן א פריעדליך פאלק. מיר דורשטען נישט נאך בלוט און מיר ווילען קיינעם קיין שלעכטס נישט טהאן. איהר דארפט וויסען זיין אז אין יעצטיגען קאמפף זיינען מיר נישט געווען די אנגרייפער, נאר די פארטיידיגער, און אונזער גאט האט געזעהן אז מיר זיינען גערעכט, האט ער אונז געשיקט די ישועה. און יעצט, אז אויב איהר מיינט מיט'ן גאנצען הארצען צו לעבען מיט אונז בשלום, זיינען מיר גרייט צו שליסען פריעדען מיט אייך.

באלד איז בעקאנט געווארען אין גאנץ שושן אז פריעדען איז געשלאסען געווארען צווישען די אידען און די פערסיער.

אסתר האט געהייסען די אידען פייערען אויף מארגען, דעם פערצעהנטען טאג פון חודש אדר, א גרויסען יום טוב.

— דיזער טאג וועט פארבלייבען אן אנדיינקונג פאר אלע דורות וואס וועלען קומען, — האט אסתר געזאגט אין איהר צושריפט וואס זי האט צוגעשיקט צו אלע אידען, — דער נאמען פון דיזען יום טוב זאל הייסען פורים, צוליעב די פורים (גורלות) וואס המן דער רשע האט געווארפען זוכענדיג א פאסענדען טאג צו פערניכטען אלע אידען, זאל דיזער יום טוב פורים זיין דער פרעהליכסטער יום טוב. מען זאל עסען און טרינקען און זיין פרעהליך. מען זאל שיקען מתנות איינער צום צווייטען.

די אידען פון גאנץ שושן האבען געפייערט דעם יום טוב פורים מיט פיעל פראכט און גלאנץ. און עס איז אנגענומען געווארען איבערצוגעבען צו קינדער און קינדס־קינדער אז דער יום טוב פורים זאל פארבלייבען אויף אייביג.

מרדכי האט פארשריבען די גאנצע פאסירונג וואס איז פארגעקומען אין אחשורוש'ס מדינה, און ער האט עס פארגעלייענט פאר אלע אידען.

אסתר האט ארויסגעשיקט מתנות צו אלע בראווע העלדען וועלכע האבען מעגליך געמאכט צו פייערען דעם שעהנעם יום טוב פורים.

די שעהנסטע מתנה פון אלעמען האט געקראגען שמעון, דער זוהן פון גדליה. די קעניגין אסתר אליין האט עם איהם איבערגעגעבען צו זיין חתונה מיט עדה'ן, די טאכטער פון ירוחם דעם שמיעד.

ע נ ד ע.

ווערט באַקאַנט!

(די רשימה פון פאָראויס־סובסקרייבערס פון „אסתר המלכה"
לויט דעם אָרדער פון די באַשטעלונגען)

שמואל לאָזאָווסקי, 7512 — 18טע עוו., ברוקלין, נ. י.

אסתר וואָלאָך, 1611 איסט 2טע סט., ברוקלין, נ. י.

לערי מ. רובעל, 311 הויז סט., מאָלטבי, פּא.

ל. הענדלער, 417 האַרוואַרד סט., ברוקליין, מאַסס.

מאיר זעוואַלד, 1686 איסט 7טע סט., ברוקלין, נ. י.

לואיס זינטער, 2062 — 77טע סט., ברוקלין, נ.י.

יעקב גאָלדשטיין, 1251 בוינטאָן עוו., בראָנקס, נ.י.

לעררי אַפּעל, 1478 ברייענט עוו., בראָנקס, נ. י.

בעריל און רבקלה דרעזנער, 1633 איסט 5טע סט., ברוקלין, נ. י.

פראַנק יאַגודא, 825 ליין סט., קאַמדען, נ. דזש.

היימאַן גאַליער, 950 עוועניו סט. דזשאָהן, בראָנקס, נ. י.

מרס, ב. פרימאַן, 807 פילאַדעלפיאַ עוו., בראָנקסבאָראָ, פּא.

חיים שניידער, 3204 ווילי עוו., באַלטימאָר, מד.

מר. מ. לאַנגבערג, 2866 וועסט 28טע סט., ברוקלין, נ. י.

מרס. שרה העני אַזאַראַף, 2047 — 69טע סט., ברוקלין, נ. י.

מאַקס אָקסמאַן, 2334 נאָרטה 14טע סט., ברוקלין, נ. י.

וויליאַם ראָזענדאָרף, 1215 „ג" סט., נאָרטה וועסט וואַשינגטאָן, ד. ס.

יוסף רובעל, 51 איסט מיין סט., מיינערס מילס, פּא.

מרס. איידע גאָלדשטיין, 70 פּאַליסייד עוו., יוניאָן סיטי, נ. דזש.

מאַקס בראַין, 880 נאָרטה וואַטקינס סט., מעמפּיס, טענעסי

מאַקס גאָלדשטיין, 570 פּאַול סט., ברוקלין, נ. י., פּרעזענטירט פון זיין פרוי גאָלדע

פעני פליישער, — —— —— ברוקלין, נ. י.

לאה מנוחה גערבער, 517 קינגס הייוויי, ברוקלין, נ. י.

יוסף רינג, 1309 טשוירטש עוו., ברוקלין, נ. י.

יעקב אייזענבערג, 2835 וועסט 23טע סט., ברוקלין, נ. י.

גאָלדע אַראנאָוויץ, 322 ראַדני סט., ברוקלין, נ. י.

חיים ווערטהיים, 1858 וועסט 6טע סט., בסוקלין, נ. י.

יצחק, סינגער, 1923 — 65טע סט., בסוקלין, נ. י.

בנימין פעלטין, 40 הייאַוואַטהא ראוד, מאַטאַמאַן, מאַסס.

ש. שטאַדלער, 133 קאַסיטה סט., נואַרק, נ.דזש.

מאיר קאָהען, 3418 וועין עוו., קאנזאס סיטי, מיזורי,

יעקב קראַנץ, 73 רידזש סט., נ. י.

אשר איינבערג, 64 איסט 113טע סט., נ. י.

מרדכי שטיבעלמאַן, 639 איסט 6טע סט., נ. י.

אסתר קיילע הערמאַן, 4008 דריטע עוו., נ. י.

מרס. מיימי ראָם, 555 עלטאָן סט., ברוקלין, נ. י.

מרס. פּ. גלאַספּיגעל, 1950 נאָרטה 20טע סט., מילוואָקי, וויס.

דאָרא און איזי ווינער, 929 מאַנהעטאָן עוו., גרינפּאָינט, ברוקלין
אַ מתנה פון אברהם ווינער.

סענע אַלטשולער, 2323 מוירמייד עוו., קאָני איילאַנד, ברוקלין

דאָראָ גינזבערג, 158 סטייט סט., פלאַשינג, נ. י.

יצחק און רבקה דאַד, 1608 — 78טע סט., ברוקלין, נ. י.

מאשא און שמעון ליבאָוויץ, 2081 קרוגער עוו., ברוקלין נ. י.

מרס. ש. לאסק, 406 וועסט 36 סט., סאוואנאה גא.

אברהם בראווערמאן, 1878 הערריסאָן עוו., בראנקס נ. י.

א. גאָלדשטיין, באקס 684, פאָרעסט סיטי ארק.

אייזיק גרינבערג, 124 דוויזשאָן עוו., ברוקלין נ. י.

יחיאל און קלאַרא באלטין,, 2122 ביקמאן פּלייס, ברוקלין נ. י.

הערי פערלמאַן, 548 טשעסטער סט., ברוקלין נ. י.

סאל שעכטער, 2052—84־סטע סט, ברוקלין נ. י.

י. ליכטענבערג, 334 איסט האוסטאָן סט. נ. י.

פּסח און מנוחה סקורניק, 1011 האָפּקינסאָן עוו., ברוקלין נ. י.

טעמע דיימאָנד, קאסקיאָסקע גאַס, לוצק, פּוילען.

אליהו איטצקאָוויץ, 1717—60־סטע סט., ברוקלין נ. י.

וו. ל. טאביאס, 3045 „מ" סט., וואַשינגטאָן די. סי.

ב. פערלמאַן, 107 עוועניו „עף", ברוקלין נ. י.

מינע רינדנער, 880 איסט 178־סטע סט., בראנקס נ. י.

מרס. ל. קאָהען, ביי מ. ליפּמאַן, סאן אנטאניע טעקסאס.

רעוו. שמואל יצחק קאטצמאן, 7123—18טע עוו., ברוקלין נ. י.

יעקב ליפשולטץ, 6 טאריא קאורט, דזשוירזי סיטי נ. דזש.

מר. און מרס. ש. פעשקין, דייטאן נ. דזש.

יוסף און ליעבע שופרא.

מרדכי קיממעלמאַן, 540 וועסט 180־סטע סט., נ. י.

שרה מלכה גרינבערג, פּרעזענטירט פון מ. ל. זאַלטץ.

שרה טהוי. 43—2טע עוו., נ. י. אַ מתנה פון איהר מאַן חיים.

איידע האָפּמאן, 290 פארנסוואוירטה, דעטראָיט מישיגאן.

חיים מיכאלעס, 5016—10טע עוו., ברוקלין נ. י.

ב. ה. ריבקינד, 404 נאָטה בראָדוויי, באַלטימאָר מד.

א. רייסערס, 511 דיטמאס עוועניו, ברוקלין נ. י.

א. באסס, 315 איסט 110 עוועניו, ראזעל, נ. דזש.

א. וויסמאַן, 131 מיטשעל סט., סאוטה וועסט, אטלאנטא גא.

מירעל צעלט, 1684 וועסט 8־טע סט., ברוקלין נ. י.

ליוב זאלקאָוויץ, 1023 טאלבאט עוו., בראדאק פא.

מרס. א. פעדער, 120 קלארא סט., ברוקלין נ. י.

לוי מאראוויץ, 219 אדעוואן עוו., נ. י.

דוד ראזנער, אַ מתנה פון מאַקס בוירג, 586 קאסקיאסקא סט. ברוקלין.

מרס. יעטטא זאווארניקער, 167 העגעמאן עוו., ברוקלין נ. י.

פאולי האָפמאן, 236 נאָרטה ארלאנדא עוו., וועסט האליוואוד, לאס אַנדזשלעס קאַל.

משה חיים זילבערשטיין, 845 מאנטגאָמרי סט., ברוקלין נ. י.

מיינע ליעבע עלטערען שרה און יוסף, אַ מתנה פון אברהם יצחק גרינוואלד.

מרס. קלארא בארנעט, 447 ראקאָוויי פארקוויי, ברוקלין נ. י.

ג. ראָטהענבערג, 6002—20סטע עוו., ברוקלין נ. י.

וו. נאקאוויץ, 212 איסט בראָדוויי, נ. י.

ישראל וואקס, 159 איסט 38סטע סט., ברוקלין נ. י.

שלום און דבורה רין, 1869 וואלטאן עוו., בראנקס.

רבי ג. עפשטיין, ½1547 סאוטה ווילטאן פליים, לאָס אנדזשעלעס, קאַליפ.

בן ציון קאָהען, 418 ליבערטי סט., בוירקלעי ווא.

ברוך שוינהאָלץ, 1459 באָסטאָן ראוד, בראנקס נ. י.

זוסיה בן ישעיה נח וואָלק, 1023—6סטע עוו. נ., מיניאַפּאָלים מיננ.

ביילע אייזענבערג, 466—85סטע סט., ברוקלין נ. י.

אהרן פרידמאַן, 501 ביי ידסט., ברוקלין נ. י.

ב״ב גרשון ב״ר שלמה זלמן געלמאן, 201 מעדיסאָן סט. נ. י.

חיה האָכבערג, 79 ריטשמאָנד סט., נוארק נ. דזש., פרעזענטירט פון ווילי.

משה נאדאל, 51 העגרי סט., נ. י.

אברהם יצחק האבער, 54 קוק סט., ברוקלין נ. י.

רבקה קופערמאַן, 1704 מאררים עוו., בראנקס נ. י.

יעקב קאָהן, 115 ענליאָט סט., בעווערלי מאסס.

חנה און חיים בער קאפקא, 6816—19טע עוו., ברוקלין נ. י.

שמואל און הייזעל בעקער, 6816—19טע עוו., ברוקלין נ. י.

מיינע ליעבע עלטערען תנחום און טויבע שיידלאווער, אַ מתנה פון סערי.

רחל לאה וויינשטאָק, 978 סאטטער עוו. ברוקלין, אַ שלח־מנות פון אהרן וויינשטאָק.

וואולף לעוו, 200 איסט בראָדוויי, נ. י.

פיליפּ גארדנער, 2721 וואשינגטאָן סט., אלעמעדא קאַליפ.

א. ד. קאוועש, 319 גראניט סט., מאנטשעסטער נ. ה.

מרס. שרה פיידען, קאלטשעסטער קאָנג.

בעססי באטוויניק, 2957 ביינברידזש עוו., בראנקס נ. י.

שרה איידיל לאזעראָוו, 1630—78סטע סט., ברוקלין נ. י.

מאָרים בער, 64 קאָניסטעד סט., האָרנעלל נ. י.

מרס. דארא שער, 939 איסט 48סטע סט., ברוקלין נ. י.

מ. מארמינס, 305 אראנסאָן בילדינג 339—5טע עוו., פיטסבורג פּאַ.

לואיס קאַפּלאָן, באלדווין מישיגאן.

שבנא מישלאוועו, באָקס 393, ריפּאן וויס.

הערים גאָלדבערג, 44 קייפּען סט., הארטפאָרד קאָנג.

מרס. ראוז דיימאָנד, 1437 קאראלל סט., ברוקלין נ. י.

י. מיללער, 17 דריטע סט. איסט קארנוואל, אָנט. קאנאדא.

א. בערקאָוויץ, 167 עוו. „סי.", ניו יאָרק.

עטעל גאָלדבערג, 7 דזשענעקעס סט., פּראָווידענס ר. א.

אברהם טאבאלסקי, 2537 פארעסט עוו., קאנזיס סיטי מיזורי.

בלומע סקאלניק, 1652 טשאפּעל סט., ניו הייווען קאָנג.

מארקוס שיף, 112 לאַפּאיעט פּליים, וואודמיר ל. א. נ. י.

יצחק סאבער, 1841 לארינג פּליים, בראנקס נ. י.

אהרן בערענשטיין, 440 עוועניו „פּי.", ברוקלין נ. י.

יעקב הערמאַן, 653 עוועניו „סי״, בייאָן נ. דזש.

הערי רייזנער, 45־23 קיטאן פלייס, ברוקלין נ. י.

מרס. קאַטץ, 1136—51סטע סט., ברוקלין נ. י.

חיים קאַפלאַן, 118 פאַרק עוועניו, מעקיוניקוויל נ. י.

מרס. ד. פראנק, 311 איסט לינקאָלן עוו., ניו קעסעל פא.

פעני לאנדסמאן, 23 האמילטאָן סט., אָלבאני נ. י.

וואָלף שינדלער, 775—39סטע סט., ברוקלין נ. י.

הערמאן שויבינגער, 138 קאורט סט., נוארק, נ. דזש.

אסתר מאנים, אַ מתנה פון איהר פאָטער חיים יחזקאל מאנים.

הנה רחל זינגער, 1120 איסט דריטע סט., דולוטה מינעסאטא.

לואיס דאלגינאָף, 622½ סאוטה 9טע סט., סיינט דזשאָזעף מיזורי.

אסתר טשאפראק, 865 האפקינסאָן עוו., ברוקלין נ. י.

מרס. בעסי מאָרגענשטערן, 4½-13-609 סט., סאוטה וועסט וואשינגטאָן די. סי.

מר. און מרס. ניסן וואָלף קראָס, 473 בארבי סט., ברוקלין נ. י.

מר. ל. שאפירא 36 וויטמאן סט., דארטשעסטער מאסס.

ד. דיימאָנד,פוירנדייל סאליוואן קאונטי נ. י., באקס 152.

חיים און ראָוז גאָטליעב, 531 קריסטאפער עוו., ברוקלין.

מאָניש געלפאנד, 347 ביקמאן עוו., בראנקס, נ. י.

מרס. מיימי מייפער, 231 הענרי סט.

ש. ראטהקאָף, 215 נאָרטה ביעטאן סט., קארסיקאנא, טעקסאס.

אסתר פיש, שלח־מנות פון איהר פאָטער הרב בצלאל עפשטיין.

דוד סערבער, 909—49סטע סט., ברוקלין נ. י.

בנימין סעפלאוויץ, 911 איסט 176סטע סט., בראנקס נ. י.

שרה מינע ראבינאָוויץ, 657 ברייענט עוו., בראנקס נ. י.

בנימין גילאָוויץ, 857 טינטאן עוועניו, בראנקס נ. י.

לואיס גאָלדינג, 325 קליפטאן פלייס, ברוקלין נ. י.

יצחק צבי איזראעל, 1556—51סטע סט., ברוקלין נ. י.

מר. און מרס. לעאָ גארטענבערג, האטספרינגס, ארקאנסא.

מיני קרייטמאַן, 474 שעפהארד עוו., ברוקלין נ. י.

יעקב דוד שיינפעלד, 1555 פרעזידענט סט., ברוקלין נ. י.

ה. דאַן דובלין, דזשאָרדזשיא.

מאַקס יאָזענפעלד, 740 האורד עוו., ברוקלין נ. י.

א. מאנדעטער, 448 קינג סט., טשארלסטאן ס. ק.

מרס. טהערעסא האכסטאדט, 2970 וועסט 24סטע סט., קאָני איילאנד, נ. י.

מאָריס ע. רובין, 1675 איסט 7-טע סט., ברוקלין נ. י.

זלמן מעיהט, 1646—46סטע סט., ברוקלין נ. י.

בעקי רודין, 645 קלאָלסאן עוו., ברוקלין נ. י.

מרס. בעסי שערר, 12 עלמהורסט סט., בארטשעטער מאסס.

מרס. איידא שפיגעל, 13 הארט סט., ברוקלין נ. י.

אסקאר מארקוס, 25 באַלטימאר סט., קומבערלאנד, מד.

איידע ראָזענבלום, 2033—78לטע סט., ברוקלין נ. י.

זעליג יאַפפע, 435 גרין סט., פילאדעלפיע פאַ.

יהודה מרדכי צוקערמאַן, 323 ווייאנא סט., ברוקלין נ. י.

וויליאם דייוויר, 424 טשעסטער סט., ברוקלין נ. י.

יהושע העשיל און שאָסע ביילע מיכלין, 1205 סאָלט ספרינג עוו., יאנגסטאון אהייא.